Published by Shah Kuverji Anandji for Jain Dharma Prasarak Sabha, Bhavnagar
Printed by Ramchandra Yesu Shedge at the Nirnaya Sagar Press, 23 Kolbhat Lane Bombay

प्रस्तावना

विदाङ्कुर्वन्तु शेमुषीजुषो विद्वांस —

इह किल जैनदर्शने द्रव्यानुयोगो गणितानुयोगश्चरणकरणानुयोगो धर्मकथानुयोगश्चेति चत्वारोऽनुयोगा मुख्यतया प्रतिपादिता । तत्रैकैकस्मिन्ननुयोगेऽनेकेषां विषयाणामन्तर्भावत्वेन प्रसङ्गानुप्रसङ्गत्वेन च रत्नाकरवन्निकराणामिवासंख्यत्वं दरीदृश्यते । तत्र द्रव्यानुयोगे कार्मणादिग्रन्था प्रतिष्ठिताः, गणितानुयोगे चूर्णोलोकविषया प्रतिपादिता, चरणकरणानुयोगे साधुश्राद्धानामाचारादिग्रन्था ग्रथिता, धर्मकथानुयोगे च धार्मिकनैतिकैतिहासिकादिविविधविषयाश्रितमहापुरुषादिदृष्टान्तद्वारेण धर्मोपदेशा उपदिष्टा । तत्र चोपदेशमाला—उपदेशप्रासाद—सम्यक्त्वसप्ततिका—कुमारपालादयो ग्रन्था आचारप्रतिपादकत्वाच्चरणकरणानुयोगे समवतरन्ति मुख्यतया, तथापि तत्र धर्मविषयोपदेशाना दृष्टान्तद्वारादुद्धीकरणात्कर्मकथानुयोगेऽपि । मुख्यतया धर्मकथाप्रतिपादकानि च त्रिषष्टिशलाकापुरुषादिचरित्राण्यपि आचारादितात्पर्यपरत्वेना प्राग्श्चरणकरणानुयोगीन्यपीति उभयानुयोगद्वय प्रायो नित्यसंबद्धमेव । तथा चायमपि उपदेशसप्ततिका नाम ग्रन्थोऽनुयोगद्वयप्रतिपादक । यद्यपि मूलेऽस्य केवलाचार एवाभिहित तथापि मूलकारणैरस्य स्वकृतटीकाया कथानुयोग स्फुटमेव प्रकटित । एवंविधा एव कथाद्वारेण धर्मोपदेष्टारो ग्रन्था प्राय ऐदंयुगीनाल्पायुर्मेधाज्ञजनानामत्यन्तोपकारिण इति मन्यामहे ।

ग्रन्थस्यास्य सटीकस्य के कर्तार ? कस्मिन् काले कस्मिन् देशे केन प्रार्थिताश्चामु कृतवन्त ? इत्यतज्जिज्ञासार —

"पढिज्जु एय उवएससत्तरिं, मुणंति चित्ते परमत्थवित्थरं । तरित्तु ते दुक्खजरं सुदुत्तरं, खेमेण पावंति सुहं अणुत्तरं ॥ ७३ ॥"

इति मूलचरमश्लोके क्षेमशब्देन, तथा—

"इह नव्यमल्पमेत प्रतिबोधकृते प्रतन्यते मयका। स्वकृतोपदेशसप्ततिकाया स्पष्टाक्षरा टीका ॥ ८ ॥"

इति पीठिकाचरमछन्दसा, तथा च प्रशस्तौ—

"तच्छिष्या प्रशान्ति शान्तिमहिता सौभाग्यभाग्यश्रिता, मद्विद्यान्युदयाधरीकृतसुराचार्या क्षितौ विश्रुता ॥९॥
कीर्तिस्फूर्तिमधिष्ठिता मुनिवरा श्रीक्षेमराजाह्वया, पुण्योन्नत्यतिशायिपाठकशिरोरत्नोपमानोदया ॥ १० ॥
स्वकृतोपदेशसप्ततिकाह्वयसूत्रस्य निर्मिता टीका। तैरेवैषा वर्षे मुनिवेदशरेन्दुभि (१५४७) प्रमिते ॥ ११ ॥
दिगारफोड्वालस्य श्रीमाक्षेत्तमनराज। पद्दुपर्पटगोत्रीय श्रीमान् दोदाह्वयोऽभवत् ॥ १३ ॥
स श्रावगुणरत्नाना रोहणोऽक्षोहणो हृदि। कृता तस्याग्रहेणैषा नव्या सप्ततिका मुदा ॥ १४ ॥"

इति श्लोकसमुदयेन पुरस्तोरस्तत्त्व इति तदुल्लेखादिरस्यते। खरतरगच्छीयाश्चेमे इत्यपि प्रशस्त्या "श्रीखरतरगण-नाथा' इत्यस्मिन् एव श्लोके प्रकट, नतर न क्वापि कोऽपि गच्छीयसामाचारीभेदोऽत्र दृष्टिपथमवतरति, सर्वसामान्योपदेशमयत्वादस्य। किं चेमे पूज्या कतमा भूमि जन्मना कतमा च विहारादिना भूषयामासु ? कौ च पितरौ प्रमोदयामासु ? अन्याश्च का का कृतीश्चक्रुवास ? इत्यादिकमुल्लेखाभावान्न किमपि ज्ञायते।

अस्मिंश्च ग्रन्थे मूले सर्वेऽपि श्लोका प्राकृतभाषायामिन्द्रवज्रयैव ग्रथिता, अत एषा मुखपाठमात्रेऽपि महानाह्लादो यत्श्रोतृणा जायते, किमुतार्थविचारणे ?। अत्र प्रथमश्लोके मङ्गलमन्तिमयोश्च फलमभिहितमतोऽवशिष्टा सप्ततिरुप-

॥ श्री उपदेशसप्ततिका ॥

। सवृत्ति ।

। नमो गुरुचरणेभ्यः ।

विश्वाजीवविशिष्टकार्यघटनासामर्थ्यमत्यद्भुत, बिभ्राण शुचिसच्चरित्रविलसच्चित्रै सदाऽलङ्कृते ।
प्रेङ्खत्पापिदयामृतेन जनित सत्कृत्तताशाखित , श्रेयःश्रीशिरसि स्थित सृजतु श शान्तीश्वर स्वर्पट ॥ १ ॥
श्रेयोराजिलरोनिनीदिनकरा जगाङ्गिजङ्कुरा , सर्वानघमहाद्रुसिन्धुरवरा ज्ञानश्रिया बन्धुरा ।
ये जाता किल जानिनोऽपि भुवने ये वर्त्तमानास्तथा, ते सर्वेऽपि जिनेश्वरा सुखकरा स्युर्देहिना सेविनाम् ॥ २ ॥
वन्दे गणधरवृन्दं विनेयवर्गैकनिमितानन्दम् । यच्चरणनमस्करण निर्विघ्नमहाजभिमजयहरणम् ॥ ३ ॥
श्रीवाग्देवि गुरु प्रसादमसम यस्मादहं सन्मति , स्या दुर्बुद्धिरपि प्रवीणपरिषत्सन्मानदानोचित ।
कि कृष्णाञ्जनपर्वतोऽपि धवलीभाव जनेनाञ्जसा, गौरोदारसुधांशुदीधितिभरै सम्बन्धमासादित ॥ ४ ॥
सद्गुरुचरणं शरण कुर्वे सर्वेऽपि यत्प्रसादेन । विद्याविनोदखेदा जायन्ते सफलतामाज ॥ ५ ॥

नो धर्मधनुरोधिना गुणे नो पौनार्द पेदार्थ, त्रिविधंतमि पाटव न हि सदाचारे विचारेऽप्यहो ।
तौम्ये स्थयतिदासि यदहं धर्मोपदेशाङ्गजाचिन्तामणिकल्पगुरुपदद्वन्द्वप्रसत्ते फलम् ॥ ६ ॥
श्रद्धानिभिन्नजोधा न हि जनाः सजिन्ते पुत्रचिन्तोद्दाम्यानममानमानिवशा संसारकान्तारगाः ।
तावत्तो सुगुरूपदेशामधुरामृतः समारयते, सत्यस्मिन्निह कौशल सनिपुण दुर्बोधशास्त्राध्वनि ॥ ७ ॥
इह तव्यजनस्यार्थे प्रतिबोधकृते प्रतन्यते मयका । स्वकृतोपदेशसप्ततिकाया स्पष्टाक्षरा टीका ॥ ८ ॥

इह हि नव्यजीवराजीवकाननसमुल्लासन नव्यदिनकरदीधितितुल्याया अजङ्गसङ्गरङ्गचङ्गसदिङ्गश्रेयपरंपरापरिनिर्भ-
रनिर्भरगुणाया अगण्यगुणधेयाधारजनमनोहारप्रसरत्पुण्यप्राग्भारप्रोत्तुङ्गशृङ्गमहाविहारशिरःपताकिकायाः श्री-
उपदेशसप्ततिकाया वृत्तिर्विरच्यते । तस्याश्च प्राकृतमयमिदमादिकाव्य तद्यथा—

तित्थंकराण चरणारविंद, नमित्तु नीसेससुहाण कंद ।
मूढो वि नासेमि हिओवएसं, सुणेह भवा सुकयप्पवेसं ॥ १ ॥

व्याख्या—अहो भव्या यूयं शृणुत, अहं हितोपदेशं जापे कथयामि । किंभूतोऽहं ? मुग्धोऽपि मुह्यतीति मुग्धः देशोपदेशबुद्धिविधुरोऽपि । हितश्चासावुपदेशश्च हितोपदेशस्तं तथा । किंभूत हितोपदेश ? सुकृतमनेशं सुष्ठु कृतं सुकृतं तस्य प्रवेशो यस्मात्तेन यावत् तं तथा । न हि हितोपदेशसमाकर्णनमन्तरेण कस्यचित्सुकृते शेमुषी सन्मुखीनतामास्कन्दति ।

---

१ दुर्बोधो मुग्ध

किं कृत्वा? चरणारविन्दं नत्वा नमस्कृत्य चरणावेवारविन्दं चरणारविन्दं। केषामिति गम्यते [illegible] तीर्थंक-
राणामिति प्रोक्तं, तीर्थं हि द्रव्यभावभेदाद्द्विधाऽभ्यधायि। तथथा—"दाहोपशमस्तृष्णाविच्छेदः [illegible] मलस्य [illegible]।
अर्थैस्त्रिभिर्नियुक्तं तत एव द्रव्यतस्तीर्थम् ॥ १ ॥ सम्यग्दर्शनचरणज्ञानानामिति यो नरेद् पुमान्। [illegible]
[illegible]एतद्भावतस्तीर्थम् ॥ २ ॥" तत्र द्रव्यतीर्थं गङ्गाप्रभासप्रयागादि, तत्र गतानां हि मनुष्याणां [illegible]
नोदश्च स्यात्, न पुनः कर्मकालुष्यमात्रः सम्पद्यते। भावतीर्थं तु सम्यग्ज्ञानदर्शनचारित्रात्मकं, [illegible]
न्तिकी दुष्टाष्टकर्ममलापगमरूपा सिद्धिः संजायते इति। तदात्मकं तीर्थं कुर्वन्तीति तीर्थकृतस्तेषां [illegible]
कृता पदाम्भोजं प्रणम्य। किम्भूतं तत्? निःशेषाणि समस्तानि यानि मनुष्यस्वर्गापवर्गादिभोग्यानि तेषां कन्दो मूल
कारणं, यथा कन्दाद्वनस्पतीनामुत्पत्तिः संपद्यते। तथा जगद्वत्सलदोषापाकिरेव समस्तसुखस्तोमस्य हेतुरिति गुम्फ्युक्तं। नीर्थे
ससुहाय कर्द इत्यतस्तच्चरणप्रणमनमादौ श्रेयस्करं। ननु यदुक्तं मूलात्मानि [illegible] हितोपदेशं [illegible] प्रयास्य
ध्यते? ये सर्वथा यथाजातास्तेषां धर्मोपदेशप्रदानसामर्थ्यं व्यर्थमेव, ये तु स्वयमुद्भास्त एव परमतोऽभ्यासकाः [illegible]
ऽनर्जिहा। तत्, किञ्चिन्मात्रं चेत्कृत्य गुरोर्नु महान्मभ्यस्यासे, परं तत्सदृश्यमरकदुरी, [illegible] तु जग-
यानेव न हि तत्परं कश्चित्परो विपश्चिज्ज्ञानमाप्नुयात्। न हि सदृशकरमन्तरेण मतिप्रदीपादिर्विश्वविश्वं [illegible]
त्रासप्रागल्भ्यमभ्यस्यतीति गुम्फयुक्तं गर्भोपहारव्याहारोच्चारणं कार्ये। अथ यदेवं व्याहृतं—"जो नच्चा सूय हितिन्नि,
कर्यं कुर्वन्तु" तदप्ययुक्त, यतो जगत्प्रभुर्निर्विशेषरोमुरीकृतया [illegible] इदं प्राह्म्मम[illegible]-

[illegible], न च नगरनगरीणां त्रिविशेषमाधत्ते ।
[illegible] नष्ट—ं तस्या नीराम्त पर्यावरणमुपदिष्टमपान्य-
[illegible] निर्देशनमस्माकं नाधिकारिण । तदु च यथातथश्रेय-
[illegible] निरन्तरकरिण । नया च पानस्याम्न सम्यक् श्रुतेऽपि श्रीम-
[illegible] । नया च न मन्यध्व न मंयमानुष्ठानानुष्ठातारः । ततस्तेऽर्थधर्मेऽन-
[illegible] श्रेयस्करी । यदि सर्वमत्योपकारसमर्थरि नगरस्यपि
[illegible] नदीनागनगरानन्यमचिनाल्लभ्यनैयायथा नामैवान्न-
[illegible] । वदन्ति स्योपदेमेषवार्तिनिकाया—"निश्चनातरि
[illegible] सर्वे न परभूत घननीतिदम् । तु सामुष्यति यथयागतयां पतन-
[illegible] ॥ १ ॥" अत्र सूक्तं नव्यानामेव धर्मश्रवणामन्यर्णं ।
[illegible] । नव्यहृदये नवीन हि निशान्ति धर्मोपदेशानराः
[illegible] कथयामि, यो नव्या पुष्प श्रृणुतेति मेदद्भ । तस्यमिन्नयथाछन्दो-
[illegible] ।

सेविज्ज सवन्नुमय विसालं, पालिज्ज सील पुण सवकालं ।
न दिज्जए कस्स वि कूडआलं, छिंदिज्ज एवं भवदुक्खजालं ॥ २ ॥

व्याख्या—हितोपदेशक्रमश्चायम्—सेवेत आश्रयेत सर्वज्ञमतं सर्वं भूतभवद्भाविवस्तुतत्त्वजातं जानन्ति द्रव्यपर्याया त्मकतयेति सर्वज्ञास्तेषां मतं शासनं सर्वज्ञमतं । किंभूतं तत्? विशालं विस्तीर्णं वि विशेषेण सर्वान्यशासनेभ्यः सर्वो त्कृष्टतया शालते शोभत इति वा विशालं । न हि सर्वविद्वच्छासनसमुपासनप्रधानधनप्रवर्द्धनमन्तरेणासंख्यातदुःसजातप्रपा तकपातकसंघातजनितात्यन्तदौर्गत्यरौद्रदारिद्र्योपद्रवप्रक्षय कदाचित्संपनीपद्यते । न हि रत्नाकरसेवनं क्वापि निष्फलं । तथा पालयेच्छील सर्वकालं निरन्तरं, अर्हन्मतोपास्तेरेतदेवाविकलं फलं, यत् साधुभि श्राद्धैर्वा श्लोद्धन्धुरतया सर्वदा सुशीलवत्तया स्थीयते, न पुनर्निश्चलनिर्मलशीलशैथिल्यमाद्रियते, “अद्यात्मा सुखलोऽस्तु कल्ये पुनर्नियमकष्टानुष्ठानादि पालयिष्यते” नैवं कदाचिच्चेतसि चिन्तनीयं चेतनावद्भिः । दृढधर्मिणामिदमेवानिकलं जीवितव्यफलं, यत्स्वकीयशीलं निष्कलङ्कतया पाल्यते रोहिण्यादिवत् । तथा च “न दिज्जए त्ति” न दीयते कस्यापि कूडं आलं कूटकलङ्क इति संटङ्कः । एवं क्रियमाणे भवदुःखजालं छिन्द्यात्, जन्तुरित्यनुक्तोऽपि कर्त्ताध्याहर्त्तव्यः । भवनं भवः संसारस्तस्य दुःखमेव जाल- मिव जालं, यथा जालान्तःपतितः शफरः सुतरां दुःखी स्यात्, तद्धि विच्छिद्य यदा बहिर्निर्याति तदैव सुखी नान्यथा, तथैव जन्तुर्भवजालनिर्दलने कृत एव सौख्यभाक्, न चेतरथा वृथाकल्पानल्पविकल्पाकुलप्रबलजालमायान्यमतोपा गमप्रयासैरिति । अनेन श्रीजिनमताराधनशिक्षाप्रधानं जन्तोरात्यन्तिकानन्तसातजातसंपादनं प्रोक्तं । तथा चोत्तरो

[illegible]ऽस्मिन् काव्ये दर्शयिष्ये । यो जैनमतागमचेतालस्योऽनवशीलमतिपालनेनात्यन्तं विश्वश्लाघनीयतरं [illegible], अथ सदीनबोध् सप्तसागरमन्यस्य कल्पद्रुदायी न जायतीति ज्ञाततत्त्वतयाऽस्य मृषाभाषाविरक्तत्वादिति [illegible] हितशिक्षा दत्तानामिति काव्यतात्पर्यार्थः ॥ २ ॥

अथ श्रीजैनमतश्लाघाधिकारः—

मन्दरगिरी गिरीण जहा गुरू सुरतरू तरूण च । हत्थीण हत्थिमल्लो चिंतारयण च रयणाण ॥ १ ॥
सरियाण सुरसरिया जहोमहीणं च धम्ममिह धम्म । तह सयऽलमयाण सयलूण मय गरुय ॥ २ ॥
जम्मीअउलमहुररस पाविय अइरामरत्त सुपवित्त । कयपुन्नाणं सुअइ जिणमयममय व पम्हिाइ ॥ ३ ॥
[illegible]संसारयणुचयरतमतिरोहिओ । न हु मिच्छियमज्झाउ जिणमयरयणायरो जयउ ॥ ४ ॥
न हु पावइ अयमण नतार सुएइ नेय कस्सावि । मन्नायकरकरिसो जिणमयसूरो अजयवरो ॥ ५ ॥
[illegible]निअसराउ अवहिउ तमन्ना । ण हु सुन्नपहनिखग्गो अहो णवो अरिहमयचदो ॥ ६ ॥
[illegible] मको तस्सेन गुणगणमणण्ण । जस्माराहणवसउ पत्तं चोरोहिं साहुत्त ॥ ७ ॥
[illegible]सिनुगोमहरिमिहयाइअकिचकारिणोऽणेगे । कूरा वि हु पन्बुिद्धा जिणमयमाहप्पउ अहह ॥ ८ ॥
[illegible]मयजाएण सुगइसुहकारण च सत्ताण । न हु जिणमयाउ अन्न वहइ भुवणत्तए वि अहो ॥ ९ ॥
[illegible] सूराउ न परो सूरो दुरणपयारसहरणे । तह दुसमदुहदलणो जिणधम्माउ न हुज्ज वरो ॥ १० ॥

नीरेण विणा तण्हा अन्नेण विणा छुहा न जाइ जहा । एवंतियमिह नाणइ नेव सुहं जिणमयेण विणा ॥ ११ ॥
तम्हा जिणधम्मामयसेवा सयायरेण कायव्वा । जम्हाणेगे जीवा अयरामरत्तणमावन्ना ॥ १२ ॥

असाधु साधुतां भेजे जिनधर्मप्रभावतः । यथाहि केसरी चौर केसरीवौजसाऽजनि ॥ १ ॥
सकामनरनारीकं पुरं कामपुराख्यया । आस्ते तत्राननीनेता विनयी विजयाह्वय ॥ २ ॥
सिंहदत्तोऽवसत्तत्र श्रेष्ठी श्रेष्ठगुणैकभूः । तदङ्गज केसरीति जज्ञे शिक्षितदौ (चौ) रिक ॥ ३ ॥
तेनान्यदोर्वीड् विज्ञप्तो महाराज मदङ्गजः । अनार्यश्चौर्यकृज्जात पातकोदयदर्शनात् ॥ ४ ॥
निर्दूषणोऽस्म्यहं नेतरस्मिन् स्नेह प्रभुर्नेति । इत्युक्त्वा विनिवृत्तोऽसौ राज्ञाऽथ स मलिम्लुचः ॥ ५ ॥
देशान्निष्कासयामास (से) सोऽगाद्देशान्तरं द्रुतम् । विशश्राम सरस्येकस्मिन् शीतलजन्मोर्मिके ॥ ६ ॥
अचिन्तयत्तरुच्छायाऽऽसीनोऽसौ दौर्मनस्यभाक् । अद्य यावन्मयाऽपायि विना चौर्यं पयोऽपि न ॥ ७ ॥
धिङ् मामधाम्बु तत्पेयमित्यालोच्य चिरं हृदि । अञ्जलिन्या पपिवारि शीतलं जिनवाक्यवत् ॥ ८ ॥
तत्र स्नात्वा च भुक्त्वा च वानेयं फलसञ्चयम् । वृक्षारूढश्चिन्तितवान् दस्युरात्मनि निर्जरम् ॥ ९ ॥
कथं यास्यति हा मेऽद्य दिनं चौर्यविनाकृतम् । किञ्चित्कस्यापि चेद्वस्तु मिलेत्तच्चोरिका क्रिये ॥ १० ॥
इतश्च कोऽपि विद्यावानुत्ततारामबरात्तर । पादुकाद्वयमुन्मुच्य प्रविवेशाम्बुसोऽन्तरे ॥ ११ ॥

[illegible] चिरादग्नोऽनरत्पुरी । चित्ते च निश्चिकायेति योग्यसौ मूलगत्पद ॥ १२ ॥
[illegible] रसदमसौ मया । ममाय समय स्तैन्यकर्म कर्तुमथ द्रुतम् ॥ १३ ॥
[illegible] पादुकाच्यी । नान्यन्निदानमस्यास्तीति निश्चित्य स्वचेतसि ॥ १४ ॥
[illegible] पदिन्यातवान् वेगान्निश्चला स्युर्न तस्करा ॥ १५ ॥
[illegible] कापि दिन मनम् । निश्यागान्निजक धाम जनकं चेत्यतर्जयत् ॥ १६ ॥
रे [illegible] न्यवेदि किम् । त्वामह मारयिष्यामीत्युक्त्वा निष्कृपधीरधी ॥ १७ ॥
[illegible] विषसमरमुच्य तम् । अहार्षीदिन्यरेश्मन्यो नानाधनसमुच्चयम् ॥ १८ ॥
[illegible] स्थित्वाऽसौ नगरान्तरे । तुरीयप्रहरे याति पुनस्तत्र सरोवरे ॥ १९ ॥
[illegible] रात्रौ यात्वा पुन पुरम् । मुषित्वाऽन्येति तत्रैव विगोप्य नगराङ्गना ॥ २० ॥
[illegible] कुर्वतोऽस्यैवमन्वहम् । चिन्युर्निशागमाच्छोका शोकार्त्ता अन्तकादिव ॥ २१ ॥
[illegible] मनस्वित । रे तूर्णमानय स्तेनमेनमादेशमाचर ॥ २२ ॥
[illegible] क्षितिप प्रति । स्वामिन्न स धराचारी वियत्कामीव खद्यते ॥ २३ ॥
[illegible] (स्ये) च दुर्ध्याधे प्रतीकारोऽस्य दुष्कर । तत परोपकारोत्कहृदय सदयो नृप ॥ २४ ॥
[illegible] । ग्रामारामसुरागारवापीकूपासदादिषु ॥ २५ ॥

पर नैवाप पादस्य तस्य वार्त्तामपि प्रभु । अजन्य इव मोहासिमनल्पायासवानपि ॥ २६ ॥
ततो राजा जगामाशु पुरोद्यान सुदूरगम् । वन्धुर गन्धमाघ्राय चम्पकादिसुमोज्ज्वम् ॥ २७ ॥
गच्छन् ददर्श वेश्मासौ चण्डिकाया पुर स्थितम् । तन्मूर्त्तिमर्च्यमाना च कुसुमैश्चन्दनैर्घनै ॥ २८ ॥
अथार्चकमुपायात पप्रच्छ स्वच्छधीर्नृप । विस्मयापन्नहृत्तस्य यस्त्र वीक्ष्य विशेषत ॥ २९ ॥
कोऽय पूजाविशेषोऽद्य देवार्चक निवेदय । केनार्पितानि वासासि महार्हाणि सुधाद्युते ॥ ३० ॥
ततोऽवादीदय स्वामिन्नहमायामि नित्यश । अर्चितु देवतामेतामभिप्रेतार्थदायिनीम् ॥ ३१ ॥
प्रतिप्रात पुर सुर्या स्वर्णरत्नान्यह व्रजे । तत्र त्रैकालिकीं पूजा कुर्वे प्रत्यहमादरात् ॥ ३२ ॥
राज्ञाऽज्ञायि ततोऽवश्यमर्चार्थं कोऽपि तस्कर । समेत्य रत्नस्वर्णाद्य देव्यग्रे ननु मुञ्चति ॥ ३३ ॥
नान्यथा सम्भवत्येव विज्ञायेति महीशिता । स्वावासमासदत्तूर्ण दिनकृत्यान्यसाधयत् ॥ ३४ ॥
रजन्यामागमच्चण्डीगृह दण्डी जटान्वित । दूर दूरतर शूरान् सस्थाप्य स्वयमुद्यत ॥ ३५ ॥
चैत्यान्तस्थिवान् स्तम्भान्तरे स्वा गोपयँस्तनुम् । अत्रान्तरे समायात पारिपन्थिककेसरी ॥ ३६ ॥
पादुकायुगमुन्मुच्य वहिरन्तर्विवेश स । प्रधानरत्नैर्देव्यर्चामाचरच्चतुरोचिताम् ॥ ३७ ॥
स्वामिनि त्वत्प्रसादेन निर्विघ्न चौर्यमस्तु मे । इत्युदीर्य वहिर्यावद्ययौ तावन्नृपोऽवदत् ॥ ३८ ॥
रक्षार क्व याता रे जीवँस्तस्कराधम । तर्जितोऽपीत्यसौ वेगान्निर्जगाम वहिर्शुचि ॥ ३९ ॥

[illegible] ॥ ४० ॥
[illegible] ॥ ४१ ॥
[illegible] ॥ ४२ ॥
[illegible] ॥ ४३ ॥
[illegible] ॥ ४४ ॥
[illegible] ॥ ४५ ॥
[illegible] ॥ ४६ ॥
[illegible] ॥ ४७ ॥
[illegible] ॥ ४८ ॥
[illegible] ॥ ४९ ॥
[illegible] ॥ ५० ॥
[illegible] ॥ ५१ ॥
[illegible] ॥ ५२ ॥
[illegible] ॥ ५३ ॥

श्रुत्वैतत्सुधु तुष्टात्मा भेजे वैराग्यवासनाम् । स्थिरीकृत्य निजस्वान्तं सत्त्वेषु समतामधात् ॥ ५४ ॥
रे चेतश्चापल मुञ्च सौहार्दं भज जन्तुषु । परस्त्रीधनधान्येषु मा वह स्पृहयालुताम् ॥ ५५ ॥
सर्वेषु भवभावेषु निर्ममत्वमुरीकुरु । एवं प्रध्यायतस्तस्य शुक्लध्यानैकचेतसः ॥ ५६ ॥
शेषरात्रिर्व्यतीयाय समभूद्भास्करोदय । उत्पेदे केवलज्ञानमज्ञानतिमिरात्यये ॥ ५७ ॥
दुष्कर्मद्विरदश्रेण्या व्यपरोपणकर्मणि । केसरी केसरीवाभूत् प्रभूतोद्भूतसाहस ॥ ५८ ॥
यथेह कतकक्षोदादच्छता मलिनाम्भस । तथैव सद्ध्यानवशादात्मा कालुष्यमुज्झति ॥ ५९ ॥
सर्वेनान्वेषयन्नत्रान्तरे क्षितिप आगमत् । दिश्येकस्या जटाश्चापि रे रे निघ्न तु तस्करम् ॥ ६० ॥
इत्युच्चै पूत्कृतिपरा प्रत्यञ्चा यमकिङ्करा । आजग्मुरथ तस्यर्षे केवलोत्पत्तिवेदिन ॥ ६१ ॥
द्वितीयस्या दिश्यमरा खेचरा किन्नरास्तथा । चिकीर्षवस्तन्महिमामम्बरे स्वविमानगा ॥ ६२ ॥
यावत्तत्पार्श्वमासीना प्रमोदभरनिर्भरा । ततश्च केसरी साधुर्दन्तद्युत्या दिश समा ॥ ६३ ॥
द्योतयन् देशना चक्रे स्वर्णाब्जस्थो मरालवत् । चञ्चद्धरणिभ्राजी जीवराजीवसन्मना ॥ ६४ ॥
उपदेशावसानेऽथ पृष्टो राज्ञा स केवली । भगवन् कुत ते चौर्यवृत्ति साधुस्थिति [illegible] च ॥ ६५ ॥
क्व चाय केवलोद्बोध सर्वसत्त्वसुखङ्करः । व्याजहार [illegible] साधू राजन्नार्यशिरोमणे ॥ ६६ ॥
तादृग्दुष्कर्मकर्त्ताऽहं यत्कृत केवलश्रिया । तदेतत्साधुगीर्बन्धसाम्यावस्थाफलोर्जितम् ॥ ६७ ॥

महाघोरातयरण्यानी विषयोघतृणाङ्कुरा । दह्यते दहनेनेव क्षणात्सामायिकेन वै ॥ ६७ ॥
सम्यक् सामायिकासेवा देवादिसुखदायिनी । सुधिया कुधिया चापि पापव्यापव्यपोहिनी ॥ ६९ ॥
श्रुत्वेति दृढराजा वैर निर्मूल्य मूलत । प्रणम्य शिरसा साधुमाससाद निज गृहम् ॥ ७० ॥
चिरकाल विहृत्योर्वीमण्डल भव्यमण्डलम् । प्रबोध्य सिद्धिसौधाग्रवासी जज्ञे स केसरी ॥ ७१ ॥
सार्वशासनोपासनोदारफलमीदृशम् । धन्या विज्ञाय तत्सेवाहेवाकित्वं विधीयताम् ॥ ७२ ॥

॥ इति श्रीसर्वज्ञमतसेवाया प्रथमपदोदाहरणम् ॥

अथ द्वितीयगाथाया "पालिज्ज सील पुण सव्वकाल" इति द्वितीयपदमत्यन्तामलशीलगुणाविर्भावक सोदाहरणमुच्यते—पालयेच्छील परयोषिद्व्यातिनिवृत्त्यात्मक । योषितस्तु परपुरुषनिषेधात्मकं । पुनर्वार वार सर्वकाल निरन्तरमिति पदाद्दरगमनिका । पूर्वं तावत्सर्वज्ञमतोपासनोपदेश सूचितस्तदनु पुन शील पालनीयमित्यभिहित । युक्तं हि जात्यजातरूपमुद्रिकोपरि रत्नयोजन श्रीजैनमताराधन तावत्सर्वधर्मेभ्य श्रेष्ठतम । तदाराधक श्रावक पुण्यप्रभावकश्शीलसंपन्न स्यात्तदातीव प्रशंसास्पदतामास्कन्दतीति तात्पर्यार्थ ॥

दुर्लभमिह मानुष्यं तत्रापि हि निर्मल कुल श्रेय । तत्रापि रूपसपत्तस्यामपि जिनमतावाप्ति ॥ १ ॥
तत्रापि शीलमुज्ज्वलमुदित मनुजेषु चापि नारीषु । तत्पालने प्रयत्न कार्यश्चातुर्यवर्यनरै ॥ २ ॥
शीलेन विना न जनाः शोभाविर्भावभाजन भुवने । वेगविहीनास्तुरगास्तुङ्गा अपि रुद्रा न स्यु ॥ ३ ॥

रविमण्डलेन गगनं वनं यथा श्लाघ्यते कलभेरेण । यद्वत्सरसिजेन सरस्तथाङ्गिना जन्म शीलेन ॥ ४ ॥
शीलालङ्कृतिधारी स्फारीभवदुज्ज्वलोरुतरसुयशाः । पञ्चजने स्यान्मान्यो धन्यो नान्योऽवनौ तस्मात् ॥ ५ ॥
स्त्रीजातौ प्राधान्यं विशेषतः शीलभूषणस्यैव । सुमहत्यपि वनराशौ न निष्फला श्लाघ्यतामेति ॥ ६ ॥
अत्रार्थे रोहिण्या अद्रोहिण्या कुटुम्बवर्गस्य । सम्शृणुत भविकलोका अशोकानन्दतश्चरितम् ॥ ७ ॥
अस्त्यत्र भरतमध्ये स्वर्लोके स्वर्गतुल्यमभिरामम् । पाटलिपुत्राख्यपुरं पुरं न तादृक् पुरो यस्य ॥ ८ ॥
यत्र धनी वसति घनीभवन् जनो वर्षणेन दानस्य । श्यामीकुरुते न मुखं स मनागप्येतदाश्चर्यम् ॥ ९ ॥
यत्रोत्तुङ्गाश्चङ्गाः श्रीअर्हच्चैत्यराजयो रेजुः । उत्तममनोरथा इव दूरोज्झितपापकालुष्याः ॥ १० ॥
मित्रोद्योतविधातरि स्नेहेन विनाऽप्यहो लसद्रूपे । यस्य प्रतापदीपे पतङ्गवत् पतति रिपुवर्गः ॥ ११ ॥
सज्जनजनितानन्दो नन्दो नामास्ति तत्र भूमिपतिः । रतिपतिरिव मूर्त्तिधरो य स्पष्टं शत्रुणा प्रसभेन ॥ १२ ॥
श्रेष्ठी तत्र धनावहनामा कामाभिरामरूपश्रीः । अश्रीर्जगाम दूरं यत्सदनाद्वैरीव रणे ॥ १३ ॥
सश्रीकः पद्मापतिरिव शिवपरसकृपोल्लसत्तेजाः । न जनार्दनः कदाचिन्नोग्रश्चित्रं महत्तदहो ॥ १४ ॥
जायाऽजनि निर्माया सुन्दरकाया शुभे कृतोपाया । शीलगुणैः सच्छाया रोहिण्यभिधा सुधामाया ॥ १५ ॥
पररमणरमणविषये न मनसि यस्याः कदाचिदभिलाषः । किमहो मरालिकायाः कलुषाम्भःसेवनैः सुखम् ॥ १६ ॥
श्रेष्ठी श्रेष्ठगुणौघस्तामनुपमगुणवतीं सतीं पृष्ट्वा । वित्तार्जनस्य हेतोर्नगराभिरगादसौ वेगात् ॥ १७ ॥

गंपद्यते ऽ विपुला देशान्तरमन्तरेण किल कमला । इति निश्चित्य स चित्ते वित्ते विहितोद्यम समभूत् ॥ १८ ॥
तत्प्रभृति निर्वृतिरहिताऽवहिता स्वहितार्थसाधने साध्वी । विचचार चारुवृत्त्या सत्याचारेण चार्वङ्गी ॥ १९ ॥
गोत्रटपेष पुरतोऽलङ्कारं स्फारमपि न परिधत्ते । जक्षयति न ताम्बूल न मज्जन नाञ्जन च दृशो ॥ २० ॥
न हि संस्पुरते वेणीमेणीनयना न सानुरागतया । पुरुषेण सहालाप कुरुते सुरतेच्छया रहिता ॥ २१ ॥
याथ पुंश्चीला महिला सक्लास्ता परिहरत्यसौ दूरे । शुचिरचिशीलालङ्कृतिवती सती तिष्ठति सुखेन ॥ २२ ॥
अनय ऽ मरसीशोप पोप सवितु प्रतापपूरस्य । सवर्धयश्च दिवसान् रजनीयामान् लघूकुर्वन् ॥ २३ ॥
देहेषु देहभाजा सृजञ्जयं भजतपरितापम् । पिशुन इवोद्वेगकर प्रससार ग्रीष्मसमयोऽथ ॥ २४ ॥
रन्तुमना उद्याने तदाऽन्यदा मेदिनीपतिर्नन्द । स्वच्छोज्ज्वलवेषधर शशधरवत्प्रीतिद पुसाम् ॥ २५ ॥
सुधाम्बलापनिर्मलवरलावलीमञ्जुलश्रियं कलयन् । पौरचकोरश्रेणीनयनानन्दोदय तन्वन् ॥ २६ ॥
दीप्तसुधादीधितिवत्सौम्यगुणाधिक्यबन्धुरतरश्री । शुभ्राभ्रहर्म्यनगराम्नरान्तरान्निर्जगाम बहि ॥ २७ ॥
पश्यन् विस्मेरदृशा कृशानुयष्टीमिव पुर कुतुकम् । प्रस्वेदमिश्रगात्रा वातायनमाश्रिता तन्वीम् ॥ २८ ॥
मूर्त्तिमतीमिव देवीमुर्वीतटमागता शुभ्र पुसाम् । तरुणगणचित्तहरिणीं ददर्शाऽसौ रोहिणीं तरुणीम् ॥ २९ ॥
युवजनचेत पृषतमहारजलीमनङ्गसुमवल्लीम् । दृष्ट्वा दृष्ट्वा तामतिहृष्टात्मा समजनिष्ट नृप ॥ ३० ॥

१ निर्वृतिर्माथा २ युवजनचेत एव पृषत मृग युवजनचेत पृषतस्तस्य प्रहारे भल्लीव

एषा योषा कथमपि यदि मद्वशमेति रतिरिवोदारा । स्फारा जयति तदानीमनिन्दिता भोगसामग्री ॥ ३१ ॥
किमुपवनैः किमु भवनैः सयौवनैः किं धनैस्तथा स्वजनैः । यदि न मिलति सलिताङ्गी त्यक्तितयीनितकुरङ्गी ॥३२॥
इति चिन्तयन् स्वचित्ते मत्तेभ इवातिदुर्मदाक्रान्तः । शीतलजननगहनेष्वपि द्विगुणं सन्तापमाप नृपः ॥ ३३ ॥
वेश्माजगाम कामादितस्तत सत्वरं स पापमना । न गृहे न बहिर्वाऽपि हि सुखायते रागरङ्गाणाम् ॥ ३४ ॥
पापप्रसूतिकामथ समाहूयदूतिकामकार्यपराम् । नरकाध्वदूतिकामिव स महीमघवा जगादिति मुग्ध ॥ ३५ ॥
शृणु सुश्रोणि मदुक्तं वचनं न च निन्दनाद्विभेतव्यम् । न हि रोहिणीं विना मे मनोरतिः स्फीतिमुपयाति ॥ ३६ ॥
विन्ध्याचलवनवीथीमिव हस्ती मालतीमिव भ्रमरः । चातकनिकरो दृष्टिं जलधरवृष्टिं शिखीव ॥ ३७ ॥
विद्यामिव सद्विद्यामनवद्यामात्मनः स्थितिं साधुः । तद्वत्स्मरति रतिप्रतिरूपां तामन्तरात्मा मे ॥ ३८ ॥
तस्मान्मदीयमङ्गं तद्विरहग्रीष्मभीष्मतापेन । कुरु कैतवपाटवतस्तत्सङ्गमयोगामृतासिक्तम् ॥ ३९ ॥
आर्यमनार्यं वेदं यश पदं वाऽयश मदं निश्चे । मैवं मनसि विचार्यं कार्यं कार्यं न विस्मार्यम् ॥ ४० ॥
इति वक्तरि चूतर्तरि हृदि हृष्टाऽऽचष्ट साऽतिपापिष्ठा । न हि किञ्चिदसाध्यं मे कियदेतत्कृत्यमल्पतरम् ॥ ४१ ॥
रम्भा दम्भारम्भादपि मे तव जायते सुलभ्या भो । किं पुनरेषा नारी तृणायते मत्पुरस्तूर्णम् ॥ ४२ ॥
मन्त्रैरपि यन्त्रैरपि तन्त्रैरथ कार्मणैर्महाप्रगुणैः । स्ववशीकृत्य त्वरितं दासीमिव ते करिष्येऽहम् ॥ ४३ ॥
नरमपि दृषत्कठोरं स्ववचनरचनाम्बुना विजिताहम् । कुर्वे द्विधा मुधा तद्वनमबलाया कियन्मानम् ॥ ४४ ॥

[illegible] । [illegible]मविकारमिदमूचे ॥ ४५ ॥

[illegible] । [illegible]गौन्दर्यमनिवार्यम् ॥ ४६ ॥

[illegible] । [illegible]मन्याङ्गनामायम् ॥ ४७ ॥

[illegible] । यन्न्रम्यते पृथिव्या न तद्दृदिव्य गुणिन्य स्यु ॥ ४८ ॥

[illegible] । अनिउषितरनलम्मणाया गुणमिह तुजते स्वैरम् ॥ ४९ ॥

[illegible] । सर्वां अनरोघनपूरनघूय गभृत्क्वारणया ॥ ५० ॥

[illegible] । [illegible] कान्तं मा कान्तम् ॥ ५१ ॥

[illegible] । [illegible]गुणाव्जितचेता नेता नुर गमनत् ॥ ५२ ॥

[illegible] । न हि [illegible] भद्वत्वं किमपि न च सत्त्वम् ॥ ५३ ॥

[illegible] । दूरस्थितेन तेन हि [illegible] प्रतिबन्धलवेदानीम् ॥ ५४ ॥

[illegible] । [illegible] मस्तु समापंयतस्यै ॥ ५५ ॥

[illegible] । [illegible] मस्तु जजते ॥ ५६ ॥

[illegible] । कुसुमनार मस्तु तुष्ट पुष्ट [illegible] ॥ ५७ ॥

[illegible] ([illegible]) [illegible] हे [illegible]

यस्या मुक्तान्तिकामिव कर्तुं कण्ठकन्दले नृपति । निर्मलतरोज्ज्वलगुणामभिरामाञ्चति यच्छति सुवस्तु ॥ ५८ ॥
निजहस्ते कुरु तूर्णं प्रमद्य सद्य प्रशस्तवस्तूनि । यानीह न हि सुलभान्यसीमसुकृतैर्विना भुवने ॥ ५९ ॥
इति तत्समुदितवाच वाचयमिनीव सद्गुरो श्रुत्वा । तत्त्वावबोधचतुरा व्यचिन्तयच्चेतसि स्पष्टम् ॥ ६० ॥
मुग्धायन्ते विबुधा रङ्कायन्ते च तेऽपि राजान । शिष्टा दुष्टायन्ते हहा महामोहदुर्ललितम् ॥ ६१ ॥
स्वाधीन क्षितिजर्त्ता कर्त्ता न्यायानयाध्वनोरपि हि । पातकिनी पुनरेषा कुशीलतादत्तमाहात्म्या ॥ ६२ ॥
स्वयमन्यायासक्ता मामपि पातयति पातकाम्भोधौ । धिग्धिग्जीवितमस्या प्रभूतपापप्रमादिन्या ॥ ६३ ॥
क्षितिपतिरथ तु तावत्तच्छ्वणरसिष्णुरखिलपूर्लोक । प्रजविष्णुर्न हि त प्रति कश्चिन्न हि चलति नक्तमत्र ॥ ६४ ॥
दर्पोद्धुर करी किल कर्णे ध्रियते न केनचित्क्वचिदपि (यद्वत्)। तद्वत्कोऽपि न शक्त कुपथान्नृपतिं निवर्त्तयितुम् ॥६५॥
जलधिर्यदि मर्यादालोपी कोपी प्रभुर्यदा नृत्ये । यदि हिमरश्मिस्तीव्रस्तत्कः शरणं शरण्यानाम् ॥ ६६ ॥
एष पुन प्रभुरस्या पुर स्फुरच्चारुरूपदोर्वीर्य । मत्पतिरतिदूरस्थ पुनरहमेकाकिनी सदने ॥ ६७ ॥
कस्याग्रे पूत्क्रियते यथा तथा शीलमुज्ज्वल ध्रियते । प्राणान्तेऽपि न धीरा स्वशीलमालिन्यमुपयान्ति ॥ ६८ ॥
ध्रियते कश्चिदुपाय स्वकीयसच्छुद्धशीलरक्षार्थम् । वञ्चितमपि हि छलेन व्यर्थं रक्षापरित्यक्तम् ॥ ६९ ॥
रूपश्रिया किमनया ययापि गतयाऽक्षिगोचरीजातम् । प्रतिपद्यते शरीरी क्षणेन खलु शीलशैथिल्यम् ॥ ७० ॥
योषिज्जातिर्नातिप्रशसनीया जनेऽपि महनीया । यदि सापि न शीलवती तदेकत काञ्जिक क्वथितम् ॥ ७१ ॥

इति विधिना निशायामिति तयान्यकान्तमञ्जीरनया । ईषद्विहस्य मधुरैर्व्यादारैर्व्याहृता दूती ॥ ७२ ॥
यदि मामिति नृपतिरथ वदति चारुचारुतनूनि । तत् किमिह कथनमास्ते चैवादिष्टं तयाऽऽज्ञीष्टम् ॥ ७३ ॥
मदधीनस्पर्शां रक्षावत्याहं गतेऽस्मि सैवाहम् । परमेकमस्ति गुप्तं तत्स शृणु सावधानतया ॥ ७४ ॥
लोके दर्शनकारिणि मर्यादानृणापहारिणि च । कर्मणि विधीयमानेऽमुष्मिन् विश्वोपहासः स्यात् ॥ ७५ ॥
जिज्ञासेषी दशी प्रायः सर्वोऽपि सत्यवर्गोऽयम् । तस्माद्दोषासमये प्रसरति पूरे तमिस्रस्य ॥ ७६ ॥
रगेश्वरीसारनृता नृमिनृता महूहे मन्तव्यम् । येन फलेग्रहिरेतन्मनोरथः सपदि जायेत ॥ ७७ ॥
इत्यादिमधुरवाण्या गाथानन्दनदानकोविदया । कृत्वा प्रीता दूतीं जगृहे तन्नृपतिप्रहितम् ॥ ७८ ॥
गत्वा प्रसन्नवदना मदनासन्ना समग्रमा सापि । चक्रे शत्रेण समं सानन्दं नन्दनृपालम् ॥ ७९ ॥
तदद्भुतपरवशोऽहिरवुतानि तानि वचनानि । अमृतानीव निपीयोल्ललास हृदये महीमघवा ॥ ८० ॥
उत्कं न चापि शतं शुरने न हि रसिकगोष्ठिमिष्टेन । तुष्टेन चेतसा तामेवैका संस्मरन्नास्ते ॥ ८१ ॥
सङ्गमात्र नामा वासरमपि वर्षमिव मनुते । ततुले रविताषादप्यधिकं ताप हि विरहोऽस्या ॥ ८२ ॥
हरिनिजदयानाना श्यामायामथ निकामकामायाम् । श्यामायामनुरागी जोगी कुर्वृत्तजातस्य ॥ ८३ ॥
शृङ्गाररसनिमग्नः शृङ्गारमुदारमात्मन कृत्वा । निरखीकृतनिजपरिधिर्नसुधाधीश कृपाणकर ॥ ८४ ॥

१ नर्हिन्न् २ चषक पात्रम्

चेत्यादिष्टाजीष्टाऽन्तना मनाक् परजनाद्जीरमना । सह सचिवेन जगाम प्रमना जयनं स रोहिण्या ॥ ૭૫ ॥
यद्योगिहृदयवत्किल विलसद्बोधप्रदीपपरिकलितम् । श्रीवलित सागरवदष्टा दृष्ट्वा मुद दधे ॥ ૭૬ ॥
रचिरोरचित्रशाल ललत्यगाल प्रशस्तवनमालम् । विलसत्सारसहंसं यत्क्रिरिपुमद्विजानि सुविशालम् ॥ ૭૭ ॥
तत्कालोत्थितदासीवर्गैरभ्युदय विनो प्रददे । विष्टरमुपविष्टोऽसौ रविरिव पूर्वाचल सहसा ॥ ૭૮ ॥
तत्रस्थ नातम सुर्यया तथा रूपयौवन स्वीयम् । धन्य मन्यानोऽसौ श्रिया दिदीपेऽधिस्त्रेण ॥ ૭૯ ॥
रूपेण जिताप्सरस लोचनयुगलेन रोहिणीरमणीम् । पश्यन् नृपो नृपोऽप्यमृतास्वादाधिकं मने ॥ ૮૦ ॥
विविधैर्मधुरालापैश्चेत प्रीतिमर्दनैरेन्द्रस्य । सा रञ्जयित्तु लग्ना मनो मनोज्ञाकृति दधती ॥ ૮૧ ॥
सज्जनहृदयविशाल स्थालमिलानासवामत्त प्रददौ । मधुरं फलं रसालं प्रपूरितं स्फुरच्छुरज्योति ॥ ૮૨ ॥
अथ तद्दास्य प्राज्ञा स्वामिन्यादेशसाधनानलसा । आनिन्यिरे प्रशस्तानतिसरसान् रसवतीजैदान् ॥ ૮૩ ॥
क्षुद्वेदनापनोदक्षम्मोदकमोदकादिपक्वान्नै । वरशालिदालिनानाव्यञ्जनजैदैरतिप्रचुरै ॥ ૮૪ ॥
भोजितवती मती सा स्वकीयहस्तेन जक्तियुक्तिभरं । आम्यै भाग्यैरशने सार्धे स्वादैरतिस्वादैः ॥ ૮૫ ॥
अथ सा सुशिष्टिताज्ञि सखीभिरत्यन्तदिव्यवस्त्रदलं । श्वेतं पीतररुणं कृष्णैर्नीलैर्मदाराम्यं ॥ ૮૬ ॥
विहितानननि निर्मलशुचिशीतलपानकास्पदानि मुदा । आनाय्य पुरो नृपतेर्लाम्यहृष्टिमोदकृते ॥ ૮૭ ॥

[illegible] । [illegible] शिवप्रभा रिंदम [illegible] प्राणी ॥ ९८ ॥

[illegible] । [illegible] ममयाग [illegible] ॥ ९९ ॥

[illegible] । [illegible] मुन्दर [illegible] गिरा (गी) रञ्जयन् हृदयम् ॥ १०० ॥

[illegible] । [illegible] मनीर्न मया नान्यत् ॥ १०१ ॥

[illegible] । [illegible] नचधिया सुनियानप्रेमर [illegible] ॥ १०२ ॥

[illegible] । [illegible] नयननरमलीम्य मनो रमते ॥ १०३ ॥

[illegible] । [illegible] प्रनिलागन्ते प्रिय प्रशान्यतरा ॥ १०४ ॥

[illegible] । [illegible] परमेतन्मोहविस्फुरितम् ॥ १०५ ॥

[illegible] । नून निर्विचारता ते न चारुतामव्रनि नितान्तम् ॥ १०६ ॥

[illegible] । [illegible] शुनाशुन नो निदन्स्यते ॥ १०७ ॥

[illegible] । [illegible] एव मनोऽपि मनिभ्रम [illegible] ॥ १०८ ॥

[illegible] । [illegible] ॥ १०९ ॥

[illegible] । [illegible] (नि) [illegible] ॥ ११० ॥

[illegible]

॥ १० ॥

दुर्जयखिनामरनारमेव जनकोपमोऽसि जगतीश । स्वयमेवान्यायपथे प्रवर्त्तसे यदि हृदज्ञानात् ॥ १११ ॥
अङ्गारास्तुहिनकराद्यदा कदाचित्तमोऽम्बराद्य रवेः । अमृताद्यदि विषलहरी तत्र शरणं शरण्यानाम् ॥ ११२ ॥
सुखमसुखरूपमेव हि विषयजमिह तत्त्वतो विमृष्टमहो । काचं किमु दक्षधिया वैडूर्यमिति मतां तनुते ॥ ११३ ॥
ये पश्यन्ति ताविरता निरता सन्न्यायवर्त्मनि प्राज्ञाः । ते धन्याः कृतपुण्या नैपुण्या जगति विख्याता ॥ ११४ ॥
इत्यादियुक्तियुक्तामुक्तामनया निशम्य मुग्धगिरम् । मोहमहाविषलहरीमहतिपीयूषरसमुच्याम् ॥ ११५ ॥
भूमिपति पदकमले लग्नः किञ्च भृङ्गवरसरङ्गमना । तद्घटितनिर्वेकोऽजरवघवलुस्तामेवमाचष्ट ॥ ११६ ॥
त्वं मम जननी जनकः स्वसा त्वमेवासि देवताऽपि गुरुः । पुण्योपकारकारिणि पापनिवारिणि नमस्तुभ्यम् ॥ ११७ ॥
प्रायश्चपलाश्चपला स्त्रियो वयोरूपसंपदोपेता । दृश्यन्तेऽत्र जगत्यां तासु सुशीला पुनर्विरला ॥ ११८ ॥
अनघा ह्यनघाजाति सा जज्ञे यदवती सतीव्रतत । गुणवत्याऽत्र जगत्यां अनघवत्या त्वं धीजे ॥ ११९ ॥
मकरध्वजतस्करत शीलोज्ज्वलरत्नरक्षिका जयती । सुन्दरि शूरमतयति नाम्नाऽस्यमखा पर न कृत्येन ॥ १२० ॥
त्वन्मतिविलसितममलं यदहं नरकान्धकूपमध्येऽस्मिन् । प्रपतन्नपि सदयतया समुद्धृत साम्प्रतं सुतनु ॥ १२१ ॥
इष्टा कस्य न योगा कस्यानिष्टास्तथा वियोगा स्युः । एकाऽसि त्वं साध्वी परमेका न त्वदन्या क्वा ॥ १२२ ॥
इत्यादितद्गुणस्तुतिकृत्या सत्यापयन्निजां रसनाम् । धामाजगाम राजा मानसमिव राजहंस स्वम् ॥ १२३ ॥
अमितवाणिज्यशतैः प्रचुरतरं द्रविणमर्जयित्वाऽथो । कतिपयदिवसैः श्रेष्ठी धनावह आप निजसदनम् ॥ १२४ ॥

प्रेम्य मन्मथदाहमुपागतवतीमतीव निचका ते । चन्द्रकलामिव जलधिर्दर्पोत्कर्षं चकार नृशम् ॥ १२५ ॥
गुप्त्या यदाचिदास्थाद्दास्याः स्वागारमागतं नृपतिम् । रोहिण्युज्ज्वलशीले मालिन्याशङ्कया व्यथित ॥ १२६ ॥
स्त्रीजातिः स्वयं चटुला पवनादपि सा यदा गुरूपगती । अक्षतशीला सा कथमुच्चरति क्षितिपते पुरत ॥ १२७ ॥
गृहमागते नरेन्द्रे कथमुज्ज्वलशीलता गृहिण्या स्यात् । मार्जारे तीरस्थे न हि दुग्धस्थालिकाऽक्षुता ॥ १२८ ॥
कापीतिमस्य पुरत सरसा स्मरवत्यहो कथ तिष्ठेत् । न हि कुसुमिता लताऽपि हि निमुच्यते षट्पदेनापि ॥ १२९ ॥
न हि कासी कामिन्या एकाकिन्या शशीव यामिन्या । सङ्गतिमेत्य दुरात्मा स शीललोप विना स्याता ॥ १३० ॥
त्याद्वारपमारमनुचिन्त्योद्वेलभावयाऽऽकुलितम् । आत्मानमुदधिकल्प चकार रजनीक्षणे श्रेष्ठी ॥ १३१ ॥
तस्याः शीलवशप्रणाशापद्रवापहारमिव कर्तुम् । कुर्वन् शीतलनाव तदङ्गसंतापविनिवृत्त्यै ॥ १३२ ॥
शं मकरन्दसिक्तैर्निरतरावरतीरयोस्तरै । अथ स्नापयन्प्रियामुं तत्क्षुद्रत्कारकृत्लब्ज्ञात् ॥ १३३ ॥
तावदनर्थिन एतावस्थाद्दिम्यापयन् जगज्ञोपम् । आगातपयोदसमय शमयन् वनवह्निदावज्वरम् ॥ १३४ ॥
शीतोष्णयजनरतेन पुत्रे गतेत्र निरवृते सत्या । चन्द्रार्कयो प्रजाया प्राधान्य किमिद तज्जाहे ॥ १३५ ॥
सयम्मदिनी परावृष्टिः स्यष्टाऽत्र समननिष्ट तुरि । सर्वं कृतमेकार्णवमुर्वीवलयं पय पूरे ॥ १३६ ॥
सत्ताकन्दाकिन्या प्रसगार पयोज्ञर स्पर्शेनैव । स्थूलानतिदृढमूलान् वृक्षानुन्मूलयामास ॥ १३७ ॥

१ स्वस्रा

प्लाव्यन्ते स्म ग्रामा आरामाश्चापि सफलपुष्पतराः । प्रसृते पथ प्रवाहे मनुजैरतिदुरवगाढतरे ॥ १३८ ॥
नगरं पूर्णं तूर्णं बहिरायातैः शतैर्नृनारीणाम् । नगरद्वाराणि नृपस्तदा ररोधोरुदुरकपाटैः ॥ १३९ ॥
प्रलयानिलोच्छलज्जलपूरैरतिदुस्तरोरुकल्लोलैः । प्रसरणशीलैरासीत् पुरमम्बिल कलकलाकीर्णम् ॥ १४० ॥
हा दैव दैव जीवनपरं हि यज्जीवसन्ततेर्जगतः । तज्जीवनमपि जीवान्तकृत्कथं निर्ममे विधिना ॥ १४१ ॥
किमु कुर्म क नु यामस्त्रस्ताः कस्याश्रयाम इह शरणम् । मरणं तीरायातं ननाश खलु जीवितव्याशा ॥ १४२ ॥
इति जनशतवदनोद्गतदीनरवाकर्णनात्तकरुणात्मा । दुर्गोपरि झटिति महीशिता स तावच्चटित्वाऽऽग्यत् ॥ १४३ ॥
अहह कथं पुरमेतत्सकलं सलिलैरलं विसर्पद्भिः । सम पश्यत एव जनात्संह्रियते हा कथं क्रियते ॥ १४४ ॥
स हि कश्चिदस्ति जगति ज्ञाता ख्याताञ्चितः सुधीरमनाः । यो जगदेतद्रक्षति निःशरणं हीनदीनमुरुनम् ॥ १४५ ॥
तावद्गगनोपरि गीर्दिव्या श्रीनीजवलयनिनादे । आविर्बभूव लोकानि शोकान् धुन्वती महती ॥ १४६ ॥
रोहिण्यस्ति सतीव्रतमादधती गुणवतीतरा सुदती । तामाहूय बहुमानादवमाना भूपते त्वरितम् ॥ १४७ ॥
सा स्वयमेव करिष्यति सुखं हरिष्यत्युपप्लवं सकलम् । किं बहुजल्पितैः स्यान्मर्यैर्यैर्यत्नस्त्वया तत्रे ॥ १४८ ॥
इत्याकर्ण्य तदीयामुदारवाचं शुचं परित्यज्य । रोहिण्युत्तमसाध्वीमाहूय महादरेणैताम् ॥ १४९ ॥
आचख्यौ क्षितिभर्ता स्वर्ता तज्जीलसम्पद् सपदि । सत्यसतीव्रतधारिणि कारिणि पुण्यस्य कुरु शान्तिम् ॥ १५० ॥

---

१ जलम्

[illegible] । मद्दा हिमार्ग हित्र नानायारत्नमनि नानीव ॥ १५१ ॥
[illegible] । विश्वरश्री हि विना न चन्दुनभूपटति चागस्य ॥ १५२ ॥
[illegible] । क मन्दान्नमार्गं पनिनम्नोपरागम्नोधी ॥ १५३ ॥
[illegible] । कुनाव ननन्नार मार श्रुनरत्नकोशाम्न ॥ १५४ ॥
[illegible] । नन्दा मौहनिनि गामीमार गाइनिनी ॥ १५५ ॥
[illegible] । केन कयवनिकगुञ्जा मन्यकयाऽऽराव्य ॥ १५६ ॥
[illegible] । नवनगुनमर मद्दर दस्नमद्दर नगर्यां ॥ १५७ ॥
[illegible] । ननकन्त्र मन्दिर नवान धर्मादिग्रान्तर ॥ १५८ ॥
[illegible] । तन्यानन्दनिवासाभ्यु गर्मांनि यारीनि ॥ १५९ ॥
[illegible] । सुरतनकुमाय मनान गर्मोऽपि पूर्वांप ॥ १६० ॥
[illegible] । मूर्तिमती कल्पना श्रीनाता त्रिमुद्र्य मासा ॥ १६१ ॥
[illegible] । मनुन्नहानिनिमुम्याः मौन्याय र कस्य जायेत ॥ १६२ ॥
[illegible] । पम्पमोदकारिनि निम्नागिनि सरस्रोतस्य ॥ १६३ ॥
[illegible] । दयितूनयनगनरान मनान्तनात्र जयेत् ॥ १६४ ॥

किं कीर्त्यत जनत्या सत्या सत्यार्जवप्रगुणमत्या । प्रससार विश्वविश्वे सौरभ्य यद्यशोराशे ॥ १६५ ॥
स्त्रीजातिरत्नतुल्या तुल्या करुणासुधारसश्रेण्या । साध्वाचारयतीर्थं जयति जगत्युत्तमा साध्वी ॥ १६६ ॥
इति जनशतकृतगुणगणवर्ण्ण(र्ण)नमात्मीयमात्मकर्णाभ्याम् । शृण्वानाऽपि न गर्वं स्वमनसि धत्ते मनागपि सा ॥१६७॥
सन्मानिता नृपतिना नानाविधरत्नकाञ्चनार्पणत । त्वमसि स्वसाऽस्मदीयाऽत परमित्युक्तिमुक्तवता ॥ १६८ ॥
शीलकलङ्काशङ्कापङ्काक्षेपेण यो हि मलिनमनाः । आसीदनिन्दितवक्त्र सोऽपि श्रेष्ठी तृप्त मुमुदे ॥ १६९ ॥
धन्योऽहमस्मि यस्येदृशी कृतीजूतशीलवत्पुण्या । निर्माय्याऽजनि जाया सन्नायातुलितनवश्रीश्री ॥ १७० ॥
सर्वासामबलानाममनद्युति वदनपङ्कज निदधे । इति पुरपरिजनयोषित्प्रियद्भिरकीर्त्यमानगुणा ॥ १७१ ॥
सद्माजगाम सुदती मनस्यमन्द प्रमोदमादधती । ददती दानममान सन्मान धार्मिकेष्वददात् ॥ १७२ ॥
कृरवाऽप्रत सतीं तामवनीपतिरत्नरैर्नैर्नेङ्गुचि । चैत्यनमस्यामकरोज्जिनधर्माज्ञानिर्नी विधिना ॥ १७३ ॥
सम्यक्त्वशीलनिश्चलचेता नेता नृणामजस्रितराम् । तच्छीलमहामहिमाप्राग्भारमपारमाज्ञोस्य ॥ १७४ ॥
तामजिर चावद्यापनोदिनीं मोदिनीं परिजनस्य । नृभिपतिनिजसदन समाप त्रिपापहृष्टमना ॥ १७५ ॥
श्रेष्ठिधनावहमुख्या दृष्ट्वा पौरा सुशीलमाहात्म्यम् । परिजाप्य जेजिरे तत्तु परमनिवारमपमतिनिरतिम् ॥ १७६ ॥
रोहिण्यु ज्ज्वलशीलप्रतिपालनलालसाऽलसा दुरिते । देवगुरुधर्मरक्ता तथा विरक्ता जगत्सुखर तस्थौ ॥ १७७ ॥
सा प्रतिपाल्य निजायु प्रतिपूर्णं शुद्धधर्ममाराध्य । आराधना विधाय च सम्यग्शुद्ध्या मन शुद्ध्या ॥ १७८ ॥

[illegible] । [illegible] निर्मुक्ता ॥ १९९ ॥

[illegible] । [illegible] गमिष्यति शीघ्रानुमानेन ॥ २०० ॥

[illegible] अत्र नयेत् ।

[illegible] न [illegible] ॥ २०१ ॥

[illegible] तयोरेवमनुत्र नीच पदायान्वितम् ।

[illegible] मनेन्वपि यत्र [illegible] ॥ २०२ ॥

[illegible] रोहिण्या [illegible] ।

[illegible] श्रिय स्युर्यत ॥ २०३ ॥

॥ इति [illegible] रोहिणीस्थान ॥

[illegible] इति, पूर्वगुण्ट गर्गादे शीघ्र [illegible] । शीघ्रत्व [illegible] ।

[illegible] कथ्यते—

[illegible] सुन्दर ॥ १ ॥

दीनानाथजनानेष पाठयन्नतिवत्सलः । कृपापात्रमजूद्राढमतिथिप्रियकारक ॥ २ ॥
नर्त्तकीव ननर्त्तास्य कीर्त्तिर्दिक्षु तराङ्गणे । परोपकारिणां नृणां क श्लाघा गुम्फे न हि ॥ ३ ॥
तत्कीर्त्तिद्वेषिणी मुग्धा वृद्धैका ग्रामवासिनी । तं निन्दति सदाकामभावग्रहानरागता ॥ ४ ॥
विदेश्यानेष पापात्मा विश्वासाप्रमानमान् । निपात्य धनलाजार्थं गर्तान्त स्थिति ध्रुवम् ॥ ५ ॥
मायावी मधुरालापी पापी वञ्चकमुख्यक । प्रात को नाम गृहीतेऽमुष्य गृहेऽत्र जातत ॥ ६ ॥
अयस्तुरीं चोरयित्वा सूचीमेष प्रयच्छति । धर्मिताडस्यास्ति निद्राता स्मित परमुच्यते ॥ ७ ॥
अन्यदा कोऽपि निश्यागात् पथिक क्षुधयातुर । तन्नाम पृष्ठेभोकन्यरक्ष्याप्तुर्जनाग्या ॥ ८ ॥
तदा च तद्गृहे किञ्चिन्नोऽज्य नोद्धरित एतु । स दानव्यसनी गाढमतप्यत निजे हृदि ॥ ९ ॥
तत कस्याश्चिदाजीर्या सदनात्तत्रमानयत् । सर्पृष्टिकं यावनक जो न्यामास गाद्रम् ॥ १० ॥
स ममार क्षणादेव दैवसूत्रमनीदृशम् । प्रतिकूले निधौ पुंसा हितमप्यहितायते ॥ ११ ॥
आजीरिकाशीर्षगाया तक्रोपाया यतोऽपतत् । व्योमाध्वयात्कृशुनिकामुखाद्विमुखाद्विषम् ॥ १२ ॥
प्रातर्नृहर्षं जरती दृष्ट्वा कार्पटिक मृतम् । दृष्टं दानुश्चरित्र नो क्रुराचारोऽयमीदृशः ॥ १३ ॥
लोलाजितजितचित्तेन हृदाऽनेन निपातित । खात्वा मन्यिधन कृटाचराक कोऽपि याचक ॥ १४ ॥

---

१ घृष्टि कन्दविशेष

छप्पन्नइ परिस सक्कम्मि, अज्जेरवजयसयसुखम्मि ॥ ४९ ॥ इणिपरि गुणनमण करीय तस्स, सिरिकामदेव सावय घरस्स । सपत्त देव सुरलोयठाण, यासव थागइ विय तह घलाण ॥ ५० ॥ अह गिन्हेउ जहारमण एह, नियचित्ति अज्जिगइ मुक्कयगेह । पोमइ चारिसु सिरिनक्खमाण, पय नमिय पजाय समइ सुजाण ॥ ५१ ॥ दिणयरउग्गमणिहि सुद्ध-यत्थ, पहरिय मेत्तिय नियसयणसत्थ । निग्गच्छ चपापुरनराउ, सिरिसंखसहु जिम सुद्धनाउ ॥ ५२ ॥ घात—विपयाहि णसारीय सामिजुहारिय यारीय आसायण निवण । निसुणइ जिणवाणीय अमीयसमाणीय आणीय मनि आणदघण ॥ ५३ ॥ आजोंविय सामीय कामदेव, तुह पासि अज्ज सपत्त देव । तिणि रखम रूव करी सपुण, करि नगधरी तउ न्निजजिस ॥ ५४ ॥ तयणतर इत्थिरुयगमाण, वेउविय रूव महापमाण । तुह तेण उयहय भूरि किद्ध, तउ गिरि जिम विरत्तरिहि न निद्ध ॥ ५५ ॥ अइ कुढर धीरत्तण धरेवि, तइ पाखीय पोसहपडिम लेवि । अह समणामणी सामि तत्थ, आमंतिय जासइ इय पसत्थ ॥ ५६ ॥ गिहिवास वसतह सावयाण, जइ परिस निघरउ धम्मझाण । सुचरत्थसार संगहपरहि, वरगणगमणमुणिवरेहि ॥ ५७ ॥ ता सजमनयरक्खिहि विसेसि, धीरत्तण धरिवउ निसमदसि । इय सामि-याणि सुणि एगचित्त, सवे जणति मुणिवर तहत्ति ॥ ५८ ॥ घात—जिणनायग वदिय गुणअज्जिनदिय गोयमपमुह नमेवि घरे । पासह सपूरिय इरिसपूरिय कामदव सपत्त घरे ॥ ५९ ॥ अह काउसग्ग पडिमा करेइ, सो पचमास विहि अणु-सरेइ । छम्मास धरइ वर वंजचेर, थिरचित्त करी जिम रहइ मेरु ॥ ६० ॥ सचित्त जिमइ न हु सत्तमास, आरज करउ नहु अट्ठमास । न करावइ अन्नह पासि तेम, नवमास करइ इणिपरिहि नेम ॥ ६१ ॥ तसु कज्जि रुद्ध त नहु जिमेइ, दसमास

चविय पयतलि मारिसु निसक, तुह पविस्सइ मरणअवत्थ वक ॥ ३७ ॥ इय जपिय कपिय न हु तहेव, जाणह नवि चुक्कउं कामदेव । त जाणि नाणि नियसुरुदक्खि, उद्धालिय गयणिहि तेण चक्कि ॥ ३८ ॥ निवकतउ दतूसलिहि विद्ध, पुण रोसिहि नियपयतिखिहिं दिद्ध । तिहिं दिठ दुक्ख नारय सरिक्ख, तहवि हु न हु खम्भिय धम्मपक्ख ॥ ३९ ॥ अह हत्थिरूव सहरिय तेण, किय सप्परूव देविहि खणेण । घणकज्जलसामल कुम्भिलकाय, रोसारुण नयण जिसउ पिसाय ॥ ४० ॥ दिट्ठीविस एरिस अइकराल, मिट्टहतउं फुक्किहि विसहजाल । तसु अग्गइ आवीय जणइ एम, हिव छुट्टसि मुझ पखि पमिय खेम ॥ ४१ ॥ अज्जवि अरथसि किय काउसग्ग, इणि धम्मि नत्थि तुह मुक्ख सग्ग । तउ म करि अभिग्गह नीम आलि, मइ रुसिय मरण पामिसि अकालि ॥ ४२ ॥ इय वार वार वागरिय तास, पुण चित्तह न गयउ धम्मवास । तउ तरजि उग्गभुयग रीस, जरि आवीय वीटइ गीव सीस ॥ ४३ ॥ दसणिहि करि रुसिवा लग्ग अग, पुण होइ दत्तार न चिचजग । खोअइ तसु हीयइ सुतिक्ख दाढ, इणिपरि तिणि वेयण सहिय गाढ ॥ ४४ ॥ घात—अह उहि पउञ्जिय सुर मपरञ्जिय तसु निम्मलगुणे सो मुणए । पयमीहुअ तक्खणि जय जय रय जणि कामदेव सावय थुणए ॥४५॥ तसु रुअजुयवि धुरुउ विसाउ, अभिराण कठि वरकुसुममाल । सिरिमउड रयण मणि जडिय चग, आजरणिहिं झिगमिग करइ अग ॥ ४६ ॥ अइफारहार सिंगारसार, कयनार करइ सुर वार वार । हरि हर चउराणण अमरवार, सुरगुर तुह गुण नवि लहइ पार ॥ ४७ ॥ तउ धमपुत्त गुणरयणखाणि, जसु जपइ जस नियमउरवाणि । सुरवइ सुरगणम झिहिं निविड, ते कामदेव मइं अज्ज दिठ ॥ ४८ ॥ सहलउ तुह जीविय मणुअजम्म, जिणि चलिय न हु जिणरायधम्म ।

गाए । अरुणाजनिमाणिहि गुरुय पुन्न, सिरिकामदेव उप्पन्न धन्न ॥ ७५ ॥ तिहि सत्त हत्थ सुपसत्थ देह, कंचणतणु-कंत सुरगेह । चत्तारि पलिय पाउंनि आउ, अमरगण सचिय सुहसहाउ ॥ ७६ ॥ अह ईदचूड पुच्छइ जिणिद, पय पणमी भाव धरी अमद । चविऊण कहि गमिही तउ य, पहु पजणइ गोयम निसुणि सोय ॥ ७७ ॥ उवज्जिय खित्त महाविदेहि, उत्तमकुलि सावय इब्भ गेहि । तिहि पालीय सजम अप्पसरु, पामेसइ सासय सुरसुरु ॥ ७८ ॥ सिरि-वीरनाह मुहकमल रंगि, निसुणीय नाणयिह जुत्तिजगि । सोहम्मि कहिय जह जंबुसामि, अयड सुय मत्तम अगतामि ॥ ७९ ॥ खिणिपरि मइ जपिय खेमसित्त, नवसंधियध मधुर चरित्त । अन्नाण दासि ज इह असुत्त, त मिच्छादुक्कड मह निरुत्त ॥ ८० ॥ इय समिहि भासिय धम्मिहिं धासिय कामदेव सावय चरिय । ज नियमणि भाणइ त सुह माणइ सामरयणि सिरसिरि वरीय ॥ ८१ ॥

॥ इति श्रीकामदेवश्रावकसन्धि ॥

अथ कुगुरोपरि निदर्शन दर्शयंत—

कायया न कुगज, कस्स वि नियतणुगुरुत्तगवेण । कम्मगमगस्स कस्स वि, निसेसठं साहुवग्गस्स ॥ १ ॥ जो पुण गुणइ अयाणो, नाणप्राणोगवत्तसाहुस्स । सो सगुणंयकरो, जायइ इह नदवणिउ ध ॥ २ ॥ चपाए नयरीए, सुनदना मए नाविउ आसि । सो अत्तदढचोरत्तणेण अवगणइ सव पि ॥ ३ ॥ जो ज मग्गइ साहू, तस्स तय देइ परमभाए । वंदइजसकाई, सा पुण चमणरउं वाद ॥ ४ ॥ अह अयया तदागणमुवागया जल्लपरिगया रिसिणो । गिम्हा-

रपापार सा गमइ। रयहरण धनइ मुहपत्तीय देइ, मुणिवेस सीसमुंचिय करेइ ॥ ६२ ॥ इक्कारस मासा इय करेइ, पडिमा इक्कारस
अणुसरेइ। निसि सेसि धम्मजागरि करेइ, नियचित्तिहि इणपरि चिंतवेइ ॥ ६३ ॥ पणइदिय तिवलूसासआय, दस पाण
गहिय जा सकाय। सिरिवीरनाह जा विजयवंत, अणसण हवं गिण्हिसु ता पसत्त ॥ ६४ ॥ अह सत्तखित्ति धण वावरेइ,
गुरु मुहि दसणयय उच्चरेइ। चत्तारि सरण चित्तिहि करेइ, मगळ चत्तारि समुच्चरेइ ॥ ६५ ॥ पाणाइवाय ज किय निसक,
भासा असच्चजासिय जु वक। अणदिन्न लिद्ध ज धण अपार, मेहुण ज सेविय मइ उदार ॥ ६६ ॥ ज किद्ध परिग्गह
मई असार, ज कोह माण माया विकार। ज लोज पिम्म कलहो य दोस, पेसुन्न अरइ रइ बहुकिलेस ॥ ६७ ॥
परवाय परह अब्भक्खाण, इय किद्ध अट्ठारस पावठाण। यिगहा ज विहिय चउप्पयार, बावीस अभक्खह किय
आहार ॥ ६८ ॥ ज अट्ट रुद्द किय दुज्झाण, आसेविय पनरस कम्मदाण। हिंसिय चउरासी लक्ख जीव, ते मिच्छामि
दुक्कडं आयसीव ॥ ६९ ॥ जिणराय पूय किय तिरयजत्त, ज पोसह सामाइय पवित्त। ज भत्तिहि दिन्नउ मुणिहि दाण, ज
...किय सील दयानिहाण ॥ ७० ॥ ज बारभेय तव किय पसिद्ध, ज भावण भाविय अइविसुद्ध। ज पालिय वयसम्मत्तसार, ज
गुरुआण सेविय बहुपयार ॥ ७१ ॥ धात—इयाइ जु किद्धउं तिजय पसिद्धउं धम्मविसुद्धउं जिणवरिहिय। ते सवि अणुमोयइ
बिहु पमोयइ समय पोयइ पुव्वभिय ॥ ७२ ॥ सलेहण किद्धी मास दुन्नि, तिवि अप्पा पूरिय पमउपुन्नि। अणसण परिपा-
लिय एगमास, धम्मझाण गुण परियण निराश ॥ ७३ ॥ परमिट्ठिमंतगुणरायलीण, पज्जंतयालि नहु दीण दीण।
तम वीर वरिस जिय भावणत्त, आहम्म नाम सुरभवणि पत्त ॥ ७४ ॥ सोहम्मवरं सयवरविमाणे देवागइ जय अड्ढ

[illegible]

गाए । अरणाजनिमाणिहिं सुक्य पुन, सिरिकामदेव चण्पत्र धन्न ॥ ३४ ॥ तिहि मत्त दृश्य सुगमत्य देह, कंचणरमु-जाव सुक्कगेह । चत्तारि पलिय पाळेवि आउ, अच्छरगण सेविय सुहमहाउ ॥ ३६ ॥ अह उदनउ पुत्तउ जिणिद, पय पणमी जाव धरी अमद । चविऊण कहिं गमिही तउ य, पहु पजणउ गोयम निसुणि मोय ॥ ३७ ॥ उत्तजिय गित्त महाविदेहि, उत्तमकुलि माजय इत्र गेहि । तिहिं पाळीय मजम अणमलक, पामेसइ मासय सुक्खमुक्ख ॥ ३८ ॥ सिरि-वीरनाह सुहकमल रंगि, निसुणीय नाणाविह जुत्तिजंगि । मोहम्मि कहिय जह जंबुसामि, अयउ सुय मचम अगजामि ॥ ३९ ॥ तिणिपरि मइ जपिय खेममित्त, नयमपिथय मधुर चरित्त । अमाण मोनि ज उद्द उसुत्त, त मिच्छादुक्कड मह निरुत्त ॥ ४० ॥ इय खेमिहिं जासिय धम्मिहिं यासिय कामदेव सावय चरिय । जे नियमणि आणउ ते सुह माणउ मोमनयणि सिवसिरि वरीय ॥ ४१ ॥

॥ इति श्रीकामदेवश्रावकसन्धि ॥

अथ कुगुरोपरि निदर्शन दर्श्यते—

कायया न कुगुरु, कस्स वि नियतणुसुत्तगवेण । कम्मनम्मगस्स कस्स वि, विसेसउं माहुरागस्स ॥ १ ॥ जो पुण गुणइ अयाणो, नाणग्गाणेवउत्तसाहुस्स । सो सबुधेयकरो, जायउ उद नदवणिउ व ॥ २ ॥ चंपाए नयरीए, सुनदना-मण वाणिउं आसि । सो अत्तदेहपोसत्तणेण अवगणइ सव पि ॥ ३ ॥ जो ज मग्गउ साहू, तस्स तय देउ परमत्र-भाए । उसइन्तेगज्जाउं, सो पुण नम्मरउं वाढ ॥ ४ ॥ अह अन्नया तदागणमुनागया जल्लपरिगया रिसिणो । गिम्हा-

धम्मंमिम्मा, केणइ वि पओगेण उम्मणा ॥ ५ ॥ तद्दिवसुरहिगंधप्पसरेणजिनूयसुरहिवासा य । उंसहसया य जाया, मलस्स गंधा मणुक्किट्ठे ॥ ६ ॥ तत्तो तेण विमनियमेव सुहसुरहिवासियंगेण । समणाण सधमवि नणु, लठ जइ न हु मलो हुंतो ॥ ७ ॥ तत्तियमेत्त दुगंछाणिकम्मेमि चरित्तमसिद्ध वि । दुक्करतरायपमिद्धे, कजियविदू हरइ साय ॥ ८ ॥ अपडिक्कंतो एयट्ठाणाउ इओ गओ पयंतपर । उयवन्नो गुरुलोए, सिरिजिणधम्माणुजानेण ॥ ९ ॥ तत्तो चुओ पुरीए, कोसंबीए महिब्भसुयत्ते । पाविया निविसो, जराओ पवज्जामारको ॥ १० ॥ चारित्तरत्तमणसो, कम्मसुहन्न मुणिस्स तस्स तओ । जाओ दुर्गंधगो, मणो वि हु जस्स थरहरो ॥११॥ सो जाइ जादमतो वि, जत्थ जत्थालपसु सड्ढाण । निंदइ तत्थासेसो, लोओ रोगुदग्गधित्तो ॥ १२ ॥ साहहि वारिओ तो, याहि निग्गम मा तुम [illegible] । जेण जणुड्डाहजरो, दुवारो पसरिओ लोए ॥ १३ ॥ सो चिट्ठइ वसहीए, पेव इओ तस्स असणपाणाइं । आणित्तु दिंति मुणिणो, गुणिणो गुणगारवुम्मुक्का ॥ १४ ॥ दियमे वा रत्तीए, काउस्सग्गं करेइ सो निच्च । निच्चलचित्तत्ताए, मेरुव्वाकपणिज्जातणू ॥ १५॥ सासणसुरीए तत्तो, विहिओ से गुरुदिदयाणिट्ठो । किरियाणुट्ठाणपराए, हुज्ज किमिह लोयम्मि ॥ १६ ॥ बहुरगंधुसुरदेहयाए पुणरवि तहेव सरूवं । जाओ य दसगाओ, तस्स नओ देवयाए पुणो ॥ १७ ॥ माहावियगंधो, धओ इओ पालइ निय चरण । सम्मं पच्चारहरुपरो मुणी सग्गइ पत्तो ॥ १८ ॥ एय सुनइ वुत्त, चित्तम्मि विमारया निवेसित्ता । परिहरह दुगंछजर, जइ सुहिय होइ सम्मं ॥ १९ ॥

॥ इति जुगुप्सोपरि दृष्टान्त ॥

अथ व्रतानां षट्कं साधुयोग्यमुपदिश्यते—किं तत्? प्रथमं प्राणातिपातविरतिव्रतं त्रिधा मनसा वचसा कायेन पालनीयं। द्वितीयं मृषावादविरतिव्रतं त्रिधा मनसा वचसा कायेन तदपि पालनीयं। तृतीयमदत्तादानविरतिव्रतं तदपि त्रिधा धार्यं। चतुर्थमब्रह्मविरतिव्रतं तदपि त्रिधा पालनीयं। पञ्चमं मूर्छापरिग्रहत्यागरूपं। षष्ठं रात्रिभुक्तिविरतिरूपं। यदुक्तं श्रीपाक्षिकसूत्रे—"सव्वाओ पाणाइवायाओ वेरमणं, सव्वाओ मुसावायाओ वेरमणं, सव्वाओ अदिन्नादाणाओ वेरमणं, सव्वाओ मेहुणाओ वेरमणं, सव्वाओ परिग्गहाओ वेरमणं, सव्वाओ राइभोयणाओ वेरमणं"। तदर्थस्तूपदर्शनार्थं। सर्वस्माद्विरमणं त्रसस्थावरसूक्ष्मबादरभेदभिन्नात् कृतकारितानुमतिभेदाद्वेत्यर्थः। अथवा द्रव्यतः षड्जीवनिकायविषयात्, क्षेत्रतस्त्रिलोकसम्भवात्, कालतोऽतीतादेः रात्र्यादिभवाद्वा, भावतो रागद्वेषसमुत्थात्, प्राणानामिन्द्रियोच्छ्वासायुरादीनामतिपातः प्राणिनः सकाशाद्विश्लेषः प्राणातिपातः प्राणिप्राणवियोजनमित्यर्थः, तस्माद्विरमणं सम्यग्ज्ञानश्रद्धानपूर्वकं निवर्तनमिति। तथा सर्वस्मात् सद्भावप्रतिषेधः १ असद्भावोद्भावना २ अर्थान्तरोक्तिः ३ गर्हा ४ भेदात् कृतादिभेदाद्वा। अथवा द्रव्यतः सर्वधर्मास्तिकायादिद्रव्यविषयात्, क्षेत्रतः सर्वलोकालोकगोचरात्, कालतोऽतीतादेः रात्र्यादिभवाद्वा, भावतः क्रोधमानमायादिभवात्, मृषाऽलीकं वदनं वादो मृषावादस्तस्माद्विरमणं विरतिरिति। तथा सर्वस्मात्कृतादिभेदात् अथवा द्रव्यतः सचेतनाचेतनद्रव्यविषयात्, क्षेत्रतो ग्रामनगरारण्यादिभवात्, कालतोऽतीतादेः रात्र्यादिभवाद्वा, भावतो रागद्वेषमोहसमुत्थात्, अदत्तं स्वामिनाऽवितीर्णं तस्यादानं ग्रहणमदत्तादानं तस्माद्विरमणमिति। तथा सर्वस्मात्कृतकारितानुमतिभेदात्, अथवा द्रव्यतो दिव्यमानुषतैरश्चभेदात्, रूपरूपसहगतभेदाद्वा, क्षेत्रतस्त्रिलोकसम्भवात्,

इथं पृथुर्गती पृथा मांसर्येण पुरान्तरे । कृटमारोपयामास कलङ्कं दानदातरि ॥ १५ ॥
अदृष्टमश्रुतं धर्मं मर्मणाऽपि हि कस्यचित् । न हि प्रकाशयेद्विद्वानसद्वक्तु तु नोचितम् ॥ १६ ॥
असत्यं वदेयस्तु दोषं दोषकृद्नरः । स हि तद्दोषभागी स्यात् परत्रात्राप्यसंशयम् ॥ १७ ॥
अथ कार्पटिकी हत्वा भ्रमन्ती चिन्तयत्यसौ । कस्याहं संस्पृशाम्यङ्गं सङ्गं कस्य भजेऽधुना ॥ १८ ॥
दाता तावद्विशुद्धात्मा सर्पोऽङ्गः पारवश्यजात् । सर्पाशिनी शकुनिकाऽऽजीरी मूर्खात्मिका तथा ॥ १९ ॥
तस्मात्कोऽत्र मया ग्राह्य एवं संचिन्त्य चेतसि । कृष्णमेवाश्रयत्त्वत्या परावर्णपराननाम् ॥ २० ॥
स्मरणादेव सा जज्ञे मषीपुञ्जमलीमसा । हत्यापातकपङ्केन लिप्ताङ्गीव व्यलक्ष्यत ॥ २१ ॥
कुब्जकुष्ठमयार्ताङ्गी वीजत्या कुत्सिताऽभवनि । दैवानुजायात्तत्काल धिङ्मृषादोषरोपणम् ॥ २२ ॥
दृष्ट्वा निशामिमां वीक्ष्य विवर्णवदनश्रियम् । लोकं पातकिनीं प्रोचे निनिन्द च मुहुर्मुहुः ॥ २३ ॥
कलङ्कदानमीदृक्षं भ्रमाल्लोकः पूर्वनः । प्रायोऽभवत् परावर्णवादोल्लापपराङ्मुखः ॥ २४ ॥
इत्य पौराणिकीं श्रुत्वा कथामनितथामिमाम् । कलङ्कदानेऽनौत्सुक्य कुर्यादार्यजनोचितम् ॥ २५ ॥

॥ इति कलङ्कदाने कोलत्करिकाकथा ॥

एवं कूटकलङ्कदानं प्राणी पश्चिन्नवत् लजाख त्निन्द्यादिति समग्रकाव्यस्यार्थं समर्थितं सोदाहरणं ॥

ाऊलतोऽतीतादे राज्यादिसमुत्थाद्वा, जावतो रागद्वेषप्रजवात्, मिथुन स्त्रीपुसद्वन्द्व तस्य कर्म मैथुन तस्माद्विरमणमिति । धा सर्वस्मात्कृतादे, अथवा द्रव्यत. सर्वद्रव्यविषयात्, क्षेत्रतो लोकसजवात्, कालतोऽतीतादे राज्यादिजवाद्वा, ावतो रागद्वेषविषयात् परिगृह्यते आदीयते परिग्रहण वा परिग्रहस्तस्माद्विरमणमिति । तथा सर्वस्मात्कृतादिरूपात् देवा गृहीत दिवा भुक्त १, दिवा गृहीत रात्रौ भुक्त २, रात्रौ गृहीत दिवा भुक्त ३, रात्रौ गृहीत रात्रौ भुक्त ४, इति तुर्जङ्गरूपादित्यर्थ । अथवा द्रव्यतश्चतुर्विधाहारविषयात्, क्षेत्रत समयक्षेत्रगोचरात्, कालतोऽतीतादे राज्यादिस-जवात्, जावतो रागद्वेषप्रजवात्, रात्रिजोजनाद्रजनीजेमनाद्विरमणमिति । एव सामान्येन व्रतपञ्चमभिहित । एतद्व्रता-नन्तु साधुनाऽवश्य पालनीय, अस्मिन्नर्थे सञ्जीजवितव्य ॥

अथ ' पंच पमाया" इति तृतीयपदोपरि दृष्टान्ता उच्यन्ते, (तत्र) प्रथम मदिरापानदोष सूच्यते—

बारवई नाम पुरी इह त्थि सुरनिम्मिया कणयसाला । जरहद्धचक्कवट्टी तत्थ हरी रज्जसिरिकलिउं ॥ १ ॥ तस्स पउमकुमारा दुवे वि राम जिठ्ठ जायरो जाया । एस पिया वसुदेवो जरदेवीए जराकुमरो ॥ २ ॥ रोहिणीए बलपुत्तो अद्धुट्ठकुमारकोडि परियरिया । ते सवे इट्ठियसुहमणुहवमाणा वसति सुह ॥ ३ ॥ अह सिरिनेमी तत्थागउं हुउं साहु-ाउरिसएहिं । देवेहिं कउंसरणे हरी समेठे पणामत्थ ॥ ४ ॥ धम्मे कहिए पहुणा कण्हो अह पुच्छई पहु नमिउ । एयाए नयरीए पलयं कयजयाए ॥ ५ ॥ जायवपुरस्स सामी कन्हाहितो जविस्सइ विणासो । केण निमित्तेण वा -एस कया सत्ता कह ॥ ६ ॥ उत्थि परिवायगवेसो दीवायणो मुहावाणी । सो मज्जपाणमत्तेहिं सयलजायवकुमरेहिं ॥७॥

याद सताविय तामिठं चि सतो सरोसमाचहिही । अन्नाणकट्टकारी धारवइखयकरो होही ॥ ८ ॥ जायवकुलस्स अत सो चेव करिस्सई नियाणाओ । जाया जराकुमारो तुम्हाण घायगो होही ॥ ९ ॥ एव सुचा कन्हो सपरियणो अप्पणो घर पत्तो । वहुसोगमुव्वहन्तो ससाराणिच्चय मुणइ ॥ १० ॥ घोसावइ नयरीए जो जो निसुणह नयरवासिजणा । सिग्घ मइराइसुरा समुज्झियवा गिरिसिखासु ॥ ११ ॥ सिरिनेमिणा पजलिय जहा महामज्जपाणउम्मत्ता । जायवरायकुमारा रवीकसि(रि)स्सन्ति खलता ॥ १२ ॥ दीवायण तओ सो सुणिउं दारावइ जिणासहि ही । रायाएसेण तओ मज्ज कायनगरणम्मि ॥ १३ ॥ गुविलसिलाकुण्डेसु पक्खित्त त च मासछक्केण । अइसुहुरस जाय पसन्नहिमसीयल साउ ॥ १४ ॥ इत्तो सवकुमारा संवगपुरिसेण त सुराकुण्ड । दिट्ठ चिरकालेण इट्ठ आसाइय तत्तो ॥ १५ ॥ दिट्ठा तेण मयगुणा तप्पाणुम्मत्ता परिजमता । सीयज्झरणगहणेसु रमति सिग्घाइ हरिणीहिं ॥ १६ ॥ सवकुमारो तए मित्तो आगएण तत्त्व खहु । पाऊण महुरमज्ज विचिंतिय अ अप्पणो चित्ते ॥ १७ ॥ हा न हु जुत्त एगागिणो य मह किंचि सुरकुमणुजनिठ । दसमि जायाए कायकरिज्जरियकुराइ ॥ १८ ॥ तेणाणीय कुमारे सयमुच जो पिएइ सिग्घाए । छम्माससमुवज्झ मज्जरस सीयल सुरहि ॥ १९ ॥ तयपणायत्तणओ अमयरसासित्तय व ते जाया । अपियसु कायिसायणमसए ■ बुहावरा पुरिसा ॥ २० ॥ तत्तो नच्चन्ति इम रमन्ति गायन्ति तह य कुद्दन्ति । आलिंगन्ति परोप्परमिमेहि दीवायणो दिट्ठो ॥ २१ ॥ जपियमिमेहि निठुरगिराए एसो हु नेमिनाहेण । वारवईखयकारी आइट्ठो अज्ज सो दिट्ठो ॥ २२ ॥ निक्कारणोऽम्ह वेरी एय ताम्हह कि न वज्झेह । इय जपिउं ते खग्गा पहणउ दण्डिमुट्ठीहि ॥ २३ ॥ ताए हुतं जा पकिठं जूरखए तान ते

[illegible] ॥ २४ ॥ इह रिसिवयण निसुणिय ससभ्रसा खद्दुयर कुमारा ते । [illegible] ॥ २५ ॥ स सुणिय वासुदेवो चिंतइ दुद्दतया कुमाराण । धिद्धीमणम्मांठ [illegible] ॥ २६ ॥ [illegible] गहुए जणो बहु जुओ तत्थ्थिओ एसो । पसरतो रोसजरो छ्यारो वणदवु व सिया ॥ २६ ॥ [illegible] इम हुरि कुडइ । तुम्हे महाणुनावा अवराह खमह अम्हाण ॥ २७ ॥ बहु [illegible] न एस सनिकारछो । तो वग्रजदेणुत्त कि कज्जइ हवइ व होठ ॥ २९ ॥ जह तेहि मज्ज- [illegible] हुतो । आत नयरीए खठं तम्हा मज्ज निवड्डन्तु ॥ ३० ॥

॥ इति मद्यपानोपरि दृष्टान्त ॥

[illegible] दृष्टान्त प्रकथ्यते—

[illegible] । ▪ सयद नमइ नर निसयासेवा वहि हेउ ॥ १ ॥ परिनायगपेढाखो [illegible] । [illegible] स वसयारिणि सुदम्मि निय ॥ २ ॥ धम्मयनिवरस पुत्ती गुणोचा धरम- [illegible] । [illegible] निरस्ती टठ कटइ दिघा ॥ ३ ॥ तहोतीय निरिय सियेद धूम पियपिठं सद्द- [illegible] ॥ ४ ॥ तो परमवे [illegible] पद्मय जाविया सुमहुगिर । तत्थ य सुय पयुया [illegible] । मुइइ य [illegible] य मह मरण- [illegible] । [illegible] मज्ज मायणो दय [illegible] ॥७॥

सपत्ते तारुण्णे इत्थि परिवायगेण सिक्खविउं । विज्जाउ रोहिणीए स पञ्चसए इत्थं तीए ॥ ८ ॥ छट्ठम्मि जवं कम्मामाढत्तो रोहिणि ■ सिद्धंति । नच्छइ पन्नि सत्तमए त साहेउ समाढत्तो ॥ ९ ॥ चियगाउ सय सिज्झिउ त पज्जालित्तु तो तत्तुरगि घ । पत्थरिय अट्ठचम्म वामगुट्ठेण जलणवहि ॥ १० ॥ तम्मेव कुणमाणे कालयसदीरगो समग्ग तया । पक्खिवइ इंधणाइं सत्तदिणेहि गएहिं तहिं ॥ ११ ॥ सयमेव देवयाऽऽह पसन्नयाऽऽह करेहि मा विग्घं । सिज्झा एयस्स धुन कस्सग संपिसामि जाण ॥ १२ ॥ तेण भिउक्ता दसियमेत्थाविद्धा धिय अज्जू तत्य । नेत्त कयमीऊण कुणाए ता तिनत्तगो ॥ १३ ॥ धस्सिय अणाण समणी तत्तो तेण इत्थं य पदाणो । तत्तो रुद्दजिहाणो पसिद्धउं भुवणमज्झम्मि ॥ १४ ॥ अह मारणि-फलाण मुणिउ सो कालदीरगो नट्ठो । छड्डाहो तमणुगठं पिउविय तण तिपुरमज्झे ॥ १५ ॥ तइच्च तण गणा पायाल नट्ठं पि सो हणिउं । अह विज्जाचक्कवट्टी संजाओ सव्वई भुवणे ॥ १६ ॥ वदित्तु तित्थनाहं तिसज्झमसो पगुसइ नट्ट । रमइ तहिं छक्कप महेसरत्तो त्ति नाम कय ॥ १७ ॥ धिज्जाऽऽजाइरोसारसाढं ताण कअकाउं सो । विद्धसइ जूराण रम-णीउं रमइ सिद्धाए ॥ १८ ॥ सीसजुयमस्स जाय नदी नदीसरो य सुपसिद्धं । पुप्फगविमाणमसो आरहिउ चरइ सयत्थ ॥ १९ ॥ अह उज्जणिपुरीए य भरुयक्कोयरायरमणीउं । अवरम्मि धसइ सो सिवदनि धिणा सया ॥ २० ॥ तो पज्जोउं पिवइ कुणो रायरो कह णु हतयो । अंतेउरीउ सया एएण विरूविया अहह ॥ २१ ॥ तत्थ्यासी वसा उमा य नामेण रूवगुणरम्मा । तीए उच्च अहय यसीकरिस्सामि तं सामि ॥ २२ ॥ तो जूरइणाऽऽदिन्न सा त दट्ठूण नजसि आयत । अवसुरहि अगरधूव करण तस्सम्मुहं कुणइ ॥ २३ ॥ सो असया नहाउ उत्तिणो तीए चदसालाए । तक्करगयाकुयद

थमारी पीकोसमइ मुणख ॥ २४ ॥ दिन्न सकुड्य से हत्थे तीए सरोरुहमिमो तो । आह कह इय किज्जइ सा जणई एरिसो तमसि ॥ २५ ॥ वियसियपउमसरिच्छा अम्हारिसया रमेसि नो जम्हा । लज्जालुआ महेला अवराहो माणसि पराई ॥ २६ ॥ तो रजिउं ■ तीए सद्धि रत्ति ठिउं तदावासे । सो अन्नया इमीए पुट्ठो विज्जाउ तुह पासे ॥ २७ ॥ न हु हुंति कयावि इमो जणइ जया मेहुण खु सेवेमि । जाणाविउं नरिंदो तेणुत्त मारियव्वो सो ॥ २८ ॥ त चासि रक्कपीया तप्पयहेउ मुयरदेसम्मि । तीए पत्त ठविउं त छिन्न सुहरूसगेण ॥ २९ ॥ रन्ना जणाए जणिय तुम्हेहि मिहुणग पि रक्खए । इय पुत्तु पठ्ठा सुहरा सगाविया तत्थ ॥ ३० ॥ आसत्तो सह तीए तेहि विणिवाइउं स रायरिंदो । यसणासत्ता सत्ता कि किं न लहन्ति खलु दुक्ख ॥ ३१ ॥ तस्सीसो नदिसरो विज्जाहि अहिठिउं तउं गयणे । उप्पाडिउं खिव सो एव भुत्तु समादत्तो ॥ ३२ ॥ तो राया जयजीउं कयअजलिसपुडो फुरु जणइ । मह खमहिक्कवराह तो सीसो एवमुल्लवइ ॥ ३३ ॥ जइ जुम्ममेय रूव पुरे पुरे ठविय चेइयगणेसु । पूएह तो अवरस मुयामि तुम्हाण नन्नह जो ॥ ३४ ॥ त पडिवन्न रन्ना पुरे पुरे कारियाइ जयणाइ । सियजलहरिरूवाइ सव्वइउप्पत्ति परिसिया ॥ ३५ ॥ विसयासत्ताए एव मुणिसु नियमाएसम्मि जयजणा । विसयविरत्ता होउ सुहेण चिठ्ठन्तु अइसुहिया ॥ ३६ ॥

॥ इति विषयोपरि सत्यकिकथानकम् ॥

अथ कषायोपरिसुभूमचक्रिप्रबन्ध —

श्रीपार्श्वनाथार्यरसन्हसोमध्वप्रसादोऽस्तु ममानुलोम । यत सुभूमाष्टमचक्रिवृत्त करोम्यनुप्रासविराजिवृत्तम् ॥ १ ॥

॥

आस्ते वसन्तादिपुरं पृथिव्यां समादधानं श्रियमत्र दिव्याम् । एकोऽस्ति तत्राग्निकनामधेय कान्तारवर्तीह परो वराक
॥ २ ॥ सार्थेन सार्धं व्रजति स्म किन्तु स दूरदेशाय कदाऽप्यदभ्रे । भ्रष्टस्तत कर्मवशेन मूढ श्रोतोऽम्बरस पृष्ट इवा
प्ररूढ ॥ ३ ॥ जयाभिधानस्य स तापसस्य प्रापाश्रमं तीव्रतपोरसस्य । सवर्धितस्तेन तनूजवत्स्वे स्वीयाश्रमे गोपतिनेव
वत्स ॥ ४ ॥ ततोऽस्य जज्ञे जमदग्निनाम महत्यत सोऽग्रतपांसि नाम । जात प्रसिद्ध सवत्रऽपि विश्वनिधः सुमुन्नाम इवात्र
नि स्व ॥ ५ ॥ इतश्च वैश्वानरनामधारी सम्यक्त्वशाली मुनिभक्तिकारी । धन्वन्तरिस्तापसभक्तिलीनः सुरश्च मिथ्यात्व
पथाध्वनीन ॥ ६ ॥ आत्मीयमात्मीयकशासनस्य तौ पक्षपातेन शुभाशुभस्य । मिथ समालोचयत प्रधाना गुरुं परी
क्ष्य मुनितापसानाम् ॥ ७ ॥ वैश्वानर प्राह सुसाधुनिष्ठः सर्वेषु योऽस्माकमहो निकृष्ट । सर्वप्रधानोऽत्र च युष्मदीय
स्याद्य स एवात्र परीक्षणीय ॥ ८ ॥ अथास्ति च पद्मरथो विनीतधर्मा प्रबुद्धो मिथिलापुरीत । गुरुं निजं प्रणन्तनाय
धन्यामसौ चम्पा द्वादशेन्द्रजन्याम् ॥ ९ ॥ स सिद्धपुत्रव्रतरूपयुक्ता पृष्टस्त्वया पणित समुद्याम् । तारुण्यमासाद्य
दयावितार वह्नुत्र नानाविधभोगसारम् ॥ १० ॥ ये जर्जराङ्गा जरसा पुमांसस्त एव दीक्षाध्वनि तस्थिवांस । अनोचि
तीय त्वयका स्वबुद्ध्या प्रारभ्यते किं प्रसभं समृद्ध्या ॥ ११ ॥ श्राद्धोऽवदद्यो शुचि योगशास्त्र शिवश्रिय साधनकारि
चारित्र । व्यर्थं नयर्धीननमत्र वार्धिनी क्षीणाति योऽस्या स सुनीतिदायिनीम् ॥ १२ ॥ यथा न भूमौ पतितं वराणु
महो गुण स्यादिव जीर्णरज्जु । तथा जराजर्जरगात्रयष्टिर्न दीक्षया कर्मदलं पिनष्टि ॥ १३ ॥ कच सुरस्तऽस्तव्रतताऽतिसारा

---

१ १२ श्रीवासुपूज्यजन्मभूमि

[illegible] प्रहार ॥ १४ ॥ श्राम्नोऽप्यदृष्टा शकुनेः पतत्रं
[illegible] योगिमतद्विकायाः ॥ १५ ॥ मृद्रा नयायाथ
[illegible] यस्य मदश्रमाक्रन्दपरोत्तरस्य ॥ १६ ॥ न प्राप्यते
[illegible] दिनेभ्यो ऽपि स्वयानेनं शंदपाणी पद्ममस्ति जान ॥ १७ ॥
[illegible] विरम्यदानेन विना सुतस्य गतिर्नविद्री न तनोरमस्य ॥ १८ ॥
[illegible] स्वर्गंतदा हस्तगत शुनीना स्यामुकरीणा घटपानवीनाम्
[illegible] कि तर्हि नान्यत्र कृताम्बुसंरन्यद्वृष्टि क्रियतऽपि-
[illegible] प्राप्नोति तृप्ति किम् एव पिण्ड किमन्यतो
[illegible] विनाऽविगुणा । मध्यन्थतल च युक्त युगत्याश्रिता
[illegible] (म) जाता हि विपनिकल्पा । शिष्टा त्रिय
[illegible] ॥ २७ ॥ इच म मामामराक्षयुक्ता धत्री न निम्न शिम्बरीय शफला ।
[illegible] ॥ २८ ॥ तत पुनसां महत्कष्टधाम धर्मीरमासां जमदग्नि-
[illegible] ॥ २९ ॥ [illegible] कुठाय विधाय नध्य धराटान्तु
[illegible]

पायम् । पद्दिव्यीरूपमकार्युजान्या तत्पूर्वकदोपु समत्य ताज्याम् ॥ २६ ॥ कदाचित्कुपा स्वश्रू रागेन मनुष्यनापया प्रमदाश्रितेन । व्रजाम्यवश्यायगिरि प्रियेऽहृ कार्यात्समेष्यामि पुन स्वगेहम् ॥ २७ ॥ तदा तयाऽजाणि ततस्त्वमन्यथी सखः एव्यस्ययया न धन्य । च प्रत्ययो मद्धृदि तावकीनस्तामाह तावदिहगोऽप्यधीनः ॥ २८ ॥ पूर्णाशगोष्ठीद्विजप ग्रहत्यापापविलुप्य यदि तूर्णगत्या । आयामि नाथप्रहरान्तराश त्वदीयपार्श्वे प्रमदन धार्य ॥ २९ ॥ योषाऽथ त प्रोच-यती प्रज्ञो न्यूनं प्रत्येमि क्षुया शपथ यदीदृशम् । शपथदत्तस्य गरीयसाहसा ह्युप्यऽहमज्ञानधरस्य रंहसा ॥ ३० ॥ चक शसु तेन तदत्यह धिये न्रिय न हीदृक्शपथ पुन प्रिये । श्रुत्वाऽमुनति प्रतिधन नूयमा पाण्योर्धृत पत्नियुग यतीयमा ॥ ३१ ॥ पृष्ट च पाप किमिहार्जित मया प्रमम्यया रे चिरकालमेतया । यत्पत्रपापन्य ऽद त्रिशिप्यत निरयमलश्च पुन ययप्यत ॥ ३२ ॥ छप रागान्धामय त्प्यसि त्व मा प्पो महर्ष यदपास्य सत्वरम् । पुत्रोज्झित प्रव्रजित सुमारस्तत श्च नासि सपापकार ॥ ३३ ॥ छप स्मृता यत्र सुतोज्झितस्य स्वर्गा गतिश्च प्रजनेश्वरस्य । गार्हस्थ्यधर्म परिपाल्य पूर्व पश्चाल्लान स्वर्गसुपैत्यपूर्वम् ॥ ३४ ॥ लोकोक्तिरप्यस्ति "तिसुङ्ग जाया न जहि पुत्ता गिहवासि जाया । न रोपिया हत्थि हि जहि थया न सीचिया पीपल जेहि घना" ॥ ३५ ॥ श्रुत्वेति सत्वात्हृदय घचाल त्पणान्महर्षमरुतेश साल । तान्या त्वानप्रथि धर्मपूरः प्रोत्कपित्ते हृद्यचपन्मयूर ॥ ३६ ॥ स्त्रीयाघनोद्युक्तमनास्तत पर स तापसोऽगान्मृगकोष्ठक पुरम् । अभ्युत्थितो राह् जितशत्रुनामकस्तत्रानदत्त निहितप्रणामक ॥ ३७ ॥ नृपे त्वदीयागमने निदान किमत्र सोऽथाह वचः प्रधानम् । धारण्यसपृरितकन्यकाना त्वमाकरोऽसि क्षितिपोदयणानाम् ॥ ३८ ॥ एका धर्नी देहि मम मनीणा राजापि

द ात्मवशात्पीणाम् । मोघ प्रयासैन शत वनीना ममास्ति तत्पदय कलावतीनाम् ॥ ३७ ॥ [illegible]
नारी निशम्य सोऽपीति विशाविचारी । प्रत्यक्त प्राययनि स्म गत्वा उत्ताटपट्टज्ञितिमात्र भू [illegible] ॥ ३० ॥ [illegible]
भार्यवशिरिता कृता विधावशुत्तनच मिशा । तय स्वयवा प्रभयाम्नपर्व्या [illegible] भास्वी ॥ ३१ ॥ [illegible]
त वीश्य सदा पिशाचाकार [illegible] स्वयाचा । प्राक स्फुरद्गुरमा[illegible] ममाप्ति ॥ [illegible]
विरचकपद्म श्रुशुमनीय मनस्य दृष्याऽप्यविमावनीय । [illegible]
॥ ४३ ॥ [illegible] । [illegible]
[illegible] ॥ ४४ ॥ छाया [illegible]
[illegible] ॥ ४५ ॥ [illegible] मुना
[illegible] ॥ ४६ ॥ दृष्ट्वा [illegible] पमाप्ति
[illegible] । पिता स्वपुत्र प्रहिता
[illegible] समस्ता । मुक्त-
[illegible] ॥ ४८ ॥ [illegible] मासि [illegible] आश्रममाजगाम ।
[illegible] ॥ ४९ ॥ [illegible] गाता (गता) सहस्र जन
[illegible] ॥ ५० ॥ [illegible] प्रसाधयाम्यहमह

गृहे यदस्य । अनन्तवीर्यस्य नरेश्वरस्य श्रीहस्तिनागाख्यपुरस्थितस्य ॥ ५२ ॥ स्वाङ्गजोत्पत्तिकृतेऽत्र तस्याः प्रात्र चरुं साधय चापरस्याः । चरुद्वय तेन कृत तदुक्त्या निश्चितित रेणुकयेति युक्त्या ॥ ५३ ॥ जाताऽपि राज्ञः सदने सुताऽहं मृगीव वन्यामवत्र विचाहृम् । मा स्यात्सुतो मद्वदरण्यसक्त इत्येतया ब्रह्मचरु स भुक्त ॥ ५४ ॥ स प्रेषितो विप्रचरुम-गिन्यास्तया नरोगरुच इवाम्बुजिन्या । रामोऽङ्गजन्माऽजनि तापसीत स कार्तवीर्यस्त्वथ महीशजेनीन ॥ ५५ ॥ कान्ता-रचारी शिखरीव जामदग्न्योऽवरीवृध्यत एष रामः । तत्रायर्यौ कोऽपि घने नजोग सक्षीकृतो रेणुकया सरोग ॥ ५६ ॥ शुश्रूषितोऽथ तदङ्गजस्य प्रादायि रामस्य तु तेन तस्य । रामेण विद्या शरकष्टगेण प्रसाधिता सिद्धिमिता इयोन ॥५७॥ कर्तुं स्वसु स्व मिलन कदाऽपि प्राप्ता पुर सा ननु रेणुकाऽपि । अनन्तवीर्येण समं नृपेण त्रपोज्झिता तत्र रता क्रमेण ॥ ५८ ॥ वाताहताश्वत्थदलोपमा या निरीक्ष्यते स्त्री चपलस्वभावा । ईदृश्यनाचारविधौ यदा स्यात्राजोद्यतस्तर्हि परं न हास्या ॥ ५९ ॥ दाच्या तु सत्यामपि रूपवत्या पुरन्दर सेवितवानहल्याम् । सति मदीये हृदये स्मराग्नावित्यञ्जने येत्ति न रागजाग् ना ॥ ६० ॥ एवं चिराय प्रतिचर्य चौर्यं तयोर्द्वयो सदधतो स्वशौर्यम् । जज्ञे सुत साऽपि च जातलज्जा न स्वाश्रम याति कुकर्मसज्जा ॥ ६१ ॥ तत्राथ गत्वा जमदग्निरेता समानयामास सुतोपयेताम् । रामेण सा निश्चुतदुश्चरित्रा स्वपर्शुना तत्र हता सपुत्रा ॥ ६२ ॥ श्रुत भगिन्याऽपि हता कृतक्रुधा रामेण माता किल रेणुकाभिधा । अनन्तवीर्यस्य नरेशितुस्तया विज्ञापित तच्चरित तदा स्त्रिया ॥ ६३ ॥ गत्वा ततस्तेन तदाश्रमस्य व्यधायि भङ्ग मधुनाऽखिलस्य ।

१ नाथिकाया गर्भ २ नृपभार्यात ३ हता गता ४ शुभाशुभे

पयासियवं न परस्स छिद्द, कम्मं करिज्जा न कया वि रुद्द ।
मित्तेण तुल्लं च गणिज्ज खुद्द, जेण ज्जविज्जा तुह जीव जद्द ॥ ३ ॥

व्याख्या—पूर्वकाव्यतार्तीयिकपदे कलङ्कदानं सर्वथा निषिद्धं, तदनु परच्छिद्रान्वेषणमप्यसङ्गतमेव, यः कश्चित् परस्मिन् कलङ्कं नारोपयिष्यति स परच्छिद्रान्वेष्यपि न स्यात् । अतोऽर्थेऽमेतनकाव्यव्याख्यामाह—"पयासियव्वं" इति प्रकाशयितव्यं परस्यात्मव्यतिरिक्तस्य छिद्रं दोषोद्‌घट्टनं, विशेषतस्तु गुरोर्धर्मदातुर्दूरीकृतजन्मानि छिद्राणि न निजाज्ञनीयानि, यतः श्रीदशवैकालिके प्रोक्तं—"एवं तु अगुणप्पेही गुणाणं च विवज्जओ । तारिसो मरणंते वि नाराहेइ संवरं ॥ १ ॥ नह सुणेइ करेतेहिं नह अत्तीहिं पिच्छइ । न य दिट्ठं सुयं सव्व भिक्खु अक्काउमरिहइ ॥ २ ॥" तथा च—"मंतेहिं अनेतेहिं० । एवं मत्वा गुरोर्गुणा एव ग्राह्या न तु दोषाः । अत्र यः कश्चिन्मातृमुखो दुर्मुखो जापते दोषान् स तु दुःखभागी स्यात् अनार्यः सङ्गमस्थविरशिष्यदत्तवदिति । तथा कर्म रौद्रं न कुर्यात् । तथा क्षुद्रं क्षुद्रमपि मित्रेण तुल्यं गणयेत् । एवं कुर्वतस्तव रे जीव जद्रं भवेत् इति तात्पर्यार्थः ।

अथ छिद्रान्वेषणे दत्तकथा कथ्यते—

कोल्लयरम्मि य नयरे नयरेहारजियासिखजणम्मि । आसी सगमथेरायरिया बहुसाहुपरियरिया ॥ १ ॥
सुनहुरसुया य उज्जुयविहारिणो धारिणो गणिगुणाणं । पायनखविप्पहीणा एगत्थाणे निवासित्ता ॥ २ ॥
संपत्ते दुब्भिक्खे दुक्खेणाकरियम्मि लोयम्मि । अन्नदेसेसु तेहिं विसज्जिया साहुणो नियया ॥ ३ ॥

धेनुर्दंशी।ति पुराय याश्चामोऽप्यदो पृत्तमनुद्ध तारन् ॥ ६४ ॥ म धानित. केटक एष नृपतेरन्तरीर्यस्य सधेनुमतते । पिछुर सीर्ष पत्रदथ पर्युंग्रा कुसानुकीआनुउनिर्यदशुरा ॥ ६५ ॥ पट्टेऽस्य राजाऽजनि कार्त्तवीर्य सुत स ताराप्रमुग्रा ञ्चीर्यः । धत्ते पतालस्य जगाम याउ कियानपि स्वेष्टसुखैर्निशाउ ॥ ६६ ॥ अथामुना मज्ञानरस्य हन्ता रामोऽयम- स्तीति कृता पुधिन्ता । अपार गत्वा जमदग्निमेन रामोऽप्यनु मारितजाम्नदंनम् ॥ ६७ ॥ जमाद्द राज्य स्वयमस्य राम- स्ततोऽथ देवाश्रममाजगाम । आपन्नसत्त्वा मधु तापमाना नीत्या प्रणष्टा धृतमाद्दमानाम् ॥ ६८ ॥ सा तापसैस्तत्र दयासमुद्रैर्विहितावरा सरवै मनडै । सरक्षिता स्वाश्रममध्यलीना स्वगर्जपोष वनुते सुखीना ॥ ६९ ॥ क्रमेण पुत्र सुपु- वेऽस्पर्श पपात चोर्व्या सहसा तदङ्गम् । ददत्पते सैव रदैर्धरित्रीमत सुभूम तमधात्मवित्री ॥ ७० ॥ स तत्र कामो- पम एधमानः मतिष्ठते तापमगोप्यमानः । अथैदत क्षत्रियमेव यत्र रामस्य पर्शुर्ज्वलति स्म तत्र ॥ ७१ ॥ अथान्यदा मन्दिरेत सुकारसदाश्रमागतस्य मारः । अयं मुनीन् पृच्छति तत्र काव्ये क क्षत्रियो नो जनता निशाख्ये ॥ ७२ ॥ नैवत्रमत्री यदमेव पृष्टः स क्षत्रियोद्यानसुखप्रभृ (भू) ता । अक्षत्रियाऽकार्यथ मसयार रामेण ज्ञ- शाप्य सुराज्य मार् ॥ ७३ ॥ स्याते एतरक्षियराक्रदाद्रा एकत्र मत्स्यापितनान् स गाढा । इतोऽस्मि विद्याधरमेघनाद प्रोद्दामविद्या- मनुरायमान ॥ ७४ ॥ नैमित्तिकेनोपहृतसुप्य पद्मश्रिय सुतायामव नाग्यमत्र । चक्री सुभूमानिध [illegible] जाती चक्रा- जितमौ रामस्य स्वजारी ॥ ७५ ॥ ततः प्रवृत्तेव सुवर्णमेवामसुपनोऽकूर्मता श्विने वा । विद्यानुना स्वपितनिमगाव-

१ १४ मुस्व. २ स्वो

मत्रैभवा यमवसा न भावः ॥ ७६ ॥ रामोऽप्यरङ्कस्यमूर्तेर्निमित्तं नैमित्तिकारमोऽपि तदाऽऽददत्तम् । यो मोदयतेऽमू परमायनला दृङ्गनदीयागाः मनुजाः ॥ ७७ ॥ ततो नयं नापि तयोर्हि भक्त्या तद्ध्यानचिह्नं हृदये निगृह्य । सिंहासन स्थापितवान् न ययावागान्तरे स्वाक्षरेण मत्या ॥ ७८ ॥ ये स्युर्मनुष्या अतिदीनदुःस्था रोगातुरा निपतय पयस्या । नयानने तत्र न तेऽन्नापि नृपारम्भायात्मि गुर्दं निधाय ॥ ७९ ॥ तेनोपमारम्भकमायानां पीठे स्थितिं योऽत्र कृजे समागम् । न गारुनीयः सहसा नयद्भिः गम्भमहारैर्बहुशीर्णयद्भिः ॥ ८० ॥ अथो शुनूसेन कदाचिदन्या दृष्टा सुशिक्षा लिपिनिर्दिशथा । पतद्भास्यात्पुरुकुम्भमाणाः निमसि लोकोऽयमयामभाणः ॥ ८१ ॥ तदा तयोक्तः सकन्नोऽप्युदन्तो यत्ना नां रागनृतोगतः । श्रीहलिनापूर्णरतोऽत्र नेष्टा समागताऽहं स्वमूर्तिं हि दृष्ट्वा ॥ ८२ ॥ प्रभुप्रवृत्त्या स्थितया स्वमत्र नमा मयूनो गहतेषु पुत्रः । सुगुणानृप्यैव हि लिख तत्त्वं [illegible] रामपर्शोर्धजनरोऽतिपित्यम् ॥ ८३ ॥ श्रुत्वेरपुदन्त हृदि स्थ्य- मानमीतागीरन्यतिपार्यमाणः । ततो विनिर्गत्य ययावदंशुः [illegible] हुलिनापूःप्रथरे शीर्नंतु ॥ ८४ ॥ आहारयाम्ना हृदये [illegible] भूत्वा समावयान्ता लिखतवान् न गत्वा । न यावद्रामोऽलसारं पिपणसनयासने तावदसौ निपण्ण ॥ ८५ ॥ सुन्दरा तदाम- ग्रतं ममो ये पुत्रन्नरी तस्य पद्ममयेशो । नोऽपुं मनुजाः परमासरूपा दृष्टाः न ता मिष्टमितासरूपाः ॥ ८६ ॥ अत्रान्तरे मीलनारिः नृपालैरवोमर्दे गुञ्जरमिश्रपाणिः । तं मारयन्ति स हृदमहारैरारक्तका कुन्तगुञ्जारधारैः ॥ ८७ ॥ विधानृता ने न तदा ययाना निषापनाभिर्दलिताम्न उभाः । उपेयिवांसत्र तदा स्वयं स हारनेति रामः सरसीर हस ॥ ८८ ॥ स्था-

१ गोपगाणः २ नरेश्वरः ३ शुभ

भद्रत्यादि पितृपदैन्यं सार्धं गृहीत्वा चतुरङ्गसैन्यम् । सेव्यः समुद्घाटितखङ्गखड्गैः सनद्धबद्धैः सुभटैः सुदक्षैः ॥ ८९ ॥
योद्धुं मनः स्वयमेव राम शरासारि नृपविनिविष्टनामः । विधाकृता तेन सम स दुष्टः काकोदरो वा नकुलेन पुष्टः
॥ ९० ॥ रसोत्कटे पायसमेव भुक्त्वा तावत्सुभूमोऽपि जयं हि मुक्त्वा । समुत्थितस्तृप्तिमितश्च योधान् ददर्श युधेन
कृताम्बरोधान् ॥ ९१ ॥ निजाड्य रामोऽपि पलायमान स्वकीयसैन्यं शरणैकतानम् । पर्शुं समुत्पाटितवान् करात्तं ज्वाला-
जटाल स्वकरेण कालम् ॥ ९२ ॥ गजस्तिमालीव गुरुमतापस्तदोपशान्तिं सुतरामवाप । रामस्य पर्शुः स कुमारदृष्ट्या ऊर्ध्वं-
प्यदायाद्रिरियाम्बुवृष्टा ॥ ९३ ॥

कुमारेणोपमन्योक्त्या—

ध्रुवं गर्जितमर्जित यद्विद्युतोद्योतकृतोर्जित यत् । दृष्टोऽधुना तेऽम्बुद से तदन्तः पद् पश्य वसन्ति कणा
धर्म तः ॥ ९४ ॥ शुक्तिं पिधायाय स पायसस्य स्थालं यदोत्पादयति स्म शस्यः । अकारि पार्श्वस्थितदेवतानिश्चक्रं तदा
तद्गुणरञ्जितानि ॥ ९५ ॥ स निर्यङ्कुशमकृशानुकीर्णं धाराढमेतत्परिपूज्य नीलम् । चिक्षेप तस्याभिमुख मयस्य स्वस-
न्मुखं पायनतत्परस्य ॥ ९६ ॥ विलाखताखीफलवत्तदा तद्भूमौ च रामस्य शिरः पपात । चक्रस्य घातादथ पुष्पवृष्टिर्मु-
क्ताऽन्तरिक्षादमरैः सतुष्टैः ॥ ९७ ॥ मन्त्रार्थे दुन्दुभिदिव्यनादं प्रकाश्य संपाद्य पुनः प्रसादम् । समुद्घोषयित्वाऽनिमि-
षैर्भवद्वर्णौत्वसौ अयत्वष्टमचक्रवर्ती ॥ ९८ ॥ चक्रवर्तकरकारतनामधेयं प्रभाभितं ब्राम्यनृपैरजेयम् । प्रासाद्मुना चक्रिपद

१ भामः क्षेत्र २ सर्वे

न्यसार्थो यश्रीखला रूपतीव भार्या ॥ ९९ ॥ प्रागिरागुणमनरेन्द्रसहघनाख्री स ग्रामपश्चवतिकोटिपदातिमाली । सार-पयन्नुपचतुरधिविवरहिनारीरत्नसहस्रपरिशोभितपार्श्वधारी ॥१००॥ रत्नैश्चतुर्दशमितैर्नवभिर्निधानैर्युक्तो निषेवितपद मर्त्यं प्रधानैः । द्वासप्ततिरकुलपुरोत्तमसहस्रशाला जज्ञे स येन निखिला विरतोऽप्यपासाः ॥ १०१ ॥ चक्रायचतुरशीतिगजा-श्वरथग्रामपदमथितराज्यनत्रैरखरु । संसारपोतनामस्वयमुपदपूर्य श्रामण्यमप्रथितनामनिराज्यजूय ॥ १०२ ॥ त्रिः सप्तकृत्वः क्षिते रत्नगर्भा सतोषयिता गतभेदगर्वा । विनिर्मिता रामकृताद्विरोधादेतेन ही चक्रभृताऽप्ययोगात् ॥१०३॥ दाय द्वयोरत गुरुमसरामयोः सतीनयोरप्यधिकाभिमानयोः । कषायतो जातयती गरीयसी नि क्षेहता कर्मगतिर्यलीयसी १०४॥

॥ इति श्रीसुभूमचक्रवर्तिप्रबन्धः ॥

अथ निद्राधिकारनिदर्शनम्—

अत्थि इहेव भरहवासे मज्झिमखण्डे विजयपुरं नयरमासि । तत्थ कयाणंदो सुणंदो नाम सुरसायरो गह-वई परिवसइ । तस्स महुरारायसारिया धण्णा नाम भारिया । तेसिं अइसयजमसुरहियासपुरिसोव्व पुत्तोव्व सि विसुद्धं सुद्धं-हिउं पाय । तस्स कालेण तेसिं समयाणं इयेव मणुयजाइ सचिव संपयपरिस्समा । अप्पेण वि कालेण तेण नियवसमाणीयाउ महिलाउ न सय-आसि । तस्संग अईय चंगं, मई अ सयसत्थेसु संपयपरिस्समा । अप्पेण वि कालेण तेण कस्स वि साहुस्स पासमागम्म सो पुच्छिउ-मारद्धो—"अत्थि कत्थ वि पुणो सत्थे कज्जाण महंतो वित्थरो" ? । तओ तेणुत्तं—"पुव्वाणि अपुव्वाणि जाणि सुयंति ताणि कियप्पमाणाणि" ? । तओ जस्स न केणावि पारो पाविज्जइ" । तओ तेणुत्तं—"पुव्वाणि अपुव्वाणि जाणि सुयंति ताणि कियप्पमाणाणि" ? । तओ

साहुणा भणियं—"अहो गुरुणं आपुच्छसु"। तत्तो तेण तेऽवि पुच्छा। तेहिं साहिउं सव्वो पुव्ववित्थारो। तउं सपन्न पुंडरीयस्स तदन्नयणे कोउहल्लमतुल्लं, भणिया य तेण गुरुणो—"कयाणुग्गहेहिं तुब्भेहिमम्हाण पाढेयव्व पुव्वगय सुय"। तउं साहियं गुरूहिं—महाणुभाव ! कक्कीकयदिक्खाए चक्खुदक्खा तप्पढणारिहा, गिहत्था पुण सव्वहा अणरिहा"। तउं तेण रायं—"जयव दिक्खमवि देह, पच्छा पसन्नचित्तीहूआ पाढेह"। तउं पिउमाऊणमणुन्नाए दिन्ना से निरवज्जा महा-पिव्वईए पव्वज्जा। तउं तेण कयतवोणुट्ठाणेण थेवदिणेहिं चेव धम्मियसत्थाणि पसत्थाणि अहीयाणि। पढिय चासद-वरिणेण पव्वस्सपुव्वगयमवि सुयमणेण इक्कमणेण। अउं अत्थाणसहाहिट्ठिएण मोहमहाचरमेण वसुक्करूणऽवि दीह नीस-सियं। तउं पुट्ठं सज्जागएहिं मतिसामतेहिं—"किमेय सामी !"। ततो निठुरकरतलेण नियन्नालयलमाहच्च वयियमेएण ससेयण—"अहो हया अम्हे पगया निहणं, जउं ऽम्ह सत्तू सयागमो सयण्णास गहिउं अणेण संसारिजंतुणा, अणेण वहियाणि अम्ह मम्माणि, सव्वोऽवि जणो जाणिस्सइ, तउं समुक्कणिस्सति सव्वासवुद्धाणमम्हाणं कुलहुमकदाणि। सो कोऽवि एत्थ सज्जाए न दीसइ जो ससारिजीव गले गहित्ता पच्छाहुत्त वालइ"। तउं सखेयमप्पणो नाह निज्जालिऊणा-वरवेगवग्गजगमुहमोरूणजजाइयसुइप्पमाइनियपरियरसमन्निया चामपासा उट्ठिया रहा निद्दा। तउं तीए हत्थउम्ह जोरूं-छणुस—"देवऽज्जऽवि सदामीमित्तमज्झे त पि घराए जीवे किमियाणिमेयारिसो कोवक्कम समुक्करिसो ? कज्जेऽवि किं न दिट्ठो देवेण सो गले गहित्ता इक्कारसगुणट्ठाणसोवाणाउं पाडिमाणो अणुक्कमुद्धानिमीलियच्छो सपयं सवेच्चियमवि पासउ देव जवं"। तत्तो सहासमभालिवं मोहेण—"साहु भवे, गच्छसु वच्छे, मिलंतु मिग्घमेव [illegible] मणोरहा"। तउं पिउणा दत्तस-

म्माणा पत्ता सा सपरियणा चउद्दसपुव्वधरपुंडरीयरिसिपास । अन्नया आयरियाभिमीए सुयमेव उद्दंगमहावाक्सपारयस्स । तओ नामुस्स साहुस्स सुत्तत्थपरावत्तणं सुहानेइ । इयदुग्गदिणाइक्कमे थेरेहिं कहमवि पेरिओ गओ निसन्नो गुणणत्थं । तओ निद्दाए सेसो नियपरियरो पेसिओ तस्सगासे । तओ सो खेइ जभाओ, मोडेइ नियपुट्ठं, उट्ठीकुणइ पाहाओ, नंजइ करंगुलीओ, जूयाथिओ व खिंखिनइ थिसंजुखाणि मयगोत्तगाणि, छयाए पयडीकओ फ्ते पेच्छण पाडिओ भूमीए, ज्जाभिज्जाउ थग्गाओ पिच्छओ पामओ सयओ । एय सव्वेहिं पि मिलित्ता तहेसो गब्भम्मि गहिओ त (ज) हा "अहो जणसु, गुणसु' इय जंपिएण नि थेराण खेणमवि अग्गरं सुद्दे उच्चरइ । तओ सो साहू सयमेव रसीए अडरत्ताए पच्चुसीए य पभीवाए पादमुयगूहिओ सयारय निगाडवि जत्थ तत्थ खोडिवमाढस्सो न्नारम्मि रामहो य, सुक्कन्तो य निचहीहू(जू)ओ, जूयगारयो य तिहियीजूयगत्तो, न किं पि सुणइ, आपभूग सुह सुयइ, थानस्सयग्गएऽवि महारम्भुत्तानिज्जाउ । एवमन्नया थेरेहिं मिलित्ता पासमागच्च उट्ठीकओ सुत्तपरावत्तणत्थ गलियारनडीपट्टो य । तओ गुणणमारद्धमणेण मुणिणा । तओ नदीमुहीए निद्दुरीकिच तहा पाडिओ च्चभियके जहा भग्गया गोड्डुया, रगडियाइ कोप्परउ, मत्थयमवि फोडिय, थेरिणीए य तीए । एयं जाय न किं वि ययइ सुहियसुहु तार भहययगोमय य परिचत्तो थेरेहिं । तओ सो परिक्कमणनेन्नाए नि पमीलियच्छि पुरओ पिओ य मक्कडो य बहुप्पयारे मुहवियारे करचरणनिक्खेवे नवनवे कुणंतो अप्पाण जणगणो रद्दमपिंडं कुणइ । मुणियतत्ताण पि अमरिजजणओ जाओ—"अहो किमेयारिसो एसो निद्दामुद्दानिद्दिसपसरपचेऽसस्स खज्जाए परावत्तणपरस्स नि गहियं सच्चिसयभाव य सयमवि सुयमखिव, चिन्हारिया सुसुमत्थचित्यारा" । तओ तस्स सिद्धंतअयणअयणपरिस्समो मयो मोर-

एत्ता सपत्तो। जहा जहेसो निद्दादरिद्दाउखीजूउं पवित्तु य तहा तहा निराकखीहूउं पढणगुणणोवरि, कालकूमाउ वि अन्नकुम्भ मसमाणो चउद्दसपुवविज्जापरावत्तण निच्चं परिच्चिउं सुयइ, जाव सघमवि सुय विस्सरिय गय। तउं गुरुणा-ऽभिहिय—'अहो वछ पुंमरीअ तहाविहुम्मादवसउं तुमए अज्झयणत्थमेव दिरका पवन्ना आसि। तत्तो नरसुरापवग्गसुहसंपत्तिसंपायगसागममधीअ त तहाविहकिलेसलेसेहिं समहिगम्म मुहा कह हारिज्जइ नरयतिरियदुक्खलक्खजणणीए निद्दाए परवसेण?"। तेणुत्तविय तउं—"जयय को निद्दमासेवमाणो अत्थि? किं केणऽवि असहमाणेण साहियं तुम्हाणं? मए कहेऽवि एक्कपय गुणियं सुय, सवेहिं सुणिय, तुम्हेहिं किमु न हु सुणिय?"। तउं गुरुहि नाय 'एसो न सक्कुवएसोचिउं पयाणमुणाजासिद्धो"। तो गुरुहिं उवेक्खिउं परिक्खिउं कूरूकासावणो य वणिएण। तउं विगयारिउ य निद्दुप्पहारमुक्किउं य महया सद्देणाहूउं वि मूउं य सहमप्पइम्भतो दिवाऽवि नाणाविहे सुमिणे पिच्छंतो मच्छरावउ य गुरुहे असमञ्जसवयणाइं पलवमाणो गुरुहिं पुणो पुणो वाहमपि पयोहिज्जु एवमुल्लविउं—"अहो पुमरीय तुम पयति "नाह मणयं पि सुयमि," एत्थ पुण किं पयलो य दीससि?"। तत्तो तेणोऽय गुरूण—"जयय तुम्हाण जत्ती मणुस्सत्ता एसो सुत्तो त्ति, अह पुण सुयत्थं परिजाणतो अत्यामि, मोण मह्रीणो सवे वि जंतिमावन्ना, नाहं पुण निहाउ"। तउं सवेहिं पि नायं "अय पयाणकसायरमुमाजासि त्ति" विरत्ता गुरुणो थाढ सवे साहुणोऽवि पेरिज्जतो जहातहा पलवए, बहुमच्छरोमरठंममेव मनुबहइ। तउं मोहरायवसेण दुग्गवप्पयस्स हियय रोहिय। तउं दूरीभूउं सदागमो, पवरो मबोहो, दूरउं पन्नाओ हरिओ य परलोयाउं चारित्तधम्मो, विरत्ता सघविरई समहा, सम्मद्दसणोऽवि नउो। तउं

सुत्तत्थमणे चोद्दसपुव्वधरो य पज्जरिओ मिच्छादंसणो। एवं सुत्तत्थअदत्तादाणप्पमुहेहिं मोहरायसेन्निएहिं मइंदि त्ति मिलित्ता पत्ते निद्दापुरस्सरस्स मित्तो मरणधम्मसमाणो पडिओ निगोयम्मि। तओ एगिंदिएसु नरिकाई भमिओ। जहा तेण गणा-रित्तीएण निद्दापमाएण चउदसपुव्वाणि वि अहिज्जा सुत्ता हारियाणि तहा अन्ने वि हारिंति। तम्हा निद्दा-पमायप्परो वारेयव्वो सुसाहूण। जओ उत्तं—

"जइ चउदसपुव्वधरो वसइ निगोए अणंतयं कालं। निद्दापमायवसओ ता होहिसि कह तुमं जीव ॥ १ ॥"

॥ इति निद्रोपरि पुण्डरीकदृष्टान्तः ॥

अह चत्तारि विगहाउ पमायपाठं। विगहोवरि दिट्ठंतो दंसिज्जइ—

इयेव भारहे वासे धणधन्नपुन्ना पुरी कोसिला। तत्थ जिणधम्मभावियजइओ सुनंदो नाम गाहावई परिवसइ। तस्स सुनंदा नाम जाया। तीसे रोहिणीनामेणं जाया दुहिया। पाणेहिंतोऽवि सा अइप्पिया पिया। पढिया गुरुमाइयधम्म। पत्ता पंचइ देवे, गुरुणो य पज्जुवासइ, सुणइ विविहाओ धम्मकहाओ, सुणइ जाणइ य साहुणीण पासे सुत्तायत्थविचाउ चिइवंदणाई सुत्ताई, तहा नवतत्ताइ सुत्ताणि। तओ मणुण्णे तारुण्णे कालम्मि समुइन्ने परिणीया सा परजामाउयत्ताए रक्खि-एण पणिएण निमत्तानिवासेण। तओ सा जणणीजणउवज्जदाणेण सुणइ सम्म जिणधम्म, तीए सज्झायरंग्गं साहियम-श्रीसमिकगमणाए कम्मगयचयरणाईय, अणीकयाणि पठणीकयसुक्कयाणि जणियपचकरणजयाणि धारणयाणि, पाठेउ निरइयाराणि, सुणइ सामाइयपोसहाइयमाइस्सयमइस्समनाइसत्ताए।

इओ मोहमहारायस्स [illegible] दिणाउ इमाणि वयणाउं । तउ मतिसामंतेहिं भणियं—"सामिय काउवि संपयं [illegible], [illegible] दीसो, किं कज्जं किं वज्जं ?" । तउ मोहेणुत्त—"अम्ह पडिवक्खचारित्तधम्मरायपक्खे रोहिणी साविया [illegible] दीसइ । तउ किंपियाणि करेह ! पाणीयपूराउ पुव्वमेव पाली बंधणं सोहणं" । तो तेहिं हसिउं [illegible]— सामि साव सव्वोऽवि जणो सव्वाहो आम न तुम्ह माणुसदाणपेमगोयर नागच्छति" । तओ मोहराइणा उत्त— "[illegible] कोऽवि जो तं रोहिणिं परम्मुहं निरवेइ" । तउ आउ ते कमवि समाहूय वयति वाउच्छलिर (य) सरीरा [illegible] विस्सासिया मोहकुहिया सयमेव समुट्ठिया एव पभणइ—"सामि मह चेव दिज्जउ आएसो, मा किज्जउ विलंबो, [illegible] मरु" । तउ सव्वेहिं वि मंतिया सव्वा तस्सगाममेना करोसा रायकहा—देसकहा—जणकहा— [illegible] निवरूव काउं तव्वयणं मोहंमि, परमजोरवीर अदवणीनय निग्गुका तस्सरीरे । सा पिउमाय [illegible] न किंचि [illegible], सुदेवं चेव निग्गहती [illegible]निम्मुक्का चिट्ठइ । तउ जिणहरं गंतूण सा [illegible] एक्कइ, [illegible] सामियाए पाउलागनूण वण्णे पडिनिवत्ता भासइ—"हले मए तुम्ह परपवुत्ता परि- [illegible], मा [illegible] वा ?" । सा भाइ—"नेव चकइ, अमगय वेणावि अमहएण साहियमेव" । तओ रोहिणी भणइ— [illegible] तुमं जाणवि [illegible]" । तउ सा पडिभणइ—"हे मुग्धा नाभिणि एव पइ कहवि अदिट्ठ ?" । [illegible] परिक्खणिया [illegible] । [illegible] रोहिणीए [illegible] विमुक्कचिंतसद्दपउयसाया [illegible] [illegible] रोहिणी पइ तुम्हाण पेरं मीमारक्कमहगओ चेहिगी

जेमपनारा पढणीकयसाइममाइमतेमणप्पजिइ रमवड पम्नारा सपत्ता। एव पइदिणमेमा निकहारिम्मा चेव चिठ्ठ। अन्नया तीए जहावट्टापवत्तीए पारद्धा निंदिहा रायकहा। कीएऽवि पुरो तीए असहंतीए समुचियाए अन्नाए सद्धिं पारद्धा इत्थीपुरिसनत्ता। सानि सस्सूजपण जाव नवनरुननहूआ तुरियं पत्ता नियगेहं। तओ अन्नराए थेरीए गहं करेइ देसकहं। सा परायनायतरप्परोहिणी रोहिणी अईव वत्ताजुयाए मन्न हेऽवि नागवड मगिहं। एव पइदिणमेमा दुधागा अन्नदिये केणावि नायएण जोभियकरेण सुस्सावणुधा—"अहो सुमानिए सएणमत्तमित्थ जिणहरे समेच एकग्गचित्तयाए जइ चिठ्ठदए किज्जइ, तो जुज्जइ तुम्हे यत्ताउ चेय सुणह"। तओ कवभिणी तमुत्तरिउ वग्गा—"सहोयर अम्हे किं कुपेमो? अवत्थ कत्थऽवि कोऽवि कस्सऽवि न मिडइ परयरे निफक्षं कोऽवि न जाइ, तत्तो पियमेत्तयचाएमिण समो-ऽवि पइदिणमेइ सिक्खाए, तेण खणमेग मुहडुक्क पुच्छित्ता कज्जइ निधुई, तुमए इत्यत्थे नाममाहाए कज्जमवड्डुत्ताए'। तओ साहुणीवरमय सपप्प सानियाहिं सद्धिमारज्जइ निगहाओ, गिहइ साहुसाहुणीण दोसुक्करिसे असरिमे। तओ [illegible] साहुणीउ किंचि सिक्खवति—"महाजागि पढिय सयमवि परिगलिय किमणेणेहिअमुस्सियानायसयनिनयणेण केवलक-म्मनधहेठणा निगहापरापवायकरणेण? सज्झायमेव सग्गापवग्गसुहसाहए साहेहि"। तओ पभिनयइ मुह मोरुडत्ता—"उच्चारेण जगनइ अजिए साहुसाहुणीण वि परावयनाउ डुप्परिच्चाउं। परापनाएणेव सयो जणनवहारो। नवमुह न कमवि पस्सामो। अम्हे सुहेण वयामो परघरवत्त। केवलमम्हेहिं माया न हु सक्किज्जइ काउ जहा अन्नेहिं किज्जइ माइ-पियराए पि घरिय कुरुमेव साहिज्जइ जुत्ताजुत्तमवि। जइ कोऽवि रूसइ कोऽवि तूसइ, तओ अम्हे किं करेमो?"। तत्तो

रयजोगे काउणं ते खेत्ते अप्पणाय विहरंति । अन्निपराणिच्चिं अपमत्ता ते पकुव्वंति ॥ ४ ॥
पुरदेवया य तेसिं गुणेहिं आवज्जिया कुणइ जत्तिं । तेसिं सीसो दत्तो विहरित्ता सुचिरमायाउं ॥ ५ ॥
परगामि कहं वट्टंति सूरिणो सुहिय असुहिया वावि । पुच्छित्ते चेव उवस्सयम्मि दिट्ठा सुक्कुडेण ॥ ६ ॥
निग्गमिसारी एय उवस्सए तेसिं नो पविट्ठो सो । आसन्नतणकुडीरे ठिउं गुरुं नमिय मायाए ॥ ७ ॥
जाविसु निरयंसे पत्ते गहिउ गुरूण पुट्ठीए । कग्गो य अवनाए पतापविहीणचित्तो सो ॥ ८ ॥
विहरंति ते निग्गा नीउच्चकुलाइं काउदोसेण । पावेंति अतपताइ स सकिलस्सइनियमणम्मि ॥ ९ ॥
न हु सुठु सड्ढगेहाइ दंसेइ एस सढमहापिट्ठो । खरकुक्खणउं सो निनाउं सगमगुरूहिं ॥ १० ॥
तच्चिय रेवणत्थं गुरू पविट्ठो पणडुगेहम्मि । रेवड्दोसग्गहिउं तदगउं रोयइ भया वि ॥ ११ ॥
संतापा उम्माना इंमिं न सहइ सिद्धू समाहिं सो । मा रुयसित्ति जपित्ता चप्पुडिया वाइया गुरुणा ॥ १२ ॥
तव्वयणापगएउं तदाउ रेवई गुरी नट्ठा । सो रहिउं रोयतो तुट्ठो जणउं य सुठुयर ॥ १३ ॥
पडिआजिया य गुरुणो मोयगभाइहिं गुरयजत्तीए । सरसाहार दाउ विसज्जिउं सो विचिंतेइ ॥ १४ ॥
दाविय गेग तु पुत्र विरस्स पयणे मे सय जमइ । सिरिमघरेसु सय संपज्जइ तत्थ एयस्स ॥ १५ ॥
एवं चिंतमाणो उवस्सय सूरिमित्तियं न गउं । आयरिया मुइर हिरिकाण समुवागया वसहिं ॥ १६ ॥
अव पतनसिया सुत्थारत्था कुणंति सज्झाय । गोयरचरियपडिक्कमणेणाए गुरूहिं सो जपिउं ॥ १७ ॥

पराहया विगहापत्ताइया सती जाया अणरिहा सज्झयसाणमेसा, तओ उवरिया निरुकुणीहिं, पिसाइ व्व न कोऽवि आलावइ स। अण्णया निस्सकीभूया जयाहिंविय व सा गुरसन्निहाणमासज्ज परकारणरक्खणे वत्थवलेण मुहडनार पिहित्ता काऊसग्गवि पवणूढ़ें ठिया किंचि अच्छाइ, अवराए अवर जहाजहा वयती अरणमत्तमहिसि व पञ्चजलइ सव्व सत्तासीएअय वत्तुसियचित्त कुणइ, धणवइनदिणि त्ति न कोऽवि त पडिजासइ। कयावि गुरुहि वि निवारिया सती वयइ—"मइव केणावि सद्धि पत्र न करेमि, पर जइ केणावि पुच्छमत्थ न कहिज्जइ तओ न हु साहुवाओ लब्भइ"। वचो गुरुहिं वि निरग्गला मुक्का। तओ निरासका पत्ता गाढयरमगुर्वगाहि विगहाए गहिया। अह परावसवायाऽजीरूएमीरूएसीए पुव्वाहीय सुय सव्वमवि विस्सरियमपरावत्तणदोसेण। न सरइ कयाइ वयाइ। नालोयइ तदइयाराइ। न पसज्जइ किरियापयार। अण्णया परगणोवविहाए परासप्रजासणिकनिहाए पाविहाए निकिहाए पासच्छियजणमपासित्ता पारद्धा विरुद्धा रायदरपहा—"एयस्स महीवइणो निग्गुणोच्चिया अग्गमहिसी महाडसीला सम्ममहमेय जाणामि, सोहणेणेगेण नरेण मे बुत्त," इय सुत्त अदिट्ठमस्सुयपुव्वमेय पयासती सा, तीरट्ठियाए कम्मि कज्जे तत्थागयाए रायचेडीयाए थिरीभूय सव्व निसामिय, परं गतूण निवेइय महिसीए। एस वइयरो तीए वि रन्नो साहिओ। तेणाणाविया रोहिणी, सुजइसत्थागुणए मह परिसिसहुण'। तीए वत्त—"महाराय मए न हु किपि निसुय कस्सा वि घरस्सत्थे...

मूलाउऽवि उवसग्गवग्गमाणिमेयमरणोइन्ना रन्ना समाइट्ठा हयमेव दासी। तीए सयमवि फुरु कड्ढिय तहि तहि थद्दिन्नाणेहि-
"तुमए तम्मि दिए चवियमसुगपुरउ" । तउ निरत्तरीचूया हरिजरायणामियाणणा चिमपा ठिया रोहिणीया तदा।
तउ राइणा रोसावेसनिरसमइणा सयमवि दासीनिसुयतक्कहियसरूव सत्थनाहस्साजिहिय। तओ सिढिणा नि हिरीभ-
यास्सा निरासा जासिया नदिणी—"थद्दे किमेयमणेरिसमणप्पसुखोचियमुझयिय!"। तउ सा मोणमास्सिय ठिया निमा-
यावन्ना थयपुन्ना। तओ सत्थाहिवेण भणई निवत्तो—"महाराय किमहं करेमि? एईए मन्न निवडके उडे माजिन-
मापीय। अहवा मूलासन मह चेवेसो दोसो, ज जीहासुह जत्तणमिमीए विन्नायमवि जणाणपाउ पुयमेव न परिमिय,
नो सम्म सय सिक्खिया। सपय ज देवपायाण रुचइ त कीरउ"। तउ राया भणइ—"अहो सत्थाह तुममम्ह पुर
सयलनेगमस्स पियहुमभणीउ सच्चवाई य। तुह दक्खिणेण मए जीवती मुक्का। नो चेव वइदट्ठए एसा तधर य सगणम
ठिया कायवडिचाए परिचत्ता आमि। केवल तहा कायव्व जहा मइसमीव ठवित्ता अन्नत्थ जत्थकत्थऽवि गच्छइ"।
तउ रायाएसेण विसज्जिया सा अवडि य नियघराउ नयराउऽवि निक्कासिज्जंती रायजणेहि निंदिज्जती एए एए हम्मण-
हि धिक्कारिज्जती भिक्खाजिविनिच्चहि—"अहो वाणियाउ परिसयाउ चेव चेरनदणनिवहाउ निग्गुणाउ निग्घिणाउ
परिसयाउ अस्सुयादिट्ठपुव्वचरियजासिणीउ धिरत्थु एयासि नाणं यदणपरिक्कमणपोसहपच्चक्खाण। एयासि एस चेव
धम्मो जमन्नो निंदिज्जइ, दिज्जइ जहातहा परस्स कलंको निस्संकत्ताए" इच्चाइ जणाननाय नियकन्नेहि सुणती विगो-
विज्जती जणेहि निग्गया पुराउ सरीराउ वाहि य। जणयस्स निहनवित्थार तारिस सजारंती जणणीए नेहवयणुल्लावे

[illegible] थदती गदिगु द जदानहा पद-
[illegible] दनना मुनिग [illegible] या [illegible] पाप-
[illegible] दंगनिद-
[illegible] सिनदियमनाप। मचे पुणो
[illegible] सिनदा मरदा
[illegible]

[illegible]

[illegible] दानग्रानतोगी [illegible]-
[illegible] धनारकना-

[illegible] धनसरागमगाग र धदी
[illegible] मारना
[illegible]

पयविधा।

॥ १५३ ॥

ज्वरश्चटति दहेऽस्य तद्दानात्सन्निर्घुणे । व्ययीकुर्वाण धीद्यान्यमपि स्व धर्मकर्मणि ॥ ६ ॥ भोजन मागध मार्ग नाशोपाय विमागयन् । स चौरिव दश्येत कम्पमानवपुर्नर ॥ ७ ॥ याचकैर्याच्यमान सन्नद्दा स मितम्पच । दन्तु वान्निष्ठति प्रायः कार्पण्यादपराजितः ॥ ८ ॥ पातित सङ्कट क्वापि दातृजिनिकट धर्मा । दन्तसंकटमाधाय तिष्ठन्निश्चेष्ट-काष्ठवत् ॥ ९ ॥ किं पन येऽमनस्तस्मिन्निर्गत दुर्गतभ्यरे । घटन्त्यो दीयत क्षुधि स्वैर क्षुञ्जन्ति चापरे ॥ १० ॥ मनि वित्त न दत्तं वा न भुङ्क्ते दुर्मतिर्नर । जन्मन्यनागते तेन किं कृत सुकृतोज्झनात् ॥ ११ ॥ कदर्यत्वेन तनाम काम मापिरत्नसथा । यथा निरता नो बिभ्रिन्मातरादातुमिच्छति ॥ १२ ॥ तनान्यदा स्वहस्तेन यो निक्षिप्ता निधि पुरा । अश्मा रतामसौ पेज पेनक दर्पयीकृत ॥ १३ ॥ अन्यान्यपि निधानानि यान्यामसिद्धितान्यहो । वृश्चिकोरगपूर्णानि तान्य पश्यद् स स्फुटम् ॥ १४ ॥ तत स यावचिन्तार्त्तस्तस्थौ दैवहत सुधीः । तावत्तनाप्यमुष्योचमहरन् महनानि च ॥ १५ ॥ बान्धवस्तत्समागत्य तत्स्यान्याधि स्वलाध्यनि । तद्वस्तुमार्थो सर्वेऽपि मुष्टाश्चर्तुष्टिता अहो ॥ १६ ॥ जगस्य-दस्थलस्यार्थसार्थ कोऽपि न तस्करे । घटितस्तुटित तन्यमपि स्व तस्य दुर्मत ॥ १७ ॥ किंकर्तव्यविमूढात्मा धानदाम्न स शून्यधीः । वज्राहत इव ध्याम सर्वांशा मयिक्षोभयन् ॥ १८ ॥ तावदस्य समुत्पेदे चिन्ता वान्तात्मनस्तराम् । यान शदे किमप्यात्ते वित्त देहे तथोधमः ॥ १९ ॥ अवगाह्य सरित्नाथमत्नाथजलालयम् । अर्जयामि धन तावच्चर्जयामि दुरापदम् ॥ २० ॥ इह स्थितस्य न श्रेय कृपणस्याच्युतो हि मे । लोकहास्य चरा जाति पूर्वमप्यतिदोषिण ॥ २१ ॥ एतन्निश्चित्य चित्तेऽसौ दशावशार्पणात् पणात् । सगृह्य पण्यसञ्चारमपारं सलिलाध्वना ॥२२॥ पोतानापूर्य तूर्यारवनादं सम-

[illegible] पतिपत्नी सद्गुरुरीए रिपटेण गुरती मुहुं मुहुं थतुक्रमुक्क वदंती गहिड य जहातहा पव- [illegible] एगागिणी छरती एगाव पदभाराग मुहुरिया निग्ग चमती मुतिखरट्याविरूमठ्या पाय- [illegible] उत्तरलेए धराटीरीए निवती श्रप्पचरमाणसरणतियक्साठेदयरसेण दंसविरह- [illegible] रोहिटिदा श्रपरिगहियवरदंगीस छनत्रा निराद्दियधम्मताए। तओ पुणो [illegible] सा ४८ वि पार उरिस्स। एव रोहिटिटिइत्र मुहु समाटविय पव्वीक्यनिग्गहा विगहा सयहा [illegible] ॥

॥ इति रोहिणीचरितम् ॥

[illegible] 'धनवराचा दिनिवारित' इति व्याख्यायते—पंचेति पचसहात्रा दानज्ञाननोगोपनो- [illegible] वि दिं पर निवार्या प्रतिपद्दभ्या तेषा प्रमरो न देय इत्यर्थः । श्रत्रार्थे धनसारमथा- [illegible]—

[illegible] । [illegible] मु दनसनान्यदो ॥ १ ॥ धनसनारसारारप श्रेष्ठी [illegible] ॥ २ ॥ तस्यासन् शिनिनिदिता चाविशतिस्वर्णकोटय । तारन्मा- [illegible] मकमा दिव्यकोटय । प्रनि नाय पर विलिटित [illegible]

ज्वरश्चटति देहेऽस्य तत्क्षणात्सन्निर्मुखे । व्ययीकुर्वाण धीश्यान्यमपि स्व धर्मकर्मणि ॥ ६ ॥ मिलिते मार्गण मार्ग नाशोपाय विमार्गयन् । स नीरविव लक्ष्येत कम्पमानवपुस्तरां ॥ ७ ॥ याचकैर्याच्यमान स गाढ्हा स मितम्पच । हन्तु तानिच्छति प्राय: कारण्यादपराजित ॥ ८ ॥ पातित सङ्कटे क्वापि दातृजनिकटे दासीं । दन्तसंकटमाधाय तिष्ठेन्निश्चेष्ट-काष्ठवत् ॥ ९ ॥ किं धन येदमनस्तस्मिन्निर्गते दुर्गतिश्वरे । चेटन्यो दीयते भुक्ति स्वैरं भुञ्जन्ति चापरे ॥ १० ॥ सति वित्ते न दत्ते यो न भुङ्क्ते दुर्मतिर्नर । जन्मन्यनागत तेन किं कृत सुकृतोज्झनात् ॥ ११ ॥ कदर्यत्वेन तन्नाम काम-मासीरज्जूतथा । यथा निरसो नो कश्चिन्मातरादातुमिच्छति ॥ १२ ॥ तेनान्यदा स्वहस्तेन यो निक्षिप्तो निधि पुरा । अक्षा-रतामसौ भेजे पेयख दृक्पथीकृत ॥ १३ ॥ अन्यान्यपि निधानानि यान्यासन्निहितान्यहो । वृश्चिकोरगपूर्णानि तान्य-पश्यदसौ स स्फुटम् ॥ १४ ॥ तत स यावच्चिन्तातप्तस्तस्थौ देवहत सुधीः । तावत्केनाप्यमुष्योरसमभ्युकन् यहनानि त ॥ १५ ॥ वानतस्त्वरमागत्य तस्याख्यायि स्वखाध्वनि । हरद्रस्तुसार्थो सर्वोऽपि लुण्टाकैर्लुण्टिता अहो ॥ १६ ॥ जलस्य-लस्थलस्थार्थसार्थं कोऽपि न तत्करे । घटितखुटित सन्यमपि स्व तस्य दुर्मत ॥ १७ ॥ किंकर्तव्यनिमूढात्मा यावदास्ते स शून्यधी । वज्राहत इव व्यग्र सर्वाशा प्रविलोकयन् ॥ १८ ॥ तावदस्य समुत्पेदे चिन्ता कान्तारमनस्तराम् । यान गेहे किमप्यास्ते वित्त देहे तथोद्यम ॥ १९ ॥ अवगाह्य सरिन्नाथमनाथजनताश्रयम् । अर्जयामि धन तावत्तर्जयामि दुरापदम् ॥ २० ॥ इह स्थितस्य न श्रेय कृपणाख्याकृतो हि मे । लोकहास्य कृता जानि पूर्वमप्यतिदोषिण ॥ २१ ॥ एतन्निश्चित्य चित्तेऽसौ दशखदार्पणात् दृणात् । सगृह्य पण्यसञ्चारमपार सन्निखाध्वना ॥२२॥ पोतानापूर्य तूर्यारनादं सम-

रणीव निप्पठेगं फुरती मुहु मुहुं अतुममुह वहंती गहिउ य जहातहा पल-
—— करिया जिरक जमती सुतिरककटयाविब्भमठआ पाय-
——तिवकसाठंदयवसेण देसविरइ-
—— नने पूणो

दघापउरा । वृथा मनोरथान् पुरंहरून् दुरितदूषित ॥ २३ ॥ घनघटा निरटा निरटागना निगदि [illegible] । दिं
दराद । दुरितातिरियात्मन छडरलाऽजनि गतस्य हि तस्य दुगन्मन ॥ २४ ॥ तदनु च प्रगमार [illegible]
व्वार सत्त्वरम् । वपमपीद जगर्न महेर्ष्ययेव जलधिर्जलदश्च धगम्नर ॥ २५ ॥ अथ वायचपुरत्यमनाग । पगउा
विउ दिम्वउपवनरत् । अहह किं जयितेति चकम्पिरे हृदि तदाम्भसि पोतनणिग्जनाः ॥ २६ ॥ द रद्ध रद्ध दयति अत्प
ति मडर झन । नतरसएकमनूघालमजाग्याचस्य दुर्मतेः ॥ २७ ॥ आपकोत्करः समभोऽपि मग्नकाम्भसि सत्वर । अजन्य
रर दुष्पनंनारत्जारितमानस ॥ २८ ॥ लब्ध्वा फलकमेकं तत्ततार तरसाम्भसः । धेयी धेघगुणैर्जन्तुरिव धार्दिव-
दा वदाद ॥ २९ ॥ शून्यारण्यमथैत्याशु चिन्तयामास नानट । धेर्यार्थदर्जितं वित्त यदा यदपि मे गतम् ॥ ३० ॥ पात्र-
एवेषु वर्गोष्ठ नो शुभ तन्मयाऽऽमना । परार्थे नोपयुक्त यत्तन्म दूयते भृशम् ॥ ३१ ॥ जोगस्यागसाख्या प्रशस्ति-
पोत्मृगैवद स्मृता । मन्दनस्य पुनर्नाश एव अहो विधर्मतात् ॥ ३२ ॥ एनायसाऽपि नो दैवतुष्टिः स्तुत्याशायस । सु-
सर्वेरही अद करतुन कोऽर्जित तद ॥ ३३ ॥ [illegible] [illegible] सात्त्विन निर्जरम् । [illegible]
मुनीश्वर ॥ ३४ ॥ कृपागुपारस्येव निर्जर सुधिरागर । [illegible]
[illegible]

३९ ॥ दवमुष्टिः क्व जह तेन्द्रभ्राजाग् नृशजन । कष्ट मयार्जित वित्त कथ मे सव्ययस्थिते ॥ ४० ॥ जजल्पोऽज्यक्ष
तद्युसुधाधरशिलापर । साधुस्त धातकीखण्डजारते सोदरद्वयम् ॥ ४१ ॥ आसी महेन्यसदने सदनकसुसाश्रित ।
तयुपरव ज्यष्ठः स्वामी गेहस्य जातवान् ॥ ४२ ॥ प्रकृत्योदारचित्तोऽनुजन्द्र लघोऽपर पुनः । दान ददति दीनेभ्य-
तसिभय सदादर ॥ ४३ ॥ चुकोप लघुरत्यन्तमन्तरन्यस्तदीक्षणात् । वारयत्यपि नो दानाद्विरराम गुरु परम् ॥ ४४ ॥
लघुर्नगुतरोऽप्यणो । यनृधे त्यागिनोऽप्यस्य गेह श्री सुकृतोदयात् ॥ ४५ ॥ अदातुरपि तस्या-
। । अगण्यपुण्ययोगेन गेहाद्‌हात् पुन सुरम् ॥ ४६ ॥ व्रतमादाय वृद्धोऽथ जगाम त्रिदिव
मध्येऽमाचीर्ण न हि निष्फलम् ॥ ४७ ॥ लघुर्भ्राता पुनस्तस्य निन्द्यमानोऽखिलैर्जनै । पर्यन्त
प्रय स ॥ ४८ ॥ असुरेषु समुत्पद्य ततश्च्यवमजनिष्ट जो । सौधर्मत पुनश्च्युत्वा ज्येष्ठो ज्येष्ठा
मन्महिभ्यसुतस्तदनु सद्गुरो । पार्श्वे व्रत समादाय पालयत्तुर्जसा ॥ ५० ॥ ततोऽह
स समाजग्मिवानत्र साम्प्रत विहरन् मुनि ॥ ५१ ॥ दानमत्रेपकरणादन्तरायाद्य सञ्चया ।
प्सत ॥ ५२ ॥ ददानं वारयेद्यस्तु स्वय न हि ददाति च । दत्त च शोचत वित्त स दरि-
॥ यत्तया सपत् पैशुन्याद्वाजदण्डनात् । ततस्तदर्थ सर्वाऽपि नष्ट पातङ्गरङ्गवत् ॥ ५४ ॥
न सन्निमानस । यन्दित्वा ज्ञानिन प्रोचे द्व्यमजूति दे प्रभो ॥ ५५ ॥ यदर्जयिष्य द्रविण

मृषावदत् । वृथा मनोरथान् कुर्वन्नुरुन् दुरितक्षपित ॥ २३ ॥ घनघटा विकटा निकटागता वियति तत्क्षणमेव विधे-
र्वशात् । दुरितराजिरिवात्मन उज्ज्वलाऽध्वनि गतस्य हि तस्य दुरात्मन ॥ २४ ॥ तदनु च प्रससार दुराशुगस्तम्दितीव
चचार सरस्वरम् । ध्यमपीह जगर्ज मदेर्ष्ययेव जलधिर्जलदश्च धराम्बरे ॥ २५ ॥ अकलयच्चटुलत्वमनारत प्रवहण
किल पिप्पलपत्रवत् । अहह किं भवितेति चकम्पिरे हृदि तदाम्भसि पोतवणिग्जना ॥ २६ ॥ हे रक्ष रक्ष देवेति जल्प-
ति मधुरे जने । शतखण्डमभूद्यानमभाग्यात्तस्य दुर्मते ॥ २७ ॥ प्राणलोत्कर समग्रोऽपि ममज्जाम्भसि सत्वर । अत्यन्त्य
इव दुष्कर्मजारजारितमानस ॥ २८ ॥ लब्ध्वा फलकखण्ड ततार तरसाम्भस । श्रेष्ठी श्रेष्ठगुणैर्जन्तुरिव पार्थिव-
या वराव् ॥ २९ ॥ शून्यारण्यमथैत्याशु चिन्तयामासिवानद । क्लेशैर्यदर्जित वित्त हहा तदपि मे गतम् ॥ ३० ॥ पात्र-
देवेषु तस्यैव नो भुक्त तन्मयाऽऽत्मना । परार्थे नोपयुक्त यत्तन्मे दु खायते भृशम् ॥ ३१ ॥ भोगस्त्यागस्तथा प्रशस्ति-
र्घोऽमूर्गतय स्मृता । मद्वित्तस्य पुनर्नाश एव जज्ञे विधेर्वशात् ॥ ३२ ॥ एतावताऽपि नो दैवतुष्टि स्फुटमजायत । कुटु-
म्बविरहो जज्ञे यत्पुन सोऽतिदु सह ॥ ३३ ॥ एतच्चिन्तार्त्तचित्तेन तेन तान्तेन निर्भरम् । सहकारतरुच्छायासीनोऽदर्शि
मुनीश्वर ॥ ३४ ॥ कृपासुधारसस्येव निर्झर सुस्थिरतर । दु खदावज्वरोत्तप्तजन्तुसन्तापहारक ॥ ३५ ॥ केवलोद्योधशुभ्रा-
शुभ्रसम्प्रशमसुलमा । शशीव सौम्यमूर्त्तिर्यश्चित्र जाड्योज्झित परम् ॥ ३६ ॥ हेमाम्भोजनिषण्ण त प्रेक्ष्यागत्य ननाम च ।
पर्षा नृपितयप्रेष्ठी धर्मगीर्मधुरामृतम् ॥ ३७ ॥ दुर्लभ नृजन्म लब्ध्वा लब्ध्वा बुद्धा जिनागमम् । सम्यग्धर्म समाराध्य
भव्य सिद्धिज सुखम् ॥ ३८ ॥ तत समयमासाद्य यथोऽयथोज्झितान्तर । पप्रच्छ प्राञ्जलि श्रेष्ठी भगवन्नहमीदृश

॥ ३९ ॥ ददमुष्टि कर जके तेनक्षेत्राजाग् च्युत जने । कष्ट कष्टार्जित वित्त कथ मे सव्ययस्थिते ॥ ४० ॥ जजल्पोऽन्त-
दन्तघुसुधाधरविगाधर । साधुस्त धातकीखण्डजारते सोदरद्वयम् ॥ ४१ ॥ आसीन्मदेन्यसदने सदनेकसुखाश्रिते ।
पितर्युपरत ज्येष्ठ स्वामी गेहस्य जातवान् ॥ ४२ ॥ प्रकृत्योदारचित्तोऽजुष्ठ स्तब्धोऽपर पुनः । दान ददति दीनेभ्य-
स्तस्मिन्नथ सहादर ॥ ४३ ॥ चुकोप लघुरत्यन्तमन्तरन्यस्तदीक्षणात् । वारयत्यपि नो दानाद्विरराम गुरु परम् ॥ ४४ ॥
निर्भीकृत्य ततस्तस्मा लघुर्ज्येष्ठतरोऽप्यणो । पप्रथे त्यागिनोऽप्यस्य गेहे श्री सुकृतोदयात् ॥ ४५ ॥ अदातुरपि तस्या-
गाढ्ची रूप्य मानिनी । अगण्यापुण्ययोगेन गहादेहात् पुन सुखम् ॥ ४६ ॥ व्रतमादाय वृद्धोऽथ जगाम त्रिदिव
निरम् । चारित्र दिनमप्येरमाचीर्ण न हि निष्फलम् ॥ ४७ ॥ लघुर्भ्राता पुनस्तस्य निन्द्यमानोऽखिलैर्जनै । पर्यन्ते
तारसी दीक्षामादाय च निपद्य स ॥ ४८ ॥ असुरस्तु समुत्पदे ततस्त्वमजनिष्ट जो । सौधर्मत पुनश्च्युत्वा ज्येष्ठो ज्येष्ठो
गुणाकर ॥ ४९ ॥ ताम्रलिप्त्यामभ्रदिन्यसुतस्तदनु सद्गुरो । पार्श्वे व्रत समादाय पालयन्नतुलौजसा ॥ ५० ॥ ततोऽह
करवी जक समग्रगुणसन्निधि । स समाजगिमानत्र साम्प्रत विहरन् भुवि ॥ ५१ ॥ दानप्रक्षेपकरणादन्तरायाद्य सर्वथा ।
कार्पण्यदास जक विस्तरजनस्थित ॥ ५२ ॥ ददान वारयेद्यस्तु स्वय न हि ददाति च । दत्त च शोचते नित्त स दरि-
द्रमगुत ॥ ५३ ॥ गृहीता यत्त्वया सपत् पंक्तुन्याजादण्डनात् । ततस्तदर्थ सर्वाऽपि नष्ट पातङ्गरङ्गवत् ॥ ५४ ॥
सत स्वकर्माण श्रुत्वा पत्न संविग्नमानस । वन्दित्वा ज्ञानिन प्रोच हायमञ्जूति हे प्रभो ॥ ५५ ॥ यदर्जयिष्ये द्रविण

आलोइसु अन्नतणं असणं तुमेहिं चेव समगहयं । आहिंडिउं किमाणेएमि गुरूहिं समुद्दिरिसं ॥ १८ ॥
तुमए धाडिमिओ पुत्तो तो सो कहेइ कुसीसो । सुकुमाइं परछिद्दाइं पिच्छसि तो अप्पणिआइं ॥ १९ ॥
इक्कं पि नत्थि लोयस्स लोयणं जेण नियइ नियदोसे । परदोसपिच्छणे पुण लोयणलक्खाइं जायंति ॥ २० ॥
एवं वीमन्तो गउं सुधीरतियं कुसीसो सो । इत्थंतरे सुरीण गुरुपयपउमेक्कभमरीए ॥ २१ ॥
तदमन्नावे मुणिउं रुणए तस्स सिक्खणहेउं । संजाय अन्धरत्ते नठवियमंधयारजगं ॥ २२ ॥
मेहुम्मई पसरिया तक्काल मारउं स्सरो जाउं । फरुरेणुआलणपरायणो तस्स सीसुवरि ॥ २३ ॥
जीउं वाहरइ गुरु परयरसमेहिं आहणिज्जंतो । एहि इह आयरिया जणंति जो धउ रुरणाए ॥ २४ ॥
पज्जरउ नाहसीसिं पेक्खामि पह महधयारजरे । तो तेहिं करगुलिया आगुलिउणं समुद्दरिया ॥ २५ ॥
दीवक्खियय तो ▮▮ सहसा पज्जलिउमिह समाढत्ता । उज्जोउं संजाउं तो कुसीसो विमंगेउ ॥ २६ ॥
एस उयस्सयमज्झे गुरुत्तय दीवयपि रक्खेइ । तत्तो अमरी रुणा त कुछ तज्जिउं लग्गा ॥ २▮ ॥
निम्मजाय अवज्जिर अविणीय निक्किव धिठ पाविठ । गुरुनिंदाणि पओइसि न हु लज्जसि नियगुरूहिं तो ॥ २८ ॥
अज्ज समाहिं तो त अविणीयजणफलं सु पाविहिसि । इय वुत्तु निठुरदरूणए सो ताडिउं सीसे ॥ २९ ॥
तो सो जयजीयमणो निवडिय चलणेसु सूरिपायाण । पुणो पुणो खामेइ नवरि नामेउ नियसीस ॥ ३० ॥
मिच्छामि दुक्कडं देइ खेउ तस्सेव सरणमचत । न पुणो एव काह पभिनउइ सुगुरुपयजत्तिं ॥ ३१ ॥

तच्चतुर्थांशमात्मनः । गेहेऽहं रक्षयिष्यामि सर्वमन्यत्तु नार्जने ॥ ५६ ॥ विनाऽनाभोगदोषेण नान्यदोषजरस्तया । याव ज्जीवं मयाऽऽनाप्य[१] स्वगुरुन मुखेषिणा ॥ ५७ ॥ सम्यक्त्वेन समं तेन विरतिर्देशतस्ततः । प्रपन्ना गुणसम्पन्ना केवलज्ञा- निसाक्षिकम् ॥ ५८ ॥ पाश्चात्यजयमन्तुर्यं स सर्वं क्षामितो यते । लगित्वा पदयोर्द्वन्द्वे निर्द्वन्द्वानन्दवर्त्तिना ॥ ५९ ॥ नगवान् विजहारोर्व्यामथ श्रेष्ठी ततश्चलन् । स्वनिवासपुरं प्राप पापनिर्मुक्तमानसः ॥ ६० ॥ वाणिज्यं सृजता तेन यद्धनं पार्जितम् । तच्चतुर्भागमादाय शेषं धर्मे व्ययीकृतम् ॥ ६१ ॥ जिनार्चाजिरतस्यास्य सर्वपौषधधारिणः । शून्यागारा- दिषु शाश्वत्प्रतिमाकारिणस्तथा ॥ ६२ ॥ कस्मिन्नपि गते काले शून्यधाम्न्यस्य तस्थुषः । चुकोप व्यन्तरस्तत्र स्थायी मायी भूत निशि ॥ ६३ ॥ करालैः कालवेतालैर्भूतप्रेतैर्जयङ्करैः । जापयित्वास्तिकोत्तंसं ददंश विषमाहिना ॥ ६४ ॥ अतुदद्दे- हमत्यर्थं कायकूटोर्मिसङ्गमैः । तथापि धर्माध्यानाचालीत्स्वःशैल इव निश्चलः ॥ ६५ ॥ ततस्तुष्टः सुरः प्रातस्तं तुष्टाव स्वन- षित । त्वं धन्यः कृतपुण्योऽसि सत्पुण्योऽसि निर्जरम् ॥ ६६ ॥ वरं वृणु प्रसन्नोऽसि सात्त्वेलगुरुके दिवौकसा । सोऽ- स्थान्मौनमताऽन्यो ततो भूय सुरोऽवदत् ॥ ६७ ॥ यद्यपि त्वं निरीहोऽसि तथापि शृणु मद्गिरा । व्रज त्वं मथुरा- पुर्यामनार्यापारयारक ॥ ६८ ॥ यावन्मात्रं तथामीत्स्वं तावन्मात्रं तथैव हि । जावि प्रजनपुण्यौघैः पुनस्तत्र नवद्रुहे ॥ ६९ ॥ एवमयिरेत्युदित्वाऽगादमरः स्थानमात्मनः । प्रतिमा पारयित्वाऽथ श्रेष्ठी चित्ते व्यचिन्तयत् ॥ ७० ॥ अर्थे- नानर्थमूलेन किं देवाप्ययरोऽस्तु तत् । येनाहं निजकार्पण्यदोषमुन्मूलयाम्यहो ॥ ७१ ॥ एतद्विमृश्य मथुरापुर्यायात

[१] क्षमणो मनुष्यत्वा न 'अघ' मामुन्न

न गत्वरम् । यदरस्थानि दृष्टानि निधानानि निरीक्षते ॥ ७२ ॥ यदाकीर्णमन्यत्र देशेषु स्व तदप्ययत् । प्रोचे जनेन किं पुण्यमागस्यस्य हि कुर्वतम् ॥ ७३ ॥ यदनश्यन्ति लोकैस्तदप्याशमयस्ततः । कोऽयः पदार्थसत्ताका मिलितास्तस्य वेश्मनि ॥ ७४ ॥ संचितं सुकृतं येन निश्चलत्वेन चेतसः । संपद्यन्ते सपद्येव तस्यामुत्रैव संपदः ॥ ७५ ॥ तेनोचुश्च जिनागारं गारं प्रतिमयार्चताम् । गच्छता कारयामासे न्यायार्जितधनोच्चयैः ॥ ७६ ॥ दीननिर्धाश्रयवृन्दधनधिरेषु दयार्द्रधी । ॥ दानमदात्मना सत्कृत्य दृश्योदितः ॥ ७७ ॥ ततेऽग्रेव जनस्तापामन्तापापादिरपधी । अगमयेद्दानपुण्यादि दृश्यैर्नेत्र पवित्रयन् ॥ ७८ ॥ पर्यन्तेऽनशनं धृत्वा ध्यात्वा पञ्चनमस्कृतिम् । चतुःपल्यस्थितिर्जज्ञेऽच्युताह्वे प्रथमे दिवि ॥७९॥ सुरत्वात् च्युतो विदेहे स समुत्पत्स्यते शुभे । गृहीतदीक्षो मोक्षश्रीनोऽसा चायी चलोगकलात् ॥ ८० ॥ इत्थं त्रिदिवा धनसा स्पष्टं जिन निगदयोक्तमदाधर्म । दानान्तराय प्रतिपेध्य एवं तद्यथा स्युः सकलाः समृद्धयः ॥ ८१ ॥

॥ इति दानान्तरायोपरि धनसारकथा ॥

अथ लाभान्तरायोपरि कथा—

प्रागत्र भारतेऽत्रैव मगधादेश्यनीवृति । धान्यपूर इति ग्रामोऽभिरामोऽन्वर्थनामभाक् ॥ १ ॥ राजाधिकारी धिक्कारी प्रजानामगुणप्रणयः । तत्र पाराशर इति द्विजन्मान्नि विश्रुतः ॥ २ ॥ सोऽन्यदाऽऽज्ञावशाच्चाढधारी पारीणक श्रुते । ग्रामेभ्यो पापशागारा गुरुकुन्नरणोषिताः ॥ ३ ॥ क्षुधातृष्णार्दिताश्तेऽपि कर्षुकाः पारयन्त्यतः । प्रातः कालात्नैवासम् आदिनागतम् ॥ ४ ॥ तेषामपि स्नेटगन्धुधीःस्वरेण राधुरीणकारु । दर्शयन्तस्ततः कृशादनिशामुदिकाङ्क्षिणः ॥ ५ ॥

यदा भक्तमुपादायायाता स्वुर्हालिकाङ्गना । बलीवर्दा व्याकुलाश्च घासाम्बुपानलालसा ॥ ६ ॥ तत समेत्य पापात्मा पाराशरः खराकृति । तर्जयंस्तन्निनाय्यक्षोभण कर्षकानिति ॥ ७ ॥ भो भो मदीयक्षेत्रैकरेखा दत्त पृथक् पृथक्¹ । सर्वेऽपि तेऽथ तदाख्यातथाऽकार्षुः कृषिप्रिया ॥ ८ ॥ ततस्तत्रकपानादिप्रतिषेधनिबन्धनम् । आन्तरायिकदुष्कर्मावध्नाद् दुर्ध-रमहत्तः ॥ ९ ॥ हलषट्शतोत्कृष्टकष्टमोक्षाय दुर्नय । स्वकार्यं कारयामास लोलस क्रूरकर्मणि ॥ १० ॥ तत स्वायु प्रपू-र्यैष चित्वा दुष्कर्मसञ्चयम् । मृत्वा भ्रान्त्वा भव भूरिं श्वभ्रतिर्यक्कुयोनिषु ॥ ११ ॥ अत्रैव हि सुराष्ट्रासु द्वारकाया पुर प्रभो । श्रीकृष्णस्यात्मजत्वेनोत्पेदे पुण्यानुभावत ॥ १२ ॥ ढढणेत्याख्यया लब्धप्रसिद्धिरभवत्स च । ववृधे वपुषा ज्ञान-विज्ञानस्यापि सम्पदा ॥ १३ ॥ क्रमेण तरुणीदृष्टिभ्रमराकृष्टिपङ्कजम् । यौवन प्राप निष्पापमना मानाश्रितध्वनि ॥ १४ ॥ उपायस्त तत कन्या विज्ञा विज्ञानकर्मसु । ततस्ताभि सुरस्त्रीभिरिव वैमानिक सुर ॥ १५ ॥ भोगानभुङ्क्त नि शङ्कं धर्माराधनसद्धधी । कुमार स्फारसौन्दर्यसार कियदनेहसम् ॥ १६ ॥ अत्रान्तरे परेणोद्यत् (ऽरिष्टनेमि) प्रभासारेण भासुर । सूर्यवदैवतोद्यानपूर्वाद्रावुदयं गत ॥ १७ ॥ तदागमसमुद्भूतोदारहर्षाङ्कुरोत्कर । श्रीहरि सपरीवार प्रभु नन्तुमुपागमत् ॥ १८ ॥ नत्वा स्वामिनमुद्दामतप सयमिभिर्वृतम् । निषसादोचितस्थाने विष्णुर्जिष्णुर्महाद्विषाम् ॥ १९ ॥ भगवान् धर्ममाचष्टे स्पष्टेन वचसाञ्जसा । मधुरेक्षुरसेनेव प्राणितृष्णापहारिणा ॥ २० ॥ ततोऽवगततत्त्वार्था सत्त्वसार्था अनेकश । साधुश्राद्धविशुद्धाध्वाध्वन्यभाव प्रपेदिरे ॥ २१ ॥ श्रीढढणकुमारोऽपि जिनगी पानपुष्टधी । निर्विण्ण काम-

¹ भागो दत्त्वा

नेगाय मीचकारोपम मनम् ॥ २२ ॥ मूनार्योजयविधानाग्ङे त्रिकेषु वणित्त । स्तोकेनापि हि कालेन चारित्राचा
रणगुरी ॥ २३ ॥ विनह विज्ञुना मार्ध मामाकरपुरादिषु । अगाधा विनिधानाधा सहमार म सर्वदा ॥ २४ ॥ अन्यदा
घारकानुवानियाय मनुपा मह् । निरीह गिहुदयोम्स्थामा कामास्त्रिमानहा ॥ २५ ॥ चरियायान्यदा तस्यान्तरायो
द्यमकर्म तत् । यनायामोति नो धापि नेदव ग्राम्यन् पुरान्तरे ॥ २६ ॥ येनैव साधुना याति ममया समयार्थचारु ।
तद्भिक्षमपि निम्नगो लभते स्वयमप्यहो ॥ २७ ॥ गोविन्दतनुजन्माऽपि श्रीनेमेरपि शैष्यकः । स्वयं गुणनिधि पुर्यां
श्रीमत्यामपिनिजरम् ॥ २८ ॥ मध्याह्नमये भ्राम्यन्नपि प्रतिगृहं सदा । न जिमाखेशमप्याप स्फुरन्तान्तरायिकम् ॥२९॥
अगुप्यान्नाथि यातीता समभा निमुक्तिः मजो । सोऽप्याह तदनु मा कृतकृतदुष्कर्मचेष्टितम् ॥ ३० ॥ ततो ज्ञातस्य
कृष्णा तेनागमादि साधुना । शुद्धभोऽनिमहः मत्यन्नीकृत्य जगद्गुरुः ॥ ३१ ॥ जात पर परोपात्तनैमयपिण्डोपजीविना ।
स्वपदार्थ मया जाप्यं विज्ञाप्य प्राप तानुजम् ॥ ३२ ॥ इत्थ दानान्तरायोत्थदुष्कर्मानुभावजम् । कष्ट विषहत काल
क्रियात्ययन गमिनार् ॥ ३३ ॥ अन्यदा वासुदेवेनाभाणि स्वस्थेन चेतसा । स्वामिन्नाख्याहि क साधुर्दुष्करोरक्रिया-
परः ॥ ३४ ॥ प्रभुः प्रोवाच सर्वेऽपि यतिनः संयमोद्यता । ढण्ढणः पर सर्वेभ्यो विशेषाधिक स्मृतः ॥ ३५ ॥ य
स्तोषान्नपिण्डाभावाद्यद्भाति कहिचित् । इतश्चोत्थाय कृष्णोऽपि यावद्गाभिजां पुरीम् ॥ ३६ ॥ तावन्नेत्रातिथीभूत
ग गमागुरु गोचरः । गरेर् गोचरचर्यार्थ ढंढणः श्रमणोत्तम ॥ ३७ ॥ नीचैर्हर्षि सिद्धिसौधप्रमुखिमगुष्टकम् । तं ववन्दे
महामत्तमाऽत्यर्थीभिपादरिः ॥ ३८ ॥ तमब्राद्रीचन्दमा ममानमनुमानत । श्रेष्ठी कश्चित्ततश्चित्ते चिन्तयामासिवानि-

दम् ॥ ३९ ॥ निर्ग्रन्थोऽयं कृतार्थो यत्पदपद्ममधुव्रतम् । स्वं शिरः कुरुते कृष्णः क्षितिपश्रेणिसंकुलः ॥ ४० ॥ यद्येति मद्गृहं तर्हि दानमस्मै ददाम्यहम् । एवं विमृशतस्तस्यैवाययौ धाम ढंढणः ॥ ४१ ॥ तावदेष प्रहृष्टात्मा सिंहकेसरमोदकैः । मोदकर्मनगरतूर्णं प्रतिलम्भितवान् भृशम् ॥ ४२ ॥ ततः श्रीनेमिमासाद्य सद्य एव व्यजिज्ञपत् । तदन्तरायदुष्कर्म किं मम क्षयमागदत् ॥ ४३ ॥ स्वाम्यादिदेश नाद्यापि तवैषा लब्धिरद्भुता । त्वमद्य वासुदेवेनाध्वनि वन्दित आदरात् ॥ ४४ ॥ तद्वीक्ष्यादत्त ते दानं बहुमानपुरःसरम् । वणिग्गुणिजनश्रेष्ठ इति ज्ञात्वा स तत्त्ववित् ॥ ४५ ॥ परलब्धिरियं नोर्णु मम नौचित्यमञ्चति । विमृशन् ढंढणः प्रौढवैराग्यशिरोमणिः ॥ ४६ ॥ मोदकानां परिष्ठापनिकार्थमगमत् पुरि । निर्जीवस्थण्डिलस्थाने तानचूरयदञ्जसा ॥ ४७ ॥ स्वकीयकरयुग्मेन हृदीति परिचिन्तयन् । अहो दुष्कर्मणा दत्ताशर्मणा वेष्टितं कटु ॥ ४८ ॥ एवं भावयतः संसारासारस्थितिभावनाम् । उद्भवास स्फुरद्बोधदीपकः केवलाह्वयः ॥ ४९ ॥ देवैः अपराधारानधकै परेतराशयैः । देवदुन्दुभयः हिमं ताडयामासिरेऽम्बरे ॥ ५० ॥ बहुकालं विहृत्योर्वीमुर्वीभृदिव निश्चल । अबोधयत् भव्यसत्त्वालीमाप्तीनः सिद्धिमध्वनि ॥ ५१ ॥ यथा भगवता तेन सोढं प्रौढपराक्रमात् । तथा लाभान्तरायोऽपि सोढव्योऽन्यैर्मुनीश्वरैः ॥ ५२ ॥

॥ इति ढंढणकुमारकथानकम् ॥

अथ भोगान्तराये कथा—

इहेव भरहे धन्नपूरनामग्गामे नाणाविहपसुमहिसीगोउलाभिरामे सुदत्तनामा कुकुंबिओ परिवसइ । तस्स घरे बहुक-

समकरो एगो कम्मकरो आसि । सो भोयणवेलाए जायाए जया भोयणत्थमुवविसइ तारिसे तारिसे भोयणे परिवेसिए
जमिउं लग्गइ, तया तदुवरि गंमंघ सुदत्तो पुक्करेइ—"अरे मुंच थालं, उट्ठ समुट्ठिउ, तुह भोयण सुहाइ मह कज्जा
विगम्मइ" । एवं सो तहा पुक्कारिउं लग्गो जहा सो वराओ अद्धभुत्तो चेव उमरंकिराउ य बीहंतो तक्कालमेवुट्ठिहि ।
समगयाइ सो कालमाइओ । तया कयाऽवि परिसगतो सो बीममउ मणुयं पि, तया तहा तओ जहा तुहातण्हाप-
रिगओ वि एउनो अत्थइ । एवं उवलग्ग जउ वि महई वेला जायउ तहाऽवि से दयालेसोऽवि न समुप्पज्जउ । एवं
दम्मऽन्तराइयऽवि अईव अणुसायओ नाओ । कालक्कमेण काउ किंचा रोरघरे सपत्तो पुत्तत्तेण । जम्मकणे जणणि-
जणया पंचत्तमुवगया । तओ कट्ठेण महया वुड्ढिं पत्तो रहकहऽवि जिणगाणित्तीए पाणे धारेइ । मग्गंतो कहिंऽपि तान-
ले न पावेइ, नाणक्खं वुड्ढा निवडइ । जत्थऽन्नं निवसायरा वट्टति तत्थ सो पत्तो सतो गरुडत्थमेन वट्टउ, अईव
दुक्खिउं जाउं । तओ पायणस्स काउमिमुनो एगारपगहपे साहुणो कस्सऽवि सो मिखिउ आवासिओ—"कह तुम
दुक्खिओ दीससि ?" । तेणुत्तं—"किमहं करेमि ? रोरघरे मरणो पुत्तत्ते जिणराए भमतो किमवि न लहामि" । तओ
नाणिणा मुणिणा उत्तों कहिउं—"पुव्वभवे तुमए भोगलराउय कम्म बद्धं, तं तुह भयमुवगय" । तेणावि वेरग्गगमेण
लिक्खा कयालिया । एगिमो अभिग्गहो य गहिओ—"जम्म साहुस्स ज असणपाणाइय पउोइज्जउ, तं सय समाणीय पय-
गामि, निवासं गयाघं च करेमि, ताङ्गिसरयस्स साहुणो नेमज्झमापित्तु देमि" । एवं चिरकालं समणधम्ममणुचरित्ता
महासमाहरला परं मरणो युगल । तत्र निउओ भोगसामणो उज्जा ॥ एवं भोगान्तरायकर्मापि बध्नाति जीवः ॥

दम् ॥ ३९ ॥ निर्गच्छोऽथ कृतार्थो यत्पदपद्ममधुव्रतम् । स्व शिरः पुस्ने कृष्ण क्षितिपश्रेणिमुकुटः ॥ ४० ॥ यथेति गाढं नाहं दातव्यं ददाम्यहम् । एवं निगृहनतसंनायको धाम ददतु ॥ ४१ ॥ तावदेव प्रहृष्टात्मा सिंहकेसरमोदकैः । मोदकैर्गात्रपूर्वं प्रतिलभितवान् कृतम् ॥ ४२ ॥ तत्र श्रीनेमिनाथ मम पत्र व्यजिज्ञपत् । तदन्तरायकृत्कर्म किं नाम दयाक्रमदन् ॥ ४३ ॥ स्वामादिदेश नाद्यापि तत्रैषा उच्छिन्नत्रुता । त्वमद्य वासुदेवेनाद्यनि वन्दित आदरात् ॥ ४४ ॥ लब्धीदयादस्त ते दान प्रभुना पुरस्तरम् । तलिप्तलिजनश्रेष्ठ इति ज्ञात्वा [illegible] वच्यन्ति ॥ ४५ ॥ परलब्धिधरिय मेषु मम नोचितमस्ति । त्रिभुवनं दद्यात् मोऽतरक्निरशिरोमणिः ॥ ४६ ॥ मोदकाना परिष्ठापनिकार्थमगमत् पुरि । निर्जीवस्थण्डिलस्थाने तान्चूरयत्तमा ॥ ४७ ॥ स्वकीयकरयुग्मेन हृदीति परिचिन्तयन् । अहो दुष्कर्मणा दत्तारम्मणा संचितं बहु ॥ ४८ ॥ एवं जायत नमारामारस्थितिजाननात् । तत्राशाम स्फुरद्बोधदीपकः केवलाह्वय ॥ ४९ ॥ देवैर्दत्तसमवसरणे प्रेमप्रारवैः । देवदुन्दुभय दिव्य नादयामासिरेऽम्बरे ॥ ५० ॥ बहुकाल विहृत्योर्वीमुर्वीशैर्वन्दितः निश्च- य । मोक्ष गत्वाश्वतीमाद्धीन शिक्षिमन्ति ॥ ५१ ॥ यथा नागरता तेन मोढः मोदयत्नमात् । तथा दानान्त- रायोऽयं सोढव्योऽन्यैर्मुनीश्वरैः ॥ ५२ ॥

॥ इति दत्तकुमारकथानकम् ॥

अथ ...कथा—

इहेव भरते ...रनामनि ... गुरुः ... प्रतिपन्नः । तस्य घरे ...

आवा आढालां नयमांग

...णु जणा कोजय पियड ॥ १२ ॥ त पइ अपड जोई रे रे नर धिठ कुठ पानिठ । तुह ...णु पूर्थ दवीए नणु परिस्समह ॥ १३ ॥ इय जपित्तु निकोमी काउ रागा करेइ जा धाय । ता तफोणे सुत्तो ...मिढा य सुद्वत्तं ॥ १४ ॥ धणनामो सुस्मानय यनुक्षमईए जणड जोईस । अइ पार रे निमुचमु सानयमेय

[illegible] नारीविषयाभिलाषं दृष्टान्तोऽस्मि—

[illegible] वि नयरे [illegible] सेट्ठी अथि अईव धम्मो। [illegible] नागरगिओ अदिट्ठमसुयमवि जहा तहा जासइ।
[illegible] सट्ठो [illegible] गम्मइ, गुरुचित्तं न गयइ मणुय वि नयरनाय। अह जया विवाहकज्जे महाजणस-
[illegible], जया य सो पुच्छिज्जइ—' अणुगस्स वरस्स एय कन्नं देमो," तया नणइ—"एसो तक्करो जुयारिओ
[illegible], [illegible] कोऽवि मज्झ समप्पेउ"। पियरो जाणंति अम्हं गयस्स पाणिग्गहणं जाव तया सो तहा जपइ
[illegible] नरा मय गम्मइ। जया यस्स माउपियरो पुच्छंति—"केरिसी कन्नगा एयस्स विवाहिज्जइ"? तया आ-
[illegible] वि [illegible] भासइ—' एगा कन्नगा अईव निउणा हिरिमिरिमइधिइजुत्तिया, कोऽवि नियघरे समा-
[illegible]। [illegible] तम्मलोण करेइ। एव लीलाए वि जहा [illegible] पउरेइ। इत्थोहिं पुणंतो नयइ जणुणो—"तुम
[illegible], पुण कइ लीए उवरि अईव रागरत्तो" एव सो विरयइ वयो। अह तम्माए एव
[illegible]—"तुह [illegible], पुण कहमिममि अणुरायवयणा"। तहा वहा सो थयइ जहा सजोगाउ
[illegible] वि। [illegible] अप्प वि बहुय डुत्तय सघितुंकरण काउ दाऊण दरिद्दपुत्ते
[illegible], [illegible]। [illegible] तय नयाहिगाहरूवं सव्व मणाति नरय नरयंतो जणा जपंति।
[illegible] वि य [illegible]। [illegible] सो [illegible] जहा [illegible] पाणिग्गहणमय पिच्छइ तहा तहा
[illegible]। [illegible]। [illegible] किंचि [illegible]। [illegible] मणो [illegible]

कस्स वि समप्पस्स । तेण गुरु पिच्छिउं, तउ जणइ—"कत्तो मम सुमिणेऽवि सुक्खं, जस्स न घरं न घरिणी न परियणो, एगागी परिब्भमामि"। तओ साहुणा वुत्त—"तुहेत्र भोगंतरायकम्मोदउ समेउं, तेणुञ्झाऽवि न सुहमासंगि पावेसि"। तउ तेण नाणवखेण मे पुब्बो जम्मो साहिउ। तउ पडिबुद्धेण पडिवन्नं वय। नाणाभिग्गहेहिं सुद्धु आराहिया। तउ उक्कोसं चरितं पालिउ सग्गो पंगउ। जाउ जुम्रुवे। तउ सया सवाऽवि मे परिभोगसामग्गी। तउ धम्ममाराहिऊण सुहिउ मजाउ॥ एवमुपभोगान्तरायो न कार्यः॥

अथ वीर्यान्तरायोपरि अनेकोदाहरणानि स्वयमभ्यूह्यानि। य कश्चिदुत्तम्न्त्नवजरावर्मकरनगरमहिषगजतुरगादीन् ढङ्कघनं पमाति तनेनैव नयति आरात्निविदारयति चतुरं चरणेषु दृढरज्जुनिबध्नाति। अथ च स कुमारः जननात् निषिद्धे कार्मणजेमनमन्त्रयन्त्रैरन्य जन निर्वीर्यं निःसत्त्वं कुरुते, स आगामिनि नरे वीर्यान्तरायोदयात्वातुल्यममदुर्गन्ध्युद्धीरोगादिभिरत्यन्त बाध्यते, सर्वो व्याधयस्त निधुरीकुर्युः शरीरे इत्यर्थ । एव पञ्चान्तराया बोद्धव्या ॥

अथ साधर्मिकवात्सल्योपरि काव्यमुच्यते—

साहम्मियाण बहुमाणदाण, जत्तीइ अप्पिज्ज तहऽन्नपाण ।
वज्जिज्ज रिद्धीइ तहा नियाणं, एय चरित्तं सुकयस्स ठाणं ॥ ४१ ॥

व्याख्या—समाने धर्मे वर्तन्ते चरन्तीति वा साधर्मिकाः। ते च द्विधा—साधवः श्रावकाश्च। तत्र साधव साधूनां श्रावकाः श्रावकाणां सधर्माणः। तेषां सधर्मणां बहुमानदानं पूजासत्कारकरणं। तथा शक्त्या अर्पयेत् अन्नं योग्य

सूरीहिं धीरविठं मा जायसु सीस निग्रठं होसु । उवसंता वि सुरी सा सासणरक्खं कुणेमाणी ॥ ३२ ॥

पनागोहिं सेत्त काउ विहरति आयरियपाया । निम्मम निरहंकारा ससारासारयाचउरा ॥ ३३ ॥

जाउं सग्गइजायणमेसिं सीसो वि सग्गुणग्गाही । अमरीगिराइ बुद्धो आलोइत्ता सुह पत्तो ॥ ३४ ॥

॥ इति छिद्रान्वेषणे दत्तकथा ॥

अथ तृतीयगाथाया द्वितीयपद व्याक्रियते—"कम्म करिज्जा न कया वि रुद्दं" पूर्वस्मिन् पदे परछिद्रप्रकाशन निषिद्धं, तदपि सङ्गत तदैव यदि रौद्रं घोर कर्म न क्रियते, अत प्रोच्यते—कर्म कुर्वीत न कदापि रौद्र, धर्मी जन कदाचिद्रौद्र जीवघ कार्यं न कुर्यादित्यर्थ । यस्मिन् दत्ताशर्मणि कर्मणि निमिते दुरन्तदुरितशतोप (निपात स्यात् एतादृश कर्म कस्याप्येपुना प्राणिना न कार्यम् । अत्रार्थे उज्झितकुमारकथा, सा चेय—पञ्चमगणधृज्जम्बूस्वामिन प्रति वक्ति—

वाणिज्यग्रामनाम नगर, तस्योत्तरपौरस्त्यदिग्भागे दूतिपलाशनामोद्यान । तत्र च सुधर्माभिधयक्षचैत्यमासीत् । तत्र नगरे मित्राभिधानो राजा । तस्य महिषी श्रीरित्यभिधयाऽभवत् । तत्रैव नगरे कामध्वजा नाम वेश्या गणिकासहस्रस्वामिन्यासीत् । तत्रैव च नगरे विजयमित्रनामा सार्थपति परिवसति । तस्य सुभद्रा भार्याऽभूत् । तयोरुज्झितनामा पुत्रोऽभवत् । तदा तत्र श्रीमन्महावीरस्वामी चरमतीर्थाधिपति समवसृत । प्रजा धर्मश्रवणार्थं प्राप्ता । राजाऽपि कोणि-

१ इत आरभ्य १८ पत्रस्य २५ पङ्क्तिस्थभवतीत्येतदवसान सर्वं पाठ मूलप्रतौ पत्रद्वयाभावात् कृतेऽपि गवेषणे प्रत्यन्तरलाभाभावाच्च सानाथ्यार्थं विपाकसूत्रत सारूप्येण विद्वन्मुनिना लेखयित्वा मुद्रापित

अथोपजोगान्तरायोपरि दृष्टान्तोऽस्ति—

धन्नि वि नगरे एगो सेट्ठी अत्थि अईव धणड्ढो। पाए परावघायनासणरगिद्धो अदिन्नमस्सुयमवि जहा तहा भासइ। धणड्ढयागुणेण सव्वो जणो त बहु मन्नइ, मुहरित्ताए न गणइ भणय पि जणावनाय। अह जया विवाहकज्जे महाजणस-मवाउ मीलिज्जइ, जया य सो पुच्छिज्जइ—"अमुगस्स वरस्स एय कन्न देमो," तया भणइ—"एसो तक्करो जुयारिउ अविचिंयरउ, एयस्स कोऽवि सकन्न समप्पेइ?"। पियरो जाणति अम्हगयस्स पाणिग्गहण नावि तया सो तहा जपइ असन्नूयदोस जहा मण भज्जइ। जया वरस्स माइपियरो पुच्छति—"केरिसी कन्नगा एयस्स विवाहिज्जइ"?। तया आ-दूउ अणाहूउ वि समागम्म भासइ—"एसा कन्नगा अईव निन्नरकणा हिरिसिरिमइधिइवज्जिया, कोऽवि नियघरे समा-णेइ?"। एव भासतो तम्मणोभग करेइ। एव दीवाए वि जहातहा पलवेइ। इवगोट्ठि कुणतो भणइ जत्तुणो—"तुज्झ पणइणी अन्नेण सह पणयपराइणा, तुम कह तीए उवरि अईव रागरत्तो" एव सो विरज्जइ तत्तो। अह तन्नजाए एव पल्लइ—"तुह भत्ता अनकतासत्तान्निप्फाउ, तुम कहमिमम्मि अणुरायवसवया"। तहा तहा सो धयइ जहा संजोगाउ विओगो भवइ उन्नएसि पि। अन्नेसिमुवजोगतरायभज्जिकण अन पि बहुय दुक्खय सचिणिऊण काल काऊण दरिद्दकुले सञ्जाउ पुत्तत्तेण, पत्तो तारुण्ण। अन्नया माईपियरो जत्थ जत्थ तप्पाणिग्गहकए कन्न मग्गति तत्थ तत्थऽन्ने जणा भजति। कस दाव्मणा ति न पयच्छति। तउ सो विमणो दुम्मणो जहा जहा सरिसवयाण पाणिग्गहणूसव पिच्छइ तहा तहा मणम्मि खिज्जइ। तउ सो उग्घरो सतो देसतर भमइ। वेवाए नऽन्नपायमवि किंचि पावेइ। तत्तो दुहिउ सतो मिहिउ

अथ दृष्टान्त —

परिपक्कुयिषीए धणम्मि सुमणोहरमणुचीए। उग्गयजयतुंचीए कोसंबीए वरपुरीए ॥ १ ॥ धणकुबुण्णडनिरो गुरुत्थ-गचो सुद्दीक्षपलमित्तो। सिट्ठी निमाहदत्तो वसइ तहिं धम्मठयसो ॥ २ ॥ सो धम्मघोससूरीण दरसूरीण पवरयि-णाए। पास गुरुणागाउ परकए घारसरवाउं ॥ ३ ॥ सो अन्नया कयाचि हु पच्छिमरत्तीए जसिाग मंता। पंचपरमिट्ठि-समरणपञ्चत समरए चित्त ॥ ४ ॥ रयणाणि जस्स गइ वच्चयाणुहमणप्पमाडणि। तुमि धणी म गरिचो निहितो किमिद इयरहिं ॥ ५ ॥ दग्गब्बहरित्थखिठं चखिठं रयणाणण्णमम तठं। नयरागरम्म पड पारगं सुटिय न्य ॥ ६ ॥ इकि-प्रठं समंता मिखिठं पाराखियस्स कम्म नि सा। तणानि हु खग्गणखग्गिठ त्ति मुणिठ मक्कामम्म ॥ ७ ॥ मिखि-यए तस्सुस चह सचिताऽसि जो महाजाग। नियजपयगो अममा पच्छिहिठं तण तस्स मठं ॥ ८ ॥ जउ तुह अणुमुधिजनकणम्मि मग्गा तठं समागष्ठ। मरखणा सो पखिठं तम्मत्थ निम्मयत्तण ॥ ९ ॥ वणाणीठं गिम्मिदखाउ आहरणकाखियानरण। ता जाएणा स वुत्तो जाहारसु जो इमं दयि ॥ १० ॥ मुह पणयादो होही गरुठं पयण्ना पठं जपरं। निणमुग्गिय न हु अम्ह नमामि दव दयाहीण ॥ ११ ॥ जोहाण्यि जिणदर्च मर को युणड अनरधम राण। काठण अमयपाण को णु जणा कजिय पियइ ॥ १२ ॥ त पड जपड जोई रे र नर पिठ कुठ पानिठ। तुह मत्थएण पूर्थं दयीए नणु करिस्समह ॥ १३ ॥ इय जपित्तु निक्कोमी काठ रगग करइ जा घाय। ता तक्काए मुचो पिक्कासिक्का य गुम्बरठं ॥ १४ ॥ धणनामो मुरसानय यज्ञक्षमर्डप जणड जोर्डम। थड पार र निमुघमु सारयमेय

मदायार ॥ १५ ॥ इय सुयु विजाए स थजिणय थिरदेहो । तो जोई जयजीउं निवन्निय चलणेसु निव्वडइ त ॥ १६ ॥
सो करणाइ धणेण विमुक्को जोई सठाणमल्लीणो । विज्जासिद्धो साहम्मियवच्छलवेण गाढयरं ॥ १७ ॥ रयणपरिक्ख इय
सिक्खेइ सम्मत्त य अणियलेदजरो । सयणा सयत्थ गुणावहा विसेसेण समधम्मे ॥ १८ ॥ जक्कोणमइविसुद्ध तिक्खसुधार
गुणसारुपाय । इंदधणुसुवत्तिउ पयर विण्य हरइ सव ॥ १९ ॥ ज वीसतजुत्ताण जारिस सयदोसनासयरं । त छगुणि-
घरयगजवसुइमुत्त मणिविज्जाहिं ॥ २० ॥ इच्चाइ सिक्खवित्ता रयणपरिक्ख तमाह सुदमणो । साहम्मिय सञ्जीव पुन्नप्प-
भावउ ॥ २१ ॥ न पणारजजरेहिं सपज्जतीह सपया सयणे । पावज्झियाउ जाउ ताउ परलोयजुइहेक ॥ २२ ॥
सव्वेसु वि सुयएसु गरिठय नणु सधम्मवच्छल्लं । तित्थकरेहिं कहियं महियं पुण सगुणलोएहिं ॥ २३ ॥ सो अत्थो तं च
सामत्थ स विन्नाणमणुत्तम । साहम्मियाणकज्जम्मि ज विवति सुसावया ॥ २४ ॥ सुस्सावयाण वच्छल्ल जे कुणति महा-
मया । पुन्नाणुबंधिय पुण्ण ते वहतऽक्खय पय ॥ २५ ॥ तत्तो सुमए साहम्मियाण वच्छल्लय विहेयव्व । सुकयत्थिणा सयाऽवि
इ अमयुइगुण विणिहिट्ठ ॥ २६ ॥ पयणामयरसमाकण्णेस पाऊण तम्मुद्दसराउं । पइदिणमेगेगमह जोइय साहम्मियं
गहे ॥ २७ ॥ तो पडा सुजिरस थजिणगहो एस सावयण कउं । नियगेह पइ चलिउं तस्साएसं गहेऊण ॥ २८ ॥
घट्टगरतीरविय धणपुरमेत्तो समागउ सिट्ठी । जोहारिउ जिणिंद रसवइपाय विहेऊण ॥ २९ ॥ असण काउमणो जा
कि लिहु साहम्मिय पलोएइ । तावागमज्झमोहे पलोवरिं नत्थजिणबिंबो ॥ ३० ॥ कयपचगपणामो जिणथुइ जणिरो नरो
सोहे दिट्ठो । वयवदोसम पुट्ठो तावाउ आगउ कम्हा ॥ ३१ ॥ कत्थ य वससि सावय तेणुत्तं जरहम्मिसलिरमाणि । जो

हारतो पत्थागओ म्हि तो तेण आहूओ ॥ ३२ ॥ जत्तिनहुमाणपुव्वं जोइत्ता तदणुमोयणाइ घणं । पुन्न समज्जिय नणु अइपवर पत्तदाणाओ ॥ ३३ ॥ तत्तो कमेण पत्तो सिद्धी नयरागरम्मि समणं । तदधिद्वायगदेवेण ताव तप्पुन्नतुट्ठेण ॥३४॥ रयणीए सुमिणम्मि य समेच्च रयणाइं कोडिमाइयाइ । दिन्नाइ स मणिच्छियसमग्गमपत्तिहकणि ॥ ३५ ॥ तत्तो पइम्मि इंदमसस साहम्मिय पत्तोयतो । सपत्तो नियगह देहम्मि रवि व दिप्पतो ॥ ३६ ॥ सयओ वि सयणवग्गो मिलिओ कड्ढिओ पमोयपूरेण । पनियहुमम्मि विहगा अहिगायरजाउणो हुति ॥ ३७ ॥ होऊयमिमणं जूमीवउणो सुमहप्पमुप्पनरयणं । रज्जाऽवि पवरवग्ग मओविओ सोऽवि सिद्धिपण ॥ ३८ ॥ धम्माहिगयपहुत्तो जो पुण धम्मं परम्मुहो होइ । सो कह सुगइजाइ सामिद्दोहीसु पढमिल्लो ॥ ३९ ॥ इय चित्तम्मि विचिंतिय धम्मं सम्मं करेइ सो सिद्धी । साहम्मियमग्गं अणुनासरमन जायता ॥ ४० ॥ एगुत्तरवुड्ढीए पञ्चग्गुरमम भावयजणस्स । जत्तीइ भोयणासणदाणम्हो गारव कुणइ ॥ ४१ ॥ इत्थंतरम्मि सोहम्मसामिणा वण्णणा कया तस्स । जारिसओ भरहम्मी साहम्मीवच्छलो धणियं ॥ ४२ ॥ सिद्धी विसाहदत्तो सद्धो अन्नो न कोऽवि कुरुमित्थ । तव्वयणमसहमाणो विवुहो इक्को तओ चलिओ ॥ ४३ ॥ अन्निवसमानयरूव काओ तदिघसावढणिकमपो । भोयणकए निविट्ठो सिद्धिघर दुक्खिओ तिसिओ ॥ ४४ ॥ सयमसणं पि पाणं साइममह साइम सुनिच्छियं । पत्तो न बुहनिविसि महापिसाउ व पचक्खो ॥ ४५ ॥ इत्थंतरम्मि बहुमो इक्कुरसस्मागया घडा तत्थ । मिच्छिपायपहेच्च समप्पिया तऽवि तस्सेव ॥ ४६ ॥ आसाइया रसणं वि तेऽवि इमेण प्पजूयत्तुहिएण । तोऽवि न रुट्ठो सिद्धी मणयम्मि न वेमणस्समिओ ॥ ४७ ॥ धन्नोऽह जस्सत्थो साहम्मिजणोवओगय पत्तो । मनइ अप्पाणमिमो इय

विहतो निय चित्ते ॥ ४८ ॥ ता पच्चक्खीहोउ देवो तग्गुणपससण कुणइ । सघादिवाहिद्दरणिं ससिमणिमयसतिजिणप-डिम ॥ ४९ ॥ दाउ गउ सठाण सिठी वि सधम्मखोयपद्धइ । कुणमाणो धम्मरउ जीवियपज्जतमावन्नो ॥ ५० ॥ बार-सम्म देवो जाउ निय सुदियजुइ काउ । चविऊण पाविता चवित्त तत्तो सुविहिप्प ॥ ५१ ॥ पावित्तु अहरकाय चरण पालितु केवल पप्प । सिज्झिस्सइ विदेहे वासे सपुत्तसवासे ॥ ५२ ॥ अन्नवे सुगुरूणं धणो वि धम्म लहेत्तु चारित्तं । दवो प नविय तत्तो गच्छिस्सइ अक्खय मोरकं ॥ ५३ ॥ विसाहदत्तस्स निसम्म सम्मं, चरित्तमेय सुगुणोहरम्म । साह-म्मियछकरया सयाऽवि, भवतु भव्वा तणुसपयाऽवि ॥ ५४ ॥

॥ श्रीसाधर्मिकवात्सल्योपरि विशाखदत्तकथानकम् ॥

अथ द्वादशव्रतपालनाधिकारे श्राद्धस्य प्रथमाणुव्रतकाव्यमाह—

अहिंसण सव्वजियाण धम्मो, तेसि विणासो परमो अहम्मो ।
मुणित्तु एव बहुपाणिघाउ विवज्जियव्वो कयपच्चवाउ ॥ ४२ ॥

व्याख्या—न हिंसनमहिंसन, केषामित्याशङ्कानिरासार्थं सर्वे च ते जीवाश्च सर्वजीवास्तेषा सर्वजीवानामिति पद । अयमर्थ —त्रसर्वजीवाना पञ्चेन्द्रियरूपाणा हिंसा निवार्यते । तेषा सर्वजीवाना विनाशः प्राणव्यपरोपण । अयमेवा-धर्मं परम प्रकृष्ट कथित । एव मुणित्तु विज्ञाय बहुप्राणिघात वर्जयितव्यः, पर किंजन स ? कृताः प्रत्यपाया अनेके विघ्ना येन स तथाकृत । अत्रार्थे श्राद्धस्य जीवदयाविशेषस्वरूपमाह—यदुक्तमागमे—"जीवा सुहुमा थूला सकप्पारं-

जठं य वे दुविहा । सवराहनिरवराहा साविक्खा चेव निरविक्खा ॥ १ ॥" अनया गाथया साधुश्राद्धयोर्मरसर्षपान्तर दयागुणत्वात् ज्ञेय । अधुना यदा श्राद्धोऽनिर्वहन् क्षेत्रादिक करोति तदा स्थूलस्यापि जीवस्य वध स्यात् पृथिव्यादीना द्वीन्द्रियादीना च स्यात्, साधूना द्वयोरपि हिंसानियम, एतावता २० विशोपका साधोर्जयन्ति, श्राद्धस्य स्थूलाना नियमो न तु सूक्ष्माणा नियम इति दश विशोपका । अर्ध गत ततः कथ क आकार सकम्प्य ज्ञात्वा स्थूलजीवहिंसानियम, पुनरारम्भे सत्यजानता न नियमः, तत पुनरप्यर्ध गत, दशाना मध्य पञ्च जाता । अथ केनापि पुरुषेण निजगृहेऽन्याय कृतमस्ति तस्य पञ्चेन्द्रियान्स्थूलत्व जानन्नपि मुञ्चाद्धन्ति तत आकार मुकलं करोति, कथ? निरपराधजीवमारणनियम, पर सापराधस्य न, पुनरप्यर्ध गत, पञ्चानामप्यर्ध जात, साधो ५ँ विशोपका । अथ वृषजान् दण्डयति यदा तदा निरपराधपञ्चेन्द्रियानपि जानन् सन् कशाभिर्जिमारयति, तत्राऽऽकारो मुकलं कर्तव्य, कथं? यदा घात ददामि तदा निर्व्यपेक्ष न ददामि पुन मस्यत्र मुत्कम्, पुनरप्यर्ध गत सार्धद्वितीय (द्वय) विशोपकार्ध सपादविशोपको जात । एतावता स्थित इत्थ प्राणिवधो नियम्य । श्रीआवश्यकेऽप्युक्त—"थूलगपाणाइवाय समणोवासओ पच्चक्खाइ । स पाणाइवाए दुविहे पन्नत्ते, त जहा—सकप्पओ आरंभओ य । तत्थ समणोवासओ सकप्पओ जावज्जीव पाणाइवाय पच्चक्खाइ, नो आरंभओ । तत्थ पच अइयारा जाणियव्वा न समायरियव्वा तं जहा वहे बधे छविच्छेए अइभारे भत्तपाणवुच्छेए त्ति" ॥ अथ दृष्टान्त —

पाटलीपुत्रपूर्नाया पूर्नर्ताऽज्झितारिक । चतुर्धीधनधनदो धीमस्तेन सूत्रित ॥ १ ॥ रूमादित्य श्राद्धधर्मी नृप-

गन्मा दानघ्नः । इत्येष दृष्य एवासीत्सर्वेषामधिकारिणाम् ॥ २ ॥ तैर्विमृश्य मिथ सर्वैरेतस्यैवानुयायिन । सत्कृत्य वस्त्राद्यैर्भृत्या पूर्वतर्पातथा कृता: ॥ ३ ॥ शस्त्रहस्ता निग्रहीतास्ते निशागुप्तवृत्तयः । हन्यमानैरिमं मोक्ष क्षिप्ता क्षेमेण वै वयम् ॥ ४ ॥ राज्ञा निजगृहे रोषादेष देषविमुक्तधीः । जजल्प राजघ्नो जन्तून् हन्म्यहं किं पुनर्नृपम् ॥ ५ ॥ तथापि नृप आदिदेश घष्य स्तेनयरक्षुधा । प्रोचेऽन्यैर्मन्त्रिभिर्देव जवद्धवनान्तरे ॥ ६ ॥ वापिका वर्त्ततेऽगाधा वाधाकृद्यादसा भ्रज । प्रफुल्लपद्मसङ्कीर्णा पूर्णा निर्मलवारिणा ॥ ७ ॥ न समर्थस्तदीयाब्जानयने कोऽपि पुरुष । क्षेम प्रक्षिप्यतां तत्र अब्जान्युपढौकयत् ॥ ८ ॥ इत्युक्त सहसोत्थाय स्मृत्वा देवगुरून् हृदि । आख्यत्समन्तुथेन्नाह तदा सान्निध्यकृत्सुर ॥ ९ ॥ इत्युक्तैव पपातान्तरनुजायात्स दैवतात् । उपर्याजग्मिवान्मीनारूढ प्रौढाब्जहस्तक ॥ १० ॥ क्षमयामास त नृपः सदने शुखागतम् । देवलोऽधोमुखीभूता वार्ता साऽज्ञायि भूभुजा ॥ ११ ॥ यर पृथ्विवति भूकान्ते यत्कर्येपोऽप्यजावत । मनस्यावसर स्वामिनापर मम रोचते ॥ १२ ॥ इत्युक्त्वा सयमी भूत्वा सम्यगाराध्य शुद्धधीः । क्षेम सिद्धिसुखान्याप प्राणिप्राणपरस्तव ॥ १३ ॥

॥ इति प्राणातिपातव्रतदृष्टान्त ॥

अथ द्वितीयाणुव्रतमाह—

कोहेण लोहेण तहा भयेण, हासेण रागेण य मच्छरेणं ।
जासं मुसं नेव उदाहरिज्जा, जा पव्वं बोयणय हरिज्जा ॥ ४३ ॥

व्याख्या—क्रोधेन कोपेन, लोभेन द्रव्यार्जनेच्छया, भयेन राजदण्डादिना, हास्येन नर्मणा, रागेण स्वकीयसगीनतया मैत्रीभावेन वा, मत्सरेण परस्परविरोधात्मकेन, जाया मृषारूपा नैव उदाहरेत् जल्पेत, या मृषा वाक् मोक्षा सती लोकानामनल्पास स्वकीय प्रत्यय विश्राम इत्यनिर्णायेदिति गाथार्थः । मृषाजल्पक कस्यापि विश्वासास्पद न स्यादिति जायार्थ । यत उक्त—"दुवालसमुसावाय समणोवासओ पच्चक्खाइ । से मुसावाए पंचविहे पन्नत्ते, त जहा—कन्नालिय गवालिय भोमालिए नासावहारे कूडसक्खिज्जे । थूलमुसावायस्स समणोवासएण इमे पच अइयारा जाणियव्वा न समायरियव्वा, त जहा—सहसा अब्भक्खाणे रहस्स अब्भक्खाणे सदारमतभेए मोसुवएसे कूडलेहकरणे" ॥

अथ तदुपरि कथा—

प्राह धुंधुपुरासन्न कश्चित्कनाप्यजल्पत । मारवीयो हया नदैस्तनाहन्यत तच्छिरा ॥ १ ॥ ममार दैवयोगात्स पुत्र पाँगुपुरकतत । गुरगंडा समानिन्य नृपाग्र धीसरोत्तत ॥ २ ॥ पृष्टोऽसार्थोऽस्ति कश्चिन्नो साक्षी तत्सुतमेय स । प्राह यत्स्यमिद स्वामिन् सधरुजो ततोऽधिकम् ॥ ३ ॥ अश्वद्व निर्णयोत्साचक राज्ञा रञ्जितचेतसा । अत सत्यैव गीर्वाच्या सुरसर्वार्थसाधिनी ॥ ४ ॥

॥ इति मृषावादोपरि कथा ॥

---

१ अधमादिना । २ धुरगवपुर ।

अथ तृतीयाणुव्रतमाह—

असाहुलोएण य ज पवन्न, बुद्दो न गिह्हिज्ज धण अदिन्न ।
अगीकए जम्मि इहेव दुक्ख, लहइ लहु नेव कयाइ सुक्खं ॥ ४४ ॥

व्याख्या—असाधुलोकेन यत्प्रपन्न नीचलोकेन यत् स्वीकृत बुध पण्डितः पुमान् न गृह्णीयात् तच्च अदत्त धनिकेनावितीर्ण । यस्मिन् स्वीकृते सति इहैवात्र जन्मनि दु ख ताडनबन्धनादिक लभते लघु शीघ्र तस्करवत्, नैव एवोऽपभारवे कदाचित्सुख शरीरसमाधानादिकमिति काव्यार्थ ॥ "थूलगमदिन्नादाण समणोवासगो पच्चक्खाइ । से अदिन्नादाणे दुविहे पन्नत्ते । त जहा—सचित्तादिन्नादाणे अचित्तादिन्नादाणे । अदिन्नादाणस्स समणोवासएण इमे पच अइयारा जाणियव्वा, न समायरियव्वा, त जहा—तेनाहडे तक्करप्पओगे विरुद्धरज्जाइक्कमणे कूडतुलकूडमाणे तप्पडिरूवे य ववहारे ॥ अदत्तत्यागे को गुण कश्चापगुण इत्यत्रार्थे द्वयोरप्येकमुदाहरणम्—

एक वसाप्यजयपुराद्धः श्रद्धावान् धर्मकर्मणि । गोष्ठीप्रिय स च प्रायस्तत्र कोऽप्युत्तमोऽभवत् ॥ १ ॥ गृहे निर्जनता दाले मुषित गोष्ठिशृङ्गले । तद्दम्म च विना श्राद्धमेकान्त वीक्ष्य सर्वथा ॥ २ ॥ वृद्धैका तत्र वर्तिष्णुर्धीमती कालुमह्वदम् । जो पुत्रा नयला वित्त जातमित्यूचुषी मती । तदहाना वर्द्धिपिबासानखाञ्जयदद्गिषु ॥ ३ ॥ प्रातरुच्चे नृपस्याऽसे कृता कर्णाविलकाः । प्रोचयान् पृच्छाऽऽन्याचि कुतमस्त्येषु खाञ्जनम् ॥ ४ ॥ समवायेऽत्र ते दृष्ट्वा गोष्ठी

सर्वा धृताहूत । तेप्याह धारको नाहं हरे किञ्चिन कस्यचित् ॥ ५ ॥ अमुञ्चच नृपो यस्मादेष नो विहितः पदं । सन्मानयित्वाऽन्ये सर्वं दण्डिताः क्रूरकर्मणि ॥ ६ ॥

॥ इति तृतीयाणुव्रतकथा ॥

अथ चतुर्थव्रतमुच्यते—

समायरं वा अयरस्स जाय, मज्झिज्ज छिड्डिज्ज जणावयाय ।

जे अन्नकन्तासु नरा पसत्ता ते कत्ति डुरकाइ इहेव पत्ता ॥ ४५ ॥

व्याख्या—आत्मीयजननीभिरापरस्या मद्यनिरिण्स्य आथा जार्या मन्यत पराङ्गना स्वमातरमिव मन्यीत । निन्द्या देय कुर्वन् जनापवाद जनावर्णवाद एव कुर्वन् पुम गतेथा जनापवादो न स्यात् । व्यतिरेकमाह—य परस्त्रीनाम्यन्य कान्तासु नरा प्रसक्ता प्रसङ्गजाग स्यु त झटिति दु खान्यत्रैव जन्मनि प्राप्ता खड्गशकन्निति काव्यार्थ ॥ "समणो वासगो थूलग मेहुण पच्चक्खाइ । स परदारगमण दुविह पन्नत्त, त जहा—उरालियपरदारगमण वेउव्वियपरदारगमण (य) । सदारसंतोसस्स इम पच अइयारा जाणियव्वा, न समायरियव्वा, त जहा—इत्तरपरिग्गहियागमण अपरिग्गहियागमणे अणगकीडाकरण परवीवाहकरण कामभोगतिव्वाभिलास त्ति" । अत्रोदाहरणम्—

अत्रास्ति स्वस्तिमद्वस्तव्रजघुषिताधितम् । पुरं श्रीनिलय नाम धामाद्यामार्यसम्पदाम् ॥ १ ॥ तत्रारिपुरश्रीआक्रमाक्र-

१ वीरान् रधिर ।

करोजयत् सर्वजनस्तत्र समागात्। भगवता महापर्षदि जीवाजीवादितत्त्वोपदेशगर्भितो धर्मोपदेशः प्रदत्तः। पर्-
षदः स्वस्थाने गमनं। इतश्च महावीरभगवतः प्रथमगणधर इन्द्रभूतिनामा भगवदाज्ञया गोचरचर्यामनुचरन् पर्-
यटन् राजमार्गे समागतः। स च तत्रैकं पुरुषं मत्कुणमिवाश्विकादिभिः परिवृतमपश्यत्। तं च पुरुषं वीरभानराणां मागधी
रादेव त्रोटितानि सूक्ष्ममांसखण्डानि राजपुरुषैः खाद्यमानं ताड्यमानं "भो लोकाः! कोऽपि राजा राजपुत्रादिर्वा नापरा-
ध्यति, किं तु तस्य कर्माण्येवापराध्यन्ति" इत्युद्घोष्यमाणं च दृष्ट्वैवमचिन्तयत्—"अहो! अयं पुरुषोऽत्र नारकतुल्यां
वेदनां वेदयते"। ततो भिक्षार्थं हिण्डमानो यथापर्याप्तमाहारं गृहीत्वा नगरान्निर्गत्य भगवतः सकाशमागत्य आनीतं च
तमाहारं प्रदर्श्य वन्दननमस्कारपूर्वं नगरदृष्टपुरुषचरितं पप्रच्छ—"भगवन्! स पुरुषः पूर्वभवे किमासीत्? किं वैतादृशं
कर्मानेन कुत्रोपचितं? येनैतादृशीमप्रतिमां वेदनामत्रानुभवति!"। भगवानाह—हे गौतम! अस्मिन्नेव जम्बूद्वीपे नगरं
हस्तिनागपुरं नाम्ना नगरमभवत्। तत्र सुनन्दनामा नृपोऽभूत्। तस्मिन्नेव पुरे मध्यभागे गोमण्डप आसीत्। तत्र च
सनाथानाथा बहवो गोबलीवर्दमहिषीवृषभादयः पशवः प्रचुरतृणजलपुष्टा निर्भयाश्च सुखं तिष्ठन्ति। अत्र च पुरे
भीमनामाऽनेकजीवोपघातको मनुष्योऽभूत्, तस्य उत्पलानाम्नी जाया, सा च कदाचिदापन्नसत्त्वाऽभूत्। त्रिषु मासेषु
व्यतीतेषु तस्या अयमेतादृशो दोहदः प्रादुर्भूतो गर्भप्रभावात्—"ता मातरो धन्या याः सनाथानाथगवादीनां मांसानि
यान् पक्वान् तलितान् भृष्टान् शुष्कान् लवणसंस्कृतांश्च खादन्ति सुरादिकं च पिबन्ति स्वदोहदं व्यपनयन्ति, अहम्-
अपि तमपनयामि" इत्यचिन्तयत्। परमनपनीयमानेऽस्मिन् सा शुष्कनिर्मांसास्थ्यादिविशिष्टाऽभवत्। तां च तथाविधां

[illegible] ॥ ३ ॥ इतश्च श्रीरिपोदाम नद्भवे धर्मसेन्यथा । कमलश्री [illegible]
[illegible] ॥ ४ ॥ [illegible] सूनुः । शूरवीरशिरोरत्न श्रीरामा कुमारक
[illegible] ॥ ५ ॥ ततो विभ्रान्त-
[illegible] ॥ ६ ॥ तस्मादत्र निर्गमदत्त पशारूढे ।
[illegible] ॥ ७ ॥ निरानकुशिराहृत्यानेकत्र निर्जितान् नृपान् । अपरयशतिविभ्रमात्
[illegible] ॥ ८ ॥ [illegible] । तेन पारपूगस्य माधोश्वार शृणोत्यमा ॥ ९ ॥
[illegible] न उपान्यद्भके मनाक् ॥ १० ॥ रायन्ते न तिर्यञ्च
[illegible] ॥ ११ ॥ वमरं स्फूर्ति माधो अनारम्य महीयसः । पिरेद्
[illegible] ॥ १२ ॥ [illegible] । ममेत्य माधुमारभ्य पिधिलाऽस्य तपा-
[illegible] ॥ १३ ॥ [illegible] । [illegible] मर्वानतिरान्य पिदारर: ॥ १४ ॥ जैनधर्मम
[illegible] ॥ १५ ॥ तथापि मनसा चानिर्दुष्यारं तत्र
[illegible] ॥ १६ ॥ तथापि [illegible] । क्रियायामपि
[illegible] ॥ १७ ॥ [illegible] ॥ १८ ॥

[illegible] ॥ धिग् जन्म यौवनं तेषां जीवितव्यमपीह धिग् ॥ १९ ॥ [illegible]
[illegible] ॥ २० ॥ [illegible] प्राणिनः [illegible]
[illegible] ॥ २१ ॥ [illegible] जीविताशा [illegible]
[illegible] ॥ २२ ॥ [illegible]
॥ २३ ॥ [illegible] ॥ २४ ॥ [illegible]
[illegible] ॥ २५ ॥ [illegible]
[illegible] ॥ २६ ॥ [illegible]
[illegible] ॥ २७ ॥ [illegible] ॥ २८ ॥
[illegible] ॥ २९ ॥ [illegible]
[illegible]
[illegible] (पुष्पा) [illegible] ॥ ३१ ॥ [illegible]
[illegible] ॥ ३२ ॥ [illegible]
[illegible] ॥ ३३ ॥ [illegible] ॥ ३४ ॥

१ [illegible]

[illegible] शनैरिव स म्लानतामंगनन्दाम् ॥ ३५ ॥ [illegible] पिताऽन्यायेन
[illegible] ॥ ३६ ॥ पूर्वं [illegible] नियोग्यमनुमनिष्टयः [illegible] । नास्ते
[illegible] ॥ ३७ ॥ [illegible] निरतस्य [illegible] धुवम् । कृतज्ञीर्ति कयमगौ धामु
[illegible] ॥ ३८ ॥ [illegible] । अथ राजा [illegible] तथाप्यवदन्नमत ॥ ३९ ॥ तत-
[illegible] महत्त्वं ॥ ४० ॥ राज्यधूपरता धुर्यवर्यनाऽर
[illegible] ॥ ४१ ॥ [illegible] । मध्यमिर् [illegible]
[illegible] ॥ ४२ ॥ [illegible] निपुणीकृत्य [illegible] । [illegible] नत्र [illegible] नि [illegible]-
[illegible] ॥ ४३ ॥ [illegible] । [illegible] मम्यन्नारी गुरिष्धिनम् ॥ ४४ ॥
[illegible] पुत्रा [illegible] ॥ ४५ ॥ त्वमेव [illegible] गुधीमेन्त्रः [illegible]-
[illegible] ॥ ४६ ॥ [illegible] देशमेतमन्यत्र याहि नोः ।
[illegible] ॥ ४७ ॥ नत्र [illegible] म निर्ययौ । [illegible]
[illegible] । [illegible] म [illegible] पुरम ॥ ४९ ॥ पुर
[illegible] ॥ ५० ॥ [illegible] पूर्वं [illegible]

[illegible]

घ । नगरागतुकः कोऽपि तेनापृच्छयत तावता ॥ ५१ ॥ पुरे कोऽप्युत्सवोऽद्यास्मै येन वाद्यध्वनिर्महान् । श्रुत्वोरानन्द-
माल-यवाकर्ण्यते श्रद्धो वद ॥ ५२ ॥ स प्राह श्रूयतामत्र गणद्भमहीपितु । पुत्री कुरुमती नाम साऽऽस्ते प्राणप्रियङ्करी
॥ ५३ ॥ परं पुरुषविद्वेषपोषमाद्धती सती । नर नयन नैव किञ्चिदीनित्यवेदिनी ॥ ५४ ॥ ततस्तज्जनकेन म्यगोत्रेव्य-
लिपूजया । आराध्य पृष्टा तुष्टाऽऽह जनलः पङ्कुजार ॥ ५५ ॥ यस्कन्धं न्यपरि न्यिप मालामम्यारुपिताम । म कुमा
र्याः पतिर्नारी नस्मिन्नराद्वि निश्चितम् ॥ ५६ ॥ तत करी कृतार्च समुमुत्र तस्कन्धोपरि । कुमार्यागेपयात्र यकरा
मनस्विनी ॥ ५७ ॥ नदद्रिर्दिविजितार्थं गननागमिकाद्रत । गुणधाम स्थापितः मात्रा निमग्ना मात्मार्थिनी ॥ ५८ ॥ मही-
न्मिमाणवीकाह्वीमन्त्रिमाम तमविन । श्राम्यन स पुरीमध्य व्राम्यश्राम्य निरङ्कुशः ॥ ५९ ॥ तयुक्त्वा विरत तस्मिन्ना
वस्मिक ज्ञाम्बुद । तावत्क्षणेन सम्राप इत्पथ गमन करी ॥ ६० ॥ गत्वा मञ्जनासित मस्तम्भाणिमाकृत्य । तमागत्य
न्त्वमाद्येऽस्य गनन्त निजेर स्यात् ॥ ६१ ॥ निमग्नोऽनोधयद्धीरगुमार प्रवमायितम् । प्राद तावन्तस्य पार्श्वे पद्मनराच
प्रजो ॥ ६२ ॥ कराग्रात्तिसमाडा सा कण्ठ तेनास्य चिक्षिप । पुण्यतानां हि गायश्रीर्नामीयानुपद प्रनत् ॥ ६३ ॥
न्यस्य धमएकत्रमगानारोप्य श्रापनन्दनम् । जगा गनमारोऽपि प्रतुस्तुष्टो निज हृदि ॥ ६४ ॥ मारादागेत्कृत्यथी कुमा-
र्यां पतिरय ते । जानीति सोऽपि मैत्रिष्ट दृष्टा जाविम्बषद्धनम् ॥ ६५ ॥ गजानां दशाथ स्वर्णवत्त सास्वगहस्रकम् ।
निश्राव्य राजपुत्राय प्रतुर्भृत्रिपटापनैः ॥ ६६ ॥ नायाद्रमेऽथ मप्रासे कुमार्याः पाणिपङ्कजम् । कुमारकस्पनत प्राहयामास
पार्थिवः ॥ ६७ ॥ करमोचनवेलायामिवाहुक तनुजन्मने । प्रददौ ग्रामगाद्दश्रीमश्रीनिर्नाशिनी नृपः ॥ ६८ ॥ मौर नृप

[illegible] ॥ ६७ ॥ गिता [illegible]
[illegible] ॥ ७० ॥ [illegible] । [illegible]
[illegible] ॥ ७१ ॥ [illegible] पायसम् । [illegible] श्रुगन
[illegible] ॥ ७२ ॥ [illegible] । [illegible] तथा श्रुत ॥ ७३ ॥
[illegible] । [illegible] गुरुः ॥ ७४ ॥ [illegible]
[illegible] ॥ ७५ ॥ [illegible] गुरुणा म [illegible] ।
[illegible] ॥ ७६ ॥ [illegible] । [illegible]
[illegible] ॥ ७७ ॥ [illegible] । [illegible] ॥ ७८ ॥ [illegible]
[illegible] । [illegible] ॥ ७९ ॥ [illegible]
[illegible] ॥ ८० ॥ [illegible] । [illegible]
[illegible] ॥ ८१ ॥ [illegible] । [illegible]
[illegible] ॥ ८२ ॥ [illegible] । [illegible] ॥ ८३ ॥ [illegible]
[illegible] । [illegible] ॥ ८४ ॥ [illegible]

दूतिका । तत मभेत्य तामा सा ज्ञापयामास तच्च ॥ ७५ ॥ तत प्रोचे द्वितीयेऽह्नि राजानं गजनन्दन । अस्तु यथा दृष्ट कुरु तत्किमप्यहम् ॥ ७६ ॥ न्यॅयामि जरयोग्यमत्रवीद्भूपनिम्नत । तामम्मलुमनुष्योऽसि व्यसनेन मनाम ॥७७॥ धर्मदानाद्बुधश्चासि परमोपकृतिक्षम । इदानीं निजग्रवसथपूर्णं प्रगुणीकुरु ॥ ७८ ॥ अथाजगाम कुमारेऽसौ मन्धायामन्त्र महते । प्रष्टुनीत्य मन्थेय समेत्य प्रगयवान् ॥ ७९ ॥ तथा कृत महीन्द्रेण कुमारेण म्नागतिर्था । शुभ पयङ्कमाधाय तत्र मस्थापित स च ॥ ८० ॥ अथ कनापि जनन निगल्य नितम्पान । ममागाम नताम कुमारमामरोतान ॥ ८१ ॥ नागा गेगारता कम्भस्थित अत्राप्यशामदा शुभा यत्र नरकावहा । विषया विषमकाशाम्नीप्रागतिनिभायिन ॥ ८२ ॥ नाम्नाविमलगाम्नापि समिद्धिन घनत्रय । यथा स्पुन मयिता । तत्र यत्र शैनाग्यवियोगव्यासिहृन्त ॥ ८३ ॥ त्रदनीनागमयागैन तुयनि न तुष्यति । तुर्न्न मॅगनमत्य तृप्ति- तृप्तिमिहामाति जीवोऽपि न तथा सुखे ॥ ८४ ॥ विषाकक्ष्वका किंतु किपाककलवत् न ॥८५॥ इत्याम माप्नुयात् ॥८६॥ बहिर्मुखा मेदासुखा प्राणिना विषया स्मृता । ज्ञानदान गन्त्रागयर म्यादृशी नोगा नोगाद्याः सुधीमताम् । इन्द्रियाणि मनश्चापि नियम्य गत्तु निश्चयम् ॥ ८७ ॥ प्रतीक्षायात मठार अधिन्यायान्तरन्यया । द्वितीय मागाऽसि निर्वृते । तदेदा यमनसोर मन्यपादि तदमतः ॥ ८८ ॥ द्वितीया बोधयामास ज्ञागयानजनाम्जतं । मस्त्रिनीक्रियत किंतु मातिनीभागे ग(ण)स्मा स्थापितासऽस्मिन ॥ ८९ ॥ द्वितीया योधयामास जगयानजनाग्जनं । तदङ्गमङ्गनङ्गन मनन कन गरनो॥ ९१॥ तिर्यग् मनागामनी ॥ १०० ॥ यतिर्यन्तोऽस्तु नोः सर्वधगगाराः पर शता ।

१ [illegible] । २ कुमारमाय । ३ व्यतिगु रता ।

पुष्पाणि यान्यसावग्रोण्णु मत्तैर्यापले जने । स्यादुद्यन्तीह तान्यन्ते दाऽप्यपदार्थकेऽधिकम् ॥ १०२ ॥ सानूबुधदिति श्रुत्वा मन्त्रिपक्षयाबधी तत । घमुरद्भुपदित तस्या पिपेकाख्ये तद्गुफिजिः ॥१०३॥ साऽप्यस्थापि स्वीयपृष्ठे जवाङ्गरनिकान्तरे । गुर्वयाभे स्मारम्या समागान्नृपपङ्कजा ॥ १०४ ॥ सोन्मुखनयनीयेन प्रणता राजसूनुना । ततोऽवग् जीविताधीश किमनीदृक्समादृतम् ॥ १०५ ॥ समयोऽय न हि स्वामिन्नभ्युत्थानप्रणामयोः । सौनाङ्गसङ्गपीयूषैर्वपुस्तापमपाकुरु ॥ १०६ ॥ सेवीयाग्नो विना पङ्कयोस्ता चन्द्रमसं विना । इनी मानसनिर्मुक्ता त्वा विना श्वसि तु त्विनी ॥ १०७ ॥ निर्जीकमिति निरीक्ष अश्वन्ती नामगारतम् । स नाजिमुखमप्यस्याः पश्यत्यप्रीतवन्मनाक् ॥ १०८ ॥ नैषा पयोमुदर्पोद्यज्ज्वरावेशवशंवदा । उपदेशाय पालमर्हत्यस्माद्गुपेक्षिता ॥ १०९ ॥ तत सा स्वमवज्ञातमवेत्येत्यब्रवीच्चिरम् । त्वत्सदृक्षा महादक्षा न प्रतिहालयोपिनः ॥ ११० ॥ यथा यथागकस्यार्थे मेघः स्याद्वहिरूपिजाह । सदाक्षिण्योऽप्यजस्रत्वस्य मदर्येऽतिनिष्ठुरः ॥ १११ ॥ कुमारः प्रोक्तवानेता नितान्तं तान्तमानमाम् । दूतीयच प्रपद्य त्वमाहूताऽसि मयैव हि ॥ ११२ ॥ पुरे रैष्यदर्शमाविशां सर्वां मनसिजोष्मणा । यद् निर्वापयिष्यामि त्वामहो धर्मवारिणा ॥ ११३ ॥ मामहो सुन्दरारमीयवपुर्मनगालकः । पङ्कजा गुरु मनुष्टो हृदयेङ्गानिवर्तनात् ॥ ११४ ॥ तयेत्युक्ते कुमारस्तां स्माह निमेरलोचन । पत्न्या परात्मस्यारस्य पङ्कजा मानरञ्जना ॥ ११५ ॥ कथमन्याङ्गनासङ्गत्वमीहसे यद्वसे रतिम् । न हि पङ्कादुदं द्वसी यदा मेघेन वर्द्धिषिन् ॥ ११६ ॥ परस्त्रो रतिन सौख्यं घोरं रसेव्यते मधु । तदशर्मन जानीहि परिणामे सुदुःखदम्

१ कुकुष्ठ इव मेघं येन तेन ।

॥ ११७ ॥ अनुरक्तोऽप्यमुष्मा नो श्वशुरायदमात्मनः । दूत्यमै यत्पुरा प्रोक्त तत्कुर्विति जगाद सा ॥ ११८ ॥ राजस राजपुत्रस्त्वयीच्छितं न ददात्यहो । नान्यस्मिन्नाप्येष किं बहुना वस्तुना ॥ ११९ ॥ कामये कामिनीमन्या नाहं कुलेऽपि निश्चया । यथायानि स्वयं गत्वा रतिर्योऽपि हि पार्श्नी ॥ १२० ॥ इत्येतदीयमरमस्य मतस्य परिचिन्त्य सा । वैराग्यानन्तरप्राप्य स्वीयमानसम् ॥ १२१ ॥ पत्नी तेनागता माहमजन न जगिन्यहो । यत्निर्वेज्ञतयाऽनापि तत्त-मस्य कृतां कुरु ॥ १२२ ॥ न कनिष्ठाऽस्मि म च्छाना पाना पातकपङ्कत । गुणगरिष्ठ सुलगमन्नगपत्तिनारक ॥ १२३ ॥ विहिताऽऽनतना यत्र नस्मात्पालकत कथम् । माता म जनिता हन्त व्यापत्तापाम्बुगोपम ॥ १२४ ॥ सपत्नी प्रथमी जाता स्वमिमुद्भिन्नाम्यवेम । श्याग्न मुग्धनश्च प्रेष्यह पितुरन्तिक । धात्रीजनन महिता तन प्रसन्नूपत ॥ १२५ ॥ मातृवनाय संगात्रमन्तर्मनिमुरगा । नायस्यगुप्त्याहमदाप्यत्र पनर्दिनं ॥ १२६ ॥ म्बुगोग्नजादशसुधार्थापम्य माश्रयत् । जग्म प्रादिशान्त ना: पुनोधत्राप्यनाननम् ॥ १२७ ॥ मीमर्तस्य ममम्लास्न तुष्या मातृद्धहितृत्ति । अह पुनर्नाशारत्नीनामप्रयायिनी ॥ १२८ ॥ कनाप्यत्र प्रयागत मार्गारत्यम्यामि निश्चितम् । न श्रय पापिना प्राय माण-धारणमीश्विम् ॥ १२९ ॥ अज्ञानमरणनाश्रमनन तत्र सुन्दरि । स्वधाम याहि दोपाया शापमुद्धत्य द्रुतात् ॥ १३० ॥ गर्भगान्योपाये यथाहृग्रथिनाऽस्मि त । अम्लत्वः शापयोऽत्रार्थे सम्प्रति प्रतिपाद्यते ॥ १३१ ॥ कुमारानुज्ञया राज्ञी प्राद स्थानमात्मनः । यथा जाह्नविकाश्रयनेन क्षिप्र जोगिनी ॥ १३२ ॥ तिस्रोऽन्या अपि जमुना स्वीकृत्य नियम

---

१ पन्नुर्य छन्तिगिति प्रमो तिश्चिनमस्ति ।

रदम् । अन्यदान्तोपजोगार्थे गच्छत्वाराससुन्दय ॥ १३३ ॥ अथाचख्यौ क्षमानाथ कुमार प्रति सादरम् । अनुज्ञा
नेभि गच्छामो यथात्मीयमन्दिरम् ॥ १३४ ॥ इत्युक्ते साकमेतेन कुमारोऽप्यचलद्द्रघु । प्रणम्य जग्मिवान् धाम क्षमानृ-
रैराः ॥ १३५ ॥ जाते प्रत्यूषसमये दिनेशेऽभ्युदयोन्मुखे । प्रात कृत्यानि निर्मायाजूहवन्नृपनन्दनम् ॥ १३६ ॥
प्रति पश्चात्पुर्वापाद्यस्तस्याखमुज्ज्वलम् । दिव्यपदयस्स पूर्वस्या तेज पुञ्ज समुज्ज्वलम् ॥ १३७ ॥ ततो राज्ञा प्रतीहार
गाधि प्रियं वचः । ज्ञातव्यतिकर सोऽपि क्षणात् प्रोवाच पार्थिवम् ॥ १३८ ॥ केवलज्ञानवान् कोऽपि मुनीन्द्र
मनुपेयिवान् । तद्वन्दनार्थमायान्ति देवास्तद्दीप्तयो ह्यमू ॥ १३९ ॥ तानङ्गमिपतिस्तेन समया सविवेकधी । सर्वद्ध्या
महुरो पादवन्दनार्थमुपागमत् ॥ १४० ॥ वन्दित्वा विधिना साधूनुपाविशद्यामत । कुमारोऽपि नमस्कृत्य तथैव
गुरु विज्ञापयामास सयोज्य करपङ्कजम् । महाननुग्रह स्वामिन् विदधे मयि साम्प्रतम् ॥१४२॥
नदर्शनम् । स्पर्शन पुण्यराशीना कार्यकारि नवंनसाम् ॥१४३॥ अथोवाचासव प्राह दीक्षादानेन
ए एव तत्त्व धर्मस्य मदिना ॥१४४॥ गुरूचे भवाम्भोधिमध्यप्रपतदङ्गिनाम् । दीक्षामार्गस्तरीकल्प
॥ १४५ ॥ इत्युक्ते प्रीतचेतस्क श्रोत्थिताया च पर्षदि । अथप्रद्धाद्वहिर्गत्वा साधूनामवनीशिता॥१४६॥
न्मादिव गुरद्दुव । समुत्तार्यार्पयत्पुण्याणीव क्षितिभृदुत्तमः ॥ १४७ ॥ स्वीय परिजन चाह कुमार
ना नारीत्युक्त्वा त प्राणमत्स्वयम् ॥ १४८ ॥ ज्ञानिनः पार्श्वमागत्य नृपनार्योऽमहीव्रतम् ।
प्रचरिता अपि ॥ १४९ ॥ अन्या अपि हि भव्यास्तत्र ... । जगृहुस्तत्र्यो-

मीरे दूरेणोज्झितकल्मषाः ॥ १५० ॥ मुनिनाथोऽपि रार्जर्षिमुपामित्रपरक्रम । दिनानि कतिचित्तत्र स्थित्वाऽन्यत्र प्रत-
स्थिवान् ॥ १५१ ॥ कुमारनृपतिर्नीत्या प्रजा मर्याः प्रपालयन् । जैन प्रभावयामास धर्म नामार्हितं महान् ॥ १५२ ॥
गणयन्नात्मना तुल्य मन्त्रिपुत्र गुणोज्ज्वलम् । मैत्रीमहाद्रुमस्यैव जग्राह फलमुत्तमम् ॥ १५३ ॥ शिशुमन्ननृपी कोऽन्यदा
देवतावदजृम्भत् । पुत्र श्रीनिलये स्वीये पुरे विमल(श्रीवीर)नामकम् ॥ १५४ ॥ तेनापि विमले राज्यभार न्यस्य निर
शितः । स्वय विज्ञाततत्त्वेन विधिना व्रतमाददे ॥ १५५ ॥ गृहिधर्म समाराध्य क्रमाद्वीरकुमारराट् । राज्ये न्यस्य
पार्श्वे दीक्षामुपाददे ॥ १५६ ॥ नानादेशसर श्रेण्या भव्यपङ्केरुहावली । प्रबोध्य ज्ञानदीधित्या निर्वाणं प्राप पूर्वतः
॥ १५७ ॥ एवं पुण्यायुधस्फूर्जत्बोधप्रधनबद्धधीः । श्रीमान् वीरकुमाराख्यः प्रेय श्रेयः समागमत् ॥ १५८ ॥ अत्रापि
हि भवे परस्त्रीविरत पुमान् । यश श्रेय पद यायादपायात्परिमुच्यते ॥ १५९ ॥ तामन्यनामेऽपि निरकुत्स्या, भव
धृत श्रीविमलेन तुर्यम् । यथा तथा भव्यनराः भवाम, व्रतमतं भो प्रतिपालयध्वम् ॥ १६० ॥

॥ इति तुर्यव्रते श्रीवीरकुमारकथा ॥

अथ परिग्रहनिग्रहोपदेशमाह—

जे पावकारीणि परिग्गहाणि, मेलंति अयतदुहावहाणि ।
तेसिं कह हुंति जए सुहाणि, सया भविस्संति महादुहाणि ॥ ४६ ॥

---

१ वीरकुमारे २ श्रीवीरकुमारेण

[illegible] —"किं त्वदुदरमङ्गमस्य चिन्तयसि ?"। तत् पृष्टे च तया प्रवेसूचितो दोहदोदन्त
[illegible] । तं च श्रुत्वा स तां समाश्वासितवान् । अथ मध्यरात्रसमये सता [illegible] स स्वगृहान्निर्गत्य नग
[illegible] पूर्वो गोमण्डपं आयात । तत्रत्यगवादिमनाथ [illegible] गृहीत्वा च स्वगृहमागत्य तांस्तस्य दत्त
वान् । सा च दोहदं तैः पूरयन्ती । तत्तु मांसेषु समधिकेषु व्यतीतेषु सा दारकं प्रसूतवती । तस्य च निम्बगादिम्य
[illegible] दिने [illegible] जाता [illegible] पलायिता । एतदनुसारेण तस्य दारकस्य गोत्रास इति मातापितृभ्या
[illegible] । गुरुदेव तत्पिता स [illegible] निवसति । स चाधार्मिक पापकर्मणि रमते । स च मद्यार्धरात्र
[illegible] पूर्वो [illegible] गत्वा गवादिप्रयसानि [illegible] गृहमागत्य नानाभ्यान्यन विचरति । पञ्चवर्षशतानि घोरपा
[illegible] द्वितीयनरकपृथिव्यां त्रिसागरोपमायुर्नारकोऽजनि । ततश्च प्रत्यक्तविजयमित्रसार्थ-
[illegible] गोत्रासनारोऽजातरत् । जातं च तस्याज्ञित इति नाम दत्त । माता
[illegible] पुनरगतवान् । स च पञ्चधात्रीपरिपालितो वर्धते । अन्यदा तत्पिता विजय
[illegible] पोतेन लवणसमुद्रमगमत् । पोते भग्ने विजयमित्रोऽशरणो मृत ।
[illegible] । तां च प्रवृत्तिं श्रुत्वा सुभद्राऽमूर्छीत् । तत स्वस्थीभूय स्वपतिमृतकार्य-
[illegible] त्वा आगत्य तं दारकं गृहे [illegible] तद्गृहमन्यस्मै दत्तवन्त । स
[illegible] वर्धन परिपाल्य घृतादिव्यसनी जातः । अन्यदा स [illegible]।

टा—ये मनुष्याः पापकारिणः दुष्कृतजनकान् परिग्रहान्, प्राकृतत्वान्नपुंसकनिर्देश , मीलयन्ति संगृह्णन्ति, पर ये भूतांस्तान् ? अत्यन्तमाधिक्येन दु समावहन्ति ये तान् तथाभूतान्, तेषां कथं भवन्ति जगति सौख्यानि ? अपि तु । कथंचित्, परिग्रहजाता कि सदा नित्य महादुःखान्येव स्यु इति । यदुक्त "संसारमूलमारम्भास्तेषां हेतु परिग्रह । तस्मादुपासक कुर्यादल्पमल्पं परिग्रहम् ॥ १ ॥" इति काव्यतात्पर्यम् ॥ अथ परिग्रहोपरि दृष्टा नव भेदा, यथा—' धण १ धन्न २ खित्त ३ वत्थु ४ रुप्प ५ सुवन्ने ६ य कुविय ७ परिमाणे । दुपए ८ चउप्पयंमी ९ पडिक्कमे देसियं सव्वं ॥ १ ॥" इति । "पंचमाणुव्वयस्स इमे पंच अइयारा जाणियव्वा, न समायरियव्वा, तं जहा—धणधन्नाण पमाणाइक्कमे १, खित्तवत्थूण २, रुप्पसुवन्नाण ३, कुप्पसारत्थपिहाइयस्स ४, दुपयचउप्पयाण परिमाणाइक्कमे ५" ॥ अथ परिग्रहे दृष्टान्त उच्यते—

कनकपुरेऽभूत्तिलक श्रेष्ठी तिलक समृद्धजनराशे । नानाधान्यान्यसकौ संजग्राहाखिलपुरेषु ॥ १ ॥ गोधूमचणकवीजकमुद्गयुगन्धरीतिलादीनि । साढिकया शस्यानि प्रददे सार्धं च जग्राह ॥ २ ॥ अर्धाधरल जगृहे गृहे वहियौ धनैश्च धान्यानि । श्रीवाडीरैरपि स प्रजलशस्यानि मीलितवान् ॥ ३ ॥ दुष्कालेऽपि कराले धान्योपात्तैर्धनैर्धनैर्लोकात् । स हि धान्यमूढकाद्रीमचम्पयत् पुनरपि सुकाले ॥ ४ ॥ एवं वर्धितलोभ प्रजलदाजारसुजिह्वकुजिह्वे । न हि कीटकोटिहिसादर्शनतस्तद्विपकमपि च ॥ ५ ॥ अतिधान्यजरारोपात् खरखरजादीनपीलयद्वादम् । तद्दुःखधा नवधापरिग्रहाग्रहपर मजनम् ॥ ६ ॥ सोऽन्यवत्सरे सदसे वदन्निमित्तक येषमः समये । जानि महार्घ्यं निज श्रेष्ठी तद्वाक्यमाकर्ण्य ॥ ७ ॥ सर्व-

ध्यवसायेनागृह्णान्यानि सर्वजेदानि । वृद्धोऽप्याप्य धन मणुणवर्णजरितरान् कोशान् ॥ ८ ॥ नदन्तर्गृहमनागतस्य धीवरो जलोत्थुल(प)मनस्कः । कौशिक इवान्धकार इविनिदागमनमैच्छत् ॥ ९ ॥ नरस्यानुगमयात्मागनारादस्तुह स्पृहः । धाराधरमपातर्हृदय प्रविदारयन्नस्य ॥ १० ॥ अहह मम मुक्तमायममुग्नासानि प्रत्यय यान्तन्ति । कश्मम पना स्पृहः पापिष्ठः कष्टस्मनसः ॥ ११ ॥ किं कुर्वे वस्यैतद्धनमीत्यादि स्वचेतसि ध्यायन् । मारोऽस्याभिधन पाता मा हृदयस्फा-टात् ॥ १२ ॥ नरकमगमदापन्याममहानोपहतधीरस्तत्रगमत् । एवमनमनुष्यस्तामसि सुग नैव कुत्रापि ॥ १३ ॥ य निगरि-ग्रहाः स्यु सतोषसुधारसेन सशिपाः । ते स्युर्मुक्तिनितम्बिन्युर स्थलाबद्धनाः हारः ॥ १४ ॥

॥ इति परिग्रहोपरि दृष्टान्तः ॥

एप दिग्मतनोगोपनोगानर्थदण्डसाम्यदेशावकाशसर्वपधातिथिसविभागव्रतानि सातिचाराणि सदृष्टान्तान्यनुष्ठानि स्वमनुस्वारधीजिरित्यर्थः ॥

अथ पञ्चविषयाणामुपरि पृथक् पृथक् पञ्च काव्यानि सदृष्टान्तानि प्रपञ्चयन्नाह । तथादौ काव्यमाह—

सद्द सुणित्ता महुर अणिट्ठ, करिज्जा चित्त न हु तुट्ठरुट्ठ ।
रसम्मि गीयस्स सया सरगो, अकालमच्चु लहई कुरगो ॥ ४३ ॥

व्याख्या—शब्द रव श्रुत्वा निशम्य मधुर मिष्ट तथा अनिष्ट कर्णकटुक कुर्वीत चित्त मन सुमना, नेति निषेधे, हुरित्यवधारणे, तुष्ट च रुष्ट च तुष्टरुष्ट, एतावता शब्द मधुरमथ कटुकं वा श्रुत्वा तुष्टमना रुष्ट मना न कुर्यादिति

[illegible] आहुर् मधु [illegible], भीतायन्ति संगृह्णन्ति, परे
[illegible] केश कथ प्रभवन्ति जगति शांस्यानि ? अपि तु
[illegible] इति । यदुक्तं 'समारम्भसमारम्भनालपा हुतु. परि-
[illegible] इति काव्यत्रावस्थम् ॥ अथ परिग्रहोपरि दृष्टा नव भेदा,
[illegible] ३ परिमाणे । द्विपद ८ चतुष्पदमी ९ परिग्रहमं
[illegible] इत्थ [illegible] अर्दियथा, न समाचरियथा, स जहा—धणधन्नाण
[illegible], कुप्पधातस्त्वचिंतादयस्स ८, द्विपदचतुष्पदाय परिमाणाइकमे ९"॥ अथ
[illegible] सूत्रम्—

[illegible] । नानाधान्नान्यमखी सत्प्रमाद्यासिखपुरेषु ॥ १ ॥ गोधूमयवच-
[illegible] अर्ध च [illegible] ॥ २ ॥ अर्थसत्त्व अमृते एवं यदिदा धनेश
[illegible] ॥ ३ ॥ [illegible] धान्योपार्जनैर्निर्वाह्यम् । स दि
[illegible] निरूपित्वे । न दि कीटकोटिहिता-
[illegible] । सद्रूपा भवपारिग्रहमदपर
[illegible] ॥ ७ ॥ अथ

[illegible] ॥ ८ ॥ [illegible]

[illegible]मर्थेनागृहाद्यान्यानि सर्वंसदानि । [illegible] धन [illegible] ॥ ९ ॥ [illegible]

[illegible]जयोत्सुज(प)मनस्कः । [illegible] ॥ १० ॥ [illegible] प्राप्य [illegible]

स्पूरः । [illegible] ॥ ११ ॥ [illegible] ॥ १३ ॥ [illegible]

[illegible] ॥ १२ ॥ [illegible] ॥ १४ ॥

[illegible] । [illegible]

॥ इति [illegible] ॥

[illegible] —

[illegible] ॥

अथ [illegible] पृथक् पृथक् [illegible] ।

सद्द सुणित्ता महुर [illegible], [illegible] चित्त न [illegible] ।

रसम्मि गीयस्स [illegible], [illegible] ॥ ४३ ॥

व्याख्या—शब्दं [illegible] श्रुत्वा [illegible] मधुर [illegible] श्रुत्वा [illegible] मनो न [illegible]

[illegible]रित्यवधारणं, [illegible] शब्दं मधुरम् [illegible]

सर्वं, ... स्येव रागध्वनिं जवनिबन्धनां तां वर्जयेदिति। पदद्वयेन दृष्टान्तमाह—गीतस्य रसे सदा सरङ्ग ... कुरङ्गो मृगः ... स्फुटमकालेऽसमये एव मृत्यु पञ्चत्व लभते, यदि तस्य मृगस्य तादृग्विधः शब्दसमा- ... रसो न स्यात्तदाऽकालमृत्यु कथमेव आसादयेत्? परं श्रोत्रेन्द्रिय दुर्निवारप्रसरं स्यादिति भावार्थः ॥ अथ श्रोत्रे- न्द्रियदोषोपरि दृष्टान्तमाह—

अस्ति वसन्तपुरं पुरं ... विनिवेशं। यत्र वसन्ति वसन्ता सन्त प्रसरन्महामोदा ॥ १ ॥ तत्रास्ते ननिरस्ते- ... मोदसन्दोह । रविरिव विकसद्धामा ... धामास्यताश्याम ॥२॥ धनद इव य समृद्ध्या धनदो धनदोऽर्थि- ... । भार्या तस्य सुजङ्गा स्वकीयपत्यु स्फुरद्रङ्गा ॥ ३ ॥ वाणिज्यार्थं देशान्तर प्रतस्थेऽन्यदा स धनदाख्य । ... पश्यमानाऽऽरे ... ॥ ४ ॥ अथ तत्रैव पुतोऽप्यागाद्रागानुकृतकिन्नरप्रकरः । प पुष्पशालनाम्ना ... ॥ ५ ॥ तद्गीतगानपानप्रवणा प्रगुणा धनुरिह लोका । यन्मधुरध्वनिपुरत पिकोऽपि को राग- ... ॥ ६ ॥ गुरु इव माधुर्यरसात् प्रज्ञानिरिव भद्रिकाभिरावीर्णं । ... कदाचिद्गीतज्ञो गायन् गीतानि राजपथे॥७॥ ... पाधटीनिधुङ्खावयपटीजि । तन्मधुरध्वनिलुब्धा कुरङ्ग इव तस्थुरेवामाः ॥ ८ ॥ वेलाव्यतिक्रमे ... गतासा स्वगेह ईश्वर्यां । निर्भर्त्सितालतया परुषाक्षरया गिरा वादम् ॥ ९ ॥ ऊचे तामि स्वामिनि मैव ... । ... श्रोत्रपुटापेयगेयरसिकतया ॥ १० ॥ यद्येव तज्जेय वदा मदीयश्रुतिद्वयातिथि-

१ ... ...

[illegible] ॥ ११ ॥ प्रतिपद्यस्मात्तिस्ततोऽन्यदा [illegible] । यात्रा-
ताम् । नेतव्य युष्माभिर्यथा तथा तस्य मानिध्यात् ॥ [illegible] कर्णपुर । तस्मिन्नत्र [illegible]
रसय प्रवृत्त मिलित नारीनरप्रकर ॥ १२ ॥ प्रारब्धे मधुर[illegible] पानऽमृतस्य [illegible] । यथा [illegible]
तं विलोकयितुम् ॥ १३ ॥ [illegible] स पुण्यशाल्य [illegible] । [illegible] प्रति
राटम् ॥ १४ ॥ [illegible] तस्या [illegible] । [illegible] ॥ १६ ॥
[illegible] ॥ १५ ॥ [illegible] ॥ १७ ॥ [illegible]
इति [illegible] ॥ १८ ॥ न हि [illegible]
[illegible] ॥ १९ ॥ [illegible]
[illegible] ॥ २० ॥ [illegible]
[illegible] ॥ २१ ॥ [illegible]
[illegible] ॥ २२ ॥ [illegible]
[illegible] ॥ २३ ॥ [illegible]
[illegible] ॥ २४ ॥ [illegible]
[illegible] ॥ २५ ॥ [illegible] ॥ २६ ॥

च श्रुत्वा शते स्वकान्तवृत्तान्ते । साऽऽवासे निजपाद दत्वा भूमौ पपात रयात् ॥ २७ ॥ तस्मात्प्रहारमूर्च्छा-त्मनोऽङ्गरागनरविरशा । मरण दारुणीचक्रे चक्रे दैवे धुत सौख्यम् ॥ २८ ॥ कृत्वेति वैरनिर्यातन घन पुष्प-शालो मुमुदे । धन्यत्र जगाम पुरे निर्वाह नीतिज्ञो रचयन् ॥ २९ ॥ इत्थ श्रोत्रेन्द्रियवशगता सा सुजन्नाऽ-सता, समासाऽस्त धनपरिजनमाणनाथप्रमुखा । दु विन्यासीदिह परजनेऽप्युग्रकष्टैकपात्र, नाविश्येच श्रवणजरस मालिना निमराहं ॥ ३० ॥

॥ इति श्रोत्रेन्द्रियानिमर्दे सुजन्नाकथा ॥

पासित्तु रूव रमणीण रम्मं, मणम्मि कुज्जा न कयाऽवि पिम्म ।
पईवमज्झे पडई पयगो, रूवाणुरत्तो हवई अणगो ॥ ४८ ॥

व्याख्या—दृष्ट्वा रमणीना रूप रम्य मनसि कुर्यात् न कदाऽपि प्रेम रागसम्बन्ध । दृष्टान्त स्पष्टयति—प्रदीपमध्ये पतति पतङ्ग, एव रूपानुरक्त सन् दृष्टिदोषेण नरत्वनङ्ग पतङ्ग स्वकीयकाय वह्नौ जुहोति यथा तथैव कामुकश्चक्षु-विषयाकान्त प्राणानपि तृणीकुरुते ॥ अत्रार्थे ज्ञातमुच्यते—

कान्तेऽत्र कामपुरे रत्नाभरणभूषणान्वितजनौघम् । काचन शोभा धत्ते, सामसमा (मा) यातिनिर्वचना ॥ १ ॥ यत्रावसत् प्रभुरम्य महाञ्चलाश्रितम्, मदनियकारक समवर मोघमताविद्धमम् । श्वेतोच्छ्रितदृश्यमानकलशा

१ ९ ४३

नृपस्तत्रैव मनुष्य, यक्षस्य मरणस्तुरगमनुकस्य चिर जगा ([illegible]) सद्धि नो ॥ २ ॥ तत्र श्रीनिलयाख्य श्रेष्ठी ध्याऽपि तद्गृह कान्ता । धरियर्सि यशोनता निजानिर्मुणपक्षाणी ॥ ३ ॥ समजनि तया मधिनयस्तनय श्रुनयप्रवृत्तिरिह मना । मउन्मवउन्निवनुरननुरिशेत्रामरूपधी ॥ ४ ॥ ग्रम्पत्रिद्धि प्राच स्त्रीग्रोग प्रायश निद्रुजयिता । सोऽपि हि पश्यति वनिता या यास्वानु प्रमाश्निग्ना ॥ ५ ॥ ग्रार्कश्रांग्यान्त्य नस्माग्नाम्न्यायि दुधग चनगी । यो यान्धिन्न कुन्त नमे रथा प्रानुगामाम ॥ ६ ॥ मङ्गा नन्नाम्न्य न्द्वा यौवनवनी सुन्दरनी । स्त्रीधानिराऽऽगिद्धनि विगापयुन्यपि त्रिरु श्वयनि ॥ ७ ॥ पितृन्वामिनि निन्नामर त्रिपानुरूनिधाशिलां मनुन । तुन्न ग्रावाम्न मल मल्य त्यनन ङ्र ॥ ८ ॥ कुमाव्रॅनेरमरण नमारन नारजन पजुयन । छट्यमनःनिनिविर्मनिगर्मत्रिनियम्न्यन यह्न । ॥ ९ ॥ पितृन्धाभिमयान्मुमुच मयापि कुमन्न न्पां अंगजन । न हि निन्नाऽपि याद कपिनपुश्चरम्नना यजनि ॥ १० ॥ नटत्रिटगाख्या निवसन्धां वीस्मगचरणा नार्ी । रूपस्मानिनया माऽनूनामा दिक्षानान् ॥ ११ ॥ गाधिगयस्य सुननः मनन्नमादाय पैतृके वविशम् । मान्याक्षीन् प्रति मगर्धं ग्रान्ना नत्रापण नस्था ॥ १२ ॥ व्यवसाय रमति मनि । हि परगुमदधाधीः परिनृपति । ध्यायति मनसि गुरूनामना मीमन्तिनीमेव ॥ १३ ॥ दृष्ट्वाऽन्यदा समदागुहामयथाऽनिरामरुधिरासाम् । वरतां वरेण वध्राप्रासादस्थेन धोवाकः ॥ १४ ॥ दृष्टो कुशेऽयमिति क्षितिपतिपुर्यः दपान मचोऽर्शां । जगृह तस्य दृष्ट्वा न च्यवित त्वरितमाप नर्गा ॥ १५ ॥ गुरुतोऽथ नियमाः द्विनीशिगुस्तस्य जातमिथेण । कुमारामथछियरेणामा ग्रमजपाराक ॥ १६ ॥ गुप्तदाप । च दृष्ट्वा च्यमोपि तदिमहास्रणापेन । धर्मापेव हि जन्तुर्दुर्वारापारपापजरात् ॥ १७ ॥

[illegible] निजसद्मनि विपन्नमपि कामभेव तत्रास्थात् । खोखाहृतया लुब्धस्तत्पदया धनवतीनाम्याम् ॥ १८ ॥
[illegible] कि तिष्ठेत् । दुग्धेनापि हि धौत कि काक श्वेतता धत्ते ॥ १९ ॥ यस्य किल
[illegible] न त्यजति । हितमहितमपि न वेत्ति च विहित पापं पुराचरितं ॥ २० ॥ तद्व-
[illegible] निष्पाप । सर्वमपास्य गृहस्व स्वकीयमस्वीयमिव तरसा ॥ २१ ॥ कश्चीचक्रे दीक्षाम-
[illegible] विचालपत्तो । तद्गृहगृहिणीजोषा खोखाह समजनि प्राय ॥ २२ ॥ सुरसुन्दरीति राज्ञी दृष्टा [illegible]-
[illegible] रूपवती । तस्यामनुरक्तमना मनाग् न लेभे रति क्वापि ॥ २३ ॥ श्यामे श्यामासमये प्रसृते भुवि निस्तृते तम -
[illegible] प्रविशन् विवश न [illegible] स्वैरम् ॥ २४ ॥ विद्यासाधकपुसा केनापि ततोऽन्तराल एव धृत ।
[illegible] न हि रागिणा सौख्यम् ॥ २५ ॥ देवीबलिदानकृते तदीयदेहामिष स चिच्छेद । नारकदुःख
[illegible] खोखाह ॥ २६ ॥ विद्यासाधकपुरुष परप्रसादं मम समाप्ययम् । यो दर्शयकमार [illegible]-
[illegible] ॥ २७ ॥ पश्चादपदर जीवितमपि दृष्टे [illegible] रूपे । इत्यादिपुर्मो[illegible] सार्ते कालमनयदसौ ॥ २८ ॥
[illegible] पितुरुदीपस्य । [illegible] पुरनोत्तममायेश समायात ॥ २९ ॥ कृत्वा वाणिज्यमथ
[illegible] । विद्याधर [illegible] विस्मितवान् ॥ ३० ॥ समजनि जय एव स्वकीयवृत्ता
[illegible] हि परस्यामाभे ॥ ३१ ॥ [illegible] सदु यस्य नो हिताय
[illegible] ॥ ३२ ॥ [illegible] । [illegible] काम-

...नर हि देह देहिना रमननाम। आम्मन् ।।। न दे।। ४ ४॥
... सद्यः कृत्वाऽवधानमवनीश । जगखयनाम्नि नगर नृपनिरजनिष्ट जितकर्मो ॥ १२ ॥ देवस्या तस्य म
शुजसुन्दर्यशुजसुन्दरीनाङ्यौ । नामोचितपरिणामे जज्ञाते द्वौ सुतावनयो ॥ १३ ॥ प्रथमाद्गुनान्नि विवुध सुधीश्च
सरखः कृतज्ञतोपेत । अन्यस्याधाङ्गहो जज्ञ तथाऽपि मतिविकल ॥ १४ ॥ न च ममजस्मतान मात्माग्राशा
दिजवणमचण । पेयापेय गणयति न हि ग्रहिरटति प्रलुब्धश्च ॥ १५ ॥ अन्यत्र स्मगाम्याजिरमामय नानन रणुगुण्य ।
वीदयाशुद्वाय वैद्यानेतज्ञनक दमाधीश ।॥ १६ ॥ कृत्यापथ्युजिपत रगोनि यत्नेप लङ्घनानि तत्र । गगाडम मक
खस्तूर्ण प्रजय प्रयात्यव ॥ १७ ॥ रसलोलुपतादोषादाकरणोऽनप्य एप मपत्र । रसलोख इति ख्यातिर्लोकं कृता मन्यता
नीता ॥ १८ ॥ इत्युक्तऽपि हि वैद्यन विधत्ते लङ्घनानि चैप पुर । जठ्ध मलोपतापस्तृष्णातर इव निदाघता ॥ १९ ॥
भ्रातुर्वचसाऽन्येद्युनिरम्न एषेप लङ्घनायास्थात् । त प्रेक्ष्य रसकयायरुमोल्क रूगादि प्रज्ञानम् ॥ २० ॥ चिन्तयति धिग्वि
गेन स्वकीयजठरमपूरणव्यग्रम् । यो दुष्टनिकृष्टात्मा नास्कार नापर महत ॥ २१ ॥ जानाति स्वयमत हि तुञ्ज मधु
रासमोदकाद्यपि च । परमेप सपत्नीजो भ्राता हितकारण न हि मे ॥ २२ ॥ निश्चित्यैव घतमि दुष्टमनाविष्ट झटिति
रसलोल । रे मामनार्य नोख्यात्रिवार्य मिष्टान्नमत्सीह ॥ २३ ॥ क्रोधविरोधनान्धीभूत प्रतापतारमिव खड्गा ।

श्रीदेव्या सह योनिशूलत्वेन यदाऽन्यदा राजा मित्रो भोगान् भोक्तुमसमर्थस्तदा गणिकागृहादुज्झितं निष्कासितवान्, स्वयं च ताम् भुङ्क्ते। उज्झितकस्तु तस्यामत्यासक्तस्तदेकाग्राध्यवसायस्तस्याः प्राप्तयेऽवकाशमाकाङ्क्षति। कदाचिदवसरं लब्ध्वा गणिकागृहं प्रविष्टः। यावत्स गणिकया उदारान् भोगान् भुङ्क्ते तावत्तत्र मित्रराजः सर्वालङ्कारविभूषितः समागतः। तत्र चोज्झितदारकं तया रममाणं दृष्ट्वाऽतिकुपितः। ततश्च तेन स नियम्य ताडयित्वा च व्यपरोप्यत वध्यश्चाशास्त। गौतम आह—"हे भगवन् स उज्झितः पञ्चविंशतिवर्षेषु पूर्णे प्रपान्त्याद्येव त्रिभागावशेषे दिवसे शूलारोपितः सन्मृत्वा कुत्र गमिष्यति?" भगवानाह—"हे गौतम स उज्झितक इतश्च्युतो रत्नप्रभेति प्रथमनरकपृथिव्यां नारकत्वेनोत्पत्स्यते। ततश्चानन्तरमुद्वृत्तोऽत्रैव जम्बूद्वीपे भारते वर्षे वैताढ्यपादमूले कपिकुले वानरत्वेनोत्पत्स्यते। तत्राप्यतिमूर्छितस्तैरश्चभोगेषु जातान् बालकपीन् मारयन् तत्प्रत्ययं प्रभूतकर्मोपार्ज्य कालं कृत्वा एतज्जम्बूद्वीपस्थभारतवर्षे इन्द्रपुरे नगरे वेश्याकुले पुत्रत्वेनोत्पत्स्यते। तं जातमात्रं मातापितरौ वर्धितकं कृत्वा नपुंसककर्मणि शिक्षयिष्येते, नाम च तस्य प्रियसेन इति करिष्यतः। ततश्च स यौवनं प्राप्तोऽनेकचूर्णवशीकरणादिभिर्वशीकृत्य राजेश्वरादिभिर्भोगान् भोजयते। एकविंशत्यधिकशतवर्षेषु परिपाल्य सुबहुपापकर्म च संचित्य रत्नप्रभायां नारकत्वेनोत्पत्स्यते। अपरिमितकालं यावत्तदनन्तरं संसारे परिभ्रम्य एतज्जम्बूद्वीपे भारतवर्षस्थचम्पापुर्यां महिषत्वेन भविष्यति। तत्र विनाशितः सन् तस्यामेव नगर्यां श्रेष्ठिकुले पुत्रत्वेनोत्पत्स्यते। यौवने तथारूपस्थविराणामन्तिके बोधिं लब्ध्वा सौधर्मे संजातः सन् ततश्च्युत्वा यावदन्तं करिष्यति।

॥ इति घोरकर्मणि उज्झितदारकदृष्टान्तः ॥

जलम्मि मीणो रसणारसेण, विमोहिओ नो गहिओ नयणं ।
पावाउ पावेइ स ताडुवेह, रसाणुराओ इय दुक्खगेहं ॥ ४९ ॥

व्याख्या— जले सलिले मीनो मकरो रसनारसेन जिह्वारसेन विमोहितो रञ्जितमनस्कः, नो गृहीतो नयेन, एता- [illegible] पापात् पापकर्मो रसनादोषोत्पन्नात् प्राप्नोति स ताडुनो वेधनात्ववेधनं रसस्य रसे योऽनुराग स्नेहः कृत [illegible] दुःखगृहं प्रकारेण दुःखपरम्परानहेतुः स्यात् । एतावता रसनेन्द्रिय रसलोलुपेन न विधातव्यमिति काव्यार्थः ॥

[illegible]—

[illegible] नगरी [illegible] यान दौरथ्येन । तस्या वज्र राजा विमलयशाश्चन्द्रविमलयशा ॥ १ ॥

[illegible] स्थाने [illegible] । समवसृतः केवल [illegible] परिकरेण सह ॥ २ ॥ तत्पदकमलप्रणति- [illegible] । तस्या [illegible] पुरतस्तदिति धर्ममश्रौषीत् ॥ ३ ॥ [illegible] हि [illegible] दुष्कर्म [illegible] । [illegible] विषमा चेतु [illegible], [illegible] हि [illegible] ॥ ४ ॥ [illegible] महीमघवा [illegible] । [illegible]

[illegible] ५ ॥ [illegible] मधुरंगयानि नाति [illegible] । [illegible] चेतस्तो- [illegible] सुखे [illegible] न [illegible] । [illegible] न हि [illegible] ॥ ६ ॥

[illegible] । [illegible] ॥ ७ ॥ यतः— [illegible]

पठरिधवे यथे, ममाठर्ड नोत्यमं चनेइ । एविंद्रियगी निपगामनोश्पो, न ननयाहिम्म ह्विसार कुम्गर्ड ॥ ९ ॥ नर मिहेन्द्रियतरूपि रसने सत्माऽशनैस्तरां (मधु) प्रीते । मधुनिविकारदुगुमे पुष्पनि पापी फ्यल्पनि च ॥ १० ॥ तम्मादजय्यमिदमेव हि दक्षे देहिनां रमननाम । अस्मिन् जिनिते शेषाण्यप्यभाणीह जितिनानि ॥ ११ ॥ अत्रोना-हरण शृणु सद्यः कृतसाऽवधानमवनीश । पूरक्षयनाम्नि नगरे नृपतिरत्नतिष्ठ निरकर्मा ॥ १२ ॥ द्वे पत्न्यौ तस्य स्तः सुजसुन्दर्यसुजसुन्दरीनाम्न्यौ । नामोचितपरिणामे जज्ञाते द्वौ सुतावनयोः ॥ १३ ॥ प्रथमात्मजोऽस्ति विदुर सुधीश मरखः कृतकृतोऽपि । अन्यस्याश्चाङ्गजो जडो येधाऽपि मतिविरुम्य ॥ १४ ॥ न च गमनकमञ्जोऽ गाम्गामाधा द्विजदपमरण । पेयापेय गणयति न हि यद्विरटति प्रभुरुध्वश्व ॥ १५ ॥ अत्यन्त रसगाधात्किपमामयजानने गपुग्मुख्य । वीक्ष्याजुहाव वैद्यानेतज्जनक क्ष्माधीश ॥ ॥ १६ ॥ इत्यापरपुनिरन्तः करोति यथार खद्धनानि तदा । गेगोत्कग मक खतूर्णे मद्यय प्रयात्येव ॥ १७ ॥ रसलोलुपतादोषादारब्धोऽनस्थ एव मगप्त । रसलोल इति ख्यातिरकिकृता गलना नीता ॥ १८ ॥ इयुक्तेऽपि हि वैद्यैर्न विधत्ते खद्धनानि चैष सुत । गृधे महोपवासरप्यानर इव निदाघर्तौ ॥ १९ ॥ प्रातुर्धवलाऽन्येद्युनिरस एवैष खद्धनायास्थात् । त प्रेक्ष्य स्वकगाधकमोदककृतादि सुआनम् ॥ २० ॥ चिन्तयति धिग्धि-गेन स्वकीयजठरमपूरणव्यग्रम् । यो दुष्टनिकृष्टात्मा नोपकार नापर सहते ॥ २१ ॥ जानाति स्वयमेव हि सुते मधु-राममोदकाद्यपि च । परमेष मपत्नीनो भ्राता हितकारक न हि मे ॥ २२ ॥ निश्चित्यैव चेतसि दुष्टमनाविष्ट उठिनि रसलोलः । रे मामनार्य जोऽद्यापिनार्य मिष्टाघमत्सीह ॥ २३ ॥ क्रोधनिरोधेनान्नीजून प्रेतायनारमिव खन्ना ।

जलम्मि मीणो रसणारसेणं, विमोहिउं नो गहिउं जएण ।
पाराउ पावेइ स तालुवेहं, रसाणुराउ इय डुरकगेहं ॥ ४ए ॥

व्याख्या— जले सलिले मीनो मकरो रसनारसेन जिह्वारसेन विमोहितो रञ्जितमनस्कः, नो गृहीतो जयेन, एतावता निर्भयः पापात् पातकतो रसज्ञादोषोऽन्यात् आप्नोति स तालुनो वेधस्तालुवेधस्तं रसस्य रसे वाऽनुराग स्नेह कृत गर इत्यमुना प्रकारेण दुःखगृहमसातहेतु स्यात् । एतावता रसनेन्द्रिय रसलोलुप न विधातव्यमिति काव्यार्थः ॥ अत्रार्थेऽप्युदाहरणमुपन्यस्यते—

अविकृपुला मिथिलाख्या नगरी शिथिलाऽस्ति या न दौस्थ्येन । तस्यां वज्रुव राजा विमलयशाश्चन्द्रविमलयशा ॥ १ ॥ वरारितस्त्रदेशोद्याने ध्याने निविष्टशिष्टमना । समवसृत केवलज्ञानज्ञानपरिकरेण सह ॥ २ ॥ तत्पदकमलप्रणतिबद्धमना नृपनामिमः प्रययौ । नरा स्थिरता पुरतलफदित धर्ममश्रौपीत् ॥ ३ ॥ अक्षाणां रसन हि दुर्जयमथो दुष्कर्मणामष्टके, दुष्ट मोहनमोहनीयमुदित नक्षत्रतेषु व्रतम् । गुप्तिष्वादिमगुप्तिरेव विषमा जेतु जगद्देहिना, चत्वारोऽपि हि दुर्जया निगदिता एते जिनस्वामिना ॥ ४ ॥ ऊचे च महीमघवा जगनन् शेषेन्द्रियेभ्य एतेभ्य । कस्माद्दुर्जयमुक्त पुष्प दिनिवेदयाम इदम् ॥ ५ ॥ दुत्परिपीडितजन्तोर्न मधुरगेयानि नापि रूपाणि । न मनोमोहनमोहनमपि चेतस्तोषपरत्वे ॥ ६ ॥ न हि चन्द्राश्मवरमञ्जे पुरे स्थितिं न चाचारे । किञ्चित्सुखायते खलु न हि क्षुधार्त्तस्य सद्वस्तु ॥ ७ ॥ मृते यथाम्बुनिवन्मरुः पञ्चत्वमुपपुष्पभवारः । मृते शुष्यति नुष्यफलप्रसून न पथ स्यात् ॥ ८ ॥ यतः—जहा दवग्गी

पवरिंधये गये, समारठे नोत्तमर्य छपेह । पर्निद्रियली रिपगामनोऽगो, न मनसारिम्म विगाय स्मर्इ ॥ ९ ॥ न्त
निद्रेन्द्रियतरपि रमने सत्याऽशनैम्सरं (मत्र) प्रीते । यद्गुर्निर्विकारगुणैः गुणानि गतैः स्वागपि न ॥ १० ॥
तस्मादजय्यमिदमेव हि देहे दहिनां स्मननाम । अस्मिन् निजिते रोगाण्यप्यनाशीह विनिताति ॥ ११ ॥ अयोग
हरण शृणु सद्यः कृत्याऽवधानमवनीश । सूरखथनाम्नि नगरे नृपतिरनिष्ट शिवकर्मा ॥ १२ ॥ द्वे रक्ती गग ग
गुजमुन्दर्यमुजगु दर्शनाकयौ । नामोचितपरिणामे जन्मने ते सुतात्मजयोः ॥ १३ ॥ प्रथमाद्गतोऽस्मि निपुर गुरीन
मरखः कृतहतोपेत । अन्यस्याश्वाध्नन्हो नहो देधाऽपि मनिविन्नः ॥ १४ ॥ न न गमनुत्तग्योव नागानागा
द्विजदृणमयणः । पेयापर्यं गणयति न हि परिहरति प्रवृन्धश ॥ १५ ॥ अल्पं व्यगाल्माद्विगामयनाजं गयुम्यय ।
वीर्याजुहार रेयानेतजनक स्माधीशः । ॥ १६ ॥ इत्याणम्युर्निवनः करोति यथार सहनानि नग । गेगोद्वेगः मक
खरतूर्णं मवयं मयात्येव ॥ १७ ॥ रसखोगुपतादोषादारश्योऽस्य दर्शनयः । स्मरोव इति मगानिर्वाकहता मगरी
नीता ॥ १८ ॥ इत्युक्तेऽपि हि येर्तेर्ने विधत्ते लङ्घनानि नैव पुन । गतो महोत्सवागृणानर उव निशायाँ ॥ १९ ॥
प्रातुर्यथमाऽन्येयुनिरस एवैव सङ्घनायास्यात् । न प्रेक्ष्य मरणायकमोरकदूरादि गुप्तानम् ॥ २० ॥ निजगति निनि
गेन स्वपीयजवरमपूरणन्यमग्र । यो दुष्टनिकृष्टात्मा जोषार्ं नागं गहने ॥ २१ ॥ नानाति स्वगमेव हि नुतं मनु
रामनोदकायपि च । परमेव सपत्नीनो भ्राता हितकारणं न हि मे ॥ २२ ॥ निगिर्णैर्न चेगति दुष्टमतादिह कृति
रसखोनः । दे मामनार्य भोग्याग्नियार्य विद्याप्रमतीह ॥ २३ ॥ कोपविरोधाध्याधीनता प्रेमाययाग्नि शुक्ला ।

इत्युक्त्वा स दधावे शस्त्रकरस्तस्य हननार्थम् ॥ २४ ॥ तरसैप तत्प्रहारादपसृत्य सुखेन सस्थितो जीवन् । विबुधो विबुधो धर्म वैराग्यात्सयममधत्त ॥ २५ ॥ चरणाचरणात् क्षीणाखिलदुष्कर्मा शमामृताधार । सोऽहमवाप्तोज्ज्वलतरकेवलबोध समेतोऽस्मि ॥ २६ ॥ विमलयश क्षितिपतिना पृष्टा स्वच्छाशयादयो विदधे । जगवन् विकलोरुधिया विकलेन किमत पर प्रापि ॥ २७ ॥ गुरुराह धवलदन्तद्युत्या श्वेता दिशस्तदा कुर्वन् । राजन्नयं स्वय जूजर्त्ता धर्त्तोऽधृतेरजवत् ॥ २८ ॥ स्निग्धमधुरामनोज्ञा रसलाम्पट्यादसौ निकृष्टात्मा । यनदय इव न विमोक्ता कस्याप्यश्नाति मासमपि ॥ २९ ॥ विहिते पलस्य पाकेऽन्यदा मुदा तस्य सूपकारेण । मार्जार्याऽगार्यतया सकल जगल व्यधायि गले ॥ ३० ॥ जीतेनैतेनाथो क्वापि पराने शिशो पलमखादि । सस्कृत्य भुक्तिसमये परिवेपितमवनिनाथस्य ॥ ३१ ॥ तज्ञक्षणात् क्षणात् स क्रूराध्यवसायनागित सम्[illegible]त् । प्रतिदिनमेकैक शिशुमशनस्थानीयमसृजदहो ॥ ३२ ॥ एतदकार्याचरणादुपद्रुतस्तेन पूर्जन सकल । मन्त्रिण आलोच्य मिथ क्षितिप यद्धा यनान्तरं निन्युः ॥ ३३ ॥ अस्मल्लघुरनुजोऽथ क्षितीशजावे नियोजयाञ्चक्रे । मासाशनतृष्णाजागन्यो रलोयदाचरति ॥ ३४ ॥ भुङ्क्ते मनुष्यपलल न कलङ्क गणयति स्वकीयकुले । स कदाचिज्जिघ्रान्[illegible] खलु यभ्रमीति वने ॥ ३५ ॥ केनापि किरातेन क्रुद्धेनाकर्णकृष्टबाणेन । विद्धो मर्मणि मरण शरण चक्रेऽतिगुरुकर्मा ॥ ३६ ॥ मृत्वा सप्तमनरकावन्यामशानकारक सुतराम् । गत्वा जव भ्रमिष्यति दुरन्तमात्यन्तिकमनन्तम् ॥ ३७ ॥ इत्याकर्ण्य गुरुर्णे केवलिमुखकमलनिर्गता वाणीम् । विमलयशा प्रव्रज्य प्राप्तज्ञानो जगाम शिवम् ॥ ३८ ॥

॥ इति रसनेन्द्रियानिमदे रसलोलकथानकम् ॥

अथ तुर्यनियमेऽनप्रतिषेधकाव्यमाह—

गइंदकुंभत्थलगंधलुद्धो, इंदिन्दिरो घाणरसेण गिद्धो।
इहा मुहा मच्चुमुहं उवेई, को गंधगिद्धि हियए वहेई ॥ ५० ॥

व्याख्या—गजेन्द्रस्य कुम्भस्थले तस्य गन्धलुब्ध इन्दिन्दिरो भ्रमरो घ्राणरसेन नासिकया गन्धाघ्राणरसेन गृद्ध सन् इहा इति खेदे मुधा वृथैव मृत्युमुखं मरणमुखमुपैति प्राप्नोति, एतद्दृष्ट्वा कः सकर्णः पुमान् गन्धगार्द्ध्यं गृद्धिगन्धगार्द्ध्यं सकृदपि हृदये वहेदिति काव्यार्थः ॥

अथवदामाप्ये यो दोषस्तमुद्दिश्य निदर्शनमाह—

अत्रैव रत्नपुरे नरसिंहाख्य क्षितीश्वर समभूत्। तस्य ज्येष्ठगुणाढ्यस्तनयो ज्येष्ठोऽस्ति नरवर्मा ॥ १ ॥ परिमलमाघ्रे मनोज्ञं स चकार हि जिघ्रति प्रसभम्। न हि रात्रितोऽपि तिष्ठति स मातृपित्रादिभिरपीत ॥ २ ॥ नान्यस्य विषयाणां व्यासिलस्यास्ति तादृशी ह्यधिका। यादृग्जज्ञामाया सौरभ्योत्साधिकत्वमदो ॥ ३ ॥ तस्यान्यदा सपत्नी माता निजतनयराज्यकृष्णार्त्ता। मञ्जूषायामुग्रविषपुटिकामक्षिपत् सुधिया ॥ ४ ॥ तस्यान्यदा निदाघे नदीजले दीव्यत प्रमोदार्थम्। उपरितनेऽम्न पूरे दूरे गत्वा व्यमुञ्चदसौ ॥ ५ ॥ तत्रायया तरन्ती यत्राम्ने राजनन्दन स तरन्। नूतनरत्ननिबद्धा कुतुकात्तेनाथ सा जगृहे ॥ ६ ॥ दृष्ट्वा हृष्टेन हृदा तामुन्मुद्र्यैव गन्धमादत्ते। तस्याघ्राणरसेन क्षणेन

१ आप्येति प्रयोगश्चिन्त्य गच्छ आप्येति साधु

धुम्मत प्राप्ते ॥ ७ ॥ मृता दुःखे छुता पापिष्ठा सा सपत्निका जननी । निजनन्दनराजपदप्राप्त्या व्याप्ता सुरश्रेष्ठा ॥ ८ ॥ स यथा गन्धाघ्राणव्यसनात् परासुरजानीत् । तद्वदिहान्योऽपि जनो मुक्तघ्राणेन्द्रियोऽत्यसुखजातः स्यात् ॥ ९ ॥ एवमवेत्य जना नो घ्राणेन्द्रियमिदं कुरुत येन । स्यादत्र परत्रापि हि सर्वत्र च शर्मसञ्चारः ॥ १० ॥

॥ इति घ्राणदोषे नरवर्मकथा ॥

अथ स्पर्शनेन्द्रियव्याप्तिदोषमाह—

फासिंदियं जो न हु निग्गहेई, सो पावए दुक्खमई सहेई ।

स्पर्शांगो जह सो करिंदो, निवेइ अप्प वसणम्मि मंदो ॥ ५१ ॥

स्पर्शेन्द्रियं स्पर्शनेन्द्रियं निजं वपुः यः पुमान् न निगृह्णीयात् शृंखलाधारणे स चान्यत्र सुखप्रसुप्तः तस्य न ताहक् मन् यथा करीन्द्रो हस्ती क्षिपति आत्मानं व्यसने महासङ्कटे इन्द्रियस्य यो निग्रहं न कुर्यात् स लम्परमनाः आत्मानं दुर्गरोधबन्धनादिषु ते पात-

समर्थकं दृष्टान्तमाह—

नारीसदृशकल्पीयम् । हृत्सीमन्ते यथानेके गदिता विशेषेण ॥ १ ॥ तत्र श्रीजितशत्रुः शत्रु-

१ स्पर्शेन्द्रियं स्पर्शेन्द्रियम् २ स्पर्शेन्द्रिय आत्म मानम्

प्रजाजिमानरायद्धि । । वसुधाधीशः प्राप्य राज्ये गुरुो गुणौर ॥ २ ॥ मनुगुणमाजिनात्गुणभागी
दवनाखा । कुसुमारिकेति राज्ञी तस्यासीद्रूपसंपन्ना ॥ ३ ॥ रमयेत स्मारमणः मार इव रत्या नीरज नम्या । गार्
स्वकीयपदपा पिडडाम गुणान्यमसानि ॥ ४ ॥ मर्त्यातिशायिनीश्री तस्या गुरुमाद्देहसंस्पर्शं । तत्रुंगदृढ़ाईं गाढं
प्रेमानुबन्धेन ॥ ५ ॥ क्षणमपि तया विनाऽसौ स्थातु नाप्नोति न यहि न तर्षा । किं कापि नयनिहीनो मीनो मुदमार
हृषिते ॥ ६ ॥ अस्य तसदामरस्या सुगर चिन्ता नरेन राज्यस्य । क्रल न त्रियवश्यात्सिर्मलिनिकट्याय नायेन ॥ ७ ॥
नचिरैरेवन कुलाडोर्णवैरीचिलयवनुनिष्पाते । मयभूरुः पृथिवीनः पार्थिवा व्यमोषि नने ॥ ८ ॥ तन्न नाग मनन्डा
राज्यसमृद्धिः प्रमोदतः प्रवद । निगम नतिमिव मोहात् प्रतिपादयति प्रजा मोटति ॥ ९ ॥ अटगोर्निरनाङम्याप्रयो-
रत्नयोदयेन डुलितयोः । कापि न गुणनामश्री भिन्नति स्वस्थानविष्णुयोः ॥ १० ॥ नापि गमनी व्ययया दयासा
नृपिता पन्नर नृपपत्नी । गनु धनाक पुरनः पतिर्न नामेनिका गुरुता ॥ ११ ॥ एवन्न काचि नने न निर्नेन नन ननर
भ्रमरगुण्य । पन्नाम नर्ख पश्यम पुनर्वनते यथा धा डुःस्थः ॥ १२ ॥ तृष्णातुग गमकी मैना योगा प्रियन ननवीना ।
तत्प्रेमापूर्णमनाम्नानरकुरिवाप्रसाग्णात् ॥ १३ ॥ निष्कास्य नाकुशोणितमतथिम्न पत्रपुटिनायाम् । सेनोण मूनिकायाः
स्वयं हृत्वा स पाययति ॥ १४ ॥ अशनायिता ततोऽनंगरी चोगयायनातधैगुणगाल् । तद्विग्ताकुम्नेता नाग प्रति-
छोरयर प्राप ॥ १५ ॥ तदज्ञायेऽथ निनोत्तरामिवमाम्रिय गध प्यागी । मरोहिणीपया मागमीनावमागूर्य ॥ १६ ॥
पकरया दयाम्रिना नडुनामिष होनदिव्युदितैनाम् । चोजयति स महीशमकानसी हृदा मोदः ॥ १७ ॥ स्थाने स्थाने

[illegible] ॥ ७ ॥ गुरु हृदये [illegible] पापिष्ठा सा मरालिका जाता । [illegible]नन्दनराजपदप्राप्त्या व्याधा गुरुश्रेष्ठा ॥ ८ ॥ [illegible] परासुरजायत् । तद्वदिहान्योऽपि जनो मुक्त्वा ग्रामेन्द्रियोऽत्यमुगनाकृ स्यात् ॥ ९ ॥ [illegible] जो प्राणेन्द्रियनिग्रहं कुरुते येन । स्यादत्र परत्रापि हि सर्वत्र च शर्मसंजातः ॥ १० ॥

॥ इति घ्राणदोषे नरवर्मकथा ॥

अथ स्पर्शनेन्द्रियव्याप्तिदोषमाह—

फासिंदिय जो न हु निग्गहेइ, सो बंधण मुग्गमई लहेइ ।
दप्पुद्धरगो जह सो करिंदो, गिन्हेइ अप्प वमणम्मि मदो ॥ ५१ ॥

व्याख्या—स्पर्शनोत्पद्यमानिन्द्रियं स्पर्शेन्द्रियं निज वपु य पुमान् निगृह्णीयात् कुरित्यवधारणे स बन्धनं मुग्ध-[illegible] । दृष्टान्तमाह—दर्पोद्धुरगत्र यस्य स तादृक् सन् यथा करीन्द्रो हस्ती क्षिपति आत्मानं व्यसने महागर्त्ते [illegible] स्पर्शेन्द्रियस्य यो निग्रहं न कुर्यात् स [illegible] आत्मानं दुर्गरोघबन्धनादिदुःखे पात-[illegible] ॥

[illegible]

[illegible] ॥ १ ॥ तत्र श्रीजितशत्रुः शत्रु-

[illegible]

मनश्चाजिमानयनवह्नि । । यद्भूपाधीशः प्राप्य राज्यं शुभे शुभैः ॥ २ ॥ यत्कुसुमपालिकाकारगुणाभ्या शाखाशा- दवजाला । कुसुमादिकेति राज्ञी तस्यासीद्रूपसम्पन्ना ॥ ३ ॥ रमयन् रमाम्भसः स्मर इव रत्या नन्दीतः तस्या । मार्ग- स्वकीयपदव्या निजशाखा गुणान्यनुस्मानि ॥ ४ ॥ मनोतिशायिनीत्रा तस्या गुणुमाद्देवमस्तर्ण । ततुंगनत्राः गाढ- प्रेमानुबन्धेन ॥ ५ ॥ क्षणमपि उया विनाऽमी स्थातुं नाप्नोति न वह्निमनसो । किं वापि तदुविद्दीनो मीनो मुन्मार- दैविते ॥ ६ ॥ अथ ततदागमत्या सुता चिन्ता हृदो राज्यस्य । कस्य न निरवद्यासिमैर्निरस्तस्याय नायेन ॥ ७ ॥ मचिरैरेवन्न कृताङ्गोचैरैचित्यवस्तुनिष्पाते । मयधूक पृथिवीनः पार्थैन्द्रा क्षमोपि मन ॥ ८ ॥ नतन्नाम मनस्त्रा राज्यसमृद्धिः प्रमोदतः प्रददे । निगमनतिमिर मोहात् प्रतिपाद्ययति प्रभा मोऽपि ॥ ९ ॥ अन्योन्यकुमारस्यामनयो रनयोदयेन दुष्मितयो । क्वापि न गुणसामग्री मिलति स्वस्थानविष्णुयो ॥ १० ॥ पथि गच्छन्ती स्ययया स्याना दृपिता यत्रन नृपपत्नी । गत्तु वाराक पुत्र पतिर्नं तामेविका मुक्तया ॥ ११ ॥ दक्षन्न क्वापि वने न निजनं स्य कस्त्र- प्रमरमुच्य । तन्नाम जन्म पदपन पुनर्व्रजते यथा धारु स्थः ॥ १२ ॥ तृणानुग यगकी मैत्रा योगा प्रियेन जवद्दीना । तरसैमापूर्णमलास्मानरस्तुरिक्तामहारवणात् ॥ १३ ॥ निष्काम्य धातुलोहितमवचिन्त्य पत्रपुटिकायाम् । स्नेहेन मूर्च्छितया स्वयं कृत्वा स्म पाययति ॥ १४ ॥ अवलायिता ततोऽनश्वरी योग्याधवानरैगुणयात् । तच्चिन्तानुस्पेता नाम प्रति- शोचयन् प्राप ॥ १५ ॥ तदनायेऽथ निजोर्वीरामिपमाश्रिच मघ पत्नामी । मरोह्निपर्वीताप्या प्रणमभीजारमागूत्र ॥ १६ ॥ पस्त्या दयाविना वज्रगामिप होतन्त्रियुदितैनाम् । जोनयति स्म महीतन्नकाप्रत्ती दृष्टा मोदः ॥ १७ ॥ स्याने स्याने

श्रु निशम्योज्झितदारकस्य, घोरे कृते कर्मणि दु:खजातम् ।
जिह्वेन्द्रियादेर्भवजोगतोऽमी, सन्तो विरज्यन्त्वतिदु:खदायिन ॥ १ ॥

एतत्प्रयागतो यत्, गुकर्म सचितमिहाभ्युदयकारि । तेनैष भव्यलोको, लभता बोधि शिवाभ्युदयाम् ॥ २ ॥

एतत्परिज्ञाय भो आत्मन् रसनेन्द्रियविषयलाम्पट्यतो विरम । सर्वेषामिन्द्रियाणां जिह्वेन्द्रियमेव प्रबल, यदुक्त—"अक्खाण रसणी कम्माण मोहणी तह वयाण बम्भवय । गुत्तीण य मणगुत्ती चउरो दुक्खेण जिप्पति ॥ १ ॥" मत्स्या अपि तन्निमित्तमेव सप्तमीं नरकपृथ्वीं गत्वाऽपरिमितकाल यावदनेकशतसहस्रशारीरमानसदु:खभाजो भवन्ति । यदाहु परमर्षि—"आहारनिमित्तेण मच्छा गच्छति सत्तमिं पुढविं । सच्चित्तो आहारो न खमो मणसाऽवि पत्थेउ ॥ १ ॥" रसगृद्धौ भजाताया शेषाण्यपीन्द्रियाणि विकारव्यासानि भवन्ति । विकारवेगे च सति ध्रुवमेवाध्यवसायनिपरिणामो जायते । तस्मिंश्च सति निचितघनकर्मसतत्युपार्जनद्वाराऽवश्यमेवानन्तकाल यावच्छ्रुतकेवलिनोऽपि ससारे स्थिति । यदुक्त—"जइ चउदसपुव्वधरो वसइ निगोएसुऽणंतय काल । निद्दापमायवसओ ता होहिसि कहं तुम जीव ? ॥ १ ॥" घोरकर्मपञ्जरमपि दुष्कर्मैरसमपादनेन तद्धितचिन्ताकरणद्वारा तदुपरि मैत्रीभावसरक्षणेनैव भवति (णयितो) इत्यतो हेतोरुपमेयोक्त—"मित्तेण तुम्ह च गच्छिज्ज सुह जेण भविज्ज तुह जीव भद्द" इति तृतीयगाथाया प्रान्तपदद्वय विचार्यते ।

१ अथाशरत्रयस्य सम्यक्षो न कत्तापथमवतरित इति तदर्थमेव स्थापितम्

[illegible] सद दृष्ट्वा सपदि नरदेव ॥ १८ ॥ विश्रीयानरणानि स्वर्णमयानि स्वकी [illegible] सत् धरिगृष्टिम् ॥ १९ ॥ प्राहान्यदाऽस्य देवी स्वामिन् पूर्व मसीजनान्त [illegible] ॥ २० ॥ माम्भनमेकाकिन्या प्रयात्यनहा थतीयफ्टेन । तत्क- [illegible] सत्कमहो ॥ २१ ॥ श्राकर्ण्यैतद्वचन गीतक्कारानतत्य पहुनर । मक्षन्यरहि निजक [illegible] ॥ २२ ॥ न पुनरिह विहात न निराडम्बा वनेषु उद्योऽपि । श्राश्रित्यामस्य निम्यमथाद्य च [illegible] निरपमत्यन्तम् । श्रासन्नमेव पुरप्र सरान्निताः न खलु निपतन्ते ॥ २४ ॥ [illegible] हिता राही । तेनैव सम भोगान् भुनुज रागो हि दुर्जय ॥ २५ ॥ विनश्यति पश्चा- [illegible] निकम्पयति । श्रधरयति धीरपुरुष, दर्पेण मकरध्वजो देव ॥ २६ ॥ श्रथान्तरं विनो [illegible] सदैव स्तिश्चतनपद्दिपत्तया स नरकगतं ॥ २७ ॥ पुण्यात् पापि विशस्तदे स्फुट- [illegible] निश्चिन्त ॥ २८ ॥ श्रथमरति ऐव वृद्धाया माया यथाऽङ्गना- [illegible] दन्पुरमम् ॥ २९ ॥ तत्पुरप्रविन्यास सुनर्दीनन्दनु मन्त्रिनिर्दिष्ट्य । श्रपि- [illegible] ॥ ३० ॥ [illegible] श्रामानुजनन्यराज्य [illegible] । पांडवमध्ये स्त्रिया [illegible] मीरयन प्रतिपाममम् । गीतानि गायति स्म प्रमोदिना [illegible] ॥ ३१ ॥

आकार्याकार्यपरा पृष्ठा स्पष्टाक्षरया मृदुवचसा। भूम्याधिपाऽत्र तया न्यगादि नीचै र्नतानया ॥ ३४ ॥ गिरं देव नूमिदं प्रसद्य पतिरेव एव म प्रददे। तीव्र प्रयाप्रयन्ती पतिव्रताऽहं प्रमत्तास्मि ॥ ३५ ॥ आवर्त्यां रोषितविनोदात् रुधिर मपीतमुरांश्च। पत्तमशितमात्मजतो गङ्गापूरे प्रवाहयाञ्चके ॥ ३६ ॥ साधु पतिव्रतके त्व किं भूमाऽतः पर जन, चरितम्। महद्दरपमर खलु मोच्येति चकार निर्विषयाम् ॥ ३७ ॥ एवं स्पर्शनमिन्द्रिय मनिगृहीत स्यात्तद् व्यापदा यदस्य नरेश्वरस्य तदनु प्राणप्रियाया नृशाम्। मर्त्यतत्त्विय तारिक गुरुपल जव्या जनाज्ञीठका, पुर्गश्च पतनारा नृत्यति यथा कीविहर माहव ॥ ३८ ॥

॥ इति स्पर्शनेन्द्रियनिग्रहे सुकुमालिकाख्यानम् ॥

अथैतद्विपाकमेवाह—

इक्को वि इक्को निसउं उदिन्नो, दुक्ख असरस दसेइ पवन्नो।
जे सव्वहा पचसु तेसु लुद्धा, मुद्धाण तेसि सुगई निसिद्धा ॥ ५२ ॥

व्याख्या—एकोऽप्येको विषय शब्दादिरुदीर्ण उदयं प्राप्त सन् दु खमसातमसह्यं सहायलीत ददाति प्रपन्न स्वात्मनि निश्रा गतः सन्। अथ च य सर्वथा सर्वप्रकारेण पञ्चसु तेषु शब्दादिविषयेषु लुब्धा आम्पत्यजाज स्यु, मुग्धाना तेषा सुगतिर्निषिद्धा प्रतिषिद्धेव सर्वशास्त्रेष्विति काव्यार्थ ॥ ५२ ॥

अथ तेषामेव दुर्जयत्वमाह—

अईव दुहा विसया विसाउं, पछा भवे जेहिं महाविसाउं ।
जेहिं पया हुंति परवसाउं, न सेवणिज्जा खलु ते रसाउं ॥ ५३ ॥

व्याख्या—अतीवाधिक्येन दुष्टा दुःखकर्तार विषयाः विषादपि पूर्वं सेव्यमाना अतीव सुखदा पश्चात्सेवनानन्तर जायेत् यैर्महान् विषादश्चित्तविप्लवः । अथ च यैर्विषयासेवनैः प्रजा लोका जयन्ति परवशा पारवश्यजाज अतो हेतोर्न सेवनीया , खल्विति निश्चयेन ते रसतो मनोरङ्गेनेति काव्यार्थ ॥ ५३ ॥

अथ ये सार्वज्ञानामेतद्वचो मन्यन्ते त एव धन्या वर्ण्यन्ते—

तित्थकराण निउणा पमाणं, कुणंति जे उप्रिय चित्तमाण ।
सव्व पि तेसि किरियाविहाण, सजायई दुक्कसहस्सताण ॥ ५४ ॥

व्याख्या—तीर्थङ्कराणामाज्ञा निर्देशस्तीर्थकराज्ञा वा विषयासेवात्यागरूपा निपुणा आज्ञाः प्रपद्य प्रमाणं कुर्वन्ति तथैव प्रपद्यन्ते ये, किं भूता? त्यक्ता चेतोऽहङ्कृति, तेषां किं फलं स्यादित्याह—सर्वमपि तेषां क्रियाविधान कष्टानुष्ठानादि स-जायते दुःखसहस्रभ्रमणात् दुःखसहस्रकारकं कष्टं क्रियाकलापादि दुःखेभ्यो रक्षकं स्यात् सर्वं तत्कृतं सफलं स्यादिति काव्यार्थः ॥

अथ य समारम्भीक्काले सभार सुनर एव, एतदुपरि वाच्यमाह—

अच्चतपावोदयसम्भवाउ, जे जीवणो भवगणा भवाउ ।
तेसिं सुहाणं सुलहो भवाउ, नो सन्निज्जा भवसनिवाउ ॥ ५५ ॥

व्याख्या—अत्यन्त सर्वाधिक्येन यः पापोदयस्तस्य संभवो जन्म यस्मादिति तथा तस्मात् अत्यन्तपापोदयाद्यं जीवनो भव्यगणाः पापोदयकारणात्संसारात्सदा जीवन एव भवन्ति तथा भव्यानां सुखानां सुलभ उपोपाय, नो भवसमयपतन पर सनिपतनं भवसनिपात संसारगर्त्तान्तर्ने पतत्येव प्रायः पुमान् पापजीवरिति ॥ अत्रार्थे विमल राजोदाहरणमुच्यते—

अत्रैव भारते वर्षे सोत्कर्षे सौख्यसंपदा । आसीत् सुवास्यपुरं सुवास्यजनसङ्गमम् ॥ १ ॥ नित्यं सुनन्दयानन्दी मन्दीकृतरिपुव्रजः । आसीत् सुयशपतिर्भूपः श्रेष्ठगुणोच्चयः ॥ २ ॥ दियानिशमभूपरमी राजते यथश राशी । विपमतापपूर्णया परमवातो न हीयते ॥ ३ ॥ सदानन्दश्रियायताऽऽनन्दश्रीरिति तत्प्रिया । दूरोज्झितसमस्ताश्रीः श्रीरिवाम्बुजसद्मनि ॥ ४ ॥ विमलः सहदेवश्च जज्ञाते तत्सुतद्वयम् । प्रथम पापभीर्जीरुर्विपर्यस्तो द्वितीयक ॥ ५ ॥ अगातां तावथोद्यानं कदाचित्क्रीडितु मुदा । अपश्यतां मुनिं तत्र साक्षात् पुण्यमिवाहितम् ॥ ६ ॥ नमतुस्तमुपागत्य सत्यजलिसमन्वितौ । धर्मलाभाशिषा साधुरञ्जयन्नन्दिर्मो मुदा ॥ ७ ॥ उपविष्टौ पुरस्तुष्टौ वीक्ष्य नेत्रसुख मुखम् । मुनिर्दिदेश सद्धर्मं शर्मजननदक्षम् ॥ ८ ॥ देवः सर्व्य सर्वदाऽर्हन् श्रयणीया गुरुः शुभः । धर्मः सर्वविदोद्दिष्ट एतत्तत्त्वत्रयं स्मृतम् ॥ ९ ॥ गृहस्थोचितमादाय धर्मं सम्यक् सहोदरौ । तौ तु वन्दमाना शुद्धं स्वं धाम समुपागतौ ॥ १० ॥ अथ

[illegible] द्वितीय सिंचितदैन्येन न धर्मे दृढतामधात् ॥ ११ ॥ अन्यदाऽऽदाय वस्तूनि [illegible] प्रति स्फुटम् ॥ १२ ॥ अर्धवर्त्मनि केनापि पान्थेनाथ समीयुषा । [illegible] ॥ १३ ॥ मधुरस्वादुनास्वाद्य सखे नर्म सर्वथा । समिक्षावतरच्छायासद्भुदं [illegible] ॥ १४ ॥ सोऽनर्वदरस्त्रीर सखाद् वेद्मीत्यरीरदत् । प्रयोऽन्यन्य समाचख्यौ पुत्र ग्राम पुरेऽधना ॥१५॥ [illegible] विशिष्टधी । निक्सो यत्र वस्तूना तत्रास्ताजि प्रयास्यते ॥ १६ ॥ पुन पान्थस्तमूचेऽथ [illegible] निवासो जो राजधान्या वसाम्यहम् ॥ १७ ॥ न ह्यस्माक पुर किंचिदास्त नामोचित [illegible] सनदा वे (त्वा) संनेष्यहम् ॥ १८ ॥ तेनोक्त स्वेच्छयाऽऽगम्य क यय नो नगरपुर । [illegible] ॥ १९ ॥ दारलग्राजयामास ब्यक्षन सगरवधरा । तावत् पथिक आत्यस्त [illegible] ॥ २० ॥ [illegible] किं जो पृथक्क्रिया । यद्दे समर्पण सुरमतिषिद्ध हि तथया ॥२१॥ [illegible] । न कदाचित् दु दायव सहेदि पानजीरुदि" ॥ २२ ॥ अन्यत्राप्युक्त— [illegible] परित्ति । कथ्रिति बद्या दाव मध माग च पञ्चमम्" ॥ २३ ॥ वत स [illegible] पुरस्य मे इत्युत्त हापयस्वहो ॥ २४ ॥ इत्येष स तिरस्कुर्वन्निपुरंयंच- [illegible] ॥ २५ ॥ जयकरेव व्योमाग्रप्रशीरेव तत्सणात् । देहि रे दहन [illegible] ॥ २६ ॥ [illegible] नास्ति जीवितम् । यमवासि पान्थस्त नजि-

व्यसि विश्वसयम् ॥ २७ ॥ इत्युक्ते सति सोऽप्योचत् प्राणाः सत्वरगत्वराः । कस्तत्कृते स्वनियमव्रतखण्डनमाचरत् ॥ २८ ॥ पञ्चेन्द्रियनिग्रहस्यास्ति समर्थो यदि निर्मल । मार्गो धर्मस्य समार्यत किं न मार्ग तदाङ्घ्रिभिः ॥ २९ ॥ यन्नोचत जयचित्तं तदाचर त्वान्मयि । नाहं नि स्वार्थमत्यर्थमतपाप सृजाम्यहो ॥ ३० ॥ ततः सहृत्य तद्रूपमुपश्लोकयति स तम् । निर्मलात्माऽसि निर्मल श्लाघ्योऽसि त्वं महीतले ॥ ३१ ॥ त्वं सपुण्यः सदा तपस्यस्य च पुण्यास्पदं परम् । जयत पापभीरुत्वं शक्रोऽपि स्तौति यस्त्वयम् ॥ ३२ ॥ प्रतिपन्नस्वनियमप्रतिपालनतत्पर । अहो [illegible] वर तूर्णं यथा सपादयस्थिरम् ॥ ३३ विमलन ततोऽजापि दर्शनं ददता निजम् । किं न दृष्टमहो महामसदृशजयविक्रम ॥ ३४ ॥ अर्हद्धर्म मयाऽऽस्वाद सुवर्णे नरकादिभिः । समस्तमपि नो लब्धमतः परमिदं त्वया ॥ ३५ ॥ निवेदय स्वमनो धर्म निर्जरोत्तम धर्मिणि । साहाय्य सर्वदा कार्यं कार्यं विमरदम्भकम् ॥ ३६ ॥ तस्मिन्प्रतिनिरीहेऽसौ विपत्तिविपनाशकम् । मणि दत्वा मत्वा सुरः स्वधाम जग्मिवान् ॥ ३७ ॥ सद्देवादयः सार्थोत्तनाहूयन्त तेऽञ्जसा । पान्थव्यतिकरः सर्वस्तत्पुरस्तान्निवेदित ॥ ३८ ॥ हर्षेण स्तुत प्रीत्या ततो भ्रातृत्वं स्वयम् । मुक्त्वाऽर्हद्गुरुसध्यानस्मृतिपूर्वमगात् पुरम् ॥ ३९ ॥ पापपुर प्रविष्टौ तौ हृष्टौ तुष्टौ स्वमानस । विसरधुतो पथिज्वरं स्वापथाश्रयिमारमनः ॥ ४० ॥ विदधानस्त्वरा दृष्टना या भीतमानस । नद्यश्चितस्तत्रापि का तारे मृगतृष्णवत् ॥ ४१ ॥ पिधीयन्ते प्रतोलीना द्वाराणि सुन्दरगोत्रम् । पश्यमीति चमूचक्र सर्वतः समरान्मुखम् ॥ ४२ ॥ विह्वल नगरं प्रेक्ष्य पृष्टः कोऽपि नरस्ततः । तन्त्या जन किमीदृग् व्याकुल नगर पुरम् ॥ ४३ ॥ वणान्यर्थमुपागत्य सोऽजणत् पुरुषोत्तम । पुरुषोत्तमराजाऽत्रास्ते गोपालशासरः ॥४४॥

५४ ५५ हि तस्यासन्ना सन्तानमुरवत् । धरिमङ्गाहुयोऽन्यर्थनामा धामाजरपञ्जाव् ॥ ४५ ॥ सुखशय्यामसुप्तः सन् सोऽपि भगिताऽहिना । दष्टो दुरात्मना रात्री दुर्जनेनेव सज्जन ॥ ४६ ॥ तावत्मणयिनी तस्य पूत्थके करुणस्वरम् । ... सर्वे मपनाश्च पुत्रकम ॥ ४७ ॥ न दृष्ट किंच केनापि सर्वत्राप्येष वीक्षितः । तत्रागादवनीपाल ... सत् ॥ ४८ ॥ हा यद्य वत्स मे वाक्यमित्येष विललाप च । मूर्छया न्यपतद्भूमौ शोकशङ्कासमाकुलः ॥४९॥ ... शीलेन ... सचेतन । तद्विषोत्तारणस्यार्थे क्रियन्त विविधा क्रिया ॥ ५० ॥ न विशेषो मनाक- ... । ततोऽमात्यानुवाचेश मुतस्याजन्मैव चेत् ॥ ५१ ॥ तदाऽधश्य मया प्राणास्तृणीकार्या इवि ... । ... परीवार सममोऽपि रुदत्यसौ ॥ ५२ ॥ विचिन्त्य मन्त्रिमामन्त्य हा कथ ... पुरम् । निराधार ... विना ... परम् ॥ ५३ ॥ नृपादेशाद्य नगरे वादित पटह पटु । राज्यार्धं दीयते तस्मै कुमारं योऽत्र ... ॥ ५४ ॥ एवमुद्घोषणापूर्वमदपूर्विषया जन । कुतूहली मिलत्यत्र कुर्वन् कोलाहल किल ॥ ५५ ॥ एतस्मि- ... । ... पुरुषकार जो समयो वर्ततेऽधुना ॥ ५६ ॥ मणिना जलमास्वाद्य क्षिप्तमा ... । ... सुतस्याप्यचेतन ॥ ५७ ॥ ... सन् पापाधिकरण परम् । ... ॥ ५८ ॥ जीवयित्वा कुमार जो दारिद्य दूरत कुरु । कदाचिज्जीवितो ह्येष ... ॥ ५९ ॥ ... ते राज ... । ... स यावत विमलो यदि किमन ... बहिर्गतः ॥ ६१ ॥ समाप्तः

पुनरोगा तमाहूय पौरपूर्वे । वारिणा मलिनिश्रेण उटितः सन् कुमारकः ॥ ६२ ॥ वयस्यो क्षणमात्रेण प्रभुः स्यात् क्षितु दृग्गीः । पमग्र पृथिवीपालमुखच्छोचनाम्बुज ॥ ६३ ॥ पुमान् समीपगः कोऽसौ किमस्यान्तःपुर च किम् । सर्व-मवत्र विद्विन नृपसम्वे न्यवेदयत् ॥ ६४ ॥ अनेन जीवितोऽसि त्व विषवृद्धिविघूर्णित । किमस्य प्रोच्यते वत्स परा धम्यमन धनम् ॥ ६५ ॥ इत्यात्मनाऽवनीशान सहृदयोऽथ मानित । निमन्त्रितश्च राज्यार्धदानेन सदयाशयः ॥ ६६ ॥ ततोर्ण च मम भ्राता व्यचाऽसि निमज्ञाशय । यत्प्रजावान्मया स्वामिन् जीवितस्तव नन्दनः ॥ ६७ ॥ साम्प्रत सपरी-वारः श्रीवश्रान्त स चलत । इदानीव प्रदातव्य राज्यार्धं मानपूर्वकम् ॥ ६८ ॥ ततस्तत्र चषाखोर्थीपाख आरब्ध हस्ति ाम् । सहमा सहृदयन कृतप्रत्युपकारधीः ॥ ६९ ॥ उत्तीर्णस्तूर्णमप्यास्य दर्शन राजकुञ्जरात् । विनयोऽथ नयश्चापि ततामधाङ्गसङ्गत ॥ ७० ॥ सम्मुम्वायातमालिङ्ग्य निमज्ञ निमज्ञ हृदि । अवादीन्मदिनीजर्ता दन्तद्युद्योतिताधर ॥ ७१ ॥ यदा महात्मन् जगता जगताऽतिदयालुना । सुतजिह्ना ममादायि मायानिमुक्तमधसा ॥ ७२ ॥ त्व कृती सुकृती विश्वे त्वम्मयमहिमाऽधिकः । यन्मूनोश्चिरजीविन त्वत्प्रसादाद्विजृम्भितम् ॥ ७३ ॥ प्रवत्स्यायाहि मज्जेन्दमस्पृहोऽसीह यद्यपि । त्वत्समाना जना विश्वे विरला सरलाशया ॥ ७४ ॥ यथा यथाऽवनीनेता व्रजत्पति मुहुर्मुहु । तथा तथा नम्रशिरा जिह्राय विमज्ञा हृदि ॥ ७५ ॥ वर्धिताधिकृतिगुर्वी सौदयणामुना दृढा । शल्यवत्साऽतिदु सोढा हृदि दुःखायते भृशम् ॥ ७६ ॥ इति ध्यात्वा वगाधर्म्या ह्रितिजामत्र सभ्रत्नु । सहृदेनकृत सर्वमिद तदुचित कुरु ॥ ७७ ॥ ततो हस्तिनमारोप्य समालिङ्ग्य निर्जागमि । समान्धयः स नृपन हर्षात्कर्षमुपेयुषा ॥ ७८ ॥ अहो गृहाण राज्यार्धमित्युक्त भूभुजा स्वयम् ।

...विमल मविदान् राजराज मे नृपतिक्रिया ॥ ७९ ॥ सरकर्मसमारम्भ धार्म्विदूरेण वर्जित । यत परिग्रहाधिक्य ... न स धृतम् ॥ ८० ॥ सहदेवे नृपोऽज्ञास प्राज्यराज्यरमासयं । ददावन्यध्य राज्यार्धमसौ नृपवज्रस्तत ॥ ८१ ॥ ... सदा समध्याय ... । स्थापितो विमल धेशिपदेऽनिग्रहमपि स्फुटम् ॥ ८२ ॥ परिच्छद समानीत- ...मीयसोऽसिद्ध । आरराध जिगुक्षात्मा विमलो धर्ममार्हतम् ॥ ८३ ॥ अतुच्छराज्यमूर्छाद सहदेवोऽन्यवक्र- ... । सर ... धर्मेऽप्यादरस्थानप्यदरूयत् ॥ ८४ ॥ पापोपदेशानददान्निर्दय सुतरा हृदि । निघ्नन्रिपुरमामान् ...दाना...पार्जयत् ॥ ८५ ॥ स्रत विराधयामास निर्दय पापकर्मणः । अन्यदा विमलेनासावनुशिष्ट प्रियाक्षरै ॥ ८६ ॥ ...रक्तबहुपकष्टदास्थिरे । राज्यखनीजरे भ्रात विमेव खारसोऽस्यहो ॥ ८७ ॥ अनन्तश श्रियो ह्युक्ता ...सु । तृष्णा निवर्तय हिम मा हारय मुधा जवम् ॥ ८८ ॥ कथ विरतिमासाद्य प्रमादमनुतिष्ठसि । इत्यादि ... सोऽमर्षतामभात् ॥ ८९ ॥ प्रतिपेदे न तद्वाक्य श्यामीकृत्यास्यमाप्यसौ । विज्ञाय तदभिप्राय ... ॥ ९० ॥ योग्य सदुपदेशाना नैष विद्रूपजाद् पुमान् । मधुरा इक्षुदण्डाः स्यु करजस्य न ...ये ॥ ९१ ॥ तत ... सदेवस्य स पापात्मा केनचित् पूर्ववैरिणा ॥ ९२ ॥ सुखनिद्रामसुख... । कदाचिद्दृष्टकासाद्य प्राप प्रथमदुर्गतिम् ॥ ९३ ॥ ततो गुरूनवाप्नोधिद्ध सकृष्णोलमालया । ... पदम् ॥ ९४ ॥ नयद्गुरिजयारम्भदम्भनिर्मुक्तमानसः । विमलो विमलस्वान्त- ... ॥ ९५ ॥ ... भावनृपतिमुपाश्रयन् । गृहस्थधर्ममाराध्य समाप त्रिदशालयम् ॥ ९६ ॥

इत्थ महाविदहाख्ये सुकुलोत्पत्तिमाप्य स । आसमत शिव याता सातानन्त्यमनोहरम् ॥ ८३ ॥ पातकभीरुत्वमिति प्रभाय न्यायमार्गनिपुणस्य । विमलस्य भव्यलोका सुशङ्कमाना भजत भजत ॥ ८८ ॥

॥ इति विमलदृष्टान्त ॥

अथ ससारास्थिरत्वमाह—

धण च धन्न रयण सुवन्न, तारुणरूवाइ जमित्थ अन्न ।
विज्जु व सव्व चवल खु एय, धरेह भव्वा हियए विवेय ॥ ५६ ॥
पुत्ता कलत्ताणि य बधुमित्ता, कुडुबिणो चेव इहेगचित्ता ।
आउक्खए पावयसा समेए, न रक्खणत्थ पभवंति एए ॥ ५७ ॥

व्याख्या—धन च पुनर्धान्यं रत्न सुवर्ण, अत्र जातायेकवचन, तारुण्यरूपादि यदत्रान्यदप्यस्ति, विद्युद्वत्सर्वं चपल खु निश्चितं मत्वा धरत भो भव्या हृदये विवेक हेयोपादेयमिति काव्यार्थः ॥ पुत्राः कलत्राणि च बन्धवो भ्रातरो मित्राणि सुहृदः कुटुम्बिनश्चापि इहैकचित्ताः सन्तः आयुषः पर्यन्ते पापनशाससमेते माये न रक्षार्थं मभवन्त्येते समर्थीभवन्तीति काव्यार्थः ॥

च पुन मित्रेण सुहृदा तुल्यं समानं गणयेत् मन्येत क्रुद्धं दुष्टमपि अत्यन्तापकारिणमपि परमोपकारिणमिव गणयेथाः ।
न हि दुष्टेष्वनिष्टं कुर्या । येन साम्यावस्थालम्बनेन हे जीव तव नर्द मोक्षावासिलक्षण स्यादिति तात्पर्यार्थं ॥

अत्रार्थे कीर्तिचन्द्रसमरविजयभ्रात्रो सन्धिबन्धेन कथा भतन्यते—

इह भरहखित्ति अत्थइ पसिद्ध, चपा इय नयरी धणसमिद्ध। जिहिं धम्मकज्जि जणु अहियलुद्ध, परदव्वहरणि पगुय गुरुद्ध॥१॥
सुपयदरू जिणहरसिरेसु, न हु दीसइ पुण नायरनरेसु। जिहिं तियलोह सुहरूह करेसु, अइमलिणपंक गिम्हह सरेसु ॥२॥
तत्थत्थि नराहिव कित्तिचंद, जसु जसिहिं विणिज्जिय भमइ चंद। न हु पावइ कत्थ वि जाव ठाण, ता जरूरइ सेवइ सुनठाण ॥३॥
जुयराय समरविजयाभिहाण, लहु तास सहोयर दोसठाण। परिपालइ दोन्नि वि नियय रज्ज, मणवंछिय साहइ सयलकज्ज ॥४॥
जिणि भग्गठग्गसूरप्पयाव, विणिवारियसयरिउप्पजाव। कयकतकंति निज्जुलिकराल, करनाल करतल करि विसाल ॥५॥
गज्जियरवि तज्जइ किरि दुरत दुक्कालमहारिउवलमहंत। गयणग्गजरणि निम्मियनिवास, पूरंतउ तिहुयणलोयआस ॥६॥
कमिणब्भपकउब्भरुगयद, अह पाउसकालमहानरिंद। सालूरमोरगणवंदिविंद, जयजयरवपत्तअमदनंद ॥७॥
इयवरि कोऊहलरसाल, आरूढ गवक्खिहिं भूमिपाल। उल्ललिरवहुलकल्लोलमाल, पिक्कइ नइपूर महाविसाल ॥८॥
उत्तरिय भूमिवइह दुरत, तिहिं आगय नियपरिवारजुत्त। आरहिय नावि पविसइ खणेण, नइपरमज्झि कोऊगरसेण ॥९॥
जवरेवि करइ जा परियणेण, सह जूयइ ता उवरिं घणेण। वुट्ठेण पवड्ढिउ नइपवाह, अइतिवेगि पवहइ अगाह ॥१०॥
उम्मग्गि जति अह पेल्लियाउ, जह उक्करु नरनरचेल्लियाउ। न हु कन्नधार वावार कोइ, निप्फुरइ लोइ हलबोल होइ ॥११॥

एतदर्थे श्रीमदानिर्ग्रन्थस्वरूपमुच्यते—

नत्वा नमस्कृत्य सतः सिद्धान्, साधूंश्च चारित्रगुणोपपन्नान्। निवेद्यते धर्मपथानुशिष्टिः, कर्मारिवारोन्नतिविघ्न-विधिः ॥ १ ॥ गुणान्वगुणागणिनीरराघ, श्रीश्रेणिकोऽभून्मगधाधिनाथः । स मण्डकुक्ष्याह्वयचैत्यचैत्य, निरीक्षितु गाव बहिः कदाचित् ॥ २ ॥ प्रफुल्लवृक्षव्रजछिन्नसन्ध्यन्तर्यायिमत्पुष्पफलैरवन्ध्यम्। तत्काननं नन्दनयद्विजाति, प्रीतिर्न यद्दर्शनतोऽपि माति ॥ ३ ॥ श्रीश्रेणिकस्तत्र मुनीन्द्रमेकं, ददर्श शान्तं मरसीव चेकम्। वृक्षस्य मूले मृदुले निषण्णं, दृष्ट्वाऽस्य मे भूमिभुजेति विस्मम् ॥ ४ रम्याऽस्त्यहो अस्य वपुर्विभूषा, रम्यं वयो रम्यतमा मयूखाः। नि सङ्गता क्षान्ति-रहो विमुक्तिः, तद्रूपमार्गस्य तमाभिरक्षि ॥ ५ ॥ तद्रूपमस्मेरयजातचित्र, सविस्मयोऽभूत् क्षितिपः स तत्र। प्रदक्षिणी-कृत्य तदीयं विशेषं, ननाम तत्पादयुगं ततोऽयम् ॥ ६ ॥ न दूरवर्ती न नृपस्तयाऽऽसन्नासनवर्ती धृतधर्मयासः। कृताञ्जलिः पृच्छति पूज्यपादः, यस्मादुर्वैव गुणैरतुल्यः ॥ ७ ॥ यथोनते प्रव्रजितः किमर्थं, यो भोगकालेऽस्ति तद्युक्तमत्वम्। इत्येवमुक्ते मुनिनेन नरेन्द्र तस्मिन् मोऽप्याह महर्षिरेवम् ॥ ८ ॥ भूमीपते जो अहमस्म्यनाथः, प्रवर्तते नो मम कोऽपि नाथः। तस्मिन् हि मे न कृपाऽनुकम्पा, स्पष्टा महात्मन् यथाऽत्र पैम्या ॥ ९ ॥ एव सुधाप्यस्य मुनीश्वरस्य, श्रीश्रेणिकः स्मेर पुराः प्रहस्य। तद्रूपसम्पद्दिनरञ्जितात्म, कथं न नाथोऽसि तवास्ति नाम ॥ १० ॥ नाथस्तव त्वामहं भयामि, त्वं हृष्ट भोगान् भजस्वानुगामि। काले समान्य परिवारवस्य, दुष्प्रापमस्मीह पुनर्नरत्वम् ॥ ११ ॥ अथो मुनिस्तत्र प्रथम

१ सिद्धांस्तव् २ वृक्षस्य ... इति ... ३ ... ४ सरोऽपि

रत्नाब्धः, प्रवर्तते त्तो मगधाधिनाथ। कथ स्वय भर् गुणरामनाथः, मपधमे स्व परत्रीपनाथः ॥ १२ ॥ श्रुत्वेति साधोः ममान्नस्तृपाम्नः, तथिम्मयो धो गुरुणेन धाम्न' । जीमूतवारीव नयः पुत्रागयक्लिलो मुग्नाप्यश्रुतपूर्ववाक्यम् ॥ १३ ॥ नृपोऽयदृम्मे करिणः मदम्भाः, पुराणि चा"त पुरमन्नि विश्वा । ऐश्वर्यमाक्षा यशुधा च जोगा, मद्गोत्कटा न्नरिलराः पुरोगा ॥ १४ ॥ ईदृश्यनासे घमडापवर्ग, मता तदृत्कामितपरतुर्वं । जनाम्यनाथोऽत्र कथ मृगाऽदस्त्र नागमे दे घमणार्ण्यवाद् ॥ १५ ॥ यनाथशब्दस्य न हि त्वयार्थः, प्रबुध्यते शौर्यजितोरुपार्थ । एथ जगादर्षिरनु ग्नीश रसुरगुरगुकः शैव त्व प्रतीशम् ॥ १६ ॥ शृणुष्यमान मनसा त्वमव्याग्निक्षेन यस्मीदमहं स्वगम्या । यथा रत्नाभो नत-तीति पूत्त, मत्तो पर्यतथ नृप मपृत्तम् ॥ १७ ॥ कौशाम्म्यऽनै तानिततोरुरेपयादितेयपुर्यां महती वरेण्या । भ्रात पुरी तत्र पिता ममासीद्धनामदपरगमुदायजाम्नी ॥ १८ ॥ हगेदना मे परमा नयम्याद्दिमेऽजयरकर्मजपारयदपात् । दु लाय थाऽरण्यगतो वराहः, मर्यतु पाड्रेषु पजूय दाहः ॥ १९ ॥ दत्तेऽन्तरम्भ्रे रिपुणा निम्मात, शाम्य यथा पीरूलकार्यमातम् । व्यथा तथाऽङ्गेऽजनि भूयसी मे, पश्चास्यजीर्षा गहनेऽतिजीमे ॥ २० ॥ कटिप्रदेशे मकम्योत्तमाङ्गे, पीडाऽन्नयन्मेऽपि पत्र चाङ्गे । सहस्रनेत्राशनिपाततुल्या, दुप्रीतिपानीयकदम्नतुल्या ॥ २१ ॥ व्याधिप्रतीकारकरा मनुष्या, आकारिता मान्त्रिकवैद्यमुख्याः । कुशमसमायातमिहाद्वितीय, शास्त्र यद् तो यदने स्वकीयम् ॥ २२ ॥ तैर्न कथञ्चिन्न तदा यदस्मा

१ इवार्थ या शब्द २ पुत्राषी वृक्षविशेष ३ प्रशांतः सत्कामितवरतुर्वं तृष्णा यस्मात् स तस्मिन् ४ शौर्येण जिता बहवो [illegible]
जातो येन तत्संबुद्धौ ५ इन्द्रीरनितोरुरेणी ६ असान दु सम्

... मा वापि मनाग् विभिन्ना । ते मोचयन्ति स्म न मामनाद्दनाग्यतैषा मम नृप जाता ॥ २३ ॥ समाधिहेतो-
... , ... सा ... निवारम् । ते मोचयन्ति स्म न मामनाताद्दनाग्यतैषा मम नृप जाता ॥ २४ ॥ माता
... सेवाधिता मयी ... चित्तविन्ता । मा मोचयामास न माममानाद्दनाग्यतैषा मम नृप जाता ॥२५॥पति
... , ... दोषा । ... सिषयती ममोर ॥ २६ ॥
... । ... , ... स्वकार्य न ...
... ॥ २७ ॥ ... , ... । ते मोचयन्ति स्म न मामनाता-
... ॥ २८ ॥ ... , पुनः पुन ... न कष्टम् । दीक्षा ...
... , ... ॥ २९ ॥ नीचोक्तवाक्यप्रसरं सहिष्ये, दान्तेन्द्रियः क्षान्तिगुणं वहिष्ये ।
... , ... ॥ ३० ॥ ... ।
... ॥ ३१ ॥ ... , ...
... । ... , ... ॥ ३२ ॥ ... परे ... , ...
... ॥ ३३ ॥ ... मे ...
... ॥ ३४ ॥ ...
... ॥ ३५ ॥ ...

यताऽन्याऽपि च वर्तते या, नाऽपि स्मिते स्वयका निधेया । निर्मैन्यधर्मं ममाप्य कडपि, स्मयीनरनि प्रागत
मेऽपि ॥ ३६ ॥ प्रयग्य यो नैव महाव्रतानि, स्थूलात्मैधाः शुभदायकानि । पृष्ठो स्म चानिगली रीरन्जिनान गर्गं न
गिरि करीव ॥ ३७ ॥ ताऽऽसुनना नागगवेषणायां, स्यावस्य नेर्यानमिती शुनागाम् । आगानिर्गनिगिग्रागी, मो
न नाप्नोति जय यथादौ ॥ ३८ ॥ आम्याज्ञ डीलारमकल्मार्थं, पूर्ण निर्द प्राप्य च मोक्षरागम् । त्वगा प्रयागैगगमा न
कामी, मुनि न न स्याज्ञयगारगामी ॥ ३९ ॥ पूटय कार्याणरानिमराग्यागा च गुप्तिः गुप्तिा लगाग । पग्यागौहग
समप्रकाशस्त्याग्यो नयेत् काव्यमग्निर्दलादाः ॥ ४० ॥ धर्मेऽन्वजे पालिगव पि भूस्या, नाशिकाले नहीक भूषा । श्री
पन स्वस्य च मयलर्थ, पदतुर्गःगुल्फ[1] पारकलग् ॥ ४१ ॥ नई यथा हृति निर्द निरी । नार्त गया नवि न दुग्धी
तम् । धर्मस्यगौ गन् निरयोपपन, प्नोति नैताव ऽस्यामगद्यः ॥ ४२ ॥ या प्रग्नौं मामागा निमिते, तृतुरौ मनाग
पग्नभूगाम् । मगाशपर् जीवितमातरोति, प्राप्ते न किनिगुर्गां निगोति ॥ ४३ ॥ निगापागापारिक तलिरा, न गरग
मधुः न समोऽप्रिवीन्दः । श्रारस्मतहुर्गलिङ्गःमनार्द, खालीव गना निलिते भूजगग ॥ ४४ ॥ नांतुलिते नीगन्नोग्नी ।
यो न त्यजन् किञ्चिन्ग्नेयनीयम् । न गर्वनालीव किग्माऽऽगा, ऽयकृतो गुणनिपूननेगा ॥ ४५ ॥ गन्ग्रंहलाम कगोि
नारि स्वड्पूताऽशातिर्यदार्तिकारी । मर्थे यो सम्गरि मुगह्मो, गगो हरौं गुनमग गृहाः ॥ ४६ ॥ नागान चा
स्थिरचिर्निरर्घा, प्राप्ते न धीर्यस्य नैव समर्था । नार्तं परोऽन्यनि च नाम लोक, विद्युग्यगारगारि उोकः ॥ ४७ ॥

---

१ कल्पदान २ कल्पद् भाशि गन्न मद् न पर्ोनि यत् मद्ह गृगोतु अनेग पते १, १ पर्व

[illegible] सुगाङ्ग [illegible]नीता, निराश्रयं [illegible] मनागमदीक्षा । गोमादिकृत्वा परितापतुष्टा, स्पृष्टं सितोऽनीशतयैव मुद्याः । ४७ ॥ [illegible] मधा[illegible] तु निराश्रयं [illegible], जो बुद्धिमान् ज्ञानगुणैर्गरीमाम् । सुनीक्ष्णमार्गं समभेव क्षित्वा, निर्ग्रन्थमार्गे [illegible] ॥ ४९ ॥ [illegible] सुचरित्रराजी, गुणाश्रितो आत्म इवात्र रानी । निराश्रव पुण्यपथ्यादरेण, मजे [illegible] ॥ ५० ॥ [illegible] पुरुषोऽरिहरो मनस्वी, दृढव्रतोऽदत्तयशास्तपस्वी । निर्ग्रन्थयोगायनमेतदाख्य-[illegible] ॥ ५१ ॥ राजा तदा धर्मकुमारबुद्ध, कृताञ्जलि प्राह कृताञ्जलिश्च । सत्य त्वनाथत्वमि-[illegible] यथातथमिह यद्दिष्टम् ॥ ५२ ॥ तवास्ति मानुष्यमिदं सुलब्ध, सद्रूपवर्णादि च ते सुलब्धम् । सनाथ-[illegible], [illegible]ोऽसि जैनेश्वरवत्सवद्वाथ ॥ ५३ ॥ नाथस्त्वमुपे त्वमहो महर्षे, नाथोऽसि नूनमकरेऽत्र [illegible] । [illegible] नीताम् [illegible] वरां सन्नत्याम् ॥ ५४ ॥ पृष्ट्वेति ते यो मयकाऽत्र विघ्नः, कृत [illegible] । [illegible] [illegible]नत्यमेतत्क्षमस्व त्वयाऽपि ॥ ५५ ॥ स्तुत्वेति तं भक्तया स नरे-[illegible] । [illegible] मन्थजनथ मान्य पुरोऽस्य [illegible] प्रशान्तः ॥ ५६ ॥ प्रोद्भूतरोमा-[illegible], प्रदक्षिणीकृत्य मुनीन्द्रमस्य । स्वां राजधानीं इयाति प्रयात, पुण्यप्रभावोफलमुग्रनाथः ॥ ५७ ॥ [illegible] । [illegible]युतिविप्रमुक्तः, [illegible]निराश्रितस्त ॥५८॥

इति महानिर्ग्रन्थ [illegible] ॥

[illegible]

अथ निःष्टुरकर्मणामुपरि उपदेशमाह—

जेसिं मणो पावमई निविट्ठा, निवाद्निजी पुण संकिलिट्ठा ।

कयाइ ते दुक्खि न हुंति तुट्ठा, ममुस्स पार्वनि दुहाइ दुट्ठा ॥ ५८ ॥

व्याख्या—येषां जीवानां मनसि पापमतिनिविष्टा प्रविष्टाऽस्ति निपातन [illegible] [illegible] [illegible] कस्याचित् [illegible] [illegible]

[illegible] कदाचिदपि [illegible]

[illegible] मानुषन्ति दुःखानि दुष्टाः । इति काव्यार्थः ॥

अत्रोपरि [illegible] कथा—

[illegible]

॥ ३१ ॥ [illegible]

[illegible] पासइ [illegible] देव [illegible] इह लोयहिं गो अम्मक ॥ ७ ॥ करचरणाइ अगुत्ति सक्किय जास कहवि जिम गत्तिय
[illegible] ॥ [illegible] महारउह रुविहि नीहारउ लोयसुइ ॥ ८ ॥ नरकुक्कर तुक्कर कहइ तासु फरि कपार [illegible]
[illegible] । [illegible] दिट्ठिहि मयगझोड मिरिवीरपासि आवत मोड ॥ ९ ॥ घत्त—एरिस त पिछिय गोयमि पुछिय
[illegible] । [illegible] पावरिरुउ चेति महड परिमत हुइ ॥ १० ॥ नामयह सामिय अरकड मह-
[illegible] [illegible] रइजाणि । [illegible] कम्मनिमुक्क निम्मरपणउ [illegible] ॥ ११ ॥ जिणि परिस
[illegible] अ जज्जरमि । नो पुउ गायम पुणवि वीर मह रहउ नाह गनीरधीर ॥ १२ ॥ [illegible]
[illegible] अत्थि [illegible] जणोउनि । ज [illegible] कामिणाउनि [illegible]
[illegible] गामि [illegible] अत्थि नो निजयनामि । तसु रमणि मिगानदा [illegible]
॥ १४ ॥ नहु [illegible] तासु नहु [illegible] नामा [illegible] जासु । नहु [illegible] रउकुच्छि
[illegible] पयडए पहिर [illegible] कियकम्मि नपुमम [illegible] । आगारमित्त पंचिंदियाण
[illegible] तस्स [illegible] । [illegible]
॥ [illegible] अन्नाडियाउ तह [illegible] । कुच्छिय कुच्छिय
[illegible] ॥ १७ ॥ [illegible] तसु पासु [illegible] आणि [illegible] ।
[illegible] नरय ॥ १८ ॥ परिस [illegible] तासु जिम [illegible]

मेउ। पड्डयया मुणनि इय गोयमेण पणमिय निज्जउ को उगेण ॥ २० ॥ पत्त—अणुमउ तुम्ह पामिय विरुज गामिय मियाउत्त नियउ‌ोयणिहिं। आउछव गीरिहिं चरमसरीरिहिं चश्चिय मो हरिमियमणिहि ॥ २१ ॥ जाम—मियगामह मग्निहिं वच्चतउं सिरिगोयम निवजरणिहिं पत्तउं। मुचिमत किरि पह सुरद्दुम अह चिनामणि अतुलपरकम ॥ २२ ॥ इनि मियाउ विम्निय नयणिहिं आगउह जण्ड पुण वयणिहिं। आसण मिद्दिचि तक्कणि उविय अमियमडुत्तिहि किरि पुठिय ॥ २३ ॥ मामिय अम्ह अणुग्गह किज्जउं नियपयकमलयरिहिं ज दिज्जउं। अम्ह मणोरह मयलु वि मि-ज्जउ अज्ज अमियरम्पुप्तिहिं पिज्जउ ॥ २४ ॥ कज्ज किंपि मह आइस दिज्जउ असणपाण ज्चइ त लिज्जउ। गोयम-मामी तो पज्जणेइ मियादेवि तं कसि मुणेइ ॥ २५ ॥ ज्झा अम्ह तुम्ह गुणपिक्खणि तक्कणि त निसुणे वि नियक्कणि। वनुयपुत्तचउरो सिंगारिय आणनि गोयम अग्गइ धारिय ॥ २६ ॥ मुहगुरुचरणिहिं रंगि नमाउ धम्मलाज अन्चिय वुह्लाउ। एणि कज्जि नहु अम्हि इहागय पढम जाय जो अत्थि तुहगय ॥ २७ ॥ जासु रूव सिव्वपुत्तह तुन्नउ मयह मिन्निहिं उउ जु पहिन्नउ। धम्मगीति वहमणकारउ मिगा जणइ वो पहु अयधारउ ॥ २८ ॥ जयउ त नहु कोऽवि नियाणउ मामि कह पुण त वक्काणइ। तो गोयमगणहर त जामइ उज्जवदतकंति उन्नासइ ॥ २९ ॥ तिहुयणगुरुसिरि-गीरि पयामिय तस्सन्नि महमण उन्नामिय। जइ एउ ता सामि विन्नवह वण ऽक ऽत्थ नि धरिय अणुग्गइ ॥ ३० ॥ इय मियदेविवयण आवन्निय गोयम गुरु मन्निय बहुमन्निय। जोयणममय तस्स जा पत्तउ तो तज्जणणि वेस निरत्तउं ॥ ३१ ॥ सगमीय आह्वारिहिं नो पूरिय जोयण निहि महुनि किरि चूरिय। मरुनरधनि सा आगरिमिय गिहद्वार

जा थाविय हरमिय ॥ ३२ ॥ नियमुहवधवि मत्तरंभचत्रि तो मियदेवि जणइ करि अजलि । तुम्ह वि मुहपत्तीय मुह दवडु थागकुतपित्तिमासकडु ॥ ३३ ॥ तो जीमहर वारग्घाऊइ तरकणि डुरहिगंध मुद सामइ । सप्पमरूय गोमरूय सरिसुउ जो पगरत होइ नहु पिउउ ॥ ३४ ॥ अइगंध ठब्भरस छहेविण सववलेइ अवसर जाणे विण । दीसइ अग-आहारिहिं वीणउ नयण वयणनामा परिहीणउ ॥ ३५ ॥ परिकत्तपत्तमझम्मि सोय तत्तुयरिहिं चुजा परिकविय तोय । नो गुजइ चवइ आहारगण तुम्हत रसगिद्धउं अकयपुन्न ॥ ३६ ॥ पत्तसो तत्य तुलतउ कमिरखतउ लोमाहार करेइ वड्ड । पुणरपि नीहारिय रोगिहिं जारिय पुइत्तणि देहाउ वहु ॥ ३७ ॥ नास—एरिस पेक्केविण तस्सरूव गोयम गण-नायग रिस्सरूय । वेरग्ग अवगुर धरइ चित्ति चिंतइय अचिंतिय कम्मसत्ति ॥ ३८ ॥ मियदेवि अणुन्ना लहिवि देव गिरिगोयम पडीवत्त अइ तहेय । मपत्तउ पहुपयजुय नमेइ करकमल जोडि इय विन्नवेइ ॥ ३९ ॥ तुम्हाण आण पहु गिरि परितु हव विजयरायजयणम्मि पत्त । जइ कहिय तुम्हि तह चेव दिह मइ लोढरूय नदण अणिह ॥ ४० ॥ आहार ताह मइ तयरिस एयारिस सो हुय किंनिमित्त । कम्माणि तेण कह अज्जियाइ अइतिक्खाणि य जिणि सज्जि-याइ ॥ ४१ ॥ इय पुच्छिय गरयगणेण तेण पहु पकारेइ महुरस्सरेण । इत्थेव अत्थि पुर सयडुवार तिहि राय आसि धण-वइ उदार ॥ ४२ ॥ तस्सेह विजयवद्धणअनिहाण वरखेडय धन्नधणोहगाण । जसु केरइ पंचसयाइ गाम नाणाविहध-णधन्नजिराम ॥ ४३ ॥ इक्काइतिहि रछडड आसि जसु डुम्मइ चिचिहि वसइ वासि । जो पाऊइ सज्जणलोयपासि पइहक्क करेवि निग्घणमइणि ॥ ४४ ॥ चिंजाहिगार नामाए नरम अणिय निरेवण निग्घणमणस्स । गामीण लोय दुस्सह

करेण सो पीडइ अइदूरमणए ॥ ४५ ॥ तह निग्गंथुग्ग थोयइ गणइ विरती रुपिहिं नहु गुणेइ । निगुणंमु वि अणु-
गतो य होइ अइउद्धररोम मयुपदेइ ॥ ४६ ॥ आरंभइ देवमहारंभ गिण्हइ नियइत्थिहिं उग्ग भंग । थोवस्स भंताउ
घार घार नहु डुल्लिय मरयइ पुणइ भार ॥ ४७ ॥ रज्जइ नइ नाडइ निदुरगेहि दइअं सुदिक्कमगुणगेहिं । निरिगुणिहि
धणइ मक्खेहिं छपधइ केयइ अग्गवेहि ॥ ४८ ॥ न कयावि दयापरया उसरम थोयागमुरागि कयनिग्गहम्म । अन्तु-
ब्भयकलनिब्भयसम नहु धम्म धणइ मणु पिणि नरम ॥ ४९ ॥ नहु उज्झइ मज्झइ पावकम्म अज्जइ अकज्ज पयडइ मम्म ।
इयाइं माइं गमइ पाव पयासिम घिर गुणिह्व काव ॥ ५० ॥ उप्पन्न अवयपुन्नम्म तम्म नवि नम्मि सोग मोडम
अयसम । जम्मामम्मान तह तुच्छिमूढ अइडम्भइ डुम्फइ कन्नमूढ ॥ ५१ ॥ तह अरिम जगहर पिंडिदुवि मणुअर नाणु
परिमिग्मियबुद्धि । तणुदाह जलोदर सोमसोग उब्भाउ सुडुरमइ कम्मदोस ॥ ५२ ॥ अणुहवइ हवइ अइदीणदीणु आम-
यरगि नजीयव डुक्करीण । तो दमिय अगयकारयाण तप्परियरि यहुगुणकारयाण ॥ ५३ ॥ वंदिहि नि परिचमइ सो
यपक्ष जिम दुग्गिहिं निव्वरनीरगुस । तो अहरुइ काणिहि मरिउ पढममिम नरइ उब्भाउ पभ ॥ ५४ ॥ निहि नहिय
डुम्फ छव्वरिय सो य मियनिजयरायअगय सोय । मयत्त नपुसयदेहगेह डुक्काण अमगय पढमरइ ॥ ५५ ॥ मिम्मी-
राहि जह गोयमस्स मियपुत्तचरिय पजणिय अससम । तह जं खु अगाउ सुद्दममामि अक्काय धिरागमुयंगजामि ॥५६॥
तह मइ निहसिय देसमित्त ज दृश्य जाय मह पय अमुत्त । मिग्गडुक्कम [illegible] मयं गमनु मिच्छनमणि मुणि अनिरमंतु

[illegible] ॥१२॥
[illegible] ॥१३॥
[illegible] ॥१४॥
[illegible] ॥१५॥
[illegible] ॥१६॥
[illegible] ॥१७॥
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ।
[illegible] ॥१९॥
[illegible] ।
[illegible] ॥२०॥
[illegible] ।

[illegible] ॥ [illegible] सवीव गुणथुणुरपिव गादायपिदिं मइ कहिय । नियमणि परिज्ञावइ ते सुद पावइ मणचेय-[illegible] ॥ ८८ ॥

॥ इति मृगापुत्रसन्धिः ॥

अथ जिनगुणोत्कीर्तनेन बोधिलंभपरीत्येनाबोधिः, एतदर्थाख्यायकं काव्यमाह—

धन धयता जिणचेइयाण, सघस्स धम्मायरियाइयाण ।

कुणंति भत्ता सुलहं सुबोहिं, अवन्नवायण पुणो अबोहिं ॥ ८९ ॥

[illegible]—एवं वर्णवादं [illegible] वदन्तः प्रज्ञापयन्तो भव्या मानवा कुर्वन्ति सुलभा सुबोधिं सम्यग्दर्शनरूपा [illegible] [illegible], [illegible] वर्णवादमित्याह—[illegible] धन्यानि चेत प्रसादजनकानि प्रतिमारूपाणि सघस्य [illegible] सदा धर्माचार्यादीना प्रतासापरा सुलभबोधयः स्यु, तथैतेषामवर्णवादपरा [illegible] ॥ तथा च श्रीस्थानाङ्गे—"पचहिं ठाणेहिं जीवा सुलभबोहियत्ताए [illegible], त जहा—[illegible] वन्न वयमाणे, अरहंतपन्नत्तस्स धम्मस्स वन्न वयमाणे, आयरियउवज्झायाण वन्न [illegible] वयमाणे, विविक्कतवबंभचेराण देवाण वन्न वयमाणे" इति । तथा—"पंचहिं ठाणेहिं [illegible], त जहा—अरहंताण अवन्न वयमाणे, अरहंतपन्नत्तस्स धम्मस्स अवन्न वयमाणे, [illegible] विविक्कतवबंभचेराण देवाण अवन्न वयमाणे त्ति" ॥

अथात्र श्रीअर्हद्दानगुणवर्णनोपरि श्रीसुबुद्धिमन्त्रिणोदाहरणमाख्यायते—

पादयामोऽस्यासितद्विषन्नरस्यास्यपङ्कज । आसीद्दासीकृताराति र्जितशत्रुर्जयन्नृपति ॥ १ ॥ तस्य देधाऽपि सद्बुद्धि मन्त्री गम्भीर सारवाद । राज्यभारस्य सर्वस्य यो निर्वाहोऽस्ति यत्नतः ॥ २ ॥ सर्वज्ञाज्ञानिधिज्ञात्मा योऽन्तर्वाह्यरजश्छि-नाद् । श्रीमल्लिमनाम्भोजे लीना यन्मतिषट्पदी ॥ ३ ॥ गुणवर्णनमर्हद्भ्यो गुणधारिणाम् । य कुर्वन्ततिनैमह्य सम्यक्त्व कुरुते निज ॥ ४ ॥ तस्यवार्तानुना देवपूजाव्यापारसादर । शिवनामगताशर्मा सोमशर्मा पुरोहित ॥ ५ ॥ रविरत्नप्रकाशेऽपि यदीयस्वान्तवेश्मनि । मिथ्यात्वध्वान्तसन्दोह प्रससार सुदुस्तर ॥ ६ ॥ अथान्यदा सभासीन राज्ञि मन्त्रिसमन्विते । पुरोहितोऽवदन्नृप किञ्चिज्ज्ञात त्वया प्रभो ॥ ७ ॥ नृपेणाऽवादि किं तज्ज्ञातव्य सोऽप्यूचिवानि दम् । स्वामिन्नद्य वणिग्देशाद्वीर तीर्थे पुराऽवहन् ॥ ८ ॥ तत कौतुकिना राज्ञा पृष्टमेतत् कथ भवेत । तीर्थेऽभीषा यत्राऽप्यापि दृश्यते हास्तिनी स्फुटम् ॥ ९ ॥ श्रुत्वेत्यमात्यवर्गात्मपश्यन्मेदिनीशिता । यूयमेतद्विजानीथ यावदीति कि-मेव भो ॥ १० ॥ राज्ञ प्रतिवाग्भागविशालोऽत्र खलु निष्ठुर । दन प्रतिवर्णनेन प्रतिपक्ष स्फुरद्धिया ॥ ११ ॥ हास्य-मस्थाने एतन्न साधु शक्यमात्मनि । विमृश्यैतदथाचष्ट मन्त्री शृणुत तादृशकम् ॥ १२ ॥ पुरोधा सत्यमेवैतन्नितु भुवनार्ता न वर्ण्यते । रत्नसारत्वाद्धि तत्तत्त्वमित्युक्त नृपेणाऽवदत् ॥१३॥ प्रभो पुरा यदा दैत्या समुत्पन्ना जनार्दना । तदा तदातङ्कवशात्प्रभुः सर्व सुरास्तदा ॥ १४ ॥ नवाधिकशतकोटिमिता दैत्यश्रीला प्रकम्पिता । स्वचतुर्दश रत्नानि

१ आगमनात् दासीकृतानि द्विषराजवध्वानाम् आस्यपङ्कजानि येन स

॥ ५७ ॥ एवड्य मियसुय सधीय गुणअणुरधिय गाहावधिहि मइ कहिय । नियमणि परिभावइ ते सुह पावइ मणवेय-गिरिहि गहगहिय ॥ ५८ ॥

॥ इति मृगापुत्रसन्धि ॥

अथ जिनगुणोत्कीर्तनेन बोधिस्तद्विपरीत्येनाबोधि , एतदर्थज्ञापकं काव्यमाह—

वन्न वयता जिणचेइयाण, सघस्स धम्मायरियाइयाण ।

कुणति भवा सुलह सुबोहि, अवन्नवाएण पुणो अबोहि ॥ ५९ ॥

व्याख्या—वर्ण वर्णवाद कीर्तिरूप वदन्त प्रजल्पन्तो भव्या मानवा कुर्वन्ति सुलभा सुबोधि सम्यग्दर्शनरूपा प्रेत्य धर्मप्राप्तिर्बोधि , पर केषा वर्णवादमित्याशङ्कापनोदायाह—जिनाना चैत्यानि चेत प्रसादजनकानि प्रतिमारूपाणि सघस्य चातुर्वर्णस्य श्रमणश्रमणीश्राद्धश्राद्धीलक्षणस्य तथा धर्माचार्यादीना प्रशसापरा सुलभबोधय. स्यु , तथैतेषामवर्णवादपरा तस्था परत्र दुर्लभबोधितामर्जयन्तीति काव्यार्थ ॥ उक्त च श्रीस्थानाङ्गे—“पचहि ठाणेहि जीवा सुलभबोहियत्ताए कम्म पकरति, त जहा—अरहताण वन्न वयमाणे, अरहतपन्नत्तस्स धम्मस्स वन्न वयमाणे, आयरियउवज्झायाण वन्न वयमाणे, चाउवन्नस्स सघस्स वन्न वयमाणे, विविक्कतवबभचेराण देवाण वन्न वयमाणे” इति । तथा—“पचहि ठाणेहि जीवा दुल्लभबोहियत्ताए कम्म पकरति, त जहा—अरहताण अवन्न वयमाणे, अरहतपन्नत्तस्स धम्मस्स अवन्न वयमाणे, आयरियउवज्झायाण अवन्न वयमाणे, विविक्कतवबभचेराण देवाण अवन्न वयमाणे त्ति” ॥

अथात्र श्रीअर्हदादिगुणवर्णवादोपरि श्रीसुबुद्धिसचिवोदाहरणमाख्यायते—

वाश्यामांश्यामितद्वेषिराजन्यास्यपङ्कजः[1] । आसीद्दासीकृतारातिर्विनयी जयभूपतिः ॥ १ ॥ तस्य देधाऽपि सद्बुद्धिर्मन्त्री मन्त्रीव भारवान् । राज्यभारस्य सर्वस्य यो विश्वस्यास्ति धर्मधः ॥ २ ॥ सर्वज्ञाज्ञानिधिशात्मा योऽन्तर्मद्गुरुवचिनात् । श्रीमज्जिनमताम्भोजे लीना च मतिषट्पदी ॥ ३ ॥ गुणवर्णनमेवार्हद्गुरूणां गुणधारिणाम् । यः पुण्यप्राप्तिमद्भय मन्यस्तत्रे सुरत निज ॥ ४ ॥ तस्यैवार्नीभुजो दवपूजाव्यापारमादरः । शिवनामगताशर्मा सोमशर्मा पुरोहितः ॥ ५ ॥ रविचन्द्रप्रकाशोऽपि यदीयस्यान्तरेऽमनि । मिथ्यात्वध्वान्तसन्दोह प्रमसार सुदुस्तरः ॥ ६ ॥ अथान्यदा सभासीन राज्ञि मन्त्रिसमन्वित । पुरोहितोऽवदद्भूप किञ्चिज्ज्ञात त्वया मनो ॥ ७ ॥ भूभुजाऽवादि किं तत्रोत्तत सोऽप्यूचिवानिदम् । स्वामिन्नहो वणिग्दया नीरं तीर्थं पुराऽवहन् ॥ ८ ॥ तत कौतुकिना राज्ञा पृष्टमेतत् कथं ननु । तीर्थेऽमीपा पताऽद्यापि दृश्यत हंसिनी स्फुटम् ॥ ९ ॥ श्रुत्वेत्यमात्यवक्त्राब्जमपश्यन्मेदिनीशिता । यूयमतद्विजानीथ वावदीति किमेव नो ॥ १० ॥ शठ प्रतिशठाचाराभिर्लाच्य खलु निष्ठुर । दयं प्रतिदवनेव प्रतिपध्य स्फुरद्धिया ॥ ११ ॥ हास्यमस्थानिष्टं प्रतन्न सोढु शक्यमात्मनि । निमृश्येतदथाचष्ट मन्त्री शृणुत ताद्धिकम् ॥ १२ ॥ पुरोधा सत्यगी कितु भूयवार्ता न वरयसा । स्वमेवारयाहि तत्तत्त्वमित्युक्ते भूभुजाऽवदत् ॥१३॥ प्रजो पुरा यदा दैत्या समुत्पन्ना जनार्दना । तदा सदातङ्कनशात्रसु मर्त्य सुरास्तरा ॥ १४ ॥ त्रयस्त्रिंशत्कोटिमिता दैत्यभीत्या प्रकम्पिता । स्वचतुर्दश रत्नानि

[1] आसमन्तात् श्यामीकृतानि द्विषिराजन्यानाम् आस्यपङ्कजानि येन स

यार्थेरन्तरगोपयन् ॥ १५ ॥ लक्ष्मीकौस्तुभदेवद्रुचन्द्रमुख्यानि नीतित । ततो दैत्यक्षये जाते कार्तिकेयत्तुर्जौजसा ॥ १६॥ खर्खरशर्परारब्धे मथनेऽगाधवारिधे । मेरुर्मन्थानकीभूत शेषनागश्च नेत्रकम् ॥ १७ ॥ जज्ञे रत्नाधिकस्थाने सम्लातमा हिमाचल । सर्वे विलोक्तिु लग्ना हर्षमग्ना दिवौकसः ॥ १८ ॥ महारम्भमथो ज्ञात्वा सुरेन्द्र प्रोचिवान् सुरान् । अनिष्टारिष्टसन्दोह कश्चिदुत्पत्स्यतेऽत्र भो ॥ १९ ॥ उत्पातजातनिर्घातसमर्थमवनीतटे । श्रीनेमीशमिहानीयोपवेशयत भो सुरा ॥ २० ॥ दयाभ्यर्थनया स्वामी कारुण्येन समाययौ । दाक्षिण्यनिधय. प्राय पदार्थेषु महाधिय ॥ २१ ॥ नैकाक्षीशाजत स्वामी महादेवस्तदन्तिके । स्थापयामास मघवा जज्ञिरे निर्जया. सुरा ॥ २२ ॥ रत्नानि जगृहुर्देवा स्वानि स्वानि यथाक्रमम् । चित्ते मुमुदिरे बाढ गोपितार्थस्य लाभत ॥ २३ ॥ न किञ्चिदागत शंभोर्भागे श्रीनेमिसेविन । पुनर्विलोडयामासुर्वारिधिं विबुधव्रजाः ॥ २४ ॥ तदास्यामो महेशार्थमथ यन्निर्गमिष्यति । इति सतोष्य त वाचा मेथु पाथोधिमञ्जसा ॥ २५ ॥ तावत् पातालकुम्भेभ्य कालकूट समुत्थित । स्फुटत्येवातिजरित चर्नित बहुपाण्डुरम् ॥ २६॥ विषोर्मिलहरीभिस्त सजज्ञुर्लुप्तचेतना । सहसैव सुपर्वाण प्रपेतुर्व्याकुला भुवि ॥ २७ ॥ समुत्पेदेऽप्सर सार्थे हाहाकार सुनिर्भरम् । मूलस्थितिरिय जज्ञे लोकेऽस्माकमसहायम् ॥ २८ ॥ जगदक्षिकृपापात्र तावत् प्रभुरधावत । पीयूषानयनस्यार्थं कुम्भमादाय मस्तके ॥ २९ ॥ तावल्लम्बुरभापिष्ट मयि सत्यपि सेवके । स्वय किं गम्यते देहि घट येन तदानये ॥ ३० ॥ अत्युत्सालतयाऽचालीदीश कुम्भशिरास्तत । समानिन्ये सुधा स्वामी तत्पार्श्वाद्विविपक्षणम् ॥ ३१ ॥ जीवयामासिवान् वेगात् मुख्य जज्ञे जगत्रयम् । अम्भोदिनी स्थिता शीर्षे तत परमिहार्हत ॥ ३२ ॥ गच्छन्ती गर्गरी शम्भोरुपर्यद्यापि वी-

श्यते । श्यास्त सुरसरित्पूर्वं तृष्णा तदपि भूयसी ॥ ३३ ॥ इत्युक्त मन्त्रिणा भूप प्रहस्योच पुरोधसम् । कीदृगुत्तरमतन दद्दे निर्मलमेधसा ॥ ३४ ॥ विलक्षास्यस्तत सोऽस्थादस्थानकृतार्मणा । कर्मणाऽवर्णवादस्य क्लिष्ट पापक्ताधी ॥ ३५ ॥ वर्णवादन साधूनामर्हता चापि धीसख । सौख्यस्यैकनिधिर्नेहऽमुत्र चापि परत्र [illegible] ॥ ३६ ॥

अथ वर्णवादोपरि दृष्टान्त —

पाडलिपुत्तम्मि पुर निवसइ कोसियग वाणिउ श्यासि । श्यानम्म दरिद्दोमो दामो नहच्चय मित्तस्स ॥ १ ॥ न श्यन नाम धरसो इश्रो सुस्सारठ वसड दखो । घाक्तनयणो सो कोसियस्स साहूसु जत्तिरउ ॥ २ ॥ कासियगा पुण धिक्काऽजत्तउ तत्थ सोमक्रो नाम । श्यत्थि दिट्ठ जाइमठम्मत्तमणो समणरोसिल्लो ॥ ३ ॥ सप्पामित्तमित्ते कामिठ य तम्मोत्ति गणगाहिल्ला । कारिल्लीए वल्ली कि पुण निनहुम चमिया ॥ ४ ॥ श्यह श्यन्नया नयाव पत्ता कुणो कहिवि छननिता । कासियपुरठ थिप्पो साहूणमवण्णमुव्वयइ ॥ ५ ॥ निसुणड नहु पमिसहड तुसिणीउ चिट्ठय कोसियगा । श्यधारयम्मि गुणियापरुसन णणु कुगुणिया सोहा ॥ ६ ॥ ङ्त्यतरम्मि तत्थेव श्यागठ वामनो सुवासिल्लो । श्याजासिठ य सो सोमकेण सुहिठ तुम जह ॥ ७ ॥ ता वामनण भणिय श्यन्नह कि जो गुणतया तुम्ह । किं हरिसिया य दीसह श्यतम्मिएणऽक्क वासेण ॥ ८ ॥ तो तणुत्तु नो त्ति पि तारिस वासनण सव्वत्तं । न तहाभूय भूयाण साहुनिदाइ श्यनर जो ॥ ९ ॥ परितोमहेतुभूय तुम्हारिसाण एत्थ जए । तो कासिठ पयपइ श्यहो मए किमिह श्यनरद्ध ॥ १० ॥ उल्लवइ वासनो श्यह निवारिउ तरसि जइ न वारुयय । तो चम्मिता श्यन्नत्थ जासि न कह तुम मित्त ॥ ११ ॥ एयाठ निप्पाठ सुसाहुनिदा श्यणप्पदप्पाउ । तुममसि

पाविट्टयरो जो सुणसि सय सवरोहिं ॥ १२ ॥ रं जइ कोइ तुममेत्थ केरिसो दसिसु साहुवग्गं जो । जाणेसि सहसजीहो ह अप्प पिए छपविट्टो ॥ १३ ॥ ते मोयवडिया जो अवझवाठे तठे समुझलिठे । तो अरक्खइ सिढिवरो त सोय केरिस धम्मु ॥ १४ ॥ पिझाइणा पढविय पुराणवक्क सुणेसु अवियक्क । सुयणतक्काणेण कि तझसि गसितुरगु घ ॥ १५ ॥ मयक्का— एका लिङ्ग गुदे तिस्त्रस्तथैकत्र करे दश । उभयो सप्त विज्ञेया मृद शुद्धौ मनीषिभि ॥ १६ ॥ एतच्छौच गृहस्थाना द्विगुण ब्रह्मचारिणाम् । त्रिगुण वानप्रस्थाना यतीना च चतुर्गुणम् ॥ १७ ॥" तो वासयेण वविय इत इउ सुमसि एयवयण । तुम्हाणदसणे विय एय उवदसिय अम्हा ॥ १८ ॥

सर्वगतो मधुसूदन । यथा चोक्तम्—

"अह च पृथिवी पार्थ वाय्वग्निजलमप्यहम् । वनस्पतिगतश्चाह सर्वभूतगतोऽप्यहम् ॥ १९ ॥ यो मा सर्वगत ज्ञात्वा हनिष्यति कदाचन । तस्याह न प्रणश्यामि स च मे न प्रणश्यति ॥ २० ॥"

मता परमा पृथ्वी वासुदेव, जल च वासुदेव, शौच च ताभ्यामेव क्रियते, ततो देवेनाधोद्धारधावनमसगतमेव । अ भणसि मुद्धा साहुणो तत्थ—

"तिष्ठमानस्तथा गच्छन्मूत्र करोति यो द्विज । इह जन्मनि शूद्रत्व मृतश्च नरक व्रजेत् ॥ २१ ॥"

ता अप्प दय दासिता मय परिभ्रमा के तुझ सा करे कोइ वि मुदा चीडाव दय सुणमि, अयसर दिढिपढाठे, एम सुय केरिसिठे अरद दाडवमत—

गुरुणो निद्दिंत सुणिऊण हरिसमानहउ छुगुप । पिक्खताण वि अम्हाण जण नाम्ञ्जा न मणयाम्म ॥ २२ ॥ तो को-
निउं पजाअउ निमह दवमि सोयरयपाउ । सिद्धाइ याइणो जणगणा य को मज्झ अवराहो ॥ २३ ॥ इय जाव दुक्खिया
नानरण मापार ल पज्ञाणा तो । नयण अजपमाणा मापारगमा निउग्गमुहा ॥ २४ ॥ पुणरवि धिज्ञाम्मा सो तहेव
माहूण निदमायरउ । भासियगो पुण तप्पुडिपूरठे यागीइ याउ य ॥ २५ ॥ निज्ञाहरजुयलमहो ममुवय अवरम्मि चर-
माण । जिणगाहुलत्तिरगिज्ञमापस धम्मसव्भाए ॥ २६ ॥ निज्ञाहरीउ युत्त पिक्खसु कहमम निदउं मुणिणो । ता मिरव-
यहि सुमन स्वगाहूप पव्विय ॥ २७ ॥ निज्ञाइसएण तउ सोवम छप्पाइना महारोगा । धिज्ञाउणा सरीरे दाणि
सहा भामियरगानि ॥ २८ ॥ सामो जरा य तहि रागायकहि पीडियगातो । जीयिता चिरकाल मरिउ पढम गया नरय
॥ २९ ॥ नमिही अणतकाल मामरउं गरुरुक्खनिहुरगो । ययणामयदामिज्ञा साहूणमराणापण ॥ ३० ॥ इयरो वि
नमिय सुचिरं ससार खहिय छुमनार । कुरुहवाही होही कह वि किछेण कम्मरसा ॥ ३१ ॥ इय जो मुणीण निंदइ
मुणइ सहउसा सुणहि पिवति । ■ दाणि वि ससार सुदुक्खिया हुति अचत ॥ ३२ ॥ केवलमिह जा निसुणइ वारइ
मह्य गसियाइ गवीए । सो कोसिय विर कुट्टहनाहि जायइ न सदेहो ॥ ३३ ॥

॥ इति साधुजनावर्णवादफलसूचक ज्ञातम् ॥

अथ ये धर्मतत्त्वार्थं नावबुध्यन्ते दुर्धियस्ते दुःखिनः सन्तो भव पर्यटन्तीत्याह—

अन्नाणया दोसवसाणुजाया, मुणंति तत्त न हु किं पि पावा ।
भमंति ते दुक्खदरिद्ददीणा, परम्मि लोए सुहविप्पहीणा ॥ ६० ॥

व्याख्या—अज्ञानताया दोषस्तस्य वशस्तस्य अनुजाताः तन्माहात्म्यात् मुणंति जानन्ति तत्त्वं परमार्थं न हु इति वाक्यालङ्कारे किमपि पापाः पापकर्तारः, तेषां किं फलं स्यादित्याशङ्क्याह—भ्रमन्ति तेऽज्ञानवशवदा अत एव अधर्मिणः दुःखदारिद्र्याभ्यां दीनाः अत्र भवे परत्र जन्मनि च सुखविप्रहीणाः स्युः एतत्सर्वमज्ञानताजृम्भितमिति काव्यार्थः ॥

अत्र वधूचतुष्कज्ञातमाख्यायते—

अस्त्यत्र हि राजगृहं गजवाजिविराजिरम्यराजगृहं । श्रीमगधदेशवेशप्रमहीमहीयोऽङ्गनाभरणं ॥ १ ॥ तत्रासीद्दासीकृत-धनदश्रीः सदापि गतशोकः । श्रेष्ठी धनो घनोपमदानः सन्मानभूर्नृपतेः ॥ २ ॥ तज्जायाऽजनि भद्रा निर्मितभद्रा कुटु-म्बवर्गस्य । अविद्या अभद्रा स्वकलाविलासरूपाद्यया विजिता ॥ ३ ॥ चत्वार इव पुमर्था व्यक्तानर्थास्तथाऽर्जितम-र्यादाः । अभवन् तनुसहजाः सदंशपूर्णेतरासदकुरूद्धाः ॥ ४ ॥ धनपालस्तत्राद्यस्ततो द्वितीयो धनदेवः । धन-दत्तस्तृतीयश्चाऽजनि धनरक्षितनामकस्तुर्यः ॥ ५ ॥ जायां आर्याचरिता आसन्नेषामथो मिथोऽरूपा । येषामभूतकाया निमाता मदिरमच्छाया ॥ ६ ॥ श्रीराद्या धनश्याख्या परा तृतीया धनश्च धन्याख्या । एताः कुटुम्बनारोऽस्वरलव धुर-

1 [illegible]

धत्त प्रयत्नं ॥ ७ ॥ अथ कतिचिद्दिवसान्ते स्वान्ते श्रेष्ठी विमर्शमित्यकरोत् । तनुजा ननु जात्यैव हि पतिष्यन्ते सुखे-
नैव ॥ ८ ॥ काचिद्वधूः सुधूर्वहत्वाय यदि समभावमावहति । कौटुम्बकार्यविषये तदा भवेयुस्तरां सुखिनः ॥ ९ ॥ सा
बुद्ध्या साध्व्या नान्याऽन्याऽपरा नवोपायात् । मम गृह्णनोऽपि यस्माद्बत हृदि स्फुरति नैश्चिन्त्यम् ॥ १० ॥ तस्माद्बु
ध्यममूषां परीक्ष्य स्वजनसाक्षिकममूषाम् । इत्थं विमृश्य मनसि श्रेष्ठी श्रेष्ठीकृतात्मपदः ॥ ११ ॥ उद्दण्डमण्डपाभ्यन्तरमु-
द्धरमारचय्य निजगृहे । स्वज्ञातिजातिजनताममितामामन्त्र्य शुचिकृते ॥ १२ ॥ तदनन्तरमथ पुनर्नूतनताम्बूलपुष्पफल-
दानैः । सम्मान्य पौरवर्गं तत्प्रत्यक्षं स्नुषाः सर्वाः ॥ १३ ॥ आहूय तत्कराब्जे समर्पयामास पञ्च शालिकणान् । बद्धग्रन्थि
निबद्धान् पृथक् पृथक् व्यक्तमाख्याय ॥ १४ ॥ याचे यदाहमेतांस्तदा प्रदेया अमन्दयमसन्यम् । ता प्रतिपद्य तथेति
स्वस्थानमगुः सुगौरविताः ॥ १५ ॥ एतत् किमिति वितर्कं कुर्वाणो जनगणोऽगमद्गृहम् । को वत्ति कस्य चेतस्तत्त्वसेतरस्य
विदग्धोऽपि ॥ १६ ॥ प्रत्युत पुरातनादिषु शालिकणा रम्या किमतेषाम् । श्वशुरस्यैतरर्थस्तदाहमुपढौकयिष्यामि ॥ १७ ॥
इत्यालोच्य प्रथमा प्रोज्झावय निरादरत्वेन । न हि गौरवं गुरूणां वचने खलु मन्दबुद्धीनाम् ॥ १८ ॥ निस्तुषतामापा
द्यतरां द्रुतं जग्धिता द्वितीयकया । श्रेयस्करा करालमता एत स्वयं गुरुणा ॥ १९ ॥ रत्नकरण्डके बद्ध्वा तृतीयवध्वा
सदाप्रयत्नेन । भूषणकरण्डमध्ये प्रगोपितास्तावदस्ततया ॥ २० ॥ स्फुरद्गुरुतरचातुर्या तुर्या धुर्या समस्तकार्येषु । आकार्य बन्धु-
वर्गं पञ्च कणानुप्तवार् प्रददौ ॥ २१ ॥ एत प्रवर्धनीया पृथक्तया सविधाय कदारम् । कार्यमिदं विस्मार्यं न हि

१ [illegible]

अहह किं जायमेय महाणत्थयं, एम पुकरइ तिहिं सयखजणसत्थयं ॥ २१ ॥
कहमिमेणजाएजोण मारिजाए, मिखह सव्वे वि खडु जेण वारिजाए ।
कहमिमस्सेरिसी मुमइ सपन्नया, तह पलोयंतु नयणेहि जणमंपया ॥ २२ ॥
एम जपतलोएण खग्गप्पहाराउ उधारिउं चूरई सयहा ।
वजारइ रोसरत्तो महीयासवो, धरिय धाहाइ त रज्यनयरूमवो ॥ २३ ॥
किं तए जाय किज्जइ अणायारया, दिस्सए किं न ससारनिस्सारया ।
तुज्झ जइ कज्जमेएण रज्जाइणा, ता तुम गिण्ह अवमित्थ रररज्जुणा ॥ २४ ॥
जेण लज्जिजाए इत्थ जणमज्झए, त कुलीणेहिं कइया वि न करिजाए ।
जपिए एयमवि तस्स नो उवसमो, पवरपुप्फासमावन्न पारदुमो ॥ २५ ॥
हत्थजुयलम्मि विक्खोभिऊण गउ, जह य उक्कणिय आणाखरज्ज गउं ।
बुज्झई कह य धम्मोवएसाइयं, जस्स मणमज्झि पावंधयारचयं ॥ २६ ॥
॥ भास ॥ दुच्चरिय वियाणिय चित्तिहिं आणिय पावखाणि जाउयतणउं ।
संवेगिहिं रंजिय कम्मि अगजिय, अथिर मुणइ धण अप्पणउं ॥ २७ ॥
सुयणो वि हु दुज्जण हवइ होइ, धणकारणि मित्त अमित्त होइ। निद्दिणा पज्जत्तमिमेण मज्झ, नीममिय उय गय नयरमज्झ॥२८॥

[illegible] सुश्राविका ॥ २२ ॥ इत्युक्तास्तेऽथ निज ग्राममगु प्रावृषि प्रकृष्टेऽब्दे । मधुकेदारे प्रवरजलयोगात् प्रोप्तनन्त- [illegible] ॥ २३ ॥ [illegible] ततोऽप्यारोपितवन्तस्ते पृथक्तया क्षेत्रे । प्रथमे चप प्रस्थ शालिकणानामजनत् पूर्णे ॥ २४ ॥ [illegible] [illegible] शालीनामाढक समजनिष्ट । खारी तृतीयवर्षे कुम्भ प्रवनूव तुर्येऽथ ॥ २५ ॥ कुम्भसहस्राण्यजनन् [illegible] । इयती वृद्धिर्बुद्धिमताऽन्याऽन्यया विदधे ॥ २६ ॥ कतिचिद्दिनपर्यन्ते श्रेष्ठी स्वज्ञातिजातिमा- [illegible] विधाप्य [illegible] वधूचतुष्कं समाकार्य ॥ २७ ॥ प्रार्थितवान् शालिकणान् श्रीरश्रीरिति यतस्ततो लात्वा [illegible] [illegible] ॥ २८ ॥ श्रेष्ठाचष्टेमा प्रति तानुपलक्ष्यातिलब्धलक्ष्यत्वात् । महत्ता खलु नैते [illegible] स्वामिन् ॥ २९ ॥ ते नूज्झितास्तदैव हि खल्वीरास्यन्मयाऽऽशिता क्षणत । खारनाऽऽजरणक- [illegible] ॥ ३० ॥ धन्यनन्या धन्या विना निशाय समयमार्हतम् । पश्चापि सम्पन्ना स्वामिंस्ते जज्ञिरे [illegible] ॥ ३१ ॥ [illegible] निर्मिता मदीयजनकगृहे । सन्ति ततस्तरितममी शकटोघैर्गर्दूपैर्महिपे ॥ ३२ ॥ [illegible] पृथ पृथ [illegible] । तद्यक्तं म तथैव हि नद्गुणसत्रीष्णप्रीत ॥ ३३ ॥ प्रणिगद्यानिमाय [illegible] । किं मान्दनमग्रोचितमाह स्म म यूयमेव जानीथ ॥ ३४ ॥ [illegible] स्थालयजा प्रथ- [illegible] । [illegible] स्तु मज्ञेदं ॥ ३५ ॥ [illegible] [illegible] । [illegible] ॥ ३६ ॥ श्रीनाभिनाभिकपयश्रकर[illegible]णता । मणि- [illegible] ॥ ३७ ॥ [illegible] । तत्रोऽपि गृहजनः

माञोद्दिग्या सुगुणरोहिण्याः ॥ ३८ ॥ कौटुम्बजारमारोप्य श्रेष्ठी स्वमुषा ततुष्कमौ । स्वयमारराध धर्मं जैनमहामोनिद मनवम् ॥ ३९ ॥ अस्तेनमित्युदीर्य ययौ स्व धाम तत्सगीनजनः । मेधात्रिशिरोरत्न धन्यं धन्य हि मन्वानः ॥ ४० ॥ अन्यान्युपनयनी स्पष्ट पञ्चाङ्गमध्यजागेऽस्मि । जम्बूपुरः सुधर्मस्वामिकृता निर्मरंगैरम् ॥ ४१ ॥ धन्यस्थया गुण्या ज्ञातिनीपम्यजाः श्रमणगह्नः । वध्यसथा च जव्या महानि स्वनु शालिपञ्चरणा ॥ ४२ ॥ यथोज्झिताऽऽप्य कणान् प्रणाशा, तु निन्यजनुरमकरीव दास्यात् । तथैव दुष्कर्मवशेन जन्तुः, पञ्चमतीप्रोज्झनपातमेतु ॥ ४३ ॥ अज्ञानना दोषनिरस्ततत्त्वमनोधमजातममलन्तु रा । यत्रम्यते कुगतिनाममध्ये, सर्वज्ञनिर्दशनिहीनचेता ॥ ४४ ॥

॥ इति वधूचतुष्ककथा ॥

पुण्योदय विना धर्ममार्गा दुर्लभ इत्येतदुपरि काव्यमाह—

पुण्णोदएण नणु कोइ जीवो, जिसं समुज्जोऽयनाणदीवो ।

मोहन्धयारप्पसरं दलित्ता, पिच्छेइ निव्वाणपहं पसत्थं ॥ ६१ ॥

व्याख्या—पुण्य धर्मस्तस्योदयः पुण्योदयस्तेन कृत्वा पुनः कोऽपि जीव पञ्चेन्द्रियत्वादिधनाढ्य भव्यप्राणी स कीदृग् भृशमत्यर्थं समुद्द्योतितः सम्यक् प्रोज्ज्वालितो ज्ञानरूपः प्रबोधरूपो दीपो येन स तथा, मुह वैचित्त्ये मोहयति मति भ्रममापादयतीति मोहः सप्ततिकोटाकोटिसागरप्रमितस्थिति, सर्वेषां कर्मणां मध्ये मोहस्यैव प्राधान्यस्यापनार्थं तदभिधानं, स एवान्धकारस्तमोभरस्तस्य प्रसरस्तं दलयित्वा प्रेक्षते अवलोकयति निर्वाणपथं मोक्षमार्गं प्रशस्तमिति काव्यार्थः ॥

तत्यंतराया यदवि पसिद्धा, कोहाइणो वेरिगणा निरुद्धा (समिद्धा)।
हरंति ते धम्मधणं ठवेणं, को निज्झिणेइ नणु ते वलेणं ॥ ६२ ॥

व्याख्या—यद्यपि यदि कदाचित्सम्यग्ज्ञानोद्द्योतबलेन मोहमहातम ममत्वमपाकृत्य कोऽपि प्राणी सिद्धपत्तनमी- [illegible] तथापि मार्गान्तराले वैरिणः प्रबला विघ्नव्यूहविधायिन इदेन व्याकुर्वन्नाह—तत्र मोक्षमार्गप्रस्थायिनां भव्याना- [illegible] प्रसिद्धा सन्ति। क ते इत्याह—क्रोधादयो वैरिगणाः क्रोध आदिर्येषां ते क्रोधमानमायालो- [illegible] अनन्तानुबन्धिप्रत्याख्यानाद्यास्ते जीवस्यान्तर्गामिन शत्रुरूपा एव सन्ति, परं किंभूता‌ः ? समृद्धा [illegible] हरन्ति धर्म एव धनं धर्मधनं बलेनापि बलेनापि पुण्यस्य स्थापनयमपहरन्ति अतोऽपि सिद्धिपथप्रवृत्ता [illegible] तथापि श्रीजिनशासनरुपया कश्चिदानन्तरङ्गरिपवान्निर्जयति भव्यो मनोबलमाहात्म्यात्ताहगस- [illegible] इति तात्पर्यं ॥

पावाइं पावा परिसेवमाणा, धम्मं जिणुद्दिट्ठमयाणमाणा।
अणाणवट्ठेहिं वयानिमाणा, मिवंति श्रप्प नरए श्रयाणा ॥ ६३ ॥

व्याख्या—[illegible] पापानि पापाः पापैर्भिन्न‌ः प्राणिनः सेवमाना भजमाना, [illegible] स्थाने धारयत इति धर्मम् धर्मं जिनोदिष्टं जगत्प्रसीत न जानन्तः अज्ञा- [illegible] [illegible]

प्रगुणीनप्राप्त ज्ञानमज्ञानशीतातपयानाधिमहननाद्यमौनमपुरुहनाद्यतनुक्लेशै कृत्वा पर्य महातपस्याकारिण इति कृशानिमाला अज्ञानादहङ्काराभिजाता अत्र क्षिपन्ति आत्मानं नरके भवग्रगतौ अज्ञानाद्युबोधारूढात्मान इत्यर्थ ॥ अत्रार्थे श्रीरत्नमालाप्रबन्धित पूरणाख्यानमाख्यायते, तद्यथा—

इयेव जम्बूदीवे भारहवासे गुणोहआवासे । विञ्झगिरिपायमूले विउलसिलावट्टनयरमूले ॥ १ ॥ मणहरजणवेसमी विभवनामम्मि सन्निवेसम्मि । सिट्ठी पूरणनामो कणयघणकोडिअभिरामो ॥ २ ॥ तस्सन्नया कयाई जाए पुत्तायरत्तकालम्मि । गुरुमिच्छाइउवियम्म य चित्ते चिन्ता समुप्पन्ना ॥ ३ ॥ अत्थि पभूअं धणधन्नमखलं मंदिरम्मि पुन्नवसा । तो भिन्नाजराणं आमनिणा सुरकुमारो ॥ ४ ॥ तण्धरऋ नियनिच्छमणय भगय गुणगणेहिं । ठविउ कुडुम्बभारं सयमेव घडपुन्नं दाणं ॥ ५ ॥ दाणमय नियहत्थ करिजु परिहरियमयणमरणं । गिविहसमहमनस्स पारियजास्स पवज्ज ॥ ६ ॥ तसो गहिय काष्ठ न मत्त एस गिणहए दिक्ख । कडं कयत्तवकोकम्मेण अट्ठ वग्गेण ॥ ७ ॥ पारणदिवसे हिंडइ भिक्ख नयरम्मि भोजनत्थ । चउपुडयं पडिगहिग गहिय करे पूरणतवस्सी ॥ ८ ॥ ज पडइ पढमपुडए दीणाणाहाण त समप्पेइ । जं बीय गुणयाणं चागं कियावुमा ॥ ९ ॥ मा मयकन्ननाण तति पुडए पडेइ जा जिरका । ज पडइ तुरियपुडए माहरइ अप्पणा ते सो ॥ १० ॥ न वि उगीमयारा पक्खालिया जलेण अट्टरिस । अमखुममत्तो मतो गमेइ काल तहिं इयरं ॥ ११ ॥ अह पञ्जत्त नाऊण आउणो अप्पणो स पूरणउ । उत्तरपुरच्छिमाए दिसाए जत्त परिच्चयइ ॥ १२ ॥ अह आगि अगिरा चमरचंचनामेण रायहाणी तो । पडिपुण्णउपरामरताई पालिउ पयडो ॥ १३ ॥ माम सत्तिहिय

सप्पतरायो पट्टवे पसिद्धा, कोहाइणो वेरिगणा निकठा (समिद्धा)।
हरंति ते धम्मधणं ठवेण, को निज्जिणेइं नणु ते नवेण ॥ ६२ ॥

व्याख्या—यद्यपि यदि कदाचित्सम्यग्ज्ञानोद्योतेन मोहमहातम ममायमपाकृत्य कोऽपि प्राणी सिद्धसाधनमी- [illegible] विषमपृष्ठस्थायिन वदेन स्वायुर्मार्ग—तत्र मोक्षमार्गप्रस्थायिना [illegible] प्रचुरा प्रसिद्धा सन्ति। के ते इत्याह—क्रोधादयो वैरिगणाः क्रोध आदिर्येषां ते क्रोधमानमायालो- [illegible] अनुर्वेशा [illegible] अन्तर्गामिन नानुरूपा एव सन्ति, पर किंभूताः? समृद्धा [illegible] हरन्ति धर्म एव धन धर्मधन [illegible] पुन्दरूय स्थापनेयमपहरन्ति अनेकेऽपि सिद्धिपथप्रवृत्ताः [illegible] कश्चिदानन्तरज्ञानिपन्नान्निर्जयति नव्यो मनोनवमाहात्म्यात्साहस- [illegible] इति काव्यार्थः ॥

पावाई पावा परिसेवमाणा, धम्मं जिणुद्दिठमयाणमाणा।
[illegible] बयाणिमाणा, गिरंति अण्णं नरए थयाणा ॥ ६३ ॥

व्याख्या—[illegible] पापकारि पापा° पापमेषिनः प्राणिनः सेवमाना आचमानाः, [illegible] प्रति धर्मं धर्म जिनोदिष्ट [illegible] न जानन्तः [illegible] [illegible]

दसुनीतमाज्ञ ज्ञानमज्ञानदीतातपयातार्घासहननायमी ामसुद्दगाधतनुद्वेवीः कृत्वा यथं महातत्त्याशारिण इति कृताभिमानाः मञ्जूलाहङ्काराजिमताः मत क्षिपन्ति आत्मानं नरके भवगती अज्ञानापुर्वाधारकान्मान उत्यर्थं ॥
अनार्थं श्रीपद्मसाधनकल्पित पूरणाख्या मारव्यायते, तथा—

इत्थेव जंबूदीवे भारहवासे गुणोहआवासे । विंझगिरिपायमूले विउलमिआवहजणमूले ॥ १ ॥ मायइनामगामंमी धिज्जेसनामम्मि मन्निवेसम्मि । सिट्ठी पूरणनामो कणयधणकोडिअजिराजी ॥ २ ॥ तस्सन्नया कयाइं जाग पुव्वरत्तकालम्मि । सुहनिद्दाइवियरस य चित्त चिंता समुप्पन्ना ॥ ३ ॥ अत्थि मज्झ धणधन्नसमपत्तं मंदिरम्मि पुष्करगा । तो मित्तनाइयणं आमंतित्ता सुयइमाणं ॥ ४ ॥ तणयस्स नियनिकुडंगयं सगयं गुणगणड्ढिं । नयरि कुडुंबभारं सयमेव पढमपुव्व गयं ॥ ५ ॥ दारुमयं नियहत्थे चउपुडं परिहरियमवसगंधं । गिण्हिस्समहमयस्सं पाणिवाम्म पवज्जं ॥ ६ ॥ तत्तो तहेव काउ त सव्व गुरु निवइय दिक्ख । उग्गं तवोकम्मेण अहिंर जयमाणे ॥ ७ ॥ पारणदिवसे दिक्षा निरक्के नयरम्मि अतपंतघरे । चउपुडयं पडिग्गहगं गहिय करे पूरणतवस्सी ॥ ८ ॥ जं पडइ पढमपुडए दीणाणाहाण त समप्पेइ । जं दोघे त सुणयाईणं दायं किया तुहा ॥ ९ ॥ सा मग्गकम्मजाणं ततिए पुडए पडेइ जा निक्का । जं पडइ तुरियपुडए आहारइ अप्पणा त सो ॥ १० ॥ तं पि इगवीसवारा पक्खालिया जलेण अइविरसं । अणुसमणो गतो गमेइ कालं सुदीहयर ॥ ११ ॥ अह पत्तीत नाउए आठणो अप्पणो य पूरणत्तं । छम्मासुसणाए दिगए नासं पत्रिसउ ॥ १२ ॥ अह आसि अणिंदा चमरचंपनामेय रायहाणी तो । पम्बुसजुवावअमयसुराइ पावितु पयजो ॥ १३ ॥ मास महिड्ढिय

घट्टो एतिच्छा, कोहाइयो वेरिणो विरुद्धा (समिद्धा)।
मग्गं उवेइ, को निव्विग्घेइ नणु ते वचेणं ॥ ६२ ॥

[illegible] मोहनृपतिना [illegible] कोऽपि प्राणी निर्वाणगामी-
[illegible] तदेव व्याचष्टे—तत्र मोक्षमार्गप्रस्थायिना तत्पाला-
[illegible] सन्ति। के ते इत्याह—क्रोधादयो वैरिणः क्रोध आदिर्येषां ते क्रोधमानमायालो-
[illegible] शत्रुभूता एव सन्ति, पर किंभूता ? समृद्धा
[illegible] अनेकेऽपि निर्विघ्नप्रभूता
[illegible] नत्यो मनोरथमाहात्म्यात् [illegible]
[illegible] ॥

[illegible]—
[illegible], [illegible] आदि [illegible] ।
[illegible] ॥ ५४ ॥
[illegible] ।
[illegible] ॥ ५५ ॥
[illegible]

नस्सतो सेयनउ चरमतो करकजाग्गेसु ॥ ३२ ॥ जयई जत्यरिय पहु तेर ॥

कुसु य म पचिठो ॥ ३३ ॥ चितइ मोहम्मिदो मामरन कत्थ परिमिमिसस्स । निगुनिगुनायगनउ ॥

स्स ॥ ३४ ॥ न हु सप्प पइ पमरइ नउग्गो नठवि विषा अहि जमिरं । मुनो न महगार गिगा ररउ नगु मगागग

॥ ३५ ॥ नयोऽवि एम महिमा हिमगुगुवस्स नीरनाइस्स । च मगुरवि लभउ उहुं गोहम्मकप्पम्मि ॥ ३६ ॥ ता ठेद्दिगा

निणेमरमाजोऽय ऋण्यय म निंदेइ । अहह थरमामयअगारायरप धुर मगा ॥ ३७ ॥ गाहम्मियरम्मागनगा गमि

मए चिहिउं । अरिहतामायणगा नाया मे महगुगस्स ॥ ३८ ॥ एयं चिंतिउ मणे गम्रो रज्जागुमगमागम्म । उहु

उ यक्ष चउरगुवरहुममपत्त ॥ ३९ ॥ निग्गसु जो चमरा मुक्काणि निणेमगीरमरग्गेण । नगमत्यि ममाहिगाइ न

णगु तुह सुद्धधम्मस्स ॥ ४० ॥ इय वुत्ते सक्केण तत्तो निक्खमिय तस्स मिखिउं मो । दोवि मजाणु पत्ता नदिय मिरि-

रजिणपाए ॥ ४१ ॥ चमरिंदत्त पत्तं निरुग्ग जाय सु हीणमत्तिस्स । अमाणकउरगउं नमिद्दी ममारमवि घोरं ॥ ४२ ॥

जइ पुण कंचेण विणाऽवि हुज्जा धम्मो जिणस्स उेण कउं । तो तक्खयकिरियाए साफन्न नगहा किंचि ॥ ४३ ॥ एय पुर-

णचरिय मुणित्तु अमाणकण्णुणाए । दूरेण वज्जियव्व सज्जीहोयवमरिहपहे ॥ ४४ ॥

॥ इति पूरणाख्यानम् ॥

[illegible] दीइ अभावो । [illegible] इंदो सुरवसो चमरनामो त्ति ॥ १४ ॥ तयणंतरमेसो उद्दिणाए [illegible] । [illegible] सुरनाम [illegible] ॥ १५ ॥ मीनामसोवरिठियसंगपुरगेणिगेरणिज्झरमं । सर्व [illegible] रिरिय ॥ १६ ॥ निमनीमोवरि ठवयलेयमिमो णामिऊण नणु रंडो । गो जो असुरा [illegible] ॥ १७ ॥ जो तोहि सडइरिय मामी एमा ठिई निट्टुयरस्स । विणिवारउ सक्का न सक्कतिय [illegible] ॥ १८ ॥ [illegible] मुणिरुनडेण वेमरकखार । को केसरिणो जिवइ करेण विरजीनियाकंखी ॥ १९ ॥ [illegible] विरइ जा ता मयमेव एस रोमिओ । उचिय पहरणमाओ परिमितु गणण चमरिंदो ॥ २० ॥ [illegible] तुरिय । उडु [illegible] रहियउमिम अददीहरोगवण ॥ २१ ॥ तओ सनी- [illegible] मुरे । [illegible] ॥ २२ ॥ अद्दिनु [illegible] निगाए तुरु [illegible] । [illegible] ॥ २३ ॥ करकय [illegible] निग्गओ मयगओ व नमिओ । [illegible] ॥ २४ ॥ [illegible] समाणो एसो सोहम्मकप्पमाओ । सोहम्मारूगयमह धिमाणमा- [illegible] ॥ २५ ॥ [illegible] नीणु नह [illegible] । आरूहिय महामहेण [illegible] लग्गो [illegible] ॥ २६ ॥ [illegible] मुरिर [illegible] पोलो । गुरु [illegible] न हु [illegible] ॥ २७ ॥ [illegible] । मओ [illegible] ॥ २८ ॥ [illegible] ॥ २९ ॥ [illegible] सुरियम

मगि ॥ उद्गगाग्रमाविग्र । चमरस्स हणणहेउ करेण कुलिसं मुयइ सक्को ॥ ३० ॥ आगच्छत वज्जं पिच्छिय जयनीयमाणमो चमरो । पच्चामुहो पलाणो अहोसिरो उड्ढपाओ य ॥ ३१ ॥ सज्जगमउकनिकिजो जीउं निग्गसियरहरदारो । नस्सतो मेयजउ वरसवो क्खजालेसु ॥ ३२ ॥ जयय जत्यत्थि पहू तत्यागतूण सरणमल्लीणो । दोण्ह पायाण मज्झतरम्मि कुंथु व म परिणो ॥ ३३ ॥ चिंतइ सोहम्मिदो सामत्थं कत्थ परिसमिमस्स । जिणजिणनायगचेइयनिस्साए हियस्स चमरस्स ॥ ३४ ॥ न हु मण पइ पमरइ नज्जो नज्जवि जिणा इहि जम्मिय । मुजो न भेइ्राय जिणा नन्दइ नणु मसारत्त ॥ ३५ ॥ नयोऽवि एम महिमा हिमगुरुवस्स वीरनाहस्स । ज मयुवरि समंतं उड्ढं मोहम्मकप्पम्मि ॥ ३६ ॥ तो उहिणा निपेमरमाजोउय अणय म निदेइ । अहह अफ्जामणआयारायरण धुन खग ॥ ३७ ॥ माहम्मियमम्माणजाणे तन्निगहो मए निहिंठं । अरिहतामायणआ नाया मे महपुन्नस्स ॥ ३८ ॥ एय चिंतिसु मणे सक्को वज्जाणुमग्गमागम्म । छहु महरिठं वज्ज चउरगुलपडुमसपत्त ॥ ३९ ॥ निग्गच्छसु जो चमरा मुक्कोसि जिणेसवीरसरणेण । जयमत्थि ममाहितो न हु नणु तुए तुद्धधम्मस्स ॥ ४० ॥ उय वुत्ते सक्केण तत्तो निक्कलिय तस्स मिलिउं सो । दोनि सम्माण पत्ता वंदिय सिरिवीरजिणपाए ॥ ४१ ॥ चमरिदत्त पत्तं निस्स जाय सु हीणसत्तिस्स । अन्नाणकठ्ठमउं नमिही समारमवि घोर ॥ ४२ ॥ न उ पुण कठेण निणाऽवि सुद्धा धम्मो जिणस्स तेण कओ । तो तक्यकिरियाए साफल्ल नच्छहा किंचि ॥ ४३ ॥ एय पूरणचरियं मुणिउ अन्नाणकट्ठाणं । दूरेण वज्जियव्व सज्जीहोयम्मरिहपहे ॥ ४४ ॥

॥ इति पूरणाख्यानम् ॥

पञ्चपूरिहिं तिकइ ता नरिंद, पुच्छइ मग्ध दय खोयरिंद। धायइ धावइ जो गुरुक्क दत्थ, कहइ नरवइ जगि सो समत्थ॥१२॥
निहिं दीसइ दीहरगाउगाउ, निवेसजनुत्तरपर विमाउ। अह दीहतमाआकन्नीयरक्कि, तरणी निसग्ग कह कह नि रक्कि॥१३॥
उवारिय पणिवासर जोएण, संपुन्नउ वरयइपरियरेण। थीसमइ इक्कमण तिहिं नरेस, नियनयणिहिं पिक्खइ वणपएस ॥१४॥
आगमन्तरख अगमसय, हरिहरिणजूह जनुवइ सिग्ध। जमस्थ पमिर तिहिं जमिनाह, आणइ उधेय महा अगाह॥१५॥
मणिरयणपयरेक्य अपार, तारय जिम जिगमिग करइ तार। कूवक्कसलखित्तुखणिय तान, निहि पिक्कइ रयणजालसहान॥१६॥
तं दिक्खिय नियमदिरिहिं पत्त, निरक्खित्तिचक्क परिवारजुत्त। अह चिंतइ सरखसहान राय, वच्चिज्जइ अनसरि नेन जाय॥१७॥

॥ घात ॥ दंसइ तं नरवर नियय सहोयर समरविजय आणे वि सह्न।
अइकुमिवमहारिए चिंतइ तक्कण सो पानिउ मुदुउ यहु॥ १८॥

॥ भास ॥ रयणद्दोहेण निहणेमि नणु जायर, जीवयहत्थखियधणपाननरकायर।
खमसरि खेमि गयतुरयसयमज्जिय, गुरुअनुपदकमारेण ज अज्जिय॥ १९॥
कस्स माया पिया जाय नत्तिज्जया, कस्स मित्ता य नयणी य घरपुत्तया।
जस्स धण तस्स धण सयणसंबंधिणो, पिम्ममानदइ मयो नि नणु परियणो॥ २०॥
मुक्क निरमवचिंतेण उहुजाइणा, पाय नियजायदणएत्थमुरमोइणा।

१ अतिसमासविंग

नणु मरिसु अवराणपिटीइ असाणो । चमरचचाइ इंदो उववन्नो चमरनामो त्ति ॥ १४ ॥ तयणंतरमेनेसो उहिन्नाण पउत्तइ नियइ । आजोएइ सुहम्मासजासमासीणमइगरय ॥ १५ ॥ सीहासणोवरिट्ठियमणेगसुरसेणिसेवणिज्जकम । सक्क भट्टाणियसहस्सतुहच्चमरिदपरिचरिय ॥ १६ ॥ नियसीसोवरि कयपयमेयमिमो पासिऊण नणु रुट्ठो । जो जो असुरा पट्टइ एय दारुद चिट्ठर ॥ १७ ॥ तो तेहि समुल्लविय सामी एसा ठिई तिहुयणस्स । विणिवारेउ सक्का न सक्कतिय-सासुराइ वि ॥ १८ ॥ को खोयणाइ अवइ सुत्तिस्सजणेण केसरकलाव । को केसरिणो ठियई करेण चिरजीवियाकखी ॥ १९ ॥ इइ सुत्तोऽवि न चिट्ठइ जा ता मयमेव एस रोसिल्लो । उच्चिय पहरणसाल पविसित्तु खणेण चमरिदो ॥ २० ॥ पडिहरवण पगिन्हिय तत्तो एसो विणिग्गओ तुरिय । जह तप्पएओ नहयलम्मि अइदीहरोसतणू ॥ २१ ॥ तत्तो सजी-विवमी धीर विहाय सुसुमारपुरे । अवनजत्तियमिगराइपडिममायगमइसत्त ॥ २२ ॥ वदित्तु पयमक्काइ निस्साए तुम्ह दवाहइ । जिणमि हासु सरए तओ गओ चमरअसुरिदो ॥ २३ ॥ करवयमवलगओ निरगओ भयगओ य दप्पिल्लो । हरन्तओ अवरपहमसवरदीवोयहिमभूइ ॥ २४ ॥ सिग्घमवक्कममाणो पत्तो सोहम्मकप्पमाइल्ल । सोहम्मनरूसयमह विमाणमा ग्गिलपरए ॥ २५ ॥ पउमवरपउम अहमित्तु वीवण वह सुहम्मसज्ज । आरुहिय महासद्देण एयमुग्घोसिउ लग्गो ॥ २६ ॥ ध्दर्द कह नणु जो सुरिद मह मत्थ उवरिं धरेतो । तुह पाए न हु मणय मणम्मि सव समुव्वहसि ॥ २७ ॥ कह न हासि पुरु सुमर्मरिसुद्धयदनरसुय सुवि । सक्को निसुणिय दत्तो धिट्ठवयणमइदुमेयस्स ॥ २८ ॥ इय चिंतिय दर्वेसइ स ररिगामरिस पडवमाणे । रे अप्पा वयपन्थय गओसि नणु अक्क निडल ॥ २९ ॥ इइ जामिरो सुनिभय-

करण कुलिस मुयइ सक्को ॥ ३० ॥ आगम्रत यक्का विद्यिय जयजीय

विइ । चमरस्स दणण्दंह करण कुलिस मुयइ सक्को ॥ ३० ॥ आगमुत यक्का विद्धिय जयजीय निग्गमियक्कउनरदारो ।
हो पक्काणो श्रहोसिरो उड्ढपाठे य ॥ ३१ ॥ सत्तागमठरूविरुनो जीर्ज निग्गसियक्कउनरदारो ।
। करकजायसु ॥ ३२ ॥ जयव जत्थत्थि पहू तत्थागतूण सरणमल्लीणो । दोएह पायाण महतरम्मि
। ३३ ॥ चितइ साहम्मिदो सामत्थ कत्थ परिसमिमस्स । जिणजिणनायगचइयनिस्साए हियस्स चम-
रस्स ॥ ३४ ॥ न ▮ सप्प पइ पमरइ नवखो नवाखि विणा इहि जन्तिय । मुजो न महवाय निणा यरइ नणु ममारत्त
॥ ३५ ॥ सयांऽन्नि एस महिमा हिमतुहस्स वीरनाहस्स । ज मझुवरि समंउं चइ सोहम्मकप्पम्मि ॥ ३६ ॥ नो उहिणा
जिणमरमाजोइय छप्पय स निदइ । श्रहइ अवकमणआयारायरण धुन दग्ग ॥ ३७ ॥ साहम्मियमक्माणछाणे तम्मि-
गाहो मए चिहिठं । अरिहंतासायणया जाया मे मदपुक्सस्स ॥ ३८ ॥ दय चितिनु मणे सक्को यक्काणुमग्गमागम्म । छहु
रिउं पक्का चउरंगुलपहुमसंपत्त ॥ ३९ ॥ निग्गमसु नो चमरा मुक्कोसि जिणसवीरसरणेण । जयमत्थि ममाहितो न
पुर पुरुषक्ससत्त ॥ ४० ॥ इय पुत्ते मक्केण तत्तो निक्कलिय तस्स मिलिउं सो । दोवि सचाण पत्ता यंदिय सिरि-
नाय ॥ ४१ ॥ चमरिदस्स पर्स विपर्व जाय सु दीणसरिसत । अगणाणपवसउं जमिहि समारमवि घोर ॥ ४२ ॥
पुरा विपाऽवि तुम्ह अम्मो जिणस्स सरण पर्ज । सो तवयविरियाए सापह रगदा किचि ॥ ४३ ॥ पय पुर-
रुद्द भवाणकज्जाय । एण्य पणियव्वं सम्मीहोयममरिदपट्टे ॥ ४४ ॥

॥ इति पुरुषाम्नायम् ॥

त यसो साम ५ गाथा ६ ६५०

अथाष्टमदस्थानोपरि काव्यद्वयमाह—

न जाइगव्वं हिययम्मि कुज्जा, कुलाभिमाणं पुण नो वहिज्जा ।
रूवं नव इस्सरियं अठव, सक्कु सुबुद्धी न धरिज्ज गव्व ॥ ६४ ॥
थद्धं सु लोए थठवं तवस्सी, सुयाहिउ वा अहय जसस्सी ।
लाभेऽवि सते मुइउ न हुज्जा, तहप्पणो उक्करिस न कुज्जा ॥ ६५ ॥

[illegible]—इति निषेधे जातिगर्वं मातृपक्षगर्वं हृदये कुर्वीत, कुलाभिमानं पितृपक्षादहङ्कारं पुनर्नो वहेत्, रूपं च नव [illegible] अपूर्व [illegible] लब्ध्वा समाप्य सुबुद्धिं सुधी पुमान् नैव धरेत् गर्वं, एतस्मिन् [illegible] मातुयात् नरलस्माकरों हेय नोपादेय सतामिति काव्यार्थः । अथे- [illegible]—[illegible] सु निश्चये लोके जगन्मध्ये बलवान् न भवेत् कश्चित्, अथवाऽहं तपस्वी तपोलब्धिमान् श्रुता- [illegible] यशस्वी कीर्तिमान्, अथ च सत्यपि राज्यमृद्ध्यादिलाभे मुदितो हृष्टो न भवेत्, तथा- [illegible] न कार्य इति काव्यार्थः ॥

अथ [illegible]दोपरि [illegible]कथानकमाह—

[illegible] मदक्ष्याहृयो विश्व सोमदत्ताग्मजोऽनघल् ॥ १ ॥ [illegible] कुर्वन्-

[illegible]

सर्व जातिज मदम् । धार्यतऽनार्य आचार इत्यचार्यत गोत्रजैः ॥ २ ॥ तथापि याज्ञीया ॥ जातिमन्योत्तमा वदन् । अन्यदीयाङ्गसंस्पर्शमप्यपूत हि मन्यते ॥ ३ ॥ प्रतिवेश सचेल स स्नानमज्ञातजोजनः । समाचरँस्तृणप्राय गणयत्यन्यदीयाङ्गसंस्पर्शमप्यपूत लिख जनम् ॥ ४ ॥ अन्यदंतत्पितुर्मृत्या तत्पाविन्यातिरोषिणा । जनकस्यास्पदे चक्रे पुरोधा अन्य एव हि ॥ ५ ॥ ब्रह्म दयोऽप निर्दम्यीकृप भूपापमानजाद्रु । व्यापाररहितैः पौरैर्निःशङ्कमुपहस्यते ॥ ६ ॥ तत स चिन्तयामास निश्वावि श्वासवासित । तत्र कुत्रापि यातास्मि यत्र नाशुद्ध ईक्ष्यते ॥ ७ ॥ न भ्राम्यति क्वचिन्मार्गे क्षुत्तिष्यासितुशङ्कित । निर्ज गाम ततोऽटव्यामटत्काकिकाश्रित ॥ ८ ॥ अविदन्मार्गमन्येद्युःक्षुम्यपस्यामुपेयिवान् । भ्रान्तस्तत्रैव तानेव पश्यति स्वय- दूपित ॥ ९ ॥ निरखा धिरखा जो जो येनयानस्यद्द द्विज । एवमप्युषपन्न त स्पृष्टयानन्त्यजो जनात् ॥ १० ॥ शशाप क्रुद्धीरत निन्दन् कटुकया गिरा । सुष्ठु रुष्ट सं दुष्टात्मा जर्गानोद्गास्य शख्रिकाम् ॥ ११ ॥ मृत्वोत्पेदऽय तस्याङ्गजत्व नैव दुराशय । दमनंस्याख्यया जज्ञे काण कुब्जश्च सञ्जक ॥ १२ ॥ उद्वेजकस्तरा मातृपित्रोरपि स धामन । प्रवर्धमान पापद्धिप्रभृतिक्रूरकर्मकृत् ॥ १३ ॥ भूयास्येनासि निर्माय मायाना मृत्युमासदत् । प्रथमश्वभ्रसवासी समजन्येष नारक ॥ १४ ॥ ततो मत्स्यजनं प्राप्य पुनर्नरयिकोऽजयत् । भ्रान्त्वा भूरिजयान् प्राय श्वभ्रेषु पुनरप्यगात् ॥ १५ ॥ हीनजातिषु सर्वासु समुत्पद्य सुदुर्मना । महादुःखान्यसह्यानि सेहे देहेऽतिपातकं ॥ १६ ॥ कृत्वा बालतप कष्टमकृत्योतिष्कनिर्जरः । ततोऽत्र भरते पद्मखेटाख्ये प्रकटे पुरे ॥ १७ ॥ कुन्ददन्ताख्यपण्यस्त्रीसूनुर्मदन इत्यभूत् । सुरूप सकल

---

१ चाण्डालस्पर्शात्, २ महत्वात् महाविद् ३ सोऽलज ४ द्विजमिति कर्माध्याहार

ौम्य। सुजग। शास्त्रवित्तथा ॥ १८ ॥ परोपकारकृद्गम्भीरस्तथापि जनोऽवदत् । किमेष गणिकापुत्र. कीर्त्यते ह्यतिरूप-
ान् ॥ १९ ॥ दुग्धान्त पतितो मद्यबिन्दुर्जयति दूषक । यादृश रूपमेतस्य गुणवत्ता च यादृशी ॥ २० ॥ तादृग्विधा
.दा जातिस्तदा स्वर्णं हि रत्नयुक् । गुणैरस्थानसंस्थै. किं क्रियते गतगौरवैः ॥ २१ ॥ चम्पकस्रगमेध्यस्था मेध्याऽपि न
शिरः ... यन्त्रणपुटान्या वाक्यपृटवत् ॥ २२ ॥ विषण्णश्चिन्तयामास धिग्मे जन्माधमाधमम् । तावत्केवलिन
॥२३॥ गत्वा नत्वा पपौ तस्य देशनामृतमद्भुतम्। दुर्लभं नृजय लब्ध्वा सुकृत येन जन्तुना॥२४॥
धरानारानुकारिणा । थयेवशिशुमेनेच निरथनायतारिणा ॥ २५ ॥ तद्देशनासुधास्वादादानन्दान्यु
या हानिनमशाद्दीत्स निजाधमजन्मताम् ॥ २६ ॥ धिग्जन्मजन्मारन्यात्थ्याद्यथा वृत्तमन्वजत् । गणिका
बेयउः ... ॥ वङ्कताजद्वैराग्यजावनाजावितात्मना । ययाचे जगत्पार्श्वे प्रव्रज्या मोह-
रपि पापपराङ्मुख । एप आराधको नानीत्ययत्यारोपितो व्रतम् ॥ २९ ॥ सम्य-
ादपोपगम नेञ्जेऽनशन स्वायुष न्य ॥ ३० ॥ स्वर्ग स्थित्मि नमासोऽसौ तुर्य माहे-
र्द्धिमापमवाप्स्यति ॥ ३१ ॥ जाडमणिवेण त्रि पत्तो कुवत्तण दियरो त्रि । सयम-
ीण ॥ ३२ ॥

॥ इति जातिमद विपकथानकम् ॥

अथ गुजराट श्रीवीरस्तवः

श्रीआदिनाथ प्रथमा जिन[illegible] । [illegible] मम् ॥ १ ॥ श्रीवीरो मरहंत्स्वनून म [illegible], [illegible] जिन [illegible] । [illegible] दीनूपरः प्रथमा ॥ २ ॥ अथ प्रभुम [illegible] । [illegible] पूना हरिविदिवाम्बुवृष्टिः ॥ ३ ॥ [illegible] । [illegible] मोऽथ बहुविधजिनाऽपि वीर ॥ ४ ॥ [illegible] । [illegible] भिन्नमिद न [illegible] ॥ ५ ॥ [illegible] घाइन्त्यमत्रजिगण [illegible] ॥ ६ ॥ [illegible] फिजारम् । [illegible] ॥ ७ ॥ [illegible] महताऽभिवीथि । [illegible] ॥ ८ ॥ [illegible] प्रान्त्यो जिनश्रवयपि थामुदर । [illegible] ॥ ९ ॥

॥ इति गुजराट श्रीवीरस्तवः ॥

---

१ [illegible] २ [illegible] ३ [illegible] ४ [illegible] ५ [illegible] ६ [illegible]

सौम्यः सुभगः शास्त्रविचक्षणः ॥ १८ ॥ परोपकारकृन्नीरस्तथापि जनोऽवदत् । किमेष गणिकापुत्रः कीर्त्यते ह्यतिरूप-
वान् ॥ १९ ॥ दुग्धान्तः पतितो मद्यबिन्दुर्भवति दूषकः । यादृशं रूपमेतस्य गुणवत्ता च यादृशी ॥ २० ॥ तादृग्विधा
यदा आसित्तदा स्वर्णं हि रत्नयुक् । गुणैरस्थानसंस्थैः किं क्रियते गतगौरवैः ॥ २१ ॥ चम्पकस्रगमेध्यस्था मेध्याऽपि न
शिरःस्थितैव । इत्याद्यावर्णयन्नवर्णवादान्यो न्यावकूटयत् ॥ २२ ॥ विप्रश्चिन्तयामास धिग्मे जन्माधमाधमम् । तावत्केवलिनं
गत्वाऽऽसन्नोपवनगं मुदा ॥२३॥ गत्वा नत्वा पपौ तस्य देशनामृतमद्भुतम् । दुर्लभं नृजन्म लब्ध्वा सुकृतं येन जन्तुना ॥२४॥
न कृतं किं कृतं तेन परादारानुकारिणा । श्वर्यकेशिसुमेनैव निरर्थंनायतारिणा ॥ २५ ॥ तद्देशनासुधास्वादादानन्दाम्बु-
दयाधिकः । नत्वा ज्ञानिनमप्राक्षीत्स निजाधमजन्मताम् ॥ २६ ॥ धिग्जन्मजन्मारभ्याख्याद्यथावृत्तमन्वदत् । गणिका-
ऽक्षपर्यन्तं यथाज्ञानवान् मुनिः ॥ २७ ॥ उद्भूताजन्मवैराग्यभावनाभावितात्मना । ययाचे भगवत्पार्श्वे प्रव्रज्या मोक्ष-
साधिनीम् ॥ २८ ॥ दीक्षणानर्हजातिरपि पापपराङ्मुखः । एष आराधको भावीत्यवेत्यारोपितो व्रतम् ॥ २९ ॥ सम्य-
गाराध्य चारित्रं बहुधाशमकर्मदः । पादपोपगमं भेजेऽनशनं स्वायुषः क्षये ॥ ३० ॥ स्वर्गं स्वर्गित्वमासोऽसौ तुर्ये माहे-
न्द्रनामनि । विदेहे नृजन्म प्राप्य सिद्धिपदमवाप्स्यति ॥ ३१ ॥ जाइमएणिकेण वि पत्तो रुवत्तण दियवरो वि । सवम-
एदि बद्द दुह हादिति न सवगुणहीणा ॥ ३२ ॥

॥ इति जातिमदे विप्रकथानकम् ॥

अथ युक्त्यद श्रीवीरस्तवम्

श्रीआदिनाथ प्रथमा [illegible] । [illegible] सर्वे, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
मम् ॥ १ ॥ श्रीवो [illegible] म [illegible], [illegible] । [illegible] तु [illegible] [illegible] । [illegible] कि [illegible] [illegible]
पीयूषप्रथमा ॥ २ ॥ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] । [illegible] [illegible] [illegible]
पूतो हरिवरिम्याम्बुरुहि ॥ ३ ॥ [illegible] [illegible] [illegible] । [illegible] [illegible] [illegible]
सोऽयं [illegible] जिनाऽपि वीरः ॥ ४ ॥ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] । [illegible]
[illegible] म [illegible] परिभाजनां [illegible] ॥ ५ ॥ कि [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ॥ ६ ॥ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] । [illegible] [illegible] ॥ ७ ॥ [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] । [illegible] म [illegible], [illegible] म [illegible] ॥ ८ ॥ [illegible] [illegible]
[illegible] जिन[illegible] । [illegible] [illegible] [illegible] ॥ ९ ॥

॥ इति युक्त्यद श्रीवीरस्तवम् ॥

---

१ [illegible] २ [illegible] ३ [illegible] ४ [illegible] ५ [illegible] ६ [illegible]

सप्ततिका

[illegible] यथा सनत्कुमारचक्रिणा सर्वं तथाऽन्यैर्न कार्यं, सनत्कुमारदृष्टान्तस्तु पूर्वं दर्शितोऽस्ति, ततोऽधुना [illegible] सूच्यते—

[illegible] विस्सनंदि नाम निवो। पत्ती तस्स पियगू विसाहनंदी सुओ जस्स ॥ १ ॥ धारिणिना-[illegible] कुमारो [illegible] । तस्सावि विस्सभूई मरीइजीवो उ अगरहो ॥ २ ॥ अह निम्मलइ तरुणो [illegible] । विलसइ सुरकुमारो इव नाणासुहरसपसत्तमणो ॥ ३ ॥ अह सो विसाहनंदी दासीवयणा [illegible] पुरु ॥ ४ ॥ बहु उद्दविउं देसं जो जो परकेण पुरिससीहेण । [illegible] ॥ ५ ॥ तं सुणिय विस्सभूई सरवा यारित्तु तं सय चलिउं । तार पविट्ठो सहसा [illegible] ॥ ६ ॥ [illegible] । ता रत्तगेहिं वुत्त विसाहनंदी दद्दि [illegible] । अह किं करेमि एयस्स मज्ञ भावाउ कुलम्स ॥७॥ [illegible] । [illegible] तस्सेरणा पाविया ॥ ८ ॥ जो जो तुम्ह सिराई [illegible] विसाहनंदिम्मि ॥ १० ॥ तो वेरग्गोवगओ ओगंदि दमेदि [illegible] ॥ ११ ॥ अह निम्मलत्ता नियदयपक्खग्गाम निम्मिऊ मायो । [illegible] ॥ १२ ॥

[illegible]

अथ श्रुतमदोपरि दृष्टान्त कथ्यते—

सायरचदए जहा नवरसवरकाव्यकरणअहीए । गवियमयेण कालिगसूरिपुरो इइ समुग्घरियं ॥ १ ॥ जा बुड्ढ मए केरि समक्ख कयं जणसु निउण धरकाथ । किमवि सुम पि य निसुणसु तो सुत्तं कहसु मइ धम्म ॥ २ ॥ वाएण निज्जिउं ता कालिगसूरीहिं सागरिंदुपुरी । सो खग्गो पायसु खामई दुविणीयत्त ॥ ३ ॥ अह जिवाए गयो मागरचदस निम्मिउं तह नो । कायवो सुयगयो सुहु वि विण्णायउवपा वि ॥ ४ ॥

॥ इति श्रुतमददृष्टान्तः ॥

अथ तपोमदो यथा कौपदीजीवन सुकुमालिकाजव श्रमणीत्वं प्राप्य कृतलयाऽर्थनेन विधातव्यः, (दृष्टान्त) मति स्वयमभ्यूह्य । लाभमदो यथाऽऽषाढभूतिना कृतलया परेनं कार्यं । ऐश्वर्यमदो यथा रावणन सीतापहारजिघां कृतलयाऽन्यनाशय । अन्येऽपि दृष्टान्ता अत्राधिकारे स्वयमवतार्याः ॥ (अयमत्र संग्रहः) श्रीवीर कुलमानतो यत्र जरादुर्योधनो जातितो, मतार्थः शकटालसुः श्रुतमदादैश्वर्यतो रावणः । रूपात्सुयकचक्रचूडपदको दृष्टो तपोगर्वितो, धन्याषाढमुनिविडम्बित इमे त्याज्यास्ततोऽष्टौ मदाः ॥ १ ॥

वालग्गमित्तोऽवि न सो पएसो, जत्थोवइण्णो भुवणम्मि एसो ।
जीवो समावज्जियपावलेसो, न पाविउं कत्थ य सुरुग्धेसो ॥ ६६ ॥

व्याख्या—वालाग्रमात्रोऽपि न हि स प्रदेशोऽस्ति यत्रावतीर्णो नैष जीवश्चतुर्दशरज्ज्वात्मके जीवलोके, किन्तु जीव !

अहह किं जायमेय महाणत्थयं, एम पुक्करइ तिहिं सयखजणमत्थय ॥ २१ ॥
कहमिमेणजाणजेण मारिज्जए, मिखइ सवे वि खडु जेण वारिज्जए ।
कहमिमस्सेरिसी फुमइ सपन्नया, तह पलोयंतु नयणेहिं जणमचया ॥ २२ ॥
एम जपतखोएण लग्गप्पहाराउ छवारिउं जूसई सयहा ।
यजारइ रोसरित्तो महीवासवो, धरिय वाहाइ त रज्यनयरूसरो ॥ २३ ॥
किं तए जाय किज्जइ अणायारया, दिस्सए किं न ससारनिस्सारया ।
तुज्झ जइ कज्जमेयस्स रज्जाइणा, ता तुम गिण्ह अखमित्थ रस्कम्मुणा ॥ २४ ॥
जेण खज्जिजए इत्थ जणमज्झए, त पुत्तीणेहिं कइया नि न करिज्जए ।
जपिए एवमवि तस्स नो उवसमो, पव्वुल्लासमायस्स पारद्धमो ॥ २५ ॥
हत्थजुयलम्मि विछोभिऊण गउं, जह य छक्कणिय आणाखगज्ज गउं ।
वुज्झई कह य धम्मोवएसाइयं, जस्स मणमज्झि पारंधयारच्चयं ॥ २६ ॥
॥ भास ॥ दुचरिय वियाणिय चित्तिहिं आणिय पारखाणि जाउयतणउं ।
संवेगिहिं रजिय कम्मि अगजिय, अथिर मुणइ धण अप्पणउं ॥ २७ ॥
सुयणो वि हु दुज्जण हवइ खोइ, धणकारणि मित्त अमित्त होइ। निहिणा पज्जत्तमिमेण मज्झ, नीममिय इय गय नयरमज्झ॥२८॥

गारत्यगिग पक्षे तथाऽन्यैर्न कार्यं, सनत्कुमारदृष्टान्तस्तु पूर्वं दर्शितोऽस्ति, ततोऽधुना परि पगुरूतिदृष्टान्त सूच्यते—

र्थ विस्सनंदि नाम निवो । पत्ती तस्स पियगू विसाहनंदी सुओ जाओ ॥ १ ॥ धारिणिना- र अगुत्तस्स । तस्सावि विस्सभूई मरीइजीवो नरगम्हो ॥ २ ॥ अह विस्सभूइ तरुणो । विब्भमइ सुरकुमरो इव नाणासुहमयपडमग्गो ॥ ३ ॥ अह सो विसाहनंदी दासीनयणा दयसा कराइ चित्ते धारिसु कुरू ॥ ४ ॥ रज्जु उद्दविळं देसो जो जो परकेण पुरिससीहेण । दयारेइ ॥ ५ ॥ त सुणिय विस्सभूई मरखो धारिसु व सय चलिओ । तान पविट्ठो सहसा ६ ॥ विस्सा म पुरिससीह वब्बिओ जा जाइ पुप्फयणमज्झे । ता रक्खगेहिं वुत्त विसाहनंदी इहिं ॥ सो वि राइ चिंतइ मायाइ अह वणाउ किन्न यहिं । अह किं करेमि एयस्स मज्झ कातासु लुद्धस्स ॥७॥ पाविय पआए रामि एय तस्सेयणा जाणिया ॥ ८ ॥

वत्तं श्रुत्वा समाकर्ण्य सुगुरुभिर्गुरुजनैरर्कं आचार्योपाध्यायसर्वसाधुभिर्निगदित धर्मस्वरूप रे जीव तत्र प्रमादाचरण कर्तुं नैव युक्तं यद्वस्तु दुर्लभ मन्यते तद्यत्नेन धार्यते तदेव शोभन, नात्रार्थ प्रमाद कार्य इति काव्यार्थः ॥

अत्रार्थ दश दृष्टान्तानाह सानुप्रासकाव्यवन्धेन—

अस्तीह काम्पील्यपुरस्य नाथ, श्रीब्रह्मनामा कृतवैरिमाथ । तस्यास्ति भार्या चुलनी तनूज, श्रीब्रह्मदत्तोऽननि वज्यपूतः ॥ १ ॥ विवर्तमानेऽथ कुमारतायां, पुत्रे पिता माप मृतिं निशायाम् । चुलन्यथो दीर्घनृपे सरागा, सजातव-रगुमदविलनागा ॥ २ ॥ नष्ट कुमारो वरधन्वतुल्यमित्रोपयुक्तः पटुशक्तिरूप । श्रामण्यखे पर्यटन निधत्ते, रूपेण नेत्रेषु मुदं प्रदत्ते ॥ ३ ॥ नानाविधापत्सहितास्त्वयस्यास्तयं स्वय धीरमना समस्थात् । अस्यैकदैकाकितया ह्यटव्या, यातोऽभिमुखत्वापटिक पद्व्याम् ॥ ४ ॥ स जातवानापदि यत्सहाय, श्रीब्रह्मदत्तस्य कियत्सुपाय । तत्सर्वथा मे परमो-पकारमायोग्य एवत्वनिदत् कुमारः ॥ ५ ॥ यत—दधात्यसौ द्वौ पुरुषौ धरित्री, ह्यान्यामयान्या च धृता धरित्री । स्वा-धान्य बुद्धिः परमोपकारे, न हन्ति यश्चोपकृत विकारे ॥ ६ ॥ ऊचेऽथ त राज्यधुरानिविष्ट, मा ब्रह्मदत्त हि निशाम्य रिष्टम् । मदीयपार्श्व त्वयका समागन्तव्य ममाधाय मन सरागम् ॥ ७ ॥ श्रीब्रह्मदत्त कियताऽपि कालेनाजूदय नृप द्वाधराज । वर्षाण्यनन्त् षादश तस्य राज्याभिषेकजज्ञी रचिता नैराज्या ॥ ८ ॥ श्रुत्वेति धिग्जातिरतीव लोभी, समा-ययौ सोऽधिकदी स्वपत्नी । नाज्ञापमात्र प्रजते नृपाग्रे, स्थाने पय पूर द्वारपालाग्रे ॥ ९ ॥ तदाऽमुनाऽसौ विहितो

१ मार्ग २ शुभम् ३ मनुष्यश्रेण्या

र्गे गम्यगार्यार्जिता पापलेश्याः षड्विधा येन स तथाभूत , पर कुत्रापि न प्राप्तः सुखलेशः जीवस्य तत्स्थान नास्ति यत्र नोत्पन्नः । यदुक्तम्—

"न सा जाइ न सा जोणी, न त ठाण न त कुल । न जाया न मुआ जत्थ, सवे जीवा अणतसो ॥ १ ॥ लोए असखजोयणमाणे पइजोयणगुला सखा । पइ तं असख असा पइअसमसखया गोला ॥ १ ॥ गोले असखनिगोउ सोऽणंतनिउ जिय पइ पएसो । असख पइपएस कम्माण वग्गणाऽणता ॥ २ ॥ पइवग्गण अणता अणू य पइअणु अणतपज्जाया । एवं लोगसरूव भाविज्ज तह त्ति जिणवुत्त ॥ ३ ॥

तथा लेश्यास्वरूपमिदम्—

मूलं १ साह २ पसाहा ३ गुच्छ ४ फले ५ भूमिपडिय ६ जवखणया । सव १ माणुस २ पुरिसे ३ साउह ४ जुझंत ५ धणहरण ६ ॥ १ ॥ इति लेश्यादृष्टान्ता ज्ञेयाः इति काव्यार्थः ॥

अथ मानुष्यजन्मदुर्लभत्वमाह—

सुउल्लह पाविय माणुसत्त, कुले पवित्त तह अज्जखित्त ।
तत्त सुणित्ता सुगुरूहि वुत्त, तुज्झ पमायायरण न जुत्त ॥ ६७ ॥

व्याख्या—दुर्लभं प्राप्य मानुषं नरजन्म, ततोऽपि कुलेन युक्तं पवित्रं उत्तमकुलजन्म, ततोऽप्यार्यक्षेत्रमासाद्य

तच्च श्रुत्वा समाचष्टे गुरुर्जिर्तुं [illegible] [illegible] [illegible] धर्मश्च [illegible] प्रमाणानां
सर्वं [illegible] गुरुं [illegible] [illegible] [illegible] भगवन भागंने [illegible] [illegible], [illegible] प्रकार [illegible] इति [illegible] ॥

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]—

[illegible] [illegible] [illegible], श्रीकमलनामा [illegible] । [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] श्री[illegible]
[illegible] ॥ १ ॥ [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] मूर्ति [illegible] । [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ॥ २ ॥ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] । [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ॥ ३ ॥ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] । [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ॥ ४ ॥ [illegible] [illegible] [illegible], श्री[illegible] [illegible] । [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ॥ ५ ॥ [illegible] — [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] । [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ॥ ६ ॥ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] । [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ॥ ७ ॥ श्री[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] । [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ॥ ८ ॥ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] । [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] ॥ ९ ॥ [illegible] [illegible] [illegible]

१ [illegible] २ [illegible] ३ [illegible]

ऽस्त्युपाय', इहैपानहा माल्यतर विधाय । ध्वजावहैः साकमसौ चचाल, प्रेक्ष्येति पप्रच्छ नराधिपाल ॥ १० ॥ कस्य ध्वज-
गर्दितं न विप्र', आकारित स क्षपितास्यपद्म । ज्ञातोऽवतीर्य द्विपतोऽव्यगूढ', सस्नेहमीशेन तदातिमूढ ॥ ११ ॥
' सखा मेऽत्र सुखासुखावस्थितावसौ यत्सरलस्वजावः । पुन' प्रवृत्तिं कुशलस्य पृष्ट , कृपीवलेनेव घनोऽत्र वृष्ट
१२ ॥ उक्तश्च राज्ञाऽर्थय वाञ्छितानि, श्रुत्वेति हृष्ट शुभजापितानि । जार्यामपृच्छद्गृहमेत्य वर्णज्येष्ठ स इत्थ सहसा-
धमर्णः ॥ १३ ॥ ममोपरिष्टात् क्षितिपस्तुतोष, प्रियेऽर्थ्यते किं समयार्थकोपः । तया विचिन्त्येत्यसकौ महद्भिश्चितो न
मामर्थयिताऽमितर्द्धिः ॥ १४ ॥ उक्तोऽखिलेऽस्मिन् जरतान्तराले, त्व जोज्यमभ्यर्थय रे विशाले । दीनारयुग्म त्वथ
दक्षिणायां ? स्वेति सोऽगान्नृपते सजायाम् ॥ १५ ॥ तत्रार्थयामास नृपादथेति, तथा कुरु त्व मम जोज्यमेति । पूर्व
त्वत्पद्धराद्यादिगृहे तदस्तु ॥ १६ ॥ द्वात्रिंशदुर्वीशसहस्रसद्मस्वथ प्रतीन्त्य प्रतिमन्त्रिसद्म । प्रत्य-
प्रतिमधान प्रतिसर्वदेशम् ॥ १७ ॥ तेषु प्रपूर्णेष्वथ युष्मदोकस्यह बुजुक्षु क्षितिपास्य्यशोकः ।
नाया , कोऽसावुपायो रचितोऽधमायाः ॥ १८ ॥ किं तुच्छया याचनयाऽनया ते, कुर्वर्थना देशग-
ह' प्रगुणातपत्रछायास्थित संचर नित्यमत्र ॥ १९ ॥ स प्राह मेऽनेन परिग्रहेण, मनो कृत दर्शि-
स्यादियतैव तोषः, शीतोऽपि दर्पाय न हि प्रदोषः ॥ २० ॥ यतः—यो यावतोऽर्थस्य हि जाजन
स्थितं स्यात् । कोणेऽम्बुनो नीरधरेण वृष्टे, तिष्ठत्यहो नाम्बुखवोऽद्भिपृष्ठे ॥ २१ ॥ ध्यात्वेति याच्यं

नहम् २ भातः समृ...

प्रविशमस्य, स्वापेन पानेन पुरोपविश्य । घुर्क नृपस्य प्रथमेऽङ्कगारे, ततः क्रमाघत्प्रकृतेरगारे ॥ २२ ॥ जोर्य न दीनारयुग जनेन्यः, न तत्र प्राप्ति स पुरे धनेन्यः। यद्व्योऽत्र पुंसा मुखकोव्य आसँसदक्तमप्याप न मत्पयासम् ॥ २३ ॥ दरमतायाव्ररनम्य पार, लब्ध्वा नृपाहारमुपैति भारम् । कदाप्यसौ चेत्र पुनर्नरत्वं, संप्राप्यते भ्रष्टमिद हि तत्त्वम् ॥२४॥

॥ इति भोजनोपरि कथा ॥

भूरागिनीकर्णयुगर्णकुण्डलं, विख्यातमाम्ने ननु गोबमण्डलम् । ग्रामनदस्तक्षणको विनाति, श्राद्धोऽस्ति धर्मिश्चणको द्विजातिः ॥ १ ॥ तस्यैकदा वेऽपि गृहेऽनगारा, स्थैर स्थिताः सुष्टमहाविहाराः । कदाऽप्यनूदस्य सुतः सदाद्यः, स पात्रिन साधुपदोः श्रितार्थः ॥ २ ॥ मोघे मुनीन्द्रैर्जयितैत्र सद्यादृ, मायृदृष्टणं याऽन्युदितोऽत्र नत्रांदृ। ध्यारनेति मा दुर्गतिमेव गन्ता, गृहाङ्गनानाँ जनकेन दन्ताः ॥ ३ ॥ छक गुरूणामथ तैर्न्यनेदि, नाप्यैप विम्वान्तरितस्तदति । जगाह पास्यारणमध्य विद्याश्चतुर्दशाप्येष मगधपत्याः ॥ ४ ॥ स श्रावकाखेऽपि समारदीत, श्रद्धागुधर्म कक्षयोपनीतः । स्वानत्य-दोजारकमाप यौवनं, यथा मधूलोपचयं मधौ वनम् ॥ ५ ॥ चतुष्टय वेदगत षडङ्गी, मीमांसन कर्कशतर्कजल्पी । श्रीधमंशास्त्रं च पुराणविद्या, चतुर्दशैताः प्रवदन्ति विद्याः ॥ ६ ॥ ज्योतिस्तथा व्याकरण च कल्पश्छन्दश्च शिक्षा समयोऽप्य नदः । निरुक्तयोऽङ्गानि षडप्यमूनि, मोघानि शास्त्रेषु बुधैः पठूनि ॥ ७ ॥ पित्राऽस्य पाणिग्रहणं व्यधायि, द्विजन्मपुत्री किल पर्यपायि । प्रागुर्विवाहावसरे स्वमातुः, मा मासवत्यारमयेऽन्यदा तु ॥ ८ ॥ खञ्जीनता मञ्जसु वन्नगिन्य,

१ मेप

संजातयत्यः किल गन्ति दैन्यः । नानाविधालङ्कृतिदीप्तिमत्यस्तनायायुक्ता अपि रूपवत्य ॥९॥सम समस्त स्वजनोऽपि तान्नि-र्जल्पतेऽप्यादरतोऽमितानि । एकाकिनी माऽप्यवगण्यमानाऽनलङ्कृता तिष्ठति दूयमाना॥ १०॥पुस. प्रसङ्गोऽतिवर जिघांसो शून्यप्रदेशस्य च भूरिपाशोः । कृता न गोष्ठी परमत्र निर्धनैः, सपद्यतेऽनीष्टविधायिनी जनैः ॥ ११ ॥ स्वपद्यपि क्षीण धनं पुमांसं, त्यनेत्पराज्ञतिमुपेयियासम् । विधोरपूर्णस्य किमत्र घोषा, वपु समस्त स्पृशतीव योषा ॥ १२ ॥ एव यशो-ऽनुस्मरता समेन, स्फुटापमान स्वजनव्रजेन । सा प्रापिता दौःस्थ्यमवेत्य पत्युर्यञ्जीवतोऽप्यस्ति नरस्य मृत्यु ॥ १३ ॥ शेषास्तु ताम्बूलसुमाम्बरश्रिया, शृङ्गारिता प्राप्तमहत्त्वसंश्रयाः । तिष्ठन्त्यशेषा गृहदेवतासमाः, सुखेन लब्धाधिकदीप्ति-मङ्गमाः ॥ १४ ॥ यदेकमातृस्वपितृत्ययत्यदं, पराजय प्राप्तवतीत्थमन्यहम् । नैक धनं तत्प्रविमुच्य यद्यजः, कोऽप्यस्ति कस्यापि महीतटे सुजः ॥ १५ ॥ दानोज्झितः स प्रिय एव दृश्यते, यः सपदा स्वीयगृहे विशिष्यते । सुवर्णशैल परितो यदाप्यते, सूरः परं तेन न किञ्चिदाप्यते ॥ १६ ॥ दास्यं धनस्यैव च चर्करीति, पुमान् पुमांसं न तु नानमीति । धन धन यो द्युपि पापहीति, लोकोऽनु तं वर्त्मनि चंक्रमीति ॥ १७ ॥ ध्यात्वेति साऽगारस्वगृहेऽथ घाणाक्येनापि पृष्टा स्वयम-मुपाणा । पुनः पुना रोदिति निःसमाप्रसे, कृतेऽपदज्ञर्तृपुरः शुजायते ॥ १८ ॥ तर्केण च व्याकरणे न किं स्याज्ज्योतिः-पुराणैः प्रगुणैश्च किं स्यात् । तेषां कपिर्यैरपि यन्त्रमन्त्रैर्यैरजिता नो कमला स्वतन्त्रैः ॥ १९ ॥ संपद्यते नाम नृणामसह्यः, पराजयः स्त्रीविषयः प्रसह्य । धनेप्सुरेदेषाप्तिमती स्वजाया, चंक्रम्यते सैष ततः क्षमायाम् ॥ २० ॥ नन्दस्तदा पादलिपु-

१ नार्य २ भाव गूर्णोलितः वयम्

अगः द्याणानि द्विज योऽजिनया स्वदक्षिणाः । म जग्मिवाँस्तत्र पुरातनाना, नन्दद्वितीशा च तदाऽखिलानाम् ॥२१॥
गंस्थापितानि क्रमतो द्वि सन्ति, प्रौढानि पीठानि रुचा समन्ति । कुकूतियो कार्त्तिकमासजायां, नन्दाभिधानस्य विभोः
गजायाम् ॥ २२ ॥ अस्त्यासनं यत्प्रथमं निवेशित, तत्रोग्रबर्ष्म स तदा यथेप्सितम् । लब्ध्वा समासीन उवाच कोऽपि,
वचमद्य मिक्कुलोऽभिगोपि ॥ २३ ॥ तत्रैत्य नन्देन समं तथा यथक्षाया समामस्य समा यथाक्षयः । यश्रोत्रियोऽस्त्येष
ब्रह्मोपरिष्टमस्तथ दास्या जगदे स धृष्ट ॥ २४ ॥ विधान्यपीठे भगवन्निगद्यायमेवमेवास्त्विति हृत्सुविद्या । मकारायमास-
नक द्वितीय, स्वशुचिकको स्थापितवाँस्तृतीये ॥ २५ ॥ दण्ड चतुर्थेऽपि च जाप्यमाला, स्वयज्ञसूत्रस्य ततामथालाम् ।
तदऽय ब्याममपेन धृष्ट, कुरुवेति पादो म निगृह्य धृष्ट ॥ २६ ॥ छलेप एप प्रथमो मदीययो, पदो प्रणामाञ्जिसृतौ
नरीनयो । कुरुवेत्यथाऽयं जनतामनमन्, समुच्चारति वचो जनिष्यम् ॥ २७ ॥ पुत्रैर्मित्रैर्भृत्यशालाविशेष, कोशैश्चूर्त्यैर्न
क्षमूत्र सुराम् । छलाशीन नन्दमत्र क्षिपामि, रश्मीन वृक्ष वायुयन्मोदयामि ॥ २८ ॥ राहुबीजसजातमथैप एक, सरकेकिन
माहृति या नवकम् । प्रैष्टि निगल्य पुरादपत्य, स्मरन् स्वधिम्यान्तरिताधिपत्यम् ॥ २९ ॥ श्रीनन्दनृपस्य मयूरपोषक-
मा परिमानक्ष्येयतोषक । चाणक्य एषोऽथ जगाम सर्वत , परिभ्रमन् चूरचय स्वगर्वतः ॥ ३० ॥ ग्रामेऽथ तत्राधि-
प्रजायाः, शशाङ्कपानाय ममुत्सुकायाः । न दोहद पूरयितु किशाख, कश्चिन्महिष्या इव सत्यखालम् ॥ ३१ ॥ अपू
निजदोहदे या, गजातरिभायमुत्प्रदेशा । अजन्ययो जीवितकावशेषा, म्लानाङ्गिकेव प्रथमेन्दुलेखा ॥ ३२ ॥

१ मकरम

[illegible] परिव्राट्, पृष्टो जगादेति महानतिप्राट्। दृष्टाङ्गज महममु त्रिधार्य, मनोरथं चन्द्रमस च पार्श्वे ॥ ३३ ॥ [illegible] पूर्णिमास्या, निर्मापितोऽनेन कृते विदास्सा। निर्मीर्ण एक. पटमण्डपोऽर, मध्ये सरन्ध्र [illegible] दोरम् ॥ ३४ ॥ [illegible]ऽत्र मिठ्ठईरिप्य, स्थात्र मपूर्णं पयसात्यत्रयम्। सुप्तोत्थिता तत्क्षणतोऽनिशेषा, [illegible] परेषाम् ॥ ३५ ॥ ईदृस्व हे पुत्रि पिबेममिन्दुं, स्वाती सुना शुक्तिरिवाम्बुबिन्दुम्। तयाऽऽहते [illegible] लिखते स [illegible] बधित् ॥ ३६ ॥ अथापनीते मति दोहदेऽस्या, क्रमेण जातेऽङ्गरह सुकेश्या। [illegible] पानाद्ऽजनिष्ट स ॥ ३७ ॥ राज्यानुमार्याश्चपरित्यक्त्ना, सोऽहर्निशं शृङ्गिमगाप [illegible] पर्यटतीव धाम ॥ ३८ ॥ प्रेषिष्ट धातून् नितिनृहरीषु, रमृरन्नेति [illegible] नृपा महत्त्वे ॥ ३९ ॥ स चन्द्रगुप्तोऽन्यदिने कुमारः [illegible] तद्देश्य तन, प्रोष्ठ किमप्यर्पय म जनन ॥ ४० ॥ यात्रोऽप्यनाणीकृत [illegible] कोऽपि निहन्ति मा मा, त्वर्यां[illegible]यत्ययदसुधामा ॥ ४१ ॥ [illegible] शुभाधिपाय। श्रुत्वा परिव्राट् नाय ममायः, [illegible] न स्वर्यीये हृदि [illegible] ॥ ४२ ॥ [illegible] मो महान्तु गुर्वनुत। स्या न्नमिणार्थं रचयामि कृत्येरगुनी [illegible] ॥ ४३ ॥ [illegible], [illegible] मनोऽनुपश्च। [illegible] मवात्पात्रिभुवमान्यो,

१ [illegible] २ [illegible] ३ [illegible]

नी प्रमिती नन्दवंशैर्तुजा याम् ॥ ४४ ॥ नन्दाम्पजारानुनुधावमानान्, मनीषय विमेण जैतासमानान् । च चन्द्रगुप्तस्य दर्शे प्रनाया, दर्शे नत्रिन्या मरमि स्त्रियायाः ॥ ४५ ॥ यथा न केनाप्यधिगम्यतेऽयं, निर्णेतकोऽनन्त्यमप्रमेयम् । समशषि च भाऊधितुं शिअायामन्यस्य छन्नो रजकस्य दायात् ॥ ४६ ॥ त यावके सैन्यमुपेयिवास, प्रदर्श्य निर्णाशित गान् धेर्माम् । एकेन सोऽयोम्नुरङ्गेण, पृष्टो जवात् दर्जितोर्जटेन ॥ ४७ ॥ ज्ञासीति चन्द्रः शकुन विचार्य, मोर्य म कामात्तद्वेऽल्मि थार्य । नष्टस्तु चाणाक्य इतस्तदादाचाणाक्यहस्ने स्वहय मैमादात् ॥ ४८ ॥ पार्श्व स्मगन्न प्रविमुच्य थोक्ता, रते मौर्येः प्रोग्स्य पदोरजोक्ता । जग्रेऽभिवावानदमारि चाणाक्येनासिना तानदया-मृतगात् ॥ ४९ ॥ श्वारोपितस्मात्र हयेऽव चन्द्र, म्यथ च मयाश्चटित ममन्द्रः । नशात्तुनाम्यपने नियतप्यर्थो गन नकमपर म मय ॥ ५० ॥ यदा मया त्वं युजदस्य दर्शितस्तदा वनान्त करप मयि स्वत । कीहग्गनूयेति न स्याद् विमिनं, मया यदार्या हित पत्र मनतम् ॥ ५१ ॥ योग्योऽयमित्येव तदाधिगत्य, क्रमात्मयाति स स त प्रेणुरम । छत्रे दिने ग्रं तमगा गुरा (हा) यां, मरस्य जैनं महिमा निशायाम् ॥ ५२ ॥ ज्ञात्वा क्षुधापीडितचन्द्रगुप्तं, सस्थाप-यित्वा बहिरत्र गुप्तम् । नन्दस्य नो पश्यति (नु) का नारु ३, ग्रामे कश्चिद्यातुमना विजेति ॥ ५३ ॥ दृष्टो द्विजस्त ग्यपस्य तुष्टा, कश्चिदद्विर्निर्गत ईशनक । विदार्य तस्योदरत करम्न, निष्कामयामास कृतातिमज्जम् ॥ ५४ ॥ दध

१ वनैन नामम्मान २ मयन्यम् ३ मद्वान ४ रपाज्ञो ५ प्राचीनान् पूर्वजानित्यर्थ ६ श्रुत्वा ७ नर मा पश्यसिति संशय

जउपूरिंउ
जिहिं दी
उत्त

[illegible] नहुंव । पुरउं निदु तजिय कूरकम्म, कह पावइ कत्त नि सुरक रमम२ए
[illegible] वरिय सुदुक्कदाह । पुरनयरगाम चोरी करत, सो नट्टइ परधणकण हरत ॥ २०॥
[illegible] । अह अन्नदिवसि निग्गहिय सोय, सामतिहिं तक्कर जिम ससो या॥२१॥
[illegible] आणिय ते हैं एत्थ, नामिय इणि लुटिय सयल देस । जं रुच्चइ त कीरउ इमस्स, इय जपिय तेहिं नरनरस्स ॥२२॥
नरवइ [illegible] नीयमाण, अप्पावइ बहुधणरयणदाण । सो निग्गइ अइसइडुच्चचित्त, नरवइ पुणि हियइ दयापवित्त ॥२३॥
तसु पुत्त [illegible] मह रयणरज्ज, अतेउरपुरहिं न मज्झ कज्ज । सो जाणइ नरवइ दिन्न केम, खिज्जइ हीखिज्जइ अप्प एम ॥२४॥
[illegible] सुयवक्खि जो गहेमि, कयकिच्च सच्च अप्पउ गणेमि । सो वन्न [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible] जय जमिय सव्वे [illegible] ॥८८॥
[illegible] नरयम्मि पडइ मरिय जंनि । अवहिय [illegible] भूय, [illegible] कुमरं सुप्पजस ॥ ८९ ॥
[illegible] । पुण्णइ [illegible] तत्तो जय जमरुइ बहुय ॥९०॥

[illegible] सोऽ[illegible]गर्भम् । [illegible] क्वापि गतावुनारप्यंन जहाम द्विज ईव्यनाय: ॥ ५५ ॥
[illegible] जगतीह जिष्णु । कि पक्षमन्येति न निष्पतद्वं, कुपहत्यमात्मीयमुखेऽपि शङ्के
॥ ५६ ॥ [illegible] आगान्त्रिरीगृहान्त । स्थाङ्के विशाखे परिवेशितायां, तत्रार्जयाणा-
[illegible] ॥ ५७ ॥ [illegible] सदन्ताङ्के, [illegible] प्रोष्पतया कराङ्क । दृष्ट्वा तमूचे स्थविरा रुदन्त, चाणा-
[illegible] ॥ ५८ ॥ पूर्वा सती साह तदा च तेन, साध्यानि पार्श्वाणि पुरैव येन । आसाद्य चाणाक्य उपा
[illegible] ॥ ५९ ॥ तत्रास्ति यो पार्वतिको नृनाथस्तेनास्य मैत्री प्रमनूत चाथ । इत्याह त
[illegible] ॥ ६० ॥ राज्य च प्राग्वयतो विजत्यादास्याम एतस्य यथं धृतज्या ।
[illegible] ॥ ६१ ॥ आन्यन्तरग्रामपुरेषु शिष्टि, स्वा स्थापयामासुरथाप्य
[illegible] स्फुटाचि ॥ ६२ ॥ एकत्र चैकं न पुर पतत्याचीर्णं यत्नेऽप्युम-
[illegible] गृहादितस्य ॥ ६३ ॥ माहात्म्यमेरयेन्द्रकुमारिकाणां, सोऽमंस्त
[illegible] समसा ॥ ६४ ॥ पश्चात् पुर तच्चरित गृहीतं,
[illegible] सदाकीर्निमय [illegible]नाम् ॥ ६५ ॥ तत्रं क्वचित्
[illegible] एकवृन्द, पार्श्वादन क्वापि कपाटवृन्दम् ॥ ६६ ॥

[illegible]

विकस्वर हास्यय जायमान, ददर्श योक्त्र च दूयमानम् । पतु सृजन्त्यो जनतानिमन्त्रण, यथा यमस्येव च शकय

दयम् ॥ ६७ ॥ प्रागुक्तनूर्मिशिरोपमानि, पतु क्वचित्खात्रशिरांसि तानि । ध्वाहृतानि क्षणिकानि पातं, सम नराणा

हृदयंमुदा वै ॥ ६८ ॥ श्वाकर्णमाकृष्टधनुर्नियुक्ता, नाराचराज्योऽप्यपतन् त्रिविधा । प्राणापहार विदधत्य एतयो,

सर्वेनिकानामुभयाश्च सैन्ययो ॥ ६९ ॥ पद पदे दृश्यत एव खण्डी, साश्रु पतन्ती त्रिदशीव चपली । पट्टस्फुरन्मुक्त-

त्रिदिवार्ध, प्रावर्ततात्रिस्तरमित्रि कराले ॥ ७० ॥ उत्थ मयातेषु कतिष्वहस्सु, मासेषु नन्दध्वजिनीसहस्सु । दिशो

दिश गामिषु मनकषु, प्रष्ट मरोगारिषि वा वकेषु ॥ ७१ ॥ चिन्तामयास्वधिका नरेषु, दीनेषु धान्येषु धनोत्करेषु ।

... पुनरागमति स धर्मद्वारं तदैत्रिजेतित स्वमर्म ॥ ७२ ॥ एवेन शक्रादि रथेन यातु, यद्वादि तत् रव सुरतः

प्रयातुम् । नन्दाऽपि खारा निरयाय राय, कर्ता च न्यायोचितयीं विमायम् ॥ ७३ ॥ यान्ती कनी साऽथ पुनः पुनस्त,

श्रीचन्द्रगुप्त सुरूपशालम् । रागमयागाढ निरीक्षते स, स्वक कृतार्थ हृदि मन्यते स ॥ ७४ ॥ ...यकृत् सदा नन्दनृ-

पोऽपि याहि, प्रयापि सा च... तदा हि । नवारकालत्वप्रभव जमालस्यामितोया रत्नाविलग्नाः ॥ ७५ ॥ चन्द्रो

ऽनयक्रममनाऽनुरागलदा त्रिचक्रराह हर्षस्तदाग । मा वारयंना हि नृपा युगानि, स्याद्वाम्यमेतस्य तेऽपहानि ॥ ७६ ॥

प्रथ चैत्यमगरा तगगते, राज्य द्विधा ज्ञथमिद तदा च तं । तत्रास्त्ययो या त्रिपकन्यका सा, दत्तेशितु शालहुवः

सुरामाः ॥ ७७ ॥ प्रजाप्य वह्नि च विरच्यमाने, तयोर्विवाहे घृतगीतमाने । हस्तेन हस्ते मिलिते विषेण, मपीक्ति माह

१ ... दम्

[illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible] विहरन्नधिधिन्यायिविधेऽप्रविष्टः । वाग्मित्वमी नृपतिः दधा-
[illegible] ॥ ७८ ॥ [illegible], सामर्थ्यतुल्य धनमाप्यनन्तम् । यथार्थराज्याप-
[illegible] ॥ ७९ ॥ दृष्टा दर्पा [illegible] इना समार [illegible] पर्तनीय क्षितिपादविषारः ।
[illegible] ॥ ८१ ॥ दमनिवहन्यन्यथानुगम्य, राज्य [illegible] यदा
[illegible], [illegible] धिगहो [illegible] ॥ ८२ ॥ नयन नीनन्यय [illegible],
[illegible] ॥ ८३ ॥ यमो यदि स्य
[illegible] [illegible] ॥ ८४ ॥ निशम्य
[illegible] । [illegible] [illegible] ॥ ८५ ॥
[illegible] धना नृपात पुराण्कला घ
[illegible] । व्याधान्विता नन्दनगा परस्य, दृष्टे पुरे
[illegible] यत्र पुरातिव नैन्यम् । याहा विविधानु म
[illegible] ॥ ८८ ॥ [illegible] वनिता मनुष्य । व्यधिन्वित तस्य
[illegible] ॥ ८९ ॥ [illegible], धराद्भुमानव तनध त्रिदशा ।
[illegible]

षष्ठविंश

धृति कृताऽऽथेषु यथोचितत्वादात्मीयवुर्ध्यन भुज निदिदत्रा ॥ ९० ॥ आज्ञानिपथ प्रधिकाश्य तेषु, द्वारेषु रोध रचयन् समेषु । ग्राम दुरात्मा स सवृश्चवाज, प्रज्ञापयामास तदा निशायाम् ॥ ९१ ॥ प्रातः क्रूरकर्मास्य कदु द्विजस्य, ग्रामस्य गोनिमन्त्रणातुरस्य । दाह स्वदेहे पुनधातुरथाम्बरस्थितिधिकुनिचारमुक्ताम् ॥ ९२ ॥ स्वकोशवृध्ध्यर्थममा जनेन, धृताघलनाय ममानमेन । द्विजोऽन्युपाय सहसाऽवधार्य, प्रधानलोकान्नगरं प्रतार्य ॥ ९३ ॥ निमन्त्र्य भोज्य शुचि नाजयित्वा, पश्चात्सुरा पाययति स्म निद्यान् । उत्थाय मत्तेष्वथ तेषु सत्सु, स्वय स यज्ञे नटनं स्वमिश्रु ॥ ९४ ॥ प्रवृत्त ऊर्ध्वर्तुन एव गातु, तच्चित्तजात प्रकट विधातुम् । मेधाचतुष्काङ्कितहृत्तया च, स्वास्य स्फुरज्जीतिमिमामुनाच ॥ ॥ ९५ ॥ द्द्यासती स्त्री मम धातुरर्थे, दयकत्रयी यावनयुपरूयुम । वदयो नृपो नो यिक्सत्वपोखा, पार्थकशास्तन ममात्र होखा ॥ ९६ ॥ एतद्वचो नागरिकोऽसहिष्णु , काऽप्यव्रवीद्व्यजरोन्मदिष्णु । तथैव गान नटन प्रभुर्नन्मुग्ध सताऽप्यन्यधिक हि चर्वन् ॥ ९७ ॥ शाख यदुक्त व्यसन श्रितस्य, क्रुद्धस्य मत्तस्य तथातुरस्य । रक्तस्य रागे मृतिमागतस्य, स्वाधिसजात प्रकटा नरस्य ॥ ९८ ॥ मत्तेजपोतस्य हि योजनायुत, मुझे दितायुत्पतितस्य निश्चितम् । पदे पदे यद्यमहा ऽवलोखा, पार्थकशासन ममापि होखा ॥ ९९ ॥ आढ्य य उत्तस्य तिलाढकस्य, मासस्य निष्पत्तिमतीव तस्य । उन दथ धानुतिय सखाखा, पार्थकशासन ममापि होखा ॥ १०० ॥ अन्योऽवदत् प्रावृषि पूरिताया, मया विधया रश्मिापगायाः । पकाहिमघट णपाप्यखोखा, पार्थकशासेन ममापि होखा ॥ १०१ ॥ अन्यस्तदा माह नचोत्थितेशरका-

१ निवारगुत्त गावो निवारगुरा ताम् २ अमा सह ३ सङ,मीका

[illegible] समाप्ति होग्रा ॥ १०२ ॥ गुणाशुभस्यास्त्य[illegible]
[illegible] कथ्येग्रा, यावच्चाकन ममाप्ति होग्रा ॥ १०३ ॥ [illegible]
[illegible] कद्दपूर्वं जनकग्रिहोग्रा, यावच्चालन ममाप्ति होग्रा ॥ १०४ ॥
[illegible] । दिनेकग्रानां[illegible]नुपादद, दिनेक ग्रान नवनीतमाद[illegible]
[illegible] स्वकचित्तंचितम् । पुन पुन[illegible] प्रवृद्धे, मग्र
[illegible] ॥ १०६ ॥ [illegible] विज्ञानिता, स्वपार्श्वयन्त्रमयं समाधिना । इत विषय धनिनि
[illegible] ॥ १०७ ॥ क्वाहति मा यो उदवाद र यदा स्वात्र स्वदीपान्नृत दद नदा ।
[illegible] ॥ १०८ ॥ [illegible] धन धने सोधदिने सती-
[illegible] मविस्रा ॥ १०९ ॥ न नीयन कनधिदव जनु, यथा क्विजा-
[illegible] मवान पुद्गल पुद्गलद्वन ज्ञान । ११० ॥ [illegible]
[illegible] वायुभिगाश्चयन्नम् ॥ १११ ॥ गुरुत्तमा निर्मि-
[illegible] सर्वं प्रविता थमंया ॥ ११२ ॥
[illegible] शिष्यगुन्न दृश्रुत, विधिगु [illegible]
[illegible]

[illegible]दिके, [illegible]वस्तया यते । [illegible] विधृतप्रतान्या, युक्त त्वया जाग्यवता यदान्याम् ॥ १२६ ॥
[illegible] सन्निधौ [illegible] दत्तवानन्तिपदो धृवे विधौ । ऊचे तदानीं गुरुणा निमृश्य, त्वयि प्रवृत्ते जिनशास-
[illegible] ॥ १२७ ॥ [illegible] परिसरद्गुणानुरां, मर्यादयेमां रहितां गुणाकरां । शिष्यावनूता स तनापराध , सुश्रावका
[illegible] ॥ १२८ ॥ [illegible]ति पृच्छममयोर्ङ्गत्वा, चाणाक्य ऊचे निधिनाऽर्चयित्वा । [illegible] ममाकृत्यमत-
[illegible] प्रवृत्या ॥ १२९ ॥ चमत्कृतिध्याय कदापि हृद्यामीदृस्य मन्त्रिप्रवरस्य हृद्या । संचरिणश्चन्द्र-
[illegible], मा कोऽपि [illegible]मुखतस्य ॥ १३० ॥ [illegible] समागतेदी, चन्द्र [illegible] सजदी । [illegible]प्रवृत्ता
[illegible] स्तोऽत्र भुवि किं [illegible] ॥ १३१ ॥ पार्श्वस्थिता जाजयति स्म [illegible], म तस्य मन्त्री निविध
[illegible] । [illegible] मन्त्रिणि दूरगऽस्ति, स गर्भजृम्भायमुना न [illegible] ॥ १३२ ॥ ग्रामानिखाय निपुण वहन्त्या,
[illegible] । [illegible]तोऽस्या [illegible] यदि स्व [illegible]तिपर [illegible] स्वम् ॥ १३३ ॥ [illegible]
[illegible] स्वपुष्पवरयम् । ज्ञात्वाऽऽनु चाणाक्य [illegible] दध्यानस्या न युक्त यमन प्रसिध्य्या
॥ १३४ । [illegible] गर्भवर्तीति धृत्वा, [illegible] सुतीक्ष्ण स्वकर हि धृत्वा । विदार्य तस्या उदरं समुद्यतः, कार्यषु पूर्ण
[illegible] ॥ १३५ ॥ [illegible] पूरितं, [illegible] देहोपचय क्रमादिव । [illegible] बिन्दु-
[illegible] विश्रात ॥ १३६ ॥ [illegible] चिरत्यमुष्य, प्रथनिवार बिन्दुरिहागदद्‌: । रोमोद्गमरत्र

[illegible]

[illegible]मादाय, [illegible]सराजयस्तथा सखे । [illegible] विधृतव्रताभ्या, शुक त्वया नाययता यदाभ्याम् ॥ १२६ ॥
[illegible] स निर्धनं स दत्तकानन्तिपदो कृते विधौ । ऊचे तदानीं गुरुणा विमृश्य, त्वयि प्रवृत्ते जिनशास-
[illegible] ॥ १२७ ॥ मयाद्य चरितरङ्गुपातुरां, मर्यादयेमां रहितां गुणाकरां । शिष्यावजूता स तथापराध , सुश्रावका-
[illegible] ॥ १२८ ॥ श्रुत्वेति पृच्छन्मयोर्छगिरता, चाणाक्य ऊचे त्रिधिनाऽर्चयित्वा । [illegible] ममाकृत्यमत-
[illegible] प्रवृत्त्या ॥ १२९ ॥ चमत्कृतिश्चाय कदापि ह्यासीदस्य मन्त्रिप्रवरस्य हृद्या । सरिणश्चन्द्र-
[illegible], [illegible] दयाद्विमुखस्तस्य ॥ १३० ॥ खग्रस्ततो खण्डितमार्गभेदी, चन्द्रं विपञ्चाययितु सजेदी । [illegible]प्रवृत्ता
[illegible], [illegible] यतोऽद्य भुवि कि त्वचेन्ति ॥ १३१ ॥ पार्श्वस्थितो भोजयति स्म पिण्ड, स तस्य मन्त्री विविध
[illegible] । [illegible] मन्त्रिणि दूरगेऽस्ति, स गर्जकृण्वाऽयमुना न वेत्ति ॥ १३२ ॥ मासाञ्चित्वाय विपुल वहन्त्या,
[illegible] । [illegible] कदा ददि स्व, भजन्महाप्रीतिपर [illegible] स्वम् ॥ १३३ ॥ विपाकजु-
[illegible], [illegible] सा स्वपुण्यत्तयम् । ज्ञात्वाऽनु चाणाक्य इयाय दध्यावस्था न युध धमन प्रसिध्या
॥ १३४ । [illegible] गर्भवतीति कृत्वा, तच्च सुतीक्ष्ण स्वकरे हि धृत्वा । विदार्य तस्या उदर समुद्यत , कार्येषु पूर्ण
[illegible] ॥ १३५ ॥ ज्ञात्वा [illegible] स्व [illegible], [illegible] देहोपचय क्रमादिवे । [illegible] तु बिन्दु-
[illegible] विचारात् ॥ १३६ ॥ [illegible]

नमतहुतु ममन्दिरम् । जाउस्थशाराधितसरकरेण, सुबन्धुनोचे नृपति परेण ॥ १६० ॥ करोमि जर्गि
या, धाराकथनाम स्वहितकप्रियया । दत्त्वा ह्यनुज्ञामगमत् क्षितीश्वरः, हृष्ट सुबन्धु कथुरीश धीवरः
॥ १६१ ॥ धूर्त प्रदद्यादिपदन्तरज्ञाग्न करीषस्य सुबुद्धिमद्भात् । नृपादिशोक प्रगते सवेदे, देह करीषाग्निरमु प्रपदे
... ञ्छिन्नत्वरया गिरिनिष्पवस्य, माध्यानता मेव मनाङ् चकम्प । स्व निर्मिमीते स्म च पापगर्हणं, पुण्या-
ककुम् ॥ १६३ ॥ दध्यौ भवन् मन् प्रमरत्करीषजभूराग्निनाङ्गपपनतु नीरज । धन्यालय य ध्रिय
मस्न्यस्य न कारस्य क्षिता ॥ १६४ ॥ अस्मादृशा पापकृता कुराशया, स्वकीयम्हस्य महागुरुा
...आत्मुमतागुरुन, विधाय जीवन्ति सुधेव य ध्रुवम् ॥ १६५ ॥ मनस्वधन्यस्य जिनरूशामनप्रवर्तन
न । ममदश कर्ममलीमसस्य, माद्दाग्रआज्ञाजमजस्य ॥ १६६ ॥ ज्ञातात्समाहरूपनमनस्य, स्वामा
रस्य । उदाजरम परखाकृतु मग, कीहग्विरुद्ध चरित हहान्मदम् ॥ १६७ ॥ दध्यौ सुबन्धाविति य
पशुर्व्यं मम पुण्यवत्तम् । कृत्वा निज मस्य न चाम्मामह, कुर्यान मत् कोऽप्यधमसदान्यहम् ॥ १६८ ॥
...कति हि अनुमनया दुर्मीकृता जन्मनि कुधिया मया । स्मन्तु मह्य जगतीह त स्मात्यप्येष्यह चतसि
... मा ॥ १६९ ॥ पाराधिकृत्यारुद्विगम्कल, स्वगाम्यकायपु मयात्युक्न । या मीलिता पापविशारदन, त्वया
... आत्यधुना स्थान ॥ १७० ॥ यथा यथा भूरकरीषवह्निना, ददह्यत स्मप तनो महामनाः । स्थूराणि कर्माणि

१ ... २ ... पापाचरणानि नर्त ...

भगहवइ निजइ महाविदेहि, सोगंध नयरि गुणरासि गेहि। तिहि मयणमिढितणु नम्म जाय, सागरकुरग इय दोनि जाय॥४२॥
कीलंति दोवि ते विविहजगि, कीलाहि पुरतरि मनह रंगि। कइया वि हु पिक्कइ दुन्नि धाय, इग सत्रिय कन्निहि अजगाय॥४३॥
के तुम्हे इय ते पुछिया य, ता एग भणइ तार्ण तया य। इह अम्हइ मोहमहानरिंद, जसु आण वहइ गिरिउवचंद ॥ ४४ ॥
अरिकरिकुलकेसरितुम्ह तास, नंदण भुवणंतरि सप्पयास। पिउजस रागकेसरी य नाम, तस्सुय हउ सागर मणुजिराम॥४५॥
मह पुत्त एस पुण विणयवत्त, परिगहजिडास जगि विजयवत्त। वेसानरघूया कूरय चित्ति, नामिहिं जगि एम्म पयरुगत्ति॥४६॥
इय निसुणिय तच्चरियप्पवच, हरिसुब्भंतरोमंचपंच। अन्नुपमित्तजायं पयम्म, जीविय पुण इक सरीर जिम्म ॥ ४७ ॥
सायर सायरकुमरेहिं सत्थि, न हु पूरयाइ मिसीय अत्थि। तसु जाय कुरग सरगणित्त, सह पूरयाइ मनिस्सेगरत्त ॥ ४८ ॥
अह ते वि तारतारुपत्त, अइदिपरूव सोहग्गजुत्त। परिय नियसुहजणपरियरेण, निहयजाणमज्ञीकयमणेण ॥ ४९ ॥
परदेसगमण पुच्छंति माइ, पिउ वारइ ते वि हु अइनिसाइ। तह वि हु पत्तिय देसंतरम्मि, ते दो य जाय उत्तरम्मि ॥५०॥
ते जिहिवाहिं लुटिय अमविमज्झि, घणतरुगणगिरिसानयअमज्झि। सगोनियथेनघणा पयम्म, ते धवलपुरिहि पहुत्ति अपुन॥५१॥
तिहिं हट्ट एग मग्गिय अलंक, ववसाय कुणंति महापयंक। विढवंति तत्थ दीणार कुनि, सहसाइ गरयकहिहिं पत्त ॥ ५२ ॥
अह यहइ तण्हा ताण चित्ति, अइआलस हूआ वहुयवित्ति। कप्पासतिलइ किय जरसाउ, तिहिं यहुविह अज्जिय पावजाउ॥५३॥
चमूण खित्तकरसण करंति, तसजीवसहिय तिल पीलयंति। महुगुलियधाउसफूलमाउ, वाणिज्जि पयहइ ते पमाइ ॥ ५४ ॥

---

१ तत्सुतोऽहं सागरनामा

गाथिका.

[illegible]

॥ २०० ॥

यकर, पैशुन्यमेतत्कुरुतु स्वमन्दिरम् । चाणक्यकारोपितसत्करेण, सुबन्धुनोचे नृपति परेण ॥ १६० ॥ करोमि नचि जनतामनुज्ञया, चाणाक्यनाम्न स्वहितैकलिप्सया । दत्त्वा ह्यनुज्ञामगमत् क्षितीश्वर, क्रुद्ध सुबन्धु कलुषीव धीवर ॥ १६१ ॥ धूप प्रदह्याद्द्विपदन्तरङ्गारके करीषस्य कुकुड्मिसङ्गात् । नृपादिलोके प्रगते सखेदे, देहे करीषाग्निरमु प्रपदे ॥ १६२ ॥ निशुम्भद्वेषयो गिरिनिष्प्रकम्प, सध्यानतो नैव मनाक् चकम्प । स निमिमीते स च पापगर्हण, पुण्यानुमोदं प्रविनष्टदर्पणम् ॥ १६३ ॥ दध्यौ ज्वलन् सन् प्रसरत्करीषजक्रूराग्निनाङ्गोपघनेषु नीरज । धन्यास्तके ये विलमन्ति निर्वृती, यत्कर्मबन्धस्य न कारण क्षिती ॥ १६४ ॥ अस्मादृशा पापकृतो दुराशया, स्वकीयदेहस्य महासुखाशया । आरम्भजातोऽनुमतानुपक्रम, विधाय जीवन्ति मुधैव ये ध्रुवम् ॥ १६५ ॥ मनस्यधन्यस्य जिनेन्द्रशासनप्रवर्तन जोगक्षतापिचामिन । ममेदृशा कर्मकलीमसस्य, मोढाखजाखाजमजूजमस्य ॥ १६६ ॥ ज्ञातोत्तमार्हद्वचनव्रजस्य, स्वामोहशाम्यानुखिना तरस्य । इहाजन्मे परलोकतु सद, कीदृग्विरुद्ध चरित इहोन्मदम् ॥ १६७ ॥ दध्यौ सुबन्धाविति य प्रवर्तनं, चमेऽपशुध्यै मम पुण्यमवरूनम् । कृत्वा निज तस्य न चेत्क्षमामह, पुर्यां न मत् कोऽप्यधमस्तदान्यहम् ॥१६८॥ प्रेत्येह ये कऽपि हि जन्तुमव्यया, दुःखीकृता जन्मनि दुर्धिया मया । क्षमन्तु मह्य जगतीह ते क्षमाम्यप्यहमेव चेतसि भेदहर् क्षमाः ॥ १६९ ॥ पापाधिकृत्यावलिरर्दकेन, स्वराज्यकार्येषु मयोत्सुकेन । या मीलिता पापविशारदेन, त्यक्ता त्रिधा साऽप्यधुना मयेन ॥ १७० ॥ यथा यथा क्रूरकरीषवह्निना, ददह्यते सोऽपि तनौ महामना । स्थूराणि कर्माणि

---

१ अभ्यासयोगेषु २ पापाधिकृतयः पापोपकरणानि तेषां आवलि

[illegible] निरूपणे पटु, प्रविश्य [illegible] । नवनीय न मनक्रमाणित मध्यया मध्य [illegible] ॥ [illegible]

[illegible] यथा ॥ १३१ ॥ [illegible] स्मरन् प्रकुर्वनिजपाणिकृतिम् । [illegible] प्रीतिपर परासु ॥ १३२ ॥ उत्पन्न उद्दामवपुर्गर्षिक, स्वर्गं [illegible] [illegible] मृगयुना, नैन्द प्रपन्नोऽग इवोत्तमनुना ॥ १३३ ॥ नरेश्वरान्यार्णिततोकशिशुतनिम्- [illegible] । प्रविश्य [illegible] चैवमुकुट, दृढ-कपाट स्फुटतालकोरकटम् ॥ १३४ ॥ अस्तीह [illegible] [illegible] । [illegible] पेटा म नदन्तरालगार, निमाय यागार् भूतगभर्शरिनार् ॥ १३५ ॥ [illegible] उत्थिते च तान्पय, बुबोध यामस्य गुण तत [illegible] । निष्पादितो [illegible] ॥ १३६ ॥ [illegible] सेवने, न धावदंयग्य पथी निवेशते । [illegible] ॥ १३७ ॥ हा हा मृतेनापि च [illegible], ते नि [illegible] । [illegible] ॥ १३८ ॥

॥ इति [illegible] ॥

[illegible], [illegible] । [illegible], [illegible]
॥ ५१० [illegible], [illegible] । [illegible]

कोऽप्यग्रिमे ग्वनिश्च, प्रयत्नेन मर्षणचूर्णेन करोति मिश्रम् ॥ २ ॥ चूर्ण विधाय जरती स्थारेऽथ काडनि, प्रस्थ पुन गृनति गर्भसने क्वापि । धान्यात्तत पृथगिम क्रिय पूर्वरीत्या, नो हारित पुनरपैति नृजन्म नीत्वा ॥ ३ ॥

॥ इति धान्यदृष्टान्त ॥

अष्टोत्तरस्तम्भशतगृहयुक्ता, यस्यास्ति भूपस्य सभाऽस्ति सुधा । तत्राष्टयुक्तशत समाना, स्तम्भा पुनर्निवसति कोण-शतानाम् ॥ १ ॥ तत्रानिश तिष्ठति मेदिनीपत्लडाज्यकाङ्क्षयस्ति सुत प्रतीप । दध्यौ स पृच्छ जनक निहत्यादास्यामि राज्य सहसा अगत्या ॥ २ ॥ ज्ञाडोचनं ज्ञातमिद तदीय, केनाप्यमात्येन न शोचनीयम् । तेनापि गत्वा क्षितिपस्य निष्ट, ध्यात नृपेणापि तदा हृदिष्टम् ॥ ३ ॥ लोजमहमलमनोऽन्तराणा, नैवास्त्यकर्तव्यमहो नराणाम् । किंचिरस्वन्निन्दि-निर्दयताधराणा, परोपघातप्रविवादराणाम् ॥ ४ ॥ कुर्यावतो नो सुखजालपेन, हृत्प्रेम नो नापि सुकीर्त्यनेनाम् । स्मृत्वेति राज्ञा कथित सुताय, ममता न नो राज्य नुपः करोत्येव पश्चादकार्यं, हन्यादयस्य स्वजन तथार्थम् ॥ ५ ॥ जयस्य रीति शृणु भोः क्रमागता, निर्दं हदा य । धूर्त न पित्रा विरचय्य जेता, यदा तदा राज्यमिहोपनेता ॥ ६ ॥ एकेन पेर दायमयैको यशो समागताम् । यदेकक पुत्र जयस्वहो त्वक, पृथक् पृथक् स्तम्भसहस्रकोणकम् ॥ ७ ॥ सदायनेन, छष्टोत्तर वारशत कृतेन । राज्य तदा जानि तवादितेयादेतज्जयेनो नृजनिः सुखेया ॥ ८ ॥

॥ इति धूतदृष्टान्त ॥

एको वणिग् धाम्यनगरपुराण , मञ्जरादिं परिरक्षमाणः । कोटीध्वज तत्र निजार्थजन्ये, नमन्ति गेहे वणिजस्तदन्ये

मधुरमधा तथा, दय द्पीनीष पटान्तरे मघा ॥ १३१ ॥ सचाय राजार्पितहृद्यमस्कृतिं, स्मरन् प्रभुर्वञ्जिजपापधिकृतिम् । प्रासः समाधिं ममआरतान्, ध्यानस्थित प्रीतिपर परासु ॥ १३२ ॥ उत्पन्न उद्दामवपुर्महर्द्धिक , स्वर्गे सुपर्वोज्वल-कीर्तिवर्धनः । सुबन्धुमन्त्र्यप्यथ तस्य मृत्युना, नैन्द प्रपन्नोऽग ड्योत्तमर्तुना ॥ १३३ ॥ नरेश्वरान्यार्थितलोकविश्रुतत्रिद-गिहेऽत्र जगाम येग । ईक्षित वासांकमि चकमुद्रं, दृढ कपाट स्फुटतालकीलकम् ॥ १३४ ॥ अस्तीह चाणाक्य-धनौधरस्थितिरिपर्यास्तेत्स्य पर्युत्तारदति । निष्कास्य पेटा स तदन्तरालगान्, जिघ्राय वासान् धृतगन्धसौरजान् ॥१३५॥ ददर्श चर्चे लिखितं च तत्पत्र, बुबोध वासस्य गुण तत कडम् । जिघ्रापितो वासमनेन सेवकस्तत्प्रत्ययप्राप्तिकृते तदै-वम् ॥ १३६ ॥ ममीरित नद्विपयस्य सेवने, स ग्राम्यदेवस्य यथा निरेतते । सर्वेषु शेषेष्वपि शस्तवस्तुषु, प्रासोऽमुना मन्त्र उपमुनिषु ॥ १३७ ॥ हा हा मृतेनापि च मारितोऽस्म्यहं, तेनेति दु मार्दितहृजंतस्पृहम् । तस्थौ यराक स यतीव सर्वदा, स्वजीवितापोझितभोगसम्पदा ॥ १३८ ॥

॥ इति समुद्रश्चाणाक्यदृष्टान्त ॥

गोभूमरत्नाश्रिवर्गोऽस्य महमाणा, प्रीदि युगत्यनुरीतिराजमाया । तत्र दाक्षत्रिपुट्सेकुमपुरमुजा, राजातमी प-रतधीस्वरावजुष ॥ १ ॥ चाप चतु मस्तिर्मिशर्त्रिदिनाजि, स्याद्यायदय नारता नरित पिराजि । मृत्यैकतलदपि

१ "स्य - इ... ४१ पदच्छेद , ... भाग ५ ... २ जिघापितेनम्.

कोऽप्यनिशं प्रनिश, प्रयत्न सर्षजूनन करोति विभ्रम् ॥ २ ॥ सूर्पं विभाप जरती स्फरेऽथ काऽपि, प्रस्थ पुनः गुनित गणरं कर्षति । धान्यासन पृथगिम क्षिप्र पूर्वरीत्या, नो हारित पुनरपीति नृजन्म नीता ॥ ३ ॥

॥ इति धान्यदृष्टान्तः ॥

अष्टात्तरमन्नगहस्रयुक्ता, स्तम्भानि नृपस्य सनाऽभि युका । तत्राष्टमयुक्तशत समाना, लग्ना पुनर्विंशति कोण- कानाम् ॥ १ ॥ तत्रापि निशि मदिनीश्वराज्यकाङ्क्षयन्त सुत प्रतीप । दृष्ट्वा स नृपः जनक निहत्यादास्यामि राज्यं सहसा जगन्या ॥ २ ॥ आलोचनं ज्ञानमिद तदीय, मेनाप्यमात्येन न शोचनीयम् । तेनापि गत्वा क्षितिपस्य निश्च, प्यात्मा नृपाणि नम इदिरम् ॥ ३ ॥ आत्मजहृदयमनोऽन्तराणा, नैरास्यकर्तव्यमहो नराणाम् । किञ्चित्स्वचि- त्तिप्रवतारणानां, परास्थानमधिनादराणाम् ॥ ४ ॥ पुर्याचतो नो पुण्यतात्पेदा, इत्येम नो नापि पुत्रीत्यनेनाम् । पुत्र सत्कार गवादिकार्य, इत्यावस्य स्थान तथार्यम् ॥ ५ ॥ स्मृत्वेति राजा कथित सुताय, श्रुत्वा न नो राज्य- मिदं इत्य च । पूत्र ॥ क्रिया विरचय्य नेता, यदा तदा राज्यमिहोपनेता ॥ ६ ॥ जयस्य रीतिं शृणु जो क्रमागता, मायतीरो वहतो ममागताम् । यदेकर पुत्र नयत्यहो त्वक, पृथक् पृथक् अष्टमहस्रकोणकम् ॥ ७ ॥ एकेन चैव स्वकारयन, हर्षादर गाम्भ नृपेन । राज्य तत्र जाति वराद्दितयादेवस्तेणो नृजनि सुनेया ॥ ८ ॥

॥ इति द्यूतदृष्टान्त ॥

गत्र पतिर कायनरपुगाय , मञ्जराशि परिरम्भायः । कोटीध्वज तत्र निशार्थनन्ये, जप्रन्ति गेहे वणिजस्तदन्ये

॥ १ ॥ यथाति नो स स्वगृहेऽथ तस्मिन्, वृद्धे गते क्वापि पुरे परस्मिन् । विक्रीणितान्यन्यपदोऽज्ञवेन्य॰, पुत्रैर्वसून्यस्य तदा जनेन्यः ॥ २ ॥ कोटिध्वजोऽस्माजिरपि प्रवध्यते, तदा कुशोत्था स्वगृहान्निषिध्यते । कृत्वेत्यथैते वणिजोऽगुरागत, वृद्ध विना स्वस्वपदे यथागतम् ॥ ३ ॥ समाययौ स स्थविरोऽपि मण्यावलीप्रणाश श्रुतवानपुण्यात् । कृत्वेति मद्वलतताऽर्पणीया, निर्वासितास्तेन सुता स्वकीया ॥ ४ ॥ पुत्रा सृजन्ति स्म परिभ्रमन्तो, सर्वत्र रत्नानि तु नो लभन्ते । साऽप्याप्यते रत्नवता सुरेन्य, पुजन्म यात न लभेन्महेन्य ॥ ५ ॥

॥ इति रत्नदृष्टान्त ॥

स्वप्ने पुरा कार्पटिकेन केनचिद्यस्त हि दृष्ट शशिमण्डल क्वचित् । ऊचे स्वकाना सहचारिणा पुरस्तदा परेषा स नय-न्मुदाकुरः ॥ १ ॥ तैर्निर्विचारै कथित फलुत्तर, त्व लप्स्यसे मण्डकमेकमुत्तरम् । लब्धो गृहस्थादनिकोऽसयेऽमुना, प्रघिमलएरक म पुचुद्धिकेतुला ॥ २ ॥ स्वप्न तमेवैक्षत मूलदेवस्तत्रैव तस्या निशि चारुदेव । सुबुद्धिमांश्चिन्तितवान-मायी, स्वप्नो न मे मण्डकमानदायी ॥ ३ ॥ व्याख्याविशेषादिव नूनमेतादृग्जातमेतस्य फल सुधेता । दध्यौ स कस्यापि पुरोऽस्ति यथा, स्वप्न निज स्वप्नविदोऽरिपक्का ॥ ४ ॥ प्रसूनताम्बूलफलै सपर्यामाधाय युक्त शुभबुद्धितर्यो । स्नात्वा तत श्वेतपट वसान, प्रोचे पुरः स्वप्नविदोऽग्रमानः ॥ ५ ॥ तदग्रत स्वप्नविदाह सप्तमे, साम्राज्यलाभोऽस्ति तवाह्नि निःमने । पुरेऽथ तस्मिन्नृपतिर्विपन्नः, सुतोज्झितः सारवलप्रपन्न ॥ ६ ॥ निर्पद्द्विपच्छत्रतुरङ्गचामरादिपञ्चदिव्यानि नरा

१ गिप कन्द

महत्तराः । मुदा तदा तत्र पुरेऽभ्यागमन्, इतीरितं स्वीयममी अगाधयन् ॥ ७ ॥ ते समागतोऽस्ति गुरुदेवः, गुरुः [illegible]
दिव्यैः सहसा नृदेवः । पूर्वोदितः कार्पटिको व्यचिन्तयन्निशम्य तद्भाग्यकथामथेति सत् ॥ ८ ॥ यदीदृशं स्वममयो
यिशोपयाम्यहो कदाचिदिजभाग्यरक्षया । व्याख्याप्य निष्क्रय कर्पसि निर्जरं, साम्राज्यमुच्चैरनु सदा कृतग्रमम् ॥ ९ ॥
ततः प्रवृत्तु सद्गोपुरद्वानि, कृष्यास्य प्राप्यति सोऽन्विलानि । स्वान्ते सुजस्यमविक्षोभनं गुरुजनागतो भीति सदाप्नु
पार्थिवः ॥ १० ॥ न दैवयोगात्त्वममप्ययास, स्वर्गं हि तादृशमगौ समागः । तथा नरत्वं विगतं न लभ्यते, स्यादेतदुद्वै
ज्ञानं प्रम्लतेः ॥ ११ ॥

॥ इति सम्प्रतो नृपदेवराजपुत्रस्यसम्यक्त्वकथानकम् ॥

पुरं विनाती-नपुरं महत्तमं, धनेन धान्येन परं समानम् । तत्रेन्द्रदत्तः समभून्महीपतिः, गुणांशाम्नीव नगः शशी
पतिः ॥ १ ॥ जाता परेषया पतावर्तिनीनां, द्वाविंशतिमानव गुणा जनीनाम् । एके नागस्यपयशा प्रभूताश्च जज्ञिरे साधु
निरमणुनाः ॥ २ ॥ अथैकदस्तन नियोगिपुत्री, धरावतीर्णेव सुरेन्द्रपुत्री । कदा विवाहावसरे परं सा, दृष्टा तयोऽसौ
स्वपुत्रा निरैमा ॥ ३ ॥ अनन्तपुत्रानवती सती सा, कदापि दृष्टा स्वदृशा महीशा । ददौ समाऽऽलयपृष्ठोपविष्टानतोऽ-
नुगाः कस्य युवति दृष्टाः ॥ ४ ॥ नेकनवेषा युवती महीराड्नागरा गच्छति वाक्यहीना । पश्चात् सत्या मानमयन्तुमानानां,
ततः स नृपोऽन्तुपितोऽन्नाज्ञां ग्राम् ॥ ५ ॥ तदोदरेऽस्या छविमाप गर्भः, प्रापूत्प्रोऽरण्यमिवाथ पूर्वः । विंशोनिवा [illegible]

१ विन्ताप्ति नगरम्   २ हे रथीता

स्थापि पुरेति तस्या, दास्या त्वया गर्भजया समस्या ॥ ६ ॥ तया मुहूर्ते च दिन स्वपित्रे, न्यवेदि तेनेदमलेखि पत्रे।
सुतोऽत्यन्तिकायाकुलं रहस्य, मेधाविना तत्र च दुर्निरस्यम् ॥ ७ ॥ दिनेषु पूर्णेषु सुतोऽपि जज्ञे, चत्वार आसँस्तनयास्त-
दन्ये । दासीसुता पर्वतकोऽग्निकश्चान्यः सागरो बाहुलकश्च पश्चात् ॥ ८ ॥ नाम्ना सुतोऽभूत्स सुरेन्द्रदत्त , प्राप्ताष्टवर्षो
गुरवेऽर्पितस्य । पित्रा कलाचार्यमथोपनीत , कलोच्चय शिक्षितवान् विनीत ॥ ९ ॥ आर्यो यदा शिक्षयति स्म गाना-
ध्वरादिकाः सज्जितप्रधाना । कला अमूस्ताहि नरेन्द्रपुत्रास्तस्यैव विघ्न प्रथयन्त्यमित्रा ॥ १० ॥ न मन्यते तत्कृतम
न्यदर्थं, न लभ्भिमूः स्व त्वधिकृत्य पापम् । कथ कथञ्चित्स्वगुरुप्रणीता , सद्बुद्धिना तेन कला गृहीता ॥ ११ ॥ द्वाविं-
शति सुसुता पलोह, ते माह्यमाणा इव दुग्धदोहम् । गुरु दुर्वाक्यैरपि तर्जयन्ति, दण्डै प्रहारव्यथित सृजन्ति ॥ १२ ॥
गुरुस्तदा तांस्तुदति स्वडीकारैस्य प्रभून्य कथयन्त्यनीका । आर्य तदैतास्तु पराजयन्ति, स्त्रीणा न पुत्रा सुखजा
जयन्ति ॥ १३ ॥ अमूदशालेऽपि च तस्मिवासो, आढ्याश्रिता वा किरणा सुधाशो । काचित्कला तत्र न शिक्षिता
गौरीदृशोदात्तविवेकमाते ॥ १४ ॥ इतोऽस्ति राजा मथुरानगर्या, जिताघशत्रुजितदेवपुर्याम् । नाम्नाऽजयन्निर्वृतिरस्य
पुत्री, तनुरुहनी रूपरमाधरित्री ॥ १५ ॥ गताऽन्यदा सा पितृपर्षदन्ता, राज्ञा न्यगादीति तदा समन्तात् । वर सुते यो
हृदि रोचतेऽत्र, स्वयं स नाथं महसा निवेद्य ॥ १६ ॥ तयाऽन्यधायीति तदात्मयुक्तपरो रिपौ य सुजटश्च न्यूयात् ।
पनेऽदित्य दो स्यति तात राधा, नर्ता स चोक्ता विदधात्यनापाम् ॥ १७ ॥ वाक्यात्पितु साऽथ समप्रसामप्रीतश्च-

१ ६६ २ [illegible]

चाक्षेम्पुराय नाम । श्रुत्वेन्द्रदत्तक्षितिपस्य दारकान्, नृपन्तरानद्भुतरूपधारकान् ॥ १८ ॥ गृत्त निर्भिन्नमयेन्द्रदत्तः, दर्पेण दध्यौ स न कोऽपि मत्तः । राजाऽपरो धृष्टतरोऽस्त्ययेन, स्वयंवरा मत्सुरमाप येन ॥ १९ ॥ आकारितास्तेन समम-नूपास्तदा स्वशोजाममतायनूंष । महाविभूत्या समुपेयिवांसः, पुराद्वहिस्तेऽप्यत्र तस्थिवांसः ॥ २० ॥ चक्रे पुरं तेन चक्र-रसाकं, यन यथा कुत्रकसद्वताकम् । रक्षादिमो मण्डप एक उच्च, कृतो बहिर्निर्मितचित्तमुच्च ॥ २१ ॥ कृताष्टचक्रोपरि तत्र धीतुद्द्यकेकृतोऽद्भुतदायिनी तु । वेध्येपुणा वामकनीनिकाया, साऽधोमुखैर्धन्विजनं मतायाम् ॥ २२ ॥ मनस्य साकं स्वसुतं स निर्ययौ, नृपो यही राजसुताऽभ्युपाययौ । स्वयंवराखङ्कृतिगङ्कताङ्गी, शरण्यचारण्यमयी कृशाङ्गी ॥२३॥ स्वस्वासदेऽस्यात् क्षितिभृत्कवागमलयाऽन्यचोकोऽपि मनस्यपाप । स्वयंवरस्ताद्दगनूदमुष्या, यान्त्यनी क्षीपदिक्राम-हिष्या ॥ २४ ॥ श्रीमाविनामा प्रथमोऽङ्गजात, प्रोक्तस्तदा नृमिभुजा कृशात । जिभ्यश्विण तैलप्रतिनिम्यितामिमा, पाद्याविका खाहि सुता सराज्यमाम् ॥ २५ ॥ ततोऽकृताञ्यामविधि कथादौ, सोऽभ्युत्थित स्थानमनाम्य पादौ । धनु गृहीतुं न परं शशाक, द्विजो यथा हमगतं बलाक ॥ २६ ॥ आस्त करे तत्कथमप्यनेन, यतस्ततो यान्निति कम्पितेन । न्यमोचि बाण पवनारमुस, नारीव जन्न स च चनक्षम ॥ २७ ॥ त्रिवधैरमहान्यरकान्तराणि, सृष्ट्वा शरास्तत्र महत्तराणि । नृणामजस्यन्त यदिश्च केशाचिन्नि पतन्ति स्म तत परेषाम् ॥ २८ ॥ ततो व्यथात्सोऽधृतिमेनमुर्वीपतिर्यदे-निर्लपितोऽसि गर्वी । आख्याय्यमात्येन किमादधासि, स्वामिन्मुखे श्यामखतामिवाभिः ॥ २९ ॥ राजाऽऽह पुत्रैरधम-

१ वेगेन २ मेधा ३ निर्भिन्ना चित्तस्य मुद् हर्षो येन स ४ सह राज्येन मा लक्ष्मी सराज्यमा ताम्

अह सामि निय नरवइ नरेत तु विरइ रयगुपर महन । पुरउं निव्वु गज्जिय कूरकम्म, पइ पावइ पउ नि सुक्क रम्म ॥ २९
निग्गिदिय तउ तसु नरिनाह, इय नियमत्ति धरिय सुदुग्गदाह । पुरनयरगाम चोरी करत, सो रहइ परधणहरण दुरत ॥ ३० ॥
निय जायदेस गुरुह निवेय, जण थेयइ रेयइ मउ धेज । अह अण्णदिवसि निग्गहिय सोय, सामंतिहिं तक्कर जिम ससो य ॥ ३१ ॥
नियच्छाइ आणिय तहिं गत, मारिय इणि सुणिय मयच्छ देम । त रच्छइ त कीरउ इमस्म, इय जंपिय तेहि नरवरस्स ॥ ३२ ॥
तरवइ निरुवाय जीयगाए, अप्पायइ वडुधणरयणदाए । सो निसुइ अदमडउचचित्त, नरवइ पुणि हियइ दयापवित्त ॥ ३३ ॥
तसु पुत खेमु गह रयणरक्ख, अंतेउरपुरहिं न मन्त्र कज्ज । सो जाएइ नरवइ दिन्न केम, खिज्जइ हीलिज्जइ अप्प एम ॥ ३४ ॥
उवराजिय गुयवत्ति जो गहेमि, धयविय मज्झ अप्पठ गएमि । सो नहु परिचुक्कउं रायदेहिं, मुक्कउ तहा वि पंधनइ नेहि ३५
तउ तउ गएई एरिस वयत, सिरिखित्तिचंदनरराय धम्म । जिणि पाखिय सज्झाणगुण अपार, लहु जायइ किय जीवोवयार ३६

किंहिं उड्डर किंहिं सायर गभीर, किंहिं कायर किंहिं पुण धीर वीर ।
किंहिं गयवर किंहिं गहहउ सोय, इय अंतर तिहिं वागरइ कोय ॥ ३७ ॥

गुणनक्खेत्तु जा अनुत्त, पक्खवउ गुरुमरिमसित्तमत्तु । भंगरत्त अंगीकरेइ, उग्गिगचित्त निय घरि वसेइ ॥ ३८ ॥
जइ गुरुर तउ पट्टणाए गुण, पणमिसइ तीनिगुत्तीहिं गुत्त । आयरिय यसोदमुनामधिज्ज, पुरि समवसरिय चारित्तमज्ज ॥ ३९ ॥
तणिसवण तसु आगमणि राय, आणंदिय जत्तिहिं नमइ पाय । गुरु गुण एम कम्हिहिं धरेइ, वय बारसेव अंगीकरेइ ॥ ४० ॥
अह पुच्छइ निवपरचरित्त, वइरसेम मामि पहुदोस गुण । उच्चरइ गुरु वि हु महुरवाणि, गुरुधीमर निसुणइ इक्कमणि ॥ ४१ ॥

[illegible] एतोऽपि [illegible] ॥ ३० ॥
[illegible] मुरन्दम, [illegible] तदा-
[illegible] तात् । [illegible] यथा, [illegible]
[illegible] । तत कुमार [illegible],
[illegible] । [illegible]-
[illegible] ॥ ३५ ॥ [illegible] कुमार, [illegible] स [illegible]
[illegible] ॥ ३६ ॥ [illegible],
[illegible] ॥ ३७ ॥ [illegible] विनिवि-
[illegible] । ३८ ॥ [illegible]
[illegible] ॥ ३९ ॥ [illegible] यथा
[illegible] ॥ ४० ॥

ह्रदोऽस्ति शाद्वलिकयोजनाश्रित , मपच्चवान् शैवलमालिकावृत । छिद्रं चर्मेकमथास्तरस्य, भीता ममौ यत्र च कच्छ-
पश्च ॥ १ ॥ स कच्छपो वर्षशते व्यतीते, प्रसारयेत्स्वां धर्मेण प्रतीते । प्रसारिता तेन निजा शिरोधिश्छिद्रे नभोधिष्ण्य
चलाऽप्यथापि ॥ २ ॥ ता पुष्पमालामिव चन्द्रिकाया, दृष्ट्वा गतो गोत्रजमालिकाया । आकारणार्थं सहितस्तयाऽथ,
प्राप्तः पुनस्तत्र निरन्तरायम् ॥ ३ ॥ दिशो दिशा नवयुगेन पर्यैश्छिद्रं न सम्प्रेक्षितवानवश्यम् । तदप्यसौ जो लभते
सुरन्त्या, पुजन्म नृणो न खजन्महन्त्यः ॥ ४ ॥

॥ इति चर्म (कच्छप) दृष्टान्त प्राप्त ॥

प्राग्युग प्राग्दिशि नीरराशे , शम्याऽपरत्याश्चिमदिग्नकाशे । छिद्रे परिभ्रम्य युगस्य शम्या, निशान्दाऽपि स्वयमेव रम्या
॥ १ ॥ छिद्रेऽपि सर्वामिमहाममीराहता पय पूरचक्रशरीरा । साऽपि प्रवशा लभते सुरन्त्य , पुजन्म नृणो न खजन्महन्त्य ॥२॥

॥ इति युगशम्यादृष्टान्तो नवम ॥

स्तम्भाऽनयत्काऽप्यथ साऽप्रमाण , सुरप चक्र कपलात्पुराण । लवकान्नदीया अपि निविज्ञागा , कृता समस्ता नहि
भाव्रजागा ॥ १ ॥ पश्चाद्यया मन्दरचूलिकाया, शयालुरल्पाभवतूलिकायाम् । अणूंस्तदीयान् सकलान् चलन, पृथक्
पृथक् कृत्वयान्मुखन ॥ २ ॥ कश्चित् पुन स्तम्भमिम महिष्ठ, दिशो दिश चूर्णनत प्रणष्टम् । करोति तेन्य परमाणु-
कल्प , पुजन्म नृणा न खजन्महन्त्यः ॥ ३ ॥

॥ इति स्तम्भदृष्टान्तो दशम ॥

---

१ डीशम् - डीश।

[illegible] । [illegible]मनुविचार्य, गुणोऽस्ति तेऽन्योऽपि समस्तवाञ्छ ॥ ३० ॥
[illegible], तदाऽपि [illegible] ज्ञानं । आचार्यतो मह्यं सुरेन्द्रदत्त, प्रापेण दृष्टेन तदाऽप्र-
[illegible] । स्वयंवराराज्यसमोऽप्यजेया, त्वयाऽ-
[illegible] ॥ ३२ ॥ [illegible] ननु स्वरूपनिर्मेत्तित्वमत्स्यकेतु । ततः कुमार स्वकरे निनाय,
[illegible] ॥ ३३ ॥ [illegible] एनन्तविधं च घटका, स्थिताश्चतुर्दिक्षु सखङ्गसटकाः । तत्पार्श्वयोरप्यु-
[illegible] ॥ ३४ ॥ [illegible] तस्य, तेन तदा [illegible] दत्तम् ।
[illegible] कुमाराय ददौ [illegible] ॥ ३५ ॥ [illegible] तदा कुमारा, [illegible]
[illegible] , कुर्वन्ति [illegible] मिथो हसन्त ॥ ३६ ॥ [illegible] चतुष्टय,
[illegible] । कुमार [illegible] ॥ ३७ ॥ तस्मिन् [illegible] विनिवि-
[illegible] । [illegible] सभीप, [illegible] । ३८ ॥ [illegible]
[illegible] । [illegible] यथा [illegible] ॥ ३९ ॥ [illegible] यथा
[illegible] । [illegible] , [illegible] ॥ ४० ॥

। इति [illegible] ॥

सप्ततिका

हृदोऽस्ति शाद्वलविरयोजनाश्रितः, मपच्चयान् शैवलमालिकावृतः । छिद्र कच्छपमथा तरस्य, ग्रीवा ममौ यत्र च पद्म
पस्य ॥ १ ॥ स कच्छपो वर्षशत व्यतीत, प्रसार्य तस्यां धर्मानि प्रवीत । प्रसारिता तन निजा शिरोधिश्चिच ग्नोधिपस्य
सताऽप्यबोधि ॥ २ ॥ सर पुष्पमालामिव चन्द्रिकाया, दृष्ट्वा गतो गोत्रजमालिकायाः । आयातवार्थं सहितस्तथाऽर्थं,
मासः पुनस्तत्र निरन्तरायम् ॥ ३ ॥ दिशो दिशं नेत्रयुगं परश्चिद्र न ससेहितमानयस्यम् । तदप्यसौ नो लभते
सुरेन्द्र, पुजन्म धूमो न लभेन्मदन्त्यः ॥ ४ ॥

॥ इति धर्म (कच्छप) दृष्टान्तः सप्तमः ॥

प्राक् युग प्राग्दिशि नीरराशेः, शम्याऽपतत्पश्चिमदिक्तटसकाशे । छिद्रे परिभ्रम्य युगस्य शम्या, विशेषकदाऽपि स्वयमेव रम्या
॥ १ ॥ छिद्रेऽपि तत्रोर्मिमहासमीरादृता यथापूर्वमलब्धरीत । साऽपि प्रवेशं लभते सुरन्त्या, पुंजन्म नृणां न लभेन्मदन्त्या ॥ २ ॥

॥ इति युगशम्यादृष्टान्तो नवमः ॥

स्तम्भोऽस्त्यष्टकोऽस्यष्ट सोऽष्टमाया सुरैश्च चक्रे कणसाद्पुराणः । खण्डास्तदीया अपि निश्चिन्नाना, कृताः परमा नष्टि
कान्तसमाः ॥ १ ॥ प्रक्षाप्य नन्दरचूलिकाया, वायाद्युतकोमलचूलिकायाम् । अणूस्तदीयाः समवाप्य पवनं, पृथक्
पृथक् कृत्स्नमपान्तुलन ॥ २ ॥ कश्चित् पुनः स्तम्भमिमं महिष, दिशो दिश सूर्पास प्रवादम् । करोति सन्त्यः परमाणु-
सन्त्यः, पुजन्म नृणां न लभेन्मदन्त्यः ॥ ३ ॥

॥ इति स्तम्भदृष्टान्तो दशमः ॥

१ श्रीनाम् २ श्रीमा,

[illegible] । [illegible] नितीशचन्द्रस्याय परमार्थं —शृंगने मातेऽपि पवित्रं पुत्र [illegible] । [illegible] गुरुश्च तत्त्वश्रवण दुर्लभं । यदुक्तम्—" पूरणु [illegible] दशो ॥ १ ॥ देस कुम पदार्थं कुम्भ पदार्थं य [illegible] ॥ २ ॥ होइ [illegible] वि य जीव जीव वि पदार्थंति विसाय । [illegible] । [illegible] संपत्त तत्तो परम- [illegible] । [illegible] धीन [illegible] वे ॥ ५ ॥ " यथायंश [illegible] य । [illegible] पवाउगुरुसम्मा ॥ १ ॥ मतपरर्थमि [illegible] ॥ २ ॥ सय न [illegible] न [illegible]- [illegible] वे ॥ ३ ॥ " यप गुरुश्च प्राप्यधिकारं तत्त्वमिदमेव [illegible] । यत्तु मद्विपरीतो भूत्वा भूयोऽपि [illegible] । एतदुपरि श्रीउपरगु-

[illegible] । [illegible] ॥ १ ॥

गुराऽन्यदा शासनम्यमुग्धं, यथ कृत किञ्चिदपीह सुग्धं । यच यदा कष्टमुपैति पुन्य, कार्यं तदा मे स्मरण सुल "पम् ॥ २ ॥ यथा मुनि पारणकाहि जात, ग्रामस्य मार्गं चलित प्रजाते । एक समागाग्रश्ट शुतधित्तसन्मुख तत्र सदैव कश्चित् ॥ ३ ॥ मार्गं मुनिर्मुञ्चति नो तदानीं, यथा नरेन्द्रो निजराजधानीम् । न मन्यते शाकटिकस्य वाक्य, यथाऽभिक शासनमत्र शाक्यम् ॥ ४ ॥ रथात्तमुचीर्य तदा तपोधन , स ताडितो निमितमार्गरोधन । तोत्रप्रहारं प्रमुखक्षतं तथा, दीर्घऽमुना शाकटिकेन सर्वथा ॥ ५ ॥ दत्तप्रहारैर्मुनिर्जि स रोषाङ्कुरैर्जित सोऽपि निगृह्य दोषा । तयामिषा शुक्लश्रिभां पपात, हिंसां स मातन्यक पपात ॥ ६ ॥ आगात्मृता शासनदेवता नो, महान्धकूपेषु पिजेत्र जाता । तत्र पुन शाकटिक प्रमाथाङ्गतागता शासनदेवता सा ॥ ७ ॥ साधु समाख्यापित एव सुर्यां, रं केत्यशादीदय माऽऽह्द तथा । स्वगविनी दम्यहमरमुक्ति, निशम्य स प्राह मुनि कुयुक्तिम् ॥ ८ ॥ पाप यदाऽस्मारि मया स्वकार्य, वि नागता तत्र तवस्तनार्य । किं साम्प्रतं दत्तायमि समास्य, कृत विराह न विजाति खास्यम् ॥ ९ ॥ अथ मुनिर्या पयुपाठ एव, प्राह सुरी माधि मया विशाः । क्याम्तदानीं सदयो कथञ्चि मयापि तत्रापकृतं न किञ्चित् ॥ १० ॥ यत्कोकिलानां स्वर एव रूपं, पतिव्रताय पतितापु रूपम् । विद्या कुलीनस्य नरस्य रूप, क्षमैव साधोः शुभकारि रूपम् ॥ ११ ॥ कोपः युद्धवण्य करोति हानिं, कोपश्च 5 गस्य ददाति ग्लानिम् । कोपा सर्वदुर्गतिमार्गसार्थ , कोपान्मनुष्यस्य जयोऽप्यपार्थ

१ गङ्गा ।

॥ १२ ॥ अन्तर्दधे शासनदेवतेयं, प्रबोध्य तं सवरनामधेयम् । तथा तप सोऽपि च भूरिकालं, प्रान्ते शिवं साधु-रगाद्विशालम् ॥ १३ ॥

॥ इति श्रीसवराह्वयमुनीश्वरकथा ॥

अथैतस्यैव काव्यस्य तुर्यपदे " तुम्हे पमायायरणं न जुत्तं " इति यदुक्तं तत्र प्रमादोऽष्टप्रकार —"पमाओ य जिणिंदेहिं भणिओ अट्ठभेयओ । अन्नाणं १ संसओ २ चेव मिच्छानाणं ३ तहेव य ॥ १ ॥ रागो ४ दोसो ५ मईब्भंसो ६ धम्मम्मि य अणायरो ७ । जोगाण दुप्पणीहाणं ८ अट्ठहा वज्जियव्वओ ॥ २ ॥ " इति । इतिकारणात्प्रमादः अज्ञानरूप । स यथा श्रीस्थूलभद्रमुनिना स्वाश्रये कृतस्तथाऽन्यैर्धीधनै साधुभि "समयं गोयम मा पमायए" इति श्रीवीरवचश्चित्ते संस्मृत्य वर्जयितव्य कार्यः । प्राणी तावत्प्रमाद एवान्तनिमग्न एवास्ति । ये त्वप्रमादिनस्त एव स्वकार्यसाधका दु खबाधकाश्च स्युः । अथ प्रमादाचरणस्थानज्ञापने स्थूलभद्रदृष्टान्त उच्यते—

जगत्प्रसिद्धः प्रविजाति नन्दः, द्वितीश्वरः कीर्तिलतैककन्दः । मन्त्रिप्रधानः शकटाल आसीत्तस्योत्तम पाटलिपुत्रवासी ॥ १ ॥ तमुग्रसत्त्वैकपवित्रमुखं समस्तबुद्धिप्रतिपन्नचित्तः । आसीत्स दुर्नीतिविच्छेदकारी, श्रीनन्दराज्यप्रथितोऽधिकारी ॥२॥ श्रीस्थूलभद्रस्तय प्रथाग्स्ततोऽपरोऽभूच्छ्रियकाभिधानः । जक्षादिकाः सद्गुणरूपवत्यः, पुत्र्योऽभवन् सप्त गृहेऽस्य धन्यः ॥ ३ ॥ जक्षा द्वितीयाऽजनि जक्षदिन्ना, भूता तुरीयाऽपि च भूतदिन्ना । सेणाऽभिधाना प्रथमा वेणा, षष्ठी सुता सप्तमिका च रेणा ॥ ४ ॥ एकाद्विकत्रिकचतुःपञ्चषट्सप्तवारसंश्रवणात्सर्वं धारयन्ति स्म । एकदा विप्रवररुचिसमागते कुमारिकाणां, तासां

मनीषोदयधारिकाणाम् ॥ ५ ॥ जिनेन्द्रपूजागुरुपक्षमस्या शास्त्रार्थविज्ञानधृतप्रशस्या । यस्याः प्रयान्ति स्म सुखेन ताता, सुरत्वसकाशशरीरजाताम् ॥ ६ ॥ कश्चिद्द्विजन्मा वररच्यशिल्यस्तत्रैव चास्ते निवसन् सुदक्षः । अष्टोत्तरं काव्यशतं विरच्य क्ष्मापं सदा स्तौति जय विमुच्य ॥ ७ ॥ तत्काव्यजवस्युक्तमितोऽतिगेन, समीहते दातुमभीष्टदानम् । नृपः परं नो सग काव्यसुश्लाघा विना यदुति तस्य तुष्टः ॥ ८ ॥ द्विजन्मना तत्र ततः कथत्र, मन्त्रीश्वरस्यास्य कृतं स्वमित्रम् । तत्पुण्य दानादिभिरर्चयित्वा, भार्या स्वचित्ते परिगृह्य नूनम् ॥ ९ ॥ मन्त्रिस्त्रियोक्तं यदं विप्र सत्य, यथा मम न किमिहास्ति भूलम् । सोऽप्याह मन्त्री त्वयरैव कार्य, स्तोता मम क्ष्मापपुरो विचार्य ॥ १० ॥ स्त्रियाऽपि तत्काव्यमिदं प्रपन्न, प्राय च काल सचिव प्रसन्नम् । न श्लाघ्यसे किं द्विजमाह साऽपि, किं स्तौति मिथ्यादृशमत्र कोऽपि ॥ ११ ॥ प्रपन्नवान् वाक्यमसौ निजाया, निर्बन्धमावद्य पुनः प्रियाया । कृता प्रशंसा सचिवस्तु तस्य, प्रत्यग्रकाव्यानि पुरो नृपस्य ॥ १२ ॥ अदाधिकं दापितवान्सहसा, सुवर्णदीनारशतं द्विजेशः । मद्यती तस्य च भूरि वृत्तिं, शवया न जङ्घ्रु पुनि कुप्रवृत्ति ॥ १३ ॥ अन्जाप्यमात्येन पुनर्नृपस्य, युग्मन्य नीत्य वृथा विमस्य । प्रदीयते स्व धनमाह भूप, स्तुतस्त्वयैवैष कुबुद्धि भूपः ॥ १४ ॥ मन्याह दया यत्कृतनेरन्त, सस्तोति काव्यैर्न्यमथत्र तम् । ज्ञातं पुरा नास्य मयाऽपि वि(वृ)त्तं, राजाह मत्य विमिदं पुरूतम् ॥ १५ ॥ अथ पुनर्मन्त्रिवरस्तदति, द्विजोत्तमतत्सकल समति । मुखाम्बुजं मामककन्यकाना, महाकृता सम्पसद्धत्तनाम् ॥ १६ ॥ अथैव विप्र समये नृपाग्रतः, स्वकाव्यमालाकथनार्थमागत । धृता यवन्यन्तरिता स्वपुत्रि-

1 अन्यम्.

[illegible] सुद्धिपत्रिका ॥ [illegible] ॥ [illegible], [illegible] । [illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible], [illegible] । [illegible],
[illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible], [illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible], [illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] ।
[illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible], [illegible]
[illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible]
[illegible] । [illegible], [illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible]
अथवा स्वभावीय [illegible] । [illegible] ॥ [illegible] ॥ [illegible]
[illegible], [illegible] । [illegible], [illegible]
[illegible] । [illegible] पिपासा, पुरा [illegible]
[illegible] । [illegible] रघुपते [illegible]-
[illegible] । [illegible], [illegible]-

॥२१५॥

चिन्तयति च—

समाहृत यच्चरणेन पुत्रा, मूर्धानमारुह्य ददाति सिंहासम्। मध्यस्थता सद्यतोऽपमाने, वर मनुष्याद्ज आग्रहान ॥३०॥ स क्षिप्रमाख्यापयितु प्रवृत्तस्तन्मन्त्रिणो दोषजरत्कृच । मन्यन्यदाऽसौ सिरियाभिराह, विधातुमुत्क शुभलाम्बुवाहम् ॥३१॥ नरेन्द्रयानि घनायुधानि, ग्रुम गृहे कारयतीप्सितानि । एतच्चिरावर्जितमन्त्रिदास्या, प्रोक्त द्विजायाभिकदारयास्या ॥ ३२ ॥ मागधस्तत्र तदा द्विजातिस्त्रिके चतुष्केऽध्वनि मन्यराति: । शिशूनिद पाठयति स्वतरतु, द्विष्टो ददन्मोदक-मुष्यपरस्तु ॥३३॥ विधिकृन्न सम्प्रति वेत्ति नासा, मन्त्रेण यन्नन्दनृपे परासां । मृत सति स्व सिरियाङ्गजात, राज्येऽस्ति संस्थापयिता धिया तम् ॥ ३४ ॥ एहु लोय नवि जाणइ ज सिगडाल करिस्सइ । नदराय मारेविरि सिरियउ रज्जि ठवि-स्सइ ॥ ३५ ॥ एतमुत श्रापि महीधनेन, प्रेषापित मन्त्रिगृहं जनन । व्यलोकि तत्रायुधचक्रजाल, निष्पद्यमान चरर्य मजाखम् ॥ ३६ ॥ छक च तैर्जूपतयऽथ नन्द , पराङ्मुखीभूय उपातिमन्द । तस्यां सभाया सति पादलग्ने, सेनागत मन्त्रिणि जवस्यजंश्र ॥ ३७ ॥ यत —मन्तास्यदो विश्वसन न राजा दर्वीकराभीकुटिलत्वजाजाम् । निरूपित भूपकस-शिक्षर्प, विश्वस्य घेतत् सति मुख्यकर्म ॥ ३८ ॥ मन्त्री स्वरग्नस्ति वधे त्वचश्यमजायकाल्स्य मर्मैक्कस्य । भूपादतोऽमुष्य कुटुम्बकस्य, मृत्यान्मृति स्यात्र हि मामकस्य ॥ ३९ ॥ विहाय नन्द कुपित निशान्ते, समेत्य मन्त्री प्रमदाद्युपान्ते । जगाद पुत्रं सिरियाभिधान, नाह मरिष्यामि यदि प्रधानम् ॥ ४० ॥ तदा हनिष्यत्यधिपोऽत्र हीमान्स्वकान्मनुष्यान्

१ अधिक कातुक २ मेशाउन्धात् नामधातो कर्मणि मूलहन्दन्तम्

सगत्ररइ चिजइ महाविदेहि, सोगंध नयरि गुणरासि गेहि । तिहि मयणसिहितणुजम्म जाय, सागरतुरग इय दोन्नि जाय ४२
कीलंति दोवि ते निचिहजगि, कीलाहि पुरतरि मनह रंगि। कइया वि हु पिक्खइ दुन्नि थाल, इग नाणिय मरिहि अजरमाल ४३
के तुम्हे इय ते पुच्छिया य, ता एग जणइ ताणं तया य । इह अत्थइ मोहमहानरिंद, जसु आण वहइ गिरिइंदनंद ॥ ४४ ॥
अरिकरिकुलकेसरितुल्ल तास, नंदण भुवणंतरि सप्पयास । पिउजस रागकेसरी य नाम, तस्सुय हउ सागर मणभिराम॥४५॥
मह पुत्त एस पुण विणयवंत, परिगहनिवास जगि निजयवंत। येसानरभूया पूरय चिंति, नामिहिं जगि पगा पयरुमसि॥४६॥
इय निसुणिय तच्चरियप्पवच, हरिसुब्भंतरोमंचवच । अणुसमित्तजायं पयत्त, जीनिय पुण इक्क सरीर जिन्न ॥ ४७ ॥
सायर सायरकुमरेहिं सरिथ, न हु पूरयाइ मिसीय अत्थि । तसु जाय तुरग सरगथित्त, सह पूरयाइ सविसेसरत्त ॥ ४८ ॥
अह ते वि तारतारुण्णपत्त, अइदियरूव सोहग्गजुत्त । परिय नियमुहजणपरियरेण, निहनआणसज्जीकयमणेण ॥ ४९ ॥
परदेसगमण पुच्छंति माइ, पिउ नारइ ते वि हु अइविमाइ । तह नि हु पत्तिय देसंतरम्मि, ते दो य जाय अंतरम्मि ॥५०॥
ते निट्ठिवहिं लुटिय अरुविमज्झि, पणतरगणगिरिसायरअसज्झि।सगोनियथेवधणा परत्त,ते धनपुरिहि पहुणि अपुन्न ॥५१॥
तिहिं हट्ट एग मन्त्रिय अखंरु, परसाय भुणंति महापयरु। विढवंति तह दीणार कुवि, सहसाइ गरयकंहिहि पयत्त ॥ ५२ ॥
अह वड्ढइ तण्हा ताण चित्ति, अइआगस हूआ वहुयचित्ति। कप्पासतिलाइ किय जरुमाल, तिहिं समुहि अज्जिय पारजाल५३
चूण्ण तित्तकरसण करंति, तसजीवसहिय तिल पीरूयंति । महुगुडियधाइसफूरुमाइ, वाणिज्जि पयट्टइ ते पमाइ ॥ ५४ ॥

---

१ तस्सुतोऽहं सागरनामा

चासदा त्वमात्येन सुयुक्तिपत्रिका ॥ १३ ॥ आकर्ण्य चाच तमथैकवारं, द्विजोदित नूतनकाव्यवारम् । कृत्वा मुखाधीत-मुवाच यदा, श्रीनन्दनृपाग्रपुर सुशिष्या ॥ १७ ॥ श्रुत्वा द्विजेनोच्चरित च यक्षया, द्वितीयवार किल यक्षदिन्नया । तकं नृपाग्रे क्रमतस्तृतीयया, तुरीययैव क्रिल यावदन्त्यया ॥ १९ ॥ ततोऽधिकक्रोधधरेण राज्ञा, प्रदापिता तस्य सजाऽग-माज्ञा । पश्चात्स गङ्गापयसोऽन्तराले, यन्त्रप्रयोग सृजति स काले ॥ २० ॥ दीनारमाला निशि तत्र दृष्ट्वा, संस्थापयत्येष जले प्रविश्य । आहत्य यन्त्र चरणद्वयेन, प्रात पुनर्यांति नुतिच्छलेन ॥ २१ ॥ लोकाग्रतो वक्ति नुतिप्रसङ्गात्तुष्टा धन मे प्रददाति गङ्गा । प्रोक्त पुरस्तात्सचिवस्य सम्यक्कालान्तरे भूपतिना निशम्य ॥ २२ ॥ मन्त्र्यूचिवाश्चेन्मम राति दृष्टौ, गङ्गा यदा सत्यमिद न पृष्टौ । विलोकयिष्याम इदं हि कल्ये, राज्ञा प्रपन्न कुतुकेऽत्यतुल्ये ॥ २३ ॥ नियोगिना प्रत्ययितो मनुष्य सन्ध्याप्रयोऽजाप्यय सम्प्रजस्य । प्रच्छन्नमास्थाय विलोकनीयं, वृत्त द्विजस्याम्बुनि निन्दनीयम् ॥ २४ ॥ संस्था-पयत्यम्बुनि यद्विजन्मेच्छया त्वमानीय प्रदेहि तन्मे । तेनापि गत्वा जगृहेऽस्य दीनाराणा तत पोट्टलिकाऽतिपीना ॥२५॥ पत्य प्रजाते नरपत्यमात्यौ, तत्र द्विज पश्यत एव जातौ । द्विजोऽपि गङ्गाम्बुतरे सुखेन, प्राविक्षदीशा कलयन्मुखेन ॥ २६ ॥ प्रान्ते स्तुतेर्यन्त्रमिद पदाभ्या, सघट्टयामास मुहु कराभ्याम् । दत्ते न किञ्चित्स ततो विलक्षः, पुरो जनानाम-गवल्लक्षः ॥ २७ ॥ राजावदत्येष तु कुम्भजीनसोपमो वञ्चतयाऽतिदम्भी । स्वाचारदारूत्करधूमकेतुर्व्यलीककीर्तिर्नि-गरान्तरेषु ॥ २८ ॥ स्वय नृपाग्रे सचिवेन चाविष्कृतं तदीय धनमप्रजावि । राजादिलोकस्तमथो जहास, रुरोप मन्त्रि-ण्यथ विप्रपाश ॥ २९ ॥

चिन्तयति च—

ममाहृतं यच्चरणेन पुसा, मूर्धानमारुह्य ददाति शिक्षाम्। मध्यस्थता सद्धतोऽपमाने, वरं मनुष्यात्पशु आश्रयानेः ॥३०॥ म त्रिद्रमालोकयितु प्रवृत्तस्त मन्त्रिणो दोषजरेरकृच्च । मन्य यदाऽसौ सिरियाभियाह, विधामुमुक्त कुशाग्राम्बुयाहम् ॥३१॥ नरेन्द्रदेयानि घनायुधानि, स्वगृहे कारयतीप्सितानि । एतच्चिरावर्जितमन्त्रिदास्या, प्रोक्तं द्विजायार्निकदाऽऽत्मस्त्या ॥ ३२ ॥ प्रासमुद्धरत्र तदा द्विजातिस्त्रिके चतुष्केऽध्वनि मन्त्ररातिः । निशूनिदं पाठयति स्वतरतु, द्विष्टो ददन्मोदक-मुख्यमस्तु ॥३३॥ द्विशिजन सम्प्रति वेत्ति नागो, मन्त्येष यन्नन्दनृपे परासी । कृते सति स्व सिरियाङ्गजातं, राज्येऽस्मि न्यस्यापयिता धिया तम् ॥ ३४ ॥ एहु लोय नवि जाणइ ज सिगडाल करिस्सइ । नदराय मारेविकरि सिरियउ रज्जि ठवि स्सइ ॥ ३५ ॥ एतम्भूत क्षापि महीधवेन, प्रेक्षोपित मन्त्रिगृहं जवेन । व्यलोकि तत्रायुधसंचयस्तत्र, निष्पद्यमान चरषैः प्रजानाम् ॥ ३६ ॥ चक्र च तैर्ज्जूपतयेऽथ नन्द, पराङ्मुखीभूय कृपातिमन्द । तस्यौ सजाया सति पादऽम्रे, सेनागते मन्त्रिणि जवत्यनेन ॥ ३७ ॥ यत —मन्तारम्यदो विश्वसनं न राजा दर्वीकराणीगुडिखत्वजाजाम्। निवारयित भूपकस निकर्षे, निम्यम्य चैतत् मति मुख्यकोर्वे ॥ ३८ ॥ मन्त्री स्मरन्नस्ति वधे स्वजनयमनासकारस्य ममैककस्य । नृपादतोऽमुष्य सुदृष्यरस्य, कृत्वा मृति स्यान्न हि मामकस्य ॥ ३९ ॥ निशाय नन्द कुपित निशान्ते, समेत्य मन्त्री प्रमदाद्युपान्ते । जगाद पुत्रं सिरियाभिधान, नाहं मरिष्यामि यदि प्रधानम् ॥ ४० ॥ तदा हनिष्यत्यधिपोऽत्र हीमान्स्वकान्मनुष्यान्

१ अमिष स्थापुष २ मेशान्द्यान् नामधातो कर्मणि मूलकृद् तम्

सकलानधीमान् । तस्मादह वत्स गुणातिकच, त्वया निपात्य क्षितिपाङ्घ्रिनम्रः ॥ ४१ ॥ श्रुत्वेदमाक्रन्दमसौ ततान, प्रोचे च वराह्वय एकतान । किं तात जातोऽहमिहाकुलीनस्त्व येन मामादिशसीत्यदीन ॥ ४२ ॥ कुलोपसर्गस्य वार्धिं प्रदेहि, त्व तात मामेव मृत विधेहि । नृपाग्र एव गदिते पिताऽऽह, त्वं नो कुलध्वसकृतावगाह ॥ ४३ ॥ कुलक्षयस्यान्तकरोऽसि किं तु, स्वास्त्व विधायेति सुतापमन्तु । अथाह पुत्रो भवतात्तु यच्छ्लाघी पर यमृवधो न मत्त ॥ ४४ ॥ मन्म्याह सोऽह विपत्क्षणेन, स्व मारयिष्यामि सुत क्षणेन । त्वया विपक्षस्य ममैव वाक्यवृत्त्या विपत्त्यै ह्यसिरत्र वाह्यः ॥ ४५ ॥ नाक्रन्दकालोऽस्त्यधुना महीयानाज्ञा गुरुणा तु न लङ्घनीया । रक्ष स्वकीय कुलमापदन्धोर्मा तारयोद्दामकुकीर्तिसिन्धोः ॥ ४६ ॥ दीप्येकतोऽन्नोच्छृतसिन्धुरन्यतस्तथैकतोऽन्धुर्दवयहिरन्यत । जोग्येकत कण्टकराशिरन्यतः, सुतोऽविदस्सद्भूट एष मेऽद्भुत ॥ [illegible] ॥ यदेकतो मे गुरुशासनातिक्रमोऽन्यतो यमृवधो विजाति । स्वहस्यया जाड्यपशोऽपि मेऽस्तिप्रौढ तमोऽस्मं फलित किलेति ॥ ४७ ॥ दिवानिशं नन्दनृपाङ्घ्ररक्षक, स्वतातवाचा स्थगितश्रुतिद्विक । स मन्त्रिसूनुर्नयनम्नवजालं, शुशोच मालिन्यजितोमकज्जल ॥ ४९ ॥ स्वकीयसूनोः पुनरप्यनेन, प्रोक्त तदा मन्त्रिमहत्तमेन । यच्योऽहमीशाङ्घ्रिपुरोऽपकृदस्त्वयापशङ्क श्रितकालकूटः ॥ ५० ॥ आनातवृक्षादनशङ्कितेन, प्रतिश्रुतं तत्सिरियाभिधेन । पुत्रेण पित्राऽपि मिथो विमृश्य, समागतं पर्षदि जूघनस्य ॥ ५१ ॥ दृष्ट्वा तमन्याभिमुखः समाजासीनोऽतिरोषादजयस्स राजा । पार्श्वे स्थितो मन्युचित वचः स्व, द्विस्त्रिः प्रयुङ्क्ते स्म घनीव स स्वम् ॥ ५२ ॥ न जल्पित जूपतिनाऽप्यनेन, नतं पुरो-

१ हे वत्स २ आपद्रूपकूपात्. ३ कूप

नृप च धीमतेन । तथैव पादौ पतितस्य नेतुश्छिन्नं शिरोऽनेन पितुस्त्विनेतु ॥५३॥ चित्ते पुनश्चिन्तयतीति हा रे, धन्वा-
न्वयाऽह स्त्रियो दयारेः । किं कारितोऽस्यत्र ममाज्ञया त, मत्तो न हृत् किं स्फुटितं व्यतातम् ॥ ५४ ॥ हा हा स्थिरा-
कायमिद प्रपद्यस्मित्युच्यितो राज्यदर्पितस्य । तदाऽन्यथा मन्त्रिसुत व्यदत्र, कृपाऽऽनुमतान तवाप्यभेयम् ॥ ५५ ॥
स्फुरत्तुरतधारनिकारकरसारसम्प्राप्तनातिपमकारकत्वात् । लोके मयाऽमुष्य कृत तन्नरकार्यो मनागप्यभूतिर्न नल ॥५६॥
त्वत्करा ममप्र व्यपनस्य कार्यं, कुर्वन्ति नृत्या निजनायकार्यम् । किमन्यथा पजाद्रागतन्न, शक्या ममागाद्दुमिनो
नरन्त ॥ ५७ ॥ नामो जयपम्नर देव जित्य, न तन पितराऽपि ममास्ति कृत्यम् । नदा च गाढाऽवमितं कुत्रोक, किम
न्यया मन्यपति पैदोष ॥ ५८ ॥ किं तेन निग्रहविनोऽस्मि दृग्न, सोऽहं कुकर्मा विपमिथ्यकुम्न । यनदर्शो नुन्यरगृ-
हकार्यं, विनिमित मन्यति दुर्निवार्यम् ॥ ५९ ॥ तन्मन्त्रिपदं यदि मन्त्रिपुत्र, मेम्याप्यत कार्याजिरामममत्र । तत स राज्ञा
ज्ञपितस्तथान स्वस्यारथ्य निन मन्त्रिपद जनम्य ॥ ६० ॥ अथ तनस्तन ममास्ति ग्रह, श्रीस्थूलभद्रः महन प्रसिद्ध ।
पण्याङ्गनामन्दिरमाश्रितस्य, श्रा ता समा द्वादश देव तस्य ॥ ६१ ॥ प्रदीयता मन्त्रिपद तु तस्मा, आकारित स प्रभु
णाऽप्यकस्मात् । क्रमागत मन्त्रिपद गृहाण, व्यमेवमुक्त स पुनर्नजाण ॥ ६२ ॥ विचिन्तयामीत्यमुना प्रनदिष्टवे, प्रोचे
नृपोऽनोऽवने प्रजोचिते । विचिन्तयन्नन्तरयेत्ययाणत, श्रीस्थूलभद्रोऽपि वने शुभाश्रित ॥ ६३ ॥ दृष्ट्वाऽसौ लोग-
स्वमचारिणा रा पाधिकारोत्सुकचित्तधारिणाम् । नृणाममात्यत्वमनर्थकारक, मनेषित राति विनिष्टतारकम् ॥ ६४ ॥

१ स्वामिन २ क्रोधदृष्ट्या ३ सुतरामन्याय्य

दु लभता स्तुर्शिया सदाऽमी, एतत्कृते को विजहाति कामी। सुदुर्लभं प्राप्तमिदं नरत्वं, विधाय संसारसुखे ममत्वम्
॥ ६५ ॥ नागाजनु मज्जुमज्जधन्ये, दुर्वारसंसारवनेऽत्यगम्ये। लब्धे नरत्वेऽक्षसुखोद्यतेन, क्रीतेव कोऽप्यत्र वराटकेन
॥ ६६ ॥ निषेवितं यद्दिदिलासरासं, विलोक्यमान यदि चेन्द्रजालम्। स्यात्द्यूतवद्धारि च रम्यमाण, स्त्रीसेवनं चारु
निवार्यमाणम् ॥ ६७ ॥ न ज्ञायते स्त्री घटिता विधात्रा, कीदृग्विधैरेव दलैः प्रमात्रा। यस्तत्र रागी रतिमादधाति, दु-
ष्मानि सोऽहमस्य कृते स धाति ॥ ६८ ॥ न रज्यते यो विषये कथञ्चित्तत्कामनं यः कुरुते न किञ्चित्। जवेत्तदक्षे सततं
समाधिर्जविजयत्येव रजाशुपाधि ॥ ६९ ॥ विमुच्य तद्भोगमहाग्निजालं, तावत्क्षणोऽम्युत्कटमोहपाशम्। यावज्जराराक्ष-
सिका मदङ्गे, न निर्मिमीते कृतशौर्यभङ्गम् ॥ ७० ॥ यावद्दशत्येष न रुग्भुजङ्गस्तावद्विधेय सुकृतप्रसङ्ग। जीवोऽस्ति
यावेऽध कृतप्रयाणः, पान्थेन तुल्यो जरमा पुराण ॥ ७१ ॥ ध्यात्वेति शीर्षेऽकृत पञ्चमुष्टिक, लोचं क्षणान्निर्मितपुण्य-
लक्ष्म। धर्मध्वज गोऽमलरत्नकम्बलं, लित्वा व्यधात् स्व परलोकशम्बलम् ॥ ७२ ॥ आगत्य पार्श्वे नरनायकस्य,
धर्म धर्मलाभमेव तस्य। एतन्मया चिन्तितमेवमुक्ते, नृपोऽवदच्चार्विदमोसमुक्ते ॥ ७३ ॥ यावद्बहिर्निर्गतवान्मुनीश,
पादस्थमावरमत् स्थितीशः। विलोकनीय कपटेन यायात्र याऽसकौ धाम्नि पणाङ्गनाया ॥ ७४ ॥ पश्यत्सु तेष्वेव
मार्गेनगास्य दिशायाममरेन्द् यथान्तरा। यथा जन सोऽपि मुनि पणाङ्गनागृहात्तथा दूरमगान्महामनाः ॥ ७५ ॥
चित्त सुधैव, इत्यसोऽपि नृपाय मुनिं ददैव। कृतश्च मन्त्री गिरियाजिधानः, श्रीस्थूलभद्रोऽथ सुजावधानः

। दुर्भिक्षे ऽमिश्र देव मनादेशर्ने

॥ ६६ ॥ सम्भूतिपूर्वविजयस्य गुरोरुपान्ते, चेने व्रतं च सिरियास्य इतोऽर्थ्यमान्ते । कोशयानिजसकटशकरधूगृहेऽनि प्रेम्णा निजस्य मदनस्य सदा समेति ॥ ६७ ॥ सा स्थूलभद्रे गणिकाऽस्ति रक्ता, नान्य जनं वाञ्छति रागरक्ता । कोशया-भगिन्यस्त्वथ योपकोशया, सुर्यात्मवेश्मं स गृहे द्विजोऽस्या ॥ ६८ ॥ पश्यन्नगम मन्त्रिसुतो द्विजातेः, स भ्रातृनायामरद-घथा ता । प्रासा रय भ्रातुरयो निशुक्किं, द्विनान्मुष्मात् पितृजीवमुक्तिम् ॥ ६९ ॥ कार्य तयाऽस्य तु यथा मदिरां, पिबत्ययेयं भगिनी कनिष्ठाम् । गत्वाऽवदत्त्वं सुरयाऽतिमत्ता, द्विजस्त्वमत्त कथमेरहृता ॥ ७० ॥ अथ त्वया कारयि-तव्यमस्य, स्वमः सुरापानमिदं द्विजस्य । तयाऽपि विप्रो जगदे यदाऽस्य, नेप्रेत्तदा साऽस्य धनाणं मायम् ॥ ७१ ॥ मृत त्वया मेऽस्य स तद्वियोगं, सोढु समर्थो न शरीर रोगम् । चन्द्रप्रभाया घृतयोश्च पानं, निन्याङ्गान शीरमिति प्रधानम् ॥ ७२ ॥ तन्मन्त्रिपुत्रो कथित च कोशयया, राजाऽन्यदोषे सिरियाम्यमिमुख्या । हित पिताऽऽसीत्तव मे तदा तुन, दुष्कर्म तत्राह स मद्यपानिन ॥ ७३ ॥ राजाऽऽह किं तेन सुराऽपि पीयते, स प्रोषितान् सत्यमिदं विधीयते । कस्या प्यदाशारितसुरापत्र करे, देयं द्विजस्येति निगद्य विप्ररेः ॥ ७४ ॥ सजासमाकारितधारुनस्य, मदापि तेनाश्वसरेऽधमस्य । श्यामाय तत्रान्तमनेन निन्द्य, चृत्नारमध्येऽग्निमेव मद्यम् ॥ ७५ ॥ सर्वत्र लोकान्तरवासरीढ, स प्रापितः शोधिमधा चद्रीदः । नप्यमिला पायित पय तर्स, पश्चात्समासोऽधिककष्टविसम् ॥ ७६ ॥ श्रीस्थूलभद्रो गुरुसन्निधाने, तीव्रतप कर्मणि धाम्यमाने । विहारकृत्पाटलिपुत्रमागात्रयोऽपरे स त्यनगोरनागा ॥ ७७ ॥ अङ्गीकृताश्चैरिसिधा यतिमुख्या,

---

१ मदिराम् २ तीव्र धना ३ पापयुत ४ मुनिश्रेष्ठ

समाश्रितं केन महाहरंगुहा । तमीक्ष्य शान्तिं स चचार केसरी, प्रासस्तदन्योऽहिबिलं च सवरी ॥ ८८ ॥ आलोक्य तं दृष्टिविष प्रशान्त, कूपस्य चैक फलकेऽतिदान्त । तस्थौ च कोश्यागृहमाससाद, श्रीस्थूलभद्रो मुनिरप्रमाद ॥ ८९ ॥ शारयति तुष्टा गणिका परीषहैः, पराजितोऽत्रागत एष दुस्सहे । प्रोक्त च पुर्वे किमुवाच साधु, स्थातु प्रदेहि स्वयनेऽत्र साधु ॥ ९० ॥ तथा कृते सा मणिहेममुक्तालङ्कारसंशोभितदेहयुक्ता । आगत्य लग्ना निशि चाटु कर्तुं, पर न शक्नोति मनोऽस्य हर्तुम् ॥ ९१ ॥ तत स्वभावाद्विरवस्थति स्म, प्रबोधमेषोऽप्यनुतिष्ठति स्म । वार्धिं सरिद्भिर्दमुना समिद्भि, र्नाग्नी न तुप्येद्विषयैर्महद्भि ॥ ९२ ॥ निवासमासूत्र्य चिर स्वचान्धयैर्विधाय तृप्तिं हृदयेप्सितैर्नवै । प्रपालित लालितम-प्यनारत, विमुच्य गन्तव्यमिद वपुर्मतम् ॥ ९३ ॥ धान्य धन बन्धुजनोऽतिकान्त, पञ्चप्रकारा विषया महान्तः । त्याज्यं तथादेय वपुश्च दासास्तथापि दीर्णोऽस्ति विशा हृदाशा ॥ ९४ ॥ श्रुत्वेति सा धर्मपथि भजन्ती, नृपादत्तं मनुज भजन्ती । प्रथमत सम्मति पालयन्ती, सुश्राविका जातवती लसन्ती ॥९५॥ मासा चतुष्क तदथोपवासी, यस्याययौ सिंहगु-हाधिवासी । देरोत्थितार्थं ममयाचि तस्य, स्यात्स्वागतं दुष्करकारकस्य ॥९६॥ अभिग्रहान्ते समुपागतस्य, व्यालास्पद-स्यम्य च कूपगस्य । तथैव चक्रेऽथ तपोधनस्य, श्रीमद्गुरुर्यैः सुहृना निरस्य ॥ ९७ ॥ श्रीस्थूलभद्रोऽपि च वारयध्वा, गृहाति गम्यन्यनिश सदध्या । नानाप्रकार विकृतिप्रघिष्ट, प्रायोग्यमाहारमतीव मिष्टम् ॥ ९८ ॥ समागतः सोऽपि तत-श्चतुर्मास्यन्ते गुरुणा निकटे सुधर्मा । अभ्युत्थितस्तै स्तुतमस्य सत्त्व, त्रिः प्रश्नित दुष्करकारकत्वम् ॥ ९९ ॥ तदा त्रयः

१ स्वगृह- २ अपि ३ दर दीप्यम् ४ दैवम.

पूर्वेनुतारु पाचयमा मिथम्ने युवते स पाचम् । कृत्येति मन्त्रियमरो यदार्याः, जिघ्नन्ति श्लोकव्याहारगार्या ॥ १०० ॥ चित्रोस्य पक्क मनुजा वृनेयुर्नेतोय पाप्यादरमाचरेयु । न्यन्ति गाहेयमयेऽपि निम्नं, पात्रे न कुर्वन्ति मनाग्निरम्नाम् ॥ १०१ ॥ तत्र स्थितोऽसौ स्वपु समाधिना, तथापि जातः स्तननोषितोऽधुना । यस्य यत्रै मृगगाङ्गुदामिनाः स्वा स्वामि वेदपाशृह परमुपस ॥ १०२ ॥ अजिमह खाति तदा निधिकर्तगर्यदर्शने श्रणोत्यनुच । गत्वा यथाव यमति पणत्री, तदोपकोशाऽस्य ददौ नृराज्ञी ॥ १०३ ॥ स्वाजाजिर्कादाधिकदेहनपिता, धर्म ममीदेऽस्य भणोत्यदूषिता । तन्नामर्क म विधातुमुपतथाहूनि रक्षीयुति मा न सन्त्यत ॥ १०४ ॥ प्रबोधनार्थं जणगीति तस्य, प्रन्हि किञ्चिम च रनि ददय । ददामि किं माऽहं च क्षुम्मक, मदीयता जो मम मातिरकम् ॥ १०५ ॥ तत्प्राप्युपाय श्रणु नृप खाल्प, नगाप्रदेशे कृतपर्युषाल्ने । पुण्य प्रदत्त निजधर्ममुन्य, स रक्षण मम्यति क्षम्मूल्यम् ॥ १०६ ॥ इय तदइति निशाम्य निज तन्न प्रार्थयामास नृप स कुत्र । मरकन्नाम्र प्राप्य च वनादयन्के, जिता मरन्ध रख ममगानके ॥ १०७ ॥ एकत्र धौरै मरणिनियन्त्रा, पक्षी तरम्यो वदतीति युद्धः । तद समापाति तदा च चौरस्वामीनतेऽमुं यतिमेत्र घोर ॥ १०८ ॥ तस्मिंश्च पश्चाद्धिते म पक्षी, कोतूयत तत्र गुनदयनशी । याति स्म तत्र पुनरेस्य तेन, प्रेदयंश वक्षो यतिरक्षुनेन ॥ १०९ ॥ तवाजर्प दत्तमहो मया पर, मस्य निवेद्य रयफा तत पम्म् । यथास्थितं तद्धरित तदमत, म क्षुधितान् समदत ममसतः ॥ ११० ॥ पणस्त्रिये पम्पत्र पप कदतः, प्राप्तोऽस्ति नेपाधनृपास्यदिष्टत । खारता प्रनश्चसम्यस्य पा-

१ तिलक

तेनाथ नीता पितृमद्विलासा ॥ १३४ ॥ स्वकीयविज्ञानविकाशनाय, प्रोद्दामसौजार्ग्यसमर्जनाय । सातुं करारोपितचाप-
दण्डः, स ——— रपरि प्रचण्डः ॥ १३५ ॥ चिक्षेप तावत्कलयाऽनुपुङ्ख, पुनः पुनः स्व शितिचित्रपुङ्खम् । यावत्करा-
या व्यधात्तत्करगा वितन्द्रः ॥ १३६ ॥ तदा पुनः सा वदति स्म तस्य, स्याद्दुष्कर नेह हि शिक्षि-
शस्थितसूचिकाग्रे, नाट्य व्यधात्साऽपि तदास्य चाग्रे ॥ १३७ ॥ कृत्वोर्ध्वमंह्री स्वशिरोऽप्यधस्तात्तदा
स्यशाला । कृतान्यसूया हृदि सा वहन्ती, तदेव वृत्तं न्यगदद्धसन्ती ॥ १३८ ॥ न दुष्कर चूतफलप्रक-
कर सूचिशिरोऽपवर्तनम् । तद्दुष्करं यत्स तपोधनाग्रणीः, क्षुब्धो न मत्सङ्गमितो महागुणी ॥ १३९ ॥ यो
दुर्भेद्यमनोभवस्फूर्जद्रजोज्ञासनिरासजन्नः । यत्तोजणे स्युर्गदतोऽपि नार्तं, श्रीस्थूलभद्राय नमस्त्रिकालम् ॥१४०॥
दा प्रचुरंशतिमिष्टभोग्यं, समस्तसुस्वादुरसप्रयोग्यम् । क्षुब्धो न यो मन्मथवर्तमानः, श्रीस्थूलभद्राय नमः सदा नः
॥ १४१ ॥ मर्त्यालपिदेरसुतीदणकाणैश्रुन्नोन विध्यन्नपि यः प्रेकाण्डे । न कापि तस्मै मुनिनायकाय, श्रीस्थूलभद्राय
नमः सुजाय ॥ १४२ ॥ परीवर्द्द स्त्रीकृतमन्मथोऽन्यः, सोढु क्षमः कोऽस्ति महाभनोजः । श्रीस्थूलभद्रेण विना मया यः,
नाशी तो न स्मरोरनाय ॥ १४३ ॥ मदीयसंगर्गवशादपीषद्रतो न योऽसोरिय सत्करीपः । सुवर्णचर्तिक स्वजयत्सुकान्तिः
—— ॥ सा तत्कथां तत्र जगाद वेश्या, तदग्रतोऽशीकृतधर्मलेश्या । तद्वर्णनातो मुमुदे
१४५ ॥ यन्दापनार्थं प्रययावयो मुदा, श्रीस्थूलभद्रो मुनिनायकोऽन्यदा । सुदुर-

१ पाशा कराशा ४ नांदः नारः ५ मधसौ

देशागतबन्धुर्द्विपद्विजस्य गृहे स्थितिमूचिवान् बुधः ॥ १४६ ॥ अत्रेदानीं तत्र तथाऽस्ति तादृशं, प्रेष्यस्व जातं त्वग्निर्नि
कीदृशम् । एवं भणित्वा विगते मुनीश्वरे, मासो द्विजः कृषति तर्शिनीमरे ॥ १४७ ॥ प्रातः प्रदत्तं किमपीह तेन, प्रो-
क्षितं वा मम गुप्तेन । प्रोक्तं तया नो किमपि प्रदत्तं, यथोक्तवाक्यं च तदाऽप्यदत्तम् ॥ १४८ ॥ निष्क्रामयामास तत
स तस्मात्स्थानान्निधानं चतुरस्त्वकस्मात् । भुङ्क्ते स्म तत्र ॥ निर्विषादः, कृतेत्यर्थं साधुकृत प्रमादः ॥ १४९ ॥ अथा
गतद्वादशवर्षधारी, दुष्काल छमोऽग्निविनाशकारी । जिनेषु जिनेन्द्रस्य मण्डलेषु, ययातयन्तो यतयोऽपि केषु ॥ १५० ॥
तन्निर्गमे पाटलिपुत्रमागतः श्रीस्थूलभद्रोऽपि पुनः स्वजातः । किं कस्य पार्श्वेऽस्ति तदेति निर्मिता, सङ्घेन चिन्ताऽस्ति-
स्वसूत्रभङ्गता ॥ १५१ ॥ उद्देशमात्राध्ययनादिचित्र, यदस्य पार्श्वेऽजनदत्र सूत्रम् । संघट्टयित्वैकत एव तानि, एकादश-
शाङ्गान्यथ मीलितानि ॥ १५२ ॥ "परिकम्म सुत्ताइ पुव्वगयं चूलियाणुओगो य । दिट्ठीवाओ इय पंचहा वि नो अत्थि
तस्य पुणो ॥ १ ॥" तदा च नेपालवसुन्धरास्थः, श्रीभद्रबाहुर्गुरुरस्ति मान्य । स दृष्टिवादं धरतीति कृत्वा, सङ्घेन मा
र्गुणितश्च प्रहितास्त्व ॥१५३॥ कथापितं वाचय दृष्टिवादं, सन्त्यर्थिनो यद्यतयोऽनुपादम् । श्रीसङ्घकार्यं कथितेऽमुनाऽपि,
प्रोक्तं महाप्राणमिदं ममापि ॥ १५४ ॥ पूर्णीकृतध्यानमिदं विना न, स्याद्वाचनादानसमर्थता नः । सङ्घस्य तेनोक्तमथागत
तेन, सङ्घाटकोऽन्यः प्रहितश्च तेन ॥ १५५ ॥ कथापितं चाथ न योऽत्र मन्यते, सङ्घं तु दण्डेन हि दण्ड्य आप्यते । स
सङ्घबाह्यो भवतीति भद्रबाहो त्वमेवास्य वदस्व मह्यः ॥ १५६ ॥ तदा गुरुः प्राह सुबुद्धिमन्त, प्रेष्या मुदा मुनयोऽत्र

१ गभद्र २ पूज्यम्

[illegible] आरूढाहिं पत्तु । दसंतरिं पमइ मडुय मत्तु, न गणइ ते पावइ जर अणत्य ॥ ५५ ॥
[illegible] ज़ु खरिच दालिदिहिं करंति । तवति देवहयनणीय गेहि, अहनिसि ते मुच्चिय अप्पदेहि ५६
[illegible] सल्लिन्न वइदिणहिं । अह पच्चिय नउनिहिमज्झि तेहिं पूरिय पवहण नडुवरकेरेहि॥५७॥
[illegible] मनि धरिय रंगि । नणु हरसु नित्तमिममणियिज्ञा, धणसागहर जइ सोक्कि फज्ज ॥५८॥
[illegible] दुनवि धणवधन सिउवि । धणरतह आवास रिउवि, खीवाउ मणोरहसय फवति॥५९॥
[illegible] तणुतणु महाय । निच वि कहिय पावोमएस, कम चित्तिहिं न वसइ जण अनस्स
[illegible] अणुम्भीपूरियम्मि । मो लहूदेइ जउयरसपाहिं, सपत्त नरय असुहोदयाहिं ॥ ६१ ॥
[illegible] दुर्गमिय नउनएम्मि एस । जा जाइ किंपि नउमगि जाव, फुट्टइ वाहण तक्खणि सपाव ६२
[illegible] मनहिं पाय । गय मयरवस्सु नक्कर नउम्मि, जीवियममय सो पडिय तम्मि ॥६३॥
[illegible] मा य करहि करंति । मपत्तउ कम्मिवि पट्टणम्मि, याणिज्ज करइ सो पुणवि तम्मि ६४
[illegible] एलवारि मस्समोय । वणगइवि नमिर आह नमर जेम, मो नक्किय सीहिणि पम तेम ६५
[illegible] उभ असनवाइ । नय जमिय मठ अयाणुगिरम्मि, केसरिविणोर हूय वहरम्मि॥६६॥
[illegible] र्दम्म वटवइ मरिय उनि । उवहिय उगतुरंग हूय, निहिकाउ कुमई मुग्गमुग ॥ ६७ ॥
[illegible] अनुपन पत्त नरय । धुमणइनामिहिं पुमइ जाविहिं मनो नय नमवई वहुय ॥६८॥

[illegible] ॥ १६८ ॥ [illegible], मोहामर्षो नाग्यसमर्थनाय । दातुं वरारोपितपाप-
[illegible] ॥ १६९ ॥ [illegible], पुन पुनः स्व शिशिधियोद्युम् । यावत्करा
[illegible] ॥ १६६ ॥ सदा पुन मा यदति स तत्य, स्याद्युष्कर नेह हि शिशि
[illegible] सदास्व भाव ॥ १६७ ॥ कृद्योर्धगोष्ठी स्वशिरोऽप्यपलासदा
[illegible] हृदि सा दन्ता, तदव एव न्यगदद्धमन्त्री ॥ १४८ ॥ न दुष्कर धूतफलप्रप-
[illegible] स तपोधनाधी, दुष्या न मन्यास्त्रमिता महागुणी ॥ १४९ ॥ यो
[illegible] सुमेरतोऽपि नाप, श्रीस्थूलभद्राय नमस्त्रिकाल्यम् ॥१५०॥
[illegible] । दुष्यो न वा महद्दमसंमान, श्रीस्थूलभद्राय नमः सदा नः
[illegible] विद्यवरिव मदार्थं । न वादि तस्ते मुनिनायकाय, श्रीस्थूलभद्राय
[illegible], स तु एव कोऽस्ति महामनाः । श्रीस्थूलभद्रेण विना मया या,
[illegible] न याऽस्ति स्वर्गीयः । सुवर्णपंक्ति रत्नपात्रकान्ति
[illegible] धरया, मदमोऽद्भुतस्वरूपतया । तन्द्यंग्रामो युगुदं
[illegible] तदा पुरा, श्रीस्थूलभद्रो मुनिनायकोऽस्वदा । सुद्ध-
[illegible]

सप्तसिव

॥ २२०

दत्तागतयन्पुर्तुर्निघद्विजस्य गहे स्वियमूचिवान् वुध ॥ १४६ ॥ अत्रेदृशा तत्र तथाऽस्ति वादृशा, मेदस्व जात यारंवात वीदृशाम् । एवं जगित्वा थिगते मुनीश्वरे, मासो द्विजः पृच्छति वर्षिनीमरे ॥ १४७ ॥ धात्रा मदच किमपीह तेन, मजे- द्विपते घा मम सुमतेन । मोच तया नो किमपि मदत्त, यचोघवाक्य च सदाऽनदत्तम् ॥ १४८ ॥ निष्कासयामास तत स तस्मात्स्थानान्निधान चतुरस्त्वकस्मात् । दृष्ट्वे स तत्तत्र स निर्विपाद , कृत्वेत्ययं साधुकृतः मसाद ॥ १४९ ॥ अथा पत्तद्वादशावर्षचारी, दुष्काल उग्रोऽद्भिविनाशकारी । जिनेषु जिनेष्वथ मचरूडेषु, मयातवन्तो यतयोऽपि वेषु ॥ १५० ॥ तन्निर्गमे पाठविशुत्रमाणत श्रीस्थूलभद्रोऽपि पुन स्वजानत । किं कस्य पार्श्वेऽस्ति तदेति निर्मिता, सद्धेन चिन्ताऽस्ति- श्रुतमङ्गला ॥ १५१ ॥ उद्देशामात्राध्ययनादिचित्र, यचस्य पार्श्वेऽजवदत्र सूत्रम् । सयद्दृयितैकत्र एव तानि, एकाद- शाङ्गान्यथ मीलितानि ॥ १५२ ॥ "परिकम्म सुत्ताइ पुव्वगय चूलियाणुओगो य । दिट्ठीवाते इय पयहा यि नो अत्थि सदय पुणो ॥ १ ॥" तदा च नेपालयसुन्धरास्थः, श्रीभद्रबाहुर्गुरुरस्ति तस्य । स दृष्टिवाद धरतीति कृत्वा, सद्धेन सा पुच्छितय प्रहित्ता (त्वं)॥१५३॥ कृत्यापित वाचय दृष्टिवाद, सन्त्यर्थिनो यचतयोऽत्रपादम् । श्रीसङ्घकार्ये कथितेऽमुनाऽपि, मायं महामाणमिद मयावि ॥ १५४ ॥ पूर्णाकृतध्यानमिद विना न, स्याद्वाचनादानसमर्थता नः । सङ्घस्य तेनोघ मयाग तन, सद्भाटकोऽन्य प्रहितश्च तत्र ॥ १५५ ॥ कृत्यापित वाय न योऽत्र मन्यते, सङ्घ तु कस्तेन हि दण्ड आप्यते । स महत्वाह्यो वदतीति भद्रबाहुः त्वमेतास्वरदतसमतः ॥ १५६ ॥ तदा गुरु माह सुबुद्धिमन्तः, प्रेष्या सुदद्दा मुनयोऽत्र

१ मश्नदः २ पृच्छम्

[illegible] विजयश्रिया [illegible] ॥ १३४ ॥ स्वकीयविज्ञानविकाशनाय, मोहामयी नाट्यसमर्जनाय । आशु करारोपितचाप- [illegible] ॥ १३५ ॥ विदेष तावत्क्रमयाऽनुपुष्ट, पुनः पुनः स्व त्रितिचित्रपुष्टम् । यावत्करा- [illegible] वितर्कः ॥ १३६ ॥ तदा पुन. सा वदति स्म तस्य, स्थाद्रुष्यर नेह हि शिक्षि- [illegible] माम्य [illegible] तदास्य चामे ॥ १३७ ॥ कृत्वोर्ध्वमङ्घ्री स्वशिरोऽप्यधस्तात्तदा [illegible] हृदि सा वहन्ती, तदेव वृत्तं न्यगदत्नमन्ती ॥ १३८ ॥ न दुष्कर चूतफलप्रक- [illegible] सुदुष्कर तत्त तपोधनाग्रणी, क्षुब्धो न यत्सङ्गमितो महागुणी ॥ १३९ ॥ यो [illegible] नाथ, श्रीस्थूलभद्राय नमस्त्रिकालम् ॥१४०॥ [illegible] । क्षुब्धो न यो मद्वशवर्तमान, श्रीस्थूलभद्राय नमः सदा नः ॥ १४१ ॥ [illegible] विश्वमपि च [illegible] । न हापि यस्य मुनिनायकाय, श्रीस्थूलभद्राय [illegible] ॥ १४२ ॥ [illegible] , कोऽपि स्म कोऽपि महामनोह । श्रीस्थूलभद्रेण विना मया यः, [illegible] ॥ १४३ ॥ [illegible] न कोऽपि [illegible] । सुवर्ण [illegible] ॥ १४४ ॥ सा [illegible] वेश्या, तदमलोऽश्रीजनधर्मसेवया । तद्वर्णनातो गुरुदे [illegible] ॥ १४५ ॥ [illegible] मुदा, श्रीस्थूलभद्रो मुनिनायकोऽन्यदा । सुदुर-

[illegible]

शरीरे, गत्वा वदन्ति स्म गुरोस्तु तीरे । आर्यस्तदाऽऽह्वति वचोऽतिहारि, स स्थूलभद्रो न पुनर्मृगारि ॥ १६९ ॥ आगत्य तानि प्रणतोऽनसूय, श्रीस्थूलभद्राख्यमुनिं स पूय । तास्तेन पृष्टाः कुशलप्रवृत्तिं, यदाऽऽह तस्मै सिरियाङ्कनिधिम् ॥ १७० ॥ यथैव दीक्षाग्रहणादनन्तरं, ममेन पर्याक्षुपवासमुच्चरम् । प्रकारित सोऽपि ततस्त्रिविष्टप, प्रापश्च क्षुधाऽभितिरोन्मदद्विपम् ॥ १७१ ॥ अथापि हत्याजयजीतचित्ता, तप प्रजानादहमप्रमत्ता । नीता विदेहे जिनशासनाधिपाभ्यापमीमन्धरमर्दितांधि ॥ १७२ ॥ आनीतवत्यध्ययनद्वयं त्वहं, सज्ञापनामुक्तयजिध महामहम् । छक्त्वेति ताश्च गता निजास्पदं, द्वितीयनाम्न्यथ मुनिं ससंमदम् ॥ १७३ ॥ गुर्वन्तिकेऽगात्स्वसूत्रशिक्षामहासमुद्देशकृतेऽथ तेदा । गुरुःऽप्ययोग्यस्त्वमितीव वक्ति, मोहत्रामस्मै न गुरुर्व्यनक्ति ॥ १७४ ॥ तदा प्रमादं स्मरति स्म स स्वकृतं यत्नोऽभ्याससमन्वितः । नाहं करिष्ये पुनरित्यवादीज्ज्येष्ठस्त्वदन्योऽपि यत प्रमादी ॥ १७५ ॥ तस्मान्न वच्मीति गुरु प्रपेदे, कष्टेन चाष्टेऽपि विषनद । अमवर्न पूर्वचतुष्कमस्य मादाकृत सूत्रत एव वस्य ॥ १७६ ॥ तस्मै पुनर्नो दशमस्य वस्तुद्वयं सदर्थं वपितं धनस्तु । तावत्प्रवृत्तं श्रुति यावदार्यवज्राजिघोऽनूनमहिमाचिरार्य ॥ १७७ ॥ श्रीस्थूलभद्रस्य मुने समासाद्यरिप्रमतस्त्वमतिप्रजाशात् । श्रुत स्वयुक्ता शिवसुन्दरेण, प्राईविनोध्य प्रगुणादरेण ॥ १७८ ॥ सिरिथूलभद्दपहुणो पमायचरियाई तिम्नि तस्साति । सीहनिवपवगुणाण भदण दसस्स सयणाण ॥ १७९ ॥

इति चाष्टचतुर्थपदस्यप्रमादाचरणोपरि श्रीस्थूलभद्रचरित्रम् ॥

---

१ उपचरम् २ धले ३ निध्रूपा

[illegible] अहि दासे, सावशिष्टे ध्यानमह उदासे ॥ १५७ ॥ चैत्यागमंडपो दिवसार्धकाले, [illegible]निषेधाव-
सरे [illegible] । [illegible] आदि कृत्वे विचारे, [illegible] ॥ १५८ ॥ श्रीस्थूलभद्रादितपोधनाना, सद्-
[illegible] । [illegible] ॥ १५९ ॥ ते चैकशो द्विरपि
[illegible] । [illegible] सर्वेऽप्यथवा विहारी, श्रीस्थूलभद्र स्थित ऊर्ध्वगामी ॥ १६० ॥
[illegible] पृष्टे । [illegible] प्रतीक्षस्व किय-
[illegible] ॥ १६१ ॥ [illegible], गुरु च [illegible] निर्विकल्पम् । [illegible] जो [illegible], स [illegible]-
[illegible] ॥ १६२ ॥ [illegible] परिष्ठा । [illegible] जो [illegible],
[illegible] ॥ १६३ ॥ [illegible] क्रमेण, [illegible] । [illegible] गुरवो[illegible]-
[illegible], [illegible] ॥ १६४ ॥ [illegible] पुमांसः । ता
[illegible] ॥ १६५ ॥ [illegible] नत्वा [illegible], श्रीस्थूलभद्रादयमुनिः
[illegible] ॥ १६६ ॥ समुत्थितास्ता [illegible]-
[illegible] ॥ १६७ ॥ [illegible] ता, [illegible]-
[illegible] ॥ १६८ ॥ [illegible]

[illegible]

शरीर, गत्वा यदन्ति स्म गुरोस्तु तीरे। आर्यस्तदाऽऽहेति वचोऽतिहारि, स स्थूलभद्रो न पुनर्मृगारि ॥ १६९ ॥ आगत्य तास्ति प्रघणोऽन्यसुय, श्रीस्थूलभद्राख्यमुनिं स भूय। तास्तेन पृष्टा श्रुताग्रप्रवृत्तिं, यक्षाऽऽह तस्मै सिरियाङ्गजितिम् ॥ १७० ॥ पर्यंत दीक्षामहणादनन्तर, यक्षेन पर्योक्षुपवासमुत्तरम्। प्रकारित सोऽपि ततस्त्रिरिष्टप, मासश्च मृत्वाऽथ दिवं जगाम विपम् ॥ १७१ ॥ अथापि हत्याजयजीतचित्ता, तप प्रजागादहमप्रमत्ता। नीता विदेहे जिनशासनाधिशाम्यापमीमन्धरमादितापि ॥ १७२ ॥ आनीतवत्यध्ययनद्वय त्वह, सद्भावनामुक्त्यभिध महामहम्। उक्त्येति ताऽत्र गता निजास्पद, द्वितीयवाचनाऽथ मुनि मसमदम् ॥ १७३ ॥ गुर्वन्तिकेऽगात्मनसूत्रशिक्षामहासमुद्देशकृतेऽथ तेन्न। मुगाऽप्ययोग्यस्त्वमितीर यदि, प्राहत्यमस्मै न गुरुर्व्यनक्ति ॥ १७४ ॥ तदा प्रमाद स्मरति स्म स स्वकृत यशोव्यासमन्तभिक्षुः। नाह करिष्य पुनरित्यवादीद्यव्यदन्याऽपि यत प्रमादी ॥ १७५ ॥ तस्मात्र यच्छामीति गुरु प्रपेदे, कष्टेन शष्टे मति विधत्त। अपमनं पूर्वचतुष्कमस्य प्राप्तावुर सूत्रत एव वदय ॥ १७६ ॥ तस्मै पुनर्वा दशमस्य वस्तुद्वय सदर्थं भवित्र समन्तु। सायत्नकृत द्युति यावदायवज्रजिधाऽऽज्जन्महिमाजितार्य ॥ १७७ ॥ श्रीस्थूलभद्रस्य मुन समासाद्यचरित्रमकल्मषमनिशमनाभात्। श्रुत स्वबुद्ध्या निजगुन्दराण, मार्हन्त्रिकोऽप्य प्रगुणादराण ॥ १७८ ॥ सिरिथूलभद्दपमुग्गो पमायवज्जियाई विहि तम्माई। श्रीदयितचचगुणाघ कृदय दक्षस्य सयणाण ॥ १७९ ॥

इति काव्यानुयपदस्थप्रमादाचरणोपरि श्रीस्थूलभद्रचरित्रम् ॥

---

१ ररकम् २ थच ३ शिथकर्मी

अथ वयस्त्रिकेऽपि धर्मावसरो दुर्लभ एव तदुपरि काव्यमुच्यते—

बालत्तणे लिड्डपरो गमेइ, तारुणए भोगसुखे रमेई ।
थेरत्तणे कायबल बमेई, मूढो मुहा कालमइक्कमेइ ॥ ६८ ॥

व्याख्या—बालत्वे क्रीडापरः प्राणी गमयति मुधा हारयति "बालः प्रायो रमणासक्त" इत्युक्ते । अथ तारुण्ये काले भोगसुखेषु रमते । तदनु स्थविरत्वे वार्धके वपुर्बलं वमति एव मुग्धात्मा मुधा नैरर्थक्येनैव कालं समयमतिक्रामतीति काव्यार्थः ॥

अथ शैशवादवधेर्यस्करण धेयस्कारमित्युपदेशपरमिमं काव्यमाह—

लहुत्तणाउ वि न जेण पुन्न, समज्जिय सव्वगुणोहपुन्न ।
थेरत्तणे तस्स य नावयासो, धम्मस्स जं छि जरापयासो ॥ ६९ ॥

व्याख्या—शैशवादप्यारभ्य येन प्राणिना पुण्यं न समर्जितं नात्मसात्कृतं पुण्यं सत्कर्मपुष्कला इति दानशीलाद्यं, किंरूपं तत्? सर्वगुणौघपूर्णं तस्य स्थविरत्वे नावकाशो धर्मस्य नाधिकारः यतः शीतवातातपाद्यनुतनुक्लेशाधिसहासामर्थ्यादिति नावकाशो धर्मस्य, यत्र जरसा अशरीरावस्थासादर्शपुर्गत्वाजायतयदिति काव्यार्थः ॥

अथाथ श्रीअन्तरङ्गदशागुरोर्घोऽतिमुक्तकाभिधेयक्षुल्लकसाधुसम्बन्ध सन्धिबन्धेन प्रस्तूयते—

इह भरहम्मि अत्थइ पसिद्ध पोआसनामि पुर धणसमिद्ध। जिहि वसइ लोय परधणअलुद्ध जवहिय जु परघरिहि अलुद्ध ॥ १ ॥ जयजयरउ मगण पयड जस्स जयनाम रज्ज पालेइ तस्स। न हु देससीम जपइ जस्स अइउग्गभरिउपम जगि अवरस ॥ २ ॥ पयरउ सरस्सइ सिरीय जाणि तसु सिरीय नाम अइमहुरवाणि। अतुउरुहरुनखानखराणि पर-कमलसुकामलचरणपाणि ॥ ३ ॥ इत्तरि सुमिणम्मि दिठ अइसुचयतरु अइसयउरिउ। सा तम्मि चेव दिवसम्मि गब्भ उयरइ जम जउजार अम्म ॥ ४ ॥ नवमास अद्ध अठमदिणम्मि पसवइ सा नदण सुहरणम्मि। अइमुत्तय तसु अभिहाण किद्ध, अच्छयर नर नर नयरि सिद्ध ॥ ५ ॥ इत्याउ इत्थि सो सचरउ पिउमाउमणोरह पूरयत। दीसत गुणिय दसण अइंर निपु ममइ नियपुख्खरपरपटन ॥ ६ ॥ मदरगिरि सुरतरु अंकुर व, सो चड्ढउ पियघरि गुणिअपुव। मम्मणपण वयण जपन्तु सव परियण आणदउ कन्नि दिव ॥ ७ ॥ धात-इत्यतरि सामिय सिद्धिहि गामीय विहरंतउ सिरिवीरपहो। धणघउ तिणि पुरि सचिय नरसुरि पुन्निमचदसमाणमुहो ॥ ८ ॥ भास—उज्जाणपाउ आविय नरिद वद्धाविउ धम्मजिणिदचद। सामिय इह पत्तउ विजयवत मुणिवरपरिवारिहि गहगहत ॥ ९ ॥ तसु दिद्ध पारितोसिय महत अणदाणमय पहुत्तणिमत। अह चल्लिय पिल्लिय गुणिहि राय गतूण तत्थ पहु नमइ पाय ॥ १० ॥ तिपयाहिण पुण नमिणु नाह गणय धरइ नियमणि अगाह। पारद्ध धम्मदेसण जिणेण पीयूसवरिसमहुरत्तणेण ॥ ११ ॥ जो जग धम्मधारणार नरजम्म उह पिप अइउदार। जिणधम्मरम्म जणदिन्न सग्ग आराहउ साहउ सिद्धिमग्ग ॥ १२ ॥

[illegible] न विक्खइ मज्झि भवण पवत्तरइ जणु ते विलाय । धणि किंखइ वे नियमझमेण खमदमउवसमसरिनिन्निपण ॥ १३ ॥ २४१. [illegible] परिपीय सवउए गयचिसाउ । जिणगुण थुणतु नियगेहपत्त पडुजत्तिकरयिपसुद्धचित्त ॥ १४ ॥ [illegible] सवयारएम्मि आपुच्छिय पहु जिसासणम्मि । पोअणपुरिहि गोयममुणिंद आवइ मुद्धचगिमधि [illegible] ॥ १५ ॥ [illegible] रायमणि थड्गुसनाम पुरकुमर समन्निय मणभिराम । विज्ञवउ थवइ कंडुगेण नाणाविहकी- [illegible] ॥ १६ ॥ नहु [illegible] पुरकुमार रे धावहु धावहु वाहनार । इय अपिरेण हरिसेण तेण दिउ गोयमरिसि [illegible] ॥ १७ ॥ [illegible] सो मुणिवरस्स बहुपुत्तजोगि समुवागयस्स । को रायहस गइ सिरकेइ को उब्धुदरु [illegible] ॥ १८ ॥ [illegible] होइ नहु [illegible] अश्विय सो महव । थणुखीयखग्ग अइमुत्त यत्त [illegible] ॥ १९ ॥ तुम्हे पहु निवसहु कत्थ गामि पुरनयरदेसि आरागिगामि । पुरमझि जमहु गुण [illegible] गोयममुणिवरेण ॥ २० ॥ घात–जो निरवाकारणि उचहणारणि हउ जमामि पुरि पुमरयर । [illegible] नहु [illegible] घावमझि अपइ पवर ॥ २१ ॥ भास–इय गुरुवयण सुणेवि पुमारो सिरिअइमुत्त [illegible] । [illegible] पधारउ सुन्दरतणि [illegible] पधारउ ॥ २२ ॥ आवतउ नियनदण निरखीय सुगु- [illegible] हरखिय । पुमबउ [illegible] मयइ पुमरवण गुरु [illegible] ॥ २३ ॥ तरपि [illegible] आ- [illegible] । [illegible] पुमरवणुरि वण्पइ ॥ २४ ॥ चित्तयित्तसुन्नीय [illegible] । तो [illegible] पुमर मणि तुट्ठ मम मणोरह पविअणरित्त ॥ २५ ॥ महुरयाणि

अह नदण भासइ जणणी जणयह मण उल्लासइ । सामि कहउ तुम्हि किहि जाएसहु वीरपासि आनहु आएसहु ॥ २६ ॥ गोयमगणहर पहिहि पहुत्तउ मणहरयुमरिहि सो संजुत्तउ । रूवकंतिरनि जिम दिप्पतउ उग्गपरीसहरिउ जिप्पतउ ॥ २७ ॥ सामिय कुमर पिक्खि समुसागय पुच्छइ पहु सहमइ सागय । देसणअमियरसिहि सिंचई जवकुहदाहसु परिचई ॥ २८ ॥ असारसंसार गणिज्जइ धम्मसार नरजम्मि सुणिज्जइ । देउलसिरि जिम धयनरकंचणउ धणजुयणपरियण सहु चपल ॥ २९ ॥ जररकसि आवइ धावंती उठइ सयणजण इत्थ न चंती । तसु जो अप्प न रक्खइ मुक्खो धलकाडि सो होइ निरक्खो ॥ ३० ॥ आहिनाहि जा तणु न विवाहइ सोगसग जा अंग न गाहइ । इंदियसत्तिहाणि नहु गमइ जाव विनरख पयरुच अमइ ॥ ३१ ॥ ताव धम्म आयरिहि करिज्जइ जीवियजम्मतणउ फल लिज्जइ । सय पजन्ति जिणनाणी पिज्जइ जरामरण दुह दूरि गमिज्जइ ॥ ३२ ॥ दीणदीणजण करुणा किज्जइ पाणीय जाणी नेन हणिज्जइ । अलिय अदत्त अनंत निवारउ अप्पाण पउ संसारह तारउ ॥ ३३ ॥ घात-ड्याइ सुणेविण तउ मुणविण चिणिहि रंजिय कुमरवरो । अपसउ नियघरि पुच्छइ अवसरि आनीय जणणीजणयपुरो ॥ ३४ ॥ भास—धणयुवइ धण जिम उडसीयउ मह मणु अल धम्मि नणु वसीयउ । वद्धमाण जिणवर वक्खाणीय धम्मवत्त मइ निचल जाणीय ॥३५॥ धम्म इक्क परमत्थ सुणिज्जइ अवर सहू अवयत्थ गणिज्जइ । जउ चिंतामणि करियलि चडीयउ तउ कि काच करइ जगि दडीयउ ॥ ३६ ॥ सामिय पासि गहिसु हउ दिक्खा बहु परिणामिसु निच्चल सिक्खा । घरि घरि गोयरचरिय भमेसो पंचउणिणपण दमेसो ॥ ३७ ॥ तो पियरिहिं पुच्छियउ कुमारो, एरुतइ किम सुणिय वियारो । महुर वयणि अम्मु

[illegible] पुछद पिउ सणेहवुष्ठिहिं नहु कुप्पइ ॥ ३० ॥ ज मइ जाणिय त नवि जाणिय ज जाणिय त पुण न वियाणिय । एरिस असमंजस तम्राणिय निसुणिय माइपियर उत्रासिय ॥ ३९ ॥ चष्ठ कहइ एरिस तउ जपइ तो अइमुत्तउ बोलइ तं पद । एव पस परमत्थ महतय तुम्हि वुम्रउ मई पयम्हिंजातउ ॥ ४० ॥ जउ जायउ तउ निच्छइ मरई पुन्नपावसत्थिहिं अणुसरई । तं न मुणिज्जइ ज पुण किणिखणि जीव मरेस्सइ पुरि वाहिरि वणि ॥ ४१ ॥ नवि वुम्रउ कुणसउ जिउ गच्छइ नरयगइ तिरिहिं दुक्खिय अच्छइ । जाणउ पुण सो वेढिय कम्मिहिं जाइ सही सकिथ अधम्मिहि ॥ ४२ ॥ घात— सो वग्गइ ताया मिछिय माया जाया गजवि तउं खलु य । कह चरण चरेसी कउ करेसी खुह पिचास दुह अइवहुय ॥ ४३ ॥ न्यास—गुरु पउमपयगुपुमावदेह छायपपुन्न नाणु सुरूक गेह । खग्गधारतिक्खा पुण दिक्खा कह मग्गिसि घरि घरि पुरि भिक्खा ॥ ४४ ॥ पयमहपयमेर धरेवा तुययविउ निय सिरिलोपकरेवा । दुसह परीसह अगि सहेवा दुक्खसुक्ख न वगार वहेवा ॥ ४५ ॥ सत्तुमित्त तणतुल्ल गणेवा विणयगुणिहिं सुत्तत्थ जणेवा । दुक्कर किरिय करिसु तउं केम वच्छ सुख्क अणुदपि सुर जेम ॥ ४६ ॥ उपनोग चारित्त धरे जे रहि घरि नवण रज्ज करे जे । कहइ कुमार किं पि न दुक्ख- वउ धीर नरह सयं पि सुवेवउ ॥ ४७ ॥ दुक्कर गिरि सुयवत्ति वण्पारुइ मेरसिहरि अप्पाण पउं वारुइ । गयणमग्गि परमहुनत्रि चढइ सेठनाग नियवविहि पढइ ॥ ४८ ॥ तिहुयण जण नयणह घिण कहइ जं असत्त तं फज्ज पसाहइ । नर अस्सुय पव(व)इ पिउ अग्गइ दुक्करहिक भिक्ख सो मग्गइ ॥ ४९ ॥ उवायसणणाउ न फिज्जइ किसिय काउ घिउव परिछन्द । इय जा सप्पि जणय तं पुछइ पुत्तपिरह जाणी मनि दुधई ॥ ५० ॥ ताय कुमार कहइ जो निगुणह जीविय

जुयण चरण नियाणह । धावप्पणि जिणि धम्म न किज्जइ तेणि अमिय मिल्हवि विस पिज्जउ ॥ ५१ ॥ धात ३५ तरु- णो वि न वुड्ढ़ विज्जइ जमकिंकरिहिं अखुट्टइ । धण परियण सहु छड्डिय पयइ सयल विणु जणु परजनि गच्छइ ॥ ५२ ॥ इय निसुणिय सुयवज्जणिय माया हरिसुल्लसियसरीरा जाया । धण्णि किज्जउ तुह परिस वुच्चइ जहिं वरसिहिं पभिय अणुग्गह ॥ ५३ ॥ कहमवि माइपियरि अणुमन्निय सयसयल अच्चिय पहुमन्निय । रयणुज्जल आभरण अलंकिय चरण वज्जि चल्लिय निस्संकिय ॥ ५४ ॥ नरसहस्सवाहणसिविया गय धरिय छत्तचामरजुय सगय । जय जय रव मग्गणगण वुत्तउ पियरचित्त सुयनेहिणि सल्लइ ॥ ५५ ॥ जह तारायणि ससि परियरियउ परियणि सयणि तहा अणुसरीयउ । चूरलादिगिरि अवर गज्जइं महुरजेरि ऊपरि तिहि धज्जउ ॥ ५६ ॥ रयहरणिहि मुणिनेसिहिं जुत्तउ अइ असार समार निरत्तउ । तिहिं गुणिहि जुत्तउ अज्झु- त्तउ सामी समवसरणि सपत्तउ ॥ ५७ ॥ जह राया तह सिरियामाया विन्नवंति पणमिय पहुपाया । अम्ह सुयह पहु दिक्खा दिज्जइ कुमरोवरि सुपसाउ करिज्जइ ॥ ५८ ॥ तो दिक्खिय पहुणा नियहत्थिहिं सिक्खियउ रायकुमर मुणिस त्थिहिं । जयारसिठनि सजम पालइ पावपकजर दूरिहिं टालइ ॥ ५९ ॥ सामि भणइ भरइ तउ धन्नउ जसु नंदण इणिपरि कयपुन्नउ । होसइ चरमसरीरी निग्गउ धन पुत्त जे खोयणि पिग्गइ ॥ ६० ॥ मास वरिस सो कइया होही नइया अम्हे निहु कयसोही । पहुपासिहिं चारित्त गहेस्सउ मोहपास मुक्किहिं निदेस्सउ ॥ ६१ ॥ इय चिंतता जिणव- रयदिय निय कुमार मुणिवर अभिनंदिय । नणणि जणय नियमदिरि पत्ता देमण अमीयरसहिं ससित्ता ॥ ६२ ॥ अह

परगाउइ पादिरि पत्तउ थविरसहिय मुणिवर अइमुत्तउ । वाउ वड्डुय सिव्वता गठिय रमणकज्जि हूअउं उक्कठिय ॥६३॥ मट्टी नलीय पालि सो थपइ सखदखत जलवेगिहिं रुंधइ । चरितखाय जिमरूिगद्द मिल्हइ नाव जेम दमिहिं करि पिल्लइ ॥ ६४ ॥ इठे तापस मुळ पल्लइ नाव इम अवि रमवि करइ सो जाव । वय अणुसारइ मइ उप्पज्जइ सच्चिय वत्त जणह गुरु गिळइ ॥ ६५ ॥ थविरमुणिंदिहिं ताव मुहकीय वयणिहिं खुड्डुयमुणि सकिय । खज्जिय जाव अहोमुह जाउं समवसरणि मुणिसरियाईं आउं ॥ ६६ ॥ थिरमुणिहिं पहु अग्गइ साहिय दगमट्टी य नणु पणि विराहिय । मा हीलइ अइमुत्तकुमारं छुड्डउड्डियगअमनार ॥६७॥ अन्नपाणदाणिहिं ससालह अम्ह सीस खुड्डय परिपालह । इय पहु जाम न्नणिय ता उगरं थविरमुणिंदे मुणंता अमुइं ॥ ६८ ॥ जयव जव अजय कुमारो चरमतणू अचरिमतणुधारो । पहु आइसइ रय चरमगी इव मुणिसु मुणि हुय गुदसगी ॥ ६९ ॥ पहुपइ खणिय मुहु खमतउ पुण पुण धियणयज्जत्ति पणमतउ । रथारस थंगाईं अहिज्जिय सिरि अइमुत्ति चरणविहिसज्जिय ॥ ७० ॥ तव करेइ गुणमणिसयक्कर न धरइ अरइ रईं दम मउर । अच्चरनाड्डन मुड्डग्निंदिय पेनउनाणउग्गि अजिणदिय ॥ ७१ ॥ तेर वरिस सयाऊ पालिय सजमजलि अप्पउ पक्खालिय । निपुरसलगि सयवरि चरीयउ दसणनाणरयणगणनरीयउ ॥ ७२ ॥ घात—इणिपरि खड्डुयत्तणि जेम वुद्दपणि सरमुणर जिणपम्नविय । तिणि परि आराधउ सिवसुह साधउ नवियलोय खेमेहिं सहिय ॥ ७३ ॥

॥ इति श्रीअतिमुक्तसन्धिः ॥

अथ पूर्वकृतसुकृतमाहात्म्यमाह—

पुव्विं कय ज सुकय उदार, पत्त नरत्त नणु तेण सार ।
करेसि नो इत्थ जया सुकम्मं, कहं सुहं जीव लहेसि रम्मं ॥ ३० ॥

व्याख्या—पूर्वं पूर्वजन्मनि कृतं निर्मितं यत्सुकृतं दानशीलतपःप्रभृति । किंभूतं ? उदारं अद्भुतं स्वर्गमोक्षसुखप्रदाने जिनधर्मस्य दानशीलप्रभावात्, न तथाऽन्यधर्मस्य माधुर्यं, तत उदारमिति, प्राप्तं लब्धं नरत्वं नरजन्म । नन्विति निश्चितं । तेन कारणेन सारं तत्रजन्म सुकृतानुभावेनैव सत्कुले जन्म लभ्यते, नान्यथा । एवंविधायां धर्मसाधनसामग्र्यां प्राप्तायां सत्यामपि रे प्राणिन् करिष्यसि न अत्र जन्मनि यदा सत्कर्म कथं तदा सुखं लप्स्यसे रम्यं चेतोहारि इति काव्यार्थः ॥

अत्रार्थे श्रीमृगापुत्रेण यथा मातरपित्रोरग्रे स्वमनोरथ एतदुपदेशगर्भो यथोद्दिष्टस्तथैवोपदिश्यते—

पुरं वनोद्यानविहारधाऽऽवृतं, नाम्नास्ति सुग्रीवपुरं रमावृतम् । चकास्ति तस्मिन् बलभद्रभूपतिर्यं प्रधनीतिमवतार-मूर्तिः ॥ १ ॥ गुणाकरस्तस्य गृहेऽस्ति कामिनी, नाम्ना मृगा भर्तृमनोनुगामिनी । तयोर्मृगापुत्र इति प्रसिद्धिमान्, सुतो बलश्रीरनघर्द्धिमान् ॥ २ ॥ स यौवराज्यं सुकृती दधाति, प्रेम्णा स्वपित्रोर्न गुणान् जहाति । सौधस्थितः क्रीडनमत्र मानिः, करोति दोगुंदकवत्सजानिः ॥ ३ ॥ मणीमयारामगवाक्षसद्भुवः, पुरश्रियं पश्यति चित्ररञ्जितः । स्थाने चतुष्कत्रिकचत्वरादिषु, दृष्टिं ददच्चेतसि गुप्तिगान् स्वके ॥ ४ ॥ तेषु त्रिकादिष्वत्र मसत समागच्छन्तमालोकयति स निस्तमा ।

---

१ मनुष्ये जन्मनः प्रदेशमद्भुतमाप्नोति.

तत्र दमार्गेपमविभ्रमापर, स शीलवन्त श्रमण समाकरम् ॥ ५ ॥ मृगासुतस्तं किल निर्निमेषया, प्रैक्षिष्ट साधु निजदृष्टिप (स) या । व्यचिन्तयद्रूपममूदृशा मया, व्यलोकि कि कापि पुरा दशाऽनया ॥ ६ ॥ जातिस्मृतिर्जैव गजस्तिमाविगसदाऽस्य रम्याध्यवसायशालिन । जज्ञे मनोज्ञे मुनिदर्शने सति, प्राप्तस्य मूर्छा प्रससार सन्मति ॥ ७ ॥ श्रामण्यमंगीकृत पुरा धृतं स्वयं, सस्मार जातिं च पुरातनीमयम् । महर्द्धिको मङ्क्षु मृगातनूजय, प्राप्तो विरक्ति विषयेषु सूत्सव ॥ ८ ॥ रतान्तर सयममार्गलग्ने, नजन् विरक्तिं च जये सदम्ले । इत्यब्रवीदम्रत पत्य मातु, पितुश्च सयोज्य करौ ममानु ॥ ९ ॥ श्रुतान्यहो पञ्च महाव्रतानि, श्रुतानि तिर्यङ्नरकाश्रितानि । मयोम्रङ्घ खानि जवाद्विरक्त, पित्राज्ञया प्रव्रजितोऽस्मि सद्य ॥ १० ॥ हे अम्ब हे तात विपानुरूपा, भुक्ता मया भोगजरा विरूपा । पश्चाद्विपाके कटुता जजन्त, यई मरीषोऽनुमता ददन्त ॥ ११ ॥ कुलाममार्गानिन्दुचञ्च शरीर, पूत्युञ्ज चाशुचिताकुटीरम् । जीवस्य च स्थानमिद ह्यनित्य, दुःखस्य विप्रलस्माधिपत्यम् ॥ १२ ॥ अशाश्वतेऽङ्गे न रतिं लभेऽह, पश्चात्पुरा त्याज्यमिद ह्यतेह्यम् । जितोद्गमबुद्बुदसन्निभेन, स्वचापवेनोन्मदकर्ममेनम् ॥ १३ ॥ नो रैरमीत्यत्र हि मानुषत्वे, मनो ममाधिव्रुतरोगसत्त्वे । जनुर्जरामृत्युजनान्विते, महाप्यगारे व्यङ्गुपर्रिधूते ॥ १४ ॥ दुःखानि रोगा मृतिरस्ति दुःख, जन्मास्ति दुःख जरितास्ति दुःखम् । क्लिश्यन्ति जीवा सकला यदर्यं, स दुःखमेवास्ति जनस्तदर्थम् ॥ १५ ॥ क्षेत्रो गृहं देहमयो हिरण्य, स्त्रीपुत्रधनादि च मे सारपम् । मया स्वकं मइना छलेन, मोन्मुच्य गन्तव्यमिहायशेन ॥ १६ ॥ कान्तानि यद्वत्परिणामगानि,

१ दृष्टेन २ हम देत रूपा मम सन्

स्युनंर क्रियाक्तरो फचानि । रम्याणि नो जोगवरो फचानि, स्युरत्र तद्वत्परिणामजानि ॥ १७ ॥ नि शम्यशोऽध्यान-मक्षो महान्तं, य पूरुन मर्यंति ही नितान्तम् । गच्छन् स ■ स लभते पिपासा, क्षुधातुरो ज्वरितरमयासात् ॥ १८ ॥ गच्छेत्यमजारिपथ्य पुण्यं, नर प्रयात्यन्यजनेर्नीरणयम् । गच्छन् स रोगी परिपीड्यमान, पद पदे स्यादसुखं सहानि ॥ १९ ॥ पाथेययुक्त मरणि महान्त, यथाध्वगो गच्छति यो नितान्तम् । गच्छन् स सौख्य लभते पिपासाक्षुदादिकष्ट रहितोऽप्रयासात् ॥ २० ॥ इत्य परे योऽत्र विधाय पुण्य, नर प्रयात्यन्यजनेर्नीरणयम् । स सपनीयत आप्तशर्मा, गच्छन् निमुक्तो व्यथयाऽरपर्मा ॥ २१ ॥ यथा प्रदीप्तेऽपि गृहे गृहस्थ, स्वाथ प्रभुस्तस्य शुन विमृश्य । उपैम्ते सर्व-मसारमाप्य, वहिर्नयत्यत्र स मारजाप्यम् ॥ २२ ॥ एत्र जरामृत्युयुगेन लोके, मति प्रदीप्ते न शुन निलोक । स्व तार-यिष्यामि जनाद्विरमध्यादनुकम्पयाऽतु परतो स्वयुक्त्या ॥ २३ ॥ तदाद्वुल्लसितरो सुन्दर, यो पुन चारित्रमिहास्ति दुधरम् । त्रिगोः महमाणि पुनर्गुणाना, धार्याणि मन्यत्र सदोत्तराणाम् ॥ २४ ॥ अरौ च मित्रे समताऽनियाता, समस्तेषु कार्या त्रिविषु तथा । प्राणातिपाताद्विरतिश्च यावज्जीव विधेया जगतीह तावत् ॥ २५ ॥ सदोपयुक्तेन मृषा न वाच्याऽनाप्या मृताप्यनरानिवाराः । दिर्त मित यो परिभाषणीय, सेव्या स्थिति सकृतिताहिणीयम् ॥ २६ ॥ न दन्तशोधनमात्रमिर्त, ग्राह्य परस्यानिनामव्यदत्तम् । त्रेय महादुष्करमेषणीय, देय तथाशाधमनेषणीयम् ॥ २७ ॥ अब-गमर्योदनिर्द्ध दिव्यभोगानां मनोऽभीप्सितभोगवृद्धिः । महाव्रतेष्वेतन्तीर सुन्दर, धार्य व्रत या करचाविदुष्करम् ॥ २८ ॥

* अयमत्र एवास विन्ताग्मप्याय १ जराणृयुगणेन २ नीनोऽत्र ने यावत् ३ पुष्कर्त महाघारा

परेषु धान्येषु परैर्धितेषु, त्याज्य मनः सङ्ग्रहकारितेषु । आरम्भवृत्ति सकला प्रहेया, सुदुष्करा निर्ममताऽभ्युपेया
॥ २९ ॥ चतुर्विधाहारकृताप्रहत्या, त्याज्य निशाभोजनक विरत्या । स्याद्दुष्करस्त्यक्तुमसौ मुनीना, यत्संचय. प्रोज्झितस-
त्रिधीनाम् ॥ ३० ॥ सह्याश्च शीतोष्णतृषाबुभुक्षा , कार्या न दशे मशकेऽङ्गरक्षा । सह्या महाक्रोशनदु खशय्या , स्पृश्या
तृणाना सह कष्टमय्या ॥ ३१ ॥ भिक्षाटन याचनमप्यलज्जता, वन्धो वधस्ताडनतर्जनावता । द्वाविंशतिर्व्यक्तपरीषहा-
स्तमसीह सदा सुधियाऽप्रमाणा ॥ ३२ ॥ कापोतिकी वृत्तिरिय सशङ्का, स्याद्दुष्करा दोषहतेरपङ्का । आत्मेष्यते ब्रह्म-
गुरानुमता, स्यात्केशलोचोऽपि च कष्टकर्ता ॥ ३३ ॥ त्वमाश्रितस्त्वद्गुणपिण्डसाम्य , सुखी मृदु. स्त्रीजनचित्तकाम्य. ।
नो पुत्र न स्या. प्रजयिष्णुरङ्गे, धर्तु चरित्रस्य गुण सुचङ्गे ॥ ३४ ॥ आजीविताद्भार इरुर्गुणाना, वाह्योऽस्त्यविश्रामत-
पोधरणानाम् । य स्यादयोभार इवातिदु सह, स्फुरद्बलानामपि वत्स दुर्वहः ॥ ३५ ॥ आरब्धमेतत्तरणाय नव्य, गङ्गा-
प्रतीपोन इव प्रमव्यम् । स्वकीयदोर्भ्या तरणीय एष, स्फुरद्गुणाम्भोधिरवासरेण (स) ॥ ३६ ॥ आस्वादमुक्त कव-
लोऽपमाया स्यादयत्न मन्यति वालुकाया । स्यात्सयमस्ताद्गसिस्यधारागमोपमाः सन्ति तप प्रचारा ॥ ३७ ॥ एका-
न्तद्दृष्टाऽहिरियोपडदितु, स्यात्प्रयमो दुष्कर एष शिक्षितुम् । अयोमया स्वेन च चर्वणीया, यथा सुखेनासुखमर्पणीया
॥ ३८ ॥ यथोपकरणाय च आतवेद शिखापान भुवि जायतेऽद्य । श्रामण्यक पुत्र तथाऽग्रसेय, स्वयौवने दुष्करममुमे-
यम् ॥ ३९ ॥ दर्शितं यत्सुकराऽतिखेन, स्यात्कस्यचित पूरयितु बलेन । क्लीबेन नो पालयितु प्रपार्यते, तद्व्यतिरेकं न

नमोऽपि यावने ॥ ४० ॥ स्याद्दुष्करस्तोलयितुं यथा तुलयाऽधिमेरुः किल रत्नसानुः । तथा चरित्राचरणं गतेष्य, कष्टाय निःशङ्कया निरेष्यम् ॥ ४१ ॥ न स्यात्तरीतु सुकरो भुजाभ्यां, रत्नाकरो यद्वदगाधजाभ्याम् । तथोपशान्तेर्दमवीचिमाली, स्याद्दुस्तरः पुण्यगुणाम्बुमाली ॥ ४२ ॥ मनुष्यभोगाननुभुङ्क्ष्व पञ्चप्रकारयुक्तांस्त्वमसि सदृक्ष । भुक्तभोगस्तदनु दक्षो, तदा सधर्मः परिपालयाद्धो ॥ ४३ ॥ ततो मृगापुत्र उवाच मातस्त्वातेरमेवेदमुदीरणात । सुदुष्करं किंचिदहो नरस्य, स्यादिह लोके स्पृहयोज्झितस्य ॥ ४४ ॥ सोढा अनन्ता मम शारीरमानसीर्वेदना नित्यमिमा मम रुजा । प्राप्तानि दुःखानि घनेनभयानि तथा भयान्यनेकान्यपि सर्वतो मया ॥ ४५ ॥ स्फुरज्जरामृत्युभयाख्यैरण्ये, जनेऽत्र चातुर्गतिकेऽप्यगण्य । भयमपूर्णोऽहमनन्तरत्र, सोढा इदा जन्ममृतीरमत्र ॥ ४६ ॥ आगत्यमानो भुवि यादृशोऽत्र, सोऽप्युष्णलोऽप्यग्नि न शीतदोषः । यत्रात्रकेऽनन्तगुणो हि मार्त, तत्रापि सोढ भयकोष्णजातम् ॥ ४७ ॥ लोकेऽस्ति यादृग्विषमत्र शीतं, तदनन्तोऽनन्तगुणं मयीनम् । नापि स्वदुष्कर्मकृतापराधात्सोढा मया नारकशीतगाथा ॥ ४८ ॥ आक्रन्दकर्तोर्ध्वपादोऽप्यधोमुखश्रित कष्टनीररुध्यः । ज्वालाकुलेऽहं ज्वलनेऽस्मि सुक्त कुम्भीगतोऽनन्तश एव पक्व ॥ ४९ ॥ कदम्बवालुकाकदम्बमहापथक्तानयन्तर्गतेऽहं पुत्रिनेऽतिमानः । दग्धोऽग्निलुप्ये मरुवालुकावज्राग्नलयमाने बहुशोऽस्मि तावत् ॥ ५० ॥ गुणीमयुगगीतु रसन् निशिप्य, भोधैर्निरुध्योपरि वा भुजिप्य । निरान्धवः सन् ककचाग्रधारानरैर्विनिकृत्तो-ऽहमनन्तवारान् ॥ ५१ ॥ सुतीक्ष्णनिर्भीतानन्तकषदकाभुग्ने, यथास्मलिप्तिर्वृद्धोपिरुद्दे सदानिग्रे । हा पापरन्ध्रेन मयाऽपकर्णैः,

१ गरम, २ दे दुःख ३ अपि

पुरा पुनः खिन्नमतीव कर्त्तिते ॥ ५२ ॥ अथारसन्निष्ठुरिवातिजैरव, यथेन यन्त्रे महतीव कैरवम् । सौभाग्यमङ्ग विदधत्स शार्दूलनिर्व्यीम्नितोऽहं परमाधर्मिकैः ॥ ५३ ॥ स्वल्पवज्रकररूपनङ्गि, श्यामैस्तयाऽहं शवलै रसङ्गि । आक्रन्दकृद्भूमितले प्रसापितश्चिपोऽथ जीर्णानुकरच पाटित ॥ ५४ ॥ नव्यातसीपुष्पसमाभिजालैर्जैस्तथा पट्टिशचक्रजालैः । दुष्कर्मयोगात् निरयेऽवतीर्णश्छिन्नो विभिन्नोऽहमथो विदीर्ण ॥ ५५ ॥ प्रयोजितो लोहरथे ज्वलत्याधारोज्झितो दुःसहकर्मजाला । अनुपदेशान्ये पशुरथ तोत्रैस्तत्रैरिव पातनत दुर्योत्रे ॥ ५६ ॥ जस्मीकृत सैरजवचितासु, ज्वलद्ब्रुद्नागुल्माश्रितासु । अह पुनर्हा विरसो जटित्रीकृतोऽशुना पापकृतिर्जवित्री ॥ ५७ ॥ सदशतीदशाननकोटिसङ्कैर्लोहोपमैर्धर्मपुटे पवङ्गैः । हृष्टुथ दुर्भाविखपन् विखुस, कठोरचौरै सुधनीन सुस ॥ ५८ ॥ इतस्ततो धावितवान्सधीतियार्वनदीरैतरिणीं सनीडि । अह गत पातृवे वदा हत, दुराजतरीचिजरै समाहत ॥ ५९ ॥ उष्णाञ्चितसस्त्यसिपत्रनामक, वसा वनं मगतवान् यथार्थकम् । तदाऽसिपत्रैः प्रपतद्भिः प्रपातुकैश्छिन्नोऽहमहोवैशगोऽङ्गपातकैः ॥ ६० ॥ प्रोतस्त्रिशूलैर्मुखतैः स्थौरैर्प्रसनां सुमरैश्च घोरैः । अनन्तशो दुष्करदु समूह, सोऽहं गताशो ह्यजव निकृष्ट ॥ ६१ ॥ तीक्ष्णैः क्षुरैः दुरितापटीनि, शिलाभधारानुवर्वहिप (हप) नीनि । अनन्तकृत्वो च्छिदलीकृतोऽहं, विलपित्त क्षुसमुखच्चेपोरम् ॥ ६२ ॥ मर्मारिपदपो रज्जनिरुद्ध, पाशैश्च कूटैर्हृदयेऽप्यनुद्ध । व्यापादितोऽहं बहुशो नियुद्ध, शिरोमणिः

1 उभय दुष्करिष 2 नाउने 3 योत्र "जोतर" इति भाषायाम् 4 मषिपास 5 पापवशग 6 कल्पनी—कर्त्तिका 7 व्यपोह—पौरीन 8 धरैलो रेषवस

पाप्मजूता प्रसिद्ध ॥ ६३ ॥ तत्रस्थदेर्मकरानुकारिभि, प्रपादितो निर्दयचित्तचारिभिः । जार्भैर्गृहीत्वा निर मेद्गुरारी, गर्भगते निद्र दृढ़ात्तिधारी ॥ ६४ ॥ इयनेर्गृहीत सगरम जार्थैर्वध्य क्षिप्त पदुवेग्नमार्गे । अनन्तसागर मकरैश्च मारित, कदापि क्षमान्युदयो न जारित ॥ ६५ ॥ यत्तन्भिर्भि इनानिसर्वशूर्णीश्वतोऽहं निशितै पुरार्गे । तस्योपरि तद्दितश्च, ज्ञिप्तोऽरश मुद्गिरपाटितश्च ॥ ६६ ॥ वैराहत मुद्गित एव पायरकार्गेर्ध्य ग्रोद इव धेगाय । मज्जजी कृत प्राप्य घनाश्वपेटा, मुष्टीश्च मुष्टीकृतकु स्वपेटा ॥ ६७ ॥ तसानि ताम्राणि परायणामि, त्रपूण्यथो गीनकट्ठु यानि । प्रपायित क्राथमरापितानि, स्वान्यऽपि कुर्वन् कटुकूजितानि ॥ ६८ ॥ आगन् पुरा तेऽनिमनोमतानि, शूल्यानि मामानि निखिष्कितानि । इनानुपर्णानि निजानि पक्त्वा, मामान्यह जमित एवमुक्त्वा ॥ ६९ ॥ तथानत् पूर्वतर च कामिनी प्रियोक्त्येति दधद्विषादम् । प्रपायितोऽह निरये ज्वलन्तीरसृग्ममा प्रतिरमर्मिकरतीः ॥ ७० ॥ अन्तश्च नीनः परिकम्पमानाङ्गोपाङ्गयुक्तोऽहमथाममानाम् । निरन्तर वेदितवान् प्रभूता, दुर्वेदना नारकनामभूताम् ॥ ७१ ॥ मयाऽतितीव्रा नरकस्य वेदना, सुदु सहा निर्मितगात्रभेदना । सश्रूयमाणा अपि नीतिकष्ट, सोम मनोऽन्तर्गततोयहर्षं ॥ ७२ ॥ यादृशहो तात निरीक्ष्यमाणाऽस्ति वेदना लोकगताऽप्रहाणा । माऽऽस्ते ततोऽनन्तगुणाधिकत्व, समुद्वहन्ती नरकऽनुमस्यम् ॥ ७३ ॥ भवेषु भवेषु मम ह्यसाता, श्रिता व्यथा हे पितरत्र जाता । न जातवानस्मि निमेषमात्रं, कदाऽप्यह निःममसातपात्रम् ॥ ७४ ॥ श्रुतस्तदेतत्पितरौ सुतस्य, स्वैरं चर प्रवनित सुत त्वम् । श्रामण्यमार्गे परमस्त्यतुला, सुकु-

१ मत्स्य २ मत्स्यविशेषे ३ सुतरामपायो नाशो [illegible] स ४ मदिरा ५ अविनाशिनी

पडेसु जीव हिंसपउंस, सतूण उवरि करि तोस पोस । परिहरसु सयल तं दोसमोस, अड्डुब्बर मम करि मणिहि सोस ॥७३॥
अथ्थूरनाव चित्तिहि धरेसु, मायानियाणसल्लुब्धरेसु । समजाव सयसत्तेसु धारि, समरस्स विसेसिहि गुण वधारि ॥ ७४ ॥
इणिपरि अणुसासइ अप्पि अप्प, तिणि दूरिहिं उज्झिय जयवियप्प । गावतउ सुहझाणम्मि चित्त, तरकणि दसपाणिहिं सो विमुत्त
सहस्सारदेवलोयम्मि पत्त, तव च्चिय सुह भुजइ समत्त । तत्तो चविसु वहिही विदेहि, सिवसुह उप्पज्जिय इब्जगेहि ॥ ७६ ॥
जइ तेण दुच्चडुच्चधयो वि, बहुकूरक्यरूपरिपूरिउ वि । मित्तोयम गणिय न दुत्तजाव, तसु उप्परि आणिय सुहसहाव ॥७७॥
॥ पात ॥ अन्नेहि वि तह किर निम्मिय मण थिर धारिय जिणवर धम्म धुर ।
पायवा मित्ती सुकय पवित्ती सयोउरि जग सुक्खकर ॥ ७८ ॥
॥ इति क्षुद्रेऽपि मैत्रीभावप्रतिपत्तौ समरविजयकीर्त्तिचन्द्रसंधिः ॥

अथ धर्मार्थिना साधूना श्राद्धानामपि च दीर्घदर्शित्वमेव श्रेयस्करं । अनागते व्याधौ यथात्महितं साध्यते तदा साधीय । पयःपूरप्रसरेऽतिदूरे जाते पालिबन्धनं अबन्धनप्रायमेव तथा समागतेऽप्यमेयामये ज्ञाते सति यदि श्रेय समाचर्यते तथापि साधु । तदुपर्युपदेशमाह । प्राक्तनकाव्यप्रान्तपदे जडस्य प्रासिर्जीवस्य प्रोक्ता, साप्येव क्रियमाणा साधीयसी, तद्यथा दीर्घदर्शित्वमेव व्यञ्जयति—

रोगेहि सोगेहि न जाव देह, पीडिज्जए वाहिसहस्सगेहं ।
तावुज्जया धम्मपहे रमेह, मुहा मुहा मा दियहे गमेह ॥ ४ ॥

न्वरा रोगक्षणचिकित्सा ॥ ७५ ॥ उवाच पुन पितरौ मृगाया, योक्ता स्थितिर्नि प्रतिकर्मताया । सा दुष्करा नास्ति वयो-
मृगाणां, प्रतिक्रिया काऽस्ति वनेचराणाम् ॥ ७६ ॥ एकाक्यरण्येषु यथा कुरङ्ग , सर्वत्र कुर्यात्क्रमण सरङ्गः । धर्म चरि-
ष्यामि तथाऽहमेन, तपोयमैर्जैनमताम्बुजेनम् ॥ ७७ ॥ वने यदैणस्य भवेद्ध्रुप्यातङ्कस्तदा ते(के)न शरीररक्षा । चिकि-
त्सया यो क्रियते प्रयत्न, स्थितस्य मूले फलदस्य तस्य ॥ ७८ ॥ रौत्यौषध तस्य च क कृपालु , पानाशने यच्छति कश्च-
नालु । समपते तस्य हि क सुखस्य, प्रष्टा पुन स्वष्टमवाप्तुलस्य ॥ ७९ ॥ यदा च स स्यात्सुखितोऽत्र यातप्रमीस्तदा गच्छति
वनात । स्वदुकपानादिकृते सरासि, स्वय वनान्यप्यथ नीरजासि ॥ ८० ॥ स्वजयमास्वाद्य पयो निपीय, स्वैर
चरंश्चरं निवीय । स्वस्ततद्योत्थवनैर्विजाति, स्वीयाश्रयद्रोणितटे प्रयाति ॥ ८१ ॥ कुरङ्गवभिस्सुखसयमानुष्ठानो मुनि-
स्वयमेत्कप्रातु । इत्थ चिकित्साभिमुखो न जायी, निर्वाणमाप्नोति च कर्मत्यागी ॥ ८२ ॥ मृगो यथैकोऽपि न नित्य-
चारी, नैकत्रचारी चरितानानारी । एव मुनिर्गोचरत्वप्रविष्ट , कदन्नहीलाकरणाद्य स्रष्ट ॥ ८३ ॥ अहं चरिष्यामि कुर-
ङ्गचर्यांमेव सदासुखयाचरयात् । श्रुत्वोचतुस्तत्पितरावनुज्ञया, गच्छावयो पुत्र यथासुख स्यात् ॥ ८४ ॥ तत स तत्याज
निश्शेषमपि धन, प्रसाद च पितरौ गतभ्रमम् । अनुज्ञया यामसुखापदामह, कुरङ्गचर्यां रचयाम्यथान्वहम् ॥ ८५ ॥ एव
मृगवद् दिवर च मातर, दर्पादनुशाप्य समस्तमान्तरम् । ममत्वमुन्मूलितवान् सकञ्चुक, वनोर्महानाग इवाधिक स्वकम्
॥ ८६ ॥ मित्राणि पुत्रानपि पत्नयाता, करञ्जराजी यदने सहासाम् । निर्धूय बन्धूनिरगार्त्विकायाचजोरदेषोऽपि यदि

१ ८१ पृ०- २ दर्शित २ निवासान्

स्वराप्यात् ॥ ८७ ॥ समित्युपता मतपञ्चतय्या, श्रितश्च गुप्तिप्रकटत्रितय्या । सदा शुभध्यानयुगान्तरश्च, बाह्येन युक्त-
पसोत(स)रश्च ॥ ८८ ॥ अगारवस्त्यक्तममत्वसङ्ग, अथाभिमानोऽस्तमदः सुपक्ष । जीवेषु तुल्यस्वकचित्तवृत्तिस्त्रसेषु च
स्थावरकेष्वजिस्त्रि ॥ ८९ ॥ तु ल सुख प्ररितरापमाने, माने मृतौ जीवितकेऽतिगाने । लाभेऽप्यलाभेऽप्यसमाधिहर्ता,
अपायासु निन्दासु च साम्यधर्ता ॥ ९० ॥ महाकषायत्रय गारवेषु, दण्डेषु शल्येषु पुनर्भये(य)षु । शोकेषु हास्येषु दधौ
निवर्तनं, निर्बन्धतः प्राप्य निदानकर्तनम् ॥ ९१ ॥ अनिश्रित साधुतयह लोक, निरीहताज्ञाः च परत्र लोके ।
क्षमाऽशन पानशनेऽपि वासीवाशीर्षसङ्गेऽपि समत्वजासी ॥ ९२ ॥ द्वाराण्यसौ जन्तुवधादिकानि, स्थित पिधायाश्र-
वतोऽन्युदानि । अध्यात्मतत्त्व सुदम सुयागधिर शुभध्यानकृताभियोग ॥ ९३ ॥ एव चरित्रेण च दर्शनेन, ज्ञानेन रक्ष
तपसा घनेन । सद्भावनाभि परिभावयित्वा, सम्यक्त्वमात्मानमपापि हृत्वा ॥ ९४ ॥ बहूनि वर्षाणि च पालयित्वा, श्राम-
ण्यमागामि निराकयित्वा । मासोपवासानशन ववान, प्राप्तोऽपवर्गं महिमप्रधान ॥ ९५ ॥ एव प्रकुर्वन्ति विचक्षणा च,
प्रबोधवन्तः श्रमिनः स्वकार्य । निवृत्तिमायान्ति च जागतुक , श्रुत्वा मृगापुत्रचरित्रयुक ॥ ९६ ॥ श्रुत्वा मृगापुत्रमुनि
प्रयत्न, प्रनाथिना भावितमञ्जसत्त्व । तप प्रधान चरित च तस्य, गतिप्रधान त्रिजगत्स्तुतस्य ॥ ९७ ॥ विज्ञाय तु दो
दयवर्धन भा, जपापशुक्क सममत्वबन्धनम् । अनुत्तरा धर्मधुरा दरापहा, धार्याऽत्र धन्यैं शिवसुखावहा ॥ ९८ ॥

॥ इति श्रीमृगापुत्रराजर्षिचरित्रम् ॥

---

१ अमंदिका

अथ श्रीजैनधर्ममूलद्वारभूतश्रीसम्यक्त्वोपरि काव्यमाह—

तवेण पक्खालियकम्मलेवो, अन्नो जिणिंदाउ न कोइ देवो ।
गुरू सुसाहू जिणरायवुत्तं, तत्तं च सम्मत्तमिमं निरुत्तं ॥ ७१ ॥

व्याख्या—तपसा द्वादशविधेन प्रक्षालित कर्मलेपो येन स । तथाऽन्यो जिनेन्द्रान्न कश्चिद्देव । तथा गुरु सुसाधुर-ष्टादशसहस्रशीलाङ्गधारक शान्तदान्तात्मा । तथा श्रीअर्हदुक्त तत्त्व । एतत्त्रय सम्यक्त्वमुक्त सम्यक्तत्त्व सम्यक्त्व । एतद्धारेन जीवस्य नारकतिर्यग्गतय पिहितद्वारा सजायन्ते, दिव्यमानुषसिद्धिसुखानि स्वाधीनानि सपनीपद्यन्ते । सर्व-ज्ञानेष्वयमेव महान् लाभ । यत —"सम्मत्तम्मि उ लद्धे विमाणवज्जं न बंधए आउं । जइ वि न सम्मत्तजढो अहव निबद्धाउओ पुव्विं ॥ १ ॥" इति काव्यार्थ ॥

एतदुपरि श्रीमृगध्वजस्वरूपमुच्यते, तेन पूर्वमुपशमो नानीत, पश्चान्मन्त्रिगिरा सर्वविरतिरादृतेति, एतद्विशेष पुन-मृगध्वजसम्बन्धमाश्रित्य दर्शयिष्याम इति ।

श्रीवीरतीर्थंकर नत्वा तत्त्वार्थख्यापनोद्यतम् । मृगध्वजमुनेर्वृत्त चित्त वक्ष्ये जगत्त्रये ॥ १ ॥ आस्तेऽमरावतीतुल्या पुण्या-चारनराश्रिता । श्रावस्ती नगरी श्रेष्ठा ज्येष्ठाचारनर श्रिता ॥ २ ॥ जितशत्रुनृप प्राज्य राज्य तत्र प्रतापवान् । प्रपाल-यति चिरपूर्वं स्वर्जितवासव ॥ ३ ॥ तस्य श्रीकमती कान्ता शान्ताकारा शशाङ्कवत् । शीलेन विलसच्छीलाशीलाल-

१ दर्शनम्, २ उत्—तत्त्वम्

हारधारिणी ॥ ५ ॥ लावण्यागण्यसौजन्यजाग्यशोजातिभूषितः । तत्पुत्रस्तद्गुणैर्धाम्ना नाम्नाऽजनि मृगध्वज
धनेन धनदप्राय प्राय श्रेष्ठिशिरोमणि । कामदेव सदा राज्ञो मान्यो वसति तत्र च ॥ ६ ॥ स स्वकं गोकुलं
सारा सद्धिर्यत्यां । दयकारुण्य कृपारोपो गोपाऽस्य निश्चितस्तदा ॥ ७ ॥ आचख्यौ गोपतिं स्वामिन् कामिताश्व
गोकुले मद्धि पीडन्द मन्द मन्द विलोकय ॥ ८ ॥ अथ गोकुलसस्पर्शदर्शनोत्सुकचेतसा । श्रेष्ठिनैकस्तदा दृष्टः मृ
संरक्त ॥ ९ ॥ दृष्टोऽश्रेष्ठि पर्यन्त सत स्वमहिप तदा । मा जेपीदंगमक प्राह व्याहरन् कोमला गिरम् ॥ १० ॥
श्रेष्ठ्यसौ स्वामी ग्रामीणानां यथा नृप । आगच्छास्य पुर काम नौम स्वशिरसा कुरु ॥ ११ ॥ निष्कास्य रसनाम
छलदाऽकरोत् । जयाताऽस्य समागत्य सत्यरूपा नमस्त्रियाम् ॥ १२ ॥ श्रेष्ठिनोपसर्गा तिर्यङ्नियच्छिह सत्री
पद्मुखाऽनदजाप कोपनिमुख्मानस ॥ १३ ॥ आकर्ण्य त्वमायुष्मन् युष्मद्दृष्टो धिनेत्यसौ । मद्धृद्रोऽशुनापत्या
निहिता मया ॥ १४ ॥ ज्ञानिनो वचसा ज्ञात्वा ध्यात्वा हिंसा च कु नदाम् । दत्तमर्सं मया दान सानन्दमन
॥ १५ ॥ श्रेष्ठ्यपि प्राप वैराग्य स्वान्ये गुरुतर वहन् । तद्वच श्रवणाद्भिसां खिमामिर हृदि स्मरन् ॥ १६ ॥ यं
कुचिन पापा माणायातस्य तत्फलम् । नरकादिगतिभ्रान्ति क्षान्तिर्जीवरक्षात्मनेव ॥ १७ ॥ अत पर करिष्ये
वधमप्यहम् । ध्यात्वेति मद्दिपस्यापि प्रापित श्रेष्ठिनाऽभयम् ॥ १८ ॥ तज्जन्म जीवित साधु साधुषु त्व शिरोमणि ।
प्रमाण त्वत्कुल जाति सात्त्विका गुणोदयं. ॥ १९ ॥ एव कृत दयाटोप गोपेन श्रेष्ठ्य स्तुत । क्षीरस्पर्के समानीय

१ नमस्कारम् २ महीम्

र्जीयपदे च क्षोभित ॥ २० ॥ मुक्त्वा श्रेष्ठी गृहे याति स्यातिमान् यावदात्मन । खग्नो विधोर्यथा खेटे केटकेऽस्य देरकदा ॥ २१ ॥ पाशितोऽपि पर्नगोपै सोऽपैन प्रदक्रुमति । चलति स्म कथञ्चिनो जिघ्नोऽपि खपुटं स्फुटं ॥ २२ ॥ ...बाध समादातु मातु पार्श्वेऽङ्गजूरिव । चिन्तामस्य करिष्येऽहं गेहं प्राप्तस्य मामकम् ॥ २३॥ इत्युक्त्वा स्वगृहं नीत ...तः क्षमंकरो यथा । महिषोऽसादिजिर्दानै पानै सपोषितोऽमुना ॥ २४॥ अन्येद्यु सपरीवार कारणाद्य कुतोऽप्यसौ । ...गारूपते सम पवदगिभनोयत ॥ २५॥ महिषोऽप्यजवत्सार्थे पार्थे यद्वत्पराक्रम । स्वातु शक्नोति नैकाकी नाकीश इव एनं ॥ २६ ॥ राजद्वारे गतो यावद्यावदारक्षको नर । अग्रे दत्ते न त गन्तु रन्तु पुत्र यथा पिता ॥ २७ ॥ काम-रूपवदोदारद्वारपालादिमोच्य सम् । महिष भूधनोपान्ते चान्ते गत्वाऽकरोन्नतिम् ॥ २८ ॥ महिषोऽथ नृपं नत्वा सत्त्वा-तुरमना जिरा । निष्पास रसना राजराजपर्षदि तस्थिवान् ॥ २९ ॥ निरीक्ष्येदृशमाश्चर्यं पर्यं पप्रच्छ भूपति । श्रेष्ठिनं कालस्वभावजातीकारीकृतमुपर्मधी ॥ ३० ॥ राजन् जीवदयाधर्म शर्मदो जन्तुसततेः । येषा यागे यथाशाखा ससारे पर्य-टन्ति ते ॥ ३१ ॥ महिषस्यास्य दुष्कर्मकर्मतस्य निशाम्यताम् । विपाक कर्मणा नेतथेतसश्चित्रदायक ॥ ३२ ॥ महिष अजदन्तेव एव कोपु क्षेऽभवत् । मरणाद्विमदेऽजीव हीवत्व विदुषस्त्रिजे ॥ ३३ ॥ जातिस्मरणयोगेनानेनादर्शि पुरातन । कार्मोदयो जयो दस्मादसाजोदिति लिख्यते ॥ ३४ ॥ वेत्त्यस्य कोऽपि नो मर्म धर्ममूर्त्तिरथान्यदा । ज्ञानी कोऽप्यागत-स्तत्र ... दिशोषभूत् ॥ ३५ ॥ कोऽजम्योप प्रति प्रेय श्रेयस्कारी मुनीश्वर । महिषोऽथ तमस्तत्र सञ्चार इत-

१ ... २ ... ३ ... ४ ... पश्चात् पुनश्चदा पाश्चदा दुर्नयम

सर्वेश-
स्त्वया ॥ ३६ ॥ एकस्या जठरे जन्म सन्महिष्याः समाश्रितः । ततोऽयं क्रमतो दर्श दर्श तातकदर्शनम् ॥ ३७ ॥ सर्वेश
मामिनामिष्ट मिष्ट क्षीरमिवानिशम् । जीवितव्यमिति श्रुत्वा तुला गोधा मुनीश्वरम् ॥ ३८ ॥ एवं हिंसापरित्यागं राग
धर्मेऽद्यपत्तराम् । अन्यदा गाढुत्वऽह स हृसर मानसे गतः ॥ ३९ ॥ माहिष मूत्समाकार्य वत्समतश्च दुष्कृतात् । हननं
सर्वजन्तूना दूनानामहमत्यजम् ॥ ४० ॥ त्वत्पदाजिरामायामायामीदृश मासमम् । यावनेऽयात्मय दर क्रमश गुरुमद-
न्विकात् ॥ ४१ ॥ अमस्थायी निराधार पारवश्येन पीडितः । माम्प्रत चारत्यमी दीनो मीना यादःस्थाङ्गिनः ॥ ४२ ॥
ईदृक्महिषमावाक्य शोकस्य ध्यातमापृष । कोऽपि नास्त्युपकारी या जीवानां भ्रमतो जने ॥ ४३ ॥ न कश्चिदेति बाध-
मकमेवा निपमादयम् । जीवा नरकतिर्यक्षु न क्षुधा भ्रमणादमी ॥ ४४ ॥ जीवयानितु चाम्बनाहतनाले भवरन्ति ही ।
निषेक दधत संव देवदत्तविकम्पता ॥ ४५ ॥ निगोदषु परिश्रान्ता श्रान्ता नैव कथञ्चन । मात्रा चरिपरिम्पदश्वेदजेरक
दर्शनम् ॥ ४६ ॥ कुर्वन्ति नटवत्तास्य दास्य दासा इवानिशम् । जजन्त पड्कुपाणि पाणिपादादिचष्टनैः ॥ ४७ ॥ वनन्म
मुखञ्च तानि तानिकदर्वेऽहृला चये । जीवा इति विमृश्यान्त शान्तमुनिर्नृपाऽजयत् ॥ ४८ ॥ दर्श अनु बादरा दशा-
मध्येऽस्य कोऽपि च । महिपस्य पथ कर्ता हर्ता तहिरसोऽस्म्यहम् ॥ ४९ ॥ चतुष्पथ चतुर्दिक्षु निष्ठुर महिषस्तत ।
सर्वत्र भ्रमति स्नाप साय प्रातर्दिवा निशि ॥ ५० ॥ स्वच्छ पिबति च स्वैरं स्वैरं शेते च तिष्ठति । कीर्त्यन्त कुरुत स्वैरं
स्वैरमायाति याति च ॥ ५१ ॥ परिभ्रम्यैकदायान मानेन परिपूरितः । कुमारा चक्रवत्कोटीकोटीराजा मृगध्वज ॥ ५२ ॥
मतोऽयम समायात पातकोपरि चक्रधी । दृष्टो स पतितस्तस्य पश्यताहरतत्पतु ॥ ५३ ॥ तद्दर्शनसमुद्भूतनृतनतापस

क्रम । दधाव सङ्गमादाय न्यायमुष स राजसू ॥ ५४ ॥ जटनंत्या पदाबुक्त शुक स्यान्मृत्यवे विषम् । नृपाज्ञालोपनं ...पाशोपादेय कुमार चो ॥ ५५ ॥ जीवहिंसाऽत्र च प्रेत्य प्रेत्यसह्या सुखोदयम् । श्रुत्वेति शुजालाप पाप धृत्वा तुणाक्रम. ॥ ५६ ॥ चिच्छेद माहिष पाद माद प्रासस्तदाऽसिना । महारपीरुयाऽऽक्रान्त शान्तता महिषो दधौ ॥ ५७ ॥ द..ौ च प्रार एकाकी व्यार्वीणं सन् सुकर्मजि । शुजाशुजफल जोक्ता मोक्ता कोऽप्यस्य नापर ॥ ५८ ॥ शनै शनै पदवन्या शय्यायामसस्तधरन् । गृह्णन् सर्वत्र विश्राम ग्राम कर्म स्वमाचरन् ॥ ५९ ॥ निर्नाथ आगत स्तम्भे दम्जेन रहितो निजे । प्रोध पूर्वजवरमृत्या कृत्याकृत्यविदाप नो ॥ ६० ॥ स्मरन् स्वकर्मणो दोप तोप चित्ते व्यधत्त स । दध्रे ..स्वरीराम श्यामन्तर्हीनता स्मरन् ॥ ६१ ॥ राजाऽश्रौपीदयान्याय प्राय कौमारमुत्कटम् । पौरलोकात्ततो रुष्टो क्रुष्टो मूर्धकृत्स्नत यत् ॥ ६२ ॥ शूलिकारोपणादेश प्रेशदायी महीभुजा । दत्तस्तदाऽस्य पुत्रस्य नश्यदाक्षिण्यबुद्धिना ॥ ६३ ॥ ...दवाग्नोजयोञ्जन कीतिमत्यसौ । चात्रस्थले समाधाय नायकाय व्यजिज्ञपत् ॥ ६४ ॥ क्षम्यतामपराधोऽस्य ...नेव नोप्य गृह दहेत् । नापत्र मारयत्याग ताघ चात्त्यं न रूप्यगम् ॥ ६५ ॥ श्रविमृश्य कृत काय नार्यं वपुषि शल्य-वस् । पश्चाद्दत्ते मन पीका क्रीका सुष्टामिवाहिना ॥ ६६ ॥ गाढीरचलितिरस्कृत्य नृत्यवृन्दमिवालसम् । पौरानचगणय्याथो ...र्गोऽनयाऽनिय छिप ॥ ६७ ॥ हृदय कठिनीकृत्य मृत्यर्थं नृपति सुतम् । बहिर्निष्कासयामास रासजारोपणेन तम् ॥ ६८ ॥ करवीरस्रक्रोलाता माताऽप्यागोपिता गले । हम्रित कृतहृदाद् वादलीध्वनिरवण ॥ ६९ ॥ श्रानीतो वध्य-स्थान... वाम पद्धुरिचावद । कुमार सर्वगोपादयाऽयत्पदनदम ॥ ७० ॥ न तस्य कोऽप्यजूत्राता वाताहततरोरिव ।

मन्त्रिणा उग्रजेदन कनचित्सोऽथ रक्षित ॥ ७१ ॥ स्थापित कोष्ठकस्यान्तर्व्याघ्रमहीनट । प्रबोध च दत्त्वा मन्त्री स्वतन्त्रीकृतमानस ॥ ७२ ॥ अन्त शमरम धर्ह दर्हि जैनमत मतिर् । विरोध त्यज नो कुरु क्रूर पाप्मनि मा चर ॥ ७३ ॥ यन्मूला पितृमारणा नृणा ममास्ति कृत्रिमम् । पतङ्करङ्कवधात्ति स्वातिमत्यात्तव रतः ॥ [illegible] ॥ मन्मन्त्री मैत्र राजन्ति सन्ति व स्वायतस्परा । मैत्री धमस्य या मत्या मत्याधार कुमार मा ॥ ७५ ॥ इन्द्रजालोपम पश्य जन्म संसार सङ्गमम् । रमन्तेऽमधमस्तत्र मर्त्यमध्य कुरङ्गवत् ॥ ७६ ॥ अस्मिन् जन कर्त्रे हृष्ट स्पष्ट हिमाद्रिन वया । पन्न पत्तुन योनि सा विश्वाविमित्याच्यत ॥ ७७ ॥ हिंसा तु सतत खानि सा नित्य दुर्गतिप्रदा । हिंसाना अन्तरात्माति स्यात्तिग्म इव भ्रमम् ॥ ७८ ॥ नमितायान्मयाऽभावि जाधिलारक्तु सदम् । हिंसापत्तुपुण्ल्माह प्राह मन्त्रीति स मनि ॥ ७९ ॥ श्रुत मृगध्वजनतद्रुतमायाज्य हस्तयो । चतुर्गत्यसुख्यमातो ज्ञाताऽनेन महात्मना ॥ ८० ॥ तत्राऽस्य दृष्टिरीकारामारा मद्यानिशपत । जातिस्मृति समुत्पदे सेदन रहितस्य वै ॥ ८१ ॥ परिज्ञा हत्या राम मागनि माराशान्सिना । नशाऽन नामसत्तन कृत सोपशमन च ॥ ८२ ॥ सुकुम्मार कुमार तमन्तकारकमद्गमाम् । मन्त्री गृह निनायाथ मायकार्य कुकर्माम् ॥ ८३ ॥ यपमप्यर्पयामास न्यासवत्तत्र साधुजम् । दधार हृदय हर्ष यपत्तनर वर्षक ॥ ८४ ॥ महिरा घन्नाभिदृष्ट क्षिप्त ज्ञात्वाऽथ मन्त्रिराट् । दराधा श्रावयामास व्यासमाराधनाविध ॥ ८५ ॥ महिषोऽपि मन शुध्या सुध्यानोऽनशन घतौ । अष्टादशदिनी यावज्जातोऽभाव्ययत्तत ॥ ८६ ॥ लोहिताक्षाह्वयः ख्यातो जातोऽयमसुरो घनी । स्फुरत्पुण्यप्र

1 अरण्यमध्य 2 पुन्नम् 3 निवारम्

...त्रावण तेन पाताळमध्यत ॥ ८७ ॥ मृगध्वजमुनीन्द्रोऽपि गोपिताङ्गो विचारणाम् । चक्रे चेन्निमखति छेक एकदार नृपो ...मम ॥ ८८ ॥ तदोपशान्तिमायाति स्वातिशायी रुपोदय. । खावगीति न मे दोषः पोपपङ्कजमध्यत ॥ ८९ ॥ मध्ये स्थिता शिखायन्त्या ऽन्यास्ते साधव. सदा । ये वहन्ति शुचाचार भार सयमसञ्जवम् ॥ ९० ॥ विमृश्येति मनोवीर्या- दीर्घसमितिनार् मुनि । पचात मन्त्रियुग् माशो राशो मिलनहेतवे ॥ ९१ ॥ नृपस्याग्रे क्रमेणागाङ्गागपगमसुन्दर । गुरौ वीक्ष्य नृपधार दारसिंहासन ददौ ॥ ९२ ॥ वेपयोगेन सन्मानदानत पूजितो मुनि । उपाविशत् पुनस्तत्र स त्रसेषु दयापर ॥ ९३ ॥ पाणिन्या नृपति पादावादाय स्थितवान्मुनेः । जको विलोकयत्यास्य खास्य कौतुकवानिव ॥ ९४ ॥ यावत् पुष्प न वेत्येष खलनिर्मितरूपवत् । तदोक्त मन्त्रिणा नेतः श्वेतवासास्त्वदङ्गज ॥ ९५ ॥ स्वकुल निर्मल सृष्ट कुष्ट ...ज्ञातः पद्मम् । धनेति निशम्याङ्गजागरूको नृपोऽभवत् ॥ ९६ ॥ पश्चात्तापान्महीजर्भा स्मर्ता दुश्चरित निजम् । ...र लिख साधुराहत्यामत्या पादौ पुन पुन ॥ ९७ ॥ यन्मयाऽत्रापराद्ध तरक्षन्तव्यमखिल मुने । युष्मादृशा क्षमावन्त ...पुरस्करणे ॥ ९८ ॥ इद राज्यमिद पद्मासद्मायद्वीकुर त्वकम् । एवमुक्ते नृपेणेह नेहते निर्ममो मुनि ॥ ९९ ॥ ...र कन्द्रादिम सदिम साधुमत्तम । नृपानुमतिमादाय ध्यायन् ध्यान शुभ हृदि ॥ १०० ॥ जगाम बहिरुद्याने स्थाने ...द्दे मति । स्वीचक्र चरण पार्श्वे सीमन्धरगुरोरसौ ॥ १०१ ॥ गृह्णाति सोज्झिताहार सार षष्ठतप सृजन् । द्वावि- ...दिनी धारनार ...सप्तमह्ते ॥ १०२ ॥ आरुढ क्षपकश्रेणीमेणीसुत इव स्थलीम् । सर्वकर्मक्षयादेव केवलज्ञान-

...।।६४

मासवान् ॥ १०३ ॥ सुरैर्व्यधायि सद्यः स्वर्णपङ्करुहं तदा । तस्योपरि स्थितो ज्ञानी ज्ञानीकृततत्त्वी कथा ॥ १०४ ॥
भूपाऽप्यागत्य निःशोकः शोकैः सार्धं प्रमोदवान् । चरणाम्भोजमानम्य कम्पकान्ति पुरः स्थितः ॥ १०५ ॥ ज्ञानिना देश-
नाऽरब्धा धर्म्यानन्दगुणश्रिया । देशनामृतसंतुष्टः पुष्टः पप्रच्छ भूपतिः ॥ १०६ ॥ जगत्रयेऽपि वृत्तान्तं शान्तवृत्ते निगद्य
ताम् । वैरं किमत्र युष्माकं साकमेतेन शृङ्गिणा ॥ १०७ ॥ आचख्यौ केवली प्राच्यं धार्म्यं निजजयं तत । मास्ति मेऽहं
जन्म शाश्वदभ्रमीद्भूपोऽजयम् ॥ १०८ ॥ असौ मन्त्री कुकर्मा मे ग्रामे नास्तिकधर्मवान् । चावाता कुमतं स्यातौ यातौ
सप्तमनारकम् ॥ १०९ ॥ तत्रातान्त्या व्यथा कष्टं शुद्धं कृत्वाऽऽयुरात्मन । सागराणि त्रयस्त्रिंशत्सिक्तान्या प्रपूरितम् ॥ ११० ॥
कर्माविद्यसमञ्च सर्वं तत्रामुनाऽधिकम् । भ्रान्तोऽहमथ संसारं स्फारं पुण्यादयोज्झितः ॥ १११ ॥ न कनापि कृता सारा
कारास्यसैव वत्र मे । बहुकर्मक्षयं कृत्वा मृत्वाऽहं त्वत्सुतोऽजनम् ॥ ११२ ॥ माहिष शृणु सम्बन्ध यन्धनार्त्तियथादि-
कम् । भ्रान्तोऽसौ बहुधा काय नार्थं बहु सुधीरपि ॥ ११३ ॥ समापि निरया स्पृष्टा दृष्टा तिर्यक्षु वेदना । चतुर्गत्यन्तरे
भ्रान्त्वा श्रान्त्वा नालेन पुत्रवित् ॥ ११४ ॥ महिष्या अथ जीर्णाया आयातीकुदरेऽप्ययम् । तत्र तु सद्विपक्षः सम्कृत्यो-
व्ययम्नतिम् ॥ ११५ ॥ मिथिलोऽथ जये मेऽत्र नत्रोपान्मयाऽर्दित । अथ प्राप्तो जवस्यान्तः शान्तवृत्तिर्मुपा मया
॥ ११६ ॥ महिषोऽप्यसुर सोऽमूमो भूयो दुःखमाप्स्यति । शर्मि मास क्रमान्मुक्तो मुक्तो जान्यप सिद्धिम ॥ ११७ ॥
एतत्पूर्वजयोऽङ्गलनूतन वृत्तमाययो । विज्ञाय विबुधै क्रोधरोष कार्यो विशपतः ॥ ११८ ॥ प्रबुद्धा बहवो जन्या भव्या-
दम्भाद्दन्तव । राजा माथा निजावास त्रास असारतो दधत् ॥ ११९ ॥ मृगध्वजमुनेर्ज्ञानस्थानक कृतवानसौ । मासाद-

पं० ४०

व्यारया—रोगै –वातपित्तकफश्लेष्मात्मकैः । शोकै –पितृपुत्रभ्रातृरिपचिजनितै । यावत् देह–शरीरं द्रियते म्रियते कर्मभिरात्माऽनेनेति तथा । पीड्यते बाध्यते । किंभूतं ? "वाहिसहस्सेति" नि विशेषेण आधिर्मानसिकी पीडा राजयक्ष्मादयोऽप्यामयास्तेषा सहस्राणि तेषा गेह गृहं स्थानमित्यर्थः । तावद्बुधता –कृतोद्यमाः सन्तो धर्मपथे–धर्ममार्ग रमध्व । अहो बुधा इत्यामन्त्रण, यतस्तेषामेवोपदेशावकाशः, न तु निर्मेधसा पुंसामिति हेतोः तदामन्त्रणं क्रियते प्रोच्यते च हितार्थं । यत प्रोक्त वाचकमुख्यै —"न भवति धर्मः श्रोतु सर्वस्यैकान्ततो हितश्रवणात् । ब्रुवतोऽनुग्रहबुद्ध्या वक्तुस्त्वेकान्ततो भवति ॥ १ ॥" ततो हेतोर्बुधा इति प्रयोगः । मुधा वृथा मा इति निषेधार्थेऽव्यय, दिवमान् गमयध्वमित्यक्षरार्थ ॥ ४ ॥

पुनरप्यमुमेवार्थं समर्थयन्नग्रेतन पञ्चमकाव्यमाह—

जया उदिणो नणु कोवि वाही, तया पणठा मणसो समाही ।
तीए विणा धम्ममई वलिज्जा, चित्ते कह दुक्करं तरिज्जा ॥ ५ ॥

व्यारया—यदा कदाचिदुदीर्ण–उदय प्राप्तो नन्विति निश्चये कश्चिदपि व्याधिस्तदा । किं स्यादित्याह—प्रकर्षेण नष्ट प्रणष्टो मनसश्चेतस समाधान समाधि सौस्थ्यमित्यर्थ । व्याधौ समुत्पन्ने मनस समाधान गत इत्यर्थः । पुल्लिङ्गेऽपि स्त्रीत्वनिर्देशः प्राकृतत्वात् । "तीए विणेत्यादि" तया (तेन) विना समाधिमन्तरेण धर्ममतिर्धर्मबुद्धिर्वलेत्विराम कुर्यात् चित्ते मनसि कथकार । अथ च दुस्तरं कथ केन प्रकारेण तरेज्जीव ? न कथमपीत्यर्थ । यदा रोगोत्पत्ति शरीरे

मयुरश्च रत्नमण्डपमण्डितम् ॥ १२० ॥ मृगध्वजमुनेर्मूर्त्तिं स्फूर्तिमत्यन्तरे कृता । पादेन मर्दिप खङ्ग. सत्र राजः
शृनोऽपि स ॥ १२१ ॥ विवीर्योरधन नाम कामदेवस्य दत्तवान् । ज्ञापना स्वचैत्यस्य तस्य सोऽयमयासुरः ॥ १२२ ॥
रिहार देवश्री महा गुहार यामिव क्षिप । चकार विकसवैरकैरवश्रीदवानल ॥ १२३ ॥ श्रूयमाणयशास्तूर्यैः सूर्यवत्का-
नरनिमुह । निमग्नशानसभाय स्नाय जाति प्रबोधकृत् ॥ १२४ ॥ हताष्टकर्मगोमायु स्वायु पूर्ण प्रपाल्य च । शारी
मोहे यथौ पान्ते कान्तेऽन्न तमुसात्मके ॥ १२५ ॥ एव श्रीनमिनायकस्य विलसत्तीर्थे गुणश्रीोदयः, सजातः स मृगध्वजो
मुनिवर प्रासननाम च य । ये चैतस्य चरित्रमत्र सुजनं शृण्वन्ति कृण्वन्ति ते, श्रेय श्रीललना घनां विदधते द्रुत-
मार्गे गमने ॥ १२६ ॥

॥ इति श्रीमृगध्वजचरित्र कृतं श्रीक्षेमराजोपाध्यायैः ॥

मत्वागुरु सम्यक्त्व यथा जन्तो स्यात्म प्रकार समपञ्च प्रोच्यते—इह गम्भीरापारससारसागरमध्यवर्ती जन्तुः सकल-
डुंगरादरीप्रज्ञमिथ्यात्वप्रत्ययमनन्तान् पुद्गलपरावर्तानन्तद्ध खलक्षणानतुज्य कथमपि तथाजव्यत्वपरिपाकवशा-
द्गिरिसरित्पाषाणघोलनान्यवसायरूपेणानाभोगनिर्वर्तितयथाप्रवृत्तिकरणेनायुर्वर्जानि ज्ञानावरणादीनि कर्माण्यन्त सागरोपम-
कोटाकोटीस्थितिकानि करोति । अत्र चान्तरे घर्ममलपटलतिरस्कृतवीर्यविशेषाणामसुमता दुर्जयः कर्कशनिविडचिर-
रूढगुपिलग्रन्थिरिव कर्मपरिणामजनितो निबिडरागद्वेषपरिणामरूपोऽभिन्नपूर्वो ग्रन्थिः स्यात् । तदुक्तं— गठि-[illegible]
[illegible] च । जीवस्स कम्मजणिओ घणरागद्दोसपरिणामो ॥ १ ॥ [illegible]

यथाप्रवृत्तिकरणेन कर्म क्षपयित्वाऽनन्तशः समागच्छन्त्येव । एतदनन्तरं पुनः कश्चिदेव महात्मा समासन्नपरमनिर्वृतिसुख-समुल्लसितप्रचुरदुर्निवारवीर्यप्रसरो निशितकुठारधारयेव परमविशुद्ध्या यथोक्तस्वरूपग्रन्थिभेदं विधाय मिथ्यात्वमोहनी-यकर्मस्थितेरन्तर्मुहूर्तमुदयक्षणादुपर्यतिक्रम्यापूर्वकरणानिवृत्तिकरणलक्षणविशुद्धिजनितसामर्थ्योऽन्तर्मुहूर्तकालप्रमाणं तत्प्रदे-शवेद्यदलिकाभावरूपमन्तरकरणं करोति । अत्र च यथाप्रवृत्त्यपूर्वानिवृत्तिकरणानामयं क्रमो भावयितव्यो यथा—"जा गंठी ता पढमं गंठिं समइच्छओ हवइ बीयं । अनियट्टीकरणं पुण सम्मत्तपुरक्खडे जीवे ॥ १ ॥" "गंठिं समइच्छओ त्ति" ग्रन्थिं समतिक्रामतो भिन्दानस्येत्यर्थः । "सम्मत्तपुरक्खडे त्ति" सम्यक्त्वं पुरस्कृतं येन स तथा तस्मिन्नासन्नसम्यक्त्व एव जीवेऽनिवृत्तिकरणं भवतीत्यर्थः । शेषं सुगमम् । एतस्मिंश्चान्तरकरणे कृते तस्य मिथ्यात्वमोहनीयस्य कर्मणः स्थितिद्वयं भवति अन्तरकरणादधस्तनी प्रथमस्थितिरन्तर्मुहूर्तमात्रा तस्मादेवोपरितनी शेषा द्वितीयस्थितिरिति । स्थापना चेयं । तत्र प्रथम-स्थितौ मिथ्यात्वदलिकवेदनादसौ मिथ्यादृष्टिरेव, अन्तर्मुहूर्तेन तस्यामपगतायामन्तरकरणप्रथमसमय एवौपशमिकं सम्य-क्त्वमाप्नोति, मिथ्यात्वदलिकवेदनाभावात् । यथा हि वनदवानलः पूर्वदग्धेन्धनमूषरं वा देशमवाप्य विध्यायति तथा मिथ्यात्ववेदनाग्निरन्तरकरणमवाप्य विध्यायति । तस्यां चान्तर्मौहूर्तिक्यामुपशान्ताद्धायां परमनिधिलाभकल्पायां जघन्यतः समयशेषायामुत्कृष्टतः षडावलिकाशेषायां कस्यचिन्महाविभीषिकोत्थानकल्पोऽनन्तानुबन्ध्युदयो भवति । तदुदये चासौ सासादनसम्यग्दृष्टिगुणस्थाने वर्तते । उपशमश्रेणिप्रतिपतितो वा कश्चित्सासादनतां यातीति तदुत्तरकालं चावश्यं मिथ्यात्वोदयादसौ मिथ्यादृष्टिर्भवतीत्यलं विस्तरेणेति ॥

अथ [illegible] सत्ता [illegible] प्ररूप्यते—

[illegible]न्नेनं पवरति चित्त, जे सत्तखित्तेसु ववति वित्त ।
जिंदनि निम्मोहमणा ममत्त, कुणनि ते जम्ममिम पवित्तं ॥ ३२ ॥

[illegible] गत्वा [illegible]रेण स्वकीय चित्त [illegible] प्रकुर्वन्ति । तथा ये सप्तसु क्षेत्रेषु [illegible] चित्त । [illegible] ममत्वं [illegible] श्रीजगच्चरित्रग्रन्थे—"अह [illegible] देसविरउ सम्मत्तरउ [illegible] आरोविकलि [illegible] ॥ १ ॥ अनिवाणोदारमणो हरिसवसविसट्टकटयकरालो । [illegible] ॥ २ ॥ नियदव्वमउव्वजिणिंदभवणजिणबिंबवरपइट्ठासु । वियरइ पसत्थपुत्थयसुति- [illegible] ॥ ३ ॥ [illegible] मम (सु) क्षेत्रेषु धन व्ययीकुर्वन्ति । तदनु [illegible] । ते सर्वमतानि [illegible] कुर्वन्ति जन्मैतत् नृजन्म- [illegible] ॥

[illegible]—

[illegible] परमत्थवित्थर ।
[illegible] पावंति [illegible] ॥ ३३ ॥

व्याख्या—पठित्वा सूत्रत एता उपदेशसप्ततिकां सुधियः आराधयन्ति निजे चेतसि परमार्थो मोक्षमार्ग विचारः गाथ
नोपाय च । सूत्रस्य केवले पठने न काचिदर्थसिद्धिर्नतोऽर्थं गता परमार्थ तत्त्वार्थं नागच्छति तत् तत्त्वं भुनीति । तत्
सम्यग्धिगमफलमाह—"तरितु" तीर्त्वा च प्राणिनो दुस्तरं जन्मजरामरणशोकरोगरूपं भुजबलाभ्यां सिन्धुं येनोपायेन
कुलाडेन प्राप्नुवन्ति सुखं सिद्धिपुरं मोक्षमार्गस्वरूपं अनुपमं सर्वोत्कृष्टमिति खेदातोऽन्यत्रैव नामगर्भकं काव्यमिदं ।
मङ्गलादीनि मङ्गलमध्यानि मङ्गलान्तानि शास्त्राणीति इत्यो हेमगोत्रुकम् ॥

॥ इति श्रीउपदेशसप्ततिकावृत्ति ॥

॥ अथ प्रशस्ति ॥

श्रीखरतरगणनाथा श्रीमज्जिनकुशलसूरयोऽभूवन् । यन्नामस्मरणादपि नश्यन्ति दुरितानि दुःखानाम् ॥ १ ॥ तत्
श्रीविजयतिलक पाठकमुख्यो बभूव दक्षात्मा । शिष्या रत्नकलाभुवनजिनीना गणि दृष्टीय ॥ २ ॥ तद्विनेयो विनीतत्वा
श्रीविनयप्रभ । स्वर्णरेखेव यत्कला दर्शनिकषोपल ॥ ३ ॥ तच्छिष्यः श्रीक्षेमकीर्तिः प्रसिद्धः, साधुर्गणे वाचनाचार्य
पर्य । मिथ्यात्वाभ्रान्तपूरो निरस्त, स्थाने स्थाने यस्य वाग्दीपिकाद्यैः ॥ ४ ॥ कारितं येन जिनानां सत्केऽपि
तरम् । वद्धमूलाविर्भूतप्रसवपि वाक्पतिर्यथा ॥ ५ ॥ श्रीराजशीलार्योपाध्यायो तस्य शान्तिस्वरूपः । व्याख्याने च
विचारे विधौ विहारे जिनवचने ॥ ६ ॥ येन स्वपरंत्वमत्य मामादर्शाद्यध्यानतत्तेन वाम् । श्रीजिनचैत्यानि

[illegible] सुगुरु सदनौ श्रुति । यत्र दर्शयति धार्मं चुन्वपद-
[illegible] नदीदरिश्या । चैत्यदिक्षु कृतो विहार, सर्वत्र
[illegible] मौराच्यगार्म्यधिता , मविद्यानुदयाधरीकृतगुरु-
[illegible] कृता उच्चाचन्वनिनायिपाज्यक्तिविरोपमानो
[illegible] । सुंदरा सुरे दुनिग्ददरस्तुति (१५५७) मजिते
[illegible] । क्षिरक्तर्जित श्रीसदमयधिपणोदयविधात्री ॥ १२ ॥
[illegible] दाह्रगुरुराज्यं ॥ १३ ॥ म प्रात्मगुरुपरवानां रोहणो
[illegible]

[illegible] ॥

॥ श्री उपदेशसप्ततिका मूलम् ॥

तित्थकराण चरणारविंद, नमित्तु नीसेससुहाण कंद ।
मूढोऽवि वासेमि हिओवएस, सुणेह जत्ता सुकयप्पवेसं ॥ १ ॥
सेविज्ज सव्वण्णुमय निसालं, पालिज्ज सीलं पुण सव्वकालं ।
न दिज्जए कस्स वि कूडआलं, छिदिज्ज एवं भवदुक्खजालं ॥ २ ॥
पयासियव्वं न परस्स छिद्द, कम्मं करिज्जा न कयाऽवि रुद्दं ।
मित्तेण तुल्लो च गणिज्ज खुद्द, जेणं तरिज्जा तुह जीव भद्दं ॥ ३ ॥
रोगेहि सोगेहि न जाव देह, पीडिज्जए वाहिसहस्स गेहं ।
ताउज्जया धम्मपहे रमेह, बुहा मुहा मा दियहे गमेह ॥ ४ ॥
जया उदिण्णो नणु कोऽवि वाही, तया पणट्ठा मणसो समाही ।

ताए विणा धम्ममई वसिज्जा, चित्ते कहं दुक्खजरं तरिज्जा ॥ ५ ॥
विरत्तचित्तस्स सयाऽवि सुक्खं, रागाणुरत्तस्स अईव दुक्खं ।
एवं मुणित्ता परमं हि तत्तं, नीरागमग्गम्मि धरेह चित्तं ॥ ६ ॥
परिग्गहारंभजरं करंति, अदत्तमन्नस्स धणं हरंति ।
धम्मं जिणुत्तं न समायरंति, जवन्नव ते कहमुत्तरंति ॥ ७ ॥
आणं जिणाणं सिरसा वहंति, घोरोवसग्गाइ तहा सहंति ।
धम्मस्स मग्गं पयडं कहंति, ससारपारं नणु ते लहंति ॥ ८ ॥
जालिज्जए नेव असच्चवामा, न किज्जए नोगसुहे पिवासा ।
चइज्जए नेव परस्स आसा, धम्मो य चित्ती इय सप्पयासा ॥ ९ ॥
दुरंतनिरसंमरंभवारे, परिप्फुरंतम्मि सुहुत्तिवारे ।
न नुप्पमग्गाउ चलंति जे य, सयाऽहणिज्जा निजयम्मि ते य ॥ १० ॥

असारससारसुद्दाण कज्जे, जो रज्जई पावमई थजज्जे ।
अप्पाणमेसो लिवई किलेसे, सग्गापवग्गाण कह सुहं से ॥ ११ ॥
नरिंददेवेसरपूइयाण, पूय कुणतो जिणचेइयाण ।
दव्वेण जावेण सुह चिणेइ, मिच्छत्तमोह तह निज्जिणेइ ॥ १२ ॥
दुरक सुतिरक नरए सहित्ता, पचिंदियत्त पुण जो लहित्ता ।
पमायसेवाइ गमिज्ज काल, सो लघिही नो गुरुमोहजाल ॥ १३ ॥
तवोवहाणाइ करित्तु पुव्व, कया गुरूण च पणामपुव्व ।
सुत्त च यत्थ महुरस्सरेण, अह पढिस्स महयायरेण ॥ १४ ॥
कम्मट्ठनाहीहरणोसहाणि, सामाइयावस्सयपोसहाणि ।
लिध्धतपन्नचविहाणपुव्व, अह करिस्स निणयाइ सव्व ॥ १५ ॥
आण गुरूण सिरसा वहिस्स, सुत्तत्थसिरक विउलं लहिस्स ।

[illegible] सयल चइस्स, कया अह महव्वमायरिस्स ॥ १६ ॥
सम्मत्तमूलाणि अणुवयाणि, अह धरिस्सामि सुहावहाणि ।
तओ पुणो पंचमहव्वयाण, भर वहिस्सामि सुदुव्वहाण ॥ १७ ॥
एए गुणेनाण मणोरहाणि, धम्मस्स निव्वाणपहे रहाणि ।
पुरजाणं होइ सुसावयाण, साहूण वा तत्तविसारयाण ॥ १८ ॥
एवंति जे सुत्तविरुद्धभासगा, न ते वर सुट्ठुवि कट्ठकारगा ।
सच्छंदचारी समए पकत्तिया, तवस्सिणोऽवि अईव पाविया ॥ १९ ॥
एक्कच जिणा निणरायआण, लवति लिव तजमप्पमाणं ।
एक्कमि नाणे नह हिंति दाण, सव पि तेनि वयणप्पमाण ॥ २० ॥
जिणाण जे आणरया मयाऽवि, न मग्गई पावमई कयाऽवि ।
तेसिं मईओ.वि विणा विसुद्धी, कम्मक्खएणं च हविज्ज सिद्धी ॥ २१ ॥

बहुस्सुयाण सरण गुरूण, आगम्म निच्च गुणसागराण।
पुच्छिज्ज अत्थ तह सुक्खमग्ग, धम्म वियाणित्तु चरिज्ज उग्ग ॥ २२ ॥
तुम अगीयत्थनिसेवणेण, मा जीव जइ मुण निग्गुणेण।
ससारमाहिंडसि घोरदुक्ख, कयाऽवि पावेसि न मोक्खसुक्ख ॥ २३ ॥
कुमग्गससग्गविलग्गबुध्धी, जो बुज्झइ मुध्धमई न सिध्धी।
तस्सेव एसो परमो अलाहो, अगीकउ जेण जणप्पवाहो ॥ २४ ॥
छज्जीवकाए परिरक्खिऊण, सम्म च मिच्छ सुपरिक्खिऊण।
सिध्धतअत्थ पुण सिक्खिऊण, सुही जई होइ जयम्मि नूण ॥ २५ ॥
इमे चइज्जति जया कसाया, तया गया चित्तगया विसाया।
एसतजाव खु वहिज्जा चित्त, तत्तो भवे धम्मपहे थिरत्त ॥ २६ ॥
धण च धन्न च बहुप्पयार, कुडु(ड)म्बमेयऽपि धुव असार।

पुरुषैर तथाऽन्यैरपि भाविभव्यैः स्वहितमाचरणीयम् । अथात्र श्रीनुयचारेण सनत्कुमाराह्वयस्य समासत एव कथानक [illegible]ाप्यते । तदेदं कृतिजामृतोऽममानुभावकाव्यजज्ञैर निरूप्यते—

श्रीवर्धमानादिगुणं प्रणम्य, सम्यक्पया तत्त्वधियाऽधिगम्य । सनत्कुमारस्य [illegible] पुष्ट, चरित्रमेतत् कथयाम्यहृष्टम् ॥१॥

अस्तीह देशः कुरुजाङ्गलाख्य, पुंसा धनापाननजकम[illegible] । [illegible] तत्र च हस्तिनापुरं महासमृद्धा निनदन्नतापुरम् ॥२॥

[illegible] मोहा अपि मोहयुक्ता, [illegible] अपि मुक्तापा । कुरूपयुक्ता अपि रूपवन्तः पुर च यस्मिन्निवसन्ति सन्त ॥३॥

तत्रासित भूप [illegible] [illegible] । [illegible] यस्य यशोमराजश्चिक्रीरू कुन्यापयसीव नाल ॥४॥

तस्यासित पान्ता [illegible] [illegible] गुनाश । चञ्चच्चनु पट्टिकखासमला, शरत्पय श्रलिरिवाञ्चचता ॥ ५ ॥

[illegible] । सनत्कुमारोऽतिशयाऽतितिविश्रुत, कलाकलापन शशीव सश्रित ६

[illegible] मार्तिर [illegible] गुणमयम । मुख मृगाङ्का[illegible] [illegible]खण्डलोपम, नत्रद्वय चास्य पयोरुहोत्तमम् ७

[illegible] पुन [illegible] प्रधाना । [illegible] व्यूढकपाटरूप, रूप पुनश्चित्तनुवा सरूपम् ॥ ८ ॥

[illegible] वस्यापि [illegible]याम । तनत्तन्य रतिनिम्नतुल्य, तीव्र द्विपर्लौशिकचित्तशान्यम् ॥९॥

[illegible] नता मुरारितो कुमारोऽपि च नामुरारि । न खशमात्रेण च पञ्चबाण, प्राप्तो जयश्रीसफलमयाण ॥१०॥

जाणित्तु धम्म कुरु सव्ववार, जं लहिज्जा लहु दुरकपार ॥ २३ ॥
असासएसु विसएसु सज्जो, जो मुज्झई मिठ्ठपदे अणज्जो ।
सो चदण रक्कए दहिज्जा, चिंतामणि कायकए गमिज्जा ॥ २७ ॥
पूया जिणाण सुगुरूण सेवण, धम्मरकराण सवण वियारण ।
तवोविहाण तह दानदापण, सुसावयाण बहुपुन्नजायण ॥ २९ ॥
कोहाइया सोलस जे कसाया, पच्चरकरूवा नणु ते पिसाया ।
छलंति ते लोयमिम समग्ग, डुरक समप्पति तहा उदग्ग ॥ ३० ॥
परोपहास न कहिपि कुज्जा, बहुत्तण जेण जणो लहिज्जा ।
परस्स दोसेसु मण न दिज्जा, धीम नरो धम्मधुर धरिज्जा ॥ ३१ ॥
जिणिंदसिध्धारियचेइयाण, सधम्म धम्मस्स तहा गुरूणं ।
सुयस्सुवज्झायसुसाहुवग्गेसु, दसण्हमेसिं विणयं करेज ॥ ३२ ॥

मणे मणागपि हु तिव्वरोसो, न धारियव्वो कयपावपोसो ।
जओ भवे पुन्नजयस्स सोसो, सपज्जए कस्सऽवि नेव तोसो ॥ ३३ ॥
महारिसीण व्व रिणा समाणो, न आणियव्वो हिययम्मि माणो ।
धम्मं अहम्मं च वियाणमाणो, हुज्जा जणो जेण जमोवमाणो ॥ ३४ ॥
सुसाहुवग्गस्स मणे अमाया, निसेवियव्वा सययंपि माया ।
समग्गलोयाणऽवि जा विमाया–समा समुप्पाइयसुप्पमाया ॥ ३५ ॥
जेण भवे बंधुजणे विरोहो, विवड्ढए रज्जधणम्मि मोहो ।
जो जयिउ पावतरुप्परोहो, न सेवियव्वो विसमो स लोहो ॥ ३६ ॥
जणो सुणिंता नणु जाइ दुक्खं, स जंपियव्वं वयणं न तिक्खं ।
इह पर च्चावि य जं विरुद्धं, न किज्जए तं पि कया निसिद्धं ॥ ३७ ॥
दयाणुरूवं विरइज्ज वेसं, कुज्जा न अन्नस्स घरे पवेसं ।

साहूणऽसाहूण तहा विसेसं, जाणिज्ज जंपिज्ज न दोसलेसं ॥ ३८ ॥
भत्ति गुरूण हियए धरित्ता, सिक्खिज्ज नाणं विणयं करित्ता ।
अत्थं वियारिज्ज मईइ सम्मं, सुणी मुणिज्जा दसनेयधम्मं ॥ ३९ ॥
हासाइरुक्कं परिवज्जियव्वं, ठक्कं वयाणं तह सज्जियव्वं ।
पच्चप्पमाया न हु सेवियव्वा, पचत्तरायाऽवि निवारियव्वा ॥ ४० ॥
साहम्मियाणं वहमाणदाणं, जत्तीइ अप्पिज्ज तहऽन्नपाणं ।
वज्जिज्ज रित्थीइ तहा नियाणं, एयं चरित्तं सुकयस्स ठाणं ॥ ४१ ॥
अहिंसणं सव्वजियाण धम्मो, तेसिं विणासो परमो अहम्मो ।
मुणित्तु एयं वहपाणिघाउं, विवज्जियव्वा कयपच्चनाउं ॥ ४२ ॥
कोहेण लोहेण तहा भएणं, हासेण रागेण य मच्छरेणं ।
भास मुसं नेव उदाहरिज्जा, जा पच्चय लोयगयं हरिज्जा, ॥ ४३ ॥

सूत्रम् ।

असाहुलोएण य ज पत्तं, दुहो न गिण्हिज्ज धण अदिन्न ।
अणीकए जम्मि इहेव दुक्खं, लहइ लहु नेव कयाइ सुक्खं ॥ ४४ ॥
समायर वा अवरस्स जाय, मत्तिज्ज ठिदिज्ज जणाववाय ।
जे अन्नकतासु नरा पसत्ता, ते कत्ति दुक्खाइ इहेव पत्ता ॥ ४५ ॥
जे पावकारीणि परिग्गहाणि, मेलति अचतदुहावहाणि ।
तेसिं फद्द हुति जए सुहाणि, सया पनिस्सति महादुहाणि ॥ ४६ ॥
सइ सुणित्ता महुर अणिठ, करिज्ज चित्त न हु तुठरुठ ।
रसम्मि गीयस्स सया सरगो, अकालमचु लहई कुरगो ॥ ४७ ॥
पासित्तु रूव रमणीय रम्म, मणम्मि कुज्जा न कयाऽवि पिम्म ।
पईवमझे पडइ पयगो, रूवाणुरत्तो हवई अणगो ॥ ४८ ॥
जलम्मि मीणो रसणारसेण, विमोहिओ नो गहिओ जएण ।

पावाउ पावेइ स तासुवेह, रसाणुराउ इय डुरकगेह ॥ ४ए ॥
गइदकुनरथसगधलुध्धो, इंदिंदिरो घाणरसेण गिद्धो ।
इरा मुदा मच्चुमुह उवेइ, को गधगिद्धि हियए वहेई ॥ ५० ॥
फासिंदिए जो न हु निग्गहेई, सो बंधण मुच्चमई लहेई ।
वप्पुप्पुरंगो जह सो करिंदो, खिवेइ अप्प वसणम्मि मदो ॥ ५१ ॥
इक्कोऽवि इक्को विसउ उदिन्नो, डुरक असरस दलई पवन्नो ।
जे सयदा पवसु तेसु लुद्धा, मुद्धाण तेसिं सुगई निसिद्धा ॥ ५२ ॥
अहंव हुंता विसया विसाउ, पढा भवे जेहि महाविसाउ ।
जेहिं पया हुंति परव्वसाउ, न सेवणिज्जा खलु ते रसाउ ॥ ५३ ॥
तिव्वतरायं निउणा पमाय, कुणंति जे उग्गिय विसमायं ।
सव्वं वि तेसिं किरियाविराम, संजायई दुक्खसहस्सताय ॥ ५४ ॥

अघनपारोदयसनवाउं, जे भीरुणो भवगणा नवाउं ।
तंमि सुद्दाय सुखद्दो उवाउं, नो सज्जविज्जा जयमन्निवाउं ॥ ५५ ॥
पण य धन्न रयण सुवन्न, तालयरूवाइ जमित्थ अन्न ।
विस्सुव सव चवल सु पय, धरेइ नवा हियए विवेय ॥ ५६
पुत्ता कलत्ताणि य बंधुमित्ता, कुडुंबिणो चेव इट्ठेगचित्ता ।
आउम्मय पावयता समेए, न रक्खणत्थ पभवति एए ॥ ५७ ॥
जंमि मंग पावमई निविठा, निवाइविती पुण सकिलिठा ।
पपा.वि तं दुत्ति न हिठतुठा, भवत्थ पावंति दुहाइ दुठा ॥ ५८ ॥
धम्म रयना जिणचेइयाण, सधम्म धम्मायरियाइयाण ।
कुणंति नवा सुवद्द सुवींहि, अवम्रयाणण पुणो अवोहिं ॥ ५९ ॥
अम्माणथा दासरसाणुजाया, कुणंति तत्त न हु किं पि पावा ।

[illegible] दरिद्दीणा, परम्मि लोए सुहत्तिणहीणा ॥ ६० ॥
[illegible] नणु धोइ जीवो, जिस समुज्जोइयनाणदीवो ।
[illegible] दक्खिता, पिच्छइ निव्वाणपइ पइत्ता ॥ ६१ ॥
[illegible] दलिया, मोहाइणो वेरिगणा निरुद्धा (समिद्धा) ।
[illegible] को निक्खिणेई नणु ते पडेणं ॥ ६२ ॥
[illegible] परिनिवसाए, धम्म जिणुद्दिट्ठमयाणमाणा ।
[illegible] गिरति झत्ति नरए अयाणा ॥ ६३ ॥
[illegible] इणाविनाप पुण नो वट्टिआ ।
[illegible] न परिद्धि गव ॥ ६४ ॥
[illegible] सुणाद्दिठे वा अद्दय जमली ।
[illegible] न हुआ ॥ ६५ ॥

मूलम् ।

वालग्गमित्तोऽवि न सो पएसो, जत्थोवइन्नो भुवणम्मि एसो ।
जीवो सभावज्जियपावलेसो, न पाविओ कत्थ य सुक्खलेसो ॥ ६६ ॥
सुदुल्लहं पाविय माणुसत्तं, कुल पवित्तं तह अज्जखित्तं ।
तत्त सुणित्ता सुगुरूहि वुत्तं, तुज्झ पमायायरणं न जुत्तं ॥ ६७ ॥
पायत्तणं खिड्डपरो गमेइ, तारुण्णए जोगसुखे रमेई ।
थेरत्तणं कायबलं नमेई, मूढो मुहा कालमइक्कमेइ ॥ ६८ ॥
बहुत्तणाओ वि न जेण पुन्नं, समज्जियं सव्वगुणोहपुन्नं ।
थेरत्तणे तस्स य नारयाणो, धम्मस्स जत्थ त्थि जरापयासो ॥ ६९ ॥
पुव्वि कय जं सुकय उदारं, पत्तं नरत्तं नणु तेण सारं ।
करसि नो उत्थ जया सुकम्मं, कहं सुहं जीव लहेसि रम्मं ॥ ७० ॥
तवेण परसाविय कम्मसंगो, अन्नो जिणिंदाउ न कोइ देवो ।

गुरू सुसाहू जिणरायवुत्त, तत्तं च समत्तमिमं निरुत्त ॥ ३१ ॥
पसत्थधेस पकरति चित्त, जे सत्तखित्तेसु ववति वित्त ।
छिदति निम्मोहमणा ममत्त, कुणति ते जम्ममिमं पवित्त ॥ ३२ ॥
पढित्तु एय उवएससत्तरिं, मुणति चित्ते परमत्थवित्थर ।
तरित्तु ते दुक्खनर सुडुत्तर, खेमेण पावति सुह यणुत्तर ॥ ३३ ॥

॥ इत्युपदेशसप्ततिका मूलम् ॥

छन्नावसीति स सदैव मैत्री, राकेव चाद्रयादपि तस्य मैत्री। महेन्द्रसिंहेन समं शुभेन, श्रीशूरसूराङ्गजनन्दनेन ॥ ११ ॥
स यौवनेऽन्यमनसमन्तिधिवल्लेनैव साकं सुहृदाऽनवद्यः। क्रष्टुं वनं चारु वसन्तमासे, बहिः समागात् गुणमानिरामे ॥ १२ ॥
वाह्यावलीवाहनवासुदार क्रीडापरो यावदभूत्कुमार। अश्वाधिरूढोऽपहृत क्षणेन, केनापि तावन्मनसाऽश्वगेन ॥ १३ ॥
सुधो महाकर्कशकर्कराया, जयप्रदायामटवीधरायाम्। चिन्ता दधौ चेतसि रहसा या, नीतोऽहमत्रास्मि शुभाशुभा या ॥ १४ ॥
अश्वात्समुत्तीर्य सनत्कुमार, सर्वत्र चचाम गुरानुकार। शून्यां वनीं तां निशि यूथमुक्त, स्वायाहसो यात्रमृगो विमुक्त १५
यथा प्रदीपे पतित पतङ्ग, सनत्कुमारेण विमुक्तसङ्ग। ममार तत्तोरतरस्तुरङ्ग, श्रमेण संपन्नशरीरजन ॥ १६ ॥
अरण्यमध्ये भ्रमणप्रतर्ष, शुष्कास्यकण्ठ परिजृम्भितर्षः। भ्रान्ताक्षियुग्म पतितो जगत्यामचेतनोऽस्तीव मृत्यु प्रभुत्वा ॥ १७ ॥
एकेन यक्षेण वनस्थितेन, प्रसिच्य मङ्क्षु स कृतोऽमृतेन। मूर्छोज्झितोऽपृच्छदिदं क वारि, प्रवर्तते यत्र जनोपकारि ॥ १८ ॥
यक्षोऽप्यवोचत्सलिलं कुमार, स्वान्मानसेऽदः शुभदप्रचार। कुत्रास्ति तन्मानसमेवमुक्ते, प्रोत्पादितस्तेन स देवशक्तेः ॥ १९ ॥
सरोवरस्य स्फुटमागमस्य, प्रान्ते विमुक्त पयसावृतस्य। कृत्वा प्रणाम पवने ■ यक्ष, परोपकृत्युन्नतिनम्रकाय ॥ २० ॥
समुच्छलल्लोलतरोर्मिमालं, समीपदेशास्थितपक्षिजालम्। सुगन्धपाथोजचलद्द्विरेफं, परिस्फुरत्ताण्डवमानमालम् ॥ २१ ॥
गोदुग्धवन्निर्मलमिष्टनीरं, हंसावलीनवनिषेव्यतीरम्। स मानसं नाम सरो ददर्श, प्रोद्भूतनानाविधहृद्विमर्शो ॥ २२ ॥
प्राप्त सरोऽन्त सेवनं विधाय, प्राप्तप्रमोद कनकाब्जकायः। जगाद विश्रामममोकवृक्षस्य, छायान्ततोऽधः सहमोपविश्य ॥ २३ ॥

यावित्तंपत्ता तदा चेत सौख्यं गतमेव । चेत सौख्यमन्तरेण धर्मधीर्नैव वर्द्धते । अथ च धर्मं विना जीवस्य सुखावाप्त एव केवल इत्यन्योऽन्याश्रयेण तात्पर्यार्थं । अथ यथा वपुर्व्याधिसञ्जातश्रवणेऽपि श्रीसनत्कुमारचक्रिण संवेगरङ्ग सुचङ्ग प्रादुर्भूत तथाऽन्यैरपि प्राज्ञैर्धन्यै स्वहितमाचरणीयम् । अत्रार्थे श्रीतुर्यचक्रिण सनत्कुमाराह्वयस्य समासत एव कथानकमुपाख्यते । तथेद कृतिजनकृतोल्लाससानुप्रासकाव्यजन्यैव निरूप्यते—

श्रीवर्द्धमानाङ्घ्रियुग प्रणम्य, सम्यक्तया तत्त्वधियाऽधिगम्य । सनत्कुमारस्य रसेन पुष्ट, चरित्रमेतत् कथयाम्यदुष्टम् ॥१॥

अस्तीह देश कुरुजाङ्गलाख्य, पुसा धनोपार्जनलब्धसख्य । विराजते तत्र च हस्तिनापुर, महासमृद्ध्या जितदेवतापुरम् ॥२॥

सत्यक्तमोहा अपि मोहयुक्ता, विशालदोषा अपि मुक्तदोषा । कुरूपयुक्ता अपि रूपवन्त, पुरे च यस्मिन्निवसन्ति सन्त ॥३॥

तस्मिन्नृप श्रिव विश्वसेन, स्फूर्जज्जयश्रीधरविश्वसेन । स्वैर स्थिता यस्य यशोमरालश्चिक्रीड कुञ्ज्यापयसीव बाल ॥४॥

तस्यास्ति कान्ता सहदेव्युदारा, रूपेण रम्भाप्रतिमा सुतारा । चञ्चच्चतु षष्टिकलासमेता, शरत्पय श्रेणिरिवाच्छचेता ॥ ५ ॥

चतुर्दशस्वप्ननिदर्शसूचित, सुतस्तदीयोऽजनि लक्षणोचित । सनत्कुमाराभिधयाऽतिविश्रुत, कलाकलापेन शरीरसंश्रित ६

क्रमेण तारुण्यमवाप्तवानय, सीमन्तिनीहृन्मृगवागुरामयम् । मुख मृगाङ्कोज्ज्वलमण्डलोपमं, नेत्रद्वय चास्य पयोरुहोत्तमम् ७

भुजावपि द्वौ परिघोपमानौ, पदौ पुन कच्छपसन्निधानौ । वक्ष स्थल व्यूढकपाटरूप, रूप पुनश्चित्तमुषा सरूपम् ॥ ८ ॥

सर्वाङ्गशोभागुणवर्णनाया, शक्तिर्न कस्यापि तदीयकायाम् । तेजस्तदीय रविबिम्बतुल्यं, तीव्र द्विपत्कौशिकचित्तशल्यम् ॥९॥

अमुष्य रूपस्य तुला मुरारिर्न च कुबेरोऽपि च नागुरारि । न खेचरा नैव च पञ्चबाण, प्रासौ जयश्रीसफलसमयाण ॥१०॥

...तासीत् स सदैव मैत्री, राकेन बाल्यादपि तस्य मैत्री ।
स यौवनेऽन्यत्समस्तविघस्तेनैव साकं सुहृदाऽनवद्य । महेन्द्रसिंहेन सम सुजेन, श्रीशूरनूराजनन्दनो ॥ ११ ॥
याद्दावलीवादनमानुदारं क्रीडापरो यावदनूत्कुमारः । जग्मु वनं चारु वसन्तमासे, गर्भिः समागात् शुभमानिरागे ॥ १२ ॥
मुणो महाकर्कशकर्करायां, जयमदायामटवीधरायाम् । अश्वाधिरूढोऽपहृतः क्षणेन, केनापि तान्मन्ताऽशुगेन ॥ १३ ॥
अश्वात्समुत्तीर्य सनत्कुमार, सर्वत्र बभ्राम सुरानुकारः । चिन्तां दधौ चेतसि रक्षसा या, नीतोऽहमत्रास्मि सुना गा ॥ १४ ॥
यथा प्रदीपे पतित पतङ्ग, सनत्कुमारेण विमुक्तसङ्ग । शून्या वनी वा निशि यूथयुग्म, स्याच्चाद्दशो यातमृगो नियुग ॥ १५ ॥
अरण्यमध्यभ्रमणप्रतर्षः, शुष्कास्यकण्ठ परिजूततर्ष । ममार तत्रोरतरस्तुरङ्गः, श्रमेण गंपन्नशरीरजङ्ग ॥ १६ ॥
एकेन यक्षेण वनस्थितेन, प्रसिच्य सङ्क स कृतोऽमृतेन । भ्रान्ताङ्घ्रियुग्म पतितो जगत्यामचेतनोऽतीव मृदुः मह त्या ॥ १७ ॥
यक्षोऽप्यवोचत्सखिव कुमार, स्यान्मानसेऽद शुपदमचार । मूर्च्छागतोऽथ्रुदिव क वारि, मनर्तत यत्र जनोपकारि ॥ १८ ॥
सरोवरस्य स्फुटमानसस्य, प्रान्ते विमुक्त पयसामृतस्य । कुत्रास्ति तन्मानसमस्मुके, प्रोत्पादितस्तेन स देवराजे ॥ १९ ॥
समुच्छलज्जोत्तरोर्मिमाल, समीपदेशस्थितपद्मिवालम् । कृत्वा प्रणाम वचने स यक्ष, परोपकृत्युन्नतिनम्रकक्ष ॥ २० ॥
गोऽङ्ग्धवन्निर्मलमिष्टनीरं, हंसावलीनम्रनिषेव्यतीरम् । स मानस नाम सरो ददर्श, मोद्भूतनानाविधहृद्विमर्श ॥ २१ ॥
प्रात सरोऽन्तः सेवन विधाय, प्राप्तप्रमोद कनकाजकाय । जगाह विश्राममनोकहस्य, छायान्तोऽध महसोपविश्य ॥ २२ ॥ ॥२३॥

१ यानम

तत्रागतस्तावदथानिलाख्यः, प्रोद्दामयक्षः कृतलोहिताक्षः । सार्धं कुमारेण दृढप्रहार , प्राग्जन्मवैरात् समर चकार ॥ २४ ॥
यक्षेण मुक्तारपि नागपाशान्, विनिर्मिमीते स्म स तद्विनाशान् । शीर्षोपरिष्टादचल च मुक्त, चक्रे स्वमुष्ट्या कणसाद्विजकम् २५
यक्ष कुमारेण दृढ प्रहृत्य, वज्जर्जराङ्गो विहित स्वकृत्य । आराटिमाधाय तत प्रणष्ट , परं सुरत्वान्न मृत स दुष्ट ॥२६॥
पुण्यप्रभावेण जित ■ यक्षः, कृतश्च पक्षे शशिवद्विलक्ष । प्रसूनवृष्टिर्गगनाद्विमुक्ता, देवैस्तदा मूर्ध्नि किलास्य मुक्ता ॥ २७ ॥
विद्याधरस्य क्षितिविश्रुतस्य, श्रीभानुवेगस्य नरेश्वरस्य । विमानमारोप्य सुरं सजाया, मुक्तो नगर्यां प्रियसङ्गमायाम् ॥२८॥
तुर्यं पुत्र मूर्तिरहो न रक्षा, भुजोर्जितं जरि मतिश्च जक्षा । अवणिकताऽस्तु प्रभुता जय त्वं, वैतालिकस्तत्र पपाठ तत्त्वम् ॥२९॥
श्रीभानुवेगेन नराधिपेन, प्रोद्धाय तेन स्वमजास्थितेन । सन्मानितोऽथ सुधिया कुमार , संस्थापित सद्मनि निर्विकार ॥३०॥
प्रस्तावमालोक्य पुनर्जगाद, क्ष्मापः कुमार प्रति निर्विषाद । गृहेऽष्टसङ्ख्या मम सन्ति कन्यस्तासा वरस्त्वं भवितासि धन्य ॥३१॥
विहायतो यद्भयस्य मेऽत्राचिमालिनाम्ना मुनिनाऽद्य जेत्रा । चक्री चतुर्थो गदितस्त्वमेव, प्रदृश्यसे चामरसृष्टसेव ॥ ३२ ॥

तुभ्यं प्रदत्ता मुदिता स्वकन्याः, स्युः प्रीतिदान्योऽपि पितुर्जनन्या ।
प्रसद्य पाणिग्रहण कुरु त्वं, तासां ततो देहि च मे महत्त्वम् ॥ ३३ ॥

नृपाग्रहात्तत्र कृतो विवाहस्तत कुमारेण सुरासुवाह । विद्याधरीणां सुखसज्जवाना, सद्रूपलावण्यगुणैर्नवानाम् ॥ ३४ ॥
मुनेस्तु तस्येव गिराऽथवुक्त, यदेण सार्धं तव यद्विरुद्धम् । मदुक्तमाकर्णय भानुवेग , प्राहाय तस्येति सुबुद्धिवेगः ॥ ३५ ॥

---

१ मुमु अहन्य यस्य स

...कनकपुरे नगरे समृद्धस्त्र विक्रमादिमयशा नृपतिः प्रसिद्धः।
अन्तःपुरीप्रवरपञ्चशतीनिषेढा, संजातवान् विपुलराज्यभरस्य सोढा ॥ ३६ ॥
तत्रैव नाम्नाऽजनि नागदत्त, सुसार्थवाह श्रितभूरिवित्त। विष्णुश्रियाऽत्यद्भुतरूपवत्या, स्त्रिया समेत शुनदक्षमगल्ला ॥३७॥
भार्याऽन्यदा सार्थपतेर्नृपेण, दृष्टा दृशाऽसौ विगतत्रपेण। अन्त पुरान्त सहसा गृहीता, श्येनेन यद्वे चटकेव नीता ॥३८॥
सार्थाधिप स्त्रीविरहाग्निदग्धस्तदा बभूव ग्रथिलो विदग्ध। विष्णुश्रिया वागुरया कुरङ्ग, क्ष्माप स नीत स्ववशी सरङ्ग ॥३९॥
नृपो निमुक्ताखिलराजकार्यस्तद्भोगलुब्ध समजन्यनार्य। अदाय्यसूयावशतोऽपराभिस्तस्यै निरं चाथ नृपाङ्गनाभि ॥ ४० ॥
नृपोऽथ तस्या मरणाद्विषण्ण, सार्थेशवच्छून्यहृदाधिषिण्ण। ददाति कर्तुं न तदङ्गदाह, यथा स्मरार्दितुमन्नुनाह्नम् ॥ ४१ ॥
दिने द्वितीये सचिवैर्विमृश्य, निर्माय छद्मापनमीश्वरस्य। दिर्श क्षणात्तन्मृतक अरण्ये, निधानवत्कूपपयस्यगण्ये ॥ ४२ ॥
नृपोऽप्यपश्यन्मृतक विनष्टस्त्यक्तान्नपानश्च मषीसवर्ण। जज्ञे यदा मन्त्रिवरैस्तदानीं, ध्रियेत मेति प्रहितो वनानीम् ॥ ४३ ॥
जनै सम तत्र जगाम यावत्, कलेवरं तस्स ददर्श तावत्। दुर्गन्धनिस्फोटितलोकनक्रं, मेदोरसान्नोगुजणश्मचक्रम् ॥ ४४ ॥
निर्यद्घनासृक्पिशितास्थिविश्र, चलत्कृमिश्रेण्युपलब्धनिश्रम्। विसर्णिकृत चञ्चुपुटैर्वयोभिर्निष्कासिताक्षं च गुडमनोज्ञि ॥४५॥
उद्दक्ष्य तदेव क्वथितं तदङ्ग, निरीक्ष्य दृष्ट्या निजया विरङ्गम्। वैराग्यमास कृतपुण्यनाशादुर्नरस्मरविकारपाशात् ॥ ४६ ॥
विचिन्तयामास हृदीति यस्य, कृते मया ह्रीर्गमिता क्षयस्य। लुब्ध यशो शुभ्रमपि स्वकीयं, तस्यापि देहस्य दशेदृशीयम् ॥४७॥

१ नक्र नासिका २ पक्षिभि

धिगस्तु मां [illegible]मयाऽतमोर्थं, रागादिदोषं कृतनित्यपरम् । धन्य[illegible] गाणयठिगाय [illegible] न [illegible] [illegible] ॥४८॥
[illegible]रत्नगणा रवीन्द्रैः, पुण्यजन्तुपाथो [illegible]मुमम्हीन । [illegible] मन्नयाणमान यस्य[illegible] नममा [illegible]नम ॥४९॥
कर्पूरपारीगृण[illegible]जिगन्धो, यो दीपतऽङ्गस्य मलंकन धा । [illegible] [illegible] ममम्न [illegible] यथा [illegible]मतिना [illegible] ॥५०॥
[illegible]विगूरयति नृणायवीयस्यकत्वा स्वराज्य स्थापनाश्चिन तत् । [illegible] गुरुमानस्य [illegible] [illegible] मत्तपस्य ॥५१॥
[illegible] कृतिवान्स[illegible]कुमार त्रिनि[illegible] [illegible] । [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]नृज्ञानधमनामा ॥५२॥
स धाम्यधर्मं गुरुतं स विद्वल्लीथेत्[illegible] [illegible] । [illegible] [illegible] नागन्तत्मिषतन्, [illegible] [illegible] प्रमत्त ॥५३॥
[illegible]तन्तरात् मिहपुरेऽनिलाम[illegible] [illegible] [illegible] । [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]समास [illegible]कार्षीत् ॥५४॥
[illegible]रितो रत्नपुराधिपत्य [illegible] [illegible] । [illegible] चतुर्मास[illegible] समागत [illegible] मायाम् ॥ ५५ ॥
[illegible] कार्येण [illegible] [illegible] [illegible] । [illegible] पुन [illegible] [illegible] त्रि[illegible] म [illegible] ॥ ५६ ॥
न वीरय[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] । स्थान यत्र [illegible] [illegible], [illegible]मस्य [illegible]मृदुक्षेमलश ॥५७॥
[illegible] तस्याप्रद[illegible] [illegible] [illegible] । [illegible] [illegible] परमानमलि, प्रीत्याऽस्य पृष्टि शिरिमा [illegible] ॥५८॥
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] सम्यक् [illegible] [illegible] । कृत्स्नशान स्थात्रमिद गृहीत, दृर वसामासरसं परीतम् ॥५९॥
[illegible] [illegible] समान्य गुरून् सुराशान् । मद्ध चतुधा परिपूनयित्वा, तपे तप शैलगुहासु गत्वा ॥६०॥

उत्सर्गमाधाय किलैकपर्दं, तस्थौ स पूर्वाभिमुख समक्षम् । तथा तिसृष्वप्यपरासु दिक्षु, श्रेष्ठी प्रमोदेन दिनं निशासु ॥६१॥
वय श्रृगालैरपि भक्ष्यमाण , प्रोद्दामपीडा स तितिक्षमाणः । मासद्वयान्ते मृतिमाप्य जात ,सौधर्मवासी हरिरासगातः ॥६२॥
त्रिदशव्यथैरावणनामकुञ्जी, जज्ञेऽभियोगी मरुदेष दञ्जी । निरीक्ष्यते पूर्वजने जनीनं, स्वयं पराजूतमिमं शचीनम् ॥६३॥
स हस्तिरूपं न करोति यावद्वज्रेण वज्री स जघान तावत् । च्युत्वा हरिस्त्वं ननु चक्रवर्ती, जातश्चतुर्थं शुभमार्गवर्ती ॥६४॥
सुरः स ऐरावणनामधेयस्तिर्यक्षु कृत्वा भ्रमणा यजेय । जातोऽसिताक्षोऽस्त्यमजन् प्रमोधं,मार्द्धं त्वयाधाप्यमुजन्विरोधम् ॥६५॥
यद्भिक्षज्ञानतप प्रभावात्तस्माद्ध्यानादधमस्वभावात् । सर्वेषु कार्येष्वपि शङ्कनीयं, त्वया प्रमत्तेन न वर्त्तनीयम् ॥ ६६ ॥
कृत्यैकमप्यत्र निजं सफल, सतिष्ठते यो न नरः सयत्नम् । स कृष्णसर्पं रचयन्गुपुग्र, दधाति सौख्यं शयनात्तुन्नम् ॥ ६७ ॥
कीदृग्विधोऽय समय सहाया ,के मामकीना क इहाप्युपाया । के वैरिण कायकथाऽप्यथ का,मुहुर्विधेया म्यहृदीति शङ्का॥६८॥
उक्त्वेति विद्याऽरिजयस्य कर्त्री,श्रीभानुवेगेन विपादहर्त्री । दत्ताऽस्य सोऽष्टाभिरथाङ्गनाभि ,गुप्याप रात्रौ मह धाम्नि ताभि ॥
तत समुत्पाट्य कृतममीक्ष , सद्देशजातः शिखरीव नीक्ष । यक्षेण मुक्त सुकृती सखीज ,पुनाप्यरण्ये सुनिशुवशीक्ष ॥७०॥
यानत्प्रजातेऽजनि जागरूक ,स्व पश्यति स्मैष तदेव घूक (तदाऽथधूक)। सनत्कुमार पतित निशाखे, दुर्योरजूजू गहनान्तराजे ॥
विचिन्तयत्येष किमिन्द्रजाल,कन्याष्टकं तत्क गुणे रसालम् । फेत्कारवत्य परितो भ्रमन्त्य ,शिवा क्रिमीश्यन्त उमा व्यस्य ७२॥
मम प्रहारे रचितव्ययस्य, सजाव्यते वा ज्वलनोद्यतस्य । विक्रीडित वैरभृत सुरस्य, प्रोद्दामरोषाकुम्भमानसस्य ॥ ७३ ॥
यावद्विशङ्कं चरति स्म तावत्सौध समैक्षिष्ट महत्सुधावत् । शैलस्य श्रृङ्गे करुणस्वरेण,स्त्रियोऽत्र कस्याश्चिदित परेण ॥ ७४ ॥

पोधंनेता गगनानिवायो, धनेविंनेवे गगुते गुजायाम् । एव स्वनक्रेण पुत्राङ्गना सा, तदा वदन्त्यस्ति धृतमवासा ॥७५॥
गु ग्गणु रूपेगन न ताराङ्ग, धीरत्वमंसोजिगुआन्तराङ्ग । सनत्कुमार त्वमहो न जर्त्ता, यदीह तत्रेत्य जवाधिहर्त्ता ॥ ७६ ॥
रूपतोऽनुभवदमशरीमयं नराधीशसुतोऽभिमानी । पप्रच्छ का सुन्दरि कस्य पुत्री, सनत्कुमारेण कुतोऽस्ति मैत्री ॥७७॥
दृश्यमाने सा म्यगरकुमारे, गुजागमोऽमुत्र कुतल्लयाम् । त्वद्दर्शनान्मेऽस्ति मनः सहर्षं, घन पयोदादिव सम्प्रकर्षम् ७८॥
मुना मुनन्दाऽमम्परिमर्दनस्य, द्रक्षे किशोरीतिलके स्थितस्य । सनत्कुमारप्रियमेन कर्तुं, जाता सरागा च सुख विहर्तुम् ७९
मलै पितृ नामहृषेकचित्ता, पयःप्रदानेन तदा प्रदत्ता । वज्राधवेगेन हृताऽथ विद्यान्तृता कुमार्यप्यहमस्य विद्यात् (धा) ॥८०॥
विनिर्मिते समनि भ्राङ्गिभङ्गे, धवाब्धिमुक्ताऽत्र विमानचङ्गे । रात्रिन्दिव शोकसमुद्रमग्ना, कष्टेन वर्त्ते कदलीव नग्ना ॥८१॥
प्रवान्तरेऽसौ खचरः समागाद्दृष्ट्वा कुमारं सहसा निरागा । उत्क्षिप्य आकाशतले चलेन, विद्यान्तृता तेन कृतछलेन ॥८२॥
हस्तादूतेवात्यसुख भजन्ती, हाहारव स्वीयमुखे सृजन्ती । नृमण्डलेऽसौ पतिता वराकी, कुमारिका वाण्हतेव काकी ॥८३॥
विद्याधिली मापुररूपस्यात्र विशाणान् सृजतीत्यशस्यान् । अथो कुमार खरमुष्टिघातैस्त जीवमुक्त निदधे हहा तैः ॥८४॥

पु॰ सुनन्दापुरत समागतः, सनत्कुमार कुमारश्रिया श्रित ।
व्याभाषयामास च ता महाद्भुत, वृत्तान्तमाख्याय निज यथोचितम् ॥ ८५ ॥

मा तेन गन्धर्वविवाहकृत्या, वशीकृता चेतसि पाचिमत्या । तस्यास्तु सायणयकन्या न कश्चिद्दक्षु दृश स्याद्भुवने विपश्चित् ॥८६॥
मुखेन श्रिये तनु पाशप शशी, स्मुरन्नपूर्विधुरे कृतो वशी । गणकौ पुनर्घ्राणेपि रसदर्पणो, छत्री मृणाले कृतजीसमर्पणो ८७॥

...कान्तलम्भौ, कुचौ सुधापूरितहेमकुम्भौ । मृदू तदूरू कदलीदलाभौ, मध्ये प्रदेशौ च तमिन्द्रलाभौ ॥८८॥
स्वादर्शनप्रेमरसप्रपूर्णं, क्रीडैस्तया जोगजरैरजूर्णं । उवास तत्रैव गृहे सुखेन, व्यक्ततरा चेतसि शङ्कनेन ॥ ८९ ॥
सन्ध्यावली तत्र तदैव रंहसा,सा चण्डवेगस्य समागता स्वसा।विलोकयामास मृतं सहोदरं,निजं धरित्रीपतितं यशोऽङ्कुरम् ॥९०॥
क्रूरेण केनापि विनाशितो मे, भ्राताऽत्र याजीव विशिष्टहोमे । इतीव तन्मारणसावधानाऽनुगावता सम्मतिमप्यताना ॥९१॥
नैमित्तिकोक्तं वचनं तदेदं,तस्या स्मृतं निर्मितचित्तभेदम्।भविष्यति भ्रातृविनाशकारी, जोषा त्वदीयो भुवि चक्रधारी ॥९२॥
साऽपि क्रमाम्भोरुहि तस्य लग्ना,दृष्यात्मदत्तस्वविवाहलग्ना।भार्या कुमारेण निजा सुनन्दाऽनुज्ञावशात्तत्र कृता सनन्दा ॥९३॥
श्रीचण्डवेगस्य महर्षिवाक्यतः, पतिं कनीना जपितेव धीमत ।
सनत्कुमारोऽस्य यतस्तदाय(तौ), राट् चण्डवेग श्वशुरोऽस्य जायते ॥ ९४ ॥
श्रीचण्डवेगश्वशुरेण तत्र, श्रीजानुवेगेन तथा स्वपुत्र । मैप्येकदाऽथो हरिषेण एक, प्रचण्डवेगोऽपि ससद्विवेकः ॥ ९५ ॥
ताभ्यासुताभ्या प्रथमागताभ्यां,नृपैःससाहस्रथैर्युताभ्याम्।प्रोक्तं कुमाराय निशम्य जातं,तं चण्डवेगस्य सुतस्य घातम् ॥९६॥
विद्याधरोऽत्राशनिवेगनामभृत्त्वन्मारणार्थं समुपैति भूमिभृत् ।
श्रावा पितृभ्यां प्रहितौ त्वदन्तिके, ततो घना धेहि धृतिं हृदि स्वके ॥ ९७ ॥
तावावयो साम्प्रतमेव तातौ,समेष्यतस्त्वन्निकटे तथा तौ।अत्रान्तरे व्योमनि तूर्यशब्द, समुत्थितं प्रावृषि यादगब्दं ॥९८॥

---

१ मतिपस्य कोपस्य महानेन विकारेण सहिता २ सकल्याणा

तौ चाशुवेगाशनिचण्डवेगौ, तत्रागतौ सैन्ययुतौ स्ववेगौ । नरेश्वरौ द्वावपि वारं कर्तुं, कुमारपार्श्वेऽरिबलं प्रहर्तुम् ॥ ९९ ॥
अथाधिवासार्पणसागतस्य, विद्याधरस्याशनिवेगकस्य । सैन्यारवेण प्रविधाय मुक्त, नन्नोऽङ्गण तन्मुखरत्नयुक्तम् ॥ १०० ॥
तस्यांशुकं व्योमनि तेन गत्वा, तदा कुमारेण यत्र हि धृत्वा । विद्याश्रुदाक्षीसहितेन युद्ध, कर्तुं समारब्धमतिप्रसिद्धम् ॥ १०१ ॥
छायातविचारान्तशिरोमणीक, ममुमुक्षशोणितघोरणीकम् । जङ्घेजमुक्तावृतमेदिनीक, द्वन्द्व करोति स्म तयोरनीकम् ॥ १०२ ॥
तौ चण्डजान्यादिमवेगविद्याधरौ तदानेन विमुच्य विद्या । जितौ द्रुतेनाशनिवेगनाम्ना, विद्याश्रुता तौ रवितुल्यधाम्ना ॥ १०३ ॥
अथो कुमारेण समं चकार, द्वन्द्व स विद्याश्रुदुम्प्रहार । विद्याश्रुताऽमोचि महोरगास्त्र, मुक्त कुमारेण च गारुडास्त्रम् ॥ १०४ ॥
आग्नेयमस्त्र जलदास्त्रमुक्त्या, तत्तामसास्त्र रविदास्त्रयुक्त्या । निषेध्य खड्गीकृतचन्द्रहास, कृत कुमारेण स विप्रयास ॥ १०५ ॥
करेण दोर्भ्यां रहित द्रुतेन, कृतो विरास्त्र शिखरीव तेन । कृतोद्यमो वज्रविमोचनाय, नीतो मृतिं छिन्नशिरा विधाय ॥ १०६ ॥
समं मनसाशनिवेगसत्त्वा, तथा कुमाराह्वियुगे समुत्का । श्रद्धीकृता तस्य रमाऽप्यखर्वा, प्राप्ता जयश्री सुकृतेन सर्वा ॥ १०७ ॥
सचण्डवेगादिनभोगसार, प्राप्त स वैताढ्यगिरिं कुमार । स्थित पुरे चाशनिवेगनेतु, खेटा. स्थिता स्वस्वपदे परे तु ॥ १०८ ॥
मुहूर्तयोगेषु सुन्दरेषु, दमेषु वारादिषु चोत्तमेषु । विद्याधराद्रीविजुताऽभिषेक, खेटै कृतस्तस्य शुभातिरेकः ॥ १०९ ॥
तदैव वैताढ्यगिरावपास्यमित्यमाप्याजनि मत्प्रताप । श्रीचण्डवेगेन नृपेण तस्य, विज्ञसमाप्यावसर विहस्य ॥ ११० ॥
मानेश्वरा ऋषिपते रत्नार्चाविभांश्रिनोक्ता मुनिनेति वार्ता । त्वत्पुत्रिकोद्वाहविधेर्विधाता, चक्री चतुर्थो जयिता प्रमाता ॥ १११ ॥

१ चण्डवेगचण्डवेगयोरेक एव प्रतिभासते

रमास्तु तामो मम्य तदद्य त्वदीयपाणिग्रहणेन मद्य । उक्त्वेति तानि सममस्य सृष्ट, पुरीं विवाहोऽप्यमुना गरिष्ठ ॥११२॥
अथाद्रिका शौर्यजितोरुचक्रे, घग्नेय वैताढ्यगिरौ विचक्रे। नित्येष्वनित्येष्वपि सुन्दरेषु, श्रीमज्जिनाधीश्वरमन्दिरेषु ॥११३॥
अन्येषु तीर्थेष्वपि तीर्थयात्रा, चुरेमयं नाथमहैरमानाम् । एकत्र नीचैं सरसि प्रधाने, भास स्फुरत्कृष्णलतावितानें ॥११४॥
निरीक्षते सात्विककंचुकानि, स्त्रीवृन्दलोके सहित युजानि। तत्रागतस्तावदमुष्य मित्रं, महेन्द्रसिंह श्रृणुते स चित्रम् ॥११५॥
जीया अजयं धरणारमुत्र, श्रीविश्वसेनक्षितिपालपुत्र । सनत्कुमार त्वमवाप्तशक्तिर्नन्दिमजस्त्र तदेति वक्ति ॥ ११६ ॥
गृह्णन् मरन्स्वामिसरोजगन्ध(स्य), तस्यैव श्रृण्वन् यशस प्रबन्धम् । ददर्श कुमत्कदलीगृहस्थं(स्य), सनत्कुमारं सुखकार्यवरस्यम् ॥
अनन्तऋद्धिमतिमं निरीक्ष्य, तद्दर्शनं वीक्ष्य मनोऽस्य हृष्टम् । नीत स्वपार्श्वे विपुला वयस्य, आलिङ्गितश्चाधिकसौमनस्य ॥११७॥
आगत्य सोऽपि प्रथितप्रणाम, प्राप्तासनोऽस्थात्मनिधेऽचिराम ।
अपृच्छदत नृपति सुत ते, राज्येऽस्ति जन्म च निजेऽतिवान्ते ॥ ११९ ॥
मातु पितुर्भ्रातृकदम्बकस्य, श्रेयोऽस्ति मित्रोत्तम मामकस्य । अथास्यपत्नाद्धपदुप्रसादश्चके स निःश्वसितमनाप्तसाद ॥ १२०॥
त्वयर इह नात्र पितुर्जनन्या, श्रेय स्थितिस्त्वन्तरहो तदन्या। यस्मात्कीगोऽश्वकृतापहार, पित्रोर्व्यथा राति यथा प्रहार १२१
त्वदीयमार्ग दशदिक्षु शोकात्मभ्रपितास्त्वजनकेन लोका ।
गृताधृतिम्ने मतिनाऽपि पृष्ट, त्वय चलन् सोऽय मया निषिद्धः ॥ १२२ ॥
अहं ततः मैत्रजरान्युपेतस्त्वदाशये प्रस्थित एव नेत । चिरं परिभ्रम्य घना तथा गा, निवृत्तसैन्य क्रमतस्त्विहागाम् ॥१२३॥

दुर्धारसा तारपुरावरेषु, भोहामदेशेषु महीधरेषु । एकाकिनो(ना) वेगवताऽथ मित्र, दृष्टो मया त्वं न हि कुत्र कुत्र ॥१२४॥
परं न दृग्गोचरतो प्रयात, कियत्सु वर्षेषु गतेषु दात । पुराकृतानां तमसा किलान्ते, त्वमद्य लब्धो निधिवत्सुकान्ते ॥१२५॥
पूर्णं धिनो मूर्ध्नि निज समूलं, निःशेषविद्वेषिशिरस्सु शूलम् । तदोक्तमेतेन ममेति निद्रा, नार्येयमेतत्कथयिष्यति द्राक् ॥१२६॥
जनाश्च हृष्टिप्रवरं तदीयं, तदा चरित्रं शुश्रुवत्यपीयम् । मृगाक्षिकायाः प्रकटप्रभावात्, कायेन वाचा सरला स्वभावात् ॥१२७॥
मरुत्रयधीप्रभृतिर्दुरन्त, श्रुतस्तदीयो ह्यमुनाऽप्युदन्त । सुधारसास्वादसमा दशा सा, तयोस्तदाऽभूत्समन प्रकाशा ॥१२८॥
वर्षेषु पंताद्रगिरौ प्रभुत्वाऽऽज्य पुनः पालयति स्म गत्वा । मित्रेण साकं परिवर्जयित्वा, सर्वाण्यवद्यानि रिपूंश्च जित्वा ॥१२९॥
महेन्द्रसिंहेन पुनः गृहीतं, प्रोक्तं वचोऽपि स्वधियोपनीतं । माता तवास्ते यदुदुःखतप्ता, विषण्णहृदये तथास्ति वप्ता ॥१३०॥

तस्मादतः प्रस्थितिरेव योग्या, यद्वा पितुः श्रीस्तु तवैव भोग्या ।
पाश्चात्यचिन्तामपि माऽथ मुञ्च, स्वीयं कुटुम्बं कुरु सोत्सवं च ॥ १३१ ॥

तदीयपुत्रः कृतवान् प्रयाणं, सार्धं गृहीत्वा दलमप्रमाणम् । चक्री स युक्तो मणिकल्पिताभिर्विमानमालाभिरनिमन्त्राभि ॥१३२॥
विद्याधरोद्दामरमानिरामश्चक्रजन्मप्रभुतरूपकाम । प्रापाद्भुतं भूरि सृजन् जनस्य, श्रीहस्तिनापुर्नगरं प्रशस्य ॥ १३३ ॥
चिन्मग्नागरमानसान्तलदा प्रमोद मनसूर कान्तः । तद्दर्शनोद्दामसुधाम्बुसिक्ता, जाता चिराश्वासुखदाद्भुता: ॥ १३४ ॥
षट्खण्डभूभारतवर्षजोषा निधीन्नवाप्यद्भुतदे प्रयोषा । चक्रादिरत्नानि चतुर्दशायं, चचार चक्री दलयन्नपायम् ॥ १३५॥
चारित्रतुर्यांशमद्यप्रवेश्य, सोऽनुजत्तु पश्चिमदृष्टदेष्य । विभूषयन्ति स्म गृहाणि तस्य, दिव्याश्वपत्नीहरयाश्रितस्य ॥१३६॥

...स्य दृष्ट, पट्टाभिषेकः समजूपसृष्ट । गजस्तिमाखीर पट्टमतापश्चयेश जातो नरतक्ष्मापः ॥ १३७ ॥
अथो सुधर्माजिधसत्मजाया,शक सुरश्रेणिनिषेवितायाम् । श्रोतोमणीनामकमिष्टकृत्य,प्रमोदत कारयति स्म नृत्यम् ॥१३०॥
ईशानत मङ्गम आजगाम,तदेन्द्रपार्श्वे त्रिदशोऽजिराम । सज्योतिषा सूर्य इवापरेषा,हरन् सुराणा रुचिरूपरेखाम् ॥१३९॥
प्रादुल्लदाम्णरुक्मादितेया ,तेज रुचाऽमुष्य कुतोऽस्त्यमेया । कचे वृषाऽऽधाम्त्रकरर्व्यमानं,कृत तपोऽनेन पुरा मघानम् ।१४०॥
सघोतनत्तारदयं सुरोऽतिप्रौढ धराक सुतुकं तनोति । युष्मासु यावन्न सनत्कुमार , समीक्ष्यते रूपगुणैरुदार ॥ १४१ ॥
तद्वेजयन्तो विजयोऽप्यनिष्ट, द्वौ मन्यमानौ वचन पटिष्ठम् ।
सुरौ मिथो मन्त्रयत सुदिव्य, रूप कथ स्यान्मनुजस्य नव्यम् ॥ १४२ ॥
याहग्जरेत् पक्षिषु नजरीट ,स्यादा(त्ता)द्गगनान्तरितश्च कीट । हीनो जनेस्ताहश एव मर्त्य ,किं नास्य जिह्रेति नुतायमर्त्यं १४३
प्रनष्पता सत्यवचोऽपि किञ्चिन्नासाहशा वा प्रभुता कथञ्चित् । एताहशा यौक्तिकमाधिपत्य,प्रभुर्नता सत्यतयाऽप्यसत्यम् १४४
तद्यभिरूपस्य तदैव द्वैवौ, परीक्षणार्थं कृतनिश्चयेवौ । द्वौ हस्तिनाद्ये नगरे प्रयातौ, तद्रूपमालोकयतस्तथा तौ ॥ १४५ ॥
एव पुनश्चिन्तयतो मघोनाऽमुनाऽस्य सद्रूपकनोदितोना ।
साऽस्मिन् घनाऽस्तीति गताजिमानौ, जातौ शिरोधूननसावधानौ ॥ १४६ ॥
प्रनष्टपतश्च च्युताऽपि वृष्टौ, तत्कारण तत्र तदीयदृष्टौ । त्वा चक्रिण रूपधर तुरीय, श्रुत्वाऽनहत्येम हृदस्मदीयम् ॥१४७॥

---

१ इन्द्रेण २ देवौ

समागतौ साम्प्रतं दूरदेशात्सदन्तिके द्वा स्वकृतप्रवेशात् । रूपं सुरेन्द्रोऽप्यधिकं तवेदं, दृष्ट्वा मनो नौ मुदितं ह्यखेदम् ॥१४८॥
तदा नृपेणोक्तमहो युवाभ्यां,किं मर्दनस्यावसरे शुभाभ्याम् । लिप्ते च तैलेन खलेन देहे,प्रेक्षा कृताऽऽगत्य मदीयगेहे ॥१४९॥
क्षणं प्रतीक्ष्य प्रविलोकनीयं, रूपं शुभासङ्कृतिभृन्मदीयम् । इत्येवमागूर्य नरेश्वरेण, विसर्जितौ तौ च मदोद्धुरेण ॥१५०॥
निर्मापिता मज्जनमुत्तिरेषा, देहे नरेन्द्रेण पुनर्विशेषात् । ततः स दिव्यांशुकसारहारं, सर्वाङ्गश‍ृङ्गारविधिं दधार ॥१५१॥
द्विजौ समाकारितवान् पुनस्तावुभौ सजाया नृपतिं पुरस्तात् । दृष्ट्वा विधुं रूपमदोपयुक्तं,धत्तो मुखं कृष्णतरं विरक्तम् ॥१५२॥
तयोः पुरः प्राह नराधिनाथ , कुतो विखन्नावधुना विनाथः । निवेद्यतां कारणमेवमुक्ते,तावूचतुस्तस्य पुरः स्वशक्ते ॥१५३॥
यादृक्कृता यद्विधौ शरीरे, चङ्गत्वमासीत्तव मेरुधीरे । तादृङ्न श‍ृङ्गाररसमाकुलेऽपि, प्रदृश्यते साम्प्रतमुत्क्षणेऽपि ॥१५४॥
पुष्पाभयः सन्ति तवाङ्गमध्ये,सङ्क्रान्तिमासाद्य बहुधा अवध्ये । क्षणे क्षणे ते क्षयमानयन्ति त्वद्रूपशोभा विफला सृजन्ति ॥१५५॥

यज्ञाण चक्री बहुबुद्धिमन्नया, ज्ञातं कथङ्कारमिदं जवज्ञयाम् ।
विद्या कया काप्यथवा निमित्तं, किं वाऽवधिज्ञानमिहास्ति वित्तम् ॥ १५६ ॥

इतीव पृष्टामुनरस्य तस्य, क्षितीश्वरस्य प्रथितादरस्य । पुरश्चवत्तुस्फलशोजमानौ, जातौ सुरौ तौ प्रकटौ समानौ ॥१५७॥
निर्वेदवामासतुरिन्द्रवाण्या, मात्सर्यमाधाय मतिप्रवाण्या । प्राप्ताविहाना नरदेव तूर्णमालोकितस्त्वं गुणरत्नपूर्णः ॥ १५८ ॥

धन्यस्त्वमत्राजरणं पृथिव्या, यस्य स्तुतिः स्वर्गपुरेऽपि जव्या ।
चन्द्रिजन देवपतिस्तनोति, सत्त्वं न ते कोऽपि सुधीर्मिनोति ॥ १५९ ॥

शारीरिकस्ते सुपमाप्रपञ्चस्तेजश्च रूपं पटु यौवनं च । वृद्धिं गतं कायमियन्तमेतदनुक्षणं हानिमयीति नेतः ॥ १६० ॥
चित्तेऽस्मदीयेऽद्भुतमेतदेव, क्षमामयक्षान्त प्रतिजातिदेव । क्षणेन यद्व्याधिजराधिशिप्रात्तद्रूपहानिस्तिरयतीह दृष्टा ॥१६१॥
अत परं स्वाद्युचितं यथा ते, तथा विधेयं नृप शुभ्रजाते । उक्त्वेति यातौ निजदेवलोके, सुधाभुजौ जातदिव्यलोके ॥१६२॥
अथैष चक्री तनुचङ्गिमानं, दृष्ट्वा मनस्ये मुमुचेऽभिमानम् । रूपे क्षणेनेयति हीयमाने, वपुषि किं नाम पुनर्न जाने ॥१६३॥

किं किं न कायस्य कृते मयाऽस्य, पापं कृतं प्राणिगणं निनाश्य ।
यद्यस्ति तस्यापि दशेदृशी हा, तदैषु राज्यादिषु कीदृशीहा ॥ १६४ ॥

एतेन देहेन न कस्य कस्य, सुदानि कार्याणि मया परस्य । इहान्यतत्र कथमार्तिगुप्त, स्वकार्यकर्त्तव्यविधानदक्ष ॥१६५॥
अत्राकृतं यत्सुकृतं पुरा तन्न प्रदुर्चऽद्य नव प्रमात । धर्मं न स्वव्यासरपु करिष्ये, व्यर्थीकृतात्मीयजनो मरिष्ये ॥१६६॥
सद्भोगभुक्तावसमर्थकायश्चिरो परान् भोगभुजो निभाय । ईर्ष्याविषादं परमं वहिष्ये, चिन्तातुरः स्वाङ्गसुखं हरिष्ये ॥१६७॥
जीरं समास्वादितपूतितीर्थं, शङ्क्यमयत्री नरकेऽस्तीर्थे । पाविष्यजाम्भा भुङ्क्ते वराक, ज्ञानभिया भोजनयेव काक ॥१६८॥
चिन्तामणिं को दृषदा जहाति, तृणेन कः कल्पतरुं ददाति । कणेन कः कामगवीं च राति, कायेन को धर्मधनं जहाति ॥१६९॥
अन्तर्विमृश्येति सुतं स्वपट्टे, निवेश्य कीर्त्युत्सुकजट्टपट्टे । श्रीअर्हदर्चागुरुसङ्घसन्मानार्थं कृतार्थीकृतमर्त्यजन्मा ॥ १७० ॥
षट्खण्डचक्रिरमामपास्य, प्रीत्या सुरश्रेणिकृतोरदास्य । गत्वोपकण्ठे विनयधरस्य, जग्राह दीक्षां गुरुसत्तमस्य ॥ १७१ ॥
अहर्निशं स्वीकृतशुद्धलिङ्ग, सम्यक्तया शिक्षितसूत्रशिक्ष । कृतोद्यमो मोक्षपथाय पथ, तपः करोति स्म घृतप्रतिष्ठम् ॥१७२॥

[illegible]

[illegible] यथा—

[illegible] ।

[illegible] ॥ ६ ॥

[illegible]
[illegible] ॥

घुर्वंत एती स्वमुखेन घोषणं, कुष्टज्वरश्वासकुशूलशोषणम् ।
कुर्व क्रियावा जिघजो महीस्पृशा, इमोगनाशं च पुनर्गदद्रुहाम् ॥ १०४ ॥
प्रचारितोत्सर्गविधिर्मुनीश्वर, स प्राह तौ प्रत्ययमभियोत्कर ।
इत्येण भावेन पुनर्द्विधा रुजा, साध्या तदन्तर्गुरयोस्तु काङ्क्षा ॥ १०५ ॥
या द्रव्यरुक् सा मयकापि हन्यते,न भावरुक् दीपकला यितन्यते।प्रदर्शिता दीपशिखेव निर्मलीकृत्य स्वनिधी रतमार्गिता गुणी। १०६
व्याधिस्फुरद्व्याधिनिवारकौषधे, स्वकीयपार्श्वे द्वयमप्यहं दधे।प्रतिक्रिया नैव परं विरच्यते, पुराकृताद् स्वयमेव मुच्यते॥ १०७॥
सद्यानिर्विकल्पकजा क्षितिः कृता, कैरष्ट नो भावरजोऽन्तिके धृताः ।
द्रव्यष्टपश्चाददधिष्ठिते दाते, कर्माष्टकस्य प्रकृते पुरा कृतम् ॥ १०८ ॥
घोरक्रिया भात्र कृता निरीक्ष्यते, स्वाद कषाय कटुको विलोक्यते ।
खेदापहार स्फुटसौख्यकारक, सितोपलास्वादनिर्विकारक ॥ १०९ ॥
एवं यदा भावरुजां विनाशे, सामर्थ्यमास्ते जयतो सकाशे । निवेदिता तर्हि तदेव मह्यमाचर्यते यत्स्वधिया प्रमाद्य ॥११०॥
इत्युक्तिमाकर्ण्य मुने पुरस्तौ, जातौ सुरौ द्वौ प्रकटौ प्रशस्तौ। प्रजल्पतश्चेन्द्रकृता प्रशंसां, तयामहिष्णू विनयस्य गिरमाम् ११११
तावेव भावा भरतौ पुरागतौ, स्वर्गाद्विनिर्गत्य पुन समागतौ। त्वदीयसत्त्वाधिकतापरीक्षया, न भूगता कि प्रकटीकृतार्थ्यया ११२
मेरु प्रहर्तुं यदि लोष्टलाना, भञ्ज्यन्त एत रदना गजानाम्। गुणस्तुति त रचयन्नवीन , म पक एवास्ति शुचि शचीन ॥ ११३ ॥

निधानरत्नान्यसिवा रमस्य, पदातयो मन्त्रिजनोऽप्यगण्य ।
अनुभ्रमन्ति स्म पमेन मासान्, इतीकृताप्येष न तान् कृताशान् ॥ १७३ ॥

अन्तर्निवधीरतृरषत्र, गवलरीज पिवति स्म तक्रम् । तपस्य पष्ठस्य स पारणाया, कृतस्फुरद्दुर्गतिनारणायाम् ॥ १७४॥
असनाप्य कर्मरसाराददाहे, देहे पय पानवशादिवाहे ।जाता महर्षे प्रकटा धुरोगा, कुष्ठादयो निर्मितकष्टयोगा ॥१७५॥
तप प्रताराद्दिवाय लब्धिव्रजस्त्ययेन्द्रदयत महर्षेः ।तथाप्यसौ नोत्सहते चिकित्सा, कर्तुं स्वदेहे प्रवहन् यदाज्ञाम् ॥१७६॥
जानाति यत्पूर्वजयाजिताना, स्वकर्मणामत्र ममोदितानाम् । अवेदिताना न विमुक्तिरास्ते, स्ववेदनाया तदसावुदास्ते ॥१७७॥

पुष्यद्दीना परम ज्वर च, श्वास च कास ह्यशनारुचिं च ।
कण्डूमित सप्तशतीं समाना, सोढुं स क्षमो व्यथने रुजानाम् ॥ १७८ ॥

अस्य प्रशंसा रचितोऽत्र लोके, पुनः शचीशेन यदत्र लोके । अदोऽन्य एवैष मयापि कार्त्तस्वरमनश्चेतसि वेदनार्त्ते ॥१७९॥
तावेव वर्तुं मरतौ च दीक्षा, प्रत्युत्सुकस्यास्य मुने परीक्षाम् । समागतौ निर्मितवैद्यवेषौ, कुशस्थलीजेपजसद्दिशेषौ ॥१८०॥
एवम्ब शंत्रस्य तदे मुनीन्द्र ,स्वधैर्यनिर्जतसलकरीन्द्र ।स्थितस्तनूत्सर्गविधि विधाय,दृष्ट स ताभ्या जितरोपमाय ॥१८१॥
मन्दारपुन्नागमवर्द्धमानश्रियं र कार्त्तस्वरशोभमान ।परिस्फुरत्पादधरो मुनीन्द्रश्चकास्ति नव्योऽभ्युदितो गिरीन्द्र ॥१८२॥
आत्मीयनाथा(मा)मनिवेदिताद्धकान्ति निष्कम्पतनुर्जिताद्ध । निवेशितो धर्मनृपेण मोहद्विपजयस्तम्भ इवाद्रि(वोर्द्ध)रोह ॥

कुर्वीत पती स्वमुखेन घोषणं, दुष्टज्वरस्यास्तु सुयत्नपोषणम् ।
कुर्वे किलावां जिष्णौ महीस्पृशा, दमोगनादं च पुनर्गदस्पृशाम् ॥ १८४ ॥
प्रपारितोत्सर्गविधिर्मुनीश्वर, स प्राह तौ प्रत्ययमग्रियोत्कर ।
रूध्येण भावेन पुनर्दिधा रुजा, साध्या तदन्तर्गुणयोस्तु कारुजा ॥ १८५ ॥
या द्रव्यरुक् सा मयकापि हन्यते,न भावरुक् क्षीणबला जितन्यते।प्रदर्शिता दीपशिखेव निर्ममी कृत्य मनिष्ठी मनमर्दिता कुती १८६
व्याधिस्फुरद्व्याधिनिवारकौषधे, स्वकीयपार्श्वे व्ययमस्पृहं दधे।प्रतिक्रिया नैव परं निरस्यते, पुरातनाह भगमेव मुच्यते॥१८७॥
व्यक्तानिनिर्दग्धरुजा स्थितिः कृता, वैरष्ट नो भावरुजोऽन्तिके धृताः ।
कृच्छ्रयष्टपञ्चादधिष्ठितं व्रतं, कर्माष्टकस्य प्रभृते पुरा कृतम् ॥ १८८ ॥
घोरक्रिया चात्र कृता निरीक्ष्यते, न्याद कषाय कटुको निरोक्ष्यते ।
छेदापहार स्फुटसौख्यकारक , मितोपवास्यादविधिर्विकारक ॥ १८९ ॥
एवं यदा भावरुजां विनाशे, सामर्थ्यमास्ते जनतो सकाशे । निरंद्यता तर्हि तदत्र महामाचर्यते यत्त्वधिया प्रमाद ॥१९०॥
इत्युक्तिमाकर्ण्य मुने पुरस्तौ, जातौ सुरौ द्वौ प्रकटौ प्रशस्तौ।प्रजल्पनश्चेन्द्रकृता प्रशमा, तदामदिव्यु निरस्य निमाम् १९१
तावेव भावा मरुतौ पुरागतौ, स्वर्गादिनिर्गत्य पुन समागतौ।त्वदीयमत्त्वाधिकतापरीक्ष्या, न मूगता किं प्रकटीकृतेर्ष्यया१९२
मेरु प्रहर्तुं यदिहोद्यताना, प्रयान्त एत रदना गजानाम्।गुणस्तुति त रचयत्यतीन , स एक एवास्ति भुवि शचीन ॥ १९३ ॥

स्थाने कृतार्थों तव दर्शनेन, स्यान्न किमन्येन विमर्शनेन । नमोऽस्तु तुभ्यं मुनिपुंगवाय, श्रेय पुरीमार्गशुभाध्वगाय ॥ १९४ ॥
संसारकारागृहकारकाय, स्वधर्मिवर्गीत्यजनोत्सुकाय । विनिर्मितस्वात्महितव्रताय, स्वस्त्यस्तु तुभ्यं मुनिशेखराय ॥ १९५ ॥
एवत्र संस्थायिगुर्वचक्रे, यस्य स्तुतिस्ते हरिणापि चक्रे । तथापि धत्से न मनाक् प्रकर्षं, धत्से मदाढ्यो पवित्वत्वमर्षम् ॥ १९६ ॥
दधिप्स्वनेकास्वपि सगदासु, कर्त्ता चिकित्सा न हि रुग्दतासुयोगी त्वमेवासि मनीषिमान्यस्त्वया सदृक्षो मुनिरस्ति नान्य १९७
समग्रवैराग्यनिधे महर्षे, कुरु प्रसाद विदिताऽत्र वर्षे । अज्ञानतो यत्तु तवापराद्धं, क्षमस्व सर्वं तदयो विराद्धम् ॥ १९८ ॥
एवं महर्षेः स्तवनं सृजन्तौ, पुनः पुनः पादयुगं नमन्तौ । प्रमोदरोमाञ्चितगात्रयष्टी, स्वर्गे सुरौ जग्मतुरार्द्रदृष्टी ॥ १९९ ॥
धौरेयधर्मधुरा दधानः, सनत्कुमारपरिपि प्रधानः । महर्द्धिकोऽजत्रिदशः स नाके, सनत्कुमारे शुभपुण्यपाके ॥ २०० ॥
इत्थं समाख्यातमदः पवित्रं, सनत्कुमाराख्यमुनेश्चरित्रम् । आकर्णनीय कविभिः श्रवोभिः, सुचार्वनुप्रासमूदशोभि ॥ २०१ ॥

॥ इति श्रीसनत्कुमारचरित्रम् ॥

अथ विरक्तचित्तः सत्त्वः सदा सुखी तदन्यस्तु महादुःखीत्येतदुपरि पूर्वकाव्यार्थसम्बद्धमेव षष्ठं काव्यमाह, तद्यथा—

विरत्तचित्तस्स सया वि सुक्खं, रागाणुरत्तस्स अईव दुक्खं ।
एवं मुणित्ता परमं हि तत्तं, नीरागमग्गमि धरेह चित्तं ॥ ६ ॥

व्याख्या—विरक्तचित्तस्य वैराग्यवशात्मनः सदापि निरन्तरमेव सुखमस्ति । अथ रागानुरक्तस्य रक्तात्मनोऽतीव प्रकामं दुःखमास्ते । एवं परमं तत्त्वं मुणित्वा ज्ञात्वा हि निश्चितं नीरागमार्गे नि सङ्गाध्वनि चित्तं धरत निवेशयध्वमिति काव्यार्थः ॥

अथ विरक्तरक्तचित्तानां सुखदुःखफलनिर्णायकः स्पष्टीक्रियते दृष्टान्तो जिनपालितजिनरक्षितगतः —

मधुराम्भोभृतपम्पा दुर्जनजातौ सदा निरनुकम्पा । साधुजननिष्प्रकम्पा चम्पा नाम्नाऽस्ति वरनगरी ॥ १ ॥
सज्जनहृदयानन्दी माकन्दी तत्र वर्त्तते श्रेष्ठी । जिनपालितजिनरक्षितनामानौ तत्सुतौ जातौ ॥ २ ॥
नानाव्यापारपरायपरापरकार्यलब्धचातुर्यौ । तावेकादशवारानवगाहेतौ सुराजाम्बुधिम् ॥ ३ ॥
भूयोऽपि तौ प्रचेलतुरात्मीयस्वजनवारितावपि हि । प्रवहणमापूर्य बहुप्रकारवस्तूत्करैः सुतराम् ॥ ४ ॥
यावज्जलनिधिमध्ये प्रभूतमार्गमागतावेतौ । प्रबलाशुगसंयोगात्तावत्स्फुटमस्फुटत् पोत ॥ ५ ॥
पुण्यादवाप्तफलकौ जलधेरुपकण्ठमासदन्तौ तौ । उत्तीर्य प्रचुरपयःपूरं दूरं स्थितौ विपदः ॥ ६ ॥
कथमपि रत्नद्वीपं प्राप्याश्नीत पचेलिमफलानि । दुःखादीनमनस्कौ वृक्षच्छाया निषेवाते ॥ ७ ॥
तावद्द्वीपाधिष्ठात्री क्षुब्धमानसा देवी । तत्राप पापमूर्त्तिः प्रत्यग्रघोरखड्गकरा ॥ ८ ॥
दृष्ट्वा दृष्ट्वा हृष्टा तौ पापिष्ठा मुखे स्फुटं मिष्टा । आचष्टेति निकृष्टा सार्धं भोगान् मया भजेतां नो ॥ ९ ॥
दात्रेण शीर्षनलिकेव नो चेन्निशितासिनाऽमुना ह्यधुना । युवयोर्मस्तकयुग्मं हठान्निमेषाल्लुनिष्यामि ॥ १० ॥
भीत्या कम्प्रवपुर्भ्यां ताभ्यामभ्यागताङ्घ्रितुष्टाभ्याम् । प्रतिपेदे तद्वचनं मृत्युञ्जय सर्वतोऽप्यधिकम् ॥ ११ ॥
चङ्क्रम्य क्षणमात्रेणैषा रोषारुणेक्षणी प्राय । तावानिन्ये भुवने निजे महापातकोद्भवने ॥ १२ ॥

१ आशुगो वायु २ तृणमवत्

रेजाते निर्दोषा निर्जीवा देहयुक्तशास्तुनार । देव्यनयोरस्तदयोदारस्फारोरुशृङ्गारा ॥ १३ ॥
अमृतमयरसमयशास्त्रागारीपाहारमेतयोर्दत्ते । भुङ्क्ते च कामभोगानजिरामानिष्टसंयोगान् ॥ १४ ॥
सात्र तयोरित्यवदत् कदाचिदतिसोन्मदाऽमरी क्रूरा । मन्तव्यं मम लवणोदधौ सुधाम्बुधरादेशात् ॥ १५ ॥
सुस्थितसुरेण सार्धं तृणरूपवरकाष्ठलपनमृतकाद्यम् । संशोध्योदधिमध्यात् कृत्वाखिलं सस वेगेन ॥ १६ ॥
यावदहमिहायामि स्थातव्यं तावदत्र हि युवाभ्याम् । चिन्ता कापि न कार्या धार्या चित्तेऽधृतिर्नैव ॥ १७ ॥
यदि हृदि न स्फुरति रतिः स्थितिभाजोरत्र मामकीनगृहे । तत्पूर्वदिगुद्याने तथोत्तरे पश्चिमारामे ॥ १८ ॥
शरदृतुर्वसन्तधर्मकैकस्मिन्निहास्ति नित्यमहो । तान्यामुत्तीर्यातस्तत्र स्वैरं विहर्तव्यम् ॥ १९ ॥
न पुनर्दक्षिणदिग्वनभागे सर्वथाऽपि गन्तव्यम् । यदसौ तत्रास्ति महाभयङ्करो विषधरो विषमः ॥ २० ॥
तावपि तथेव तदिरमद्दीपुरतः कृतान्तनीत्येव । सैवमुदीर्य जगाम क्षणतः क्षणदेव रविबिम्बात् ॥ २१ ॥
प्रतिदिवसं पश्यन्तौ रममाणौ रम्यविपिनवीथीषु । दक्षिणदिग्वनमारात्समीयतुर्वीक्षणोत्कमती ॥ २२ ॥
यावच्च मध्यभुवं प्राप्तौ दुर्गन्धदूषितप्राणौ । तावत्करुणस्वरपरनरमेकमपश्यतां तत्र ॥ २३ ॥
प्रेतवनस्थितनूतनिशाह्निमिमं महाविलापपरम् । संप्रेक्ष्य चास्थिपूर परितस्तौ चिन्त्यतु सुतराम् ॥ २४ ॥
तत्राभ्यासमनुसृतौ पृथैरमानसौ प्रायः । कोऽसि त्वं केनात्रानीतोऽसि कथं च दुरवस्थः ॥ २५ ॥

१ इत्र. उत्तरपदे धर्मोत्तरत्वा मध्यमपदलोपी समास त्रि सप्तपदेन सह कर्तव्य ।

सोऽवादीजगदगी: काकन्दीयास्वयं वणिक् तनयः । स्फुटितप्रवहणमाणामहमिह संनीतिः गुर्वो ॥ २६ ॥
रमितं तया मया सह सम्परापेऽपि सुपितयत्नेन । कर्तिकया त्रिरात्रं भूत्रागामस्मानं हसाः ॥ २७ ॥
एवमनेके लोका शोकाब्धौ पातितास्तया देव्या । क्व कामिन्या मरणं कष्टमनिष्टं प्राप्तो नौ ॥ २८ ॥
वद्धारम्याकर्णनतः प्रोद्भूतात्यन्तभीतिकम्पाङ्गौ । तं मत्वाख्यातली चिन्तामतारगमस्तौ ॥ २९ ॥
रत्नद्वीपे आयामपि तया महामायया गृहे नीतौ । तिष्ठावो निगृहीतागिर का गतिरावयोर्नियतो नौ ॥ ३० ॥
शृणुथामान्यो हि यथा तथा युष्माकं पत्र शनकैः । युवयोरपि दुरात्मा नूनं मंस्यन्ते मन्तुः ॥ ३१ ॥
तस्माद्दीनमनस्काभ्यामाभ्यामुपमातिवर्तिन्याम् । अस्य मरणमाणोपायं दर्शय दयामय ! नौ ॥ ३२ ॥
करुणापरिपूर्णमना स नौ समाचष्ट कष्टगः स्पष्टम् । एकोऽस्ति जीवितव्योपायः कायस्य चेत् त्रियते ॥ ३३ ॥
इह पूर्वदिशारामेऽस्त्यभिराम शैलकाह्वयो यक्षः । स तुरङ्गरूपधारी परोपकारी महारण्ये ॥ ३४ ॥
पूर्णिमारात्रावामवस्यायामथ चतुर्दशीदिवसे । आगत्य वक्ति स जनः कं पथिकं तारयामि वाम्यामुदद्वरम् ॥ ३५ ॥
अस्मात्तारय पालय निर्णयान् देवपुरपरिग्रहान् । स करिष्यति वरपूर्णं मनोरथापूर्णं निर्विघ्नम् ॥ ३६ ॥
चिरयावचेन मया तद्वचने नहि कृतं सुकृतगम्यम् । न जरया श्रुतपितावयोः प्रमादपरता निशाभ्याः ॥ ३७ ॥
स्वीकृत्यैतस्य गिरं कुरन्ध्रसार्चितश्रियनपूहितम् । व्यावृत्य ततस्तत्रागत्य गत स्थानमाभाय ॥ ३८ ॥

---

१ पुरतः २ पूर्णया सहितायावाभ्या तस्याम्

आदाय पञ्चशतमक्षान्याजग्मतुरेतको हि यद्गृहे । पूजोद्युक्तमनस्कावमनस्कावङ्गनासङ्गे ॥ ३९ ॥
अन्यस्यं नाशितस्या त्यनयगुक्त्युक्तवादजिष्टुत्य । इति विज्ञप्तिमकार्ष्टामनिष्टकष्टोज्ज्याङ्गीतौ ॥ ४० ॥
त्वं यत्र रक्षकोऽसि प्रत्यक्षः कल्पवृक्षवद्दाता । त्राता प्राणिगणानामार्त्तानामाश्रयस्थानम् ॥ ४१ ॥
एवं विज्ञसः सन् मुदा मुञ्चेतदुपरि यदेतः । भक्त्या न हि कस्तुष्यति रुष्यति न हि क परुषवाचा ॥ ४२ ॥
मोदाच वाचमनयोर्विनयोपचेतसोरसौ सुमनाः । कं तारयामि क पातयामि किल साध्वसाकुलितम् ॥ ४३ ॥
अमृतामेतौ ते वारणिश्चिरोमणे ! महायक्ष ! । वैदेशिकावशरणावावां तारय तथा रक्ष ॥ ४४ ॥
परेणारयापि तदा सर्वमिदं मुख्यता नयिष्येऽहम् । मुद्दतया मत्पृष्ठारूढाभ्यां खलु भवद्भ्यां नो ॥ ४५ ॥
तस्मा मायाविन्या मानिन्या कैटके समेताया । न हि श्रृङ्गारोदारा रूपरमा लोकनीया नो ॥ ४६ ॥
तत्रीरत्यतिमधुरा स्वरानुरागभरोद्दसन्ननी । न मनाक्कर्णे कार्या कटुकाऽपि न मानसे धार्या ॥ ४७ ॥
यदनुरागपरोयदहृदयत्वं जातमेतदुपरिष्टात् । कथमपि युवयोस्तर्हिसमुत्ताड्य निजोरपृष्ठतदात् ॥ ४८ ॥
तस्याम्बन्धवंशधरस्य यदि समनायता समालम्ब्य । स्यास्यत अक्षतपदवीं तद्युवयोर्पयिष्यामि ॥ ४९ ॥ युग्मम् ॥
प्रतिपदाते तावपि तद्वचमत्यादरात्तयोरयुक्त्या । हृदयान्निवर्त्य रागं तस्थतुरेकाग्रतरचित्तौ ॥ ५० ॥
अथान्तरं तुरङ्गमरूप निर्माय झटिति निर्मायः । तावधिरोप्य कुमारौ वियदध्वनि सञ्चतरयेऽसौ ॥ ५१ ॥

१ उपेत्यैतत्के २ मस्तो कसूपर

पवमानजवनगत्या सत्याधारः प्रयात्यसौ यावत् । तावत्सभा नगाम व्यन्तर्यामीयधरागृहे ॥ ५२ ॥
स्वस्थापि तौ वृषस्यन्ती तत्रैतौ दृशा ह्यपश्यन्ती । विषसाद हृदि नितान्तं शुज गतौ यज्ञयित्वा तौ ॥ ५३ ॥
तावद्यधिप्रयोगाद्यगततसम्प्रत्तदीयकप्तत्त्वा । आगत्य खरणजलधाऽनेपा तत्केटकेऽपात् ॥ ५४ ॥
स्थित्येयन्त काख मत्सद्मनि नोगज्ञद्धिमनुजूय । कथममिमित्त्वा पन्तितारहो जनन्ती महापूर्ता ॥ ५५ ॥
निर्मुच्यैनं पञ्चकमभीजूतं कृतान्तमिव शूलम् । मामाश्रित्य पुनर्जोत्तथैव सुरिनी सुरा जरतम् ॥ ५६ ॥
नो चेन्निशितैनैतनैव कृपाणेन पातयिष्यामि । मस्तकयोर्युगलमिदं प्रचण्डं कूष्माण्डकलघ्रदलम् ॥ ५७ ॥
इत्याद्युदप्रवचनैर्न क्षुब्धौ तद्गुणेष्वपि न लुब्धौ । प्रजन्नैरप्य खजरैर्न सरार (यि) न्व्यापकौ चमतः ॥ ५८ ॥
निरुपमरूपवती ▮ लगण्यलावण्यमङ्गमादधती । शृङ्गारोदारगिर जजल्प सद्गद्यो न्मनशात् ॥ ५९ ॥
हा कथमनाथिकाऽहं दुस्सहविरहाग्निदाहसंतप्ता । अशरण्यारण्यगता हरिणीवाहं भ्रमिष्यामि ॥ ६० ॥
मुक्त्वा मामनुरक्तामबलामेकान्तकान्तकमनीयाम् । प्रासौ पथिकावस्थामरयानोयासन्मानौ ॥ ६१ ॥
न कदाचिन्नो जवतोरपराधः कोऽपत कृत कोऽपि । हेतो कस्माद्दुष्टौ सन्तुष्टौ पश्यतोऽजिमुखम् ॥ ६२ ॥
सौधाद्गसद्गसलिलामेकादेकान्तशीलसमुपेतम् । निरहार्चितसमर्ह मदीयमेतत्पुर्यताम् ॥ ६३ ॥
इत्यादीन्यपि जगितान्यवगणयित्वा न वै विलोकयत । एतस्या अपि सन्मुखमेतौ यावत्सुन्दहृदयौ ॥ ६४ ॥

१ कामार्थे पश्यन्ती २ कामवशात् ३ हीनबल्यक्षस्पाथ्या गोपवसन्मानौ ४ भवतो

जह तेण तेसिं कहिया देवी दुक्खाण कारणं घोरं । तत्तो च्चिय नित्थारो सेलगजक्खाउ न य अन्नो ॥ ८१ ॥
तह धम्मकहो भवाण साहए दिट्ठअविरयमहावो । सयलदुहहेउभूया विसयअविरइत्ति जीवाणं ॥ ८२ ॥
सत्ताण दुहत्ताणं सरणं चरणं जिणिंदपन्नत्तं । आणंदरूवनिव्वाणसाहणं तह य देसेइ ॥ ८३ ॥
जह तेसिं तरियव्वो रुद्दसमुद्दो तहेव संसारो । जह तेसिं सगिहगमणं निव्वाणगमो तहा इत्थ ॥ ८४ ॥
जह सेलगपिट्ठाउ भट्ठो देवीइ मोहियमईओ । सावयसहस्सपउरम्मि सायरे पाविओ निहणं ॥ ८५ ॥
तह अविरईइ नडिओ चरणचुओ दुक्खसावयाइन्ने । निवडइ अपारसंसारसायरे दारुणसरूवे ॥ ८६ ॥
जह देवीअक्खोहो पत्तो सट्ठाण जीवियसुहाइं । तह चरणठिओ साहू अक्खोहो जाइ निव्वाणं ॥ ८७ ॥

॥ इति जिनपालितजिनरक्षितदृष्टान्त ॥

अथैवं ये कुर्वन्ति ते संसारपारगामिनः कथं स्युरेतदुपरि सप्तमं काव्यमाह । पूर्वकाव्ये सरागनीरागतोपरि दोषगुणा-वुदाहृतौ, तदपि सरागत्वं परिग्रहमूलं, परिग्रहस्तु प्रतिषेद्धुमशक्यः, तद्वर्जकाः संसारकान्तारपारं प्राप्नुयुः, इत्येतदर्थसूचकं काव्यमाह—

> परिग्गहारंभमग्गा करंति, अदत्तमन्नस्स धणं हरंति ।
> धम्मं जिणुत्तं न समायरंति, भवन्नवं ते कहमुत्तरंति ॥ ७ ॥

व्याख्या—ये नराः परिग्रहारम्भमग्नाः कुर्वन्ति, परि समन्तात् गृह्यते इति परिग्रहः, आरम्भणमारम्भः, परिग्रहश्चार-

म्भश्च तयोर्जरत्ते, परिग्रहमन्तरेण आरम्भो न स्यात्, आरम्भमन्तरेण परिग्रहोऽपि न स्यात्, द्वयोरपि पापमूलत्वमावेदितं, त ये नरा कर्तार तथाऽदत्तमवितीर्णमन्यस्य परस्य धनं स्वर्णरूप्यादि हरन्ति चोरयन्ति, एवमपि कृत्वा यदि जिनोक्तं धर्ममाश्रयन्ते तदा सिद्धिसौधाधिवाससाध्वसाः संजायन्त एव, नास्त्यत्र सन्देह । चिलातिपुत्रदृढप्रहारिप्रभृतयोऽनेके प्रमुख्या श्रूयन्ते । अथ च ये परिग्रहारम्भपरा परधनस्य पश्यतोहरा अपि भूत्वा धर्मं जिनोक्तं न समाचरन्ति । भवनं भव संसार स एवार्णवस्त कथ ते छद्मावहवेन तरन्तीत्यर्थ । अथ तात्त्विकोऽर्थ —गृहिण प्रजा परिग्रहं प्रगुणयन्ति, तथा परकीयान्यपि वस्तूनि कर्मवशात्स्वीकुर्वन्ति । प्रान्ते चेज्जिनोदित धर्मं कुर्युस्तदा भवाम्भोधे पारं व्रजेयु (रन्) एवेति काव्यार्थ ॥

अत्रार्थे शनिसूरदृष्टान्त —

नयरम्मि सिरिपइट्ठियनामे सच्छायफलदआरामे । सोहंततुंगधामे वूकंपियवेरिसंगामे ॥ १ ॥

सनिसूरनामधिज्जा तत्थ हुवे भायरो परियमति । रायजुवरायभूया भूआणुकंपिणो पायं ॥ २ ॥

सूरो सूरसहावो इहपरजयियम्मि सयलकज्जम्मि । दोसाणदियचित्तो ससी ससिवुव्वणफलको ॥ ३ ॥

सूरो तहाविहाण थेराण निसुणिऊण उवएसं । पयज्जा निरवज्जा पन्चियओ पावनिविण्णो ॥ ४ ॥

पत्तो गीयत्थत्त निग्गयत्तम्मि निच्चसम्मि ठिऊं । नियजाऊणोहणत्थ सपत्तो तत्थ सत्थरुई ॥ ५ ॥

जायानि वदणत्थ समागओ परियणेण समणुगओ । मिठमहुरक्खवाणीइ उवएस देइ सूरमुणी ॥ ६ ॥

राय ह्या रायसिरी पयडा पयडुत्र दत्थिवरुप । पिप्फडपडुत्र तहा जोयणस्याइरिद्धीर्ज ॥ ७ ॥
जं दीसइ पचूसे तं मज्झण्हे न तारिसावत्थं । अवरण्हे निसाए न एगतत्था पयत्थाण ॥ ८ ॥
जउज्जरदा य जया जाया जाया तया न मरति । तणुय पि तण य जण अयमन्नंती हु तघयण ॥ ९ ॥
असारधे घनु अत्थे अज्ज (जि) णंति पणोहिँ पावकम्मेहिँ । भरिपरिग्गहपूर दूरं धम्म पमुत्तूण ॥ १० ॥
जीवियभेयगसासयमयरसमयणीस मुणसु मणमझे । अमस्स हरसि घणधन्नपुत्तदेसाइयं कह णु ॥ ११ ॥
इचाइ महुरिवेहिँ हिउवपसेहिँ बोहिओ एसो । न हु पडिबुज्झइ मुज्झइ कुम्मेण कुतो य इंगालो ॥ १२ ॥
वाउणं वाएणं पणजीवविघायमायईविरम । आमिसमसिऊण तणुं पोसित्ता मज्जपाणेण ॥ १३ ॥
नरयगईपाउग्गं उग्गं कम्मं समज्जिणेऊणं । पावकमेण मरिउ रयणप्पहनारउ जाउ ॥ १४ ॥
अह साहु सूरनामो वामोयहिसोसणे अगत्थिसमो । निरवज्ज पवज्ज परिपालिय पालियप्पमणो ॥ १५ ॥
संलेहणाविहीए अणसणमाराहिऊण पज्जंते । सोहम्मकप्पवासी जामुरबोंदी सुरो जाउ ॥ १६ ॥
उरीपरंपरेण नियजायरमोहमाइ पुढवीए । उप्पन्न जाणिय तक्खणेण पणवेयणाइन्न ॥ १७ ॥
वेयणेयणताफलदनणुप्पामलपनुरक्कुडखेहिँ । अइनिट्ठुरियगुयग अणुकपाए समागम्म ॥ १८ ॥
सूरो भासइ जाउय आउकम्मं तया नरयदुग्गं । तुमए मए मुदढं तेणेरिसवेयणो जाउ ॥ १९ ॥
सत्तसमसमणे मए पुणो पालिय महापुत्ते । तेणम्हि अहं पत्तो तियमोचियरिद्धिवित्थार ॥ २० ॥

ससिणा जणिय किमह करेमि पडिउंडम्हि पारसत्तमि । मणिग्रेह्नेयसा तो गुरेण उण्णाहिउं महुसा ॥ २१ ॥
नवणीयस्स य पिंडो जउगुत्तणिउं जहेह काणीरो । गलिउं गलिउ निरुद्ध करगुरुउं तदा देवो ॥ २२ ॥
जह जह उप्पज्जइ मे अगाहवाहा सुउरसहा बहुला । तिसरसरं आरमइ सुहुयर गई तहा म हुहा ॥ २३ ॥
साहइ पयर मुचसु मामित्तो निडुराव फणाउं । जह य निविती हुवउं कि किच्छ मंगलं जाग ॥ २४ ॥
ताहे अहं विमुक्को संजायकिरेण तेण देवेण । जणिउं य महोयर पुयमेव नडुगाहि जुत्तीहि ॥ २५ ॥
तुममगमप्पाणो किं पोसेसि अमाणर अजगरेहिं । मंसाहिं मच्छमाणमुदेहिं अगम्मगारेहि ॥ २६ ॥
देहस्स सारमिणमव थेयकालीणजीवियवेण । न पडिज्जउ धम्मो कम्मोरगमणुगीमतो ॥ २७ ॥
अमियपरिग्गहकरण परधणहरण परत्थिगमण च । न हु गाउ जुत्तमिण उड्डं नो जगरगिप्रमरा ॥ २८ ॥
तो नारयण वुत्त सत्त अयलम्भिऊण गाढयरं । तं मह दह गेह मयाणत्थाणु पानाण ॥ २९ ॥
निंदसु जिदसु कुरुसु गंतूण तत्थ डुरिकय वुयसु । जेणाह होमि उद्दं सुहिउं डुहरयणुम्मुक्को ॥ ३० ॥
तियसेणुयजिय तो निक्कीरेण किमेण अगेणं । अमुणा डुहीरुपण निरुणनमुंसणगुय ॥ ३१ ॥
जइ पुव सडिवाउं बंधिज्जइ पाडिया तउ मुहु । न हु पाणीयप्पसर मक्कििज्जउ पधिठे मा य ॥ ३२ ॥
सपइ पुण किं किज्जउ कमाण कम्माण डुपक्कित्ताण । पुणि डुखिणाण रज्जा अग्गि नणु मोग्गरे ॥ ३३ ॥
न पुणो अरेयज्जा तरमा या जोमउज्जु मुक्को य । पत्र जणिउण गुगे सपत्तो अप्पणो जाग ॥ ३४ ॥

राय इगो रायसिरी पयडा पयडुव हत्थिकसुय । पिप्पडपत्तुय तहा जोवणम्माइरिद्धीउ ॥ ७ ॥
जं दीसइ पभाए त मज्झण्हे न तारिसाव य । अवारिस निसाए न एगवत्था पयत्थाण ॥ ८ ॥
जरजज्जरया य जया जाया जाया तया न मन्नति । तणुय पि तण न नण अरमन्नती हु तवयण ॥ ९ ॥
असारये ■ अर्थ अज्ज (जि) एसि पणाई पावकम्माहि । नरिपरिग्गहपूर दूर धम्म पमुत्तूण ॥ १० ॥
जीवियमेयमसारयमयरसमवलीम मुणसु मणमज्ज । अमस्स हुरसि धणधन्नपुन्नदमाइय कह णु ॥ ११ ॥
इयाइ पहुविहेहिं हिउपएसेहिं बोहिउ पत्तो । न हु पडिबुज्झइ मुज्झइ ज्झाण कुतो य इगालो ॥ १२ ॥
वाउत्थं वायथं पणजीववियायमायईविरस । आभिसमसिऊण तणुं पोमित्ता मज्जपाणाण ॥ १३ ॥
नरयगईपाउग्गं उग्गं कम्म समज्जिऊणं । कालकमेण मरिउ रयणप्पहनारउ जाउ ॥ १४ ॥
अह साहु सूरनामो धम्मोयहिसोसणे अगत्थिसमो । निरवज्ज पवज्ज परिपालिय वालियप्पमणो ॥ १५ ॥
सवेहलासिहीए अणसणमाराहिउण पज्जंते । सोहम्मकप्पवासी जासुरनोंदी सुरो जाउ ॥ १६ ॥
छंहीयरुमणेयं नियजायरमाइमाइ पुव्वीए । उप्पन्न जाणिय तक्खणेण घणनेयणाइन्न ॥ १७ ॥
तेमसनेयणाणदसणुप्पारूणमुसदुखेहिं । अइनिठुरियगुरग अणुकपाए समागम्म ॥ १८ ॥
सूरो जाइइ जाव याउप्पन्ने तया नरयजुग्गं । तुमए घर्ड्ड सुदर्ड तेणेरिसवेयणो जाउ ॥ १९ ॥
सामन्नमसामन्नं मए पुणो पाविय महापुन्नं । तेणम्हि अहं पत्तो तियसोच्चियरिद्धिवित्थार ॥ २० ॥

मसिणा नणिय किमह करेमि पडिछेऽम्हि पारस्सम्मि । ससिणेहचेयसा वो गुरेण छप्पादिउं सहसा ॥ २१ ॥
नवणीयस्स य पिंडो जलणुत्तरिउं जहेह कत्थीरो । गलिउं गलिउ निरूइ करसपुरूउं तदा देहो ॥ २२ ॥
अइ नह उप्पज्जइ से अगाहवाहा सुडुस्सहा घडुहा । विसरसरं आरसई सुडुयर तह सदा स हदा ॥ २३ ॥
साहइ नयन सुयस्सु मामित्तो निठुराह कमाउं । जइ य निवित्ती हवई कि किज्जइ संपयं नाय ॥ २४ ॥
ताह अह निमुक्का सजायकिरेण तेण देवेण । नणिउं य सहोयर पुयमेव वहुयाहिं जुत्तीहिं ॥ २५ ॥
तुममगमप्पणो किं पोसेसि असासय अजस्केहि । मंसोहिं मज्जपाणप्पमुहेहिं असंग्वपावेहि ॥ २६ ॥
देहस्स सारमिणमेव थेवकालीणजीवियवेण । ज अज्जिज्जइ धम्मो कम्मोरगजगुलीमंतो ॥ २७ ॥
अमियपरिग्गहकरण परधणहरण परत्थिगमण च । न हु काउ जुत्तमिण जउ नवे जयपरिब्भमण ॥ २८ ॥
तो नारएण वुत्त सत्त अयवग्मिऊण गाढयरं । तं मह देह गेह सयाणस्याण पावाण ॥ २९ ॥
छिंदसु भिंदसु पुइसु गंतूण तत्थ कुणिय कुणसु । जेणाहं होमि इहं सुहिउं डुहनेयणुम्मुक्को ॥ ३० ॥
तियसेणुव्वचिय तो निज्जीवेणं किमेग अगेण । अमुणा डुहीकएण निऊणजणदऋणेणुय ॥ ३१ ॥
जइ पुण सचिउाउं चंधिज्जइ पाविया तउ सुड्ड । न हु पाणीयप्पसरे सकिज्जइ धणिउं सा य ॥ ३२ ॥
संपइ पुण कि किज्जइ कयाण कम्माण डुपक्किताण । पुव्विं डुचिन्नाण वेइत्ता अत्थि नणु मोक्खो ॥ ३३ ॥
न पुणो अवेयइत्ता तवसा वा कोसइसु मुक्को य । एव नणिऊण गुरो सपत्तो अप्पणो ठाण ॥ ३४ ॥

इय जे नणु जीवा पुण गुरुतणेगरुयाई । पावाइ ते पत्ता पञ्जणुताव वहंति जिसं ॥ ३५ ॥

विद्या गुरुसक्खिे सबे ज धम्ममरिहसदिट्ठ । पञ्जातेऽवि हु न कुणंति तेसिं कहमित्थ नित्थारो ॥ ३६ ॥

॥ इति शूरशशिदृष्टान्त ॥ ७ ॥

अथ य परिग्रहादेस (अ) विरतिजाज श्रीसर्वज्ञाज्ञाविमुखास्ते ससारभ्रान्तिजाज प्रोक्ता, प्राक्तनकाव्ये प्रातिकूल्यन दृष्टान्तदर्शनादथानुलोम्यनाभिधेयमाह—

आण जिणाण सिरसा वहंति, घोरोवसग्गाइ तहा सहंति ।

धम्मस्स मग्ग पयरु कहंति, ससारपारं नणु ते लहंति ॥ ८ ॥

व्याख्या—ये जना आज्ञामादेश जिनानामर्हतां शिरसा मस्तकेन वहन्ते, ये च पुनर्घोराश्च ते उपसर्गाश्च घोरोपसर्गास्तान् सहन्ते अथ च धर्मस्य मार्ग प्रकट निश्शङ्कतया कथयन्ति ते, नन्विति निश्चितं ससारपार लभन्ते । तच्छब्देन यद्रूपेण सूचित प्रत्यवसाय । अत्र काव्ये ससारपारप्रापणोपाय पदत्रयेण त्रिधा दर्शित, एतैस्त्रिभि प्रकारैरेव सिद्धि प्राप्ता य जिनाज्ञा पुरस्कृत्य घोरोपसर्गसोढारस्त एव सिद्धिसौख्यजोक्तारो, न पुन श्रीसर्वज्ञाज्ञाविमुखा मनुष्याऽनिष्टविषयेषु कष्टसहारोऽपि पारप्रापका, यावत्तपस्विजनवत् । तथा सद्धर्मोध्वन प्राकट्येन कथयितारो ऽपि सिद्धा । इत्थं त्रिप्रकारप्रकारैरिमपरा नरा ससारार्णवपारगामिन स्युरिति भावार्थः । ये पूर्वमेव जिनाज्ञारा-

...स्यमाधिका स्युरत्र किमाश्चर्यं ? ये तु जन्मनैव घोरकर्मकारिणः पश्चाच्छ्रीजिनाज्ञाधारिणस्तदनु तीव्रो-
पसर्गानुकूल्या जीवितान्तकारिण इति चित्र ! एतेऽपि केवलश्रीजोषार श्रूयन्ते श्रीभरतादय ।

अत्रार्थेऽर्जुनारामिकदृष्टान्त सूच्यते—

इयेव जारहे वासे पुरे रायगिहाभिहे । आसी पासीकयारामो अज्जुणो नाम मालिओ ॥ १ ॥
पुयपुरममणीए अज्जिया रत्तसज्जिया । तस्सत्थि वाडिया एगा पाडियाणेगपज्जना ॥ २ ॥
सो य वंधुमईजायामहिओ सुहिओ जिस । पालेइ नियमाराम कुसुम्भुय निरतर ॥ ३ ॥
अन्नया सो सपत्तीओ गविन्ता वणग्गभिओ । जागम्भइ पुरं पुप्फपडलीनिग्गपाणिओ ॥ ४ ॥
तस्सारामस्स पासम्मि पुव्वकमसमागय । जरकमुग्गरपाणिस्स अत्थि देवउल मह ॥ ५ ॥
वोहस्स पलसहस्सनिम्मिय मुग्गर करे । धारेइ सप्पजारो सो तओ मुग्गरपाणिओ ॥ ६ ॥
तरग पूअ पसाहेउ तम्मिअंत सजारिय । पासित्तु जक्खगेहम्मि पुविं चेव पविट्ठया ॥ ७ ॥
इन्नाए नंदणा अघ जुयणुम्मायपेल्लिया । सल्लिया कामसल्लेण महल्लेण अदक्खया ॥ ८ ॥
अणोज गोडिस्सारो मतमेव सुणंति ते । रमामो रमणिं एयसंतिय मालिय वक्ता ॥ १० ॥
धंधिया इव मतिला पत्तभीभूय सल्लिया । जक्खगेहकवाडस्स पिट्ठे धिड्डुया ॥ ११ ॥

गोयइ पासई परसं काउं न हु निसाजरे । अहवो कोवि कामंधो न पस्सइ दियानिस ॥ १२ ॥
गुणागुणं न याणंति इहा कामविमोहिया । पुत्तम्मि मणिएत्त य न तत्त न पनित्तय ॥ १३ ॥
जाणिय मेयसिहो सो ताए उच्चाविउ खडु । निवस्सो ददवयेहिं तेहिं अक्कुणमाखिउं ॥ १४ ॥
लधेवं तस्समक्क ते भुंजति नगु निव्वया । खज्जामज्जायनिम्मुक्का दुक्का य जह साणया ॥ १५ ॥
कागुया ते अदिस्साए हसति वित्तमति य । तीए सद्धिं सुनिब्भम्मा कम्माएजाणमज्जाया ॥ १६ ॥
पुरक विरक तितिरिंतो मारीर माएस तहा । चित्तम्मि चिंतए एव अनथसरिसा मए ॥ १७ ॥
एसा विमेरणा एसा जा जम्मे वि अपत्तया । जम्माउ वि मए एसो सम्ममाराहिउं सुरो ॥ १८ ॥
गुहा एयस्स मेयाए कओो निम्ममिउं मए । कायम्मि मणियुच्छीए इहा मुच्चेण रक्खिय ॥ १९ ॥
काउं मत्रिएकाउं नि इहा इमो य जाणिउं । मियाओ वि हु सीतुय मसिउं मूढचेयसा ॥ २० ॥
पच्चक्क विस्समाणोऽवि मेरेय गु विम्मिय । न जाउं पस्सनाइस्रो स नद्दोय निस्सय ॥ २१ ॥
तरगाहूयमिमं नथा पधाएणपरो खडु । जम्मो तस्सगमाविस्स तोमेइ ददवयणे ॥ २२ ॥
तुगारेय सुनिवेय ते ठच तरणे नरे । इत्थिमत्तभए कोवापूरिउं सो जिणासए ॥ २३ ॥
अक्कुदो दुष्वो नउं खडुम्माठय रोगउं । पुरस्स सयखस्सावि पोराणपावदोसउं ॥ २४ ॥
निवं हए रोगेय ठमरं इत्थिमत्तमे । ठवइपिठमारत्तो जणो तेण पुरव्विउं ॥ २५ ॥

एवं निसाय रायाणि भेणिर्ड हु सुमंकिर्ड । पमदृप्फालणापुव्वं घोसावइ पुरंतरे ॥ २६ ॥
रायाणो वणि रंका य जो जो कम्मकरा नरा । सवे सुणंतु निस्संक सावहाणेण चेयसा ॥ २७ ॥
अड्डुणो मारिउं जो उ रोमपक्खाविउं य सो । टालिउं पुष्पुवेहिं पाणपूगेहिं मारिउं ॥ २८ ॥
सत्तनीरनिपाणग सयद्दा वेरिउव जो । मंजाउं यट्टए पयपुरस्स नणु संपय ॥ २९ ॥
तउ पुराउ मा कोइ निग्गउव गुरु छहू । अप्पणो जीवियं सव रक्खंतु पुरवासिणो ॥ ३० ॥
तहा चर पउगाणा जाण चिंतंति नायरा । धणाउ तह धन्नाउं जीविय रक्खु यन्नह ॥ ३१ ॥
जउ न पावइ सो पाणो पुरवासिजणे तउं । पहिरर जि हु हम्मतो यहुउ दुक्खदारउं ॥ ३२ ॥
अन्नया धम्मपुञ्जणिक्कायदिवायरो । सायरो सग्गुणस्सणिमणीण महिमागरो ॥ ३३ ॥
गच्छमाणोन्नयस्सी जम्मी सुकिरानुउ । समोमढो निगुस्सामी गच्छमाणो पुरा नहिं ॥ ३४ ॥ युग्मम् ॥
मकमारकियाणेगजोगमोगावहारउं । तारउं नवऊीरायमणताण जयगुणा ॥ ३५ ॥
बुद्धरक्खर कोनि नेव निग्गच्छउं जणो । अङ्कुणारामिक्खणमगाउगमाणमो ॥ ३६ ॥
नाय मवे वि धम्मिउ उक्किज्जायारधाम्या । मक्कं नियक जाव निच्छम णोरजायइं ॥ ३७ ॥
त्रिपिद्दागमण नचा हरिसयुप्पत्तिं । मुम्पाणो महामिठी महमणगुणाउजं ॥ ३८ ॥
जागीन्गयाणागे विमरउ निलेमर । वंदिउ चामि ते विंनि नदाहि उद चेव जो ॥ ३९ ॥

पाउउं गुरुधम्मस्स निग्गउं नियमंदिरा । मुद्दरायारमोहिट्ठो रहस्सो य चहिउं ॥ ४० ॥
जिणसिरमणाविंसी एगागी जा पुरा बहिं । निज्जगाम महासत्तो पावेणऽन्नेसिउं तया ॥ ४१ ॥
सहस्सो कुस्रणेणेय पहखेणेय पहउं । तेण सो दिट्ठमत्तो वि करे काऊण मुग्गरं ॥ ४२ ॥
नेमिउं नीसणायारधारिणा विग्घकारिणा । धाविउं केरुए ताय दुरप्पा निज्जराहमो ॥ ४३ ॥ युग्मम् ॥
आयागच्छइ पेंगेण ताय सेट्ठी सुदंसणो । अजीउं मणमज्झमि रक्खा उत्तरिउ लहुं ॥ ४४ ॥
न मणागपि सखुद्धो होऊण जिणसमुहो । पासऊण जयव वद्धमाणमञ्जाणसंठिय ॥ ४५ ॥
एवं सखुब्भमाणो सो काउ सागारमणसणं । पडिमाए संठिउं सेट्ठी मेरुसिंगुव निच्चलो ॥ ४६ ॥
इउं तउं भमंतो सो तिदिणो य चउद्दिसिं । धम्मप्पजायसरक्खो न सक्को काउं विप्पियं ॥ ४७ ॥
दीलाणणो य निव्विन्नो निदिणो य पुरो ठिउं । पसन्न सोमबिंबुव सिट्ठिणो पिरकए मुहं ॥ ४८ ॥
सिट्ठिधम्मप्पभावेण नट्ठो सो पाणमंतरो । मुद्दानिमीलियच्छो (अ) अज्जुणो पडिउं भुवि ॥ ४९ ॥
सरेय उच्छेयसो विमवज्ज भए कय । इइ पायाइ जपतो का एसा मज्झ मूढया ॥ ५० ॥
सिट्ठिणा पारिठस्सगेणेसो एव वियाहिउं । देवयाहिट्ठियगेण जो जइ जणया कय ॥ ५१ ॥
उं नो गतनि किं पिउं ज नरा ठणियाइया । रमणीमत्तमा रोमाइ(च)रियारणदिट्ठिणा ॥ ५२ ॥
निगम्म दारुण धम्ममेवमप्पविणिम्मिय । इहअत्थाविद्धव्वोहदायग धम्मधायक ॥ ५३ ॥

धिद्धी मह कहं सुद्धी पयम्हा पावकम्मुणो । अणायारपरेणेत्थ हारियं जम्ममण्णणो ॥ ५४ ॥
पडामि गिरिसिंगाउ निसामि जलणंतरे । करेमि अप्पणो घायं उयधेमि किमप्पय ॥ ५५ ॥
इघाउ पलरंतो सो यारिउं सिखिएण तो । सामिं पेख्रसु दिठ्ठीए वीर तेलुक्कनधन ॥ ५६ ॥
पायोरसमणोगायमापुच्छसु परिप्फुडं । जउं तुमं सुद्दी होसि इत्थ वामरय या जने ॥ ५७ ॥
पतमेयति तेणगीकए तयणे लणा । दोवि संचलिया सामिसमोसरणसंमुहं ॥ ५८ ॥
व्याइत्तमाईयं जिणरिद्धिं तु पासिया । पमोयपुलयाइअदेहा जत्तिजरेण ते ॥ ५९ ॥
पयंगपणिवायण पणमिसु जयप्पहु । उचियठाणमासीणा विणया पयमत्थया ॥ ६० ॥
सुहारसरस रेछिव पारद्धा धम्मदेसणा । पहुणा मजुघोसेण सरणाणंदकारिणी ॥ ६१ ॥
पारिउं समयं सामिमापुच्छइ अद्दज्जुणो । जीरउं नरपासाउं दयालय महागउं ॥ ६२ ॥
जीरगनारमहारउकयाउ अह कह । मुच्चिस्समिह ससारे असारे पावकम्मुणा ॥ ६३ ॥
गोसाऊयस्स भगवम्मि जहा धम्मो समायर । तहेव कम्म कत्तारमणुजाइ असंसय ॥ ६४ ॥
येइत्ता कम्मणो मुक्को अयेइत्ता पुणो न हु । ओसइत्ता तवेण वा मुक्को जीवस्स नवहा ॥ ६५ ॥
नो परओसु पवज्जमणवज्जा मणुज्जयं । काउ तियाणि कम्माणि निद्दणेसु राणणरि ॥ ६६ ॥

---

१ मनग भावस्थेन यो जयसम्

एवं गुणगणोवेयं सुणित्ता पट्टजाणियं । अयगम्म पट्टं मम्म मोक्खस्स सुहसाहगं ॥ ६७ ॥
अणुण्णाद वित्तं जोगियंजणिणाऽणुणा । सुप्पमायं करेऊण नित्थारसु जयोदहिं ॥ ६८ ॥
पमित्तं देसु पारित्तं सव्वरंजोरहेण मे । जेणाहं जरमच्चूण न गणेमि जयं मणे ॥ ६९ ॥
एसो पयस्स जोग्गुत्ति पिसाय जगसामिणा । दिक्खिउं सिक्खिउं सुत्तत्थत्थसिक्ख च तक्खणा ॥ ७० ॥
वेरग्गमग्गमायसो पसो पुसोदएण सो । तिवं तयं करेमाणो छम्मासा सुहजावणो ॥ ७१ ॥
जइ अत्तं तो न पाणं सो जइ पाणं तो न जत्तय । एव परीसह सम्मं सहमाणो निरंतरं ॥ ७२ ॥
सगुरंगे न रूसेइ मित्तखोए न तूसइ । पोसेइ सुहझाणेणमप्पाणमणुवासरं ॥ ७३ ॥
सो एसो अक्खुणो पारो पारोदयसमन्निए । जेणुनहयिउं खोउं निक्कारणपुरारिणा ॥ ७४ ॥
अणुणाऽणगरो पसो मोणपयस्मिउं । इस मारेह तारेह तज्जेह जणवेरिण ॥ ७५ ॥
एवं तिगपउंचेसु पयरेसु य सव्वउं । पयणाइ सुणेमाणो माणोज्झियमणंतरो ॥ ७६ ॥
दुव्वेरिपिउवोयाणसुपेयरस निर्बंधणो । सहमाणो महाघोरोवसग्गे दुस्सहे मुणी ॥ ७७ ॥
खंतिं पित्ते निवेसित्ता अप्पाणमणुसासई । जामए समुद्द नेर मणागमवि निट्ठुरं ॥ ७८ ॥
पाइया जे जणाएंगे सुमए विपरोसिणा । तक्कम्म समुत्थं ते सम्मं सहसु सव्वहा ॥ ७९ ॥
परेमानुचिउवीहिं तज्जिओऽवि निट्ठुरं । मो सुठेहिं निक्किवेहिं सुह कहं तितिक्खई ॥ ८० ॥

सुक्कज्झाणम्मि सपत्तो खवगस्सेणिमासिउं । छम्मासपरियायते जाओ अतगडो जई ॥ ८१ ॥
जिणिंदाण गिरे किच्चा जे सहति परीसहे । खवित्ता पुव्वकम्माइ ते सिज्झति जहज्जुणो ॥ ८२ ॥

॥ इति पदद्वयोपरि कथानकमार्जुनम् ॥

अत्र "धम्मस्स मग्ग पयड कहति" इति पद व्याक्रियते—ये धर्मस्य मार्गं प्रकट निर्व्याजतया निवेदयन्ति, नन्विति निश्चित, ते सगारस्य पार पर्यन्त यान्ति । यदुक्तम्—"उम्मग्गदेसणाए मग्ग नासति जिणवरिंदाण । वावन्नदंसणा खलु न हु लब्भा तारिसा दट्ठु ॥"॥कुमयागरूमकहतो जहव्विय बोहिखाजमुनहणइ।जह जगवओ विसालो जरमरणमहोअही आसि॥२॥"

अत्रार्थे शिवजहश्रीयकोदाहरणमुदाह्रियते—

अत्थत्थि पुरी कोसम्बिनामिया नामिया न वेरीहिं । जा हरिमंदुव रेहइ सुतरुकपङ्कुनवलज्जहा ॥ १ ॥
तीए पुव्वनिविट्ठिय धन्नाणुगुणचंडयनिविट्ठो । अइनिसियपरसुपाणी वहइ जक्खो परसुपाणी ॥ २ ॥
तज्जरागमगडस्मे काउस्सग्ग सुनिच्चल काउ । साहू सुदसणो सो अइभया सठिउं अत्थि ॥ ३ ॥
तस्सेग तवोनिहिणो जक्खो पच्चक्खेरिउं जाओ । अव्वोरउवसग्गाउं करेइ तच्चित्तखोहत्थं ॥ ४ ॥
अहिरूवेण (मो छाए) रूमइ य (ध) मउ काउ हत्थिणो रूव । भीमट्टहासमङ्कसयनिद्दी कुणइ रक्खसो होउ ॥ ५ ॥
पहणि हु सो न हु नीहउ ईहइ मिगगुरुमरूपमनाह । अह मुणिउ तम्मणगयनाव समुज्झहरिसज्जरो ॥ ६ ॥

१ इत्यभेव २ गतधमधुश्रवणमत्रा यस्यानेतादृशी इष्यमया नगरी तु सुताक्षकामसे समद्रवती

नगगुरविउं घाउं दाउं दाउण सप्परूवेणं । दुणिउं करिकेण जणिउं अइनिठुर वक ॥ ७ ॥
तं मगगु नमानिदिणो गुरु पयपउमस्स सेवउम्हि अह । अजापजिइ अनीय मुणिमेय विन्नवइ जक्को॥८॥त्रिभिर्विशेषकम्।
इत्थंतरे पुरोहियपुत्ता सिरजइसिरियनामाणो । तत्थागया किमग निर्यति मुणिमुग्गतवनिरय ॥ ९ ॥
विमरो मुणिंद अप्पा दप्पाइ विरजाइमु मयमवि । सिरिउं कुंडे कंठे निठुरतयचरणकिरियासु ॥ १० ॥
किं नो सहसि परीसहवग्गं मग्गे च मोरकमहिउमपि । अत्थे अदिरसमाणे को एव उज्जमइ सुमई ॥ ११ ॥
नवरंच पम्मो धम्मेण धणं पण जंपे नुरणे । तत्तो आरननरो तउ अणतो य ससारो ॥ १२ ॥
नम्हा गुरु धम्मज्जलमनुग्गमुग्गोरयजयारिस्स । इय मुणिउवहासपरे ते दधुमणिउजयणिडे ॥ १३ ॥
नवारलियतालो जक्खो पमरतविसतहुमनू । उप्पाडियगरपरसू तन्निहणणहेउमुल्लसिउं ॥ १४ ॥ युग्मम् ॥
नदरणं मुनरहियनयणा दीणाणणा कुरे तेय । अदीणा मुणिचरणे पडु रक्खसु अम्ह इय जणिरा ॥ १५ ॥
अग्हाण मुमं सरणं मरण समुवहिय अयडेवि । एयाउ वमणाउ जीवियमम्हाण देहि पहो ॥ १६ ॥
नहरूरे तं दट्ठुं जक्खो तेसिं पमाणउ जाउ । तो पारिय उस्सग्गं मुणिणा ते सिग्घमिह वुत्ता ॥ १७ ॥
कुमरवारिसारं चरंति जइणो गिरत्तयमेव कुरुं । त पाविज्जइ नीरागदोसमोदेहिं पाणीहिं ॥ १८ ॥
जो पुण सरागधम्मो सो य ससम्मेइ सग्गरज्जाइ । जायइ परंपराए परमपयपसाहणो धणिय ॥ १९ ॥
धम्माउ धणआलो ज नाविय पुनमवि न पुण त । नं कवेऽवि पुमत्था धम्माउ सिव्धिमुरजंति ॥ २० ॥

ज रज्जजोगमाई जणियं ससारहेउजूयमहो । गुरुकम्माणणीण त पुण न हु खडुयकम्माण ॥ २१ ॥
रज्जसिरिमुज्जिरा विहु एगे लोयग्गठाणमहीणा । सिरकाएवि जमंता एगे जमिया जणारम्भे ॥ २२ ॥
मुच्चंति जरहसगराइणो महाजोगिणोऽवि जूवइणो । सपत्तसिद्धिसगा निस्सगा सुद्धमण जोगा ॥ २३ ॥
इच्चाइ सोउमेएहिं गरअवेरग्गगुणसमेएहिं । पम्मिुज्झिय स्वामिय मुणिमुरीस्या जाणउं दिरका ॥ २४ ॥
जइ नणजुग्गा किरिया धरिया चित्तम्मि तेहिं गुरुपासे । सुत्तत्थे कोसल्ल सुमहल्लमिमेसि संजाय ॥ २५ ॥
तिव तवंति सुतय खवंति पुराठ कम्मरासीउं । सज्झायझाणरया दुन्निवि विहरंति जूगरूए ॥ २६ ॥
अह पावकम्मसमुदयवसउ ससठव कायरमणो सो । निस्सरियसाहुकिरिउं मिरिहे मिद्धिओ अज्जू परणे ॥ २७ ॥
वहइ मणे जाइमय अमयपिव सुगुरुवयणमवि वमइ । रमइ पमायम्मि सया गमउ मुहा कालमनिणीउं ॥ २८ ॥
अह सिनजह्रो जपइ त पइ किं जाय परिस पुणसि । वहसि अविणीयजाय जाइमउम्मत्तजण तुमं ॥ २९ ॥
जीवो जाइसु सयासु सपेसु य कुलेसुवि । सयासुवि हु जोणीसु सयजाणेसु मग्गया ॥ ३० ॥
अकयारिहधम्मो सो जमिउ य जमिस्सई । को कीरइ मय जाईविसए विसए तहा ॥ ३१ ॥
अव मया वुद्धिमया न हु कायवा कयावि कुलमया । सेविजता अमया पमा निमउऽवि अजहिया ॥ ३२ ॥
हरिएसिवओ साहू मिरियीरो तहय चित्तसजूया । इच्चाइणो अणेगे जाइमया दीणजाइआ ॥ ३३ ॥
तत्तो नियदोसम्मि समं गीयत्यगुरुसमीवम्मि । आलोइसु उज्जुमणो होउ जम्हा जने सुद्धी ॥ ३४ ॥

अह धम्मो अणो वज्जसरज्जं च उप्पुंजे नएइ । त नह आलोइज्जा मायामयविप्पमुक्को य ॥ ३५ ॥
आलोयणापरिणउ सम्मं संपट्ठिउ गुरुसगासे । जइ अंतरावि कालं करिज्जा आराहगो तहवि ॥ ३६ ॥
आगंतुं गुरुमूले जो पुण पयडेइ अत्तणो दोसे । सो जइ न जाइ मुक्खं अनस्स वेमाणिउ होइ ॥ ३७ ॥
जो पुण इय गुणिज्जएवि सम्मं न हु उद्धरेइ नियसल्लं । पज्जोयवो तो सो निसीहसुत्तनाएहिं ॥ ३८ ॥
कयावि सूमीसरणो अह आसो आसि मरुउरुरुणउ । तस्सणुजायेण महीनाहो जाउ महासनओ ॥ ३९ ॥
तम्मंडुराए दीसंति सुदरा ऐगतुरगसदोहा । नहुहत्थिमत्थक्खिणा जायाउ हत्थिसालाउ ॥ ४० ॥
पुण्णागारा नगगारा धणेहिं तह धण्णेहिंपि । तस्सासेमा नरिया जह नइपूरेहिं जलनिहिणो ॥ ४१ ॥
अह सीमाभिगया निया असूयागया इय जणंति । सोऽवि हु को अत्थि जणो जो इणमस्स अवहरेज्जा ॥ ४२ ॥
साहरियं तो सीरहिएहिं नरपज्जरतरगउ सो । नो केणवि अवहरिउ सक्को सक्कोऽवि जइ एइ ॥ ४३ ॥
अह अवइ एगनरो जइ पाइज्जइ लिंठउवि तत्थेसो । राया जपइ एगवि होउ न लहेइ अवगास ॥ ४४ ॥
ततो तेण सरम्महिएण सुहेण कटएएत्थो । विओ मम्मपएसे कहमवि समय लहेऊण ॥ ४५ ॥
हयरुंण तेण सहेण सल्लिउ घल्लिउ य कम्मि । परिहायइ पइदियह चारिज्जतोऽवि जवचारिं ॥ ४६ ॥
रण्णा भणिउ वह एस दुबओ सउणुवेऽवि वरतुरउ । पोसयसालेहुस्स नाह तयं न हु रियाणेमो ॥ ४७ ॥

१ [illegible]

वेलाइ नीरयाणं घासग्गासस्स दिज्ञए सार्णं । तहवि हु जइ कुबइ एस असज्झो धुवं वाही ॥ ४८ ॥
तो रन्ना सो विज्जस्स दाविउं गाविउं य तदभिमुहं । तो वज्जरियमणेण न कोवि रोगुब्भवो अगे ॥ ४९ ॥
अपत्तमत्थि सद्धं तुरयस्सेयस्स रज्जसारस्स । तत्तो तक्खणमेसो उल्लिचो सुद्धमपकेण ॥ ५० ॥
सव्वगाये उन्हुत्तणेण सुके जहग्गितावेण । नाउ कढ्ढिय सव्व राणेण सज्जीकउं तुरउं ॥ ५१ ॥
जह घोरुउं य असो अणुद्धियंगच्छिरसव्वडुहो । न हु संगामसमत्थो तहा ससल्लो मुणी नेउं ॥ ५२ ॥
सुचिर पालिय चरण सरणं जवाण जयजयत्ताणं । हारेसि मोरुल्ला ससल्लमरणेण मुणियसहा ॥ ५३ ॥
तुउं वा पेउं या वेयालो वा अही य रोसिल्लो । तं न कुणइ ज अप्पं पि जायसल्लं अणुद्धरियं ॥ ५४ ॥
इय बहुवारं विणिगारिउंऽवि सिरिउं सज्जाउणा मुणिणा । अपडिक्कंतो मरिउं तुरयनरेसु समुप्पन्नो ॥ ५५ ॥
सिवभद्दो पुण भद्दयपरिणामेणप्पणो य अइयारे । आलोइय निस्सल्लो समाहिणा मरणमणुपत्तो ॥ ५६ ॥
सोहम्मे कणउज्जलकाउं जाउं सुरो सुकतिल्लो । पूरिय तत्थ सुराउ उप्पन्नो एत्थ नरहम्मि ॥ ५७ ॥
वेयड्ढगिरिसिरट्ठियजणरल्लहगयणवल्लहपुरम्मि । नियकणयकेउपणइणिदेवइनामाइ कुच्छीए ॥ ५८ ॥
संपत्तो पुत्तत्त सिवचदो नाम कामसमरूवो । परिणित्तु वसतसिरिं निवधूअं भुजई जोए ॥ ५९ ॥ युग्मम् ॥
सिरिउं तव्वहुवधू जाउं तत्तो चइत्तु आउखए । कयसोमचदनामो जुयणमुझणगुण पत्तो ॥ ६० ॥

१ मुधा २ अल्पमपि

[illegible] ॥ ३५ ॥
[illegible] आराहगो नवरि ॥ ३६ ॥
[illegible] रेमाणिर्ड होइ ॥ ३७ ॥
[illegible] निमीगुणुणसारांइ ॥ ३८ ॥
[illegible] मगीनाद्दो नाडे महागिसओ ॥ ३९ ॥
[illegible] इत्थिमाझार्ड ॥ ४० ॥
[illegible] अवनिद्दिणो ॥ ४१ ॥
[illegible] अत्थि जको नो समरसं अवहरेजा ॥ ४२ ॥
[illegible] मझो मझोधरि जइ घइ ॥ ४३ ॥
[illegible] होउ न पईइ अवगाम ॥ ४४ ॥
[illegible] ॥ ४५ ॥
[illegible] ॥ ४६ ॥
[illegible] नवि न ह वियाणेमो ॥ ४७ ॥

वेआइ नीरपाणे घासग्गासस्स दिज्जए लाणं । तहवि हु जइ सुवइ एस असज्झो पुरी नाही ॥ ४८ ॥
तो रन्ना सो निज्जरस दाविउं जंपिउं [1] तदभिमुहं । तो पज्जरियमणेण न कोवि रोगुब्भवो अंगे ॥ ४९ ॥
अघसमत्थि सद्दे तुरयस्सेयस्स रज्जभारस्स । तत्तो तक्कयभेमो छड्डिओ सुद्धमएकेण ॥ ५० ॥
सम्मचायं वन्दणएण सुके जहग्गितारेण । नाहं कहिय सह राणेण मम्मीकउं गुरउं ॥ ५१ ॥
जइ घोमउं य असो अणुज्झियंगछिउरसबहुदो । न हु संगामसमत्थो तहा ममच्छो मुणी नेउं ॥ ५२ ॥
सुचिर पालिय चरण सरणं जयाण जरजयत्तायं । कारेसि मोरउज्झा समग्गमरणेण मुणिरमहा ॥ ५३ ॥
मुठं वा पेठं वा वेयालो वा अही य रोमिओ । तं न मुणइ [2] अणं पि जारमउ अणुन्नविय ॥ ५४ ॥
इय बहुयारं विणियारिउंऽवि सिरिठं सजाइणा मुणिणा । अपडिकंता मरिठं नुरगराज्जु समुप्पन्नो ॥ ५५ ॥
सिवभद्दो पुण जइयपरिणामेणप्पणो य अइयारे । आलोइय निस्सउो समाहिणा मरणमणुपत्तो ॥ ५६ ॥
सोहम्मे कणयज्झयकाठे जाओ सुरो सुकतिओ । चुरिय तत्थ सुराउ चणओ एत्थ जम्बूम्मि ॥ ५७ ॥
वेयड्ढगिरिसिरठियजणरहगयणग्गवइपुरम्मि । नियकणयकेउपणइणिदयनामाइ कुच्छीए ॥ ५८ ॥
संपत्तो पुत्तत्त सिवचन्दो नाम कामसमरूवो । परिणिउ वमतमिरि नियधूयं सुरई जोए ॥ ५९ ॥ युग्मम् ॥
सिरिठं तइइवंधू जाओ तत्तो चइत्तु आउक्खए । कयसोमचन्दनामा जुवणमुरूपगुण पत्तो ॥ ६० ॥

---

१ मुधा २ अल्पमपि

[illegible] ॥ २० ॥

[illegible] ॥ २१ ॥

[illegible] प्राप्ति [illegible] नियम ॥ २२ ॥

[illegible] सुभ [illegible] ॥ २३ ॥

[illegible] ॥ २४ ॥

...जाए उक्करुडा एए दीसति गेहपासम्मि । मत्तीहिं जणदणता जका कुमा य तुज मणे ॥ ७५ ॥
इसोऽवि तुम जाउं काउं काउं मणीत्रि तुममहया । कप्पूरोऽवि हु लयणो महाग्धाउंऽत्रि क्विउन्ते ॥ ७६ ॥
इय आइन्निय सोमो असोममुत्ती अईव चिंताउं । लज्जाजरनमिरसिरो पयत्तिउं नयमाइणो ॥ ७७ ॥
पुवज्जनज्जियदुक्कम्मदोसनसउं उइ अह पत्तो । जणनिंदि(द)णिज्जमायंगदु जनिरागेण मयणमद्दो ॥ ७८ ॥
अहह करेमि इयाणिं किमह नियबंधुणो विरहमसह । पत्तोम्हि पावरमणं जणमणतो नवा हरिणो ॥ ७९ ॥
अह सिवचंदो विहिणा रोहिणिनिद्दा मरित्तु पुक्खेड । मामिणि माकगु मयम महनभमपुगनयचम्मिं ॥ ८० ॥
उहिन्नाणनउए जाणिय तप्पुवजम्मवुत्तंत । अरकइ रोहिणिदेवी पुरउं निवरइनराउणो ॥ ८१ ॥
न हु जाइमय काउ जमणेणालोइय पुरा जम्म । चकावुग्ग तओ पत्ता हु निकृगणा एए ॥ ८२ ॥
अणुमित्तंपि हु लविय तुमए सम्म विसोहिय जम्हा । तेणुत्तमसुहजोई इय कहिय निराहिया अमरी ॥ ८३ ॥
इइ सोउ सिवचंदो पुणसिणेहण जायर जणउ । पुउकुणएणयजनर अक्कारि नकुगु महु जाया ॥ ८४ ॥
उधरियाइ आलोइऊणं काऊण निय तनचरणं । णयस्म डइमसूत्त्म नेसु गत्तिगच्चग्गि निरमा ॥ ८५ ॥
वव्ववउ सोमचदो जाया निस्सामिया कह हाही । आमरणसरा मह किनाउ कुहनि रहनि ॥ ८६ ॥
दूगाववणनियकियमेय मुणिऊण मक्कहाणरिद । नियनयर गपत्ता म सामचंदो महीनाणा ॥ ८७ ॥

१ नि स्मामिका २ सोम्यन चन्द्र शिवचन्द्रनामा महीनाथ

[illegible] ॥ ६१ ॥

[illegible] मायगापुर [illegible] ॥ ६२ ॥

[illegible] ॥ ६३ ॥

[illegible] ॥ ६४ ॥

[illegible] ॥ ६५ ॥

[illegible]

दकमित्यादि जनपदसत्य १ । कुमुदादीनां समेऽपि पङ्कसंभवे लोकस्यारविन्दानामेव पङ्कजत्वं सम्मतमिति सम्मतसत्यं २ । लेप्यादिषु अर्हदादिस्थापना स्थापनासत्यं ३ । कुलमवर्द्धयन्नपि कुलवर्द्धन इति नामसत्यं ४ । लिङ्गधार्यपि व्रतीत्युच्यते तद्रूपसत्य ५ । प्रतीत्यसत्यं यथाऽनामिकाया इतरेतरमाश्रित्य दीर्घत्वं ह्रस्वत्वं च ६ । तृणादौ दह्यमाने गिरिर्दह्यते इति व्यवहारसत्य ७ । भावसत्यं यथा शुक्ला बलाकेति, सत्यपि हि पञ्चवर्णसम्भवे शुक्लवर्णस्योत्कटत्वात् ८ । दण्डयोगाद्दण्डीति योगसत्यं ९ । समुद्रवत्तडाक इत्यौपम्यसत्य १० । असत्यापि दशधा—"कोहे १ माणे २ माया ३ लोभे ४ पिज्जे ५ तहेव दोसे य ६ । हास ७ भए ८ अक्खाइय ९ उवघायनिस्सिए १० दसमे ॥ २ ॥" क्रोधेन अदासमपि दास वदतः क्रोध-निश्रिता १ । नि स्वमपि स्वमान्य वदतः २ । इन्द्रजालिकादीनां नष्टोऽयं गोलक इत्यादि वदता ३ । वणिजादेः कूट क्रियादि वदतः ४ । अतिरागाद्दासोऽहं तवेत्यादि वदतः ५ । गुणवत्यपि निर्गुणोऽयमित्यादि वदतः ६ । इह हासभये प्रतीते ७–८ । आख्यायिकादिषु रमणार्थं वदतः ९ । अचौरेऽपि चौरोऽयमित्यादि वदतः उपघातनिश्रिता १० । सत्या-मृषापि दशधा—"उप्पण्ण १ विगय २ मीसे ३ जीव ४ अजीवे य ५ जीवअजीवे ६ । तह मीसगा अणंता ७ परित्त ८ अद्धाय ९ अद्धद्धा १० ॥ ३ ॥" दश दारका अद्य जाता, अत्र तन्न्यूनाधिक्ये सत्यामृषा उत्पन्नमिश्रा १ । एवं मृता इति विगतमिश्रा २ । उत्पन्नविगतमिश्रा यथा अत्र दश दारका जाता दश च मृता इत्यादि युगपद्वदत ३ । जीवन्मृत-कृमिराशौ जीवराशिरयं ४ । तस्मिन्नेव प्रभूतमृते लोकजीवति कृमिराशौ अजीवराशिरिति ५ । प्रभूतमृतकृमिराशौ एतावन्तो जीवन्त्येतावन्तश्च मृता इत्यादि वदतो जीवाजीवमिश्रा ६ । मूलकन्दादौ परीतपत्रादिमत्यनन्तकायिकोऽयं

गोयम सोमपयई वाभो वच्चामि सुगुरुपार्श्वम्मि । वारित्तमणुचरित्ता अग्गयमाण्क गजे मुग्ग ॥ ८८ ॥
अप्पो अप्पो सुसा पुसाहि मयिउ रहु पार । पना दुग्गडमप्प जमिदी दुग्गनतगाहि ॥ ८९ ॥
एवं इह सिधजदण साहुणा सिरिय राठमाहुस्स । निरामए धम्मस्साउ पयमोक्याउ नया ॥ ९० ॥
दोगुवि जवसु तह पच पुसरतल धम्मठाएमा । दायवा नक्खि नायर नर उह जिमए ॥ ९१ ॥

॥ इति धम्मागमप्रकरणानामि दृष्टान्त ॥

अथ स धर्मागमलदंर प्रकटीस्याधन्ताऽसत्या नापा नाच्यनजा न्यमनगनमवद । तद्यथा—

जानिज्जए नेव असच्चभासा, न किज्जए जोगमुहे पिरामा ।
परिज्जए नेव परस्स आसा, धम्मो य किर्त्ती इय सग्गयामा ॥ ९ ॥

व्याख्या—राप्यते नैशागत्य भाषा नाप्यते नाषावर्गणया पुग्दोपान्नननति नापा । मत्या हिता मत्या तद्विपरीता पसत्या, असत्यमेव वाच्यं महामङ्कटेऽपि न पुनरमत्य कदाचित । विशेषतस्तु धर्मविषय मानृता नागन्तव्या कालि कार्येयत् । अथ सिद्धान्तोक्त नाषास्वरूप कथ्यत—'सच्चाए नल नामा (पन्नत्तिया) कइविहा पन्नत्ता ? गोयमा [सत्यहितादि एवंच] दसविहा पन्नत्ता । तंजहा [सत्या नापा दशधा]—जणवय १ समय २ ठवणा ३ नामे ४ रूवे ५ पडुच्चसच्चे ६ य । ववहार ७ भाव ८ जोग ९ दसमे ओवम्मसच्चे १० य ॥ १ ॥' शुकणादिषु पय पिम नीरमु-

१ [illegible] २ [illegible]

... नत्यसत्यं यथाऽनामिकाया इतरेतरामाश्रित्य दीर्घत्व ह्रस्वत्व च ६। तृणादौ दह्यमाने गिरिर्दह्यते इति ... २। कुसुमनर्ध्वयत्यपि कुवलर्द्धन इति नामसत्यं ४। ... कस्याराधंन्दानामेव पङ्कजत्व सम्मतमिति सम्मतसत्यं २। व्यवहारसत्य ७। भावसत्यं यथा शुक्ला बलाकेति, सत्यपि हि पञ्चवर्णसम्भवे शुक्लवर्णस्योत्कटत्वात् ८। दण्डयोगाद्दण्डीति योगसत्य ९। समुद्रवत्तटाक इत्यौपम्यसत्य १०। असत्यापि दशधा—"कोहे १ माणे २ माया ३ लोभे ४ पिज्जे ५ तहेव दोसे य ६। हास ७ भए ८ अक्खाइय ९ उवघायनिस्सिए १० दसमे ॥ २ ॥" क्रोधेन अदासमपि दास वदत क्रोध-निश्रिता १। मिथ्यमपि स्वमाढ्य वदत २। इन्द्रजालकादीना नष्टोऽयं गोलक इत्यादि वदता ३। वणिजादे कूट क्रियादि वदत ४। अतिरागाद्दासोऽहं तवेत्यादि वदत ५। गुणवत्यपि निर्गुणोऽयमित्यादि वदत ६। इह हास्यनय प्रतीते ७-८। आख्यायिकादिषु रमणार्थं वदत ९। अचौरेऽपि चौरोऽयमित्यादि वदत उपघातनिश्रिता १०। सत्या मृषापि दशधा—"उप्पण १ विगय २ मीसे ३ जीव ४ अजीवे य ५ जीवअजीवे ६। तह मीसगा अणता ७ परित्त ८ अद्धाय ९ अद्धद्धा १० ॥ ३ ॥" दश दारका अद्य जाता, अत्र तन्न्यूनाधिक्ये सत्यामृषा उत्पन्नमिश्रा १। एवं मृता इति विगतमिश्रा २। उत्पन्नविगतमिश्रा यथा अत्र दश दारका जाता दश च मृता इत्यादि युगपद्वदत ३। जीवन्मृत कृमिराशौ जीवराशिरय ४। तस्मिन्नेव प्रभूतमृते स्तोकजीवति कृमिराशौ अजीवराशिरिति ५। प्रभूतमृतकृमिराशौ एतावन्तो जीवन्त्येतावन्तश्च मृता इत्यादि वदतो जीवाजीवमिश्रा ६। मूलकन्दादौ परीत्तपत्रादिमत्यनन्तकायिकोऽय

र्वा ७ । अनन्तकायत्वगादौ सर्वपरीत्तोऽयं ८ । परिणतप्राये वासरे कार्यौत्सुक्यादौ रजनी जाता इत्यद्धामिश्रा ९ । अद्धा दिवसो रात्री वा तदेकदेशः प्रहरादिरद्धाद्धा, यथा दिवसस्य प्रहरेऽप्यतिक्रान्ते मध्याह्नसमयः संजात इति १० । असत्यामृषा द्वादशधा—"आमंतणि १ आणवणी २ जायणि ३ तह पुच्छणी य ४ पन्नवणी ५ । पच्चक्खाणी ६ य तहा भासा इच्छाणुलोमा ७ य ॥ ४ ॥ अणभिग्गहिया ८ भासा भासा य अभिग्गहम्मि ९ बोधव्वा । संसयकरणी १० भासा वायड ११ अवायडा १२ चेव ॥ ५ ॥" हे देवदत्तेत्यामंत्रि(ण)णी १ । इदं कुर्वित्याद्याज्ञापनी २ । इदं मे देहीति ३ । कथमिदमिति ४ । हिंसादिप्रवृत्तो दुःखितादि स्यात् ५ । इदं न ददामीति ६ । साधुपार्श्वे गच्छामीति प्रश्ने सुष्ठिदमिति ७ । अनभिगृह्यार्थं योच्यते डित्थादिवदिति ८ । अर्थमभिगृह्य योच्यते घटादिवदिति ९ । अनेकार्थस्य साधारणा योच्यते सैन्धवमित्यादिवदिति १० । व्याकृता स्पष्टार्था देवदत्तस्यैष भ्रातेत्यादिवत् ११ । अव्याकृताऽस्पष्टार्था बालस्त्रीदीनां घपनिकेत्यादिवत् १२ । इत्थं भाषास्वरूपमवगत्य सत्या १ असत्यामृषा च २ विवेकवद्भिः सर्वदा वाच्या । तदन्या १ऽसत्या १ सत्यामृषा च २ मिश्ररूपा न वक्तव्या ।

तथा "न विज्जए" इत्यादि, न ध्रियते भोगसुखे वैषयिकसुखे पिपासा तृष्णा, तृष्णाया न काप्यर्थसिद्धिः, केवलं पातकबन्धस्वभैवोत्पत्तिरित्यात्मा । यदुक्तं श्रीउपदेशमालायाम्—"अणवट्ठिय मणो जस्स झायइ बहुआइं अट्टमट्टाइं । तं चिंतियं च न लहइ संचिणइ पावकम्माइं ॥ १ ॥" तथा न वर्त्यते नैव परस्य मार्गणस्य आशा मनोरथः । एवकारो निश्चयार्थः । एवं पदत्रयोक्तकृत्यकरणे प्राणिना धर्मः प्रगुणीकृतः स्यात् । अत्र च कीर्तिरपि सर्वदिग्गामिनी सप्रकाशा

… । ख्याता ऐहिकामुष्मिकफलं दर्शितं । अत्राद्य-
…पुण्यामगण्यतारण्यरोचितरमण्याम् । सुरभिण्यामभवत् पुरि नितरां चतुरिति दामारमण ॥ १ ॥
स्वकुटुम्बविहितजङ्गा जज्ञा तत्र द्विजन्मजन्यजनि । तत्पुत्रो दत्त इति ख्यातोऽत्र नृपतिपुरोधा ॥ २ ॥
तन्मातुलोऽतुलोमतिपात्र श्रीकालिकार्य इत्यासीत् । यच्चेत सरसीरुहि जिनेन्द्रगीर्भ्रमति चञ्चरीक ॥ ३ ॥
मदिरापानी मानी व्यसनी पिशुने सहेति सागत्यम् । दत्तद्विजातिरीदृग्नको यशोऽस्तु तत्परधी ॥ ४ ॥
सोऽथ प्रधानपुरुषान् स्ववशीकृत्य प्रभूतदानाद्यैः । स्वयमेवाभवनि राजा निरस्तं नृपमुज्झ्य ॥ ५ ॥
तत्रारब्धा क्रूरा कृतिना कृतिनामतीव वैरकृता । नानाभेदा मखास्तत्र ननु स्वं व्ययीकृतवान् ॥ ६ ॥
तत्रान्यदा सदागमकृतमतय सुप्रशस्ततरमतय । पार्श्वस्थितनरयतय समाययु कालकाचार्या ॥ ७ ॥
तानित्युवाच गत्वा सत्वार्हतधर्ममत्सरी पाप । जगनन् जण निपुणतया फलमिह नो यागिकं किं स्यात् ॥ ८ ॥
ते मातुराहिताभेः किं धर्मं पृच्छसि प्रसन्नतया । कथितेऽथ धर्मतत्त्वे सत्त्वेषु प्रगुणितप्रीती ॥ ९ ॥
पप्रच्छ पुनस्तदसौ नरकाध्वा किमिह पृच्छ्यते भवता । तद्रूपमधर्मफलं चूय स हि पूर्ववत् प्रोचे ॥ १० ॥
किमयुक्तकर्मोदयपृच्छकोऽसि तस्मिन्नपि प्रकथितेऽथ । तेनान्यधायि किं यज्ञकर्मणा घोषणा ब्रूहि ॥ ११ ॥
गुरुभिरवाचि वचस्विभिरिर्यायाः श्वभ्रगमनमेव फलम् । तद्वचसा रुष्टमना स उचितान् प्रत्यय कोऽत्र ॥ १२ ॥

[illegible] गमिष्यति त्वमिह [illegible] । तदपि श्रय इयं मनु दर्शोनेि गुरव ऊचु ॥ १३ ॥
[illegible] नत्नुर्त शिष्टा । दुर्गन्धन निकृष्टाऽनिष्टा गत्य तदद नो ॥ १४ ॥
[illegible] स दृष्ट्वा कथं जयन्तु । गुरुरादयमुचिरमदं मयममाराध्य शुद्धधिया ॥ १५ ॥
[illegible] सर्वदापि निर्दोषम् । श्रुत्वेति [illegible] प्रेताधिष्ठित [illegible] ॥ १६ ॥ युग्मम् ॥
[illegible] स्वकीयम् [illegible] । एन [illegible] विरोधिनमहो जटा [illegible] ॥ १७ ॥
[illegible] स्वपुरीम् । श्रय पौरा [illegible] चिरतन नृपतिमाजुहुयु ॥ १८ ॥
[illegible] । [illegible] राजा गुप्ततया वीरगमत्स्थौ ॥ १९ ॥
[illegible] सुसारेशात् । [illegible] दिने दिनेशितुरुदये न दृश्येरित क्वापि ॥ २० ॥
[illegible] । [illegible] विनियर्यो यतिजिनाशार्थम् ॥ २१ ॥
[illegible] मनसि सदा । [illegible] प्रविशति नगरीमरीणनाम् ॥ २२ ॥
[illegible] । [illegible] तस्करवत् ॥ २३ ॥
[illegible] । [illegible] ॥ २४ ॥
[illegible] । [illegible] गुरु [illegible] ॥ २५ ॥ युग्मम् ॥
[illegible] । [illegible] धाम [illegible] ॥ २६ ॥

...दृढबन्धनैर्निगूढर घनैः । आनीय पूर्वजूए स्वस्थाने स्थापयामासे ॥ २७ ॥
तत्रैव कुम्भिकाया निचिक्षिपे पापपुञ्जवान्दत्त । पूर्वविरुधा प्रायः कदर्थनां किं न कर्त्तारं ॥ २८ ॥
मध्ये शुनकान् क्षिप्त्वा कुम्भीद्वारं च बन्धयित्वाथो । तदधस्तादस्तार्थ वह्नि प्रज्वालयामासु ॥ २९ ॥
ताप्यन्ते जवणगणास्तथा तथा चिभ्रिटुस्तदङ्गममी । एवं नैरयिक इव प्रकामकष्टानि सोढाऽसौ ॥ ३० ॥
प्राप विपद्य भ्रष्टं सूरीन्द्राश्चरणजारमाराध्य । प्रापुस्त्रिदशीजाव स्वजात प्रकटयकार ॥ ३१ ॥
यथा महासङ्कटसङ्गमेऽपि,न कालिकार्यैर्नृपते पुरस्तात् । असत्यजापा गदिता तथाऽन्यैर्मिथ्या न वाच्य ननु धर्मकार्ये॥३२॥

॥ इत्यसत्यजापापरिहारे श्रीकालिकार्यकथा ॥

अथ "न किञ्जए त्ति" द्वितीयपदोपरि दृष्टान्तः सूच्यते—

कुत्राप्येकोऽजवद्विप्र प्रायस्तुच्छधनार्जनः । कान्तानिपत्तितु सार्त्तं ससुतो निर्ययौ गृहात् ॥ १ ॥
वैराग्यापन्नचित्तः सन्मोक्षमार्गं समीहते । साधुपार्श्वोपलब्धार्हद्धर्मश्चारित्रमात्तवान् ॥ २ ॥
शीतवातातपाद्युग्रोपसर्गोपद्रुतस्तराम् । पित्राऽसौ क्षुल्लकः साधु कृच्छ्रेणैव प्रवर्त्यते ॥ ३ ॥
कियत्यपि गतेऽनेहस्यसौ वचारमब्रवीत् । व्रतं धर्तुमशक्तोऽहमस्मि तात कथं क्रिये ॥ ४ ॥
बाधन्ते विषयमामाश्वेतो मे कपिचापलम् । धत्ते मत्तेजवच्चेतस्ततो धावति निर्जरम् ॥ ५ ॥
सेविष्ये तेन गार्हस्थ्यमित्येष प्रतिपादयन् । तातेनात्याजि न श्रेयस्कर्यस्य प्रतिपादना ॥ ६ ॥

[illegible] ॥

[illegible] ॥

[illegible] ॥

[illegible] ॥ [illegible] ॥

[illegible] ॥ १९ ॥

[illegible] ॥ १० ॥

[illegible] ॥ १७ ॥

[illegible] ॥ २० ॥

[illegible] । [illegible] यनि [illegible] ॥ २१ ॥

[illegible] । [illegible] प्रविशति [illegible] ॥ २२ ॥

[illegible] । [illegible] ॥ २३ ॥

[illegible] । [illegible] ॥ २४ ॥

[illegible] । [illegible] ॥ २५ ॥ [illegible] ॥

[illegible] । [illegible] ॥ २६ ॥

न हि धर्मेण मे कार्यं धर्मेण प्रयोजनम् । [illegible] ॥

हारो छिन्नशिरः संसरमुक्तस्यात्मनः । कस्यचित् [illegible] ॥

कश्चिद्दत्तं निशां कन्या तस्मै तत्सखा पुनः । [illegible] ॥

तदाद्दृशि स्वैर तदा वैपरीत्ये सुखम् । [illegible] ॥ १० ॥

[illegible] स्वालापदक्षमा । [illegible] ॥ ११ ॥

[illegible] ध्यानमानिनि । [illegible] ॥ १२ ॥

[illegible] पुन । [illegible] ॥

[illegible] धर्मवशात् । [illegible] ॥

[illegible] [illegible] ॥ १४ ॥

[illegible] [illegible] ॥ १५ ॥

[illegible] [illegible] तयन ॥ १६ ॥

[illegible] [illegible] ॥ १८ ॥

[illegible] [illegible] ॥ १९ ॥

[illegible] । तना मालिनिकाऽमृत भूतानि [illegible] ॥ २० ॥

त्वं तूर्णं दूरतो याहि येनैष चलति स्वयम् । ततस्तदन्यर्थनया मुमुचेऽसौ सुमुक्षुः ॥ २१ ॥
ततो दृष्टजयोद्भ्रान्त प्रपेदे धर्ममार्हतम् । व्रतानि सम्यगाराध्य कृतजकरित्रर्नन ॥ २२ ॥
प्रपद्यानशनन्तस्मान्मृत्वा दिविपदादिमे । स्वर्गेऽजूञ्जैनधर्मो हि सुरद्रुरिव सौख्यदः ॥ २३ ॥
तिर्यग्गतेनिरायँष पित्रा पुत्र सुरीकृत । जैनधर्मप्रदानेनासीमशर्मविधायिना ॥ २४ ॥
यथा तेन कृता तृष्णा कृष्णाहिरिव जीवणा । दीक्षामपि प्रपद्यैव विधातव्य न धीधनै ॥ २७ ॥

॥ इति जोगपिपासोपरि जिनगुप्तदृष्टान्त ॥

"त्वजिआय नव परस्स आससि" तृतीयपद कथ्यते—परस्यान्यस्याशा जान्त्रा न व्याख्यन । यत उक्त—"देवं लोका-दपि लोक न व्यपशो महोदय । दक्षानुकारिणी शक्ति कदा कस्य भविष्यति ॥ १ ॥ नमईस्यग्गामण ननपाणनेमञा वत्थपत्ताई । जइवि न पज्जत्तधणा थोवा वि हु थोवयं देइ ॥ २ ॥ याचयन्ति, न याचन्त, निन्दाहारा गृह गृह । शीयत दीयता दानमदत्तफलमीदशम् ॥ ३ ॥" एतदुपरि दृष्टान्तो यथा—

मातवगु निशाडाया निशाखाया श्रिया जरं । श्रामीन्नविन्मोदृगन्दोर्दण्डो त्रिकमाधिप ॥ १ ॥
तस्यान्यदास्थानसजामीनस्याहीनमपद । जह् कोऽपि समागत्य नरजाह्वनहृपत ॥ २ ॥
चकार सद्गुणश्लाघा ता निशम्यात्र जिनम । प्राह कि जो समस्त्यत्र मत्तोऽप्यधिकमद्गुण ॥ ३ ॥
यदेव मद्गुणस्तस्य स्यातिर्न विधीयत । का शक्तिस्तस्य ? का ऋद्धि ? का भक्तिस्तस्य ? का स्थिति ? ॥ ४ ॥

न हि पर्याप्त मे कार्यं धनेन प्रयोजनम् । मन्त्रात्मा निर्गतागात्तु मङ्गलागिपुरं ययौ ॥ ७ ॥
[illegible] निशानिर्गि सर्वगुणस्याश्रयभाजनः । कस्यचित्सदने तस्थौ दास्ये ज्ञानि• सुमङ्गल ॥ ८ ॥
[illegible] निशा कन्या तस्मै तत्सज्जन पुनः । कुरुते मर्त्यकृत्यानि पर लोकेषु तापसः ॥ ९ ॥
[illegible] सुमित्र स्वैरं कृते पैत्रिके सुखम् । मेनिरे मानसे ध्यायन्निति यावत्स तिष्ठति ॥ १० ॥
[illegible] । धात्री पश्चात् निष्ठाना तया तन्मिथुन हृतम् ॥ ११ ॥
[illegible] शुक्ला तीव्रार्तध्यानसाधिति । मध्ये मह्यं क्वापि ग्रामे ग्रामेयकाश्रये ॥ १२ ॥
[illegible] परिभ्रान्तस्य जनक पुनः । दिवि देवसमावेदे सस्मार आगत्य निजम् ॥ १३ ॥
[illegible] । तत्रागादुनमेन रूप सांकरिक दधत् ॥ १४ ॥
[illegible] घनुःशादिनि । कृत्वा [illegible] न स्वर्गोऽस्यामचाश्रयत् ॥ १५ ॥
[illegible] कृत्वा [illegible] । देव कारण्यमाधाय सुतस्य हितकाम्यया ॥ १६ ॥
[illegible] । दृष्टपूर्वं मयेदृशं क्वापि रूप पुरा [illegible] ॥ १७ ॥
[illegible] । जातिस्मृतिरभोतोऽरे सुखावस्य गुणोदये ॥ १८ ॥
[illegible] । [illegible] सांकरिकाश्रम ॥ १९ ॥
[illegible] । [illegible] न [illegible] ॥ २० ॥

तं तूर्णं दूरतो याहि येनैष चलति स्वयम् । ततस्तदभ्यर्थनया मुमुचेऽसौ सुसुतकत्रः ॥ २१ ॥
ततो दृष्टत्रयोऽभ्रान्त प्रपेदे धर्ममार्हतम् । व्रतानि सम्यगाराध्य कृतत्रफविधर्नेन ॥ २२ ॥
प्रपन्नानशनस्तस्मान्मृत्वा दिविपदादिमे । स्वर्गऽपूर्जैनधर्मो हि सुरदुरित सौख्यदः ॥ २३ ॥
तिर्यग्गतेर्निरार्थ पिता पुत्र सुरीकृत । जैनधर्मप्रदानेनासीमशर्मविधायिना ॥ २४ ॥
यथा तेन कृता तृष्णा कृष्णाहिरिव भीषणा । दीक्षामपि प्रपद्येर विधातव्य न धीधनै ॥ २५ ॥

॥ इति जोगपिपासोपरि द्विजसुतदृष्टान्त ॥

"खम्जिाए नेव परस्स आसत्ति" तृतीयपद कथ्यते—परस्यान्यस्याशा याच्ञा न रणाव्यन । यत उक्त—"देयं लोका-दपि लोक न व्यपेक्षो महोदय । इच्छानुकारिणी शक्ति कदा कस्य भविष्यति ॥ १ ॥ बसहीसयणासण भत्तपाणभेसज्जवत्थपत्ताई । जइवि न पज्जत्तधणो थोवा वि हु थोवय देइ ॥ २ ॥ बोधयन्ति, न याचन्ते, भिक्षाहारा गृहे गृहे । दीयता दीयता दानमदत्तफलमीदृशम् ॥ ३ ॥" एतदुपरि दृष्टान्तो यथा—

माद्धरेषु विशालाया विशालाया श्रिया जर्ं । श्रामी मन्निमोदणकदोर्दण्डो विमाधिप ॥ १ ॥
तस्यान्यदास्थानमजामीनस्याहीनमपद् । जइ कोऽपि समागत्य नराहनमृपत ॥ २ ॥
वदार सद्गुणश्लाघा ता निशम्याथ विस्मय । प्राह किं भो समस्तेषु मत्तोऽप्यधिकसद्गुण ॥ ३ ॥
यदेर मधुररसस्य स्यानिव विधीयत । का शक्तिरस्य ? का जक्ति ? का मतिरस्य ? ...

गहेनाख्यायि पुरावृत्तं सावधानतया शृणु । वर्त्तते महती तस्य कीर्त्ति स्फूर्त्तिमती भुवि ॥ ५ ॥
हिरण्यरूप्ययो कोटीमेकैकामर्पयत्यसौ । आप्रजाताङ्गेधानल्पन्ध्यार्थिन्य कृपापर ॥ ६ ॥
राज्ञो धाशोषवशिवापध्वनाग्रामुपेत्यसौ । स्वदेह खण्डशश्छित्त्वा तत्रायाताय रक्षसे ॥ ७ ॥
दत्ते पचत्रि नित्य ततस्तुष्टः स राक्षस । प्रयच्छति सदैवास्मै कोटीं हेमहिरण्ययो ॥ ८ ॥ युग्मम् ॥
राज्ञोधं सक्षया नैव कुरुते तर्हि किं जरेत् । तेनोक्त तस्य दत्तेऽसौ स्वकीयाङ्गक्षतान्ययो ॥ ९ ॥
सज्जीकरोति सरोहिण्यौषध्या वसुधाधव । ईदृशी शक्तिरेतस्य परेष्टापूर्त्तये प्रभो ! ॥ १० ॥
सोऽयमिष्ट महानिष्टकष्टेऽप्येष महामति । पराशा पूरयत्येव धनै पानाशनैर्घनै ॥ ११ ॥
ततो विमल प्रागलत्य कुत्नापनुत्तये । अग्निवेतालसान्निध्यादुड्डीय व्योम्नि पक्षिवत् ॥ १२ ॥
क्षणाद्गाम सुस्थामा नरवाहनसन्निधौ । रक्ष स्थानान्निविध्येत साय तत्पदमासदत् ॥ १३ ॥
अत्रान्तरे नृपद्वा स क्रूराकारभयङ्कर । अन्धकारजरद्याम पापपुञ्ज इवाङ्गभृत् ॥ १४ ॥
आगपाथ पृथ्वीशलदीशपूरणोद्यत । शूर साहसिकश्रेणीग्रामणी स्वरपु पक्षम् ॥ १५ ॥
आकर्णनपर्यानार राक्षेणाङ्घ्रिय पाणिना । तत पश्चाद आचख्यावक्षामस्यामसेऽधिम् ॥ १६ ॥
किमर्थं ध्वंसमानीयमायांस्त्व भो मुमुदसि । तेनोक्तं विक्रमादित्योऽहमस्मि करुणावशात् ॥ १७ ॥

१ पेटीद्वयम् २ रक्षस

नरवाहनकार्यार्थं विमुञ्चसि जीवितम् । ततस्त्वैव तुष्टात्मा ऽऽदक्षा र गर्भ पुरु ॥ १७ ॥
ततस्तं प्रत्यगच्छन्मी नरवाहदेहम् । पर्व त्रिनैर तद्रूप्यस्वर्णकोटी प्रपूरय ॥ १८ ॥
तथैव प्रतिपद्यैप पर्यर्यैस्तद्गुणोच्चयम् । आगमाद निजं स्थानमस्थानमगमापदाम् ॥ २० ॥
श्रीविक्रमोऽप्युज्जयिनीमेत्याजुद्भूतिजाननम् । अहो परासागपूरिणादर्श नरवाहन ॥ २१ ॥
ततोऽपि विक्रमादित्यः सात्त्विकः परिकीर्तितः । येन स्वदेहदानेन तोषितो रत्नाकर ॥ २२ ॥
मत्तैव नरधर्मेरा चरितं सर्वोत्तमं मार्गणश्रेणीवाञ्छितपूरणं तदनु च श्रीविक्रमार्कीशितुः ।
दुःस्थाशापरिपूरणे सुकृतिन सञ्जीवयन्त सदा धर्मं चापि यत्न श्रणाद्धि नर यथा यन्तं युग ॥ २३ ॥
॥ इति परमनोरञ्जपूरणोपरि नरवाहनदृष्टान्त ॥
अथ पूर्वोक्तधर्मस्याराधका एव सिद्धिसौख्यसाधका स्युर्नापर इत्येतदुपरि शाब्यमाह—

दुरन्तमिच्छत्तमहधयारे, पनिष्फुरतमि सुदुन्निवारे ।
न सुक्रमगाव चयति जे य, सवाइणिज्जा तिजयमि ते य ॥ १० ॥

व्याख्या—दुःखेनान्तो यस्य तद्दुरन्तं तच्च तन्मिथ्यात्वसमहान्धकार तस्मिन् परिस्फुरति—विस्तरति सति । किंभूते ? सुदुन्निवारे—सुतरामतिशयेन दुर्वारे वारयितुमशक्य । ये शुक्लमार्गात् च्यवन्ति, ते च श्लाघनीया

अथ आत्माश्वदृष्टान्तः सूच्यते—

आसेऽत्र हि जगते यसन्तपुरपत्तन प्रमोदिजनम् । कौसुम्भवस्त्रजारैर्यत्र वसन्त सदा वसति ॥ १ ॥
तत्र यथार्थोऽयजाग्जितशत्रुरिति क्षितीश्वरो जयति । यस्य यश शशिमण्डलमुज्ज्वलमुद्योतते विश्वे ॥ २ ॥
तस्य सखा भासमृपाजापाख्यानो जिनोक्तधर्मज्ञ । जिनदास इति श्राद्ध सश्रद्ध सत्यनामासीत् ॥ ३ ॥
तया यदाऽश्वपार्श्वैरश्वाश्वी सुन्दरा समानीता । प्रीता सर्वा परिपत्नृपतिस्तल्लक्षणाभिज्ञान् ॥ ४ ॥
आताप्यापृच्छ्यद्धो कीदृग्लक्षणधरा इमे तुरगा । तैरेकोऽश्वकिशोर सगुण परिवर्णयामासे ॥ ५ ॥
राज्यानिपृच्छयेऽभाषित्याकर्ण्यामहानृपो जगृहे । स्वगृहेऽजन्धि स नीत्वा दत्त्वा तद्द्रव्यमसमानम् ॥ ६ ॥
तदनु व्यचिन्ति चित्ते चिरंतनतानता गृहीतोऽश्व । परमेतदीयरक्षा दक्षारमतया विधातव्या ॥ ७ ॥
न हि जिनदासादन्यो विज्ञोऽत्रार्थे मतो वयस्यो मे । स तु विश्वासैकगृह सुनि स्पृह परधनग्रहणे ॥ ८ ॥
अस्यापयदिति गत्वा सत्त्वाधिरमेतमश्वरक्षार्थम् । राज्यसर्वस्वमेष प्रपालनीयस्त्वयेत्युक्त्वा ॥ ९ ॥
सनिरयाद्दाम गारमाधुना त्वपचाऽमनोवृत्ति । तत्किङ्करपरि (करि) त तुरग निन्ये निजं धाम ॥ १० ॥
स्नपनेयाम्बे यच्छति स घृतगुडमामचणकदाद्यादि । पाययति च पानीयं सरोवरे पृष्ठमारुह्य ॥ ११ ॥
अन्ति नित्यायतनं पुरातन पुरगरोपिचात्राध्वे । सरसि सनर् जिनौकः प्रदक्षिणीकृत्य नित्यमसौ ॥ १२ ॥

अश्वस्य पत्र देवान् वन्दित्वा याति पाति जात्य(त्या)श्वम् । मैनमपहृत्य कश्चिद् गमीति इत्थरे त्यागर ॥ १३ ॥

अर्हद्गृहपद्मसरसीपद्मामुन्मुच्य जात्यतुरगोऽसौ । नेत्यन्यं पन्थानं न हि यदि तत्ततो कानि ॥ १४ ॥

ईदृशिवादशातमान तार्क्ष्यं निधाय जिनदासः । तमपान्ययदिग्यानिरामयात्मनिनगेहकुल्यनर ॥ १५ ॥

राज्यसमृद्धाऽर्कृत वसुधापतिरश्वरश्वयोजेन । ज्ञात्वोतकर्मैनयनं त मीमांना महीराजाः ॥ १६ ॥

अनहत्पतुत्रमत्सरमेन चक्षुनिमर्शमिकत्र । कथमपश्यस्याभ्यागहृतिः स्याजोनन नत्रो ॥ १७ ॥

एकेस्यात्पत्तारन्मत्र (श्री) त्रममपगघ्चुरथी । अद्गमस्य राज्यगारं इयं दम्नि इगारतार ॥ १८ ॥

तदाज्ञानुगातम्नयेऽदुरीकृत्य कपटपाटनजार । गापुत्रमीने श्रावकधर्ममर्मा पात्र निविश्यान् ॥ १९ ॥

गत्वा च वसन्तपुर चैत्यमतो माधुर दमजिनन्च । जिनदासमत्र तेत्रमागिनिकी गभगरगागार ॥ २० ॥

तनत्याहत्यनिमा प्रणम्य मम्यग्नया विनिगत्य । श्राविकोनिरात्मनयाऽत्र दन जिनदासमर गुण ॥ २१ ॥

सोऽपि तदनुज्ञानसनिरस्थिपुरन्त्र गुम गृह । को इतुर्नो नरनामनागमने गमिष्यसे ॥ २२ ॥

कपटाटोपी खोरी गुरुनन्वान्लनरालमर्पो कारी । प्राहाह्नो गुधारक ! गंमारोद्विग्नपिनोऽहम् ॥ २३ ॥

मर्वत्र तीर्थनानानामून्यान निरम्य घनार्चे । दीन गृहीगुरमोऽस्मि प्रसम्पनुरु म्नान ॥ २४ ॥

मध्ये भनवालागानन जिनचूर्णोन्नम्न न्डाजना[१] । न्यागनमार्गन मर्म गामीमिपा कम्प्यामि ॥ २५ ॥

---

१ °श्च २ क्षपयित्वा

[illegible] न दाति [illegible] वो या । [illegible] गृहीतं ॥ २६ ॥
[illegible] मञ्जीरसनु नो नो [illegible] ॥ २७ ॥
[illegible] सुवचनाम् । [illegible] गुरोर्नेत्र ॥ २० ॥
[illegible] स्पृष्ट्वा स सुपात्ता । [illegible] यथान्तुरिह ॥ २९ ॥
[illegible] । न [illegible] दृष्टो तं यत् ॥ ३० ॥
[illegible] नवा कार्यम् । न हि [illegible] प्राप्यहो ग्रामम् ॥ ३१ ॥
[illegible] मञ्जीरसना [illegible] । [illegible] यदिर्निजगाम गृहात् ॥ ३२ ॥
[illegible] । [illegible] स दृष्टात्मा ॥ ३३ ॥
[illegible] । [illegible] ॥ ३४ ॥
[illegible] । [illegible] तावत् ॥ ३५ ॥
[illegible] यावन्मात्रोऽपि । [illegible] किमिह याति ॥ ३६ ॥
[illegible] (त्रि) पात [illegible] । [illegible] सिद्धमीयम् ॥ ३७ ॥
[illegible] स ससदा गुरुम । तेन [illegible] स निर्गमनुकम्पा ॥ ३० ॥

[illegible]

स धानिकेन्द्रमनि द्राक् स्वयं प्रणश्य प्रयातवान् दम्नी । नापुण्यप्रगुणानां गामाशा प्राप्तप्रकाशाः स्युः ॥ ३९ ॥
अत्रान्तरे दिनोदयसमये समियाय वेश्म जिनदास । तावज्जगदुः पौराः समग्ररजनीं त्वयाऽत्र व्याघ्र ॥ ४० ॥
भ्रामित इत्युक्तेऽसावाह स्यामास्यजाङ् क्षणत एव । एवमिति प्रतिपाद्य प्राप स्वं धाम मनिनाद ॥ ४१ ॥
तद्वीश्योद्घटितकपाटसपुटं मानसेऽतिसम्भ्रान्त । यावदपश्यत्तुरगस्थानं तावत् पयश्रान्तम् ॥ ४२ ॥
हरिमाकर्ण्य सहसा हर्षविषादद्वयीसमाश्लिष्ट । चिन्तितवानिति सन्मतिरहो ममं धर्ममार्गेऽपि ॥ ४३ ॥
ध्रुवमस्त्यगण्यपुण्याभ्युदयो मे कथनाप्यनिर्वाच्य । व्यपहृत्य पापबुद्ध्या व्यमोचि यज्जात्यश्वरत्नम् ॥ ४४ ॥
यद्यज्जसि दाहकता सूर्याभ्युदयेऽपि तीव्रतिमिरं स्यात् । चन्द्रेऽङ्गारकवृष्टिस्तर्हि किं करणीयमनार्य ॥ ४५ ॥
ईदृगपि धार्मिकत्व धृत्वा कृत्वा च तीव्रतरमायाम् । दुष्कर्मैककर्त्ता धर्त्ता कस्तत्करत्नितयम् ॥ ४६ ॥
परमेष एव सुष्ठु श्लाघ्योऽनर्घ्योरुसद्गुणस्तार्क्ष्य । येनोत्पथेन पादा न धृतास्तत्तनितेनापि ॥ ४७ ॥
सुष्ठुतरमिति विदित्वा नत्वाऽनिशं सदैव जिनदास । तमपाश्रयत्प्रयत्नात्सुसाधुरिव सत्त्वसंघातम् ॥ ४८ ॥

अथोपनयः—

यथा स जात्यस्तुरगो न यातः, कुमार्गमात्यन्तिकताडनेऽपि ।
तथा न शुभाध्वन उच्चमाना, कदापि हि स्यात्स्खलनाऽप्यकापि ॥ ४९ ॥

[illegible] [illegible] । [illegible] । अत्र च मिथ्यात्वान्धकारतरः सर्वत्र प्रसृतोऽस्ति । तत्र ये शुद्धमार्गमुग्ध-[illegible] च [illegible] न [illegible] नयन्तीति तात्पर्य ॥

॥ इति [illegible] शुद्धमार्गोपरि ॥

अथ [illegible] काव्यमाह—

[illegible]संसारसुहाण कज्जे, जो रज्जइ पावमइ अवज्जे ।

[illegible]सो गिवइ निउत्ते, सग्गापवग्गाण कहं सुहं से ॥ ११ ॥

[illegible]—संसारो भवः, [illegible] तस्य सुखानि [illegible]दीनि तेषां कार्यं तदर्थं च कोऽपि मन्द-[illegible] पापकर्मणि रज्यते राग [illegible]यात् । आत्मानमेव [illegible] [illegible] [illegible] च [illegible] सुखं स्यात् '[illegible]' [illegible] ॥ यः [illegible]सुखं नहु मन्यते तत्र [illegible] सन् सिद्धिसुखं च [illegible] सोऽस्मात् च [illegible] प्रचुरं [illegible]नामी [illegible]दिति समुदायार्थः ॥ [illegible] यत्तुतर न [illegible] [illegible]—

[illegible] सामी [illegible] मरिहन्ती । [illegible] अत्थि [illegible] ॥ १ ॥

[illegible] मुणन्तेण । [illegible] निच्च [illegible] ॥ २ ॥

[illegible] । [illegible] अत्थि [illegible] ॥ ३ ॥

हट्टे वणियस्स गिया विस्सरिया चल्लिए तउ सत्थे । चिंतइ सो मज्झ इमो रूवगो निंदियओ त्ति ॥ ४ ॥
एगत्थ जूयएसे गोविता नउलगं स दम्माणं । कागिणिगहणहेउं पत्ता गमिउं निरक्कुसो ॥ ५ ॥
कवइतेण न लद्धा कागणिया तेण वणियपासाउ । सो नउलगो वि गहिअण्णेण दिट्ठो हनिअंतो ॥ ६ ॥
सो त गहिउ नट्ठो रित्त गओ पच्छोइउ दमगो । झूरंतो संपत्तो जणणं अहहा किमिह जायं ॥ ७ ॥

॥ इति द्रमकदृष्टान्तः ॥

भूयोऽप्येतदर्थसूचक दृष्टान्त माह—

जह कागिणिए हेउ सहस्स हारई नरो । अपत्थ अंबग भुच्चा राया रज्जं तु हारए ॥ १ ॥

अथ राजदृष्टान्तमेतदर्थसूचकं द्वितीयमाह—

अंबफलाऽजिन्नेणं कस्सइ रन्नो विसूइया जाया । सा तस्स गुनिओहि महया कठेण निग्गमिया ॥ १ ॥
भणिउं एव जइ पुण खाहिसि अंबाणि तो विणस्सहिसि । तस्स य अंबाणि अजण्णियाणि तेण य महीरज्जा ॥ २ ॥
नियदेसे उब्भिन्ना अंबयरुक्खा स अभया राया । हयवाहणियाहेउ विणिग्गउ सह अमच्चेण ॥ ३ ॥
अस्सेण अवहरिउं बहुमग्गनिव्वाणेण परिसंतो । सहसा मउ य तत्तो अंबवणे भूरई पत्तो ॥ ४ ॥
चूअतरुच्छायाए स मंतिणा वारिओऽवि विणिविट्ठो । तस्स य हिट्ठे दिट्ठाणि तेण नणु अंबयफलाणि ॥ ५ ॥
परियाणि वाउवसउ परामुसइ सो करेण ताणि लहुं । पच्छा अग्घाएउं लग्गो म ...

[illegible] मारा । [illegible] गठे निरय द्दा द्दा अणन्दिय ॥ १ ॥
[illegible], [illegible] नु [illegible]ऽवसेया ।
[illegible] जिनार्चनमेव प्रतिपादयन्नाह—

[illegible], पूयं कुणतो जिणचेइयाण ।
[illegible] सुह [illegible], निच्चमोद्द नइ निज्झिणेइ ॥ १२ ॥

[illegible] पूजितानामर्चितानां पूजां कुर्वाण श्रीजिनचैत्यानां जयन्ति रागादी- [illegible] तेषां द्रव्येण गन्धधूपपुष्पादिना, अत्र च भावेनोम [illegible] माधुर्य, अत्र कर्ताऽनुक्तोऽपि स्वयमभ्यूह्य कर्तव्यत्वात् । मिथ्यात्व- [illegible] ॥ यथाऽस्माकीनं [illegible] जीयते [illegible] नो (जिनार्चनेन) [illegible] इति भावार्थः ॥ यदुक्तं श्रीमहानिशीथे—
[illegible] ॥ १ ॥
[illegible] कुहयाणं नत्थि ॥ २ ॥
[illegible] पडणाविय पगता ॥ ३ ॥"
[illegible] बोद्धव्यं । आद्यः

शुभचन्द्रा गन्धाम्जसा निनमतिहृती प्रदाय कषायाम्बरेण रपुर्लूषयित्वा सचन्दनकुसुमघनाघैर्यदर्हद्धोपक्रमं विधत्ते, तत्सर्वं स्वच्छार्चानुगत मन्तव्य । अत्रार्थे श्रीरत्नचन्द्रोदाहृतिरदाह्रियते—

अत्थि जरहखित्ते जिणिंदचक्कीमजम्मसुपवित्ते । कुइउडवि निजयनव्वणनयर नयरेहरेहिडं ॥ १ ॥
तत्थि निवो डुव्वियमउआ (मउेआ) पूरणम्मि सुररयणो । निवरयणसेहरक्को सिरसोहिररयणसेहरउं ॥ २ ॥
सप्पणया तप्पणइणि यडासज्जा सुधम्मकज्जम्मि । रयणानक्खिय निम्मख नि(चि)त्ता सा दित्तरूवधरा ॥ ३ ॥
रयणारनिव्वि आसी दासीय जदगचगिमाइ पुरो । रइरजागोरीउं हिरीइ न हु खोयजमिरीउं ॥ ४ ॥
रयणिव चदमेसा सकल गणखोयणप्पमोयकर । रयणमिव रयणगज्जा सुय पसूया रयणचद ॥ ५ ॥
पइदिनममइमाणो ससिव पियदसणो य सो जाउं । जाउं सयकलाउं ताउं नणु सिक्खियाउं य ॥ ६ ॥
आरूढो पोढयर्य जा तावुप्पाहिउं निवेणेसो । वररूवनई कन्न पुत्तगिं सुदरगुणेहिं ॥ ७ ॥
कुनरायपए ठविउं महया स मह्रसवेण नूरण्णा । किं तस्स कुज्जं नणु सगुणो जो नदणो हुज्जा ॥ ८ ॥
अह अन्नयागरे सो हयवाहणियाए निगउं कुमरो । वेगेण गतुरेण तुरएणरुविं रणा नीउं ॥ ए ॥
पत्ता पमिया सचे तदणुचरा असमत्थया पुरिसा । पत्तो रायकुमारो सुनेक्खसेक्खस्स विनरम्मि ॥ १० ॥
रायपुत्ताणे (गो) सो निम्मुक्को डुविणीयसीमोव । गुरणु (ण) ष तरकणेण को मुणइ पखाइउं कम ॥ ११ ॥
गिरिनिज्झरनिझाय सुमीयउं निम्मल जन्न तेण । तप्पहाउरेण पीय सुसाउ अमयव

पञ्चसमाद्दमहाएं साहेमो सो न पेराउ तत्र । तिउड घडेरवरं त्रिपदरणुगुणगिहरयरं ॥ १३ ॥
गयमांगिर उगाउ सो दि देसयउज्जिउरयचक्काहो । लक्खणकप्पविगो गुरूयगुणंधम्मि गुरूमणो ॥ १४ ॥
सूत्र दिरिस्त्रय आणुक्कउनिरविवर्धि सुदरस्व । घम्मापिमो गयउ धम्म कयगुरूगनारं ॥ १५ ॥
दवाण साणाणवि समा देने मयाजि गमरिज्जो । रमणिज्जो व्वेय मनो दगो सुहागारो ॥ १६ ॥
तर तिलया गुसी दीलइ मोम्म (म) तुह ममतुत । नो हुत्ते मज्जाउ तिग्गाई उयरदेउव ॥ १७ ॥
पूस गगहिणि सा एव विनिनु गुमिरगुमरो । उहहूते सल्लिवेण सुगधकुसुमाणि गिहित्ता ॥ १८ ॥
समिणु निउगाइ दाइ दुरवस्स निम्महेनाए । नीहरिय नउ गाहि आमीणो मरुदेसे ॥ १९ ॥
लिउइ व मणए (ति) निमडो निरनुरमगुरूमदननहरिसेए । ना तउ समायाउ थविरो विज्जाहरो एगो ॥ २० ॥
तस्सवि साविवाए नहाउ सुवेदएए निम्माय । परिहियविमिमवणा कुसुमेहिं निलेमरो महिउ ॥ २१ ॥
धिवदरनगम नउं वरिमु विहिएा गुलोहनलिनिहिला । युत्थुत्तेहिं थुणित्ता निलिणाउं निपाहराउ तउ ॥ २२ ॥
ससविणा हिरन्ना मगमनरउमि नो गुनारोडवि । गतूए नत्र पणमिय कुन्मिम पुत्रिड खगो ॥ २३ ॥
वर्णिय वत्तदनहा जिरहरनुगुणवण्णिहरिउं । को तत्र अत्रि देवो कमो तुममागउ एत्र ॥ २४ ॥
मम्मइ गुरु वउ व वउ निमालो व म हन वहनु । निगुणम्मु सुयाण तुम नो नहचारी गपिरमारनहि ॥ २५ ॥
थवरु नरसुर्गरि नदरनि व गयरनवहदे रम्मे । मूलनाहनिहाणो न्नाणि निमामहो मम्म ॥ २६ ॥

कारविंयं तेणेय निणहरमिउत्ति नाजिनिनयुत्तो । देवो सेजोचियपयकमलो कमलोदयुट्ठिअरो ॥ २७ ॥
अहमागओऽम्हि तम्हा पुराउ नणु गयणवल्लहाउ इह । न हु कन्नति गमिस्सं मरियव्वमवस्समिउ मए ॥ २८ ॥
गयनासरे समेउं विज्जाचारणमुणी महानाणी । वदिउ इमो पुणो मए पमाणं नियाउस्स ॥ २९ ॥
तेणुप्पवियं तुह पच वासरा अत्ति जीवियव्व जो । गुरियं गुर अप्पहियं परिहर आरंजमसार ॥ ३० ॥
तयवणमिइ सुणित्ता समागओ इउ सिग्घमेवाह । अणसणविहिणा मरणं पडिवज्जिस्सामि इह सेले ॥ ३१ ॥
तुज्झवि अओ पर नणु अरिंह देवो सुसाहुणो गुरवो । धम्मो रम्मो केवलिकहिओ हिययम्मि धरियव्वो ॥ ३२ ॥
निम्मलजंतुनिवहा न हु थूला सव्वहा निहंतव्वा । यत्तयं न हु अलियं न गिण्हियव्व अदिन्नधणं ॥ ३३ ॥
परिहरियव्वा विसया अवस्स परिग्गहो न बहु कज्जो । अमणीयं न हु मंस मज्जं पंचुंवरेहिं समं ॥ ३४ ॥
न हु आहेरुयवित्ती न हु रत्तीजत्तमवि विहेयव्व । पुत्तयमविनाय न फलं सफलं जओ जम्मं ॥ ३५ ॥
उवचरियव्वा अज्जा नेव अणज्जाण संगई नज्जा (कज्जा) । एसो सावयधम्मो सम्म हियए धरेयव्वो ॥ ३६ ॥
तह मतमेगमहुणा गिहाण सुविहाणजूसमुत्तमय । पघनमुकारमहो जस्साऽसओ जए गरउ ॥ ३७ ॥
तस्साणायसवत्तिणो नरगणा देवावि सेवापरा, जरका रक्खपिसायसाइणिमहाजूआ न जीइप्पया ।
सगामे न जयकरा करिवरारूढा महावेरिणो, जच्चित्तम्मि निरतर रइकरो सारो नमुकारो ॥ ३८ ॥
कायव्वो पइदिवस तिसंझमेसो गुणाण सुनिवेसो । जेणाजिमयसयाण सिद्धी रिद्धी य निष्फुरइ ॥ ३९ ॥

मज्झ वि माइयायस्स मपे सावयाण्ठारहे । नवकारो दायव्वो तह पमाउं न कायव्वो ॥ ४० ॥
इह गइ पासे धिक्कगुणउं पुण णदसिक्खमवि खट्टो । एगा थागामगमा घीया यडुल्चकरणी य ॥ ४१ ॥
ते पुरण गहिवडे रहिवडे पामथलिएण येव । मज्झ दिएप्पेसयं जा तवयपमरोण पडिवन्नं ॥ ४२ ॥
पुणरवि जम्ड पुणरं तिरेरमारं सदोयरा मज्झ । वेयहे मति यहू परोप्पर नेहपडिवद्धा ॥ ४३ ॥
दाउओ विप कहवं पभो मुरमरएमप्परहो काउ । अवहित्ता पयूए इह मंडे मज्झ साहिज्जं ॥ ४४ ॥
पुरमु नरापुरिस कहो मरवि तेरोइए महानडला । सो घम्मगुरू जाउं गोमघरो रायकुमरस्स ॥ ४५ ॥
लसो पुढवि सहियमहस्स मएमाइएोम्मुखा । उडिय कुमुमनेरप पुज्जा तिज्जयर्बिंब ॥ ४६ ॥
पिउवंतइ दिहीए निम्मिय दोडवि हु इमे निरिक्खाया । दक्किणदिसावितागे तस्सेव निसिदगेहस्स ॥ ४७ ॥ युग्मम् ॥
पुण्णकिव मुहिमाउं निवासवउं तो खंदेव सुनुनाए । मिरिमूरतेयमयरो नत्योवरमिय (विसिय) समाहीए ॥ ४८ ॥
अणण्णपुरिय मडे मयसुमिक्खमाइपयम्ह । वणमिने पारेने गुमडूरगनीरघोसेण ॥ ४९ ॥ युग्मम् ॥
वग्गु नमो कहिएण नागनगए सयगुरुण्हाए । इस्सारंमकरुपमजे पर पुणत्ति सो नगइ ॥ ५० ॥
इह कारंदेरनदेरलगारं कहेए य । समडूववडगाएं जिणेसरे निसयामणिज्जं ॥ ५१ ॥
कई पर ल्लगाढे दनीरसु एहिपिटरमवसमणहे । चारपयरमोडिपुआय रेसनिसे अवेसगिहे ॥ ५२ ॥
मगए दरदनागु मनामा मज्झ वे कईदगा । तेहिं पडिक्कमि पमायमयगम (ग) ज्जमुक्षो ॥ ५३ ॥

गुणमागाइय मह ज विकाअममथम्मि पढणगाठेहिं । तस्सुत्तमणुनस्थ ज सिर्ह तमवि निंदामि ॥ ५४ ॥
तथाय मंतई जे हणिया जणिया मुसा य जं नासा । खिड्मदिन्नपण ज रमियाउं ■ मदेक्षाउं ॥ ५५ ॥
जं मजिठं पव्हउं परिग्गहो मोह (लोह) मोहयुत्तेण । जाया धयाइयारा अन्नेऽवि हु तेऽवि निंदामि ॥ ५६ ॥
जं मजिठं पव्हउं परिग्गहो मोह (लोह) मोहयुत्तेण । जाया धयाइयारा अन्नेऽवि हु तेऽवि निंदामि ॥ ५६ ॥
पारोयमरणयारो दुसारो मीत्रिउं अपारो जं । इत्थचनि जम्मे सो सयो अज्ज वोसिरिज्जे ॥ ५७ ॥
कोहो महानिरोहो केणावि सम न मक्क मचेतु । माणो माया लोभो असुजो जो सयहा चत्तो ॥ ५८ ॥
जं जीहारसओलुयाइ असणं पाण तहा खाइम, ज वा साइममुत्तम अभक्खियं मस च मज्जाईय ।
मुत्र पुण्यपवाइय नहुविहे जं निव्वुरफाइय, चुसं जसामयोगहा तदन्विउ निदामि निस्सल्लउं ॥ ५९ ॥
सयन्तुगिवगाहुणमुणमं गरयमरिहधम्मस्स । फाडण तिरिहतिविहं पचपरमिट्ठिसरणपरो ॥ ६० ॥
पव्हिगागरिज्जमायो माणेिक्कियमाणमेण पुमरेण । सज्झाणिकमणिओ पचपह दिणाण पज्जते ॥ ६१ ॥
गंपच्च काऊधम्मं समाहिणा सूरतेयमयरिंदो । पत्तो पचमकप्पे सक्कसामाणिइदत्त ॥ ६२ ॥
नफरिम तस्स देहं गउं म सपढिउं रयणचंदो । उत्तरदिसाइ समुहमइ दिच तेण पणमेग ॥ ६३ ॥
सम्मगो छमयर पायायनमय स पामिसा । तत्थारहिय कुमारो सुकुमाणसुधम ॥ ६४ ॥
प गाजुपयमपरसं तं पुछ रयणचंदनामेण । के जमऊं कि नामधिज्जया जणइ सयमिण ॥ ६५ ॥ सुगमम् ॥
सम्म.काउं पगा जपड जयकरमाणसयगी । जो सुपुरिस सुणसु तुम मणिगिरा फहिस्समह ॥ ६६ ॥

[illegible] । [illegible] विजाहरादिवइ ॥ ६७ ॥
[illegible] । [illegible] मक्खणगणया गुणे ॥ ६८ ॥
[illegible] । [illegible] मणिमंदरनमिनाहम्म ॥ ६९ ॥
[illegible] निवसन्नि । विहामि गुणेण चिय अव्वगंती [illegible] ॥ ७० ॥
[illegible] । [illegible] तेण नर्ड ॥ ७१ ॥
[illegible] पावण्णा । [illegible] गर्ड गईमंकुमनिगुणो ॥ ७२ ॥
[illegible] । [illegible] नामेण रयणमंदणिया ॥ ७३ ॥
[illegible] मुक्का । [illegible] ॥ ७४ ॥
[illegible] । [illegible] नियगुत्तं नामाइ नीमेम ॥ ७५ ॥
[illegible] । [illegible] आयाउं ॥ ७६ ॥
[illegible] गुणो । गुणो दिट्ठी [illegible] निच्चं ॥ ७७ ॥
[illegible] । [illegible] ॥ ७८ ॥
[illegible] । [illegible] ॥ ७९ ॥
[illegible] । [illegible] ॥ ८० ॥

जा गिण्हइ तत्थ मणि मज्झम्मि साणंदउ कुमारो सो । वेगेण गयणमग्गे ताव स जाणुण्णद्धो पत्तो ॥ ७१ ॥
तं पिच्छिय सो चवलड रोमारुणलोयणो घणुवेगा । रे रे लद्धुं करे कुरु खग्गमहं मारइस्सामि ॥ ७२ ॥
इय निट्ठुरजाम्पिओ पासमुवागम्म मुंचई खग्गं । गाढप्पहारमुम्मामिऊण कुमरस्स निस्संकं ॥ ७३ ॥
वञ्चिसु तप्पहारं सारं कुमोदयं स धारतो । जग्गइ पडिप्पहारं खग्गस्स महाउदग्गस्स ॥ ७४ ॥
पंचत्तमणुप्पत्तो तप्पायववसेण तक्कालेणेत्तो । नज्जाय रंजियाउ पच्चोरिसमसरिसं दद्धुं ॥ ७५ ॥
गिण्हिसु नारियाउ ततो तुरियं स पट्ठिउं कुमरो । मोरहयणाणहिं न सुंदरा होइ कत्थावि ॥ ७६ ॥
जाव गउ थेवंतरमत्थमिउ ताव वासराहीसो । तो पंसजालियाए गेहागारं धरंतीव ॥ ७७ ॥
वासिसु नारियाउ तम्मज्झे सो कुउं कुणिमं (चिं) तो । तरवारिं करिय करे सये ठिउं तनुवारंमि ॥ ७८ ॥
जाव पच्चालसमए जा पिच्छइ पणइणीउ कुमरो । ताव न पिच्छइ तत्थ ठियाउ ताउ समठिताउ ॥ ७९ ॥
ता विम्हयगयसो चिंतइ ताउ गयाउ कत्थ अदो । केणवि अवहरियाउ नीहरियाउ अहव ताउ ॥ ८० ॥
एवं वीमंसंतो जा अच्छइ रायनंदणो चित्ते । पाउब्भूय तावेगकुरो स उच्चोदयदिगतो ॥ ८१ ॥
कुरंठ ठिया सो अप्पवी य जाणाति मं न या कुजग । कुमरेणुत्तं नाहं कुणामि तो घोसए अमरो ॥ ८२ ॥
तिहुयणगुरुयण अई जो कुमर निज्जामिउ कुरा रायरो । जो सो अई गरिहा पंचमकप्पम्मि सजाय ॥ ८३ ॥
दंदरस सगाणिट्ठी देवो रेवोभिउ कुरगणस्स । जिणधम्माराहणाउ किं किं न हु लब्भए कुलं ॥ ८४ ॥

[illegible] गुण्णु नम्नु विरावे गर्व विद्यालिगु देसीपुरस्त्री । व मित्तद्दी तुह अद्दा गयरायममाणदाणस्स ॥ ९५ ॥

[illegible]रम्मु दिमारम्मं विनियगवरगारंगं सह । जेण मणे मह तुची समायद तुह नयमरस्स ॥ ९६ ॥

[illegible] पुरोहदवे गहिउं दिमारदी पुमारेण । च (उ) नियं सुरेण गयमु जं तुमं मेखरेयहे ॥ ९७ ॥

[illegible] पम्मु पुने निहि गेनु निमरेमवदगेहन्नि । तत्थ्विमरस मयं संपज्जिस्सइ तुह मणिउं ॥ ९८ ॥

[illegible] निम्मलीए सुमए निम्मुक्मो विहेयव्वो । जम्हा धम्मायत्ता मणेडन्नि य सुक्कसंजोगा ॥ ९९ ॥

[illegible] उत्तरगुणीन गहीअ सुम्मभत्ति पत्तेहिं । तह पुण्णमुदएण रिद्धीवुद्धीमसिद्धीन्नं ॥ १०० ॥

[illegible] लणी पत्तो घमरो सुरावय सुरिय । कुमरोऽवि गयणमउनगयरं चिंतइ इम चित्ते ॥ १०१ ॥

[illegible] सहुरगिह गंतुं गह झुझड उादन जउं तत्र । तो मयणमंजरीए रूव काउ जगाम तिहिं ॥ १०२ ॥

[illegible] निग्निसा [illegible] रयत्ति गाडयरं । कत्थ गया आसि तुमं वेणावीया पुणो अनुणा ॥ १०३ ॥

[illegible] सह नीया सेयराइमेलाइ । आलिगु रयणदेव रयणसेहरसुणरेत्र ॥ १०४ ॥

[illegible] नउ सो भणइ तहि कुमारिया पुत्ता । [illegible] आइ म कुवारे मुनु कउरि गउं न मुणे ॥ १०५ ॥

[illegible] उम्मुदूउ [illegible] नगिहमि उइ रत्ता । नरमसेमलकद्धे सुहम्म मयरथ पचत्रिया ॥ १०६ ॥

[illegible] तम्हि [illegible] न दिह्रो । तत्तो वत्रिनु राया चित्तचित्तं नेय सो जत्तो ॥ १०७ ॥

[illegible] । [illegible] सो निरोहूणं । तो जाउं परिसाउं सह [illegible] मदीनाहो ॥ १०८ ॥

अह कहमागओऽवि हु गओ स जामाउओऽम्ह गेहाओ । अहवा चिंतारयण कह ठाइ पुरे अपुन्नाण ॥ १०९ ॥
तो तेहिं सुत्रा सुत्ता करे धरित्ता कह स नाणीओ । तस्सासि तुमं दिन्ना वरिसम्मेयंम्मि य विवाहो ॥ ११० ॥
अह छिंदिय लेहमवणीनाहो संपेसए निय दूअं । पुरविजयवद्धणम्मि य ॥ रयणसेहरमहीसस्स ॥ १११ ॥
तस्स कहिआसु सया अम्हेहिं मयणमजरी आसि । दिन्ना तुम्हगयरयणचंदनामस्स सो इत्थ ॥ ११२ ॥
लहु पेसियवओ सो वीवाहो इत्थ पच्छरे होही । इय तेण तत्थ गन्तु कहिओ संदेसओ तस्स ॥ ११३ ॥
इय सुणिय सो ससेओ उत्तरमेय पच्छइ कुमारो । तुरयारूढो केणवि अवहरिओ वेरिणा मज्झ ॥ ११४ ॥
कत्थवि तदीयवत्तावि हु नो पत्ता नरिंद अम्हेहिं । इय सिक्खविउ दूअं विसज्जिओ तेण वेगेण ॥ ११५ ॥
लेह वाइय राया इय जायइ खीणदीणचित्तो सो । संसारो हु असारो गरोयकरुय विनेओ ॥ ११६ ॥
ठाणडुगेऽवि डुक्ख तिक्ख समकालमेव संपन्न । सुयजामाउअलाभे कि किज्जइ कम्मवेरि पुरो ॥ ११७ ॥
सामा खामा काणा खुज्जा कइयावि कुट्ठियकुरूवा । जाया सुया तम्मिकिय सुडुक्खिया हेमसुन्दरिया ॥ ११८ ॥
रायावि विम्हियमणो तेहिं दोहिवि सुंदरी पुट्ठा । तुह किमिह विसरिसाइ रूवाइ कुमारि दीसंति ॥ ११९ ॥
तीए वुत्त समए रहस्समेय कहिस्समवियप्प । ज नाणाविहरूव पयासियं भणु नमीउय ॥ १२० ॥
तम्मि य चेव दिणे सा रत्तीए अजणा अदिस्सगी । जमिया पञ्चेहमिमा पुरे जणुत्ति निसामती ॥ १२१ ॥

---

१ नानीत २ वर्षे एतस्मिन्

एगमि गिहे नणिय सुयाइ विज्जाहरीए इय वयणं । वत्ते सखित्ततया पज्जणीकुरु सयसामग्गिं ॥ १२२ ॥
मधित्ता दिणनादएण स्यमेयघनादनामेण । पन्नत्तिनामधिज्जा विज्जा ससाहिया अत्थि ॥ १२३ ॥
तेण गिरिनाजितदएनत्ता अज्ज पवत्तिया रणे । अन्न च कनयाजुयमवणिचरीखेयरीनाम ॥ १२४ ॥
आणीयमत्थि सायसपुनसयुगरमणीय । नट्टकलाकोसल्लाहार सार मणुयलोए ॥ १२५ ॥
तज्जुग्ग नेयरथ जोयणजोगोवजोगमाईय । तणयाएसेण मए नेतय तज्ज वेगेण ॥ १२६ ॥
तम्हा सझीकुर पुत्ति अज्ज मामगिय समग्गमवि । तीए वुत्त निहिया तउ इमा गयणमग्गेण ॥ १२७ ॥
चत्रिया लत्रियायारा तउ जुय मयणमनरीवि मणे । कोऊहल्लमतुल्ल धारती पत्तिया तयणु ॥ १२८ ॥
मंदियडमरज्ञोपती सपत्ता मंद(दि)रे जिणिंदस्स । खेयरखयरीनरनारिसंकुल सुरहिगधवर ॥ १२९ ॥
दिठ्ठ दिट्ठीइ इमाइ आइजिणरायबिंबमुज्जअय । सुकयसमुज्जलरासिरइयमिव वेहसा न(नु)यणे ॥ १३० ॥
तो तीइ रयणचदस्स मुखकरेण कमलपुगुमेहिं । अञ्जचिउ जिणिंदो समुग्गउ किरि दिणिंदुव ॥ १३१ ॥
तो मधुरंठमेसो खग्गो मग्गोरएमउ सामि । तुममिउ जयरगरस धम्मरमग्ग(खग्ग)स्स ॥ १३२ ॥
निरवधराण वधू असहायाए तुम सहाउऽसि । निस्सामियाए सामी गामी निवाणनयरस्स ॥ १३३ ॥ युग्मम् ॥
इयाइ थुणिय देव गेरे धारिजु मधजाणेण । पेक्खामेन्समागम्म चित्तरम्मी समासीणो ॥ १३४ ॥
एत्थंतरम्मि मारावेयारा रयणमेहआ कुमरी । अमरीय रूयसोहग्गअगाआ नच्चिया तत्थ ॥ १३५ ॥

तस्सघनचणकसाकोमल्लमणनतुल्लमिरिकिचा । जाउ रजियलोयणमणो जणो जिणहरे सयलो ॥ १३६ ॥
तत्तो जिणजत्तोवागयाण लोयाण मणचमक्कार । जणयंती नच्च सच्चेउ तिर्हि मयणमंजरिया ॥ १३७ ॥
तीएवि तहा विहिउं सोउं चित्तम्मि जिणसिरपमोउं । जइ तप्पुरउ अमरीउ किंकरीउव्व स गणेइ ॥ १३८ ॥
नच्चित्ता निवपुरउं पिउपास मयणमनरी पत्ता । तेणवि(य) मिलेहिंसलोयणेहिं दिठा य पुत्ता य ॥ १३९ ॥
जणयसएवसि नंदिणि जाणसु तुमं अप्पणो चरियमसिलं । तो तीइ नियसरूवं सयमपि य साहिय पिउणो ॥ १४० ॥
मग्गेहे तुह सरिसा कन्ना का अत्थि तुज्झ नामेण । समए समए नचनवनेसधरा नणु नच्चिय त्थि ॥ १४१ ॥
सा का कहसु ममग्गे जइ नच्चई सच्च मयणमंजरिया । तीए वुत्तं नाह मुणामि तविसलनियसरूवं ॥ १४२ ॥
धुत्ता सत्ताणेगे धरति रूवाइ विविहरूवाइ । कूडकवडाण तेसिं को पार जाइ धीमंपि ॥ १४३ ॥
सतय ताय तए महिकछविसलिय महाराय । जमणापुच्छिय पियरो अप्पा परणाइउं य मए ॥ १४४ ॥
रन्ना भणिय नंदिणि सुकुकय समयमप्पणो मुणिउ । सो संपइ तुज्झ पई कत्थ गउं दिवरूवमउ ॥ १४५ ॥
तत्तो तीए दिठो साहावियरूवधारउं नत्ता । तप्पाससमासीणा हिठा तह रयणमेहलिया ॥ १४६ ॥
जाणाविउं य जणउं ताय इम पस्स पुत्तिजत्तारं । तो तेणाहूउं सो समागउं सविहमेयस्स ॥ १४७ ॥
तेणुत्तमहो नणु रयणचंद कत्तो नउ तमाइ इमो । परितो परिच्छमतो सुनेलसेलस्स कज्जरसा ॥ १४८ ॥
निवनरवमागउंऽहं इइ वुत्ते सुट्ठु हिठ्ठुचेण । सिरिहेमचंदराएणाणीउं नियपुर कुमरो ॥ १४९ ॥

तो पवत्तसो रद्मा पासाए ठाविउ रयणचंदो । सो ताहिं सम जोए भुजइ रजइ मण तासि ॥ १५० ॥
पिउणा पुज अह मयणमंजरी कहसु अज्ञ मह वच्छे । तुह रूवधरो को आसि मग्गिहे नवरूवधरो ॥ १५१ ॥
[illegible] गउ सो एरिंह यत्तामित्तपि मज्झ अकहित्ता । विन्नायवइयरा सा पियरं पइ जपइ कुमारी ॥ १५२ ॥
तुह जामाउयसिक्खियमेय मयपि ताय जाणाहि । तत्तो १जियचित्तो राया तस्सत्तिमज्झियुणइ ॥ १५३ ॥
नूणारिणोऽवि एव रूवपरावयकारिणी विज्जा । अहह कह सपज्जइ परमेस सुलज्जपुरुष्टदउ ॥ १५४ ॥
तत्तो छुगुणियनेह पहूयर नरयरो अपासिसु । नियपुत्तिनिरज्जसेस बहुमन्नइ रयणमेहक्खिय ॥ १५५ ॥
अह दरिय मेपनाउ नाउ केणावि नेव विज्ञाए । तज्जज्जरयणमेहक्खमामुत्तयमुच्चसेक्खमि ॥ १५६ ॥
सुरसनगेहनामे जरतनिज्झरणनीरअजिरामे । अइठज्जरुउरुद्दतदगरूनखारअलुद्धमणो ॥ १५७ ॥ युग्मम् ॥
सपत्तचित्तरयण हमचदण सवमपि विट्य । विज्ञावल्लेण तस्स य जणाविउ विक्खसिय कुमरो १५८ ॥
वाणा वाणादाणनुमाणखयर नरिंदनिद्दमा । पमिसेहित्तु कुमारो एगागी चल्लिउ सासी ॥ १५९ ॥
पत्तो यमनमउ दिहा धिहा य तत्य यणनाउ । पइमोएण रयती पलोइया रयणमेहक्खिया ॥ १६० ॥
१ सयर परमउहर मज्झीजर अज्ञ जुज्झक्कज्झम्मि । इममकोसिय एव तप्पासमुवागउ कुमरो ॥ १६१ ॥
तना तुागनुन्नग जुगज नमि पराप्परममज्जा । निद्धुरपहारविहुर त किचा तक्खणा जिचा ॥ १६२ ॥

१ भ्रातुवधान् २ स भार्तीन्

तस्साउहमप्पकरे अकरिंसु कुमाररयणचदक्को । नियधायनेयणत्तं सज्जीकुणइ सकरुणप्पा ॥ १६३ ॥
तं खयरमोमहीए सरोहणीयाइ मीलणरखेणं । सयसुरयारपरा धरायले उत्तमा पुरिसा ॥ १६४ ॥
तत्तो रंजियचित्तो खयरो आलिसु अचाणो नरिंद । पप्फुल्लकमलनयणिं परिणाविय रयणमंजरियं ॥ १६५ ॥
अप्पइ पमोयपुलयकियकाउ रयणचंदकुमरस्स । अइपुक्ख धणोह खक्कगकोमीइ परिसंत ॥ १६६ ॥
सो सपत्तकलत्तो जुत्तो खयरेहिं अणुचरेहिं च । स समागउ नियगिहं ससिणेहं राइणा दिट्ठो ॥ १६७ ॥
सम्मत्तियसजुत्तो सुहेण काले गमेइ तद्देसो । रयणत्तयसजुत्तो मुणिव मयमाणनिम्मुक्को ॥ १६८ ॥
अह जोडारिय राय कुमरो विन्नवइ देव गच्छामि । पियरो मविरहउडग्गिदूमिया तत्थ वट्टंति ॥ १६९ ॥
ज तुज्जेहिं आदिसा कक्षा एसा मए नियमईए । उयाहिया मणहिया स खमियव्व सु निस्सेस ॥ १७० ॥
सपसद्धुय नयसहा महामाणया इई हुति । रयणायरेण रयणा पत्थरया वि हु गुसगहिया ॥ १७१ ॥
अइउज्जलवियरूअदन्नधयवम(पहिं)कउहसिरसोह । रयणुज्जाअरूप्पसुनगसुदर सुकयकयसोह ॥ १७२ ॥
दिन्न विमाणमेयस्स नायुर हेमचंदनूरइणा । तम्मारहिउ चलिउ कुमरवरो वोममग्गेण ॥ १७३ ॥ युग्मम् ॥
विज्जाहरेहिं खयरीहिं परिवुओ गिरिपुराइ पिच्छंतो । पत्तो खणेण पुरविजयनयरे जणयगेहम्मि ॥ १७४ ॥
माइपियराण मिलिउ कहिउ सव्वत्तिएण रम्मेण । पणमिय तच्चरणेसु जिनवई वइयरं नियय ॥ १७५ ॥
रूवसिरिसुरवहूउ वहुउ खगाउ सासुयाण पए । आमीनयणेहिं सुपेसलेहिं अभिनंदियाउ य ॥ १७६ ॥

पुत्तंमि तम्मि सव्वत्तयम्मि दिट्ठम्मि दिट्ठिजुयलेण । हरिसुल्लसिरसरीरा मायापियरो खहु जाया ॥ १७७ ॥
सम्माणिउं य बहुमाणिउं य सयोऽवि सयणजणवग्गो । बद्धावकाराईपयाणउं परमविणएण ॥ १७८ ॥
अह बहुजोगमिड्ढि समणुहवतस्स तस्स कुमरस्स । जाया तणया विणयालंकियतणुणो अइसुरूवा ॥ १७९ ॥
पव्वारणय विहियं नरवइणा विजयरज्जपुरम्मि । अप्पाणं धन्नतम अन्नहिय मन्नमाणेण ॥ १८० ॥
विणिवेसितु कुमार कयावि रज्जम्मि कोसलरज्जम्मि । धम्मट्ठाणेसु तहेव हीणदीणेसु नियदव ॥ १८१ ॥
दमघोसायरियाणं तप्पुरप्पेरणगयाण वणे । पासे पवज्जसिरिं पवन्नउं पुन्नउदएण ॥ १८२ ॥ युग्मम् ॥
चिरकाउ पालिय संजम च पव्वाखियाइमखपूर । तियसालयमालयसयणमोहरहिउं समणुपत्तो ॥ १८३ ॥
मणुरदरयणचंदो चदोव समुज्जाओ जसकरोहिं । आणदइ चउरचंउरचक्कमरिचक्कुज्जोउं ॥ १८४ ॥
पालइ रज्जपलोयं टालइ रिउवग्गंमज्झसमसेस । बहुमन्नइ धम्मियजणमणुगच्छ रज्जमणुकखइ ॥ १८५ ॥
पुरिसेणेगेण य अन्नयंऽन्नदिवसे समेच्च विन्नत्तो । देव दयासुंदरनामयम्मि समणुन्नउज्जाणे ॥ १८६ ॥
संपत्तो सत्तामदमोदहरियाढिमनाउजलवाहो । दमघोसमुणिवरिंदो चदो इव सोमलेसागो ॥ १८७ ॥
अप्पित्तु पारितोसियमिमस्स दाण धणंसुयपहाण । अह एस सय चलिउं वदणवक्तियाइ सुगुरूण ॥ १८८ ॥
तिपयाहिण करित्ता वंदित्ता सग्गुरूण पयकमउं । समुचियजमिपएसे आसीणो विणयपणयसिरो ॥ १८९ ॥

१ चतुरचट्टोरचक्रम् २ रिपुवर्गज भयम् ३ अन्यदाऽन्यदिवसे ४ धर्मानुक्रप्रधानम्

अन्नोऽवि जणो धन्नो तत्थ निसन्नो सया सुकयपुन्नो । पाव्वा धम्मरहा सुद्दसमाणाइ वाणीए ॥ १९० ॥
जो जो जया मणयरेण धम्मम्मि कुणइ उज्जोय । उज्जोय पावमहातिमिरसंसारसंहरणे ॥ १९१ ॥
सम्मं सम्मत्तधुरं धरेइ कुद्धरयर धुरीणुय । वह लहु सिद्धिपुरीए लहेइ वास निरायासं ॥ १९२ ॥
निम्मायवं निम्मायचेयसा चियपदण य तिकालं । तप्पडूयापुयमठधसिनसुक्कखाजक्कर ॥ १९३ ॥
पूयापरिणामोऽवि हु जणइ जगावारपारतरणाय । हरणाय दुहसयाण सपजइ सुक्खकरणाय ॥ १९४ ॥
जो जयपहुणो पयपूयणम्मि निरउ जवाउ तह निरउ । अरउ विसयसुहम्मी अरओ सो लहइ परमपय ॥ १९५ ॥
तह पयणमुक्कारो सारो ससारसायरे घोरे । रयणोव अइउदारो धरियव्वो बहुपयत्तेण ॥ १९६ ॥
एसु च्चिय दुहसयहरणो सरणो अणतसत्ताण । जयपूरसमुद्धरणो मरणोवद्दवहरो होइ ॥ १९७ ॥
जो झायइ तिसंझ चियतियपकारमकसयमहग्घा । सो रज्जरिद्धिसिद्धीउद्धिसमिद्धी लहइ धन्नो ॥ १९८ ॥
सयसुयमुज्झिता चुज्झिता परमतत्तजूत्तमिय । मरणखणे जो सरई अणुसरई सिवसिरिं सो उ ॥ १९९ ॥
जो न लहइ मतमियं हीणो दीणो दरिद्दि(द)उ सो उ । रोगी सोगी जायइ दोहग्गी भमइ ससिज्जरु ॥ २०० ॥
गुरुवयणमिय सुणा बहुउ लोउ सुसड्ढियपमोउ । जिणपूयणिक्कताणो जाउ परमिट्ठिझाणपरो ॥ २०१ ॥
अह पुच्छइ सढमउ राया समए भए पुरा पुट्ठं । किं कयमेरिसरिद्धी(द्धि)य जायए जं जए जाउ ॥ २०२ ॥
आह गुरू घवनाणी पुव्वभवे रायगिहपुरे आसि । अइयारंजी तह जइउ य माणिउ रायसेहरउ ॥ २०३ ॥

॥ इति प्रमादपरिहार दृष्टान्त ॥

अ प्रमादपरित्यागकृतोद्योगैर्धर्मोद्यममनोरथा प्रत्यहमनुष्ठेया, इत्येतदुपरि काव्यचतुष्कमन्यान्यध-
रणमाह—

तवोवहाणाइ करित्तु पुव, कया गुरूण च पणामपुव्व।

सुत्त च अत्थ महुरस्सरेण, अह पढिस्स महयायरेण ॥ १४ ॥

तपांस्याचाराङ्गोपाङ्गश्निज्ञापितप्रभृतिसूत्रमत्कानि सिद्धान्तोक्तानि, उपधानानि च श्रीमहानिशीथसूत्रप्रो
क्ता पूर्वं दीक्षाग्रहणानन्तरं कदा गुरूणां च प्रणामपूर्वकं वाचनावसरे वन्दनकक्रियामासूत्र्य, सूत्रं, च पुनरर्थं ।
ई श नाप्यनिर्युक्ति चूर्णिप्रभृतिकं मधुरस्वरेणाहं पठिष्ये महता आदरेण प्रयत्नेनेत्यर्थ । यत उक्तं श्रीजीतकल्पे—

सो अमया गमेउं घेत्तु कुसुमाइ जिणहरस्सतो । एह्यणुसववेलाए सावयजणविहियमेलाए ॥ २०४ ॥
पियदसणमरलोइय जिणबिंब तस्स जत्ति उल्लसिया । तो सुरहिपुप्फमालइमालाए महइ जिणनाह ॥ २०५ ॥
चउत्तसीए नमिउं गमिउं पारोदउं पुरा विहिउं । चउविहजोगसमिद्धी समज्जिया रज्जसपत्ती ॥ २०६ ॥
सपप्प काउधम्म पुत्तस्स रयणमेहरनिवस्स । पत्तो पुत्तुदएण अन्नगसोहग्गससग्ग ॥ २०७ ॥
जिणपूयाइ जमज्जियमइपुनमजयहिमगिरिसरिम्म । त सपइ तुह नरवर इत्थवि धम्मे धिई जाया ॥ २०८ ॥
पालित्ता अमरत्त लहित्तु तत्तो नरिदतणयत्त । सजममाराहित्ता गता तुममरत्तयं गया ॥ ॥ २०९ ॥
इय सोच्चा नियनित्त रंजियचित्तो नरेसरो जाउं । अच्छायपइविरत्तो धम्मथिरत्त चिर पत्तो ॥ २१० ॥
सूरिं नमित्तु नियगिहमागच्च सुमच्चमग्गयपूमई । सावयधम्म सम्म जहुत्तविहिणा अपालिंसु ॥ २११ ॥
इय रयणचदचरिय निसुणिदपइंग्गर निमामित्ता । कुणह जिणच्चणमणह अणुहवह जहा सिवसुहाइ ॥ २१२ ॥

॥ इति श्रीजिनार्चायां श्रीरत्नचन्द्रदृष्टान्त ॥

अथ क्रमागत प्रमादपरिहारोपदेशमाह—

दुक्ख सुनिरक्क नरए सहित्ता, पचिंदियत्त पुण जो लहित्ता ।
पमायमेवाह गमिज्ज काल, सो लंघिही नो गुम्मोहजालं ॥ १३ ॥

व्याख्या—दुःखमिति दुःखितानि खानि इन्द्रियाणि यत्र तत् दुःखं, सुतरामतिशयेन तीक्ष्णं कटुकमुग्रम्, नरान् कायन्तीति नरका जातावेकवचनं, सहित्वा विषह्य, सप्तसु श्वभ्रेषु दुःखान्यनुभूय ततः क्रमेणैकेन्द्रियादिजातिषु परिभ्रम्य ततश्च द्वित्रिचतुरिन्द्रियेषु, ततोऽपि पञ्चेन्द्रियतिर्यक्षु, ततश्च प्रभूतसुकृतान्युदयेन पश्चान्मानुष्यजन्मासाद्य ततोऽपि श्रामण्यमुपचर्यैवमुत्तरोत्तरपदवीमुर्वीमारुह्य यः पुनः पुमान् प्रमादसेवया गमयेत् कार्ये स दुर्मतिः कुत्र मोक्षं यास्यतीति का वार्ता। यतिना विशेषतः प्रमादसेविना न भाव्य। अत्रार्थे मथुरामङ्गुयक्षज्ञातमुदाहरिष्यते—

अत्रास्ते मथुरा नाम पुरी पृथुतरा श्रिया। राजते मन्थरो गत्वा यत्र योषिज्जनो घनः ॥ १ ॥

यस्यामश्यामवदना न हि शून्यपदाश्रिता। धनिनोऽघपक्षाश्चित्र धनायन्तेऽलसाशयः ॥ २ ॥

तत्राचार्य साधुचर्याचर्यं पर्यायशालिन। मथुरामङ्गुनामाऽऽगाद्विहरन् भूमिमम्बरम् ॥ ३ ॥

अवेत्य क्षेत्रमास्थानृत्सश्रद्धश्राद्धबन्धुरम्। तस्थिवान् सपरीवारो विहारोद्विग्नमानसः ॥ ४ ॥

साज्यैर्भोज्यै रसमाज्यै पक्वान्नैश्च सदन्नकै। यथा यथाऽऽस्तिकमतेः पोष्यते जकिरागतः ॥ ५ ॥

तथा तथा प्रमादाम्बु पूरैरम्भोधिवद्भृत। मानमायोर्मिसङ्कीर्णः क्रोधोद्यद्रूपानलः ॥ ६ ॥

वसतिर्वासयोग्येयं शीतवातातपापहा। प्राप्यते वस्त्रपात्रादि सुखेनास्तिकवर्गतः ॥ ७ ॥

---

१ स प्रमादोऽष्टधा—पमाओ य जिणिंदेहिं भणिओ अट्ठभेयओ। अन्नाण ससओ चेव मिच्छानाणं तहेव य। १। रागो दोसो मइब्भंसो धम्ममि य अणायरो। जोगाणं दुप्पणीहाणं अट्ठहा वज्जियव्वओ। २।

यच्छन्ते [illegible]प्रदव्यादिमन्याद्यादीनि मादरम् । रसर्द्धिसातसङ्गे स गौरवे सुतरा श्रितः ॥ ८ ॥
विमर्श व्यर्थमालीयषु क्रेनॉर्दिशानिशम् । आत्मासौ क्रियते दुःखी चिह्नरोत्यश्रमेर्ज्जृशम् ॥ ९ ॥
स्थानस्थस्यैव मे धेव इत्यैत्य निजे हृदि । आर्यमङ्गु मर्दवास्यात्तत्र प्रतिवन्धजाकृ ॥ १० ॥
[illegible]राधो[illegible]पि पर्यन्ते तत्प्रमादविचेष्टितम् । विपद्य व्यन्तरो जज्ञे पुरीनिर्धमनाध्वनि ॥ ११ ॥
यत्सूरेरधिपता ही प्रमादोऽयो महान् । तादृग् युगप्रधानोऽपि येनेत्थं हि विडम्ब्यते ॥ १२ ॥
विभङ्गज्ञानो ज्ञात्वा [illegible]नरो[illegible]त्मनामन । पश्चात्तापपरः सूरिर्निनिन्द स्वीयचेष्टितम् ॥ १३ ॥
हा मया गुरुमुत्सृज्य श्रवयापि जिनमतम् । रसगृध्नोऽयमाचर्य प्रमादवशवर्तिना ॥ १४ ॥
नाराद्ध सक्रिया धर्मोऽशर्मोदयविनोदन । हहा कथं नविष्यामि साम्प्रतं दुर्गतिं गतः ॥ १५ ॥
विमर्शयितेति यत्नोऽन्ययक्षो यदाऽनिलाकयन् । यक्षनिर्मास्यतो दीर्घा निष्कास्य रसना स्थित ॥ १६ ॥
[illegible]र्शानां यतीना स दर्शयत्यनुगामरम् । त वादृशमवेक्ष्यैत साहुविस्मितमानसा ॥ १७ ॥
कोऽस्यासे राक्षसो यक्षो भूतो वा व्यन्तरः गुरुः । स ब्रवीतु किमिदं स्यामुखाद्यसि(ति) खोलिकाम् ॥ १८ ॥
[illegible] स प्राह दुःखार्तं आर्यमङ्गुरहं गुरुः । नाचनामीदृशा रम्यामासोऽस्मि किमहं क्रिये ॥ १९ ॥
[illegible]प्रमादरोषाकुलतर[illegible]त्म[illegible] । गौरवत्रिकदुर्व्यासेराप्तोऽहं दुर्दशामिमाम् ॥ २० ॥

१ [illegible] ॥

जिह्वा सदर्शयन्नसि जनङ्गयोऽहमनारतम् । सर्वाऽप्येतत्कृतो दोष पोस्फुरीति महीस्पृशाम् ॥ २१ ॥
युष्माकमपि चेत्कार्यमार्या परजनश्रिया । तदापं तद्रुत प्राप्य पापव्यापापहारकम् ॥ २२ ॥
अप्रमत्तैर्निर्वर्त्यमेकत्र प्रतिरन्धिनि । न जात्व जावुकस्याशा वर्त्तते चेदसशयम् ॥ २३ ॥
अहं पुनरिदानीं जो किं करोमि क यामि च । स्वकृतं जूरयन्नस्मि दैवदौर्गत्यदूषितः ॥ २४ ॥
उदित्वैतत्पुरस्तेषामहस्योऽजूत गुह्यक । दुर्दशामीदृशीमाप हृदि ज्ञानधरोऽपि स ॥ २५ ॥
तदन्यैः साधुभिर्धन्यैस्तत्त्वार्थकैविशेषत । न दातव्य प्रमादस्यावकाशो लेशमात्रत ॥ २६ ॥

॥ इति प्रमादपरिहारे दृष्टान्त ॥

अथ साधुभि श्राद्धैश्च प्रमादपरित्यागकृतोद्योगैर्धर्मोद्यममनोरथा प्रत्यहमनुष्ठेया, इत्येतदुपरि काव्यचतुष्कमन्यान्यधर्मकृत्याचरणप्ररूपणापरमाह—

तवोवहाणाइ करित्तु पुव, कया गुरूण च पणामपुव्व ।
सुत्त च अत्थं महुरस्सरेण, अह पढिस्स महयायरेण ॥ २७ ॥

व्याख्या—तपास्याचाराङ्गोपाङ्गप्रज्ञापित्तप्रभृतिसूत्रसत्कानि सिद्धान्तोचानि, उपधानानि च श्रीमहानिशीथसूत्रयोग्यानि कृत्वा पूर्वं दीक्षाग्रहणानन्तर कदा गुरूणा च प्रणामपूर्वकं वाचनावसरे वन्दनकक्रियामासूत्र्य, सूत्रं, च पुनरर्थे । अर्थं टीकाभाष्यनिर्युक्तिचूर्णिप्रभृतिकं मधुरस्वरेणाहं पठिष्ये महता आदरेण प्रयत्नेनेत्यर्थ । यत्त उक्तं श्रीजीतकल्पे—

"[illegible]गेसु एस संवच्छरमणूणा ■ उ जं जमि। से तम्मि थेर पीरो पाउग्गो गो य कालो य ॥ १ ॥
तिवरिसपरियागस्स ■ आयारपकप्पनामअज्झयणं। चउवरिसस्स य सम्मं सूयगडं नाम अंगंति ॥ २ ॥
दसकप्पव्ववहारो संवच्छरपणगदिक्खियस्सेव। ठाणं समवाओऽवि य अंगे ते अट्ठवासस्स ॥ ३ ॥
दसवासस्स विवाहो इक्कारसवासयस्स य इमे उ। खुड्डियविमाणमाई अज्झयणा पंच नायव्वा ॥ ४ ॥
चउद्दसवासस्स तहा आसीविसभावणं जिणा बिंति। पन्नरसवासगस्स य दिट्ठीविसभावणं तह य ॥ ५ ॥
सोलसवासाईसु य इक्कुत्तरवड्डिएसु जहसंखं। चारणभावणमहसुमिणभावणातेयगनिसग्गे ॥ ६ ॥
एगूणवीसगस्स य दिट्ठीवाओ दुवालसममंगं। संपुन्नवीसवरिसो अणुवाई सव्वसुत्तस्स ॥ ७ ॥"

श्रीमहानिशीथेऽप्युक्तं अष्टप्रकारविनयानुष्ठानमध्ये निषिद्धानुष्ठानानां मध्येऽनुपधानकृतस्य महादोषत्वं, यथा—"[illegible] एवं गोयमा जे केई अणुवहाणेणं सुयमत्थं नाणमहीयति अज्झावयंते वा समणुजाणंति तेणं महापाव- कम्मा महागुरुसुयनाणस्सासायणं पकुव्वंति। से भयवं जइ एवं ता किं पंचमंगलस्स णं उवहाणं कायव्वं। गोयमा पढमं [illegible] इहा, एवं सव्वमवि सुयनाणमणुसज्जियव्वं असमसत्तिरिमित्त जाव सत्तसमोज्जति ता सव मा य अन्नाणाओ [illegible] गोयमा इमाए विहीए पंचमंगलस्स णं विणओवहाणं कायव्वं" इत्यादि। एतादृशोपधानतपःकरणपूर्वकं सिद्धान्तपठनं सुकरं, अन्यथा तु महदनन्तसंसारवृद्धिः। "एतद्विधिना कदाऽहं सूत्रपाठी स्यां?" इति मनोरथ

श्राद्धगाधुनिर्विधातव्य इति तात्पर्यार्थः । श्रीउत्तराध्ययनेष्वप्युक्तं—"वसे गुरुकुले निच्चं जोगवं उवहाणवं । पिय करे पियं वाई से सिक्ख लद्धुमरिहई ॥ १ ॥" इत्यादि ।

अग्रेतनकाव्येऽपि मनोरथानाह—

कमठवाहीहरणोसहाणि, सामाइयावस्सयपोसहाणि ।
सिद्धंतपन्नत्तविहाणपुव्व, अहं करिस्सं विणयाइ सव्वं ॥ १५ ॥

व्याख्या—कर्माष्टकमेव व्याधिस्तस्य हरणे भेषजोपमानि । सामायिकं च आवश्यकशब्देन चतुर्विंशतिस्तववन्दनप्रतिक्रमणप्रत्याख्यानद्वयोत्सर्गपौषधानि । कदा सिद्धान्तप्रज्ञप्तविधानपूर्वं सूत्रोक्तविधिमुख्यतया । अहमेतानि षडावश्यकानि करिष्ये ? अथ चाग्रेतनकाव्यवक्ष्यमाणविनयदशाकवैयावृत्त्यादि सर्वं धर्मकृत्यं कदाऽहमाचरिष्ये ? इत्यपि मनोऽभिलाषः श्रेयस्कामेन कर्त्तव्य एवेति भावार्थः ॥ १५ ॥

भूयोऽपि धर्मकृत्येच्छामाचष्टे—

आणं गुरूणं सिरसा वहिस्सं, सुत्तत्थसिक्खं विउलं लहिस्सं ।
कोहं निरोहं सयलं चइस्सं, कया अहं मद्दवमायरिस्सं ॥ १६ ॥

---

१ (सामायिकं च) चारित्रेष्वावश्यकेष्वपि च मुख्यं, तेनादावुपन्यस्तं । २ केशोत्तारणमल्पमल्पमशनं निर्व्यञ्जनं भोजनं, निद्रावर्जनमङ्गिमज्जनविधित्यागश्च भोगश्च नो । यान सत्कृतपापसामविरतं येषामिदं च क्रिया, तेषां कर्ममहामयः स्फुटतरं पुष्टोऽपि हि क्षीयते ॥ १ ॥

सामी तस्स निरामी जासी मदुरक्कराण पयणाण । सुपजूयकचणवसू वसू सुविक्खायसिरिसेघी ॥ ४ ॥
जाया तस्स सघिणया सेणो सिद्धो य नामउं तणया । धम्मम्मि सादिक्खासा सपिवासा परवयारम्मि ॥ ५ ॥
तत्थमया कयाऽवि हु संपत्ता सीसर्चदसूरिंदा । भुवणम्मि नणु दिणिंदा इव जे जयवुरुहबोहे ॥ ६ ॥
पणिरसो तप्पासे पासे मोहस्स छिंदिऊण लहु । सेणो मुणित्तु धम्म दिक्ख कम्मारिपक्खिवक्खं ॥ ७ ॥
गुरुपयजणयजणणीपाउणपढणो गिहम्मि निवसेइ । सिद्धो सुविसुद्धमई अईव इय चिंतिउ लग्गो ॥ ८ ॥
कइया उज्झियगिहवासपासमुम्मूलिऊण विसयाण । गिण्हिस्समहं संजममसजम दूरमुज्झंतो ॥ ९ ॥
परिचत्तमित्तसंगो अणोयगाई गोविऊण दढ । गुम्मुय गुहज्झणुज्जाणजलमज्झम्मि चिट्ठिस्स ॥ १० ॥
पइयाऽह गुरुरूण नूण विणय समाइरिस्सामि । पयपंकयजमरतुल्लं सेवारसिउ धरतो य ॥ ११ ॥
कइया गुरुहिं सम रमंतउं संजमम्मि आरामे । नाणाविहदेसेसु अप्पडिबद्धो चरिस्सामि ? ॥ १२ ॥
कइया परवावार दुवार वारिऊण नीसेस । निस्सेयसपुरमग्गं पडिवज्जिस्सामि निरवज्जो ॥ १३ ॥
होही दीहो सो कोऽवि कोविउं फुडाणेहिं फुडगिरा । उवसमरसनिम्मग्गो रोसकसाय चइस्सामि ॥ १४ ॥
काउंगुपहाणाई महानिहाणाइ गुणरयणाण । कइया अणोरगाइसुत्तमहय पढिस्सामि ॥ १५ ॥
कइयाहमप्पदेहे निरीहजावं धरित्तु धीरमणो । उवसग्गवग्गमसह सहिस्समुग्गाहमावन्नो ॥ १६ ॥
समिइंउ पंच तहा गुत्तीउ तिन्नि महव्वए पंच । सीलंगाणऽठारससहस्साइं कया वहिस्सामि ॥ १७ ॥

कइया गहिस्सु घराए घरए मुगुरूए मेरमाणोऽहं । गामागरनगरेसु अप्पडिबद्धो चरिस्सामि ? ॥ १८ ॥
कइया गयाणराहो नाहो होऊण मयमत्ताए । पत्ताण पत्तरेहो देहोनगरणसुनिम्मुक्को ॥ १९ ॥
वेरग्गरंगरामियचित्ता मत्तोनयाररगिह्नो । निरमणिरमणकहिउं य अहयं जविस्सामि ? ॥ २० ॥जुग्मम् ॥
इमाज्जुहमपारद्दमाआमाउनिउ गयाकाउ । काउ अरक्कमेई सिद्धो सुपसिद्धमाहणो ॥ २१ ॥
अह अन्नया ममेउं मेणमुणी मिद्धजायर दट्ठुं । तत्थ पुरे पोरगणाइन्ने धनेहिं पडिपुन्ने ॥ २२ ॥
मेणो गयं पमाई माई पाई अडीयरयणाए । गहेउ न तहा मम्म चरणे मरणे सपुन्नाए ॥ २३ ॥
व दोऽवि एगवाए मिद्धिया खुडियाउ महुरयाणीए । अमुन्न उवएमे दिता पइहति जा तत्थ ॥ २४ ॥
अह दियतोगरमउं तागुवरिं निरमिउं अमणिघाउं । तन्निग्घायरसेण खणेण निच्चेयणीभूया ॥ २५ ॥
तदुक्खदुक्खियमणो नाउं परियणगणो ममग्गोऽवि । किमकम्हे हा जायं दुवेऽवि पञ्चत्तमावन्ना ॥ २६ ॥
नत्थन्नया ममेउं गेउं निम्मउगुणेहिं देवाणं । केवलनाणप्पवरो जुगधरो नाम सुमहप्पा ॥ २७ ॥
एगवरतामगाहेउं मिद्धी रगुनामउं ममायाउं । सुणिउं धम्मुवएसो पावपवेसोवसमहेऊ ॥ २८ ॥
अह निद्दिता मुणिंदो पुट्ठो दिट्ठेण सुयगइविसेसं । मोहम्मकप्पगमणं कहिय सिद्धस्स गिहवइणो ॥ २९ ॥
मेणो मदिहि गरयुरेसु अयगारमासु मपत्तो । किं कारणमित्थ पहू ? गईविसेसो जमेरिसउ ॥ ३० ॥
सिद्धो सुमगवाणो आसी निवर्गतऽवि परवासे । जइधम्मधरणरसिउ तिसिद्धे तह समयमग्गम्मि ॥ ३१ ॥

सेणो मुणी वि जाउ सपमाउं सयया सिढिलचित्तो । न हु मुणिधम्मे रम्मे रइभावओ मणागमवि ॥ ३२ ॥
पएण दंतणा तेसिमासि एयारिसो गइविसेसो । एगे सामन्न पि हु पत्ता पत्ता न वेरग्ग ॥ ३३ ॥
अवरे परे वि मत्ता सत्ता दंता जिइंदिया हुंति । तेसिं अप्पिढ्ढिमहिढ्ढिनिज्जराए गई जणिया ॥ ३४ ॥
ते धन्ना कयपुन्ना गिहिणोऽवि हु जे धरंति वेरग्ग । मुणिणोऽवि सप्पमाया न साहुरेहावहा हुंति ॥ ३५ ॥
एय निसम्म मम्म गिहवासविरत्तया जणा जाया । नाणी जुगधरोऽवि हु विहरइ अन्नत्थ महियलए ॥ ३६ ॥
एव ये सुमनोरथान् शिवपुरीसंप्रापणे सद्रथान्, कुर्वन्तीह गृहस्थिता अपि रता. सद्धर्मकर्मोद्यमे ।
ते शुद्धस्थिरमेधस सुमनसः श्रेय सुख शाश्वत, सेवन्ते खलु सिद्धवत्तदितरे स्युः ससृतौ भ्रामका. ॥ ३७ ॥

॥ इति सुमनोरथोपरि सिद्धदृष्टान्तः ॥

अथोत्सूत्रपदोद्भावने महादोषसंजयमाह—

हवंति जे सुत्तविरुद्धभासगा, न ते वरं सुठुवि कठ्ठकारगा ।

सछंदचारी समए परूविया, तदंसणिछावि अईव पाविया ॥ १९ ॥

व्याख्या—भवन्ति ये सूत्रविरुद्धभाषकाः सूत्र सिद्धान्तस्तस्माद्विरुद्ध विपर्यस्त भाषन्ते ते तथाविधा उत्सूत्रवक्तारो
नाम्ने न वरं न श्रेष्ठाः । किंभूताः ? सुष्ठु सुतरा कष्टसोढारोऽपि शीतातपयानक्षुत्पिपासाद्यतनुतनुक्लेशकारका अपि

सन्त । ते किंभूता ज्ञेया ? स्वच्छन्दचारिण स्वेच्छाविहर्त्तार समये सूत्रे प्ररूपिता प्रोक्ताः । अथ च तद्दर्शनेऽपि तन्मु-
त्तरेन्द्रणमनीयापि कृता सती अतीव पापैव पापिका ज्ञेया दुष्कृतोत्पादिकेति काव्यार्थः । यत उक्तं श्रीबृहत्कल्पे—

"उस्सुत्तजासगा जे ते दुक्करकारगा वि सच्छंदा । ताण न दंसणं पि हु कप्पइ कप्पे जउ जणिय ॥ १ ॥"

"जे जिणवयणुत्तिन्न वयणं जासंति अहव मन्नंति । सम्मद्दिट्ठीण तद्दंसणं पि संसारवुड्ढिकरं ॥ १ ॥"

अत्रार्येऽनार्य(पे)स्फुरच्चातुर्यसावद्याचार्यस्वरूपं प्ररूप्यते—

पयडं निरवज्जं सज्जिय जो जासई य सावज्जं । उस्सुत्तमणुवयंतो सो दुग्गइजायणं जवइ ॥ १ ॥

जह सावज्जायरिउं तरिउंऽवि हु रुद्दजवसमुद्दम्मि (ह तु) । पुणरवि जवम्मि पडिउं महानिसीहम्मि वागरिउं ॥२॥

सिरिवीरेण गोयमपुरउ तस्सेव पवमज्जयणे । तह तस्सरूवमहव मदमई वि हु कहिस्सामि ॥ ३ ॥ युग्मम् ॥

किं तेण पावियमेरिसम्मि पुट्ठम्मि सामिउं वीरो । गोयममुद्दिस्सेम पयरूत्थ कहिउमाढत्तो ॥ ४ ॥

चउवीसियाइ पवाइ आसि अरूकतणतकालम्मि । अन्ना किर चउवीसी सीसीकयदेवमणुउंहा ॥ ५ ॥

तीए चउवीसइमो जाउ धम्मरिसिनामतित्थेसो । वन्नेण य माणेण मज्झ सरिच्छो पसत्थो ॥ ६ ॥

तित्थे तस्स य जाया अच्छेरा सत्त चित्तचित्तयरा । अह सिद्धिसुह पत्ते चरमजिणे पणयदेवगणे ॥ ७ ॥

जायमसंजयपूआनाम जुवि विप्फुरंतमच्छेरं । बहुय लोयसमूह जाणित्तु असाहुजणजत्त ॥ ८ ॥

अह तेण कालेण तेणं समएणमासि परिसय । नामायरिया बहुसड्ढगेहिं पडिगाहिउ दव ॥ ९ ॥

ते धारेंति चेईहराई सुमणोहराई नयरम्मि । नीयावासम्मि रया दयाविहूणा अजियकरणा ॥ १० ॥ युग्मम् ॥
सिढिलीकयचारित्ता रित्ता तवणियमसच्चसोएहिं । दूरुज्झियलोयजयासका वका गुणविमुका ॥ ११ ॥
निवसंति सुहेण चेइएसु अच्चंति धूवकुसुमेहिं । देवे सेवंति य सयया वि पचप्पमायाइ ॥ १२ ॥
सवे सत्ता पाणा जीवा भूया य नेव हंतवा । सुहुमा य बायरा तह मुणीहि नोवद्दवेयवा ॥ १३ ॥
एयं पवयणनिस्सदकप्पमरिहंतदेसिय वयण । विंझवणुव गएहिं तेहिं विस्सारियं निउण ॥ १४ ॥
लज्जियपज्जियाइ समुद्धरंति ते चेइयाइ सयमेव । न गणंति जीवहिंस समयायार अवगणिंति ॥ १५ ॥
मेहुणमेगतेण वज्जियमह तेउआउआरज । साहूण साहुणीण समयम्मि य मुणियतत्ताण ॥ १६ ॥
पारिंसु समणलिंग सगं तिविहेण नो विवज्जित्ता । पूयंति जे जिणिंद सय विचित्तेहि महेहिं ॥ १७ ॥
त अणहिगारदोसा पमत्ता मिच्छदिट्ठिणो वुत्ता । वज्जिज्जोइणो य देवद्धगा य वीरेण निद्दिट्ठा ॥ १८ ॥ युग्मम् ॥
तेसिमणायाराए आयरियाण पमायचरियाण । मज्झे मरगयसामलवन्नो कुवलयपदायरिउ ॥ १९ ॥
परमुज्जलो गुणेहिं हसुवच्चतचरणरागिल्लो । पकाउ विरत्तमणो न जमासयसेवउ नवरं ॥ २० ॥ युग्मम् ॥
अमुइ मुहु तवस्सी अणगारो मारवारणकरणरउ । संसारजमणजीरअहियउ हियउ य सत्ताण ॥ २१ ॥
न कयावि हु उस्सुत्त पजरई चरइ मुद्धमग्गम्मि । जिणवयणामयवासियचित्तो रत्तो चरित्तम्मि ॥ २२ ॥
वद्धमाणपारिद्धं सुद्धत हासलिद्धुवयणाई । जणमज्झे पामरथं भणइ पि न सवेइ सो सूरी ॥ २३ ॥

गामागरनगरेसु विहरंतो दुक्खं परिहरंतो । संपत्तो तत्थ पुरे चियवासिमुणीणमावसहं ॥ २४ ॥
सक्कारिओ य तेहिं अब्भुट्ठाणाइणा य विणएणं । धम्मकहाकहणपरो गुरुहिं सो संठिओ तत्थ ॥ २५ ॥
कइवयदिणाणि ठिच्चा तत्तो सो पुणवि विहरिउं लग्गो । नेमिकित्तम्मि ठिई चिर सुणाहूण सोहकरी ॥ २६ ॥
तत्तो दुरंतपंतंगलक्खणा तक्खणाउ ते मिलिया । दुल्ललियवयारमुणीण चक्कोला महामाला ॥ २७ ॥
अह तुब्भे इत्थ पुरे जयंच गुणवंतयाण सिरमुणिणो । इक्कं पुणइ पसत्था वासारत्तस्स चउमासं ॥ २८ ॥
तो तुम्हाऽऽणत्तीए वट्टंताण चेइयाण निच्चत्ती । संपज्जइ किज्जइ सङ्घगेहिं अम्हेहिं तह महिमा ॥ २९ ॥ युग्मम्
इय वयणिं निवयणाइसओ भणियमित्थ सूरीहिं । जइवि हु जिणालयाणं सेवी सियमेहनिस्सेणी ॥ ३० ॥
तहवि हु सावज्जमिमं मम निम्ममचित्तियस्सिणो समणा । घायागिरीणवि नाहमेयमिह आयरामि अहो ॥३१॥ युग्मम्
एवं पवयणसारं निस्संकं तेण वागरंतेण । गुणलयपहेण गोयम सभज्जियं तित्थयरगोत्तं ॥ ३२ ॥
तेणेगजायवरोसीकओ महाकुपरोऽवि जयजलही । अह तेण तत्थ दिट्ठो असमंजससंघमेलावो ॥ ३३ ॥
खिंखिणिगाखिंगीहिं मिलिसु एगत्थ तालिया दिण्णा । दंसो इमस्स दिट्ठं पवरियं सावयाईणं ॥ ३४ ॥
एवं पयविरोहिं निच्चं सुणिरेहिं अप्पचरियस्स । गुणलयपहस्स विहिय सावज्जायरिय नामंति ॥ ३५ ॥
नीयं न परिच्चीए पिच्ची संगो असाहुवग्गस्स । तहवि हु सो नवि रूसइ तूसइ पिसुणेऽवि नेय हिए ॥ ३६ ॥

---

१ सपूरा ·

सुमणोहराई नयरम्मि । नीयावासम्मि रया दयानिहूणा अजियकरणा ॥ १० ॥ जुग्मम् ॥
रेचा तवणियममच्चमोएहिं । दूरुज्झियखोयजयासका यका गुणनिमुक्का ॥ ११ ॥
एसु अच्छनि धम्मपुगुमेहिं । देवे सेयति य सयया चि पच्चण्णमायाइ ॥ १२ ॥
जीवा जया य नय हतया । सुहुमा य बायरा तह मुणीहि नोसहरेयया ॥ १३ ॥
[illegible]मिय वयाणं । निक्खणुप गएहिं तेहिं विस्सारियं निच्चण ॥ १४ ॥
[illegible]नि त चइयाइ सयमेव । न गणति जीवहिंस समयायार अवगणिंति ॥ १५ ॥
[illegible]कीयमह तेउच्चाउच्चारज । साहूण साहुणीण समयम्मि य मुणियतत्ताण ॥ १६ ॥
[illegible]गाइग सम तिविहेण नो विवज्जित्ता । पूयति जे जिणिंद सय विचित्तेहि महेहि ॥ १७ ॥
गारदोमा पन्नत्ता मिच्छदिट्ठिणो उत्ता । धम्मिनोइओ य देवयगा य धीरेण जिणिंदा ॥ १८ ॥ जुग्मम् ॥
[illegible]णाण आयरियाण पमायजरियाण । मज्के मरगयसामलधनो पुयजयपद्धायरिते ॥ १९ ॥
[illegible] ॥ जुग्मम् ॥

अह धम्मो रूवधरो अहवा निज्जरतरू सुरतरू वा । इय चिंतिय तिपयाहिणपुव्विं सा पणमिया पाए ॥५०॥ युग्मम्
संघट्टिओ य सहसा निच्छत्तमगेण हरिसविवसाए । न हु परिसिज्झा मुज्झा तेण य सा साहुणी गणिणा ॥ ५१ ॥
दिट्ठो कुच्छमणेहिं समणेहिं तेहिं तीइ वेलाए । तत्थागएहिं तवंदणत्थमच्चतपावेहिं ॥ ५२ ॥
अह सो सूरी चिट्ठइ तत्थेवाऽसितहसिद्धिपहदाया । मायानिम्मुक्कमणो गुणोअही मुणियसुत्तत्थो ॥ ५३ ॥
मियमहुरमंजुलाए सोमालाए गिराइ जवाणं । सुत्तत्थमुवइसंतो सतो दतो कहइ धम्मं ॥ ५४ ॥
तह घेन सद्दहंति य नहंति तस्साणुचित्तिमगेसु । ससारुविग्गमणा समणोवासगगणा तत्थ ॥ ५५ ॥
तस्स य पच्चाणत्तणे चउदसपुव्वगसारमायाय । गच्छाचारपरत्तगमहानिसीहस्स पंचमज्झयण ॥ ५६ ॥
एसा तग्गयगाहा समणायारम्मि जा निरावाहा । अवइन्ना पन्निपुन्ना गुणेहिं समणाण वहुमन्ना ॥ ५७ ॥
जत्थित्थीकरफरिसं अंतरिय कारणेऽवि उप्पन्ने । अरिहावि करिज्ज सय तं गच्छं मूलगुणमुक्कं ॥ ५८ ॥
तो गोयम सावज्जायरिएण अप्पसकिएणेव । चिंतियमेवं चित्ते सुत्ते निस्सकिएणावि ॥ ५९ ॥
जइ इह एयं गाहं जहट्ठियं नणु कहेमि जणमज्झे । तो तस्या अज्जाए वदणयम्मियाए महपाया ॥ ६० ॥
संघट्टिया सिरेण तं दिट्ठमिमेहिं कुच्छसमणेहिं । जह मह सावज्जायरियनाममारोवियं सहसा ॥ ६१ ॥
तह किमवि असमवि मे काहिंति पुनामधिज्जमज्ज धुवा को वा सत्तमणुगगत्तं साहूवि न दासमिह वहइ ६२ त्रिभिर्विशेषकम्

१ निर्जरवर, देदीप्यमानदेव

अह तेसिमणायाराण (तत्थ) खिगोवजीविसाहूण । आइन्नो पावेण सपन्नो आगमवियारो ॥ ३७ ॥
सड्ढाणमसब्भावे पावेण साहुणोऽवि जिणभुवण । पडिजागरति खडियपडिय च समुद्धरति तहा ॥ ३८ ॥
अत्तमवि चेइयाण [illegible] सङ्कतयाण समणाण । नत्थि किर कोइ दोसो कोसो सुकयस्स चेव जवे ॥ ३९ ॥
अह तेसि तेऽवि जणिउ खग्गा सग्गापवग्गदायारो । जणिउं खलु चरणजरो नरो हवइ जेण बहुसुहिउं ॥ ४० ॥
अन्ने कहति केई खवइ किं एत्थ मोरखड्डा जो । सार धम्मस्सवि जीवियस्स जिणपूयण धणिय ॥ ४१ ॥
मुक्खगमसदिढं मुद्धं सिद्धतमज्झयारम्मि । कसिसखवयणाण ताण को कुणइ नणु गणण ॥ ४२ ॥
जाउ सत्थविवाउ कुग्गहगमणम्मि जो महावाउ । परमत्थि नेव कुसलो तम्मज्झे कोऽवि तत्तन्नू ॥ ४३ ॥
तत्थेगे इय जणिरा अमुगे गच्छम्मि अमुग आयरिउं । अन्ने वयति अमुगो साहू ज जणइ त सच्च ॥ ४४ ॥
केऽवि हु जपति इम किमित्थ बहु पलविएण एएण । अम्हाण सवेसि पमाणमायरिय सावज्जो ॥ ४५ ॥
तवयण पडियन्न सवेहिवि एवमेव होउत्ति । हकारावित्ति तउं खहुमेए सूरि सावज्जा ॥ ४६ ॥
सो मपत्तो तत्तो सत्तहिं मासेहिं दूरदेसाउ । निम्ममनिरहकारो सारो चरणुज्जलगुणेहिं ॥ ४७ ॥
दिट्ठो तत्थेगाए अज्जाए धम्मकज्जसज्जाए । तवसा तणुकयतणू घणुव्व जयगिसिहिसुद्धउं ॥ ४८ ॥
तहसणखणविम्हियमणाइ पयाइ चिंतिय चित्ते । किं एस मुत्तिमतो अरिहतो कत्तिदिप्पतो ॥ ४९ ॥

१ कोर

अह धम्मो रुयधरो अहवा निज्झरतरू सुरतरू वा । इय चिंतिय तिपयाहिणपुव्विं सा पणमिया पाए ॥५०॥ युग्मम्
संघट्टिउं य सहसा निउत्तमंगेण हरिसविवसाए । न हु पमिसिद्धा मुद्धा तेण य ■■ साहुणी गणिणा ॥ ५१ ॥
दिट्ठो कुच्छमणेहिं समणेहिं तेहि तीइ वेलाए । तत्थागएहिं तयंदणत्थमच्चंतपावेहिं ॥ ५२ ॥
अह सो सूरी चिंतइ तत्थेयाऽवितहसिद्धिपहदाया । मायानिम्मुक्कमणो गुणोअही मुणियसुत्तत्थो ॥ ५३ ॥
नियमहुरमंजुलाए सोमालाए गिराइ जणाणं । सुत्तत्थमुवइसंतो संतो दंतो कहइ धम्मं ॥ ५४ ॥
तह चेव सद्दहंति य रहंति तस्साणुवित्तिमग्गेसु । संसारुव्विग्गमणा समणोवासगगणा तत्थ ॥ ५५ ॥
तस्स य वक्खाणरओ चउदसपुव्वगसारमायाय । गच्छायारपवंसगमहानिसीहस्स पंचमज्झयणं ॥ ५६ ॥
एसा तग्गयगाहा समणायारम्मि जा निरावाहा । अवइन्ना परिपुन्ना गुणेहि समणाण बहुमन्ना ॥ ५७ ॥
जत्थित्थीकरफरिसं अंतरियं कारणेऽवि उप्पन्ने । अरिहावि करिज्ज सय तं गच्छं मूलगुणमुक्कं ॥ ५८ ॥
तो गोयम सावज्जायरिएण अप्पसंकिएणेव । चिंतियमेवं चित्ते गुत्ते निस्संकिएणावि ॥ ५९ ॥
जइ इह एयं गाहं जहट्ठियं नणु कहेमि जणमज्झे । तो तइया अज्जाए वंदणकिरियाए मह पाया ॥ ६० ॥
संघट्टिया सिरेण तं दिट्ठमिमेहिं कुच्छसमणेहिं । जह मह सावज्जायरियनाममारोवियं सहसा ॥ ६१ ॥
तह किमवि अहमवि मे काहिंति कुनामधिज्जमज्ज धुवाको वा खलमज्झगओ साहूवि न हासमिह वहइ ६२ त्रिभिर्विशेषकम्

१ निर्जरतर, देदीप्यमानदेव

गुणरयणमग्गहा जइ अह निम्मेमि गविउं सतो । आसायणा य गरुई तो जायइ जाणगस्सावि ॥ ६३ ॥
ता किं किज्जइ इत्थ उ फुरुमेय सकरु महावम्भिय । एगदिसाए वग्धो नइपूरो वहइ अन्नत्थ ॥ ६४ ॥
पगरणमिमि किमणइ अहवा हा हा न जुत्तमेय मे । जो सुयनाणस्स दुवालसगरूवस्स एयस्स ॥ ६५ ॥
लविउंऽवि पमायवसा न साहए सच्चमत्थवित्थार । सो दुत्तरजवजलहिं न हु तरइ अणतससारी ॥६६॥ युग्मम्
जं हयइ होउ त चिय जहछिय चेव पन्नविस्सामि । गाहत्थ परमत्थ जाणंतो नेव गुज्जिस्सं ॥ ६७ ॥
पीमंसतेपेमं तेणाविलहो निरूविउं अत्थो । सुगुरूवएसमग्गाणुसार(रि)यं न हु मुयतेण ॥ ६८ ॥
एयम्मि समे तेहिं निगुणतेहिं दुरतपतेहिं । दुवरकणेहिं समणेहिं चोइउं सूरि सावज्जो ॥ ६९ ॥
जइ सत्तु पगो अत्थो सघो तुममेव ताव पन्नत्तो । मूलगुणेहिं सजरसु तद्दिणे तीइ अज्जाए ॥ ७० ॥
संपहिउंऽमि निरमा तरमा पाएसु निवकमाणीए । निस्सकमिमेवुत्ते जाउं धिज्जायवयणो सो ॥ ७१ ॥ युग्मम्
एयं नायमिमेयं पावहेएहिं मह कय नाम । सानज्जायरिउत्ति य तहा करिस्सति अन्नमवि ॥ ७२ ॥
तो सावज्जेलिमिणा तक्ययदुन्नामधिज्जभीएण । चिंतियमेयाणमहं जहा तहा उत्तर देमि ॥ ७३ ॥
तत्तो पुणरवि एसो दोसोयहउंऽनि दुल्लिंगीहिं । एयारिमचिंताए चियाए पज्जलिउमाढत्तो ॥ ७४ ॥
गोयम आयरिउं पा गमाहियइं य सुयहरो होउ । जे केऽवि हु तित्थकरनयणं मयणव सुकुमाउं ॥ ७५ ॥
न ममायरति हु गयं न हु अणुमन्नंति महपुरसा । तत्तावबोहमुक्का पुन्ना तिहिं गारवेहिं सया ॥ ७६ ॥

कोहेणं माणेणं मायाए लोभहासदप्पेणं । जाए पमायरत्तिए दिया व राओ व जो या ॥ ७७ ॥
परिसागए व सुत्ते जागरमाणे व तिविहतिविहेणं । एगमवि जिराहिण्णा से जिरकु निंदणिज्जो य ॥७८॥ चउत्थि रुवागमम्
से बहुवेयणपरिगयदेहे गेहे समग्गदुक्कार्ण । उवओगहिं समारुग्गारं परिजमिज्ज निरं ॥ ७९ ॥
तो मइ पमाइणो हीणमत्तसत्ताण खलु सिरोमणिणो । आयरिया उवज्झाया उवरि नणु आरउ मइउं ॥ ८० ॥
जेण न सक्केमि अइ पच्छियणं जणिउमित्थ धणियमहो । ता रुवमवत्थ जंते वुट्टिस्से नामगउहाणं ॥ ८१ ॥
इय झायंतो सूरी दूरीकयहेउजुत्तिदिट्ठंतो । उवखरिऊ निखरहीऊ जूतेव दिणम्मि ॥ ८२ ॥
तेहिं दुरायारेहिं तो तं पइ परिसं समुवविय । हंहो अम्हाणेगोऽवि न निओ गमउ तुमए ॥ ८३ ॥
जइ तुज्झ अत्थि कावि हु विज्जा तुज्झाहिहा सयिज्जाणं । ता परिहारणमज्झवि रक्खरसु अणंगयं अम्ह ॥ ८४ ॥
अविइन्नजुत्तउत्तरमेए म अक्कमंति जाणित्ता । थरहरीरिस्सति हहा दाहामि किमुत्तरमिमेसिं ॥ ८५ ॥
एयमिमो चिंततो बहुहा अप्प मणे विसूरंतो । वागरिउं गरहियदसणेहिं तेहिं पुणो सूरी ॥ ८६ ॥
किं भो दुत्तरचिंतासायरमज्झम्मि नियरिओऽसि तुमं । किंचि कहेसु दुत्तरमयरिायारि पायसेण ॥ ८७ ॥
परितप्पिऊण सुइर रुइर परिजाणिऊण अप्पस्स । वुत्तमिमेणमसंकियमणेण निसुणउ जो तुज्झे ॥ ८८ ॥
सद्दसूई पवेइयमेय जं न हु अजुग्गवग्गस्स । सुत्तत्थो दायवो कायवो नेव विस्सामो ॥ ८९ ॥

---

१ आश्चर्यौहो

आगे पर्म निद्दत्तं जहा जठं त पर्म विणासेइ । इय सिद्धंतरहस्सं अप्पाहार विणासेइ ॥ ए० ॥
तत्तो पुणोऽवि साहियमेएहिं क्रिमेरिसाइ वयणाई । अरकरकरमाइ जपसि कपसि न हु अलियदोसाउ ॥ ए१ ॥
पभुणइ ग दाउं जइ सक्को गोयठव थक्कोसि । उप्पाएसु नियासणमोसरसु तहा तुरियमित्तो ॥ ए२ ॥
देयस्स छ रुसिआ जत्य तुमपि प्पमाणय घेत्तु । आहूउं संघेण आपुच्छेठ समयजावं ॥ ए३ ॥
गोयम सुहम्मएण छूरेजप मणम्मि अप्पाण । उत्तरमक्खमदक्खु सयसीकाउ नयमणत ॥ ए४ ॥
सड्ढसमणेण जउं उस्सग्गववायमग्गजुयलेण । वट्टइ जिणसमयठिई मई इमा अम्ह सपन्ना ॥ ए५ ॥ युग्मम्
तुम्ने न याणहेय जत्येगतो य तत्य मिच्छत्त । आणारिहाणणेगता तत्तमिम मणे सुणह ॥ ए६ ॥
तत्तो हरिसियहियएहिं तेहिं मोरोहिं सजलमेहुव । दिन्नो सिरिजिणदिन्नाइ मणिय तस्स त वयण ॥ ए७ ॥
महुरिमेहिं सुणिठं थुणिठं वयणेहिं अमयमहुरेहिं । वणरक्खुय घणेण अम्हे उज्जीविया तुमए ॥ ए८ ॥
इयाइनियमगसं निसुणतेण वेदेगरयणेण । सिद्धंतरिरक्खेण नणिपणमईयमुच्छेणं ॥ ए९ ॥
पगणिमेण सूरिस्स दीहसंसारया समज्जूया । अपडिक्कमिठ तत्तो मरणावत्थाइवि अजीउ ॥ १०० ॥
उम्मग्गपरूवणपवणिठं रावणमगठं मरिठ । उववन्नो सो यतरसुरेसु तत्तो पुणो चविठ ॥ १०१ ॥
पवणियवह पन्नियासुदेवसुरोहियस्स पुत्तीए । कुच्छिसि अजया त जाणिमा तीइ जणणीए ॥ १०२ ॥
दारा गच्छमक्ख सक्किममेवाए मरुक भूयाइ । पावेण पूरियाए अजहजहापसूयाए ॥ १०३ ॥ त्रिभिर्विशेषकम्

साहियमेयं च पुरोहियस्स तेणावि कूरिचे मुचिर । निघिसया य कया सा पावसोयं दुइंत्र निरागा ॥ १०४ ॥
कत्थवि न लहइ गाणं खाणे पाणे न यावि सम्माणं । सीउण्हपिवासाहिं विक्कमिया कम्मयमनमिया ॥ १०५ ॥
पमिया डुब्भिक्खम्मी दासत्तं पाविया रमणिस्स । तत्थ पुण मज्जणाणे रसियत्तं गुणु संवसा ॥ १०६ ॥
मंसोवरि मोहवसं जाउं चित्तम्मि विसयलम्भाउ । पमिया य कुमगेण अगइ मया विणियसमाउं ॥ १०७ ॥
तस्सेव वाणियस्स य गेहाउ मुसिय किंपि दविणजायं । निक्क(कि)णिय अगणाणे मा मुंचउ विसयसुक्खाइं ॥१०८॥
वाणिज्जगेण नायं तयरियं साहियं च नरवइणो । पउजा तेणाइच्छ धिय कुणा य पाविया ॥ १०९ ॥
मिलिउं नायरलोउं सोठवगठे करेइ विरासिं । एसो हु रायधम्मो नज्जनइ नेय हतणा ॥ ११० ॥
पसवइ जाव न बाउं ताव पयत्तेण रक्खियव्वेसा । अह तं निउमिगेहं नूसवयणेत नेकागं ॥ १११ ॥
खोपण पसवसमय जाव नियतियघरोयरे धरिया । अह दारयं पसूया नूसाहिगउय फेनलत ॥ ११२ ॥
तरकएमेवाणीया भीया रायगणम्मि गुणहीणा । आरक्खगाण दिंति घधिसा तरं रागु नवा ॥ ११३ ॥
सुयियं नूसीवइणा जिस गवेसाणियावि नो लद्धा । तो आइट्ठं रज्जा तयगुत्ते पाडिग्गो य ॥ ११४ ॥
दिना पचसहस्सा वप्परिपा(या)उणकप धणस्समुहा । सो पसुवीइ तपउं दुर्क संरह्निउंउरि मत्ते ॥ ११५ ॥
अह सावि हु मरिकणं तम्माया पावकम्मउ जाया । तत्थेव पुरे सुणाहिणत्ते तस्स तो रज्जा ॥ ११६ ॥

---

१ मूण

तत्तेव धातगस्स य दयाविर्य दविणजायमखिलपि । पचसयाण सो नाहत्त सूणाण पाखेइ ॥ ११७ ॥
कुणमाणो तम्मि नीरयायपमुहाइ पावकज्जाइ । पचत्तं पावित्ता प्रत्ति पार्यगेणप्प ॥ ११८ ॥
गोयम सत्तमपुढवीअप्पयठाणम्मि पत्थडे पत्तो । सावज्जायरियजिउ पर(रि)चरिउं पावकम्मेण ॥ ११९ ॥
तित्तीससागराइं तत्थ पगाढाउ घोरवियणाउं । विसहतो दुसहाउ उयट्टित्ता तउंऽवि पुणो ॥ १२० ॥
संजाउ अतरदीवगेसु एगोरगाण जाईसु । तत्तोऽवि हु मरिऊण अवइन्नो तिरियजोणीए ॥ १२१ ॥
नारयगरिसहुहाइ अणुहविउ यहुराइ उवीस । निहण पावितु तउ उप्पन्नो वासुदेवत्ते ॥ १२२ ॥
तत्थवि बहुआरंभ पणपावपरिग्गह करित्तु पुणो । सत्तमपुढविं पत्तो खित्तो घणपावपंकेण ॥ १२३ ॥
तत्तो समुव्वट्टित्ता अप्पं दप्पयलोयणो जाउ । गयकन्नमणुअजाई माई मंसाइ मज्जपिउ ॥ १२४ ॥
सत्तमपुढवी(ए)य गउ मउ तउं पावकम्मिउ बहुसो । चविउ तउंऽवि महिसो सपत्तो तिरियजाईसु ॥ १२५ ॥
नारयदुक्खाइ सहतउ तत्थ पुण गउ निहण । बालविहवाइ माहणसुयाइ तह पसुज्झीए य ॥ १२६ ॥
कुच्छीए सजाउ जउविय गरहिउ सदोसेहिं । पढ्ढमगब्भसारूण पामणपमुहेहिं दुक्खेहिं ॥ १२७ ॥
बहुपाहियेयणासयकडियगो दुक्खुव्वाहित्तो । किमिजालखज्जमाणो नीहरिउं गब्भमज्झाउ ॥ १२८ ॥
बहुपयारमवि बुहिगउ निंदिज्जंतो य पामरजणेहिं । गरहिज्जंतो बहुहा ताडिज्जंतो य बालेहिं ॥ १२९ ॥

१ एकोनत्रिंशत्तमानम्.

सायज्ञायरियजिउं पउसस्कुसिजमाणमाणमिउं । सत्तमयरउराउं दो मागे तह दिने नउरो ॥ १३० ॥
अणुद्दविय(तिपडुक्के)गे मो जाउं वापमतरसाए । तत्तोऽवि हु मणुयत्ते तत्तो सुगादिन्नाण ॥ १३१ ॥
तत्तोऽवि सत्तमीए तत्तो उवट्टिऊण तिरिएसु । उप्पन्नो चक्किगिहे गमदत्ताए य कम्मागा ॥ १३२ ॥
हयसगरूपकक्कमजारजरग्रहणरघउरमानि । कुगहा संधपत्ते मनागा नेगणा तम्म ॥ १३३ ॥
किमिपुउसंपुसदेहो मेहोयरिनियमणेण मपन्नो । संपुन्नअपुमोदयगउं गलिएण परिनत्तो ॥ १३४ ॥
परिगलियमनियवम्मो काणहिं गुयरेहिं गक्कीतो । पगूणतीसयाने जीनियगारेहिं परिनत्तो ॥ १३५ ॥
तत्तो महाधणस्म य इन्मस्स गिहे स नंदणो जाउं । गाढ्जरसिुरिंगो छनूणाउऽवि कुसजिउं ॥ १३६ ॥
थमणयिरेयणकरणेहिं कडुयकमाएहिं तित्तपारेहिं । सो काढगेहिं पिम्नेतणहिं अवि आमयाउत्तो ॥ १३७ ॥
अट्टदुस्सहउहयेयणविद्वियसंमद्वियंगुवंगविहे । निद्धम्मो सूरिजिउं हारद मणुयत्तणं निहुउं ॥ १३८ ॥
इय जम्मणमरणेहिं मवत्थवि रोगसोगसंकिन्नो । पउदसरकुणमाण ठोयं परिसूरिऊणेगो ॥ १३९ ॥
मणुअत्तमणुप्पत्तो तत्तोऽणंतेण दीहकालेण । अवरविदेहे गेहे कस्सवि इन्मस्स पुत्तरगा ॥ १४० ॥
तित्थयरपणमणत्थ जणाणुवत्तीए सो गउं तइया । पडिबुद्धो पडकाणं सोचा नया परमतत्त ॥ १४१ ॥
पवईउं पवज्जं निरवज्जं सक्किऊण जिणपासे । तोकिसु कम्मपासे थामेयिय केवलनाणं ॥ १४२ ॥
सिद्धिपयं संपत्तो तेवीसमतित्थनाहपासस्स । एयं सजायमिदं अज्झेरं सूरिजीयस्स ॥ १४३ ॥

धीरो धारइ पहू बहुसवेहिं सुरेहिं महियपउ । एयं जाणसु गोयम सजाय पासतित्थम्मि ॥ १४४ ॥
तो पुच्छेइ पहू पुण भगवं सिरिगोयमो नमो किच्चा । एयारिसमइघोर कह डुह पाविय तेण ? ॥ १४५ ॥
जाए थीसपट्टे तेहिं पच्चारिए रिजमुणीहिं । उस्सग्गुववाएहिं ठिउं जिणिंदागमो एसो ॥ १४६ ॥
एगंतं तं मिच्छा जिणाणमाणा हवइ अणेगंता । इय वयणपच्चणउ तेणज्जियमइघण कम्म ॥ १४७ ॥
एयं पहुणा भणिए उद्ववियं गोयमेण पुण एय । जयवं किं उस्सग्गाववायमग्गे ठिय न सुयं ॥ १४८ ॥
गोयम उस्सग्गमी अववाए वट्टए खु सिद्धत । भणियमणेगंत पुण वत्थुत्तिगे नवरमेगंत ॥ १४९ ॥
आउक्कायारंजो तेउक्कायाण तह समारंजो । मेहुणसेवा य तहा पमिसिद्धा वीयरागेहिं ॥ १५० ॥
निच्छयउं निच्छयउं वाढ सवप्पयारउं वाढ । एगतेण वज्जियमयज्जूय तियमवस्स ॥ १५१ ॥
इत्थं सुचाइक्कमसम्मग्गविडोवउं कुमग्गस्स । अइडकरिसो रइउं तउं जिणाणाइ जगो य ॥ १५२ ॥
तत्तो अणतससारियत्तण विहियमप्पणो तेण । तत्तो बहुडुक्खपरंपराइ सघट्टमावन्निर्यं ॥ १५३ ॥
सावज्जायरिएण किं जयव मेहुण समाइन्न ? । अक्खइ सामी गोयम निसेवियासेविय त च ॥ १५४ ॥
नो सेविय नवि य असेविय च कहमेवमक्खिय ? सामि ! । ज तीए अज्जाए पाए सघट्टमाणीए ॥ १५५ ॥
तणुफासे जाएऽवि हु न तेण आउट्टियं न संवरियं । न मणागपि निसिद्ध इमेण खलु सुरिणा जम्हा ॥ १५६ ॥
एएणं अट्ठेणं गोयम एव पवुच्चई नयर । इत्तियमित्तस्सवि धुवमेरिसउं कडुविवागो ज ॥ १५७ ॥

पडुवयणामयरसजरपाणसमुल्लसियरोमकूवेण । सिरिगोयमेण वुत्तं तहत्ति न हु अनहा एयं ॥ १५८ ॥
पुण पुट्ठं तेण पहू कम्म तित्थयरमज्जियं आसि । तेणिगजगगसेसीकउं य ससारनीरनिही ॥ १५९ ॥
किमणंतं ससार जमिऊं यमिउरुधम्मपरिणामो ? । गोयम तेणं नियवप्पमायदोसप्पसंगेण ॥ १६० ॥
तम्हा मुणित्तु एय ससारुत्तारमिच्छमाणेण । गोयम गुणिणा गणिणा सुदिढममयत्थगत्थेण ॥ १६१ ॥
गम्भाहियेण सव्वप्पयारओ सवहा पयत्तेण । अचंतमप्पमत्तेण जनियव्वं चरिसयया ॥ १६२ ॥

॥ इति उत्सूत्रपरिहारे महानिशीथश्रुतस्कन्धपञ्चमाध्ययनस्थ सावद्याचार्यकथानकम् ॥

अथ जिनाज्ञातिक्रमकारिणामुत्सूत्रोज्ञारिणा कष्टानुष्ठानधारिणामपि सर्वं व्रतनियमाद्यपि कृतममप्रमाणमेव स्यादित्येतदुपरि काव्यमाह—

अइक्कमित्ता जिणरायआणं, तवंति तिव्वं तवमप्पमाणं ।
पढंति नाणं तह दिंति दाणं, सव्वं पि तेसिं कयमप्पमाणं ॥ २० ॥

व्याख्या—अतिक्रम्य समुल्लङ्घ्य जिनेन्द्राज्ञा तपन्ति तीव्रं तपः षष्ठाष्टमादि अप्रमाणं प्रचुरतरं । पठन्ति ज्ञानं आगमरूपं । तथा ददति यच्छन्ति दानमभयदानादि [तथा] इत्यादि सर्वं तेषा मिथ्याभिनिवेशग्रस्तकुमतीना कृतमप्रमाणमेव न प्रमाणपदवीमाटीकते सर्वं निष्फलमेव स्यादिति । जिनाज्ञातो बाह्या भूत्वा यदाचरन्ति स्वमत्या सुचरितं तन्निष्फलमेवेति काव्यार्थः ।

अत्रार्थे जमालिकथोच्यते—

चउदसवासेहिं गएहिं नाणुप्पत्तीइ वीरनाहस्स । पढमो निन्हव जाओ जमालिओ तस्सरूवमिणं ॥ १ ॥
तेणं चिय कालेणं तेण समएण कुण्डपुरनयरे । सिरिवीरजिणजणणी सुदसणा तस्सुय जमाली ॥ २ ॥
महया विभूईए सो पव्वइओ जिणिंदप(य)मूले । रायसुयपणसएहिं तज्जाया सामिणो धूआ ॥ ३ ॥
तस्सामं अण(णु)ज्जाम्मी पीय पियदसणित्ति विक्खाया । साविं तमणुपव्वइया सहस्सनियइत्थिजुवइजुया ॥ ४ ॥
जह पसत्तीए तह ललियंगो विरयरो समग्गोऽवि । इक्कारसंगधारी वीराणुन्नाइ सावत्थि ॥ ५ ॥
सो पत्तो पचनयाणुगओ सपरिवारं तिंदुगुज्जाणं । नियपरिवारसमेओ स कोट्ठगे चेइए ठाइ ॥ ६ ॥
पइदिणपक्काते अतप्पंतेहिं लुक्खभक्खेहिं । तस्सुप्पन्नो दुसहो दाहजरो देहदाहकरो ॥ ७ ॥
न तरइ सो उवविसिउं सक्कुत्तणुओ मुणीण इय भणइ । मह संथारं पत्थरह तेहिं तओ काउमारद्धो ॥ ८ ॥
पुणरवि वहइ कओ नो किज्जइ वा ते भणंति सामि कओ । तो उट्ठिओ स पिछइ तहेव किज्जंतसंथारं ॥ ९ ॥
तो चिंतिया जाया जम्म जयरं भणेइ सिरिवीरो । चलमाणे नणु चलिए निज्जिन्ने निज्जरंते य ॥ १० ॥
तस मिच्छा सव्व दीसइ पच्चक्खमेव एयं नु । जं किज्जमाणसंथारओ य न कओ इमं पयडं ॥ ११ ॥
चलमाणेऽवि अचलिए अणज्जिन्ने निज्जरिज्जमाणेऽवि । एवं स मणे वीमंसिऊण समणे इम भणइ ॥ १२ ॥
जो जो गुणह नियम आलवइ जं पहू इमं वीरो । चलमाणे नणु चलिए निज्ज(ज्जि)न्ने निज्जिरिजमाणे ॥ १३ ॥

पच्चक्खेन दीसइ त मिच्छा कोऽवि नेत्थ संदेहो । एवमिण तवयण केहिंपि हु निच्छियं मुणियं ॥ १४ ॥
केहिं पि न सद्दहियं दहियं जह कलुअसुत्तसंमिस्स । जेहि तहत्ति तव्वुत्ती पडिवन्ना मदपुग्गेहिं ॥ १५ ॥
तेहिं सो चेव गुरू कउं पमाण तउं पुणो असे । बहुनिहजुत्तीहिं निवोहयति जाहे न सो ठाइ ॥ १६ ॥
असमंजसं युवतो तो तं मुत्तूण सामिमल्लीणा । अह सा सामिपसूया नियपइनेहाणुरागिल्ला ॥ १७ ॥
ढंकस्स कुंभकारस्स सङ्गस्स घरे ठिया । अन्नाणं पन्नवेमाणी ढक पि पडिनोइई ॥ १८ ॥
आयरिउं अम्ह फुरू भासइ न तहा पहू जणइ सम्मं । तो ढकेणुत्तमिण न विसेसमिणं मुणामि अहं ॥ १९ ॥
अह अनया कयावि हु तीए सुत्तस्स पोरसिपराए । उज्जोवतो नियभायणाणि ढको सुसङ्घयरो ॥ २० ॥
वीरपहुपइनिसेहणपराए पइमग्गलग्गचित्ताए । इंगाल पक्खिवई संघुडमेईइ पोहकए ॥ २१ ॥
सयाकिणदेसो दद्धो पजणइ किमेयमायरियं । मह संघाडी दद्धा तत्तो ढको समुल्लवइ ॥ २२ ॥
जयवई तुज्झे चेय हु जणह जहा डज्झमाण न हु दड्ढ । को दहई पावरण तुब्भाए नणु निण्हीणयरो ॥ २३ ॥
उज्जुसुयनयमएणं सिरिवीरमयाणुगामिसमणाए । जुत्तमिमं खलु वुत्त न हु पुण तुम्हाण निस्सक ॥ २४ ॥
इय तवयणायण्णणसमणंतरमेव सा तओ वुज्झा । पडिवज्जइ वीरमयं तहत्ति जत्थेरिस वियारो ॥ २५ ॥
अन्नो सम्म पडिचोयणत्ति वुत्तूण तह य गत्तूण । पजणेइ सा जमालिं सो न हु मन्नेइ तवयण ॥ २६ ॥
ताहे सहस्सजइणीपरिकिन्ना सामिपासमल्लीणा । न हु उस्सुत्तपराण सह सवासो गुणावासो ॥ २७ ॥

लघो लहु पेव गउ चपपुरिं निग्गो जमालित्ति । तिचा समीवदेस पहु जणउ निठुरगिराए ॥ २८ ॥
तुम्हाणं निग्गंथा पहरे जह मति किर छउमत्था । न हु तारिसो ग्रह ग्गु छउमत्थियनारमावन्नो ॥ २९ ॥
उप्पन्नेसरउनाणदंसणधरिस्ससव्वनाणो । अरहा जिणकेवलिउं इह सुहसुहे जमालिम्मि ॥ ३० ॥
अह गोयमेण गणिय वरहवि नो केवलिस्स ग्गु नाणं । वणमडे व गिरिम्मिवि उवघाय लहइ जमित्त ॥ ३१ ॥
जइ पुण केवलिउं तं गयसुहजिणए तो इम गज्झ । यागरपसुवा पजणसु लोए णिच्चे अणिच्चे वा ॥ ३२ ॥
सागर अलासउ वा जीवो निरिगोयमेण इय वुत्ते । नक्कियकत्तियहियउं न किंचि पन्जिणइ मोणपरो ॥ ३३ ॥
ता सव्वोउ छजोय गालुरो जाव जामिणितमोहो । नामरमणिम्मि उदिए सुनिप्पहो सो खलु हुज्जा ॥ ३४ ॥
सो गिरिसीरो नामइ पाय सेसु मरिसमव्वनाणो । यहरे मह नणु मीमा छउमत्थावि हु मुणति इम ॥ ३५ ॥
न पुणो भूम व म(न)स्माइयाइणो नामवि(व)यन्निममा । नो नो जमालि जम्मं(म्मो)रुयाइ नासी तहा जयइ ३६
न कयावि तं (ग) जणिस्सइ तुवि न्नावि जनिस्सइ मयावि हु न । एम धुवे ग्गु निच्चे सासयरूवे इवइ लोए ॥३७॥
निच्चे अगामए पुण उमप्पिणिनेयउ हुज्ज वुत्ते । जीवो निच्चानिच्चो हुहावि जणिउं न मदेहो ॥ ३८ ॥
दव्वद्वाइ निच्चो पज्जायहिं पुणो अणिच्चो सो । देवत्तं मणुयत्तं खलु तिरिनारउ जयइ ॥ ३९ ॥
इय गिरिसीरगिर सो न सद्दहइ यहइ मच्छरमतुच्छ । पहुणामाउ दूर अवक्कमइ रज्जहरिणुव्व ॥ ४० ॥
साणंइ बहुयाई यसप्पमो य मिच्छत्तक्करे । पाडिसु सगयनाय परिसु बहुम्मे किया ॥ ४१ ॥

नाण पढित्तु मिच्छाभिनिवेसमणुज्झिउ महाघोरं । जीवाणमजयदाण दाउ काउं तवं घोरं ॥ ४२ ॥
सग्गेइगरूवमामियमुरीकरित्ता य तीसजत्ताइं । तेत्तीसाणसप्पवसा तमणालोइउ तस्मुत्त ॥ ४३ ॥
काउं किच्चा लतयकप्पे तेरससमियायरट्ठिइसु । किब्बिसियनिज्जरेसु उप्पन्नो निन्हवजमाली ॥ ४४ ॥
पन्नरस भवाउ तओ भमित्तु ससारमज्झयारम्मि । थत काही सोऽवि हु पन्नत्तीए जहा भणिय ॥ ४५ ॥
एत्थ नच्चा सव जिणोवइट्ठं सु सद्दहेयव । कायव्वो न कयग्गहलेसो कयदुक्खपवेसो ॥ ४६ ॥

॥ इति जमालिस्वरूपम् ॥

अथ ये जिनाज्ञाराधकास्ते सुखेनैव सिद्धिसमृद्धिसाधका स्युरेतदुपरि काव्यमाह—

जिणाण जे आणरया सयावि, न लग्गई पावमई कयावि ।
तेसिं तवेणऽवि विणा विसुद्धी, कम्मक्खएण च हविज्ज सिद्धी ॥ २१ ॥

व्याख्या—जिनाना श्रीमर्हतिदा ये जना आज्ञाराधनविधौ रताः सदापि सर्वकालमपि न लगति पापमतिः कदापि चित्ते तेषा तपसा विनाऽपि विशुद्धि पापपङ्कप्रक्षालन भवेत् कर्मणा क्षयेण च पुनरर्थे स्यात् सिद्धिरिति काव्यार्थ । जयन्ति रागादीनिति जिना गृहवासे वसन्तोऽपि ये नीरागमनस्का स्युस्तेषा तप करणमन्तरेणापि शुद्धिः सिद्धिश्च स्यात् । अत्रार्थ श्रीपृथ्वीचन्द्रोदाहरणमुदाह्रियते—

परस्योप्यादयोप्याऽऽले गिरोप्यादायिनेदिनी। पुर्यत्र नरते यर्या समृद्धा सुप्रसिद्धया ॥ १ ॥
प्रतिपद्हरिनामगिरद नृपुपराजन। हरिसिंह इमापावलत्र पावयति प्रजा॰ ॥ २ ॥
उदये दोर्वले यस्य प नैराश्यर्य वैरिए। दौर्बल्यं परम नेजुरममाधानधारिए ॥ ३ ॥
पद्मनास्य पत्नेर नस्य पद्मावती प्रिया। यया पद्मान्यजीयन्त इग्युग्मकमरोचिषा ॥ ४ ॥
पृथ्वीचन्द्र इति ख्याततयो सूनुरनूनधी। पृथ्व्या चन्द्र इवोद्योत यद्यशश्चर्करीत्यहो ॥ ५ ॥
यो यौवनेऽपि नोन्मादी विषादी चापि नापदि। प्रमादी स्वानुगत्राते प्रमादीर्षत्समीयिवान् ॥ ६ ॥
सोऽन्यदा मुनिमद्राक्षीद्दृष्टीएशानसेरधिप्। तदैव जातिमस्मार्षीदात्मन प्राक्तनीमिमाम् ॥ ७ ॥
मरणमानीद्यदपि, नरा प्राग्जन्मनि स्फुटम्। इत्यनेनात्यजनूर्णमपूर्वं ज्ञोगसपदम् ॥ ८ ॥
नोभदे पुरते देवे, न देव पदते हिते। न भीमति तया त्रिधे, मार्द्व मुधात्र नेयते ॥ ९ ॥
न हलिाध तुरणार, छुदमान् दनयत्यमी। न कठोरगिर नक्ति, नदने मदनेऽप्यहो ॥ १० ॥
नमिन्नान्तिरी धत्ते, जननीनत्वोपरि। न कोपाऽएताऽस्यामीद्धोरप्यपराधिनि ॥ ११ ॥
जिनाधमनर्धेनस्य, साधुर्मेरनोधत। तन्मति शास्त्रचिन्ताद्व्यौ, ममप्रार्थनरे न हि ॥ १२ ॥
नवी दौवनारम्भमनवद्यपसपदन्। न त स्मरविनाधार्चिर्घ्यनाघत मरागपि ॥ १३ ॥

१ ९८८१ ४६

न हस्तिष्वपि शस्तेषु, तस्यासीत् प्रीतिरात्मनः । न रथाः सत्कयाऽस्य, तुरङ्गा न तु रङ्गदा ॥ १४ ॥
दुर्योद्यानं न चारामा, न गीतिः प्रीतिदायिनी । नाङ्गनागुणा सुखायासीत्र पोषलोपक्रम रागः ॥ १५ ॥
निद्दितोपत्त्यमस्य, पत्तम प्रीतये न हि । सहेला अप्यप्सरसंश्च, सावहेला महेशिकाः ॥ १६ ॥
अन्यदाऽचिन्तयच्चित्ते, वसुधावासवस्तराम् । राज्यधूर्जारसत्चार, कथमेष परिष्यति ? ॥ १७ ॥
यतिवद्वीतरागत्वं, धत्ते नि सङ्गतामपि । यो यौवनवयः प्राप्य, युवतीजनरञ्जन ॥ १८ ॥
वयस्त्र कायते नार्या, करग्रहमहो महान् । तदा तदासमासाद्य, सद्य स्याद्विषयोन्मुख ॥ १९ ॥
तावन्मानी तथा दानी, तावज्ज्ञानी हि मानव । तावद्योगी तथोद्योगी, यावन्न स्याद्वशावशी ॥ २० ॥
निमृश्योर्वीश्वर इति, स्वान्ते शान्ते तनूजने । कङ्ग्रसङ्गहस्यार्थे, चकारोपक्रम क्रमात् ॥ २१ ॥
पित्रोरत्याग्रहादेष, तद्वच प्रतिपन्नवान् । दाक्षिण्यनिधय प्राय, सन्त पितरि किं पुन ॥ २२ ॥
वसन्तदेव नृजर्त्ता, धर्ता प्रमदसम्पद । अयाचत धराधीशकन्या धन्या मुदाऽथ स ॥ २३ ॥
सममेव समारब्धे, नृपश्रे हर्षाम्बुधौ नृशम् । पाणिग्रहमहोत्साहज्जरे चूतसरेण (नेन) चे ॥ २४ ॥
नृत्यत्सु नटनेटेषु, गीयमानासु गीतिषु । योषाभिः स्फारवेषाभिर्मिलितासु जनालिषु ॥ २५ ॥
धमसङ्गलतूर्येषु, निनदत्सु सुनिर्भरम् । ताड्यमानेषु नि शङ्क, पटहेषु च सप्टिजि ॥ २६ ॥

१ निहिता दूरं नापिता आरत्यो येस्से

अथानिरत्नजीशानि, कुमारीभिः परिवृत । अचकात्रिदशाधीश, इव दिव्याप्सरोवृत ॥२७॥चतुर्भिः कलापकम्
कुमार स्फारशृङ्गारोदारभूषणभासुर । यावदास्ते चतुरिकामध्ये भाग्यवेषभाक् ॥ २८ ॥
तावत्पापपुण्यद्रुमञ्जरी रूपधारिणी । वारिणी तु स्वलक्षणा, कारिणी मुक्तिसम्पदाम् ॥ २९ ॥
इति चिन्ता समुत्पेदे, हृदये राजजन्मन । फलेग्रहिर्यया जन्म, निष्फलत्व जरस्थिते ॥ ३० ॥ त्रिभिर्विशेषकम्
अहो मोहमहाराजचेष्टित स्पष्टमीक्ष्यताम् । केयमज्ञानधीर्दृष्टा प्राणिना गुरुकर्मणाम् ॥ ३१ ॥
अतत्त्वेऽपि तत्त्वमत्वा, पर्यन्ते मोहनिद्रया । यया धर्मधनस्यासौ, नाश सपदि जायते ॥ ३२ ॥
किमेत स्त्रीतसङ्गीतरीतिजातरिवोदिते । नाट्यैर्विडम्बनाप्रायैरपायैरिव पूर्यताम् ॥ ३३ ॥
न राज्येनामुना कार्यमनार्याकार्यहेतुना । शस्त्रीभिरिव न स्त्रीभिरर्थोऽनर्थायहेतुभि ॥ ३४ ॥
मानुष्य चापि वैदुष्य, सद्गुरूपास्तिरुत्तमा । हा हार्यतेऽपि सप्राप्ता, सामग्री मुग्धचेतसा ॥ ३५ ॥
समग्रभोगसामग्री, मिलिता ललिताऽप्यहो । महात्मना न धर्माध्वप्रस्थाने विघ्नसाधिनी ॥ ३६ ॥
न येषा भोगयोगोऽस्ति, मनागपि हि सद्मनि । अनिरुद्धमनस्काना, कर्मबन्धस्तथाऽप्यहो ॥ ३७ ॥
हहा कथमह मोहचेष्टितानि विदन्नपि । स्नेहपाशेन बद्धोऽस्मि, यथा वागुरया मृगः ॥ ३८ ॥
दाक्षिण्य पितृमातृणामहो मयि पेलवम् । नो चेत्कथमह स्याता, भवोदारदवानले ॥ ३९ ॥

¹ पित्रा महिला मातर पितृमातरस्तासाम्

कदा चिदानन्दमयीमदीनसुखमभ्यदम् । द्रक्ष्येऽहं ? सन्मुनित्वेन, मंगमाप्तानि मानरं ॥ ४० ॥
कदा गुरो पदाम्भोजरजः स्वशिरसा स्पृशन् । प्रभु पवित्रयिष्येऽहमदृश्यरात्र ? ॥ ४१ ॥
पदमणमनग्रहमतिर्येत्तितेरहम् । कदा मुदा भविष्यामि ? द्रु सर्वांश्च परीषहान् ॥ ४२ ॥
चिचिन्तयन्निति स्वान्ते, शान्ते रागोदयात्ययात् । अपूर्वकरणं प्राप्य, निष्पापात्मातमानसः ॥ ४३ ॥
घातिकर्मक्षये कृत्वा, छित्वा संसारबन्धनम् । समाप केवलज्ञानमज्ञानोद्यतमोऽपहम् ॥ ४४ ॥
गुणोदधिवेदप्रोच्यमानमाश्चर्यमीदृशम् । गुधनः मार्गेण श्रुत्वा, चेतसीति व्यचिन्तयत् ॥ ४५ ॥
अत्रापृच्छन्महीशाम , कुतो हेतोस्तवोपरि । अस्माकं स्नेहमनन्यमतः प्रोवाच केवली ॥ ४६ ॥
त्वं राजन् ! पुरि चम्पाया, विजयी जयनामराट् । आसी प्रियमती भर्त्री, धर्त्री गुणगणश्रियाम् ॥ ४७ ॥
कुसुमायुधनामाहमजूत स्तनुज पुरा । गुरुं संयममाराध्य, विमाने विजयेऽजनि ॥ ४८ ॥
अहं पुनस्तत सर्वार्थसिद्धे त्रिदशोऽजनम् । आवयोरत्र भजतो, भयोगस्तुष्टिपुष्टये ॥ ४९ ॥
तस्मान्ममोपरि स्नेह , स्वामिन् ! युष्माकमद्भुत । मिथ प्रकटयामित्यं, जातिस्मृतिरजायत ॥ ५० ॥
तत कर्मक्षयायासकेवलज्ञानशालिनाम् । अमरैर्महिमाधिक्यमकारि प्रमदोद्धुरैः ॥ ५१ ॥
समग्रेऽपि पुरे पौराः, प्रचुरानन्दमेदुरा । अराजन्त वसन्तर्तुपादपा इव पुष्पिताः ॥ ५२ ॥

१ गुणसागर २ विशेषेण जयो यस्यैतादृक् जयनामराट्

अथाभिरत्यभीष्टाभि , कुमारीभिः परिवृत । अचकात्रिदशाधीश, इव दिव्याप्सरोवृत ॥२७॥ चतुर्भि कलापकम्

कुमार स्फारशृङ्गारोदारभूषणभासुर । यावदास्ते चतुरिकामध्ये माङ्गल्यवेषभाक् ॥ २८ ॥

तावत्प्राक्तनपुण्यद्रुमञ्जरी रूपधारिणी । वारिणी दु खलक्षाणा, कारिणी मुक्तिसम्पदाम् ॥ २९ ॥

इति चिन्ता समुत्पेदे, हृदये राजजन्मन । फलेग्रहिर्यथा जन्म, निष्फलत्व नवस्थिते ॥ ३० ॥ त्रिभिर्विशेषकम्

अहो मोहमहाराजचष्टित स्पष्टमीक्ष्यताम् । केयमज्ञानधीर्लग्ना प्राणिना गुरुकर्मणाम् ॥ ३१ ॥

अतत्त्ववेदिन सत्या, पर्यन्त मोहनिद्रया । यया धर्मधनस्यासौ, नाश सपदि जायते ॥ ३२ ॥

विमतं स्फीतमङ्गीतैरीतिजातैरिवोदितै । नाव्यविरुम्भनाप्रायैरपायैरिव पूर्यताम् ॥ ३३ ॥

न राज्यनामुना कार्यमनायाकार्यहेतुना । शस्त्रीभिरिव न स्त्रीभिर्याऽनर्थाघहेतुभि ॥ ३४ ॥

मानुष्य चापि वैक्लव्य, मक्लृप्तासिरत्तमा । हा हार्यतेऽपि समासा, सामग्री मुग्धचेतसा ॥ ३५ ॥

नमग्रभोगसामग्री, मिश्रिता छलिताऽप्यहो । महात्मना न धर्मार्थप्रस्थाने विघ्नसाधिनी ॥ ३६ ॥

न यथा भोगयोगोऽस्ति, मनागपि हि सद्मनि । अनिरुद्धमनस्काना, कर्मबन्धस्तयाऽप्यहो ॥ ३७ ॥

हहा क्थमह मोहचष्टितानि विदन्नपि । स्नेहपाशेन बद्धोऽस्मि, यथा वागुरया मृग ॥ ३८ ॥

दाक्षिण्य पितृमातृणामहृ्ण मयि केवलम् । नो चेत्क्थमह स्याता, भवोदारदवानले ॥ ३९ ॥

१ पिता माता मातर पितृमातरस्तासाम्

*

यीमहीनसुखसम्पदम् । खप्स्येऽहं ? सन्मुनित्वेन, संयमाध्वनि संचरन् ॥ ४० ॥

अरजं स्वशिरसा स्पृशन् । वपुः पवित्रयिष्येऽहमहङ्कारपराङ्मुखः ? ॥ ४१ ॥

तिततेरहम् । कदा मुदा सहिष्यामि ? दुःसहांश्च परीषहान् ॥ ४२ ॥

न्ते, शान्ते रागोदयात्ययात् । अपूर्वकरणं प्राप्य, निष्पापध्यानमानम ॥ ४३ ॥

त्या, छित्त्वा संसारबन्धनम् । समाप केवलज्ञानमज्ञानोऽप्रतमोऽहम् ॥ ४४ ॥

प्रोच्यमानमाश्चर्यमीदृशम् । सुधनः सार्थपः श्रुत्वा, चेतसीति व्यचिन्तयत् ॥ ४५ ॥

न्महीशक, कुतो हेतोस्तवोपरि । अस्माकं स्नेहसम्बन्धस्ततः प्रोवाच केवली ॥ ४६ ॥

त्व राजन् ! पुरि चम्पायां, विजयी जयनामराट् । आसीत् प्रियमतीजानिर्, धर्ता गुणगणश्रियाम् ॥ ४७ ॥

कुसुमायुधनामाहमभूव त्वत्सुतः पुरा । गुरुं संयममाराध्य, विमाने विजयोऽजनि ॥ ४८ ॥

अहं पुनस्तत सर्वार्थसिद्धे त्रिदशोऽजनम् । आवयोरत्र संजज्ञे, संयोगस्तुष्टिपुष्टये ॥ ४९ ॥

तस्मान्ममोपरि स्नेहं, स्वामिन् ! युष्माकमद्भुतं । गिरः प्रजल्पतामित्थं, जातिस्मृतिरजायत ॥ ५० ॥

तत कर्मद्वयानाशकेवलज्ञानशालिनाम् । अमरैर्महिमाधिक्यमकारि प्रमदोद्धुरैः ॥ ५१ ॥

समप्रेऽपि पुरे पौरा, प्रचुरानन्दमेदुरा । अरान्त्य समन्तपरिपादा इव पुष्पिताः ॥ ५२ ॥

---

१ गणभार २ विजयेन जयो मध्येनाहं जयनामराट्

शुभ [illegible] उच, गुरो त्वा [illegible]। [illegible] स्वामिन्! गुणाब्धेस्तुष्यता गुरु ॥ ५३ ॥
[illegible] गुरोऽस्मा [illegible]। [illegible] मे, समनुष्याग्रहीद्व्रतम् ॥ ५४ ॥
[illegible] गुणाधीर्ण, [illegible]। अनेन ननु धन्येनानिर्देशं शिवशर्मणे ॥ ५५ ॥
[illegible] धर्मोपाधित । अनुत्तरामर जन्म चक्रूर गुणसागर. ॥ ५६ ॥
[illegible] परिणामलब्धा मम । मुक्त्वावाप्तिलया मुक्त्या, करग्रहमहोऽपि मे ॥ ५७ ॥
[illegible] पृथक् समिया स्फुटम् । ततश्रीएंस्नापारा, अनुत्तरगुरा यतु ॥ ५८ ॥
[illegible] सशामा [illegible]श्रियम् । मानसीमाप्य दुष्प्रापामपापात्मस्थितिं श्रिताः ॥ ५९ ॥
[illegible] । श्रावक धममन्यऽपि, स्त्रीचतुर्धद्वयो जना ॥ ६० ॥
[illegible] विधुत । स्थापयित्वा निज राज्य, स्वात्मा निन्ये कृतार्थताम् ॥ ६१ ॥
[illegible] स्थिति । व्रत सुचिरमाराध्य, प्रबोध्य जगिज्जनम् ॥ ६२ ॥
[illegible] । पृथ्वीन्दुनामा मुनिराजहंस ,प्राणेश्वरोऽजनि शिवश्रीगोऽस्तु सम्या ॥६३॥

। इति श्रीपृथ्वीचन्द्रराजर्षिकथानकम् ॥

[illegible] । अथ जिनाराधनं बहुगुणगुणमालिमन्तरेण सम्यगावयुध्यतेऽतक्रदुपदेशं

बहुस्सुयाण सरण गुरूण, आगम्म निच्च गुणसागराण ।
पुच्छिज्ज अह तह मुक्खमग्ग, धम्म वियाणित्तु चरिज्ज जुग्ग ॥ २२ ॥

व्याख्या—बहु प्रभूतं श्रुत सूत्रं येषु ते तथा तेषा बहुश्रुताना शरणमाश्रयमागत्य नित्यं सदा (गुरूणां) गृणन्ति तत्त्वोपदेशमिति ते तथा तेषां गुरूणां । पुनः किंभूतानां ? ज्ञानादिगुणरत्नसागराणां । पृच्छेत् अर्थं । तथा मोक्षः कर्मक्षयतो मुक्तिस्तस्य मार्गस्त मृग्यतेऽन्विष्यते इति मार्ग, यतो गुरूपास्तिमन्तरेण जीवस्य तत्त्वमार्गावगमो दुर्लभ एव । तत सुबहुश्रुतगुरुमापृच्छ्य धर्मं च विज्ञाय श्राद्धधर्ममाचरेत्, यदात्मनो योग्य स्यादिति तात्पर्यं । तथा चोक्त भगवत्या गौतमपृष्टेन श्रीवीरभगवता—"तहारूवं णं भंते समणं वा माहणं वा पज्जुवासमाणस्स किंफला पज्जुवासणा ? गोयमा सवणफला । से णं भंते सवणे किंफले ? णाणफले । से णं भंते नाणे किंफले ? विन्नाणफले । से णं भंते विन्नाणे किंफले ? पच्चक्खाणफले । से णं भंते पच्चक्खाणे किंफले ? संजमफले । से णं भंते संजमे किंफले ? अणण्हयफले । एवं अणण्हए तवफले, तवे वोदाणफले, वोदाणे अकिरियाफले । से णं भंते अकिरिया किंफला ? सिद्धिपज्जवसाणफला पन्नत्तेत्यादि" । अत्रार्थे श्रीजयन्त्युपासिकासंबन्धमुदाहरन्ते—

कोसंबियासोहियरुक्खरुक्खा, कोसंबिया नाम पुरी अरक्खा । तत्थत्थि वेहल्लगणस्स नत्ता, सयाणिओ सारगुणा सत्ता ॥१॥
न जस्स चित्तम्मि रमेइ माया, निच्चं नमिज्जंति निवेहि पाया । जस्सत्थि पत्तिगया सया, पसूइ नामोदयणोत्ति राया ॥२॥

१ श्रीदशवैकालिके—"इहलोगपारत्तहियं जेण गच्छइ सुग्गइं । बहुस्सुयं पज्जुवासिज्जा पुच्छिज्जत्थविणिच्छयं ॥ १ ॥" इतिवचनात्

... निष्ठा मद। न ... या नयर्णं पयगई, गाया य नस्सामि गई मिगाई ॥३॥

... बिन्दुज्ञा। मुगासुमिद्धाअरिया अनुञ्ञा, नयतिया नाम तहा अणुञ्ञा ॥ ४ ॥

... । मिच्छसागति छिलिमरेण, त्रियाणि कूरेण मणेण जेण ॥ ५ ॥

... । ... निलधम्मरत्ता, नयतिया तत्थ नवेण पत्ता ॥ ६ ॥

... निष्फत्ता। मुणेह नरे ... ग्गमिच्छतोसा, नमुज्झियाऽन नयदि(द)समोसा ॥ ७ ॥

... । गाथो य दोसो य अदी मुत्ता, गमति तत्थ गिगण पञ्चत्ता ॥८॥

... । ... निञ्चरणा य मुग्ग, नमेर तत्ताईं मुणेह मग्ग ॥ ९ ॥

... । अदत्तदाण परिवज्जियत्व, परिग्गहे नानि न मज्जियव्व ॥ १० ॥

... मह मुत्तिया। ... परिवज्जियव्व, मुत्त तहेगा मुणई अवत्व ॥ ११ ॥

... । ... पाणानुमयायदोसा, नियाणमञ्जेण य मिच्छदोसा ॥ १२ ॥

... । ... न आण महारओ य, न ... न परिणामओ य ॥ १३ ॥

... । ... नय ... नई मुणो मुत्तमिम मुणेज ॥ १४ ॥

... । ... मुणिव्वा॥१५॥

... । ... मीन ... १६

तेसिं तु सुत्तत्तणमेव रम्म, जउं करिस्संति न घोर कम्म। जे धम्मिया धम्मपहिकविंचित्तिणो, सुसीलजीवानयदाणसत्तिणो ॥१७॥
जयति तेसिं पुण जागरत्त, मुसाहु जम्हा नणु विंति तत्त। तो सुत्तया जागरिया य सेया, एगेसिमेसा जणिया कुनेया ॥ १८ ॥
पुणोऽवि पुच्छेइ जयंतिया सा, जते वरं दुब्बलया य सत्ता?। उच्छमाईणि सुदुक्कराणि, कुणंति जे तिपतवोवराणि ॥ १९ ॥
तेसिं पसत्थ सबलत्तयंगे, अहम्मिया जे पणिया कुसगे। हिंसामुसाऽदत्तअबंभसत्ता, तेसिं वर दुब्बलया पवुत्ता ॥ २० ॥
आलस्सयत्त अह उज्जमित्त, मुसाहु? जते। मह बूहि तत्त। जे चोरियापावपरिग्गहेसु, लुद्धा य गिद्धा बहुनिग्गहेसु ॥२१॥
ते सुट्ठु आलस्सधरा नरा धुव, जउं न अज्जति हु कम्मयं नव। जयति जे संजमसीलयत्ता, बहुस्सुया धम्मपरा पसत्ता ॥ २२ ॥
वर तु ते उज्जमिणो तवस्सिणो,जे घोरणुट्ठाणपरा मणस्सिणो। अउं अणेगतमिह प्परूविय,सम्म सुधम्मंमि जिणेहि अप्पय२३
इच्चाइ सुधा जिणवीरदेसणं, जयंतिया मुक्खसुहिक्कदेसणं। जाया सुसित्ता वणवीहिया जहा, पणेण सुण्हासयई सई तहा ॥ २४ ॥

सुसित्तु सा चंदयणं कुमर जयंती, सम्मत्तसुद्धिमसम हियए वयंती।
परक्कमुज्जुयमई नणु गिण्हई सा, ईसाविसायरहिया जिणवत्तिमीसा ॥ २५ ॥

धरिच्छु चारित्तवर सुदुक्करं, सा सग्गधारम्र महासमुद्धरं। अगाइ इक्कारस सुत्तउं तहा, पढिच्छु अत्थाउ जयंमि निप्पिहा २६
निम्मूलकामं श मित्तंर कम्मया, लहित्तु सा केवलमित्थिमंमया। पत्ता य निव्वाणसुहं महासई, सुत्तत्थवित्थारविसुद्धसमई ॥२७॥
इत्थं जयन्त्याश्चरित निशम्य, सम्यक्तया चेतसि चाधिगम्य। बहुश्रुतोपासनया सदर्थ, सूत्र गृहीत्वा कुरुता स्वमर्थम् ॥२८॥

॥ [illegible] ॥

[illegible] निर्णयमाह—

मुम [illegible], मा जीव जइ मुग निशुणं ।

[illegible] कयावि पावेनि न मोक्खसुक्खं ॥ २३ ॥

[illegible] जइ कुरुय मुग मुयस्व निश्चयेन । अमेतनपदद्वयेन [illegible] पावेति मा जानीहि, किं तु [illegible] [illegible] न प्राप्नोसि [illegible] मोक्षसौ- [illegible] मुनिस्तान [illegible] उच्यते—

[illegible] । [illegible] ॥ १ ॥

[illegible] । [illegible] ॥ २ ॥

[illegible] । [illegible] ॥ ३ ॥

[illegible] । [illegible] ॥ ४ ॥

[illegible] । [illegible] ॥ ५ ॥

[illegible] । [illegible] ॥ ६ ॥

ताणं गुणरयणनिहीण सयणमित्ताण सुक्खकारीण । न पडुप्पंति मणोरहमालाउ अइविसालाउ ॥ ७ ॥
अरुहिमहिमाउ न चेइएसु न देवपूयाउ । साहम्मियवच्छल्लं काउं सामत्थमवि नत्थि ॥ ८ ॥
तो तेहिं सहुगेहिं विचिंतियं निच्छएहि हिययम्मि । जाव सधणो मणुस्सो पससणिज्जो जणे ताव ॥ ९ ॥
सयोऽवि पासवत्ती सेवज्जइ सपया परे जाव । वुच्छेदय धणंपि हु विज्झुलिया नणु परिक्खयइ ॥ १० ॥
गम्मइ तत्थ विदेसे सहवासी जत्थ दीसए न जणो । न हु दंसिज्जइ वयणं सयणाणं निद्धणत्तम्मि ॥ ११ ॥
दूरगयाणम्हाण पुज्जंति मणोरहा य कइयावि । तदभावे पवज्जा पाविज्जइ मुक्खसुक्खकरी ॥ १२ ॥
इय परिभाविय दोहिवि कमागयं नयरमुज्झिय सहसा । जो जम्मि विरयचित्तो सो तम्हा दूरओ जाइ ॥ १३ ॥
कइवइदिणपज्जंते मग्गे वच्चतयाण नणु ताण । सायत्थसहिया मिलिया अणगारा पंच सायारा ॥ १४ ॥
तो भाउओ पयपइ तं पइ जो सुमइ एस मुणिसत्थो । वट्टइ अइसुंदरो एएण समं पवच्चामो ॥ १५ ॥
तेणवि तहत्ति भणिए मिलिया सत्थम्मि भाउणो दोऽवि । जा जंतेगपयाणगमेए ता नाइलो भणइ ॥ १६ ॥
भो भद्द सुणसु हरिवंसतिलयसिरिनेमिनाहजिणपहुणो । मुहकमलाउ निसुणियमिम मए सुद्धसिद्धंतं ॥ १७ ॥
परिसए मुणिस्स इति सुसीले न ते निर(रि)क्खिज्जा । दिट्ठीएवि हु जाउय एए खलु तारिसे चेव ॥ १८ ॥
एएहिं सम गमणं न जुज्जए अम्ह अप्पमत्तोयं । वच्चिस्सामो पेए वयतुं समणा जहिच्छाए ॥ १९ ॥

---

१ एकाकिनौ २ मजन्तु

॥ इति जयन्त्युदाहरणम् ॥

अथ पाश्चात्यकाव्ये यद्बहुश्रुतसेवा श्रेयसी प्रोक्ता, अथागीतार्थसेवाप्रतिषेधार्थमाह—

तुम अगीयत्थनिसेवणेण, मा जीव जह मुण निच्छएण ।

संसारमाहिंडसि घोरदुक्खं, कयावि पावेसि न मोक्खसुक्खं ॥ ७३ ॥

व्याख्या—रे जीव त्वं अगीतार्थनिषेवणेन भवनेन मा जड कुशाग्र मुण बुध्यस्व निश्चयेन । अग्रेतनपदद्वयेन तमेवापत्रमाह—अहमगीतार्थगुरुपास्त्या स्वरत्याराधकी भावीति मा जानीहि, किं तु संसारं घोरदुःखं घोराणि दुःखानि यत्र स तथा तं । आहिंडसि भ्राम्यसि । ततस्त्वया कदापि न प्राप्स्यसि मोक्षसौख्यं मोक्षस्य सौख्यं मोक्षसौख्यमिति वाक्यार्थः । अगीतार्थसंगोपरि सुमतिज्ञातं श्रीमहानिशीथोक्तमातन्यते—

पणमिय जिणिन्दवीरं सुवन्नवन्नसुंदरसरीरं । सिरिसुमइनाइअकहं महानिसीहाओ अकहिस्सं ॥ १ ॥

इत्थेव भारहवासे दीमताणगब्भायसुहवासे । चक्किजिणकयनिवासे जक्खहरक्खिज्जंतजणवासे ॥ २ ॥

मगहाविहारविसए वहइ कुवारवेरिनिविसए । रमणिज्जपयनिसए धम्मियलोयाण अइविसए ॥ ३ ॥

कुसुमपुरनयरकुसुमत्थल कुसुमत्थलं नाम तत्थ पुरमत्थि । सोहतघणकुसत्थखरहर रहरजियजणोहं ॥ ४ ॥

तत्थ निवसंति बहवे सुसावया सारपवरणवियडा । सिरिसुमइनाइअक्खा सहोयरा निम्मलसुपक्खा ॥ ५ ॥

तत्थिन्नयवि पय अदन्नया गब्भियमतरायरसा । अन्नपमखव दुव्वरपरणाउ ति (त) हिं वसंताणं ॥ ६ ॥

ताणं गुणरयणनिहीण मयणमियाण सुक्ककारीण । न पहुप्पंति मणोरहमाणाउं गउरिवाराउं ॥ ७ ॥
अणाहियमहिमाउं न भेइएसु न देवपूयाउं । माइम्मियराउं हाउं गामलग्गमवि नत्ति ॥ ८ ॥
तो तेहिं मह्रगोहिं विचिंतिय निरूगेहि हियमम्मि । नाव मणागो मणुस्सो पगमतिरूओ नवे ताव ॥ ९ ॥
सयोऽवि पामयसी भेयणाइ मरया घरे आव । गुणेहिं पावि हु रिमुगिरा नम्रु परिभिवड ॥ १० ॥
गम्मइ तत्थ विदेसे महयामी जाथ दीमए न जणो । न हु दीनिच्छ रयाणं मणगाणं निकरा्गम्मि ॥ ११ ॥
दूरगयाणम्हाण पुज्जति मणोरहा न कइयावि । तहजाने परास्ना पारिस्स मुक्कसुक्करी ॥ १२ ॥
इय परिजानिय दोहिवि कमागयं नयरमुज्झियं महसा । जो जम्मि निरयनिरओ सो तस्स हुम्मउ नाउ ॥ १३ ॥
कच्छइदिणपज्जन मग्गे पयंतयाण नाणु ताणं । मायणहिया मिन्निया अरणगाम पंथ मायारा ॥ १४ ॥
तो नाउओ पयपइ तं पइ जो मुमइ एम मुणिनयो । घइउ अउगुरुारो एणग ममं परनामो ॥ १५ ॥
तेथवि तहत्ति नणिए मिस्त्रिया मत्थम्मि जाणगो होऽवि । जा नगगयाणगमेए ना नाउओ नगइ ॥ १६ ॥
जो जइ सुणसु हरिसमतिरूयमिरिनेमिनाहनिणपत्तुणो । मुहकमगाउं निसुनिगमिम मए गुहनिमन्तेनं ॥ १७ ॥
परिसए मुणिरूवे हुवि सुमीउे न ते निर(रि)क्खिआ । दिहीपनि हु माछय एए गमु तारिमे मेर ॥ १८ ॥
एण्हिं मम गमण न तुज्झ थम्ह अण्णमयोएं । नचिम्मामो एए रयंनं ममता नहिजाए ॥ १९ ॥

१ एकाकिनौ २ मजन्तु

[illegible] विरमामो [illegible] निगयणातिकम महाघोरं । आसायणिकमूढ थूल पाव विणा हिस ॥ २० ॥
एई मम जंताणं आसारालाणि हुति निस्सक । तेहिं निवड्ढइ मित्ती तत्तो डुग्गइडुइ डुसह ॥ २१ ॥
इय पज्जलिय धाहाए पिवृए नायर निय महमा । धावइ मुनिसत्थाउं जह कूयाउं सिसुं जणणी ॥ २२ ॥
दूर्रा उयमुणिमत्था [illegible] मजाणणा सड्ढि । फासुअन्नमिपएसे चिढइ हिययमि सतुट्ठो ॥ २३ ॥
इय [illegible] सुमइ कुमइ मगड मता । मायाए तह पिउणो पित्तिज्जो जिवजइणीए ॥ २४ ॥
[illegible] दा [illegible] किमुत्तर पडन्नामि । मयमय किं न लज्जइ गुरुणऽवधाइ वयमाणो ॥ २५ ॥
[illegible] अमाहुत्त [illegible] न न [illegible] । एए ताय गुसाइ पिरिक्जसीह पच्चरक ॥ २६ ॥
[illegible] मुणित्ता अणियक्कमाणएण नाइसुमहो । न वज्जरिउ लग्गो हिउवएसिक्कनिउणमई ॥ २७ ॥
[illegible] न [illegible] ना अह देमि । नो अन्नदेमदोसो नेव असपत्तिदोसो य ॥ २८ ॥
[illegible] हिए रयणे महा[illegible] हु जया पनुप्पति । जीवाण चिय दोसो तो नूण गरयकम्माण ॥ २९ ॥
[illegible] महिया अइनिघराणदामाहिं । बुज्झति कह मुद्धा उवएसगिराहिं सुद्धाहिं ॥ ३० ॥
[illegible] निसुणिय असुणियपरमत्थ कुमई सुमई । नायमेयं जासइ तुममेव हि सच्चवाइत्ति ॥ ३१ ॥
[illegible] दाम निस्सकमिद्दुवेसि जीहाए । होऊण निउज्जो सज्जो परदूसणुग्गिरणे ॥ ३२ ॥
किं विदिय [illegible] एएहि महाणुजाणमाहप्पं । उच्छमद्दमसाइलयकरण दुक्कर किरिय ॥ ३३ ॥

नाणाजिणहरणं सुउचारं भरहपमुहरन्नाणं । निम्मणसुकओणियदेहाण तह निरीहाणं ॥ ३४ ॥
जेसिं दंसणमवि पावखेवखिसाल सुखइ पाविर्त्त । तेसिं मुणीसराणं निरग्गनं च मणुउरागि ॥ ३५ ॥
सुह तुह भावगय आसामधिडयाइ का गत्ता । उस्सुइरसुहे तम्मि य पयरए नाउन्नो भद्द तं ॥ ३६ ॥
कहसुणाओऽमि तुमं बाहिरनिसीह जाय माहूयं । हला गयाणु यारिहिं जिया अन्ने रत्तामते ॥ ३७ ॥
एए बाडलतरमी अवरममीणानिमायविमयपरा । निमरामनिक्कराण कउं णु अयाणुरूवेहिं ॥ ३८ ॥
उस्सुत्तपयं गरयं माहप्पेयाण तं न यायेमि । अन्नं च न मग्यमि हु मह रोगो उवरि लागमि ॥ ३९ ॥
गिण्हामि जेण दोमे किं तु मए नेमिस्सामिणो पासे । आउनिरमेरिणयं च न मुणीना हु दव्वा ॥ ४० ॥
तो सुमइणा पवनियं निसुणीउं तुमं सु जारिसउं । तारिसउं तित्थयरो सोऽवि पव्वोउ चो एवं ॥ ४१ ॥
सुव्वासिरस्स एव महोयरस्सणणो सुणोयद्दिणा । गिरिनायखेण विहिय गयाणं निय दोहिं हत्थेहिं ॥ ४२ ॥
जणिय य जइ मा दहनिहुरेहिं गरेहिं वयणेहिं । तमणुमणो तित्थयरस्स सुयासु आगामो गव्वं ॥ ४३ ॥
अहवा जणसु जहिच्छियमहयं नारेमि तो तुमं जाय । तो सुमइ सव्वउ एसऽवि तया महागिरिणो ॥ ४४ ॥
इंति फुसीला धणियं णा अन्नो कोऽवि नत्थि हु सुणीणो । नउ मीयउ न मत्तिउं ना अग्गी नेव मज्जउ ॥ ४५ ॥
तो नायखेण जणिय जिणवयणगुणयवुच्छिणो धीर । नो पाउनयस्सीनं किरियाउं सुन्नमणि ॥ ४६ ॥
सेमोऽवि हु दिव्वाए एएसु न निज्जए सुयमग्गा । दीसंति गयु सुणीउं नाहिरपरियाउ नियमेनं ॥ ४७ ॥

जो गुणइ सिद्ध पञ्चय सुदृणतयमत्थि वीयमेयस्स । अट्ठियपरिग्गहधरणेणेस धुव ताव कुसीलो ॥ ४८ ॥
परिमियपरिग्गहहिं होयव्वं निच्चमेव साहूहिं । इएमन्नमन्नियमरहतवयणममयध महुरयर ॥ ४९ ॥
नायमगुणा तु एयं जइ एगा पुत्तिया गमिस्सइ मे । होहामि ता कहमहं ईसिं गणिउं न वयजंगो ॥ ५० ॥
सड्ढे नियमएगगणाइ अइअउम्भ्रतणुअर्हि । मुसिरं निज्झाइय लोयणेहिं नालोइयमणेण ॥ ५१ ॥
एएण सपय वि (त) य तह लोयणा नियेण हत्येण । गहिउं अदिन्नआरो सारो गमिउं चरित्तस्स ॥ ५२ ॥
तुमए दिट्ठमिरपि हु कह्न मूरोदए अजायइत्ति । जो उग्गउं दिणेसो पच्चामो तुरियमुच्छेह ॥ ५३ ॥
एयपि ताव तय अभुठ एएमि जिच्चउं मेहो । रत्तीइ अज्ज सुत्तो अट्टज्झाणी अणुवउत्तो ॥ ५४ ॥
पिच्छए पुत्तिपत्तवि कप्पग्गहणं कयं न एएण । वहय पजाए मग्गे कप्पग्गेण य हरियतण ॥ ५५ ॥
निस्सङ्क संघट्टियमणेण माउंदगपि परिभुत्त । पवणस्सवि मजाया विराहणा मुच्छभावेण ॥ ५६ ॥
पायगुए अपमज्जिय मयमिउं एस सारथम्मि । पइपभियन्नेण जउं जयणा करसयरहिं गंतु ॥ ५७ ॥
इरियाइ पडिक्कमए निद्दिट्ठं जीयकप्पसुत्तम्मि । गंतवचिट्ठियवे सइयवे आमियधे य ॥ ५८ ॥
तह बच वहिणन उड्डायजियाए न हु जहा वाहा । पवइयाणमिमेमिं चरित्तखेमोऽत्ति न हु दिट्ठो ॥ ५९ ॥
मुहदत्तागपरिण्डइं कुणमाणो अविहिणा पुणो अज्ज । मो चोइउं मए जो साहु कई कुणसि पडिलेहं ॥ ६० ॥
पच्चक्खमेव तह विराहयं वाउलो न हु गणेसि । बहुमणुयहणिगो परमत्थपमायगो होसि ? ॥ ६१ ॥

परिसपमायवाणा जेसु कह ते हवंति नणु समणा । जइमुह जुगालुआ एए ककायनिम्मद्दणा ॥ ६२ ॥
अहवा एएहिंतो जूणोऽवि हु सग्गुणो न जस्सत्थि । सुहुमोऽवि नियमजणो एए पुण मग्गवा य ना ॥ ६३ ॥
कत्तवेहिं इमेहि दिठेहिं नियमठं सुदिठीए । मरमाणो जिणवयणं को पगिं धन्नं मुञ्ज ॥ ६४ ॥
अन्न च सगमो नणु इमेसिमन्हाण विप्पसादेइ । सावयधम्मरयाणवि मिच्छिस्स चरणकरणेसु ॥ ६५ ॥
आहिंसामो जेणं चयारुवीए अईयनियमाए । इय अणुमिठोऽवि हु नायगेण निविहादि नुत्तीहिं ॥ ६६ ॥
सुमई पखरेइ इमं गंतयमवस्समम्हमेएहिं । गहियवा पवज्जा निरवज्जा तह मए एत्थ ॥ ६७ ॥
तुममुञ्जरेसि ज पुण त काउं कोऽवि किर न सक्केइ । [illegible] मुयसु मह कर तुह न पच्चकारो करेयणो ॥ ६८ ॥
एए नयति दूर मह गंतव इमेहि रवलु सद्धिं । तो नायगेण जणियं न गमुमाएम्म तुह जई ॥ ६९ ॥
अहय पुण हियमहिय कहेमि तुह ज हिय तमायरसु । कुस्लाकरोमि नाहं को कस्स करिज्ज किर ययाए ॥ ७० ॥
न ठिठं तस्सगाउं विचिहोवाएहिं धारिठंऽवि हु सो । मंदणमुज्झिय सुहियं पयाउ नणु मडिया ठाणं ॥ ७१ ॥
गोयम स मंदजणो पयइठं साहुपासपामम्मि । खग्गा [illegible] पयमाला गर्चताणं पडे ताए ॥ ७२ ॥
अह अन्नया कुवायमवखरिठं आगउं य कुब्जिलको । निस्कायराधि जिरके न तरय पावति मणुयंपि ॥ ७३ ॥
अपमिकताओइयपावा कुवायदोसउं मरिठं । निमणा नणु ते समणा अमणा निणधम्ममेराए ॥ ७४ ॥

---

१ साधुपाशपार्श्वे

एयवसा गयपुत्ता पयधिगायाण अवकरवाए । अड्डीएवाहएत्ते तत्तेऽवि चविऊण मिछकुले ॥ ६५ ॥
पुलिंगालाई पुंभिय अमुहच्छयमाणउ तउ मरिउ । सत्तमनरयम्मि गया गेयाहया डुक्कसमहिगया ॥ ६६ ॥
तत्ता उव्वहिपा इत्तो पउरीमिगाइ तइयाए । सम्मत्तमुत्तम ते खहिंचु मुस्सायकुलेसु ॥ ६७ ॥
इत्तो इयम्मि भवे चउरो तणु मिच्छिहिंति ते मुलिलो । सिज्झिस्सइ न हु एगो पचमउ ताण जो जेठो ॥ ६८ ॥
एरीसछिद्दिठी अउ अई मो नहा अवगो य । नयो अहव अजवो ? नयन मह कहसु सो मुमई ॥ ६९ ॥
गोयम जसो जइ एम तारिसो तो मउ समालो य । उप्पन्नो कहसु कहिं गोयम परमाहम्मियगेसु ॥ ७० ॥
नयरे किं वसायं परमाहम्मियगई मु मननइ । एवमिए जे पुरिमा समग्गरा दोसरोमिछा ॥ ७१ ॥
मिछत्तमुरएणउ हिंसयएरपि कहियनेरिमय । अनगलिय वारसगं मुयनाण मुक्कयगुणठाए ॥ ७२ ॥
कुलिय मरुयरूवे निचणाधारममए वाउ । उम्मग्गिय तमेव य नहा मुमइणा कुसीलाए ॥ ७३ ॥
लाभायत्ताउ वउ अउ होइ परिवरनए । एएऽवि जइ कुमीला ता न मुमीलो जए कोऽवि ॥ ७४ ॥
दंसिया नइ दिवा पागे पमिमेम नइ नियमो । निब्बुद्धिउ जहा नं वहा धुव मोऽथि तिरथयरो ॥ ७५ ॥
इमनुकालेसु महानिसिहेसु मुनएगा नेस । बद्ध चिकणकम्म धम्मसि परम्मुहत्ताए ॥ ७६ ॥
परमपुरिसमहुत्ता पउा मिहाइ पिहिपमुहियामे । परमाहम्मियनिक्कागइ गउ चविय तत्तोऽवि ॥ ७७ ॥

१ • देसबल

कत्थोवयद्धिदी सो? जयव! गोयम गुतुद्दिणा तेण । निद्दियमपायारपदाणुकित्तणोउप्पणाउ पडुं ॥ ८८ ॥
तकम्मदोसयसउ अणतसमारियत्तमणुपत्त । कत्तियजवे जमिस्मइ सोडणेगे गुग्गमरि(र)हे ॥ ८९ ॥
अवित्रमिय चावगइयाउ नत्थि ससारउ गुनित्थरणं । तहनि हु सरंरेण गुण गोयम सन्नरत्नमणं ॥ ९० ॥
इणमेव जबुदीवे परिवेढिय सठिउ लवणजलही । पयस्त जम्मि गाणे मिभू य महाराई पमिया ॥ ९१ ॥
दाहिणदिसाइजागे तउ पयसाव वेइया मज्झे । पणपन्नजोयणेसु करिंतु जायारमतिन्न यउ ॥ ९२ ॥
नामेणं पमिसंतावदायगं कुक्कदायगं पहुसो । अद्धतोरसजोयणमाणं गाण न कुरियाए ॥ ९३ ॥
अद्धुठजोयणाणि य उस्सेहो तस्स लवणजलउवरिं । अचतघोरतमगंधयाररूवाउ तहि वेर ॥ ९४ ॥
पमियाखगसठाणा सीयालीन गुहाउ पहृति । पयाण मज्झजागे जुगे जुगे जलयरा मणुया ॥ ९५ ॥
निवसति ते य रुद्दा सयपण पजारिसहमणुपत्ता । सपरि(र)कमनुयदंना अद्धतेरमकरराणाया ॥ ९६ ॥
ससिङ्गनहराक मज्जामिसमहुपिया य थीलोया । कुपगनिकरगा दरिय अइघोरदिट्ठीया ॥ ९७ ॥
माय गविकयवयणा असणिव सुनिठुरप्पहारी य । जमकिंकरव घोरायारा ते तत्त चिठंति ॥ ९८ ॥
तेसिं जाउ पुण अतररुगुलियाउ ताउ गिण्हित्ता । चमरीण धवलपुच्छायगाठेहिं गंथिऊण दढ ॥ ९९ ॥
कन्नयु(जु)गलमि वधिय महग्घरयणत्थिणो वणियलोया । सायरमणुपविसति य जलयरजीवेहिं निब्भीया ॥ १०० ॥
सयलेवि ▪ जलहिजल सुहेण आहिंडिऊण वेगेण । जच्चरयणाणि घित्तु आगछंति य नियठाण ॥ १०१ ॥

आगच्छंति य पव्विसतावदायगयाम्म महाविट्ठवं । तण्णागए समाले पिच्छंति गुहानिवासिणरा ॥ ११६ ॥
तेसिं नाव वहुत्थ रयणदीवगनिवासिमणुआण । धावंति तउ ते वेगिं मज्जादिगुत्तआगणे ॥ ११७ ॥
दाऊण लोलकए अज्जत्थपलोगउं तमरगरत्थ । एगं य हुजे यारा फट्ठाए गहेऊण ॥ ११८ ॥
रयणदीवाभिमुहे पचलंति परे य त मडुमसित्ता । धावंति पुणो वेगेण सुदुयर तेसिं पिठीए ॥ ११९ ॥
ताहे गोयम अन्नासन्ने जा हुंति ताव सुरसाय । महुगंधदव्वसक्कयपोरायमत्तुंगाग ॥ १२० ॥
मो (जो) त्तूण सुदुयर तेसिं पिठीइ ते पधावंति । पुण्णरवि ते महुउरियवाउयमेगे निमुंति ॥ १२१ ॥
महुमज्जालोलुया ते जीहारसमुच्छिया महातुट्ठा । तावागच्छंति गुह वयरसिलासंपुडं जाव ॥ १२२ ॥
आसन्नासन्नधरापएसमागम्म सणियसणियमिमे । तावागच्छंति जहिं विजाडियमुहं तयं अत्थि ॥ १२३ ॥
तत्थ महुमज्जपुन्नाइं जाइ उयरियसेसतुंबाइं । तेसिं समिक्खमाणाण ताइं मुत्तूण ते पुरिमा ॥ १२४ ॥
वचंति नियघरेसु इयरे महुमज्जमसरसलुद्धा । तत्थ पविसंति जाव य हे गोयम पुव्वनिम्मुक्के ॥ १२५ ॥
ताव परिपक्कआमिसखंडे महुमज्जपुन्नजंडे य । महुविदासिलासपुडमवि पिक्खिय हरिसिया हुंति ॥ १२६ ॥
तत्थ ठियाण तेसिं भुंजताण महुं च पिबिय च । सत्तट्ठ दस दिणा जा गच्छंति गुहानिवासीणं ॥ १२७ ॥
तो रयणदीववासी एगा सुतिक्खोरुधारसग्गधरा । अग्गंमि सन्नकयया रउद्दवरजमभेडकरा ॥ १२८ ॥
▪ वयरसिलं परिवेढिऊण सत्तट्ठ काउ पंतीउ । चढंति न मेढेउं वयरसिलासपुडं ताव ॥ १२९ ॥

अह पुण निकरणा (निकरणा)ए जियाए वहहेउ । त मेवयति चकसघरट्टसिरजुयलमेकत्त ॥ १३० ॥
तमि य मिलिङमाणे तेसिं इक्कस्स यावि दोएहपि । निप्फेडइ खु जवेज्जा समदुमसद्देण रुद्देण ॥ १३१ ॥
तेसिं तउ नराण मच्चउप्पयमंदिराण लणमित्ता । तेसिं हत्था सहारकाळमवि होज्ज जइ कहवि ॥ १३२ ॥
तेसिं परदुमपुरुमज्जयाण तणुयमहिज्जरे । दलिएऽवि पीसिएऽवि हु न हु पाणाइक्कमो हुज्जा ॥ १३३ ॥
पयरमिव दुरखे सचु ते अहो अह परद्दसपुरुए । कएहयसद्दे निजुजिय नमाकिउ चक्कमिव सययं ॥ १३४ ॥
सेमेति पहर जा ताहे अघतदारुणं दुक्कं । विमहंति ते वराया वायामएकायसज्जुट्ठं ॥ १३५ ॥
जो आयति दुसंका तहवि हु अट्ठिया सरीराए । फुट्टति न तुट्टवि य जयति पुण जज्जरीजाव ॥ १३६ ॥
ते कारिज पच्छोइय परिठमसुर्निति रयणदीवनरा । पविद्दामिकुण य सिखासपुरुयाइं घरट्टाण ॥ १३७ ॥
तओ तेसिं मसु अमरक्कुलियाउ गिण्हिय नवेण । धट्टूणए दविएजाएण निकणती इमे तत्थ ॥ १३८ ॥
एवं निराकेण गिण्हति य अतरक्कुलियाउ । ते रयणदीववासीमणुया अइकूरकम्माणो ॥ १३९ ॥
जत्थे अबोध(वे)पुण आरिसदुक्खोहमणुहवनाति । आहारपाणरहिया गहिया पीलाइ दुसहाए ॥ १४० ॥
एवं करिति वरं जिवा बहुविहं महाक्ले । आ वच्छरमरिहत्थे चहिया नहिया सकम्मेहिं ॥ १४१ ॥
जोगमा (.....) .... । .... मए समाहे नर्हडवि मुमती करई आए? ॥ १४२ ॥
.... निरको .... । .... जो, ... ॥ १४३ ॥

तओऽवि दुक्खमाणत्ते, तओ कालद्धत्तण गए । तओऽवि पत्तरत्ते य, तत्तोऽवि हु वणप्फइ ॥ १४४ ॥
तत्तो मणुस्सगईए, इत्थित्ताए उववज्जिस्सई । तओऽवि अच्चुदत्तीए, सुमई हु गमिस्सई ॥ १४५ ॥
तओ नरगु दुक्खित्ते, तत्तोऽवि हु वाणमंतरो । गयउहादिवे तत्तो, मरिउ मेहुणत्तर (णातुरे) ॥ १४६ ॥
तत्तो सत्तरगईअणते, अणंत कालमसिआओ । माणुसत्त तओ पत्तो, सजयत्त तओऽवि य ॥ १४७ ॥
नरो नमिनिओ तत्तो, सत्तमाए तओऽवि य । चरमोयहिमज्झमि, महामच्छत्तण तओ ॥ १४८ ॥
नारओ सत्तमाए य, तओ गोणो भविस्सई । तओऽवि दुक्खाओ य, तओऽवि वायकोइओ ॥ १४९ ॥
तओऽवि हु नडोयत्त, महामच्छत्तण तओ । तओ तदुपमच्छत्ते, सत्तमाए तओ त(ग)ओ ॥ १५० ॥
रासहो य तओ गाणो, किमिमनुअगत्तओ । तओऽवि दद्दुरत्तम्मि, तेउकाय तओ गओ ॥ १५१ ॥
तओ कुंथू य जमरो, तओ य चरूओ मओ । तओ उद्देहियत्ताए, गओ तत्तो वणस्सइ ॥ १५२ ॥
तओ अणंतकालाओ, चक्किस्सीरयपत्तणे । नारओ तह जीए, जाओ तत्तो करेणुओ ॥ १५३ ॥
रहणं मज्झिय नाम, उरज्झाओ य महई । तग्गोहासत्तदेसम्मि, जिंदपत्तत्तण गओ ॥ १५४ ॥
पुक्खित्थीनारमारसो तत्तो मणुयपजु (न) गो । तओ य दु(द)मगत्तम्मि, तओ य पुढवाइसु ॥ १५५ ॥
तत्तो य मणुए चाउत्तरस्सी य तओऽवि य । उत्तरत्त तओ पत्तो तओऽवि य पुरोहिओ ॥ १५६ ॥
तओऽवि मत्तमि पत्तो, तओ गोलुरे य चद्दुरो । माणुसत्ते तओ जाओ, चक्किते सम्मद्दिट्ठिओ ॥ १५७ ॥

पइ्गे गत्त् तसो, तओ इत्तम्म नेदागे । नओ य मसलो(ती)रओ गोयममणो नओगो (पममणो जुओ) तओ ॥१५८॥
कागुत्तमुगो तसा तओ चक्कदरो पुणे । पुत्रमश्यणी होठ, निविण्णो कामभोगओ ॥ १५९ ॥
उहावइ्ठं कहिंडं, चरित्तापराहं पर । गच्छमा सुमई मो य, गच्छिस्सइ पर पय ॥ १६० ॥
तरा य जे इह जिणा, जिणुटी य गुणोत्तमा । सानकीर्ति पममाइ, तुङा तहय गयन ॥ १६१ ॥
कालकूडाई ताविआ, निल्हगाण य जे इहिं । पविमिडा तहागार, निपद्गाण पयस्करं ॥ १६२ ॥
तेयागये चकविडा तेनिं निउनजोगुण । पनमिडा य पहिंचे नाणनिस्ताणमजमे ॥ १६३ ॥
सहानउगए मने, मजाहिडा निरनरं । परमाइम्मिपमु मे, जारडा गुमई नहा ॥ १६४ ॥
तदवे गुणडीगए, मम्मतमगुताविर । तहावि बहुदामदुक्खहिं मो पवीडिओ ॥ १६५ ॥
तेयत जिणा अ य गुपगा-निहिमगा । केवल दनमेवमि मयर्ड ययगावय ॥ १६६ ॥
हस्सुमणो समता य वडियशो य मयशो । तस्सत्रावो य आवावो, चइयशो हु मयहा ॥ १६७ ॥
हरव निहिनवं मय वडिय च जिणागने । गुमीवाए पममाए, मंयरेण य गोयमा ॥ १६८ ॥
तहा तुम्मीहुनजोगे, न बययो पयगओ । सुणीहिं नायवहिंनि, मेहावीहिं गुनिमयं ॥ १६९ ॥
तहा सुत्तम्म सुता, तुचकवरयत । पवेडवि हु पहिम्मनि, नहा तुम्मीतमगिणो ॥ १७० ॥
तमवुमस्स य देवटे, जयय ते हि सुमाहुणो । कुमीवा मुणसुनीए, यहया जगू निमुयं ॥ १७१ ॥

गोयमा इह सङ्कस्स, होइ पत्ते नियट्टिमा । सयदत्ताए जेणो(णे)सो, गुणाहूण तवस्सिय ॥ १९२ ॥
अयवत्तायं नासिज्जा, मुहरिचाइ सव्वहा । पत्तं तेण पहू नेमी, हरिवंससिरोमणी ॥ १९३ ॥
धम्मतित्थयरो बावीसमो निम्ममनिम्ममो । गएण चदयछाए, आयारंगं वरागम ॥ १९४ ॥
सहाए पन्नरमाणो, माणोयहिपकुन्जवो । दिन्नो तत्थोत्रविन्नो य, पणमित्ता निणुत्तमं ॥ १९५ ॥
वत्तीस तत्थ आयारे, निद्दसिज्जति सामिणा । तेसिमिक्कपि जो साहू, साहुणी वा विनिट्टयं ॥ १९६ ॥
अइक्कमिज्जा आयारमसयर पमायउ । गारत्थीर्हि समे से ण, परुविज्जा य अन्नहा ? ॥ १[illegible] ॥
हुज्जा अणतसंसारी, से हु णो पारगामिए । गोयमा जिरकुणा जेणाहिंग तु मुदयतग ॥ १९८ ॥
जेण भंगहियं तस्स, पचमनयसंरूण । इत्थीए अगुनगाइ, पलोइत्ता सचक्खुणा ॥ १९९ ॥
सम्मं नालोइय तेण, पत्तगुत्ती विराहिया । तविराहणदोसेणं, एगदेसे जहा परो ॥ २०० ॥
दड्ढो दड्ढोत्ति जम्पिज्जा, जग्ग सीअमय तहा । जई जेण सहत्थेणादिन्ना तु पभिगाहिया ॥ २०१ ॥
दय तेणयये जग्गं, मग्ग वा देइ ज सिय । अणुग्गएऽवि सूरम्मि, उग्गउंचि पयपिय ॥ २०२ ॥
वरम वीययं नट्ठ, [illegible] जह हुयासणा । अफासुगोदगेण तु, जेणछीणि धुवुज्जिणा ॥ २०३ ॥
धोयियाणि तहा मग्गे, अविहीए य चन्निय । वीयकाय च अक्क (क्क) त, सयहिय वयस्सइं ॥ २०[illegible] ॥
जेण चेयघतेणं तु, न हु आलोइयं तहा । विज्जूए फुसणं चेव, तहा फलफरुज्जुणी ॥ २०५ ॥

पढमे नरए तत्तो, तउ इन्जस्स नंदणो । तउ य समणो(णी)जूउ गोयसमणो जूउगो (पसमणो चुउ) तउ ॥१५०॥
अणुत्तरसुरो तत्तो तउ चक्कहरो पुणो । पुव्वसयणी होउ, निव्विण्णो कामजोगउ ॥ १५९ ॥
जह्वोयइउ उक्किउ, चरित्तावरण वर । गोयमा सुमई सो य, गच्छिस्सइ पर पय ॥ १६० ॥
तहा य जे इहं जिक्खू, जिक्खुणी य गुणोत्तमा । पासमीणं पससाइ, कुज्जा तहय सथव ॥ १६१ ॥
अणुपूआइ जाग्गिज्जा, निण्हगाण य जे इहिं । पविसिज्जा तदागार, निण्हगाण पयरकरं ॥ १६२ ॥
गंथसत्थ परूविज्जा, तेसिं सिवतरोगुणे । पससिज्जा य पक्किचे नाणविन्नाणसजमे ॥ १६३ ॥
सहाम उगए मते, मत्ताहिज्जा निरतर । परमाहम्मिएसु से, जाइज्जा सुमई जहा ॥ १६४ ॥
जयय सुमइणीणेण, मम्मत्तमणुपालियं । तहावि कहमुहामदुक्खेहिं सो पवीकिउं ॥ १६५ ॥
गोयमा खिंगिणो जे य जूयग्गामविहिंसगा । केवलं दंजमेवेसिं सयलं वयपालण ॥ १६६ ॥
तस्समग्गी पममा य, वज्जियवो य सथवो । तस्सलावो य आलावो, चइयवो हु सवहा ॥ १६७ ॥
वमेर निज्मियं तेण, वज्जिय ज जिणागमे । कुसीलाण पससाए, सयवेण य गोयमा ॥ १६८ ॥
तम्हा कुसीलसजोगो, न कायवो पयत्तउ । मुणीहिं सावएहिंपि, मेहावीहिं सुनिच्छय ॥ १६९ ॥
जहा सुमइणा प्रम्ना, दुक्खपरपरा । अन्नेऽवि हु लहिस्सति, तहा कुसीलसगिणो ॥ १७० ॥
नायधम्म य ठंदण, जयव ते किं सुमाकुणो । कुसीला सुत्तजुत्तीए, अहवा जण निच्छय ॥ १७१ ॥

गोयमा इह सहस्स, दोह एवं नियट्ठिभा । सच्छंदत्ताए जेणो(णे)सो, सुमाहूण तवस्सिणं ॥ १७२ ॥
अयमवायं जासिज्जा, मुहरित्ताइ सव्वहा । परं तेण पहू नेमी, हरिवंससिरोमणी ॥ १७३ ॥
धम्मतित्थयरो बावीसमो निम्ममनिम्ममो । गएण वद्दणछाए, आयारंगं वरागमं ॥ १७४ ॥
सद्दाए पयवेमाणो, माणोयद्दिपकुन्जवो । दिन्नो तत्थोवविन्नो य, पणमित्ता जिणुत्तमं ॥ १७५ ॥
पचीस तत्थ आयारे, निहसिज्जंति सामिणा । तेमिमिकंपि जो साहू, साहुणी वा विनिच्छयं ॥ १७६ ॥
अइक्कमिज्जा आयारमसयर पमायओ । गारत्थीहिं समे से ण, परुविज्जा व अन्नहा ? ॥ १७७ ॥
हुज्जा अणंतससारी, से हु णो पारगामिए । गोयमा जिक्कुणा जेणाहिग तु मुहणंतगं ॥ १७८ ॥
जेण सगहियं तस्स, पचमवयभग्गणं । इत्थीए अणुवगाइ, पलोइत्ता सचक्खुणा ॥ १७९ ॥
सम्मं नालोइय तेण, बजगुत्ती विराहिया । तविराहणदोसेणं, एगदेसे जहा पमो ॥ १८० ॥
दट्ठो दट्ठोत्ति भणिज्जा, जग्ग सीदयय तहा । नई जेण सहत्थेणादिभा तु परिगाहिया ॥ १८१ ॥
इय तेणयये जग्गं, सग्ग पा देइ ज सिव । अणुग्गएऽवि सूरम्मि, उग्गउत्ति पयपिय ॥ १८२ ॥
तस्स वीययथं नट्ठं, कह जह दुयासणा । अफासुगोदगेण तु, जेणच्छीणि पुवुच्छिणा ॥ १८३ ॥
धोपियाणि तहा मग्गे, अविदीए य चट्ठिय । वीयकाय च अक (क) त, सघट्टिय वणस्सइ ॥ १८४ ॥
जेण चेउपदेणं तु, न हु आलोइयं तहा । विज्जूए फुसणं चेव, तहा फम्फरुज्जुणी ॥ १८५ ॥

अविहीपरिन्नेहाए, पाउव्वाउ उदीरिउं । विराहणाइ लेसोऽवि, गणिउं न हु माणसे ॥ १८६ ॥
पढमे पयमेण्ण, उग्गं निग्गंथरूविणा । तस्संगेणावि पत्तावि, जग्गा जुग्गा महव्वया ॥ १८७ ॥
तत्तो आगमजुत्तीए, एए जाणु मुमीसया । माहुणो गोयमा वुत्ता, तत्तावगमरज्जिया ॥ १८८ ॥
तत्तो एएण अट्ठेण, गोयमा परियारिउ । महव्वयाणि गिण्हाणि, गुणाहुजणसंगमे ॥ १८९ ॥
[illegible] केण अट्ठेण ? जेण निसुण गोयमा । मुमाहू या मुमङ्घो वा, तइय नो जनतर ॥ १९० ॥
[illegible] अइया, साहू माहुत्तमुत्तम । माउउं माउगत्तं च, जहुत्तमणुपालिया ॥ १९१ ॥
जो विराहिज्ज साहुत्तं, साहू नो माणउं तहा । नियं मायधम्मं च, न जरे सिद्धिजायण ॥ १९२ ॥
[illegible] साहुधम्मो उ, अईव दुरणुचरो । कम्मक्खयकरो वुत्तो, जगदसीहिं मयङ्गा ॥ १९३ ॥
[illegible] पाविज्जा, माहू अन्नयतरं । अक्खय मोक्खसुक्खोह, निराबाह निरामय ॥ १९४ ॥
[illegible] मुद्धए, दयत्न माणुसत्तए । परपराइ मुक्खस्स, माहूग त रियाहिय ॥ १९५ ॥
[illegible] वरिमाणं तं पुत्तो निरवज्जय । मज्झायति नरा धीरा, दमनेयमणुत्तर ॥ १९६ ॥
[illegible] उवहणाणि [illegible] मुए मुयाणि । ज गकई नं [illegible] पाउज्जा, गयाइयार ययमायरेण ॥ १९७ ॥
[illegible] सहउमावडी गा वदिं पहू ! माहइ धीत्ताहो । गुलेहिं गो गोयम नेमियागे, यण्ण पाउंतरगमाउ मिज्जो ॥१९८॥
[illegible] दु पुर्व उमोन्ई महगत्ता सिद्धिमर्यणमो जहा । जिणागमुक्खिमिहीउ मयहा, रमेह त्तो [illegible] ॥१९९॥

जमित्थ छरमुत्तपय पयपिय, मए महामंदमईइ अप्पणो । त सपसिद्धंतनिसारया नरा, पमत्तचित्ता पविमोहयतु जो ॥ २००॥

॥ इति श्रीसुमतिनागिलचरितं श्रीमहानिशीथाद्धृतम् ॥

अथ कुमार्गसंसर्गलग्नानामतीवैहिकामुष्मिकफलहानिमुपदर्शयन्नाह—

कुमग्गससग्गविलग्गवुद्धी, जो वुज्झई मुद्धमई न धिद्धी ।

तस्सेव एसो परमो अलाहो, अगीकओ जेण जणप्पवाहो ॥ २४ ॥

व्याख्या—कुत्सितो मार्गः कुमार्गस्तस्य संसर्गस्तत्र विलग्ना मग्ना बुद्धिर्मेधा यस्य स तथा यः पुमान् अन्यायवशंवदः परोपदेशो श्रुतेऽपि बुध्यते जानीते मुग्धमतिर्मन्दमतिर्न हि तत्त्व हितमार्गं तं दुर्मेधसं धिक् धिक् । स कुत्रापि न श्लाघ्यः । तज्जन्मापि धिक् । तस्यैव एष परम प्रकृष्ट अलाभो महत्त्वराज्यलाभादिहानिः । येनाङ्गीकृत स्वीकृत लोक प्रवाहो लोकानुकूलोऽन्यायमार्ग प्रतिश्रोतोमार्गस्तु दुष्कर एवेति तत्त्व ॥ २४ ॥ अत्रार्थे सूरचन्द्रयो कथानकमुपदर्श्यते—

पुरं जयपुरं नाम, तत्र शत्रुञ्जयो नृप । द्विपयदानधोरण्या, सिञ्चन् विश्वजरातलम् ॥ १ ॥

सूरचन्द्राभिधौ पुत्रौ, तस्यास्ता रूपशालिनौ । बृहत्सुते ददौ यौवराज्यश्रियमिलापति ॥ २ ॥

गणितो न पदातिरेऽपि चन्द्र क्रोधवाह् ततः । जगामापरदेशीयज्भूमि रत्नपुरान्तिके ॥ ३ ॥

तदुद्यानतरुमायामाशिश्राय सुखेन सः । तावत्सुदर्शनं नाम, मुनिमीक्ष्य (निं वीक्ष्य) ननाम स ॥ ४ ॥

१ शून्यचोर्यैर्मन्यमानसधीरसौ । वम्वोचपदस्थोऽपि, किमुच्चैर्याति वै पय ॥ २ ॥ प्रक्षिप्तोऽयम्

तच्छ्रमदेशनासारसुधामापीय हर्षत । नियम जीवहत्याया, जग्राह गुरुसाक्षिकम् ॥ ५ ॥
कृतमन्तुरपि प्राणी, नृपादेश विना मया । न हन्तव्य इति स्वान्ते, निश्चित्यैष पुर गत ॥ ६ ॥
जयमनमहीजर्तुस्तत्र सेवा व्यधादसौ । दक्षदाक्षिण्यवत्त्वेन, वल्लभोऽजून्महीशितु ॥ ७ ॥
चन्द्रोऽन्यदाऽन्नाणि राजैकान्ते शान्तेन चेतसा । कुंज पल्लीपतिर्वध्यस्त्वया योऽन्यैर्न साध्यते ॥ ८ ॥
स्त्रीगोब्रह्मशिशुव्रातघाती च पातकी नृशम् । प्रछन्न स निहन्तव्य , सुप्त सन् मत्कृताज्ञया ॥ ९ ॥
इत्युक्त जयमनेन, सोऽजल्पन्न रण विना । हन्म्यह नियमोऽस्त्येष, मम निष्कपटात्मन ॥ १० ॥
तच्च श्रवणाजाना, रञ्जितो नृशमात्मनि । स्थापयामास त स्वाङ्गरक्षक क्षितिवासव ॥ ११ ॥
प्रतिरशान्यदा चीमस्तस्करोऽङ्ग इयामय । देशमध्ये ततश्चन्द्र , क्षितिपालनिदेशत ॥ १२ ॥
सनन्य नगर तस्य, धानित्वा कटके हठात् । ररोध दुर्गपन्थानं, सङ्कटे पातितस्तराम् ॥ १३ ॥
ततोऽन्यत्राणनिर्मुक्तस्तस्यैव शरण ययौ । नम्रत्वेनापि सचक्रे, वस्त्राद्यै परिधापितः ॥ १४ ॥
समानिन्य स्वमाथन, भ्रातृवत्कृतसत्त्व । प्रमादपात्र नृपस्य, कृत्वा प्रैक्षिष्ट (प्रैषीच्च) त गृहे ॥ १५ ॥
पुनश्च धन्य (मन), राजा चन्द्र प्रसन्नधी । सुखेन तस्थिवानेष, राजसेवावशवदः ॥ १६ ॥
ऽन्न क्षण मृगण, राज्यतृष्णातुनाऽधिकम् । विश्वस्तोऽवधि नृजर्ता, प्रविश्य क्षणदाक्षणे ॥ १७ ॥
पातका यायमा नृपसवं पृच्छन सति । स नष्टैश्चौरवद्भ्रे, धिग् धिग् दुष्कर्मकारिणम् ॥ १८ ॥

तावत् कण्ठागतप्राण , द्वितीयः प्रोचिवानदः । क एष इति विज्ञेय , प्रबुद्ध सुतचेष्टितम् ॥ १९ ॥
देनाग्निर्मोमित सोऽथ, जीव मुक्तश्च मन्त्रिणि । रत्नपत्तनतश्चन्द्रमानाय्य नगरीजना ॥ २० ॥
राज्ये निवेशयाचक्रुर्गौरव गुणिना न किम् । न भूमौ पतित तिष्ठेत्, पुष्प किं तु शिर श्रयेत् ॥ २१ ॥
अथ शत्रुञ्जयो राजा, सुतोपरि समत्सरः । वनान्तश्चित्रको जज्ञे, पञ्चत्वं प्राप्य तत्क्षणात् ॥ २२ ॥
सद्भि प्रबोधितोऽप्येष, सूर पितरि वैरजात् । स्वकृत कोऽपि नो वेत्ति, परस्मिन् दोषकृज्जनेत् ॥ २३ ॥
ततः सूर परिभ्राम्यन्नश्रान्तं पितृघातकी । तमेव देशमायासीद्यत्रास्ते चित्रक पिता ॥ २४ ॥
तेनाकस्मात्समुत्थाय, दृष्टमात्रस्तनूद्भव । पूर्वजन्मोत्थवैरेण, दंष्ट्राघातापादितस्तत ॥ २५ ॥
पुनः पञ्चत्वमासाद्य, जिष्णोऽजनत् पक्षिमध्यग । मृगया कुर्वता तेन, चित्रक प्रापितो मृतिम् ॥ २६ ॥
आरण्येनौ विपद्याथ, शूकरौ भवनूतनु । युध्यमानौ मिथस्तौ तु, जिष्णुर्यामैनिपातितौ ॥ २७ ॥
मृगयेऽथो समुत्पन्नौ, परस्परविरोधिनौ । किराते करुणाहीनैर्दीनौ द्वौ तौ निपातितौ ॥ २८ ॥
ततो विपद्य तत्रापि, करिपोतौ बभूवतु । दन्तादन्ति युध्यमानावमर्षारुणितेक्षणौ ॥ २९ ॥
निर्धृत्यधृत्वा गजराजः, समानीयोपढौकितौ । तत्रापि हि मिथ क्रोधात् युध्यतस्तौ (युध्येते तौ) समुद्धतौ ॥ ३० ॥
रम्भितौ तौ इन्द्रियैर्महाकष्टात् कथञ्चन । अथो केवलभृत्तत्रागात्सुदर्शनसाधुराट् ॥ ३१ ॥
सत्रभरत्पाधिपो नृपः, भावतोष समेतवान् । प्रणातिथिमानीय, देशनामेष पृष्टवान् ॥ ३२ ॥

विमेतयोर्मदारैरं, अगमन् वरिणोर्मण । पूर्ववृत्तान्तमाचष्ट, तत स्पष्टगिरा प्रभु ॥ ३३ ॥
तदाकर्ण्य स्वर्णसामन्यर्णानसंवर । राज्ये मस्थाप्य पुत्रं स्व, स्वय दीक्षामुपाददे ॥ ३४ ॥
सर्वांगा मरामयोधौ, प्रपद्य मरण गतौ । जग्मतु प्रथम स्वर्गमदभ्रामुन्नसकुत्तम् ॥ ३५ ॥
ताभ्या श्रीचन्द्रराजर्षिश्चिरं तीव्रतरं तप । सिद्धिश्रीरमणो जज्ञेऽनन्तसौख्यश्रियो गृहम् ॥ ३६ ॥
कुमार्गसंसारिरता नरा ये, न धर्मतत्त्वप्रतिबोधभाज. । ते गूरवत्पूरतया प्रपन्ना , स्युर्दु खिनस्तीव्रकषायभाजः ॥ ३७ ॥

॥ इति चन्द्रसूरदृष्टान्त ॥

अथ सांसारिकजीवाना कषायोदयवर्तिना समापन्नमहादास्यानस्थे गार्हस्थ्ये यमता सता न हि किञ्चित्सौख्यमास्ते । यदि च सदाकु स्वानागारे अपकारागार किंचिन्मास्ति तदा साधूनामेवेति दर्शयन्नाह—

ठज्जीवकाए परिरक्खिऊण, सम्म च मिठ सुपरिक्खिऊण ।
निछत्तयस्स पुण सिक्खिऊण, सुद्दी जई होइ जयम्मि नूण ॥ ३५ ॥

व्याख्या—षड् जीवनिकायान् पृथ्व्यप्तेजोवायुवनस्पतित्रसरूपान् परि समन्ताद्रक्षयित्वा पालयित्वा । अथ च सम्यक्त्वं तत्त्वश्रद्धानरूपं मिथ्यात्वं तद्विपरीतं सुतरामतिशयेन परीक्ष्य सम्यग्निर्णयनं कृत्वा । अथ [illegible] सिद्धान्ता आसो न [illegible] स्याद्वादरूपस्य टीकाभाष्यनिर्युक्तिचूर्णिप्रतिपादित पुन शिक्षयित्वा समभ्यस्य सुखी स्याद्यतिर्विहितैः प्रकारै-र्निर्दुष्ट [illegible] जगति [illegible] [illegible] ॥ ३५ ॥ एतदर्थोद्भावकं सावद्यदृष्टान्तमाह—

अस्तीह भारते वर्षे, हर्षेणापूरिते घ(ध)नैः । शालिग्राम इति ग्रामः, शालिनिष्पत्तिशालितः ॥ १ ॥
अत्राभूत् क्षत्रियः शाल, शालमानो गुणैर्निजैः । ग्राम्यलोकैर्माननीयो, ग्रामणीत्वेन सर्वदा ॥ २ ॥
आगमप्रसिद्धिकोऽप्येष, कुग्रामवसतेर्वशात् । घातकोऽजनि जन्तूनां निर्मन्तूनामपि क्षणात् ॥ ३ ॥
मृषावादी परद्रव्यहर्ता लोभाऽन्यसुभ्रुवाम् । लघुकर्माऽप्यसत्कर्मासक्तोऽजनि निरन्तरम् ॥ ४ ॥
अन्यदा तेन पापर्द्धिमयातेन दुरात्मना । ग्रामादायान् वणिग्दृष्ट, पत्नीप्यासनधारिणा ॥ ५ ॥
लुण्ठित्वा सर्वमप्यस्य, स्वमेकान्ते प्रगृह्य च । जघान खड्गघातेन, मद्वार्तां वेत्ति कोऽपि ना(नो) ॥ ६ ॥
किञ्चिच्छुभध्यानयोगात्, स मृत्वा व्यन्तरोऽजनि । संस्मृत्य प्राग्भवं स्वीयमपश्यत्प्राग्वैरिणम् ॥ ७ ॥
मत्तुरस्मात् प्रयातैर, क पापात्मेति चिन्तयन् । तत्समीपमनुप्राप्त, सुनिष्ठुरमुवाच तम् ॥ ८ ॥
मां निहत्य क्व यासि त्वं, रे दुरात्मन्नहं रुषा । त्वत्कण्टके निग्रहोऽस्मि, जसमद इवाङ्कुशः ॥ ९ ॥
इत्युक्त्वा चिरशाङ्गमेतदीयं स राक्षस । कुसह्यां वेदनामाशु, सर्वाङ्गेष्वस्य निर्ममे ॥ १० ॥
नरकादिकदु गीयमग्रमनुभवैस्तत । स्वर्नैगृहमानिन्ये, पापपुञ्जैः पराजितः ॥ ११ ॥
आक्रन्दाग्निर्नरं दुर्भग्नालोदयकुरित । वैद्यानाहूय दत्ता स्वं, सर्वानैर्दर्शितस्तदा ॥ १२ ॥
मणिमन्त्रौषधैर्नानाविधे प्रयुक्तैरपि । न गुणोऽस्य मनाग्जज्ञे, दीनवृत्तिमुपेयुषः ॥ १३ ॥
भार्या जगिरस्य नाम्य, न माता मन्यते वचः । स्वसापि सदृशा गाढं, भ्रातरोऽपि पराङ्मुखाः ॥ १४ ॥

सर्वं परिवाराऽप्यस्य, दरिद्रोऽगुरुरेविनार् । दुष्कर्मोदय प्राप्ते, न हि त्राण शरीरिणाम् ॥ १५ ॥
[illegible] परिश्रान्तः, पदाः घिसने तदा । आयामदे यय तर्हि, मुनिन म शृणोति च ॥ १६ ॥
[illegible] पाथा विपसऽङ्गस्य पादिन । पूत्कार नृशं सोऽपि, जनश्रुतिकटुस्वरे ॥ १७ ॥
[illegible] । तस्मिन् ग्रामे तदीयोक पार्श्वं केनइयुपाययौ ॥ १८ ॥
[illegible], करांमृतमहोदराम् (रम्) । स माधूनामदश्चित्ते, चिन्तयामास श्रावकः ॥ १९ ॥
[illegible] तदैव महुणमहाम् । काश्चिच्चिरा प्रयत्नन्ति, ययाऽहं [illegible] सुखी भुवम् ॥ २० ॥
[illegible] गुरुपार्श्वे [illegible] । श्रान्तिजातो नरा प्राय, स्युर्देवगुरुमेदिनः ॥ २१ ॥
[illegible] । श्रृणोति तीव्रशब्दमाप्रत्याप्र मर्मंमर्मणि ॥ २२ ॥
[illegible] कृपालना हि कमलान् । यद्वित्वाऽस्मि न मुक्तिरनुकाला पुनर्न हि ॥ २३ ॥
[illegible] । ददर्धान्तऽङ्गना दुष्टकर्मोघपूपराशयः ॥ २४ ॥
[illegible] परिनिवृता । डालश्रियानव कटैरनुष्ठानैरनेकधा ॥ २५ ॥
[illegible] विना । न ज्ञान्तस्य मया स्वामिन्नर पापपारय ॥ २६ ॥
[illegible] पुरु । तदा [illegible] नाति, शान्ति प्रायुर्के मता ॥ २७ ॥
[illegible] ॥ २८ ॥ [illegible]

यदि सद्यो जनिष्यामि, प्रव्रजिष्याम्यहं तदा । ख्यातोऽस्मिन् हि गार्हस्थ्ये, नियमोऽस्त्येष मे तथा ॥ २८ ॥
साम्प्रतं न हि शक्तोऽस्मि, व्रतादाने च पालने । इत्थं निश्चयमादृत्य, शाख स्वगृहमाययौ ॥ २९ ॥
तस्थुर्दिनत्रयं तत्र, गुरवो भाग्ययोगतः । कियत्यपि गते काले, तत्पस्नाप्रजायत ॥ ३० ॥
करुणापूर्णहृदयस्त व्यमुञ्चद्रक्षकम् । किमेतेनार्दितेन स्यात्, (फलमिति) फलं चेति विमृश्य सः ॥ ३१ ॥
तत ॥ पार्श्वमासाद्य, गुरोर्दीक्षामुपाददे । पञ्चाचारक्षणे दक्ष, सम्यक्त्वाधिष्ठितात्मकः ॥ ३२ ॥
कृतोद्यतपा पापनिर्मूलनसमर्थधी । सिद्धान्तार्थावबोधा च, क्रियायामुद्यतोऽजनत् ॥ ३३ ॥
अधीत्यैकादशाङ्गीं स, गीतार्थोऽभूद्गुरोर्गिरा । वैयावृत्त्यं च साधूना, साधयन्न श्रमं गत ॥ ३४ ॥
अनेका लब्धयस्तस्य, सपन्नास्तपस श्रिया । गुर्वनुज्ञामुरीकृत्यैकाकिप्रतिमयाऽचरत् ॥ ३५ ॥
हस्तिनापुरमहोद्याने, तस्थौ प्रतिमया स्थिर । तत्रस्थव्यन्तरेणास्योपसर्गा प्रवितेनिरे ॥ ३६ ॥
मन शुद्ध्याधिसोढु स, क्षमो मग्न शमोदधौ । क्षपकश्रेणिमारुह्य, केवलज्ञानमासदत् ॥ ३७ ॥
महिमानमथो देवाश्चक्रुरस्य महाद्भुतम् । वन्दनार्थी समगोऽपि पौरलोक समेतवान् ॥ ३८ ॥
केवल्यथो समाचख्यौ, स्वोदन्त पर्षद पुर । ईदृग्घोरोरुकर्मापि मथाजनि सुरास्पदम् ॥ ३९ ॥
अर्हद्दीक्षाप्रभावेण, धर्माराधनयोगतः । तत्र धर्मे विधातव्यो, धीरधीभि समुद्यम ॥ ४० ॥

॥ इति शाखदृष्टान्त ॥

अथ सामान्येन कपायपरिहारोपदेशमाह—

इमे चइज्जंति जया कसाया, तया गया चित्तगया विसाया ।
पसंतभावं खु लहिज्ज चित्त, तत्तो भवे धम्मपहे थिरत्तं ॥ २६ ॥

व्याख्या—कप कर्म ससारो वा तस्य आयो लाभो येभ्यस्ते कपाया क्रोधादय । इमे प्रत्यक्षोपलक्ष्यमाणाः । यदा त्यज्यन्ते, आत्मसङ्गता वह्निध्मातगोलकन्यायेन, दूरीक्रियन्ते तदा गता एव निर्नष्टा एव चित्तगता विपादा पश्चात्तापादय विपीदन्ति प्राणिन एभिरिति विषादा इत्यर्थः । कपायानुगतः सत्त्वः प्रायो विषादभागेव स्यात् । यदा ते त्यक्तास्तदाऽऽत्मा समाधिमधिरूढ एव कारणाभावे कार्याभाव "बीजाभावे नाङ्कुरोत्पत्ति" इति न्यायात् । ततः क्रोधाद्यभावे प्रशान्तभाव खु निश्चितं लभेत चित्त तत शान्ततापन्ने चित्ते धर्मपथे स्थैर्य लभेतात्मेति गाथार्थ ॥ २६ ॥

एतदुपरि (सेचनक) दृष्टान्तमाह—

एगाए अडवीए महल्लय हत्थिजूहमावसइ । जाए जाए कलहे जूहाहिवई विणासेइ ॥ १ ॥
एगाए हत्थिणीए सगब्भयाए विचिंतिय चित्ते । मा मारिज्जउ जूहाहिवेण मह पुत्तउ नाम ॥ २ ॥
जूहाउ ऊसरित्ता पयदोसमणव सणियमेइ पहे । पच्छावभिया नमिया मायाए अइह दच्छित्त ॥ ३ ॥
कालएणग जूहाहिवई जह पयाइ सा मिलिउ । पुणरवि पच्छा पावई वियतईयदिणाण अतरयं ॥ ४ ॥

१ आगाइए तिरियत्तमेऽवि पम्सतु वृहकयहिय । ज परहुआ सपुत्त परिवुड्ढ काणिणीयाले ॥ ५ ॥

पाऊण पुणो मिलइ हत्थी जाणेइ पायदोसिआ । रिसिआसमभेईए दिट्ठे सरणाहिह रच्चे ॥ ५ ॥
तत्थायासी सीमंमि पुत्तय सा धरिसु करुणाए । तेहिं दिन्न गाणं सा तत्थ सुयं पसूआ य ॥ ६ ॥
स तत्थ ठवियमेमा समागया करिकुलस्स मज्झम्मि । न हु केणवि विन्नाया इत्थीणमहो महामाया ॥ ७ ॥
वहुंतो गयकलहो सिसूहिं सद्धिं स तावसाण पए । सिंचइ सुमादंसं व्वरिय जलेण गिरिनईए ॥ ८ ॥
तन्नामे सेयणउत्ति जायमुद्दामथामयं ममच्चू । मारिसु जूहनाह जूहाहिवई मयं जाउं ॥ ९ ॥
दोसेण तेण परिणा स भजिउं आसमो तवस्सीणं । अन्नावि कावि मेयं काही करणिति चिंतिता ॥ १० ॥
तत्तो रुमिया फलफुल्लपाणिणो तावसा गया पासे । सेणियनिवस्स माहति हत्थिणो तस्स गुणत्त ॥ ११ ॥
एगो रायगयतो अत्थि महल्ला (तो) वणम्मि गंधगओ । सेयणउत्ति पसिद्धो तओ स गहूण सूरेण ॥ १२ ॥
निग्गहिलणाणीउं पत्तो आयाणरंजदेसम्मि । आगतूण रिसिणो जणंति इह कज्जमनयपाइं ॥ १३ ॥
सोमीरया गन्ना तुह गयराय इयाणिमेत्थ कह पत्तो । अविणयतरुणो फलमेयमुवणं थ्रज्ज संपत्तं ॥ १४ ॥
सोयणमेयमइरोगनिब्भरो करिवरो लय खंभं । उम्मूलिकण ताण स पिट्ठे धाविउं सहसा ॥ १५ ॥
ते दहुदिसिं पपत्ता जीव पेतूण तो गओ रन्ने । स गओ जग्गो आसमजणसक्को पुणरवि लाणेण ॥ १६ ॥
पुणरवि गओ गमिन्नो राया त हत्थिरायमाणेउ । सो देवयाअहिट्ठियदेहो तेहिं पलंजेइ ॥ १७ ॥
पच्छाउ सकमाउं नहु इहिस्स मणम्मि इय मुणिउं । जणणिसुरीए जाणाविउं य तुह पुत्त दत्तं ॥ १८ ॥

(सतन्त) संतत्त सेयमउं अउंपेर रोसमासु परिहरिसु । अप्पाणं दमसु सय विरूवणं परकयं कह सहसि ? ॥१९॥
इय माऊइ गिराए सयमेवाखाणखंजमद्धीणो । आगतूण गइंदो थिरय पत्तो गिरिंदो घ ॥ २० ॥

॥ इति सेचनकदृष्टान्त ॥

अथ यौवनधनधान्यकुटुम्बकदम्बकाद्यनित्यतामुज्ञापयन्नाख्याति—

धण च धन्न च बहुप्पयार, कुड (डु) वमेयपि धुवं असारं ।
जाणित्तु धम्मं कुरु सव्ववारं, जउं लहिज्जा लहु दुक्खपारं ॥ २१ ॥

व्याख्या—धन रूप्यहाटकनाणकादि, धान्य गोधूमयवशाल्यादि चतुर्विंशतिधा, कुटुम्बमप्येतज्ज्ञातृपुत्रकलत्रात्मजा-
पासन्नदेशवर्त्ति, ध्रुव निश्चितमसार नि सारमेवास्ति, यदा तत्त्वधिया पर्यालोच्यते प्रायः सर्वोऽपि जन स्वार्थवशादेवा-
मीमिलदिति चिन्त्य । एवं ज्ञात्वाऽर्हद्धर्मं कुरु रे जीवेत्यनुक्तमपि सम्बोधनपदमूह्यं, सर्ववार सर्वकाल, यतो यस्माल्लभेत
लघु शीघ्र दु खाना पारं दु खपारमिति काव्यार्थ ॥ २१ ॥

अत्रार्थे श्रीज्ञाताधर्मकथाख्यात थावच्चापुत्रकथानक प्रस्तूयते—

अत्थि सुरट्ठाविसए विसए सुपसत्थतित्थजत्ताए । वत्तापवि हु पावं मम्मुरुझायी जणो जत्थ ॥ १ ॥
तम्मिणीतोय तित्थं तवोख ताररुवंतरणीउं । तोयरंमा तवंणीयं उक्क रयणाण जत्थ इमं ॥ २ ॥ युग्मम् ॥

१ सततम् २ अत परम्

तत्थ पुरी बारवई वणमज्झे सिंधुरायवारवई । पवखियपरवारवई बारजहूसारवारवई ॥ ३ ॥
विसतत्तवाम्बोहा सम्भागा सुरयणा सुतोया य । जिणहुसिरीइ समेया सविहुमा अणमिसगणङ्का ॥ ४ ॥
सद्दीवुओयमई अईवनरकुरयगाढमग्गिज्ञा । जा सुहइ जम्बदिवसुहातुम्रा अइदीहबाहु(ह)ग्रा ॥ ५ ॥ त्रिर्निर्विशेषणम्
तत्यत्थि सत्यवाही लाहीणधणोहरजियजणोहा । थावच्चाइयनामा पइमरणे तस्सुउ जाउ ॥ ६ ॥
अइकुसलइसोयपसा तीए न सुयाभिहाणमिह ठवियं । तो थावच्चापुत्तोत्ति विस्सुउ अजणि जणमज्झे ॥ ७ ॥
तयणजुयणसमए विराहिउ सो महाविभूईए । इब्भाणं कुमरीउ रूवसिरीहसियअमरीउ ॥ ८ ॥
सममेस ताहि विलसइ जोगे पुन्नोयलब्भसजोगे । न गयंपि मुणइ कालं जह देवो देवलोगम्मि ॥ ९ ॥
तत्थसया समेउ जिणो दिवेसुव पावतिमिरहरो । सुरककरो भयजणजोरहवणसरूरासीए ॥ १० ॥
सव्वरयणमणयं सयं हरी हरमिउ तउ चलिउ । अणेऽवि सेविमेणावदणो पुण तदणुवत्तीए ॥ ११ ॥
विहियगवग्गसिंगारसगय पुरजण तउ दट्टुं । पुच्छइ नियपडिहार थावच्चापुत्तउ तत्तो ॥ १२ ॥
कत्थेस जाइ लोउ सपमोउ सयउ पहे मिलिउ । सयत्थवि अक्खिउ खलिउदारोरनेयरत्थो ॥ १३ ॥
सो साहइ नेमिजिणागमण तव्वमणहेउमेसोऽवि । आरुहिय रह तुरिय सपरियणो पत्थिउ कुमरो ॥ १४ ॥
पत्तीइ पहुं वदिय आणदियमाणसो सुणइ पहुणो । वाणि बहुगुणजाणिं महुरसुहासारणिस्समाणिं ॥ १५ ॥

तहिं रज्ज काइ निवो कन्हो गोरो गुणेहिं परमेसो । साइयसमत्तपरो जो बारसमो जिणो भावी ॥ १ ॥ प्रक्षिप्तोऽयम्

संसारासारत्तं पडिजाणिय भुवणजाणुनेमिगिरा । तत्त चरित्तधम्म परिचिंतिय अत्तणो चित्ते ॥ १६ ॥
रोगेगरंगसिउ पद्मुमेसो विन्नवेइ जिणएण । जयवमहं जरजीउ वय गहिस्सं सुयरहस्स ॥ १७ ॥
मयरमापुच्छित्ता तउ पहु जणइ वच्छ सुणु इम । एयम्मि धम्मकज्जे तुमए सज्जेण होयव्वं ॥ १८ ॥
अपमाउ कायवो न हु दायवो क्याधि अवयासो । विसयाण महाविससोयराण चिरसेवियाण अहो ॥ १९ ॥
अवाविउंयमेसो आगंतूण जणइ विणयपुच । हिरके सिरसुक्कए सामिसगासे गहिस्सामि ॥ २० ॥
नयणसुवारिधारापसरेणोरत्यउ सुसिंचती । सतिणेहमणा जणणी तो बुह्लइ सयरावह्ला ॥ २१ ॥
पञ (व)च्छवि दिसा दुक्कावहघोरवचणुजाणा । मुहवाससरम तुह तह अईव खलु डुक्करा होही ॥ २२ ॥
कह मे सुयमि सुनिडुरचित्तो होउं हयामयावत्त । घरमिव एगत्थज न मण मह गाइ तुह विरहे ॥ २३ ॥
रमणीया रमणीउ रत्तीसमाउ गुरुदपिम्माउं । अहह कह पहरहिया रयणीउ इव जविस्सति ॥ २४ ॥
पुच उ किंचि वयं सुवय तणुत्तमा इम पचा । जोगा डुग्गहजोगा अजगुरहामसोहग्गा ॥ २५ ॥
उ नणु ञ्चव निउ एए हयाणए गुणोजेय । आयरसु दाणधम्म सम्म करण सुणसु जीवे ॥ २६ ॥
वाइ ि का निवयण पञा सुवणजर अच्छन्ने । साहिञ्च मुक्कमग्ग पवज्ज गहिय निरयज्ज ॥ २७ ॥
ता न पञ मा जणइ परकण सुहप थलियमिणं । जुवदयरज आउ किञ्चइ को तरस पडिबंधो ॥ २८ ॥
जइ चवलमंजलिञ्चलं नदव नणु जीवियमणारं । रोगा डुग्गजोगा पच्चे मरंथतरायजरा ॥ २९ ॥

... मुणिय निच्छयं तणुयं । अणुमन्नइ दिक्खकए थावच्चा कहवि मज्ञा(ज्झा)ए ॥ ३० ॥
...ए पुत्तस्स तत्तो सा कहइ विण्हुणो गंतु । छत्ताइं चामराइं जायइ दिक्खामहिमकज्जे ॥ ३१ ॥
पुरिसुत्तमो पयपइ सो धन्नो सुकयपुन्नउ तह य । तारुण्णेऽवि मणुन्ने एरिस निस्संगया जस्स ॥ ३२ ॥
निच्च(च्चि)ता होसु तुम सेढिणि तच्चरणगहणमहिमाए । अहमेव महामहयरसुयमउय करिस्सामि ॥ ३३ ॥
तम्मंद(दि)रंमि गंतु जणद्दणो वागरइ इम वक्कं । अणुहवसु वच्छ भोए डुरणुनसे (धरो) नणु चरित्तनरो ॥ ३४ ॥
मह छत्तछायाए तुह वसतस्स जो भयं कत्थ । न हु नरवहजलमज्झे दवग्गिदाहो दहइ देहं ॥ ३५ ॥
जइ पुण भीउऽसि तुम ता मह दसेहि त भय तुरियं । जेण निवारित्ता त निब्भयभाव तुम नेमि ॥ ३६ ॥
इय हरिणा संलत्ते थावच्चापुत्तउ तमक्खाइ । जइ एवं देव तया जरमरणभयाइं वारेहि ॥ ३७ ॥
पच्छा सिढाइ अह भोए विलसामि निब्भउ होउ । तो कहइ तस्स कन्हो न चक्कवट्टी य तित्थयरा ॥ ३८ ॥
जरमरणाइ भयाइं जेउ सक्का जउ इमेहिं जयं । सयलंपि हु विनडिज्जइ त को वारेइ वीरोऽवि ॥ ३९ ॥
सयं कम्माहीण सुहासुह तह जरा य मच्चू य । तो छम्भवइ कुमारो सामिय कम्माइं चेवाइं ॥ ४० ॥
उम्मूलिस्सं मूला इय निणयमस्स मुणिय सिरिकतो । तुज्झमणो सुउ तुम सिज्झउ तुह वंछिय एय ॥ ४१ ॥
इय सुपससिसु इम मंद(दि)रमागच्च अप्पणो विण्हू । सयलम्मि पुरे कारइ पडहेणुग्घोसणं गाढ ॥ ४२ ॥

"दिक्खिओ थावच्चापुत्तो पत्तो अज्जगरेण्ग । पडिवज्जइ पवज्जं कम्ममहासेलसिरवज्जं ॥ ४४ ॥
अन्नोऽवि कोऽवि धन्नो जइ तस्सत्थमि मिलइ दिक्खत्थ । राया तस्स कुडुंब पालिस्सइ गरुयवच्छल्लो ॥ ४५ ॥
राया य रायमंती सो सव्वीइवइ अत्र सुक्खत्थी ।" आइन्निय घोसणय पुरिससहस्स मिलियमासु ॥ ४६ ॥
एएहिं पवज्जागहणत्थं धारवेइ नरनाहो । अह थावच्चापुत्तो सम सहस्सेण पवइओ ॥ ४७ ॥
दड्डुपासम्मि अहीया चउदसपुव्वी सुथेरवाडेण । विमगम्मगहो मेहाजुयाण गुरुजत्तिरत्ताण ॥ ४८ ॥
सो चेव साहुवग्गो तप्परिवारम्मि ठाविओ पहुणा । गणाधियसूरिपओ सो विहरइ भूमिवलयम्मि ॥ ४९ ॥
सेलगपुरम्मि पत्तो कमेण तत्थाइमेलगनरिंद । सयपणमचिवसहिय उवएसेहिं कुणइ सड्ढ ॥ ५० ॥
धम्म पयासमाणो नाणेणगठं पणच्छयमाणो । तत्तो सूरी सोगंधियाइ नयरीइ संपत्तो ॥ ५१ ॥
दड्डुण्णडिओ खोओ सपमोओ तप्पयाण नमणत्थ । नीहरइ नयरिमज्झा धरावमहामेरुमालुव ॥ ५२ ॥
बोहरलिओ वन्दिओ त विच्छित्ता सुदरणो सिट्ठी । मिच्छादिट्ठीवि हु त पणमइ खोयाणुवित्तीए ॥ ५३ ॥
तो तीए परिसाए सरसाए मेहमहुरसगिराए । उवइसइ सूरिराओ धम्म कल्लाणसुहजणय ॥ ५४ ॥
जो ना नरा गवायरओ पढेद जइ निरवाणं । तो सुपयज्जपठर्णं निवाण गेरेह आययण ॥ ५५ ॥
जे पुल मुहइ सुणाइ साहु निम्मीमममदमगुणेहिं । चसंघाइ गुणोहा पासनिसवणोय वहुंति ॥ ५६ ॥
सद्दुलपुत्तसासहा विचवायमेहिं किमय जेहिं । दयलपयमेएहिं तिजड सारीववं धम्मिय ॥ ५७ ॥

सिठी सुणित्तु तुठो कहइ तठे तुम्ह केरिसो जयवं । धम्मो किमूलो तो जणइ गुरू विणयमूलुत्ति ॥ ५८ ॥
विणठे डुहा जवे सो सुसाहुविणठे य सड्ढविणठे य । आइल्ले वारसवय वीयम्मि महव्वया पच ॥ ५९ ॥
तुम्ह सुदसण धम्मो किंमूलो वजरइ तठे सोऽवि । अम्ह पुण सोयमूल त सो(मो)खफल तठे सिग्घ ॥ ६० ॥
त पइ अरकाइ गुरू जीवहिंसाइतिबदोसेहिं । कह सुब्झइ नणु जीवो रत्तेण व रत्तरत्तपमो ॥ ६१ ॥
इममाइखिय सम्म सिठी परियोहमागठे झत्ति । वारसवयाइ गिण्हइ दसणमूलाइ पालेइ ॥ ६२ ॥
तत्तो कमेण निसुय सुएण लोयाण वयणमालाए । विप्पडिवन्नो अन्नो मह धम्माठे सुदसणठे ॥ ६३ ॥
सो तत्थ भऊ जुत्त गमण घमण च साहुदिठीए । कारिय अणिवारियमह निन(य)धम्म निच्चल देमि ॥ ६४ ॥
एवं चीमसित्ता सहस्सपरियायगम्निठे (सुठे) सिग्घ । सोगधियापुरीए आगच्छइ तावसायसहे ॥ ६५ ॥
जणाणि तत्थ मोत्तु परिद्वियरत्तवरो ससीसेहिं । सद्धिं सुदसणगिहे पविठ्ठे सुत्तु रुठमणो ॥ ६६ ॥
इंतमिण स निरक्किय नो अब्भुठेइ नो समुल्लवई । जो जत्तो सुविरत्तो न सो तदागमणरंगिल्लो ॥ ६७ ॥
सभिठ्ठइ तुमिणीठे णीठे न हु वंदणाइपडिवत्तिं । आनासिठे सुएण तो तेण पुरठ्ठिएणेय ॥ ६८ ॥
जो जो सुदसणा तुममिंतं म दठुमिठमणुयय । अब्भुठ्ठतो जत्ति पुणतठे अज्ज किं जाय ॥ ६९ ॥
नो यदमि नो पुच्छसि कस्सेरिसविणयमूलधम्मरठे । जाठेऽसि तठे तेण अब्भुठित्ता समुल्लविठे ॥ ७० ॥
इदो देवाणुप्पिय अरिठ्ठनेमिस्स जगवठे सीसो । सिरिथावचापुत्तयनामो अणगारसीसमणी ॥ ७१ ॥

पुण पुच्छइ सब्भमणो गुणोयहिं तन्निहिं स सूरीसं । सरिसवया किं भंते भक्खा य अभक्खया अहवा? ॥ ८६ ॥
भक्खावि अभक्खावि य दुविहा ते त कह खु संघडइ? । जाणगमणो नियाणसु सरिसवया ते दुहाऽभिहिया ॥ ८७ ॥
इग मित्तयसरिसवया अन्ने पुण हुंति धन्नसरिसवया । आइल्ला तिविहा ते वुत्ता अनधारसु मणम्मि ॥ ८८ ॥
सहजाया तह सहवड्ढिया य तह पंसुकीलिया चेव । ते समणाण अभक्खा जे पुण धन्नेसु सरिसवया ॥ ८९ ॥
दुविहा पन्नत्ता ते सत्थेहिं परिणया तदियरे य । जे पुण असत्थपरिणय अभक्खया ते हु समणाणं ॥ ९० ॥
जे सत्थपरिणया ते दुहा सुया फासुया अफासुयगा । जे पुण अफासुगा ते साहूणमभक्खया भणिया ॥ ९१ ॥
जे फासुया इमे पुण दुहा अहो जाइआ अजाइयगा । जे पुण अजाइया ते अभक्खणिज्जा सुसाहूण ॥ ९२ ॥
जे जाइया दुहा ते एसणिज्जा अणेसणिज्जा य । जे पुण अणेसणिज्जा ते हु अभक्खा जईण सुया ॥ ९३ ॥
जे नणु इहेसणिज्जा तेऽवि दुहा लद्धया अलद्धा य । जे य अलद्धा ते न हु भक्खणजोग्गा मुणीण सुया ॥ ९४ ॥
जे लद्धा भिक्खाए ते निग्गंथाण भक्खणिज्जा य । एएण हेउणा सुय सरिसवया भक्खअभक्खा ॥ ९५ ॥
एव इत्थ कुलत्थावि हु भणियव्वा दुहा य ते भणिया । इत्थिकुलत्थया तह धन्नकुलत्थया ते समाइट्ठा ॥ ९६ ॥
इत्थिकुलत्थया तिविहा कुलकन्ना तह कुलस्स माऊ य । कुलवहुया नेयव्वा धन्नकुलत्था य पुव्विं व ॥ ९७ ॥
पुण गो सुत्ते पन्नासइ कइप्पयारा पकित्तिया मासा? । ते हुंति तिन्नेया जो थावच्चापुत्तओ रसइ ॥ ९८ ॥
ते मुणसु कालमासा तह अत्थमासा य धन्नमासा य । तत्थाइमा दुवालसनेया सम्मं समक्खाया ॥ ९९ ॥

[illegible] अणुत्तमुर [illegible] । [illegible] धम्मो छरीकउं रम्मो ॥ ७२ ॥

[illegible] दसमेण छन्दे । गुरु धम्मायरियनियमाणुगामो गुणगिणाइं ॥ ७३ ॥

[illegible] न नम्हो नो । अचेदिं देवादिं निज्जरं नो करिस्समह ॥ ७४ ॥

[illegible] तम्हो मह लिहिया मुखे पविउं । पत्तो उज्जाणंपि यारवासुयमिण नगरं ॥ ७५ ॥

[illegible] व अयाणह जहु जनय जए । तइ पासुय विहार तुम्ह गुरुं अग्गए सूरिं ॥ ७६ ॥

[illegible] तनाऽमइ । नो मुय निसुणसु ज नायदंसणाईंहिं जोएहि ॥ ७७ ॥

[illegible] कि जइ [illegible] तयपि मुए । न जयालिज्ञ हुविद्द पञ्चत्त तस्सम्यमिणं ॥ ७८ ॥

[illegible] केऽवियज्ञण्हिय(य)[illegible] नु । तं जइ जइसु जहु मह नो सुय गम्म निगामेह ॥ ७९ ॥

[illegible] जह [illegible] ठविया लपि य ज । समत्तीपि नहा निज्जहयाउ त करणमरणिज्जो ॥ ८० ॥

[illegible] पवाएवि मुझ जहु । ज बोहमाणमायाओहा मीला य जमता ॥ ८१ ॥

[illegible] सुय [illegible] नय सुत्तमु । मह सुय अयावाई ? न मह मम्म पयासेसु ॥ ८२ ॥

[illegible] । न हु दीणिचिय देह न अयायाइमयांहिं ॥ ८३ ॥

[illegible] । [illegible] य नीरुउगाई ॥ ८४ ॥

[illegible] । विहरवि ज मया मुय तुम्हसु मं [illegible] ॥ ८५ ॥

पुण पुच्छइ सद्धमणो गुणोयहिं तवनिहिं स सूरीम । सरिसवया किं भवे नक्का य अभक्खया अहवा ? ॥ ८६ ॥
भक्खावि अभक्खावि य दुविहा ते त कह सु संघमइ ? । जाणगमणो वियाणसु सरिसवया ते दुहाऽभिहिया ॥ ८७ ॥
इग मित्तयसरिसवया अन्ने पुण हुंति धन्नसरिसवया । आइल्ला तिविहा ते वुत्ता अवधारसु मणम्मि ॥ ८८ ॥
सहजाया तह सहवड्ढिया य तह पंसुकीलिया चेव । ते समणाण अभक्खा जे पुण धन्नेसु सरिसवया ॥ ८९ ॥
दुविहा पन्नत्ता ते सत्थेहिं परिणया तदियरे य । जे पुण असत्थपरिणय अभक्खया ते हु समणाणं ॥ ९० ॥
जे सत्थपरिणया ते दुहा सुया फासुया अफासुयगा । जे पुण अफासुगा ते साहूणमभक्खया भणिया ॥ ९१ ॥
जे फासुया इमे पुण दुहा अहो जाइया अजाइयगा । जे पुण अजाइया ते अभक्खणिज्जा गुसाहूण ॥ ९२ ॥
जे जाइया दुहा ते इहेसणिज्जा अणेसणिज्जा य । जे पुण अणेसणिज्जा ते हु अभक्खा जईण सुया ॥ ९३ ॥
जे नणु इहेसणिज्जा तेऽवि दुहा लद्धया अलद्धा य । जे य अलद्धा ते न हु भक्खणजोग्गा मुणीण सुया ॥ ९४ ॥
जे लद्धा निरवाए ते निग्गथाण भक्खणिज्जा य । एएण हेऊणा सुय सरिसवया भक्खअभक्खा ॥ ९५ ॥
एव इत्थ कुलत्थावि हु भणियव्वा दुहा य ते भणिया । इत्थिकुलत्था तह धन्नकुलत्थया ते समाइट्ठा ॥ ९६ ॥
इत्थिकुलत्था तिविहा कुलकन्ना तह कुलस्स माऊ य । कुलवहुया नेयव्वा धन्नकुलत्था य पुव्विं ॥ ९७ ॥
पुण सो पुच्छे भगवइ कइप्पयारा परूविया मासा ? । ते हुंति तिभेया भो थावच्चापुत्तउ रसइ ॥ ९८ ॥
ते मुणसु कालमासा तहत्थमासा य धन्नमासा य । तत्थाइमा दुवालसभेया सम्मं समक्खाया ॥ ९९ ॥

सावर्ण्णं आसाढ जाव छ मासा इमे मनुइरिया। दुविहा य अत्यमासा सुवण्णमासा य रुप्पस्स॥ १०० ॥
ते मासा य अजरया धन्नमासा य पुप्फमित्र नेया। एगे न दुन्ने नयन ? अक्कए अधए व जव ? ॥ १०१ ॥
गयणमवठियहवे ? अणेगरूए व एगरूए वा ?। जाति नरिए व नूए ? सुया अणेगे व एगे या ॥ १०२ ॥
अरमेव पुरेऽवि निगे जा पयणमणेगरूपजचिएदनि। से केणठेण अहो जाव एगेन अहमेव ? ॥ १०३ ॥
ददद्धाइ एगे दुवे अह नाणदमणठिईए। तह अन्नए य अवय अवठिएनावि अहमेव ॥ १०४ ॥
उवओगनिरत्तीए इयाइ नउत्तिजुत्तिहेऊहिं। पडिठनरेहिं द्विप्रेहिं तोसिउं सो सुउं ह्यिए ॥ १०५ ॥
वेरिताण एवमइं निस्सीमा चउरिमा य एयस्स। जइ विज्जइ एस गुरू ता किं नणु सुरतरू मिलिउं ॥ १०६ ॥
किं एस सुविसंतो सिक्कितो अह सुहप्पइ यानि। अहवा चउरो चउरायणुत्ति चिंतिसु इय चित्ते ॥ १०७ ॥
विसवइ गुरुं एगिसुम्मलाणनो सो य मोयपरिचत्तो। नयन तुहतिपडइ सह परिनायगमहस्सेण ॥ १०८ ॥
निरवज्ज पवज्जं गिरिहणमि(गामि विरमिठ) मिज्ञा। मद्धामयाण जम्हा अविसंवायत्तण वयणे ॥ १०९ ॥
म (न) चगाउं कापसो यटनेयम्मि इय गुरू जणइ। तो सो अदंन मुठउं गुठं सुठं जह रमाठयणे ॥ ११० ॥
चउदे पुविज्जिउनि दिगं चक्कीकरेइ मसरियणो। अह सो अहिगयगुत्तो तमोयगठं नियपयमि ॥ १११ ॥
संजविउं गुरूहिं सह च से साहुमहमसंजुत्ता। पुरनगिरिमारुहिउं मासमुयवमिय सिद्धि गया ॥ ११२ ॥
अह सुत्थसूरी दृरीकयदुक्कयपूरनठुनिमिरोदो। सुरव दिण्णंसे पडिबोहित्ता नविअक्कमे ॥ ११३ ॥

सुचिर विहरिय महिमरुखम्मि मुणिवरमहस्सपरियरिउ। सिद्धिगिरीए चरिउं पत्तिय मिरिनिम्मगिरिसिहरे ॥११४॥

श्रीथावच्चानन्दनस्येति वृत्तं, चेत सुद्धा धर्मबुद्धा विमृश्य ।

संसारस्यासारतां विदित्वा, चारित्रध्वस्थैर्यमङ्गीकुरुध्वम् ॥ ११५ ॥

॥ इति श्रीथावच्चात्मजचरित्रम् ॥

अथ विषयाणामशाश्वतत्वं तेषु प्रतिबन्धप्रतिषेधं (च) प्ररूपयन्नाह—

असासएसु विसएसु सज्जो, जो मुज्झई मिछपहे अणज्जो ।

सो चंदणं रक्खकए दहिज्जा, चिंतामणिं कायकए गमिज्जा ॥ २० ॥

व्याख्या—अशाश्वतेषु स्वल्पकालजातेषु विषया शब्दरूपरसगन्धस्पर्शाख्या प्रतीतास्तेषु सज्जः सावधानः सन् य प्राकेतर पुमान् मुह्यति मोहं प्राप्नोति। मिथ्यापथेऽतत्त्वमार्गे। अनार्यः (आरात् हेयधर्मेभ्य यात) पापादित्यार्यः तद्वि रीतस्त्वनार्य इत्यर्थः। यस्तु दीक्षितः सन् विषयव्यासक्तमना स्यात्स कीदृग्विशेयस्तदाह—स चन्दनं श्रीखण्डं रक्षाकृते जस्मकृते दहेत्। अथ च चिन्तामणिं काकोड्डायनार्थं काचसम्प्राप्त्यर्थं वा गमयेद्विनाशयेदिति तात्पर्यार्थः ॥ २० ॥

अथैतदर्थाविर्भावकं प्रीणितानेकश्रावकं श्रीइलापुत्रचरित्रमुदाहर्यते (ह्रियते)—

पविरत्तसवविरई जई पमाई हविज्ज जो माई। सो परजवम्मि सोच्चइ इत्थ इलापुत्त आहरणं ॥ १ ॥

इत्थेव भरहवासे वसंतपुरनामधिज्जनयरम्मि। तत्थासि अग्गिसम्मो विप्पो सप्पोव रोसिज्जो ॥ २ ॥

छविराणं पविरायं नाणाइगुणाण सो य पामम्मि । अगीकरेइ दिक्क मिक्क पुण खहइ सुत्तस्स ॥ ३ ॥
सव्वारियावि सोऽव्वारिया मारिया य मउरकुणी । जउणीए पायमूले जाया जहणी गुणुज्जहणी ॥ ४ ॥
जह जह सम्मुत्तगमउं (गमउ) य पत्रोयए स रागसमा । अणुसरि(हरि)याइ पुय तह तह सो सरइ सुरयाइ ॥५॥
सा सम्मुणीए गज्जे चिट्ठतीवि हु मव्वनिचासु । करचरणे पक्खाडइ टाडइ मउमगसउग्ग ॥ ६ ॥
जम्मइ न हु जइमव तज्जाया माहुणी खु सपमाया । तमणाओइय डुकय ते दोऽवि य मरणसमयम्मि ॥ ७ ॥
सव्वाएमाणुपालिसा वेलाल्यिनिज्झरसमारग्ग । तत्तो चविनु इत्थेव पमिद्धे नारहे वासे ॥ ८ ॥
नयरम्मि इसासह्वनामे अनिराममीअआरामे । घणकोमीहिं पगब्भो इब्भो नामेण वरसिद्धी ॥ ९ ॥
गुणधारिणी सुरवा दइया नस्सत्थि धारिणी नाम । ताण पुण नत्थि सुठं सुहेय जो वसयणसमे ॥ १० ॥
सव्वेव इसादेवी नाम सुरी मव्वलोगसव्वारा । मपमोया पुरओया त पङ्गमन्नति अच्चंति ॥ ११ ॥
सम्मए सिट्ठिणा अह नदणमपत्तिमीइमाणेय । माणेय वज्जिणा पुर छयआज्यं तीए ॥ १२ ॥
जइ मह होही पुत्तो तोऽहं मवउत्तरं य जणाए । आगम्म मणनिराम तुह नाममिमस्स ठाविस्स ॥ १३ ॥
सो माहणजुदिट्ठीवो इत्तो तम्मपक्त्तीए कुच्छीए । पुत्तत्तेणुप्पन्नो पत्तो पुत्तोदयम्म समा ॥ १४ ॥
अह तत्थ सा पसूओ समाहवेआहेसम्महेआए । विहिय वज्ज्वमणय मज्झम्म सिट्ठिणा गम्भ ॥ १५ ॥

१ सः सम्बतमनसहा उट्कता

घारसदियसे पत्ते नामभिलापुत्तउंचि से दिन्नं । जं जह जणियं छुज्जा तहेव नणु तं जणो कुज्जा ॥ १६ ॥
वड्ढंतउ कलाहिं ससिव पियदंसणो स सजाउ । पायं नरा मपुन्ना मउड्डिआंतीह गमेहिं ॥ १७ ॥
धिज्जाइनाइमयदोसदूसिया तण्णिया य जा पुव । संजाया नडसे पुत्ती सोहग्गम्निज्ञा ॥ १८ ॥
सपत्ते तारसे तरुणजणविमोहणे गुणावासे । सा तह तहेव नचइ जह रंघइ मयघ्मोयाणं ॥ १९ ॥
नचती गायती अहसया सरयमाससमयम्मि । दिट्ठा सिट्ठिसुएणं नमी गुणाणं कुडो मा य ॥ २० ॥
अणुवमरूवसिरीए तीए दिट्ठाइ सिट्ठितणुउ सो । तह मोहिउ जहा सो न हिट्ठिमग्गाउ उगरइ ॥ २१ ॥
धिसाणचउरिमाए सुचगिमाए तदगरूयरस । अइरंजिउ जिउ धो मारेय दढपहारेहिं ॥ २२ ॥
दोगो सुचिप्पउगो नूयपिसायग्गहो सुनिग्गहउ । सपेहिंतोपि इहं सुकुज्जाउ मयणउम्माउ ॥ २३ ॥
पिञ्छइ अञ्छीहिं जहा जहा महामोहमयणसंजणणिं । तह तह तिर्त्ति न वहइ नीरेण महातिमालुव ॥ २४ ॥
असण पाण न्हाणं गाण दाण तहेव सम्माण । धिम्हरियं तस्स मणे तक्काणं धरउ पुण एगं ॥ २५ ॥
विस्समसेस पस्सइ तम्मयमेवेस रागरत्तमणो । न लहइ रइं मणाग निज्जयदेसम्मि जह मीणो ॥ २६ ॥
मुक्का पुखमजाया जाया लज्जा सुदूरमेयस्स । वम्महवाही वुड्ढिं गउ दुयागुच घणगदृसे ॥ २७ ॥
नट्ठो विवेगदीवो जीवो जेणेस पावतमपूरे । नियमइ नड्डु धरणियले रयणीए वा निदेसम्मि ॥ २८ ॥
तत्तो स इलापुत्तो तत्तो कामग्गिणा चढग्गेण । चढणरसोखेयोरम पढ्नं इमभरामी ॥ २९ ॥

[illegible] य अहं धिसादिसु अप्पगो कुहिय । कुहिय न करेमि अहो दहेमि तो देहमग्गीए ॥ ३० ॥
सो [illegible] न नीउं नीउं गेहे मिसुर कहेए । कहमवि दुक्खेऐसो सचिठ्ठ गमइ दीहाइ ॥ ३१ ॥
सो [illegible] एयस्स नियतणुअस्स । चिंताउरय दीसइ हीणमणो कहमय विमणो ॥ ३२ ॥
[illegible] सुपूइमवि मुणिउ । [illegible]णमोहेहिं गरथमोहेहिं मित्तुनारिं ॥ ३३ ॥
[illegible] तो इमो पिउणा । जहनिय कह जणया पारद्ध धम्मियनिद्धं ॥ ३४ ॥
[illegible] न हु सति इत्थ लोए जं एस असग्गहो गहिउं ॥ ३५ ॥
[illegible] पयडइ सहाए । पिच्चा पीयूसरस को पियई कजिय कुहिय ॥ ३६ ॥
[illegible] ता चम्मि । जुत्ताजुत्त जाणसु अजाणे मा धिइं धरसु ॥ ३७ ॥
[illegible] माया जाया य कुलनरस्लिया । अहीणा तप्पास गुयमेस जणिउमाढत्ता ॥ ३८ ॥
[illegible] न हु खड्डामजोयाहर सु कम्मवि कायव ॥ ३९ ॥
[illegible] हियय यत्त सु मिचनी । निउवइ खवइ गिराए कह वयक कुसे देसि ? ॥ ४० ॥
[illegible] अभिक्खणुक्त एय । त नणु वयडियाए वच्चो कोर्मि परिचयसि ॥ ४१ ॥
[illegible] हु दामपासमावहइ । अगुरुत्थीणयि तामि धिन्नी सयमहिलमसि ॥ ४२ ॥

१ [illegible]

जइ जाव अंगजाओ जाओ सज्जो अवज्जकज्जम्मि । ता जणणीणमणत्थो पउणीभूओ जणम्मि गुरुं ॥ ४३ ॥
कहमुप्पहम्मि वचसि ? रचसि नीयगणंगसंगम्मि ? । तुममेगो मह पुत्तो कत्तो मह माणसे सुक्ख ॥ ४४ ॥
नियनंदणयणसमए अयररूअरविरायमाणीओ । गज्जंति उवयाणे अंचा कायविणीउव्व ॥ ४५ ॥
नियपुत्तकुरयाराओयणकुत्तहनिदाहदूहविया । झूरंति कुदजरेण जणणीव सिहंमिणीउव्व ॥ ४६ ॥
अम्ह कुलमेरुसेलो सव्वाओ सीयलो य सजाओ । एगेण नंदणेणं तुमए नंदणवणेणुव ॥ ४७ ॥
जो बहुएहिं मणोरहसएहिं उवजाइएहिं विविहेहिं । पत्तोऽसि तुम पुत्तय सो अम्ह परम्मुहो होसि ॥ ४८ ॥
म मन्नसु अयमन्नसु मा मायरमायरेण विवत्तिं । मह उवरि धरसु करुण सरण मह कहसु को अन्नो ? ॥ ४९ ॥
इयाइमाइवयणसामयसित्तोऽवि तस्स कामग्गी । नहु उवसममावन्नो अहिययरं जलिउमाढत्तो ॥ ५० ॥
जो माय ताय निसुणह उवएस देह मोरडशा मा । जाणामि सयमेय अहय तुम्हाण उवज्ञिय ॥ ५१ ॥
इह जम्मिम्मि तम्मि य इक्खासुए नियसुए निरासंके । भोणमवरुविउ ते विया जहा चित्तसलिहिया ॥ ५२ ॥
नो मायरपि पियरं न भायरं कुहियरपि हु गणंति । कामाउरा मणुया इहपरलोएसु चयजीवा ॥ ५३ ॥
तो अयगणिउं एसो तणं व सव्वेण सयणवग्गेण । चिंतामणीवि कक्करतुल्लो मन्निज्जए जइ जो ॥ ५४ ॥
अह उ(अ)वउज्जिय माण नाए विन्नाणजाणकोसल्लं । सो मग्गइ त वाव रंगुय सदनए(य)फल ॥ ५५ ॥

१ भवन्तीत्यध्याहार्यम्

तस्सागु[illegible]समाणे वेयणमप्पेइ सो सरागमणो । तदवि नमा न वाय न [illegible] चिंतामणीतुल्ल ॥ ७६ ॥
सो पच्चइ ति नमिऊणमुय [illegible] तुज्झ [illegible] । ता अम्ह [illegible] पमुत्ताण ॥ ७७ ॥
[illegible] तीए रसो निसिउं [illegible] । [illegible] ॥ ७८ ॥
[illegible] जाए न [illegible] । [illegible] ॥ ७९ ॥
[illegible] । [illegible] ॥ ८० ॥
[illegible] । [illegible] ॥ ८१ ॥
[illegible] ॥ ८२ ॥
[illegible] ॥ ८३ ॥
[illegible] ॥ [illegible] ॥
[illegible] ॥ ८४ ॥
[illegible] ॥ ८५ ॥
[illegible] ॥ ८६ ॥
[illegible] । [illegible] ॥८७॥
[illegible] । [illegible] ॥ ८८ ॥
[illegible] । [illegible] ॥ ८९ ॥

तयोऽवि जणो चिंतइ जइ पुहईमो पडउए दाणं । पढमं तो नागु तुम अम्हेहिं ति तओ पत्थामो ॥ ७० ॥
तवतामसमणो अह राया जाणइ नो मए मम्मं । दिट्ठं नाहयमेणं पुणरवि ता मा करू इमेसु ॥ ७१ ॥
तयो तिव्वक्कवयणो गब्भजणो मोयमाणिउं हत्ति । उ हिर निवो पणमइ तं गमा अविउयमिह मेणं ॥ ७२ ॥
मुक्को धणम्मि मुक्को इक्खासुउं पुणवि मेरुए नईं । पुत्त अणुयरं रागाविहकलाविक्कुसलो ॥ ७३ ॥
तहवि न दिन्ने दाण सम्माणं जाडवि जमिनाहेण । तो नाउं जउराउं एगो राउं पगुणाउं ॥ ७४ ॥
ईइत्तो तहेहण्णकिराय जमियामरो पावे । अकरिंसु तीसयारं गहगमियगोऽवि भाणुहो ॥ ७५ ॥
तत्तो निवो पयंपइ त पइ नय पव्वयारम्मि । इमेसु जइमतिव्वियगिव्वि पुव्व देवि भगउर ॥ ७६ ॥
तस्स कडाडोयसुफुक्कडोयणो तो जणो जाणउ राय । निउरनिकम्मतणा तुमं जउं देमि तो दाण ॥ ७७ ॥
करकुमीए वम्महरसमनीरागुमणोहरजमीए । मुक्कोऽवि नागु नईए मज्जो अम्हेहिं नागु गामि ॥ ७८ ॥
नरकुडियाभासत्थी इक्खासुउं पुणवि पणमारहिउं । उययरम्मि एगो विउर अम्हेहिं अगुरिणं ॥ ७९ ॥
कणवज्जावञ्झगीउं नयणमिरीइमियमणुरंगीउं । रूवेण मुणमीउं मुद्दगणिमुन्हामरंगीउं ॥ ८० ॥
सोयणाहरणाउं नेउरमहेण मुहरचरणाउं । पहमुयभरणाउं मणहरणाभिसरणाउं ॥ ८१ ॥
पीवरथोरेयणीउं रयणुज्जलपमिसिगिरनरिमपीउं । तम्पीउं पढुगुत्तीउं मिगारतनिक्कमरिणीउं ॥ ८२ ॥

---

१ स्थूल

जे अंगपावसंगा निरया निच्चं रया तवोकम्मे । धम्मद्धं देहे धारिति कांति नीरत्तं ॥ ९६ ॥
खंता दंता संता दिंता धम्मोवएसमुवसंता । धम्मिं सयाऽऽइत्तिज्ज चरिमं छोण कम्मुणिमं ॥ ९७ ॥
जइ एरिसो अहं पुण होमि कयाऽवि हु पमेतगुदखेमो । तो नरजम्मं सहलं कोमि नणु अन्नहा निरत्थं ॥ ९८ ॥
इय चीमसंतो सो छदगवेरग्गमग्गमल्लीणो । घोरंधयारमज्झे दीवुज्जोउ व्व सहो जाउ ॥ ९९ ॥
कडुयम्मि महुरसाउ अणुज्जलहममम्भाउं धगधुट्ठी । दुग्गयगेहम्मि अहो ममागउं गेयगयराउं ॥ १०० ॥
अमय विस व जायं दसराओ सीयखलमाचरणो । ज एरिसपरिणामो बिगयम्मेगरस निप्फुरिउं ॥ १०१ ॥
एयसि साहूणं जा किरिया सा मयऽवि सीकरियर । संसारो य असारो दिट्ठो दिट्ठीड निउणाए ॥ १०२ ॥
सुयजयज्जासाउं पयसाउं तस्स जावचारित्ते । सयल्लो कद धण्णो न लहइ गुरूयस्स मजोगं ॥ १०३ ॥
तक्खणमेव खीणे अ करतारणेण सोदपेसरस । धाइयकम्मचउक्के सपल नेरख नाणे ॥ १०४ ॥
धंसग्गम्मि ठुहाऽवि हु चडिउं पडिउं गुणेहिं न मयाणं । समसत्तुमित्तजोगो इआरुउं जयउ नगमगे ॥ १०५ ॥
अह नरुद्दियाऽवि महीवइणो चित्तं वियाणिय राणेण । चिंतइ धिरत्थु इत्थीजम्मं मे रज्जपयकम्मे ॥ १०६ ॥
तहवि नयतारथ पुत्त ठायवनिम्माउजवेण । पच पायत्ताणं जणाण धणकम्मनधयर ॥ १०७ ॥
निव्वत्तगसेहराए सोहग्ग मे धिरत्थु रूव च । सिक्खिउं जस्स वमा पत्तो नीयत्तमरियणं ॥ १०८ ॥

---

१ सीहत्ता

[illegible] मर्गामहगमणपाणमोयगाईहिं । दिण्णउं सुत्तुविहिणा दाणं दितीउं जत्तीए ॥ ०३ ॥

[illegible] उदु मुहु मुहु न य मुह पलोयति । जइणो इरियासमिया नीरागा एसणासत्ता ॥ ०४ ॥

[illegible] माहूणो इमे धन्ना । मणय न रागलेसो जेसिं नणु उल्लसइ थीसु ॥ ०५ ॥

[illegible] नमिमाहण जिनमिउं निविरुं । नइ करेमि पुरउं पुरपहुणो इत्थिलोअस्स ॥ ०६ ॥

[illegible] य वुड्ढकमो कुसगेण । धिद्धी म नणु मुरूं वुद्धी जस्सेरिसी जाया ॥ ०७ ॥

[illegible] ममिवुच्चउं मद्दामहिणो । एएण कुरायारायरणेण निंदणिज्जेण ॥ ०० ॥

[illegible] कण्हयर । जो धन्नो कयपुन्नो तहा अवन्नोदया जीरू ॥ ०ए ॥

[illegible] कुकम्मदोसेण । जेण नमी असुइकुमी विजुव समीहिया जोत्तु ॥ ए० ॥

[illegible] निया नमीइ जो सत्तो । सुवहूसु वहूसुवि सुदरीसु रूवेण सतीसु ॥ ए१ ॥

[illegible] सयणमित्तवग्गस्स । सोऽवि अहो ! लुद्धमणो पईए नीयनारीए ॥ ए२ ॥

[illegible] नमिया जे गोरयमि इत्थ जए । तेऽवि हु धसत्ति पमिया मोहमहापासगलवद्धा ॥ ए३ ॥

[illegible] अरिजूआ जा समग्गलोयस्स । सा नारित्ति मह नणु जणिया सव्वे वियहेहिं ॥ ए४ ॥

[illegible] कयपुन्ना समागमसंगु परियकारुणा । समतणमणीहिरणा समणा उत्तमकुलुप्पन्ना ॥ ए५ ॥

---

१ न भरिरिउ.

अह सोऽवि हु पुहईसो पुरलोय जाणिउ निरत्तमणं । एग मणम्मि ज्झायइ निज्झायगीर निणदुउ ॥ १२२ ॥
रज्जमरज्जं गु इम कोसवमलुवसवजुज्ज मे । जाई मई य हीणा हीणायारो जउ जाउं ॥ १२३ ॥
लोयहिं खलिउ तह सुवज्झखेहिं मुक्कमज्झाउ । मज्झ निरेयनियारा घणुय नाणण नम्बु नगा ॥ १२४ ॥
उवणोअही जवेहिं अग्गी य जहिंपवेहि य पवेहिं । घण्णा लहा न गुरमइ पुत्तेहिंनि नरिन्दोएहिं ॥ १२५ ॥
जीए सेयारसिउं वसिउं नरयेरयम्मि इज्जसुउं । मुखमुज्झित्ता निमग्न तीए गुण ही अह सुज्झो ॥ १२६ ॥
दीवे जहा पयगो मज्झे जावस्स जह महामयरो । तह निरम्भिऊऽमि अहय नमीइ कन्नम्मि जरहूने ॥ १२७ ॥
इय सोहणम्मि झाणे वट्टतो जाणउं जज्य निरो । आरुहिय खवगसेणिं केवलवणीऽ सो जरिउ ॥ १२८ ॥
तेसिं नाणधराण चउन्हमवि नियरूवत्तिदेवेहिं । विहिया केवलिमहिमा समप्पिउं साहुवेसो य ॥ १२९ ॥
अहह अहो अवरियं पस्सह ज रागरोसदोसिद्वा । चउरोऽवि पवरमइणो जाया वेरग्गरगिद्वा ॥ १३० ॥
सवेऽवि पणमिया ते सुरेहिं खयरेहिं नायरजणेहिं । कणयपउमारुढा सोहता रायहंसुव्व ॥ १३१ ॥
अह य इडासुयनाणी माणी भणयवि नेव मणमज्झे । अमुरियनृपपरिय नियय पहिय समाढचो ॥ १३२ ॥
पुयजवेऽह समणो आसी वासीइ चदणे तुल्लो । जज्जाऽवि हु पवज्जासज्जा जाया सुनिम्माया ॥ १३३ ॥
त पिउतरस सया रागो मह माणसे समुल्लसिउं । तमणालोइय सम्म सपत्ते जीवियत्तेऽनि ॥ १३४ ॥
वेमाणियदेवत्त पत्तो सा साहुणीवि खलु तत्तो । जाइमउम्मत्तमई सपत्ता सोयधम्मरया ॥ १३५ ॥

अथ शिशुश्राद्धाचारप्रकटनपरं काव्यमाह—

पूया जिणाणं सुगुरूण सेवणं, धम्मक्खराणं सवणं वियारणं ।
तवोविहाणं तह दानदापणं, सुसावयाणं बहुपुण्णजायणं ॥ २९ ॥

व्याख्या—पूजनं पूजाऽष्टभेदा सप्तदशभेदा तथैकविंशतिविधा सिद्धान्तप्रतिपादिता द्रव्यभावभेदभिन्ना वा कार्या श्रीजिनानां रागद्वेषजेतॄणां । तथा सुष्ठु तत्त्वमार्गं गृणन्तीति सुगुरवस्तेषां सेवनं पर्युपासनं । यथा श्रीउत्तराध्ययनेषूक्तं—"अब्भुट्ठाणं अंजलिकरणं तहेवासणदायणं । गुरुभत्ति भावसुस्सूसा विणओ एस वियाहिओ ॥ १ ॥" इत्यादिगुरुसेवाक्रम स्वीकार्यः । तथा धर्ममयान्यक्षराणि धर्माक्षराणि तेषां श्रवणं निरन्तरं कार्यं, सुगुरुसेवाया फलमेतदेव, एवं कुर्वतां श्रावकत्वं यथार्थं स्यादिति हेतोः । तथा श्रवणस्यैतत्फलं यच्छ्रुतानां विचारणं, विचारे क्रियमाणे बुद्धिगुणाः प्रादुर्भवन्ति । तद्यथा—"शुश्रूषा श्रवणं चैव ग्रहणं धारणं तथा । ऊहापोहोऽर्थविज्ञानं तत्त्वज्ञानं च धीगुणाः ॥ १ ॥" इति । तथा तपसो द्वादशभेदस्य विधानं । तथा दानदापनं दीयते यत्तद्दानं स्वयं दानं अन्यस्माच्च दापनं । एतत्सकलं कृतं सत् सद्यः प्रमादप्राप्तिनिवृत्तिकारकं स्यात् सुश्रावकाणां तथा प्रचुरपुण्यप्राग्भारसमर्जनं भवेदिति संटङ्कार्थः । व्यासार्थस्तु दृष्टान्तेभ्यः कथयिष्यत इत्यर्थः ॥

अथ प्रथमतोऽर्हदर्चाविषये धनदकथा लिख्यते—

प्रयाति दूरे दुरितं समस्तं, भवेत्करस्थायि सुखं प्रशस्तम् । निकेतनं संपदलङ्करोति, वपुः श्रियं स्वयशो तनोति ॥ १ ॥

सागराओइसु पुरे एरिसयगुञ्जया नमी जाया । अहय पुण मिच्छत्तुउ पडिए उवरि नेहिञ्जो ॥ १३६ ॥
पुव्वयण्णसाउ दुग्गोडणिण्णोऽवि चेर निवसतो । नरयम्मि हिरिउ अदह महाकम्मगरअत्त ॥ १३७ ॥
देसोऽवि दोसखेसो धम्मे अइयारउ य जो खग्गो । अपडिक्कंतो सो होइ गरअदुहलहरिवाजणु ॥ १३८ ॥
जं जेव वयं कम्म समरस्सामिमस्स एइ नणु उदयं । सुत्तम्मि जोयणम्मी उग्गारो पावओ होइ ॥ १३९ ॥
बदमणनवपाणा पणा जणा तरवणाउ परिवुञ्जा । किं जवद्दवुद्दीए तुर्ति न हु लहइ वणराई ॥ १४० ॥
निरविययपव्वणा धम्माराम सयावि सिंचता । आलयमणुपुरिसा पवरोऽवि हु नाणिणो अह ते ॥ १४१ ॥
सेवता सुरसुहं इह न अत्थरिथ खेमभित्तपि । सिञ्जा नाणमभिञ्जा विहरति सुद सयाकाल ॥ १४२ ॥
जे पुण पहुस्सुपवं खडु मायाइ गारवेणऽहवा । नालोयतइयारे कह ते सिवसाहगा हुति ॥ १४३ ॥
जे पुण निग्गहमणा गुरुए पुरउ कहिसु नियदोसे । ते आराहगजाये खविऊण सिव गमिस्संति ॥ १४४ ॥
जो पावं कहिउ इहावि नमियाइ रागनमिउऽवि । पडिउ न दुग्गईए स इलापुत्तो मुणी जयउ ॥ १४५ ॥
विमलचित्तो होउ मिडापदसुच्चिअ पहे लग्गो । सो अञ्जो निरवज्जो इलासुउ वदणिज्जो य ॥ १४६ ॥
एविसनेय चरिय सुणिसा, इलापुत्तमुणिवरस्स । गयाइयार निरवायधम्म, कुणउ पालंतु मियस्स सम्मं ॥ १४७॥

॥ इति इलापुत्तचरियं संपूर्णम् ॥

रात्रौ समागत्य गुरो समीपेऽग्रत स्थितोऽध्यायमतीव नीचे । एकान्तमालोक्य निनिन्द दु स्थः, स्वरोरनार गुणुरोः पुरःस्थ १६
आकर्षकारी गुरुजि प्रदत्तः, कपर्दियक्षस्य तदाति चित्त । परोपकारप्रथिया द्विदेवैर्मन्त्रोऽस्य धर्माध्वनि नश्वरस्थे ॥ १७ ॥
चतुर्दशीनिस्यथ संगतायां, कादम्बिनीच्छन्नउडासितायाम् । आराधयामास तमेन मन्त्र, स यामयुग्मापगमे स्वतन्त्रम् ॥ १८॥
मन्त्रप्रभावेस्य कपर्दनामा, यक्षो वभूव प्रकट सधामा । त श्रेष्ठिन माह चतु सरस्य, मात्यस्य देवार्चनयोजितस्य ॥ १९ ॥
त्वयार्जित पुण्यफल यदार्य, तद्देहि मे श्रेष्ठिवरानिवार्यम् । तदोपमेतेन ददे शरण्य, कस्यापि नैस्य शुभस्य पुण्यम् ॥ २० ॥
तदीयधर्मादतिरञ्जितेन, श्रीमज्जिनाङ्घ्रिचरणाश्रितेन । तुष्टेन यक्षेण दया विधाय, साधर्मिकत्व हृदये निधाय ॥ २१ ॥
आविष्कृताः स्वर्णकृता विशालाश्चत्वार उच्चाः कलशा रसाला । चतुर्षु कोणेषु महाद्धपस्यामुष्यार्कनिम्नोदयनक्षनाख्या ॥२२॥
इत्येत्यहस्यलमवाप यक्ष, प्रताप्य चैतज्जनदाय दक्ष । अथ प्रभाते स्वगृह जगाम, श्रेष्ठी प्रमोदातिशयाभिराम ॥ २३ ॥
स्वधर्मनिन्दाकरणोद्यतेभ्यस्तदा निजेभ्यो धनद सुतेभ्य । तदर्पयामास स्वादगण्य, यक्षप्रदत्त सकल हिरण्यम् ॥ २४ ॥
पितुः समीपाद्धनलाभहेतु, विपत्तय पूरनिषेधसेतुम् । आपृच्छ्य सद्गीतिविमुक्तचित्तास्तेऽपीह जाता परिलब्धवित्ता ॥२५॥
तत परं याचकदत्तदाना, अर्हन्मताराधनसावधाना । पूजाविधिं तीर्थकृता सृजन्त, सघस्य भक्तिं परिकल्पयन्त ॥२६॥
प्रजानिका, पुण्यपथस्य सन्तः, सुतास्तदीया कृपयोल्लसन्त । तत्रैव पुर्या शनिमण्डलाज, चक्रु परेषामपि बोधिलाभम् ॥२७॥

॥ इति पूजाविषये धनदकथा ॥

अथ सद्गुरो सेनाफलमुत्कीर्त्यते । सद्गुरोः सेना इहलोकपरलोकाद्यर्थसार्थसाधिनी स्यादिति अनार्थे श्रीनमिनिनमिकथानकमाख्यते

[illegible] भवानि । पुनाति [illegible], पदद्वयानम्रमुरासुरस्य ॥ २ ॥ युग्मम्

[illegible] या । [illegible] स्फुरद्दीपय प्रवाहा, किं प्रावृषण्या इव वारिवाहा ॥३॥

[illegible] । श्रेष्ठी धनाख्यो धनदोऽस्ति तत्र, आदापमाऽनङ्गस्मापवित्र ॥४॥

[illegible] । अन्यगुरुत्नधैरादर शिष्ट, अष्टिप्रधानन पुनर्निसृष्टम् ॥ ५ ॥

[illegible] । [illegible] नीनिनद्य, स्याद्यावन बुद्बुदवत्सुदिव्यम् ॥६॥

[illegible] । [illegible] मुरास्त, पुण्यानन [illegible] सारमास्ते ॥ ७ ॥

[illegible] । [illegible] मान, प्रकारित प्राञ्चनगोपमान ॥८॥

[illegible] स्य, स्पष्टात्मरङ्गुष्टतमो निरस्य ॥ ९ ॥

[illegible] युक्त, पद्माकरा वा कमलविमुक्त ॥ १० ॥

[illegible] पुण्य [illegible] ग्राम स्म निर्वाहविधिं विचिन्ति ॥११॥

[illegible] काल, दा स्थ्यादतिक्रामितवान् विशालम् १२

[illegible] । [illegible] सारा, पुरीमयोध्यामवनावुदाराम् ॥ १३ ॥

[illegible] । चतु [illegible] क्याऽस्य माला, पूजाकृतेऽदायि तदा रसाला ॥१४॥

[illegible] प्रमायम । चित्त पुन प्राप निजे प्रमोद, केकीव दृष्ट्वा गगने पयोदम् ॥१५॥

रात्रौ समागत्य गुरोः समीपेऽथतः स्थितोऽध्यायमतीव नीचे। एकान्तमालोक्य निनिन्द दुःश्च, स्वरोरजाय गुणुरो गुरुस्य १६
आकर्णकारी गुरुचि प्रदत्तः, कपर्दिमन्त्रस्य तदातिविस्तः। परोपकारप्रविधानदक्षैर्मन्त्रोऽस्य धर्माध्वनि वद्धकर्मे ॥ १७ ॥
चतुर्दशीनिश्यथ संगतायां, कादम्बिनीच्छन्नगुणाभितायाम्। आराधयामास तमेव मन्त्रं, स यामयुग्मागमे म्वतन्त्रम् ॥ १८॥
मन्त्रप्रजापेण कपर्दनामा, यक्षो यज्ञ प्रकट सधामा। स श्रेष्ठिन प्राह चतुः सरस्य, माद्यस्य देवार्चनयोगितस्य ॥ १९ ॥
त्वयार्जितं पुण्यफलं यदार्य, तद्देहि मे श्रेष्ठिवरानिवार्यम्। तदोक्तमेतेन ददे शरण्यं, कस्यापि नैकस्य सुमन्त्र पुण्यम् ॥ २० ॥
तदीयधर्मादतिरञ्जितेन, श्रीमज्जिनाज्ञाचरणाश्रितेन। तुष्टेन यक्षेण दया विधाय, साधर्मिकस्य हृदये निधाय ॥ २१ ॥
आविष्कृताः स्वर्णकृता विशालाश्चत्वार उच्चाः कलशा रसाला। चतुर्षु कोणेषु महालयस्यामुष्यार्कबिम्बोदयरम्यशाला ॥२२॥
कृत्वेत्यदृश्यत्वमवाप यक्ष, प्रज्ञाप्य चेतश्च धनदाय दक्ष। अथ प्रभाते स्वगृहं जगाम, श्रेष्ठी प्रमोदातिशयान्निराम ॥ २३ ॥
स्वधर्मनिन्दाकरणोद्यतेभ्यस्तदा निजेभ्यो धनद सुतेभ्य। तदर्पयामास रयाद्गणय, यक्षप्रदत्तं सकलं हिरण्यम् ॥ २४ ॥
पितुः समीपाच्च धनाजहेतुं, विपत्तय पूरनिषेधसेतुम्। आपृच्छ्य सद्गीतिविमुग्धचित्तास्तेऽपीह जाताः परिलब्धवित्ता ॥२५॥
[illegible] परं श्रावकदत्तदाना, अर्हन्मताराधनसावधाना। पूजाविधिं तीर्थकृतां सृजन्त, सपत्य नार्कि परिकल्पयन्त ॥२६॥
प्रजायका पुण्यपथस्य सन्तः, सुतास्तदीया कृपयोल्लसन्त। तत्रैव पुर्यां शशिमण्डलाजं, चक्रुः परेषामपि बोधिराजम् ॥२७॥

॥ इति पूजाविषये धनदकथा ॥

अथ सद्गुरो सेवाफलमुदीर्यते। सद्गुरोः सेवा इहलोकपरलोकाद्यर्थसार्थसाधिनी स्यादिति अत्रार्थे श्रीनमिविनमिज्ञातमाख्यायते

श्रीऋषभजिनादीक्षातो नमिविनमी कच्छमहाकच्छराजतनुजौ न तीरे आसतां पश्चादागत्य राज्यश्रीप्राप्तिलिप्सुकौ स्वीकृतव्रतमपि श्रीयुगादीशमुपासामासतु । तदनन्तरमनयोः किमभूदित्याह—

नमिविनमीण जयाण नागिंदो विज्जादाण वेयड्ढे । उत्तर दाहिण सेढी सट्ठी पन्नास नयराइं ॥ १ ॥

अस्या अर्थं कथानके दर्शयते—

श्रीऋषभजिनतिहेतो पन्नगपतिरन्यदा धरणनामा । आयादायासपरौ नमिविनमी कीदृशौ च तदा ॥ १ ॥ कायोत्सर्गस्थस्य प्रभो शुभोदयकृत समीनस्य । पदयोरग्रे पायश्छटक दत्त्वा कुसुमपुञ्जम् ॥ २ ॥ प्रक्षिप्य ततो नत्वाऽभूतामिति नित्यमेव तौ स्वामिन् । अस्माकमपि हि भाग प्रयच्छ कुरु माऽन्तर नियतम् ॥ ३ ॥ आकर्ण्य तदभूत प्रभुरधुना वर्त्ततेऽत्रि मङ्ग । न किमपि देय पार्श्वे कथ मुधा याचना क्रियते ॥ ४ ॥ शोच्य न किञ्चिदपि नो याच्यं भरताद्यदीक्ष्यते वस्तु । प्रभुतनुजः स नु राजा पुनरावां वाचिर्का पुत्री ॥ ५ ॥ नान्यं समाश्रयेवहि दानावसरे तु नागतावावाम् । कार्यवशाद्दूरगतौ यातौ दाताऽयमेवाथ ॥ ६ ॥ इत्युक्ते सति ताभ्यामभ्यासपरेण भर्तृसेवायाः । धरणेन्द्रेणावादि प्रसन्नचित्तोऽस्म्यहं युवयोः ॥ ७ ॥ स्वामिन्यतीव भक्त्या परिचर्या निष्फला प्रभोः किं स्यात् ? । सेवा सुरद्रुमस्य प्रदायिनी चिन्तितार्थानाम् ॥ ८ ॥ तुभ्यं ददामि विद्या अनवद्याः पाठसिद्धय स्फीताः । आज्ञासा हि भवन्त्यामनुजीविन्या जिनेन्द्रस्य ॥ ९ ॥

१ नन्दनरमीवे

अददान्मुदाऽष्टचत्वारिंशत्साहस्रिका महाविद्या । आम्नाता नियन्त्रितासु पतय स्फुरद्विद्या ॥ १० ॥ प्रथमा गौर्येव गान्धारी प्रज्ञप्ती रोहिणी ख्याता । मन्त्रत यूयं त्रियासमृद्धिजाजस्तक शीघ्रम् ॥ ११ ॥ स्वानन प्रोत्य तानि-र्नजश्वर सर्वमपि हि तुर्योलाम् । वैताढ्यशैलशीर्ष श्रेण्यो साद्दक्षिणोत्तरयो ॥ १२ ॥ पष्टिपुराण्युत्तरदिशि पञ्चाशद्दक्षिणाह्वयश्रेण्याम् । निनिवेश्य कुरत राज्य समादिदेशेति भोगीन्द्र ॥ १३ ॥ जिनचैत्यानां च जिनानां च तथा चरमदेहिनां यतिनाम् । कायोत्सर्गकृतामथ पराजयिष्यन्ति येऽल्पधमा ॥ १४ ॥ चक्ररत्या नजोगा परवनितालुब्धमानसा ये च । मोदयन्ति तान् क्षुद्रिण्यानिव विद्या सर्वथा त्यक्त ॥ १५ ॥ प्रकटितनिश्चलशिष्या (ण्ण) मित्यहिनेतु प्रशासिमाश्लिष्य । तौ तत्प्रसत्तिमुदितावानम्य युगादिजिनराजम् ॥ १६ ॥ वन्दित्वा चाहीश विमानमाधाय पुष्पकाभिख्यम् । आरुह्य तद् विरम्य फणमहाफणयोः प्रदर्श्य पुन ॥ १७ ॥ श्रीमद्युगादिसद्गुरुसेवोत्कर्षं निवेद्य भरतस्य । आदाय स्वजनजनं मनं गत्वा च वैताढ्ये ॥ १८ ॥ श्रेण्युत्तरदक्षिणयो संस्थाप्य पुराणि चातिरम्याणि । निष्कण्टकराज्यसुख नमिविनमिनिन्याम नुभवन्ते ॥ १९ ॥ बहुकालमालालम्य श्रियममलामविकल्प व्रतमुपेत्य । श्रीसिद्धिशैलशीर्षे केवलबोध समुपलभ्य ॥ २० ॥ कोटिद्वयसाधुयुतावद्वयपदमा (पतुस्तकौ) मसादतु भान्ते । सद्गुरुसेवाफलमिदमिह बोद्धव्यं ममचमपि ॥ २१ ॥ यदैहिकामुष्मिककार्यसिद्धि, समृद्धिवृद्धिश्च विशुद्धबुद्धि । स सद्गुरूपास्तिवरानुभाव, सर्वोऽप्यत चेतसि वेदितव्य ॥ २२ ॥ एवमात्मनि विचिन्त्य सुधीभि, सद्गुरो पदपयोरुहसेवा । सर्वकालममलेन विधेया, मानसेन खलु शुद्धमेधसा (मलेन) ॥ २३ ॥

॥ इति सद्गुरूपास्तिविषये नमिविनमिदृष्टान्त ॥

अथ द्वितीयपदे "धम्मत्थराणं सयपं वियारणं" इति प्रकारद्वयमेकस्मिन्नेव दृष्टान्ते समवतार्यते । पूर्वं तावद्धर्मोद्धरणाय श्रवणमाकर्णनमप्यतीव दुर्लभं । तदनु तदर्थविचारणमतीव दुराप । सम्यगर्थपर्यालोचनं तु सुकृतिनामेव घटामाटीकते । अत्रार्थे चिलातीसुतोदाहृतिरदाह्रियते—

नयरम्मि खिइपइट्ठियनामे फलउदयमणोहरारामे । पडिवसियद्धियदप्पो विप्पोति (त्थि) ह जन्नदेवुत्ति ॥ १ ॥ सासण अवन्नवाई माईवाईए पढमरेहिओ । सो खुड्डएण गुरुणा नियारिएणावि वायम्मि ॥ २ ॥ विजिउ विहियपइन्नो गहिय-मउ दिक्खिउ गुरुहिं इमो । साहुवरि रोसिओ सुयोइउ सासणसुरीए ॥ ३ ॥ तत्तो तत्तोवगउ निम्मायत्तेण कुणइ सो धम्म । धिज्जाइमाइआए पर मणाउ न मिल्हेइ ॥ ४ ॥ तम्मि उवसंता तज्जाया तम्मि नेहला याढ । परिवायगोवएसा पारणए कम्मण देइ ॥ ५ ॥ नियचित्तविवज्जास मुणी मुणित्ता चइत्तु जत्ताइं । संपत्तो सुरलोय सोय सा काउमाढत्ता ॥ ६ ॥ पवज्ज साहुणीए पासे आरोविऊण मुणिधम्म । पडित्तमणालोइय तं पत्तम पुराइन्न ॥ ७ ॥ काले काऊण मया अमया निच्चाणसुत्तमणुपत्ता । अह जन्नदेवदेवो चुउ तउ सुकमणुद्धविउ ॥ ८ ॥ अइउज्जालरायगिहे रायगिहे नामयम्मि वरन-यरे । धन्नगपाइदासी चिलाइया तस्सुउ जाउ ॥ ९ ॥ नाम चिलाइपुत्तोत्ति निम्मिय सिट्ठिणा पइट्ठेण । पुधकयमुणि-दुगुंछा कयावि किं निप्फला होइ ॥ १० ॥ तज्जायाए जीवो धणसिट्ठिस्सणइणीइ जहाए । पचन्ह सुयाणुवरिं सपत्ता ॥ ११ ॥ तीए स पाउगाहित्तणम्मि उविउ धणेण गिहयस्सा । पायं धणवताणं सिसूणि पाखति कम्मकरा ॥ १२ ॥ पुरुआसवयकरा मुहरो पवित्तउदयारगसाए । निच्चम्मिउ गिहाउ धणेण नणु जम्मविसेण ॥ १३ ॥ अइपव-

रठगउ मारिउं मुणी हुतो । कम्मुदए न सुसमाइ पुजाइ पुराविहिय ॥ २९ ॥ तो विमणदुम्मणो सो धणो नियए आनिगुरुमग्गे । गिण्हिउ मुयादेह पत्तो अइजीमअरूवीए ॥ ३० ॥ जा जिणमूलसहिया फुरंतचित्ता ससतम पत्तिरया । रयणिाहा य नयइा गहसिरिसारिया जा य ॥ ३१ ॥ तीए मज्झायरिउं नर्ति तवहाउहाइ जा सिद्धी । दुहियाउहसोगत्तो ता मग्गरुहवणो जाउं ॥ ३२ ॥ चिंतिउमेसो लग्गो किमेयमसमंजस समुव्वन्नं । दुहिया हया कह हा पिउताए सु अम्हाण ॥ ३३ ॥ किं उदजाउमेयं किं वा दिव्वस्स चिलसियमतुझ । अहवा पविदूखचे कम्माण किं न सत्त पइ ॥ ३४ ॥ अइदूरे रायगिह पडिया वियफावीइ मज्झम्मि । पासे न संवल तह निरत्थरियव कह वसण ॥ ३५ ॥ ...र पडिजाविय जणिया तपया विपयाणमतनिरकमखा । म नरेकेजाण अहो संपइ नियजीविय धरह ॥ ३६ ॥ नगर ...ए तउ पत्ता दाणाइगुन्नयरलेहिं । सुमह अप्पविसुद्धि मा अम्ह पुसरुफलं होउ ॥ ३७ ॥ पचत्तमुवगएसु पचसुवि ...गपमतिसएसु । तो पढमसुपणुत्त पुत्तो अत्तो तुम ताय ॥ ३८ ॥ फिमणप्पवियप्पेहिं पय मयमंगमेय नरेकेह । तो ...त विहिय अरत्तदुहेहिं तवेहिं ॥ ३९ ॥ जोत्तयमिह तदेव हु अतुलसुहाइरहियसुणिणावि । जह नायाधम्मक- ...मेय तह गुरेयउ ॥ ४० ॥ सपत्तो धणसिद्धी हिट्ठीकयमाणसो अइदुहाउं । रायगिहमिमीइ तउं मयकिच्चाइ ...ी य ॥ ४१ ॥ वत्तो नियजिट्ठसुए आरोविय गेहजारमिव खंचे । सिरिवीरजिणेसरपयकमले जसलत्तसुधगम्म ...२ ॥ एवम पडिरज्झिय वज्जिय सावज्जजोगवावारं । इक्कारसमधारी वहूणि वासाणि जग्गतव ॥ ४३ ॥ काउं सोह- ...ुरा छफोलाठ गुरो समुप्पन्नो । अह सो चिआइपुत्तो रत्तो तवयणपिआए ॥ ४४ ॥ अयकोसीकयमग्गो धचंतो

नरिन्दनिवहमग्गा । निउ ण मन्ता काउस्सग्गट्ठिय तत्र ॥ ४९ ॥ थेवरकेरहिँ सम्म धम्म मह कहसु जो महास-
मग । जो य गुरु मीणई किम्पि फउइ पाविम्म ॥ ४६ ॥ उवउगव्रे वियाणिय तप्पभिवोह मुणी समुद्दवइ । उवस
र्गिरवर्गवरवनियमिममनर्गयत्तुमय ॥ ४७ ॥ न हु मक्किउंमवहुउ गारे गाउ महोधियमरस्म । इय विन्नाय महप्पा
निच्छुय ॥ कामनुईगो ॥ ४८ ॥ तत्तो चिंताउरो तमोऽवि हु पावुउगिम्हेत । मित्तोय पयतिगुणउसीयत्तखिलेप
संपत्तो ॥ ४९ ॥ चित्तइ चित मन कामकमानुवद्दनो मो । पवनियमेयमणुण्ण मपिय नणु मुणिगईदिय ॥ ५० ॥
बाहरागडो अहयं कम्म मह गुरमम्म तुलोऽवि । तत्तो चारवीर मर कमारा परिघसा ॥ ५१ ॥ धणुमयपाइविवेगो
वन्दवा मइ मर नमण्य । उव नाउ मीव मइ मग्गं हु नाउ मिन्देह ॥ ५२ ॥ मणुन्दिवाल निच्चं कायणो संवरो मए
उगमं । तयं गीयंगीन निवन्तुकाले निउ पत्तो ॥ ५३ ॥ वत्तो मा नणु ममत्तो निभि पया मक्क जेण उपइठा । अह-
मवि त्रण्डियरइ गाउं नाइमि निवत्तणा ॥ ५४ ॥ उव चिन (नि) रस्त नस्त य रहिरम्मरदिरतपुस्स गवेष । कीमीव
निग्गवाणं मवरुमाग संपवाहिं ॥ ५५ ॥ पावन्तं निदिन्ना निउन्नवा ताव मीमदेममि । तह उज्झरिये देहे जह जायं
चाविग्गीपुव्वं ॥ ५६ ॥ नेहम्मि नीहगडं गयाउ मयमरम्मविराउं । उत्तमरामीत उमावि किमिह निव्वाणमग्गाथि ॥५७॥
चउनिविहं गाणुरीह कहियाणगा चिन्ताउरो मे । मुहजाणं न चउइ मेग्ग अहं निव्वेओ ॥ ५८ ॥ उक्किठउकरा
त्रिवमीणय मग गिवम । अणुरावनिवमन काउवरवनमनुरनं ॥ ५९ ॥ संवरो मुरनोम मद्दमारे मारमुक्कसनारे ।
वडुराणगगुणार चिन्ताउरुणा गुणपविओ ॥ ६० ॥ नरिंमनारिवरनिही अहीव स्वउनिवदोमरोमिओ । जं सोऽवि गउ

गणं तं धम्मक्खरवियारणंमि ॥ ६१ ॥ एवं वियाणित्तु वियारणाए, धम्मक्खराणं फलमुत्तमुत्तमं । सम्मं वियारेह सुतत्तमग्गं, गणं च सिद्धी जह होइ निच्चं ॥ ६२ ॥

॥ इति धर्माक्षरश्रवणविचारणोपरि श्रीचिलातीसुतकथानकम् ॥

अथ तपोविधानमिति दृष्टान्तो दृढीक्रियते—

कयंगलामहापुर्यामियमेवोज्ज्वलस्त्विषा । श्रीवीरः समवासार्षीद्वीपे मणिरिवाङ्गिनाम् ॥ १ ॥ चतुर्वेदस्मृतिप्राज्ञ श्राव-स्तीपुरि विश्रुतः । गर्दभालिपरिव्राजः शिष्योऽभूत्स्कन्दनामकः ॥ २ ॥ स श्रीवीरस्य शिष्येण प्रश्नितः पिङ्गलेन भो । स्कन्दकाख्याहि किं लोकः सान्तोऽनादिरनन्तको ? ॥ ३ ॥ जीवः सिद्धिस्तथा सिद्धाः किं सान्ताः ? किमनादय ? । केन वा मरणेनात्र जीवाः संसृतिचारिणः ? ॥ ४ ॥ केन वा तकराः सत्याः संसारस्य स्मृताः ? वद । प्रश्नोत्तराण्यजाना-न्स्तूष्णीकत्वमभाणतः ॥ ५ ॥ द्वित्रि पृष्टेऽपि मौन्यस्थात्तत श्रावस्तिकापुरि । श्रीवीरमागतं ज्ञात्वा जनश्रेणिगमागमात् ॥ ६ ॥ ततः स्वयं चचालैष स्वसन्देहापनुत्तये । श्रीवीरसन्निधौ स्कन्दकपरित्यन्तदक्षिणः ॥ ७ ॥ पिङ्गलप्रश्नवाक्यस्म-रणात्स्मरत्व तम् । श्रीवीरोक्त्या गौतमेशः सम्मुखीनः समागमत् ॥ ८ ॥ स्कन्दक स्वागतं ते भोः प्रश्नवाक्यानजिज्ञ-नान् । प्रापयांस्त्वं कथं पश्चि ? श्रीवीरोदितसितलतः ॥ ९ ॥ वार्तं प्रमुदितः स्वान्ते श्रीवीरं स्कन्द आनमत् । तत स्फुटमवापद् सन्देहाय र् जगत्प्रभुः ॥ १० ॥ स्कन्दक द्रव्यतो लोक एकद्रव्यस्ततोऽन्तवान् ह । क्षेत्रत सर्वदिक्चक्रे परिक्षिप्ताः कोटिकोटयः ॥ ११ ॥ योजनानां हि विज्ञेयाः सा नताऽन्त प्ररूपिता । भावतोऽनन्त एव स्यादनन्ताः पर्यया

यगः ॥ १२ ॥ एवं जीवस्थ मिथ्रिथ सिन्धा क्षेयाः प्रजेद्रतः । छिन्देद मरण स्कन्द चाक्षपाणिकत्ययोगत ॥ १३ ॥ सृजन्
पाक्षमूर्नि जीगोऽन्नन्ययोनिष्पनारतम् । आत्मान तु सिते कुर्यादनार्याधारचतुरः ॥ १४ ॥ प्राक्मृत्या पुनर्जीवः ससार
उद्दयश्यम् । एवं श्रीरोक्तिमाकर्ण्य स्कन्दकः प्रतिवुध्वान् ॥ १५ ॥ जरारण्यमिदं स्वामिन् जराजन्ममहाग्निना । प्रदीप्त
जगत्राण्म किं करोमि । समादिश ॥ १६ ॥ यथा गृहे गृहे दीप्तेऽग्निना वस्तुसमुच्चयम् । वहिनिष्काशयेत्सारं तथात्मा-
नमई प्रभो ॥ १७ ॥ वहिर्निःसारयिष्यामि युष्मत्पदनिषेवणात् । ततोऽसौ व्रतमादत्य पाठयामास निश्चय ॥ १८ ॥
धर्म यतन गन्तव्यमासितव्य च यत्नत । शोचव्यं च (प्र) यत्नेन जापितव्य प्रयत्नत ॥ १९ ॥ न हि प्रमादिना
भाव्यं भयम भेयात्मना । एवंविधानि शिक्षाणि शिक्षित स्वामिना स्वयम् ॥ २० ॥ एकादशाङ्गया अध्येता कृतो-
दमना श्रजत् । श्रीवीरोपान्तिरस्थात्मा जगाराधनि धीरधी ॥ २१ ॥ प्रतिमा द्वादशासौ च सिषेवे गुर्वनुज्ञया । ततश्च
गुणरत्नाघसा तमश्चोसरः ॥ २२ ॥ चतुर्थषष्ठदशमाष्टमकादशसङ्कके । मासार्धमासक्षपणैस्तपोभिर्निर्विधात्मके ॥ २३ ॥
मार्गे नाशयमाने नित्य द्वादश भावना । कृशाङ्गः सुतरा जज्ञे निर्मांस शोणितोज्झित ॥ २४ ॥ यात्यायाति च
तस्येन वेगक्षनाक्षपर्णिना । समुच्चिरषपि गिरं ग्लायत्यज्ञानकोऽपि सन् ॥ २५ ॥ श्रीवीरादेशमासाद्यानशनं स प्रपेदि-
वान् । प्रोन्नतायगमाय मन् पादपोपगम व्यधात् ॥ २६ ॥ इत्थं स स्कन्दक साधुर्व्रत द्वादशवत्सरीम् । प्रपाल्य काल
धर्मेणाच्युत स्वर्गमयागदत् ॥ २७ ॥ ततश्च्युत्वा विदेहाख्ये वर्षे जन्माप्य सत्कुले । सिद्धिं प्रयास्यति दिव्य प्रक्षीणाशेष-
कर्मकः ॥ २८ ॥ इत्थं श्रीस्कन्दकोदन्तमतिथीकृत्य कर्णयो । तपस्यायामविश्रान्त धन्यैः कार्यः परिश्रम ॥ २९ ॥

॥ इति तपोविषये स्कन्दकदृष्टान्तः ॥

अथ गृहस्थानां दानधर्मप्राधान्यख्यापनार्थं दृष्टान्तमाह—

शिवश्रियाम्रकूपे पृथ्वजपुरे नाम पत्तनमिहास्ति । गोरसवासमहृदया यत्र सदाश्च गोपालाः ॥ १ ॥ स्तूपकरणकनागोधाना गाधां सृजन्ति यत्र जना । यत्रानेके सरसा सरसा सजलममालरत ॥ २ ॥ तत्रास्ति पूर्णयक्षायतनं नतलोकवृद्धिसंजननम् । यथाऽऽगतलोका लोकातिजरान पश्यन्ति ॥ ३ ॥ घनमिव मालाकारस्तमतिपालयति पत्तनं नृपतिः । राज्यसमृद्धिधारकधनावहारख प्रथितनामा ॥ ४ ॥ अस्खलितशीलनीतिसत्पत्नी मालतीति सजज्ञे । शुचिशीलविमलगुणैर्याऽजनि या मालतीराजात् ॥ ५ ॥ साऽऽधिव्याधिविमुक्ता मुक्तावलिकेव निर्मलगुणाढ्या । सुखनिद्रासंसुप्ता पुरीषच्छामती विचित्र ॥ ६ ॥ अन्यत्र दिने प्रात प्राय क्षणदाक्षणे नरेन्द्रजनी । मुखकमलमन्त्रिविशन्त शान्त हैर्यरूपाक्षीत् ॥ ७ ॥ युग्मम् ॥ नृपतिमुपेत्य साल्यलाददाप्ताक्तिरा गिरा राज्ञी । त स्वप्नमात्मदृष्टं राज्ञोद्दिष्ट मनोऽज्ञीदम् ॥ ८ ॥ राज्यपुरीलोऽरीणो महाप्रवीणो जयद्रुहे सतु । जायीति तन्निशम्य जगाम निजधाम वामाक्षी ॥ ९ ॥ रजनीशेष गमयामास महामोदमन्दुरमनस्का । देवगुरस्फुरदुरतरगीतैर्गीतैर्निजसखीभिः ॥ १० ॥ प्रातरलङ्कृतदेहस्तूर्णमलङ्कृत्य विष्टर नृप । स्वप्नविचारणचतुरान्नरान् समाहूय तानूचे ॥ ११ ॥ कथयत भो भाऽनराः स्वप्नस्यैतस्य किं फलमाविः । तऽप्याऽऽख्य नियत तदाहुरथमात्य स्वामिन् ॥ १२ ॥ ख्याता अस्मच्छास्त्रे चत्वारिंशद्द्वयीयुता (युग) स्वप्नाः । त्रिंशत् महास्व प्नास्ता प्रस्तोत्तेन ॥ १३ ॥ जिनचक्रधरजनन्य पश्यन्ति चतुर्दश द्विपप्रभृतीन् । तेषु च सप्तचतु-

१ वउ-र्षा २ लिहन ३ मरद-

ष्वैकसहस्रकाँस्तानिह स्वमान् ॥ १४ ॥ वीरः तेऽद्भुतपुण्या क्षयचूडय (हरिवन्नून्) मणमत्रीकराग्र्या । देव्या नि रैक्षि सिंहः स्वप्ने यशोजलाकर ॥ १५ ॥ तस्य प्रजायतः स्रवु जनिता सजिता सुखाम्बुनोद्गमे । राज्यश्री नरनोचा मोचा या सघन समये ॥ १६ ॥ विससर्ज चमिजर्चा सत्कृत्य त्रिविधरत्नतान्पूर्ण । तेऽप्यापुनिजगत्र प्रमुदितहृदया प्रदानेन ॥ १७ ॥ देव्यपि बभार गर्भं रोहणधरणीव रत्नमन्त स्वम् । समये प्रासूत सुतं पूर्वाशा रविमिवोद्दीप्तम् ॥ १८ ॥ धर्मोपलकमकारि क्षितिपेन निजाङ्गजजन्ममहिने । सर्वत्र पुरे सदनि तोरणचन्दनघटन्यासैः ॥ १९ ॥ जनकरो नन्दि-करो ह्यसाकमय स्वय सुरद्रुमवत् । तस्मादस्याररजिधाऽभ्यर्थतया जडनन्दिरिति ॥ २० ॥ धगृभे हरिनन्दनजन्मजयो र्व्योमेप सुयपुरावासे । भव्यास्तुवन् समस्र स्ववपु सीरजर्जरविश्वम् ॥ २१ ॥ गर्भकर्मार्काशीत्य तम्यातुल्य यन्त्र देहस्थम् । न हि चित्राणि शिल्पिकृत कृतानि सहजानि किं नु स्यु ॥ २२ ॥ तारुण्यशिखरिशिखरारूढोऽपि मौढिमानमाप्त । न हि सन्मार्गस्खलनं मनागपि प्राप्तमेतस्य ॥ २३ ॥ प्रासादपञ्चशतिका स कारयित्वा सुतस्य यागकृते । कन्याना पञ्च शता विवाहयामास गुरुजूल्या ॥ २४ ॥ स्त्रीभि सह रथभना श्रन्यजयत्कामजोगसौख्यानि । दोगुन्दुकदेव ज्याम्परो-चिरद्धामकामाजि ॥ २५ ॥ स्तूपकरण्डोद्यानेऽन्यदा सदा सेवितः सुरैरसुरैः । समवसार स्वामी चामीकररुक्महावीर ॥ २६ ॥ वीरागमनज्ञापनत क्षितिपतिमेत्य सपदि वनपाल । राजसजासीनमथो सत्वरमानन्दयामास ॥ २७ ॥ मार्द्व-पादनाश्वदानस्मै विसेरवदननयनाब्जः । प्रददौ जगवनन्दनदेवो स्वयमेव निष्क्रान्तः ॥ २८ ॥ कोशिकनद्विस्तारात्मा नत्वा जगत्पति वीरम् । निषसाद सादमुक्त सजकनन्दिर्महीमघवा ॥ २९ ॥ योजनविस्तारिण्या वाण्या प्राण्यात्मबोधका-

रिष्या । प्रभुरुपदिदेश धर्मं सम्यग्धर्मावबोधकृते ॥ ३० ॥ लब्ध्वा नृजन्म दुर्लभमुपलभ्य वृथा मुधा प्रमादेन । मा हार-कणागार्जवगुणा धर्मे कुरुत यत्नम् ॥ ३१ ॥ संसारारण्यगतौ रागद्वेषौ द्विषौ विजेतव्यौ । यो धर्मधनं हरतस्तस्करवद्वि-श्वविश्वस्य ॥ ३२ ॥ सम्यगुपास्यः स्वामी सर्वज्ञः सद्गुरुः सनासेव्यः । केनचनृत्यनसः कार्यो धर्मः सदाकाङ्क्षम् ॥ ३३ ॥ पीयूषदतिमधुरां श्रुत्वाऽऽज्ञिता प्रवीव वीरगिरम् । प्रतिपेदे द्वादशधा सह सम्यक्त्वेन गृहिधर्मम् ॥ ३४ ॥ समया जन-वन निजं जगाम धाम प्रसन्नधीस्तनयः । गृहिधर्मादानवशान्मन्वानः स्वं कृतार्थतया ॥ ३५ ॥ स्वामिनमानम्याथ प्रोचे श्रीगौतमगणभृदसौ । जगवत्सूनुर्विबुधदसौ सौजन्यरमाभिरामाङ्गः ॥ ३६ ॥ सुन्दररूपश्रीमान् विधुवत्सौम्याननाऽऽनन्द-नदी । साधूनामप्यधिकं प्रबोधकृतेन धर्मेण ॥ ३७ ॥ श्रीजद्रनन्दिरिति तत्कृतावसरे स्वरेण मधुरेण । जगवानूचे त मपि पुरमिह पुरन्दरीकिरणाम् ॥ ३८ ॥ प्राग्जन्मनि विजयाख्यस्तनुजन्माऽजनि नृपस्य सुकुमारः । सोऽन्यत्र दिने पश्य-न्नागतपरम्भमागान्तम् ॥ ३९ ॥ जैनयकृते तमस्य श्रीयुगबाहुमनु मुनं मूर्त्या । मध्यदिने दिनेश्वरवदतिसततेजस्कमति तपन्त ॥ ४० ॥ सहसा गृहोपरिस्थलत समुत्तीर्य धर्यधर्यश्री । सप्ताष्टपदान्यभिमुखमेत्य ततस्त्रि प्रदक्षिणया ॥ ४१ ॥ वन्दित्वा विद्यदाणाम विधाय प्रसादमीश मयि । त्यागआहारकृते प्रभुरप्यागात् क्षणादेव ॥ ४२ ॥ विलासितयान् जग-दन् करतमनु विमलरोमनु शिशुतम् ॥ नवरसवती रसवतीमदा मुदाऽभ्युदितरोमाञ्च ॥ ४३ ॥ प्रतिलाभयि (लब्धाय) ण उवास विबदुषजाऽऽनत तीव्रवरसाधुम् । परमनुजमेतदर्जितमर्जितमत्यद्भुत दधता ॥ ४४ ॥ सुकृतानुबन्धि सुकृत

१ कनून दचन विधुर दत्वर

सप्ततिक ॥१०७॥

राज्यश्रीसुजगजोगसयोगाः । बोधे सुभजत्वमथो नृजर ससारसुखत्वम् ॥ ४५ ॥ दिव्यानि तत्र पत्र प्रकटीभूतानि सारभूतानि । चेलोत्क्षेपः समजनि निनेदुर्दिवि देवदुन्दुभयः ॥ ४६ ॥ दानमहो दानमहो इत्युद्घोषः सुरैर्व्यधायि दिवि । श्रमितम्महाजनौघ प्रशशस कुमारवरदानम् ॥ ४७ ॥ विजयो विजयश्रीजाह् मनूतकार्ते विधाय निजधर्मम् । दानम् जावतः खलु समजदिह जङ्गनन्दिरिति ॥ ४८ ॥ पुनरिन्द्रभूतिरवदत्स्वामिनेव व्रतं गृहीष्यति किम् ? । ममये श्राम्यति सम्यग्धर्ममसेवी (मसौ ह्री) कुमारोऽथ ॥ ४९ ॥ अष्टम्यादिषु पर्वसु पौषधशालामुपेत्य मत्यमनाः । मनोऽभोजारनुर कुशसस्तार समारुह्य ॥ ५० ॥ अष्टमजपतपोजाह् पौषधमौपधसमानमघरोगे । व्यकरोदन्यत्र दिने जिनेशपदपद्मवाह्चरण ॥ ५१ ॥ तपसः परिणतिसमये रजनीशेषे व्यचिन्तयदिद सः । धन्यानि तानि नगरग्रामाकरगिरिवनानीह ॥ ५२ ॥ यत्र श्रीवीरविभुर्विहरति हरति प्रभूतपापतम । हर्षय[illegible] भव्यपद्मान् रविरिव सज्ज्ञानकिरणधर ॥ ५३ ॥ धन्यास्ते राजसुताः सामन्ताः श्रेष्ठिनन्दनाश्च जना । प्रभुपदकमलोपान्ते प्रतिपद्यन्ते यके चरणम् ॥ ५४ ॥ मयत्र कदा प्यथ प्रभव सघः समेति जगदीश । तदह तत्पदमूले दीक्षा कक्षीकरोमि मुदा ॥ ५५ ॥ ज्ञात्वेति तन्मनोगतमर्थं मनर्थमयोगहृद्वीरः । समवसृतः प्रभुतयशा सुरासुरश्रेणिसंसेव्य ॥ ५६ ॥ तत्पदपवनमस्यार्हतोऽश्वेतोऽनिमानमुररङ्ग । श्रीजङ्गनन्दिसहित क्षितिपस्तत्राजगाम जवात् ॥ ५७ ॥ सम्यक् प्रभुमानम्य क्षितिभुक् म्योधिनामहीमभ्यचके । घनकम्प धरमधुरध्वनिना धर्मं दिदेश विभु ॥ ५८ ॥ भव्या भवारिनिधौ चिन्तामणिरत्नदुर्लभो नृभव । तत्राप्यार्या देशल-गोत्तमकुलसमुद्भूति ॥ ५९ ॥ तत्रापि निरामयता दुरवापा पापतो निवृत्तिमतिः । तत्सर्वमाप्य कार्यां प्रमादविरनिवृत्ति

ऽवदा ॥ ६० ॥ इत्यादि निशम्य जनोद्वेगमसुखादिनीमनीतिमिदम् । जगदवाणीं क्षोणीपाल संप्राप निजसद्म ॥ ६१ ॥ ...गाद कुमार मम समायै समुद्दीप्येऽहम् । श्रुत्वा पितरौ किं तु प्रतिबन्धो वत्स नो कार्यं ॥ ६२ ॥ इति जगवति ...ति गति प्राप स्वगृहं प्रणम्य पितृचरणौ । श्रीनन्दान्दिरेव शिरसि तनोति स्म ॥ ६३ ॥ श्रीवीरमुखाम्भोजान्मया ...ति विद्यासमरेश । धर्ममधु मधुरमा (ता) श्रितमापीतमतीव सौख्यकरम् ॥ ६४ ॥ तन्मम रचित निश्चितमुचित ...त्य इदं तद् विदितम् । श्रुत्वा जगदतुरेव पितरौ त्वं वत्स कृतपुण्य ॥ ६५ ॥ द्विस्त्रिरिति निगदिते सति नृपसूः प्रोवाच ...तृप्रियम । त्वदनुमत्या व्रतमहमद्यैव स्वीकरिष्यामि ॥ ६६ ॥ कर्णकटु ककटुकवाक्यं श्रुत्वा मुमूर्च्छ तज्जननी । प्रगु- ...कृता च तदेवनैरेवा व्यव्रपदित्युच्चैः ॥ ६७ ॥ हा वत्स स्वप्नमते जनितोऽसि बहूपयाचितशतैस्त्वम् । माम- ...रणामपास्य श्रामण्यं श्रयसि कथमधुना ? ॥ ६८ ॥ व्रजति त्वयि मत्प्राणा यातारस्तूर्णमेव शोकार्त्ता । जीवन्ति जलचरा ...िमु मनुष्क निरानन्दिते ॥ ६९ ॥ यावज्जीवामो वयमिह तावत्तिष्ठ शिष्ट निजकगृहे । तदनु प्रवृद्धसततिरन्ते यति- ...न्तया ॥ ७० ॥ इति जननीं निजमातु श्रुतिमात्कृत्वा नरेन्द्रसूः प्राह । विद्युल्लताकरिश्रुतिचञ्चलतरे ...विनम्बन्ध्ने ॥ ७१ ॥ स्थैर्यासामतिबन्ध कस्य स्याधस्य चेतना महती । मरणमवश्य शरणं सर्वेषामसुमतां नियतम् ॥ ७२ ॥ पितरौ—नन्दन नन्दनवनप्रायमतीव तावकं देहम् । तत्सुखभोगविलासाननुभूय ततो व्रत चर त्वोः ॥७३॥ कुमार —विविधाधिव्याधिगृहं वपुरपवित्रं प्रपातुकमवश्यम् । तज्जीर्णतृणकुटीवत्तदिदानीमस्तु मे दीक्षा ॥ ७४ ॥ पितरौ— ...एता वनिता सुमुखोऽत्पलाररयरूपपना: । पञ्चशतप्रमिताः कथमिह त्याज्यन्ताधुनाऽम्बाः ? ॥ ७५ ॥ कुमार —विष-

मिश्रितपायसवद्विषमान् विषयांस्त्रिषेवते कोऽत्र । अनुचीनशुचिसमुत्थान् स्वमिन् पापिष्ठमतिआसी (कान्न्)॥ ७ ॥
पितरौ—पूर्वजपरम्परागतवित्तमिदं देहि पुत्र नो स्वैरम् । पश्चाद्वार्द्धकसमये प्रतिपद्यस्व व्रतं वत्स ॥ ७७ ॥ कुमार —
विघ्नचये क प्रतिबन्धस्तरकरसलिलानलसमवायजाति । यस्माद्विरोधजाल गुरुदोऽपि जनोऽगुरिव निम्ने ॥ ७८ ॥ पितरौ—
यद्वद्भूतरोरायिह्नमिह दुष्करं पुसाम् । तद्वत्सुखोचितानां व्रतानां प्रतापरणम् ॥ ७९ ॥ कुमार —ये कातरा
नरा स्युस्तेषामिह दुष्कर सममपि । धीरात्मनां तु पुंसामसाध्यमिह किमपि तत्तु नास्ति ॥ ८० ॥ मतनिश्चयमवगम्य
क्षमाधिपस्तमभिषिच्य दिनमेकम् । राज्ये महामहीत्यात्मजमित्यूचे मधुरवाचा ॥ ८१ ॥ किं दद्मस्तुभ्यमहो वदतु कुमार
स्तमेवमाचख्यौ । देहि रजोहरणमथो पतद्ग्रहं नापरोऽस्त्यर्थं ॥ ८२ ॥ द्वयमपि लक्षद्वितयीदानादानाप्य मेदिनीमघवा ।
आर्पयदस्मै लक्ष्य समर्प्य पुनराह्वयद्दिवाकीर्तिम् ॥ ८३ ॥ चतुरङ्गुलीं (वार्) निमुक्त्वा (च तु) केशानपमारयेत्तस्मा
पत तम् । तेनापि तथा विहिते प्रसार्य पटमग्रहीद्देवी ॥ ८४ ॥ सद्गाप्य घापयित्वा पवित्रमेवाग्रकेन ताद् नद्रा ।
आजरणकरणकान्तर्गन्धद्रव्यैर्निचिक्षेप ॥ ८५ ॥ नृपोऽपि काञ्चनमयै कलशैरतिशीतलैः गन्धिवारिभिः । स्नान स कार
यित्वा विलिप्य हरिचन्दनैर्देहम् ॥ ८६ ॥ परिधाप्य वस्त्रयुगलीं कनकमयैर्भूषणैर्विभूष्य सुतम् । शिविकां सहस्रवाह्यां शिबिका
यामारोप्य महीपतिः स्वसुतम् ॥ ८७ ॥ पूर्वाभिमुखस्थापितपीठे विनिवेश्य राजगद्दुचिरम् । आत्मानममन्यत स कृतार्थं
सुखमसुताचरणात् ॥ ८८ ॥ धर्मध्वजादि लात्वा दक्षिणभद्रासने कुमारमाता । निषसाद भद्रविषुरा धात्री वामस्थीआभ

---

१ विषादविह्वला

॥ ८९ ॥ एका तरुणी निदधौ कुमारशीर्षे स्फुरत्प्रभ छत्रम् । तत्पार्श्वयोः सुरूपे चामरहस्ते स्थिते नार्यौ ॥ ९० ॥ पूर्वस्या व्यजनकरा हुतभुग्भृङ्गारपाणयश्चास्थुः । स्ववनिता इव वनिता स्व (सु) रूपलावण्यगुणमहिताः ॥ ९१ ॥ समरूपयौवनाना समानशुचिवेषरूम्वरधनानाम् । उत्क्षिप्ताऽथो शिविका राजसुताना सहस्रेण ॥ ९२ ॥ पुरतोऽष्टमङ्गलानि प्रतस्थिरे मङ्गलैकहेतूनि । प्रत्येक चाष्टशत चचाल रथतुरगगजसत्कम् ॥ ९३ ॥ असियष्टिध्वजकुन्तप्रहरणजरधारिण प्रभूतनरा । जयजयरवमुखरमुखास्तदनु पथि प्रस्थिता प्रचुरा ॥ ९४ ॥ कल्पद्रुरिव प्रथयन्नर्थजरं प्रार्थनापरनरेभ्य । दक्षिणकरेण नृणामञ्जलिमाला प्रतीच्छंश्च ॥ ९५ ॥ महिलाजिरङ्गुलीभि परस्परं दर्श्यमानरूपकल । प्रोत्फुल्ललोचनजनैर्निरीक्ष (क्ष्य) माण प्रसन्नास्य ॥ ९६ ॥ संप्रार्थ्यमानसङ्ग सहृदयहृदयै परिस्फुरन् प्रीत्या । संस्तूयमानमहिमा हिमांशुरिव सुचतुरचकोरै ॥ ९७ ॥ सप्राप पापहरण शरण ससारजीतजन्तूनाम् । विश्वश्रीजरशरण कुमारराज समवसरणम् ॥९८॥ दृष्टपथमुपागते श्रीवीरे तरसाऽवतीर्य शिविकात । कृत्वा प्रदक्षिणात्रयमेष ववन्दे मुदा नाथम् ॥ ९९ ॥ प्रणिपत्य प्रभुमथ विज्ञपयामासतुस्तत पितरौ । एकोऽयमस्मदात्मज इष्ट स च जातजीर्णवतः ॥ १०० ॥ युष्मच्चरणोपान्ते प्रव्रज्यामीहते यय तुभ्यम् । दद्म सचित्तभिक्षामस्मामधियाऽद्य गृह्णन्तु ॥ १०१ ॥ प्रभुणाऽज्ञापि न कार्यः प्रतिबन्धस्तदनु जगनन्दिरथो । गत्वशानदिश स्वयममुचत्पुराजरणजारम् ॥ १०२ ॥ केशकलापमथाञ्चिपुरतरपञ्चमुष्टिभिरनिष्टम् । दुष्कर्मजालमिव स प्रमन्नधीर्दैव्यधत्त पटम् ॥ १०३ ॥ हंसविचित्रं नेत्राश्रुवारिधाराप्रवर्षिणी घनवत् । जगृहे साऽऽजरणालीमा-

१ हसेन विचित्र चित्रवन्त पटमित्यत्रान्वय पटे हसचित्रमसीत्यथ

हीनमना जिनाज्ञायाम् ॥ १०४ ॥ अस्मिन्नर्थे वत्सक यतितव्यं मा कृथाः प्रमादजरम् । जननीत्युदीर्य तनयं प्रति मग्न
निज जगाम तत ॥ १०५ ॥ आह कुमार स्वामिन्नेष जनो ननु दवोपमाधारी । यत्रानेके सत्त्वा ऽ न्यान्निजरोग दग्यन्ते
॥ १०६ ॥ तदुपशमाय घनाघनसर्वोत्कृष्टोरुवृष्टिसदृष्टिसमाम् । देहि प्रसद्य दीक्षामीर्ष्यातिग्मिशादतापहराम् ॥ १०७ ॥ तन्नु
स्वमुखेन पितुर्दत्त्वाऽस्मै सुव्रतानि रत्नानि । अनुशिष्टिमित्यजापव प्रवर्तितव्यं यतनयैव ॥ १०८ ॥ स्थाने याने पानेऽशने
तथा समुपवेशने शयने । वचने विहाररचने प्राणिपरित्राणकृज्जन जो ॥ १०९ ॥ तत्र गीस्त्वयेति नेत प्रपद्यमान ग नजु-
नन्दिमुनि । अध्ययनार्थं स्वनिरोपान्तेऽथ स्थापयाम्बके ॥ ११० ॥ विधिवत्कृतोरुतपसा व्रतपालनतत्परेण नवमुनिना ।
एकादशाङ्गयधीता लोकेनानेहसाऽनेन ॥ १११ ॥ सुचिरं प्रपाल्य संयममन्ते संलिख्य मासमेकममी । आलोचितमर्मना
सौधर्ममवाप सुरलोकम् ॥ ११२ ॥ तत्रोपभुज्य भोगानवियोगानायुष क्षये च्युत्वा । प्राप्योत्तममनुजजन्म प्रपाल्य धर्मं
गृहस्थानाम् ॥ ११३ ॥ प्रान्ते प्रपद्य दीक्षा भावी देव सनत्कुमारेऽसौ । एवं महाशुक्रानतनामन्यारणे चापि ॥ ११४ ॥
तत्सा (स्मा) त्सर्वार्थाख्ये चतुर्दशस्वेषु जन्मसु गुरेषु । विषयसुखान्यनुभूय (य च) ततो विदेहे नरो भूत्वा ॥ ११५ ॥
प्रतिपद्य प्रव्रज्यामभ्यायश्शातारोगोपुषाम् । प्रक्षिप्तसर्वकर्मा केवलमासाद्य परजोधम् ॥ ११६ ॥ प्राप्स्यत्यक्षयमोक्षान-
न्तसुख ज्ञानदर्शनरसाया । ज्योतिर्मं तामयवे यथारमाऽसौ प्रदीप इव ॥ ११७ ॥ श्रीजम्बूनन्दिचरितं चरित गुणोधरा

१ भगवता

कस्य कार्युरकैः पञ्चो गाधा। सपात्रदानविषये निघये गुणाना, नित्योद्यता सुविदितार्थनरा जयन्तु ॥ ११० ॥
॥ इति सुपात्रदानोपरि श्रीनन्दनन्दिचरित श्रीविपाकश्रुताख्यात समाप्तम् ॥
अथ सर्वकषायपरित्यागदीर्घयोपदेशकाव्यमुपदर्शयते—

कोहाइया सोलस जे कसाया, पचरक्खा नणु ते पिसाया।
डसंति ते लोयमिम समग्गं, डुरकं समप्पंति तहा उदग्ग ॥ ३० ॥

व्याख्या—क्रोध आदिर्येषा ते क्रोधादिकाः। षट् च दश च षोडश ये कषाया प्रसिद्धरूपाः। कषायेषु क्रोध एव दुरन्तानुबन्धी मानश्च, एतयोरेतयोरविनाभाव, यत्र क्रोधस्तत्र मानेनावश्य नाव्यम्। यत्र च माया तत्र लोभ, एतयो-रपि तथैवदिश्यं, न पुमान् मायावान् सोऽवश्य लोभाविनून एव, य कश्चिन्निर्माय स निर्लोभ एव। ते च कषाया-श्चोभयाभ्यामपि ... अनन्तानुबन्धिप्रत्याख्यानाप्रत्याख्यानानन्तानुबन्धिभेदेन षोडश बोद्धव्याः। स ईषत् ... । प्रत्याख्यानावरणा सर्वविरतिनिषेधकाः। न विद्यते प्रत्याख्यान देशसर्वविर-तिरूप येषु तेऽप्रत्याख्यानाः। अनन्त भवमनुबध्नन्तीति अनन्तानुबन्धिन। यद्यपि शेषां शेषकषायोदयरहितानामुदयो ... मिथ्यात्वोदयादेवमेवानन्तानुबन्धिव्यपदेशः। यदुक्तं—"जार्म प-विरतिरूपा निवर्तितरिवा ... । तस्मादनुबन्धित्वं ... ॥ १ ॥ व्याख्या—या
(१) ... ।

श्रूयते। अन्येषा सयतादीना चानन्तानुबन्ध्यादीनामुदयस्य श्रवणात् अन्तर्मुहूर्तादिकं कालं यावत्। कारणे कार्योपचारात् कषाया अनन्तानुबन्ध्यादयोऽपि नरकादिदाः। इदमपि व्यवहाराश्रितमेव, अन्यथा ह्यनन्तानुबन्ध्युदयवतामपि मिथ्यादृशा केषाञ्चिदुपरितनग्रैवेयकेषूत्पत्तिः श्रूयते। प्रत्याख्यानावरणोदयवतां देशविरतानां देवगति। अप्रत्याख्यानोदयवतां च सम्यग्दृष्टिदेवानां च मनुष्यगति। अथ अन्यः षोडशभेदैश्च चतुःषष्टिभेदा अप्युक्ताः सम्भवन्ति। यथा संज्वलन संज्वलनक्रोध, संज्वलन प्रत्याख्यानक्रोध, संज्वलनोऽप्रत्याख्यानक्रोध, संज्वलनोऽनन्तानुबन्धिक्रोध। एवं प्रत्याख्यानाप्रत्याख्यानानन्तानुबन्धिक्रोधा प्रत्येकं चतुर्भेदा कृता षोडशभेदभाज स्युः। एवं मानमायालोभा अपि प्रत्येकं षोडशषोडशभेदा स्युः। सर्वे मिलिता चतुःषष्टिर्भवन्ति। यद्येषां चतुःषष्टिभेदत्वं न स्यात्तर्हि श्रीकृष्णश्रेणिकसत्यकादय क्षायिकसम्यक्त्वधारिणोऽपि कथं नरकगतिभाज स्युः। परं तत्र संज्वलनानन्तानुबन्ध्युदय एव कारणमिति तत्त्व। "पच्चक्खेति" प्रत्यक्षरूपा इदयरूपाः। ननु निश्चितं। ते कषाया पिशाचा एव मन्तव्या। तेषां कर्त्तव्यमाह—ज्वलयन्ति ते कषाया लोकं इमं प्रत्यक्षोपलक्ष्यमाणं समस्तं। तथा दुःखं शारीरमानसादिकं समर्पयन्त्युदग्रं महाविषमिति गाथार्थः ॥ ३० ॥

ये च कषायपिशाचैर्न छलितास्त एव धीरा प्रख्याप्यन्ते न चितरे। तदुपरि श्रीदमदन्तराजर्षिसम्बन्धमाह—

गृजामिणिजाइत्थवि पसत्थ, तिलछंवम जिहिं जण वसइ गुत्थ। अजाइ (इ) पयहारि य लोय अत्थ, न हु दीसइ जिहि दुवयरयसत्थ ॥ १ ॥ चिंतिञ्ज चित्ति अइविसम अत्थ, करयलि कमलयरवलसत्थ। सुसिलोयजुत्तिकारणि पसत्थ,

[illegible] परलोकयात्रा। सत्पात्रदानविषये निधये गुणानां, नित्योद्यता सुविदितार्थनरा जयन्तु ॥ ११० ॥

॥ इति सुपात्रदानोपरि श्रीरत्ननन्दिचरित श्रीशिवाकश्रुताख्यात समाप्तम् ॥

अथ सर्वकषायपरिजिहीर्षयोपदेशकाव्यमुपदर्श्यते—

कोहाइया सोलस जे कसाया, पच्चक्खचा नणु ते पिसाया।

छलंति ते लोयमिम समग्गं, दुक्कं समप्पंति तहा उदग्गं ॥ ३० ॥

व्याख्या—क्रोध आदिर्येषां ते क्रोधादिकाः। षट् च दश च षोडश ये कषाया प्रसिद्धरूपाः। कषायेषु क्रोध एव [illegible] मानश्च [illegible], यत्र क्रोधस्तत्र मानेनावश्य भाव्यम्। यत्र च माया तत्र लोभ, एतयो- [illegible], य पुमान् मायावान् सोऽवश्य लोभान्वित एव, य कश्चिन्निर्माय स निर्लोभ एव। ते च कषाया [illegible] प्रत्येक सञ्ज्वलनप्रत्याख्यानाप्रत्याख्यानानन्तानुबन्धिभेदेन षोडश बोद्धव्या। य ईषत् [illegible] सञ्ज्वलना। प्रत्याख्यानावरणा सर्वविरतिनिषेधका। न विद्यते प्रत्याख्यान देशसर्वविर- [illegible] अप्रत्याख्याना। अनन्त भवमनुबध्नन्तीति अनन्तानुबन्धिन। यद्यपि [illegible] शेषकषायोदयरहितानामुदयो [illegible] मिथ्यात्वोदयादेतस्मादेवानन्तानुबन्धित्वव्यपदेश। यदुक्त—"आजीव- [illegible] तिरश्चनरामरा। सम्यगणुसर्वविरतियथाख्यातघातका ॥ १ ॥" व्याख्या—यावज्जीवं (४) [illegible] व्यवहारत इत्युक्त, अन्यथा बाहुबल्यादीना पक्षादिपरतोऽपि सञ्ज्वलनावस्थिति-

श्रूयते । अन्येषां संयतादीनां चानन्तानुबन्ध्यादीनामुदयस्य अभावात् अनर्थं[illegible]दिकं कार्यं भवति । कार्ये कार्योपचा-
रात् कषायाः अनन्तानुबन्ध्यादयोऽपि नरकादिदाः । इदमपि व्यवहाराश्रितमेव, अन्यथा [illegible]
मिथ्यादृशां केषांचिदुपरितनग्रैवेयकेषूत्पत्तिः श्रूयते । प्रत्याख्यानावरणोदयवतां देशविरतानां देवगतिः । [illegible]
दयवतो च सम्यग्दृष्टिदेशानां च मनुष्यगतिः । अथ [illegible] षोडशभेदेभ्य चतुःषष्टिभेदा [illegible] । यथा
संज्वलन संज्वलनक्रोधः, संज्वलन प्रत्याख्यानक्रोधः, संज्वलनोऽप्रत्याख्यानक्रोधः, संज्वलनोऽनन्तानुबन्धिक्रोधः । [illegible]
प्रत्याख्यानाप्रत्याख्यानानन्तानुबन्धिक्रोधाः प्रत्येकं चतुर्भेदाः कृताः षोडशभेदाः [illegible] । [illegible] मानमायालोभा [illegible]
प्रत्येकं षोडशषोडशभेदाः स्युः । सर्वे मिलिता चतुःषष्टिर्भवन्ति । यद्येवं चतुःषष्टिभेदास्तं न स्यात्तर्हि श्रीकृष्णश्रेणिक-
प्रत्यक्षादयः क्षायिकसम्यक्त्वधारिणोऽपि कथं नरकगतिभाजः स्युः । परं तत्र संज्वलनानन्तानुबन्धुदय एव कारण-
मिति तत्त्वं । "पच्चक्खेति" प्रत्यक्षरूपा इदयरूपा । ननु निश्चितं । ते कषायाः पिशाचा एव मन्तव्याः । तेषां कार्य-
माह—उदयन्ति ते कषाया लोके इमे प्रत्यक्षोपलक्ष्यमाणे समस्त । तथा दुःखं शारीरमानसादिकं सर्वाङ्गतुल्यं महा-
विषमिति गाथार्थः ॥ ३० ॥

ये च कषायपिशाचैर्न छलितास्त एव धीरा प्रख्याप्यन्ते न [illegible] । तदुपरि श्रीरत्नशेखरसूरिमिश्र आह—

धन्नाणमिमिरसायत्ति पसरंत, डिमुच्छंपम जिहिं [illegible] गुत्त । अज्ज (ज) [illegible] य [illegible], न [illegible]
जिहि दुरवत्थपत्त ॥ १ ॥ चिंतिद्धु चिंति अइविसम [illegible], करयत्ति [illegible] । मुणि[illegible]कारनि [illegible],

जिहिं पविसम नणु सुहमसत्थ ॥ २ ॥ जिणहरमि (ढि) यकचणकतिमीस, कलसुज्जलजोइहि रयणिदीस । अतर न मुणिज्जइ जगिहिं धीरु, तं नयर अत्थि इह हत्थिसीस (सु)॥ ३॥ कुन्दुज्जलमजुलसवलदंत, दुत्थियदीणहघणदाणदिंत । अमरिंदतुल्लरूवकंत, दवदंत तत्थ वसुमईकंत ॥ ४ ॥ जेणुद्धरगु (जू) यबलसाहसेण, समरंगणि जित्तियवेरिसेण । हिमकिरणरप्पसेणुज्जलेण, भूमंडलु धवलिय नियजसेण ॥ ५ ॥ सो जरासिंधु पडिवासुदेव, ससेवण कज्जिहि मणुअदेव । दवदंत रायगिहपुरिहि पत्त, पहुमन्निय तेणवि सिनजुत्त ॥ ६ ॥ इत्थंतरि हत्थिणपुरवराउ, निग्गच्छियविण नाहिण ब-(व) राउ । तसु देसुप्पूरिय पंडवेहिं, पचहिं मज्झियबलतंडवेहिं ॥ ७ ॥ त वइअरमाइन्निय जवेण, दवदंतजमिवइण्णा परए । हत्थिणपुर वेढिय नियबलेण, जह नहयल सयलुवि वद्दलेण ॥ ८ ॥ जाणावइ पंडव चरमुहेण, निवसत देस अम्हइ सुहेण । उपासिय तासिउं न हु बलेण, तुम्हेहिं किंतु निद्दइ छलेण ॥ ९ ॥ न हु एस धीरलोयाण मग्ग, ज विज्जइ [illegible] धाडरिसनुग्ग । तुम्हे उत्तमवसुप्पवाय, तत्थवि पुण [illegible] य पंडवाय ॥ १० ॥ जइ अत्थि परक्कम कोवि तुम्ह निग्गच्छिय दुग्गवराउ अम्ह । समुह आवेविण जुज्झ खेडु, पडिणीयचक्कसिरि पाय देहु ॥ ११ ॥ अज्जवि न किंपि गयमत्थि तुम्ह, तुयकड्ढु लिज्जउ रणिहिं अम्ह । इय दूअवयणि ते तज्जिया य, दुग्गतरि सत्थिय लज्जिया य ॥ १२ ॥ अह भूसग मज्झारियजणएण, चिंतति निलतरि विग्गहेण । तह अप्पा रक्खिय पंडवेहिं, हत्थिणपुरदुग्गि निलुक्कएहिं ॥१३॥ निहिं दुग्गरोह पहुदिण करे वि, पाहिरठियनर वहिहिं धरेवि । दवदतराउ नियठाणि पत्त, नयमग्गि रज्ज पालइ पवित्त ॥ १४ ॥ अह पत्थइ दिणमतिरिहिं तत्थ, सिरिनेमिनाहगणहर पसत्थ । सिरिधम्मघोससूरिंदचंद, जिव हरिसिय धम्मि-

यकुमुयविद ॥ १५ ॥ तत्थागयमुणिगणमहुश्रोरेहिं, अरविंद जेम सेविय गुरेहिं । अवंइगाकण्णि गमेउ राउ, गगाउ गुरु-जणिहि सुरियाउं ॥ १६ ॥ तह्देसखरनियमाणवेण, मेगिणेरगारमारणेण । धाणुग्गसम्मुणिरामगेग, णिगगाउगुरू गद्ग उण पस ॥ १७ ॥ पन्गियगड मेजममायरेण, परियायमयणाउ न गणिश्र तेण । अह गुणअत्थगिरूं सहेवि, गुरुपाय मउङ सीसिहिं गहेवि ॥ १८ ॥ गीयत्थगुणिहिं अगंनत्तीय, गुरमाणसदाणपुन्नपीय । एक्कउ न मुणि करइ निहार, अणाससहसीतेग धार ॥ १९ ॥ दवदतरायरिमि गयपुरंमि, समुयागय पमजपुरतम्मि । निरि मुणिमर जगि गम्म पड, वेरगारग अइचग देह ॥ २० ॥ सो पुरदुवारि ठिय काउसग्गि, अक्कोहिय गुराररगयराजि । मरुर निम्मकरगुराग, अक्कोइमाण परिचत्तसग ॥ २१ ॥ (धात) रयरामीकन्निहिं परियाणगन्निहिं, दिवउ पगहिं पन्गिहि । सो मुणिवर तरुय देइ पइक्कण वदिय ज्ञत्तिपरयलिहिं ॥ २२ ॥ कयपुन धण मुनिवर महत, दवदत्त रायरिमि जिनयगत । गयरम नमंसणदसणेण, दूरेण डुरिय नासइ खणेण ॥ २३ ॥ निस्संगसिरोमणि गमणसीह, मुणिमणि उमरुग उ पइमठीह । निग नेम जेण परिचत्त रज्जधणपरियणसुदरकलज्ज ॥ २४ ॥ पयहिं पनि किय परमजत्ति, इय कन्नि सुगंगुनि अप्पकित्ति । न हु आएइ मित्तहमन्नि माण, उक कायइ नियमणि सुकझाण ॥ २५ ॥ चलिएसु तेसु इय मुणि सुणिसु, दुज्जोहण इत्थ-तरइ पत्तु । पन्गिमठिय दिवउ तेण साहु, तदुवरि अइरउ सो अमाहु ॥ २६ ॥ एएण अम्ह अउत्थ नम दिन्न, गउरोद करिय जयसिरीय छिन्न । इय पुव्ववेर सजरिय चित्ति, सो बीजपूरि ताडेइ जत्ति ॥ २७ ॥ तं दहु तरग परियाण अगेग, उप्पन्नतिवअमरिसविसेस । पाहाणखंडि आहणड साहु, सुहजावि सहइ सो निरवराहु ॥ २८ ॥ रजाहियचन्नियजुहि

ञ्चकानिमान् ॥ २० ॥ धनं विक्रीय विक्रीय दास्येऽहं साम्प्रतं न हि । तैः प्रपन्ने समुत्थाप्यानिनाय स निजौ ॥ २१ ॥ ततो गुरव आचख्युर्देशनावेनैतक प्रति । एते संशोध्य संशोध्य विक्रेतव्या न चान्यथा ॥ २२ ॥ गायत्र्यार्जनोपेतौ दम्पती चेत्तुमास्थितौ । तावन्मध्यादिनिर्जग्मुस्तपनीयमया घुणा ॥ २३ ॥ दृष्टस्तुष्टस्ततः श्रेष्ठी मणोग्येतान् गृहान्तरे । शनैः शनैः सुविक्रीय ददौ तद्देयमादरात् ॥ २४ ॥ ईश्वरत्वं क्रमेणापाकारि तादृग्गृहाश्रयम् । चुकोपाधिकृतस्तोपर्युर्वीशस्तु कदापि हि ॥ २५ ॥ चतुष्पथान्तः सोऽपाति मूर्त्तिमत्पातकैरिव । चूर्णादिष्टैर्नरैर्दुष्टैरन्यत्कृष्य हतेऽन्यदा ॥ २६ ॥ यत्स्यदापि च शिखाऽत्रान्तरे तु जिनाऽमुना । श्रेष्ठी साधारणो दृष्टः स्पष्टमाचष्ट तं प्रति ॥ २७ ॥ अहो निजगुरोर्वाक्यं पालय त्वं महामते । गुर्वादिष्टा निकृष्टा मे सा वेला समुपस्थिता ॥ २८ ॥ अतस्तेन दयार्द्रेण तद्देयद्रव्यसञ्चयम् । विधाय मूर्धनि स्वीये व्यमोचि नृपसङ्कटात् ॥ २९ ॥ यथाऽनेनोपहासस्तात्रैव राजाधिकारिणा । फलं दुर्वर्ण तथाऽन्योऽपि भुङ्क्ते हास्यरसंवद ॥३०॥ तस्माद्वैयोत्तमेनात्रोपहस्य कोऽपि मद्विया । सधनो निर्धनो वापि स्वगौरवजरार्थिना ॥ ३१ ॥

॥ इति साधारण(श्रेष्ठि)दृष्टान्तः ॥

"परस्स दोसेमुत्ति" परस्य दोषाः सन्तोऽपि नोद्भाव्याः । एतदुपरि श्राद्धात्मजदृष्टान्तमाह—

पुरे पोतनपूर्नाम्नि धाम्नि धान्यधनश्रियाम् । वसन्ति स्म तरुणाः करुणारिक्तचेतसः ॥ १ ॥ एकः श्रावकपुत्रोऽस्ति तन्मित्रं मितजापकः । परदोषविरक्तात्मा तत्र शत्रुसुहृत्समः ॥ २ ॥ वने जग्मुर्धनाढ्यास्तेऽन्यदा खेलितुं समं सधी । अदे-

रिसेण, मुणिरायगणिड्डिय परियरेण । चउपयर पिक्खिय परियणो य, अह पुच्छिय तेण य अप्पणो य ॥ २९ ॥ सो कत्य गाढु जो इय हुंत, जियरागदोस मुणिगणमहंत । तेणवि कुओहण तणिय वत्त, वज्जरिय सुणिय सो कुरुक पत्त ॥ ३० ॥ दूरिहिं ओयरारिय कयउ तए, आसासिय मुणि सह परियणेण । तसु देह [illegible] काऊण राय, खामीय सपत्तउ गेह-नाय ॥ ३१ ॥ दयदंतरायरिसि सुद्धचित्त, इय ज्झायए भावइ सुप्पवित्त । खणभंगुर देह असार एह, मलमुत्तपरीमहत-एउ गेह ॥ ३२ ॥ जइ इत्थ महिज्जइ किंपि फल, सिवसुह पाविज्जइ तेण इउ । न हु कोइ मित्त मह सत्तु तेम, फरस-यर दंडे (ण) पाणहंडे (ण) [illegible] ॥ ३३ ॥ अवराहपरेसुवि पोरवेसु, नहु रोस पहणें (ण) जीवियहरेसु । उवया-रिसु गुणसयपरेसु समचित्तवित्ति तह पवनसु ॥ ३४ ॥ कइयावि जुहिट्ठिलजमिपालु, सेवा समुयागय अइकिवालु । दुज्जोहणमरइ हणेमणिह इय तड्डइ रे रे पिठ दुठ ॥ ३५ ॥ दुग्गमदुग्गासण हीणचित्त, तुह जम्मवि जीविय अप्प-वित्त । उवरद्धिय किंपि कारणि मुणिंद तई (इ) सीयउमोम जहेह चंद ॥ ३६ ॥ तइया तउं (ण) कत्थवि गयउ जाणि निज्जंण मुणीव गुणदरामि । हत्थिणउर वंदिय नियनरोप, जइया दनदत्तनरेसरेण ॥ ३७ ॥ पढम पचवि छट्ठ जिला व पट्ठा पचवि नियइदिया य । तो पचमहव्वय धरिय भार, निम्मिय गुण सकइ मुणि उदार ॥ ३८ ॥ [illegible] एह अगवइलिज्ज, पुच्छएवि मुणिवर एह पुच्छ । इत्यंतरि कुमइ सहंत पीड, दवदत्तरायरिसि सिरिकिरीड ॥ ३९ ॥ मिच्छासततउ पडेन जाणि, चत्तारि कसायह करीय हाणि । मुणि खीणउ नियअसुभकम्मावि, सिव कारीव दुक्काणि ॥ ४० ॥ पन्निरक्खिय उवसंतरिसमेण, पच्चासिय कम्मिधण असेस । [illegible]

सउ केरलमिरिमिमंद ॥ ४१ ॥ न हु लग्गइ जगु गुणतणउ अंत, जगरव नापदमप अगत । ददत्तरायरिमि मग दंत, सो हूअउ निवुइरमणिकंत ॥४२॥ (पात) इयिपरि दवदंतह चरिय गुणंतह पुणवंत नरीशह रह । नरगार पगागउ मग उल्लासइ सासयसुहयंगपरह ॥ ४३ ॥

॥ इति श्रीदवदन्तराजर्षिसन्धि ॥

अथ परोपहासकरणमुत्तमानामतीवानुचितं तद्विषयोपदेशमाह—

परोवहास न कहिंपि कुज्जा, लहुत्तण जेण जणो लहिज्जा ।

परस्स दोसेसु मण न दिज्जा, धीम नरो धम्मधुरं धरिज्जा ॥ ३१ ॥

व्याख्या—पर स्वस्मादन्यस्तस्योपहास परोपहासः परदोषोद्घाटनं तं न कुत्रापि समविषमदशायामपि कुर्वीतेति शिष्टाचार', येन कृतेन जनो लघुत्वं लभेत । तथा परस्य दोषेषु मनो न दधीत । धीमान्नर एवं कुर्वन् धर्मधुरां धरेदिति काव्यार्थः ३१

एतदुपरि दृष्टान्तमाह—

एकदा निर्मदात्माऽगादनगारशिरोमणिः । चित्रकूटमहादुर्गं भास्वात् स्वर्गमिव श्रिया ॥ १ ॥ जिनवल्लभसूरीन्द्रः शिष्यप्रभाभासुरः । विहरन् संहरन् सूर इव मिथ्यात्वदुस्तमः ॥ २ ॥ वसती याचितायां तत्रामिलोकोऽददात्तदा । मो-

---

१ श्रीठाणांगे—"चउहिं ठाणेहिं हासुप्पत्ति सिया, तजहा–पासित्ता भासित्ता सुणित्ता संभरित्ता । तथाच—"दायारमजविपर, दिट्ठिवायमहिज्जगं । वायविक्खलियं नच्चा, न तं उवहसे मुणी ॥ १ ॥" इत्यपि ज्ञेयं ।

पटागं चटिकायाधेत्यमत्यन्तजुधिय ॥ ३ ॥ धर्मैकतानधी सूरिरवात्सीत्तत्र शिष्यक । रात्रावेक समुत्थाय प्राय वेत्रिमियत्यत ॥ ४ ॥ नैरवीघञ्चुपोर्दन्दमुचखानातिकोपत । शिशोरत्याटयामास नेत्रेऽसौ (स) दु खितोऽरुदत् ॥ ५ ॥ गुरुर्हास्या समाकृष्य पशुवद्धानरज्जुत । तामाह चटिके चपमे शिष्यकस्यास्य का गति ॥ ६ ॥ वेगाद् दृग्युगमेतस्य दहि मुग्धाशयो त्वयम् । तया दिव्यानुभावेनाकारि व्याकोशलोचन ॥ ७ ॥ तत साधारणश्राद्ध श्रद्धावान् साधुजनपी । सूरिमानीय मुन्यैकवेश्मन्यस्थापयन्मुदा ॥ ८ ॥ स्वौकस्तीरे गुरो सेवामकृतासौ दिवानिशम् । स प्रायस्तुच्छवित्त्यात्समक्षं परिज्ञूयते ॥ ९ ॥ द्विवेक यात्यसौ सार्धं गुरुणा वहिरन्यदा । अधिकार्यहसद्वाशस्तद्दृष्ट्य वीक्ष्य वर्त्मनि ॥ १० ॥ कीदृग् सद्दृग्युगलिका मिलिता मलिनाम्बरा । यादृग्गुरुस्तथैवैष यजमानोऽप्यहो जना ॥ ११ ॥ ततोऽसौ गुरुणाऽनालि न श्रिय क्वापि हि स्थिरा । प्रायोऽधिकारिवर्गस्य दु शीला महिला इव ॥ १२ ॥ त्वदीयहृदयादेप समुत्सारयिता शिक्षाम् । न सामान्यजनो ज्ञेयस्त्वया गर्वान्धचक्षुषा ॥ १३ ॥ ततस्तदनुगा प्रोचु स्वामिना सह सोन्मदा । न कीदृग्व्याकरो भावी यत्रास्येदानैश्वयम् ॥ १४ ॥ तस्य जाग्यदशावेशादाचख्यु सूरयोऽन्यदा । भवता क्रियते भद्र न किं पाणिग्रमुग्रमाद् ॥ १५ ॥ महेतुकैवोक्तिरियमित्यवेत्य चतुष्पथे । यावज्जगाम स श्राद्धस्तावत्सूरिवरा जगु ॥ १६ ॥ यद्य प्रासुकं वस्तु लभ्यते तत्त्वगु त्वया । ग्राह्यमार्य विचार्यं नो किञ्चिच्चित्तेऽल्पमूल्यकम् ॥ १७ ॥ श्रीपथान्तर्गतो यावदप देवस्तो तृणम् । तावदानायित नौटकशालिवैरिव सात्कैः ॥ १८ ॥ उपहासपरैरेवमेहि वस्तु गृहाण भोः । ग्राणादि न हि मध्यो देयमात्ने धन मम ॥ १९ ॥ उद्धारकेण चेत् किञ्चिल्लभ्यते तर्हि गृह्यते । तैराख्यातमहो खाहि

निजौ मदनमञ्जर्यानिमान् ॥ २० ॥ धनं विक्रीय विक्रीय दास्येऽहं साम्प्रतं न हि । तौ प्रपन्ने समुत्पाट्यानिनाय [illegible] यावद्-गमि ॥ २१ ॥ ततो गुरुः ख्यापयत्युर्दृढत्वेनैतकं प्रति । एते संशोध्य संशोध्य विक्रेतव्या न चान्यथा ॥ २२ ॥ दृष्टस्तुष्टस्ततः श्रेष्ठी मगोर्ध्यै-ग्र्यार्घतोपेतौ दम्पती चेतुमास्थितौ । तावन्मध्याद्विनिर्जग्मुस्तपनीयमया कुशा ॥ २३ ॥ ईश्वरस्य क्रमेणापाकारि तादृग्गृहाङ्गणम् । चुकोपा-तान् गृहान्तरे । शनैः शनैः सुविक्रीय ददौ तद्देयमादरात् ॥ २४ ॥ चतुष्पथान्ते सोऽपाति मूर्तिमत्पातकैरिव । नृपादिष्टैर्नरैर्दुष्टैरन्यच्चान्यकृते-धिकृतस्योपर्युरीशस्तु कदापि हि ॥ २५ ॥ यदस्यदापि [illegible] शिक्षाऽत्रान्तरे दुःस्तिनाऽमुना । श्रेष्ठी साधारणो [illegible] स्पष्टमाचष्ट तं प्रति ॥ २७ ॥ ऽन्यदा ॥ २६ ॥ अहो निजगुरोर्वाक्यं पालय त्वं महामते । गुर्वादिष्टा निकृष्टा मे [illegible] वेला समुपस्थिता ॥ २८ ॥ अवलेन दयार्द्रेण तदे-पत्रम्यस्थयम् । विधाय मूर्धनि स्वीये व्यमोचि नृपसंकटात् ॥ २९ ॥ यथाऽनेनोपहासस्यात्रैव राजाधिकारिणा । कष्ट-प्राप्तं तथाऽन्योऽपि प्राप्नुते हास्यनर्थदं ॥३०॥ तस्मान्नैवोत्तमेनात्रोपहस्यः कोऽपि सद्धिया । सधनो निर्धनो वापि स्वगौरव-नरार्थिना ॥ ३१ ॥

॥ इति साधारण(श्रेष्ठि)दृष्टान्तः ॥

"परस्स दोसेसुत्ति ' परस्य दोषाः सन्तोऽपि नोच्चाव्याः । एतदुपरि श्राद्धात्मजदृष्टान्तमाह—

पुरे पोतनपूर्नाम्नि धाम्नि धान्यधनश्रियाम् । वसन्ति स्म तरुणाः करुणारिक्तचेतसः ॥ १ ॥ एकः श्रावकपुत्रोऽस्ति तन्मित्रं मितजापकः । परदोषनिरस्तात्मा तत्र शत्रुमुहूर्त्तसम ॥ २ ॥ वने जग्मुर्धनाढ्यास्तेऽन्यदा खेलितुं समं मर्धी । अदे-

पिबुस्ते दासीभिः सार्धं मधु पपुस्तया ॥ ३ ॥ घस्रसार्धे व्यतिक्रान्ते तेषामेवं प्रकुर्वताम् । सत्राद्वैरपराह्णे तैर्दृष्टैका गणि-
कोत्तमा ॥ ४ ॥ पुष्पमञ्जर्युदाराङ्गस्वर्णाभरणधारिणी । नगरान्तर्गतं नैतैः पापैरिति विचिन्तितम् ॥ ५ ॥ व्यापाद्यैना
ग्रहीष्याम नमभ्राजरणोच्चयम् । मिथश्चालोचित धूर्तैर्मूर्त्तैः पापकलापकैः ॥ ६ ॥ तद्व्यापादनधीग्रस्तान् श्राद्धस्तान् प्रत्य-
वेधयत् । ततो जीवन्त्यसौ मुक्ता श्रावकोऽपि निवारित ॥ ७ ॥ त्वया न हि प्रकाश्य भो दुश्चरित्रमिदं पुरे । स्वयं प्र-
विष्टा पापिष्ठा पुरं सस्वर्णभूषणा ॥ ८ ॥ कस्यापि हट्टे विक्रीयागृह्णन् धनसमुच्चयम् । सा मद्यपानविवशा नाज्ञासीन्मो-
षकान्नरान् ॥ ९ ॥ हा प्रमादो भवेऽत्रापि परत्रापि च हानिदः । इत क्षितीशभृत्यैः सा निन्ये सद्म वनान्तरात् ॥ १० ॥
तस्या कथमिहास्थाद्रत्र सोचे किञ्चित्प्रमादतः । प्रातः क्षणे नृपस्यैतद्दुक्तमारक्षकैर्नरैः ॥ ११ ॥ स्वामिन् वारवधूः कैश्चि
न्मुषिता दुष्चिता मृता । पटहो वादयामासे नृपेण नगरान्तरे ॥ १२ ॥ वेश्यालङ्कृतयः स्फारहारकुण्डलमुख्यकाः । दृष्टाः
श्रुता वा यत्रापि गृहे हट्टेऽथ कानने ॥ १३ ॥ नोक्ताश्चेत्तद्वधो भावी चौरवत्सर्वदण्डनात् । एवमाकर्ण्य ते पापाः शङ्कि-
ता इत्यचिन्तयन् ॥ १४ ॥ किमस्माभिरथो कार्यं श्राद्धेनोक्तं भविष्यति । येन केनाप्युपायेन जीवं रक्षामहे निजम् ॥ १५ ॥
निश्चित्यतामृणन् गत्वा पटहं कपटप्रियाः । नृपेणाहूय ते पृष्टा इति भूपं व्यजिज्ञपन् ॥ १६ ॥ वयं सखाय सखेशा (श)
महता परिणता सह । उद्यानान्तर्गता आसन् वेश्याभिः क्रीडितुं मुदा ॥ १७ ॥ यावत्तत्रागता भूयोऽपराह्णे मिलिता द्वि
ष । मिमिले सप्तमो नैव निर्मोक्षास्मान् गतोऽभवत् ॥ १८ ॥ ततश्चिन्तितमस्माभिः किमुत्ताखः प्रयात्यसौ । गम्भीरवणि-
गाद्दृष्टाप्यादेष स्याद्भजन् ॥ १९ ॥ अस्मान्निर्दूरतो दृष्ट्वा वेश्याभरणमप्यलम् । विक्रीणन्नय मुञ्चन्त्वा प्रभूतधनयोजनः ॥ २० ॥

वञ्चिता स्मो वय तेन कुमित्रेणातिदम्भिना । हेतुना तेन तेऽस्माजिरुफमात्तोऽथ रोचते ॥ २१ ॥ तदा कार्यमधीशोऽत्र न्यूय तु क्षुटिता श्रहो । इत्युक्त्वा नृपतिं नत्वा निर्ययुस्ले दुराशयाः ॥ २२ ॥ पद्मदिर्नृपपुरुर्गैर्दृष्टतन्मित्रमान्निक । मृतकारापणान्निन्ये छोत्रिक्षुकसार्थमञ्जसा ॥ २३ ॥ पृष्टो नृपतिमज्ञाहीर्गतज्ञानाम्यह प्रजो । आनघ्नप्येण नो वक्ति परदोषमदोषधी ॥ २४ ॥ शिष्टानामेष आचार प्रोच्यते नान्यदूषणम् । दुष्टास्त्वमन्तमाख्यान्ति परदोषमनीश्वरा ॥ २५ ॥ नृपति कुपित प्रोचे हन्तव्योऽय हि मायिक । शूलिकायां समारोप्यो दुष्कर्मफलमश्नुते ॥ २६ ॥ श्रावक प्रासमर्गेणस्ततश्चिन्तितवानिदम् । श्रहो ससारवैरस्यमीदृक्कर्मायथी मम ॥ २७ ॥ कृतमन्येन दुष्कर्म भुङ्क्तेऽन्य समुपस्थितम् । कस्योपरिष्टाद्रुष्यामि तुष्यामि च विमशयम् ॥ २८ ॥ नैवात्मीयमुखेनाद्य परदोषानह ब्रुवे । कुमाङ्गल्यफर्ळ ह्येत ममोदयमुपागतम् ॥ २९ ॥ तावज्जर्जरैर्वेष्टयित्वा नीतोऽसौ वध्यभूमिकाम् । गुरुरक्तमल्लिकावृन्दैः पौरलोकैः परिवृत ॥ ३० ॥ ततोऽसौ चिन्तयाचक्रे यक्षेऽस्मिन् समुपागते । कष्टादमुष्मान्मुक्तश्चेत्तदाऽह स्यां महाव्रती ॥ ३१ ॥ एव विचिन्तयन्नेव ढौकित शूलिकान्तिकम् । मातङ्गस्तावदाचष्टे रे स्मराभीष्टदैवतम् ॥ ३२ ॥ अयाचि श्रावकेणाथ भो भो शासनदेवता । साधर्मिकसुखासक्ता शृण्वन्त्वेक वचो मम ॥ ३३ ॥ दुष्कर्मणोऽस्य कर्ताऽह यद्यस्या (स्म्य) गुणदायिन । तदा यूय विजानीध्वमर्हद्धर्मोपकारिका ॥ ३४ ॥ इत्युदीर्य स्वय शूलामारुरोहैष साहसी । नमस्कार स्मरंश्चित्ते परलोकपराङ्मुख ॥ ३५ ॥ [illegible]त्सिंहासनं जज्ञे शूलास्थाने महत्तमम् । चकासामास तत्रैष व्योमाग्र इव चन्द्रमाः ॥ ३६ ॥ सुरैर्जयजयारावश्चक्रे

१ अन्यजनचि तामुक्त

तद्गुणरञ्जितैः । नृपः सन्मुखमेत्यैनं निन्ये गाढोत्सवैः पुरम् ॥ ३७ ॥ गजेन्द्रस्कन्धमारोप्य प्राप्य स्वगृहमादरात् । कुर्वते स्वोपचाराद्यैः सत्कृत्य गृहमागयत् ॥ ३८ ॥ यथा श्रावकपुत्रेण न हि दोषा वजापिरे । तथाऽन्यैरपि धन्यैर्नो कार्यं दोषप्रकाशनम् ॥ ३९ ॥

॥ इति परदोषाप्रकटनोपरि श्राद्धपुत्रकथा ॥

अथ दशविध विनय प्रकटयन्नाह—

जिणिंदसिद्धारियचेइयाण, सघस्स धम्मस्स तहा गुरूण ।
सुयस्सुवज्झायसुदंसणेसु, दसण्हमेसिं विणय करेसु ॥ ३२ ॥

व्याख्या—जिना सामान्यकेवलिनस्तेषामिन्द्रा जिनेन्द्रा, तथा कर्मक्षयं कृत्वा ये सिद्धिमुपयातास्ते सिद्धा पञ्चदशभेदाः, आचारं आचाराः पञ्चधाचारे साधव इति, चेत समाधिजनकानि चैत्यानि जिनप्रतिमाः, जिनेन्द्राश्च सिद्धाश्चाचार्याश्च चैत्यानि चेति द्वन्द्वस्तेषा । सघ साधुसाध्वीश्राद्धश्राद्धिकारूपश्चतुर्भेदस्तस्य । दुर्गतिप्रसृतान् जीवान् धारयतीति धर्मस्तस्य । (तथा) गृणन्ति धर्माख्यानमिति गुरवो धर्मोपदेष्टारस्तेषा । श्रूयते श्रुतिभ्यामिति श्रुत द्वादशाङ्गीरूपं तस्य । उप समीप समेत्याधीयते येभ्यः ते उपाध्याया द्वादशाङ्गीपाठका , तथा शोभन दर्शन सुदर्शन सम्यक्त्वं औपशमिकक्षायोपशमिकरूप उपाध्यायाश्च सुदर्शनानि चेति द्वन्द्वस्तेषु इति सम्बन्ध । एतेषु पूर्वोद्दिष्टेषु सर्वेष्वहो भव्य विनय कुरु-

• साधर्म्य च सिद्धिसाधकान् योगानिति साधवस्तेषां

ष्व, एतेषु कृतविनय पुमान् सम्यक्त्वशुद्धिमाधत्ते, यतो हेतोर्विनय एव धर्ममूलमुपन्यस्तमीर्थेशैः । इहार्हन्मते दर्शनाभी विनयार्हाः, नापरे । एतद्विनयजाता एव सिद्धिपुर्यैश्वर्यलोकाः सम्पत्स्यन्ते । अत्रापि स्वाम्यमात्यमातृपितृत्रपितरा नग यदि न विषीदन्ति तदाऽर्हदादिविनयरता सता अत्र परत्राप्युत्तमपदप्राप्तेन नि सन्देहं भवित्रीति (काव्यार्थः) गाथार्थं ॥३३॥

दशविनयोपरि श्रीभुवनतिलककथानकमातन्यते, तथथा—

यत्रानेके कुसुमाढीवभ्रमरालस्करा भवन्तु । तद्दिहास्ते कुसुमपुरं कुसुममिवोद्यश्च गुरुश्रि ॥ १ ॥ दीनजननिरह धनदो धनदो वसुधाधवो नयोत्साह । राज्य तत्र माग्य युद्धे स्व पतिरिव स्वर्गम् ॥२॥ पद्मावतीति तस्य प्रेयस्याजाति नाऽतिरेकेण । रत्या जारत्या अपि जयिनी प्रतिज्ञासमृद्धा या ॥ ३ ॥ अजनि तयोस्तनुजन्मा जन्मावधिदानपुण्यनैपुण्यात् । भुवनोपकारकर्ता धर्ता विनयस्य च नयस्य ॥ ४ ॥ भुवनतिलकाभिधानः प्रधानविज्ञानविस्फुरज्ज्ञान । येन तिलकायितं खलु विपुले भुवनाङ्गनाभाले ॥ ५ ॥ विद्यानामेकपद जज्ञेऽसौ शैशवेऽप्युपाध्यायात् । अध्ययनैरश्रान्तं सर इव जलदा ज्जलाढीनाम् ॥ ६ ॥ विनयाधिक्याद्विद्या तस्याभोजिष्ट सर्वविद्याथात् । विधुमिवोद्धत जलदान्मुदयादानन्दमजननात् ॥७॥ अथ यस्मिन्नथ दिवसे दिवसेश्वरवन्महाप्रतापनिधौ । नृजतयासीने सदसि जनामात्यसम्पूर्णे ॥ ८ ॥ द्वास्थः समेत्य नत्वा विज्ञपयामास वासव पृच्छ्या । स्वामिन्नलस्यखपूर्वमहीपतेरमरचन्द्रस्य ॥ ९ ॥ आस्ते प्रधानपुरुष स्थित प्रतोल्यामममन्द-मोदमना । तस्यादेश क एतु समर्प्यते प्राह भूमीन्द्र ॥ १० ॥ तूर्णं प्रवेश्य मध्ये मदन्तिक प्रापय प्रमनोऽहम् । तेनापि समानिन्ये नत्वाऽऽसीनोऽथ नृपमाह ॥ ११ ॥ हे नेवरमरचन्द्र स्वामी न सादरं गतदर च । प्रतिपत्तिपूर्वक-

[illegible] प्रति [illegible] ॥ १२ ॥ [illegible] पुत्री तारुण्ये [illegible] । नि प्रतिमरूपगर्वविनिर्जितारो-
[illegible] ॥ १३ ॥ [illegible] यस्यामस्यामदेहदीधियाम् । गुरुजनमनांसि [illegible] सम्यग्निवी-
[illegible] ॥ १४ ॥ [illegible] यशोमती विभ्रती मती युवती । त्वन्नन्दनस्य हृदयानन्दकरं [illegible] ॥ १५ ॥
[illegible] । [illegible] स्फीतमात्ममुदा ॥ १६ ॥ तत्प्रभृति सानुरागा तस्मि-
[illegible] । कथमपि धत्ति प्राणान् महता प्रयत्नेन [illegible] ॥ १७ ॥ तस्या पाने नान्ने न परिजने न हि
[illegible] प्रीति किंतु रतिमनुध्याने ॥ १८ ॥ तस्मात् [illegible] तरसा [illegible] स्वामिन् ।
[illegible] ॥ १९ ॥ तस्या मनोरथः [illegible] यया [illegible] । [illegible] सन्निर्वे
[illegible] ॥ २० ॥ [illegible] तच्च [illegible] । [illegible] सत्यमनसा त स्थाने स्थाप-
[illegible] निहिता निजमस्तके कुमारेण । मञ्जीका चूडामणिवद्बहुसौन्दर्यजननी ॥ २२ ॥
[illegible] परिजनेन सह [illegible] । चतुरन्त [illegible] प्रस्थितयोलस्थियात्र पथि ॥ २३ ॥ [illegible]
[illegible] न [illegible] । [illegible] नृपरूपी [illegible] ॥ २४ ॥ तदनन्यमीक्ष्य [illegible]
[illegible] कुमारम् । [illegible] ॥ २५ ॥ आनाययन्ति धीमन्मुख्याः परमेव
[illegible] न यन्ति दिनमदिनमपि किञ्चित् ॥ २६ ॥ आहूय [illegible] चारि-

[illegible] ॥ २५ ॥

गोऽप्यमी चक्रु । तस्यासाधोरिव खलु कोऽपि प्रनजूर नैव गुणः ॥ २३ ॥ क्रियमाणेऽप्युपचारेऽपारे ग्रारेण परिनन
स्यास्य । यपृथेऽत्यर्थमनर्थमनधिनी येदनैकैव ॥ २० ॥ निश्चेष्टं काष्ठमिव प्रकृष्टकष्टोदयेन तं दृष्ट्वा । निगमाप परिधि
लोक सशोकचेतासदार्त्यास्या ॥ २९ ॥ हा सेवककामफलप्रसूतिसुरवृक्ष दक्षशीलमणे । हा मेरुरत्ननिधेऽजिधेहि गाहरे-
करारमहो ॥ ३० ॥ यन्मेण रहसा या नि कारयनैरिणा घृणात्यागात् । त्वमसि मुनितः किमहो महोदधे गुणमणिश्रे
पया ॥ ३१ ॥ रहितास्त्वया पयं किल न हि स्वकीयास्यदर्शने शक्ता । कृतहत्या इव शङ्कितचेतोवृत्त्याऽवनीनर्तु ॥३२॥
पय परिदेवनगिरमुदीरयामासुरानु तेऽनुचरा । यावद्दिहगारायैस्तत्करारा रोदयन्त इव ॥ ३३ ॥ तावद्विबुधमधुमतग
जीवरचिर्यमाणपदपद्म । धुर्य साधुषु समवासरद्युधाने शरज्ज्ञानुः ॥ ३४ ॥ अधिगत्य देवनिमितहेमाम्भोजन्म येव
ज्ञानी । भव्येभ्य उपदिदेश ध्वनिना पीयूषमधुरेण ॥ ३५ ॥ भो भव्या समवाप्य प्राग्भवपुण्यानुभावतो नृजनम् ।
तत्किमपि पुरत सुकृत येनात्यन्त लभत सातम् ॥ ३६ ॥ अथ देशनावसाने सामन्तेभ्यभणीर्गुणी मिह । आयोग्य
हस्तकमल पप्रच्छ स्वयहृद्गुरुम् ॥ ३७ ॥ भुवनतिलकस्य भगवन् नृपकुमारस्य विभ्रमारस्य । अत्रायातस्य मत कथमा
यातेयती व्यापत् ॥ ३० ॥ सुगुरुरिति स्माह तत शुचिदन्तशुद्धिभासितोष्ठपुट । भरतेऽस्ति धातकीस्ये भुवनागारं पुर
रुचिरम् ॥ ३९ ॥ तत्रान्यदा पयोदागमवत्पुण्यापतापसहर्ता । सगुण सगण सूरिर्जयशा आजगाम वने ॥ ४० ॥
तच्छिष्यवासवाख्यो दक्षोचितसत्क्रियापरित्यक्त । दुर्विनयमहाम्भोधावाखे मग्न स मीन इव ॥ ४१ ॥ अनुशिष्टो दुष्टा-
त्मान्यदा सदाचारधारकैर्गुरुभि । साधो विनयपरस्त्व भज मात्सर्यं त्यज प्राज्यम् ॥ ४२ ॥ यत उक्तम्—"विनयफल

[illegible] गुरुशुश्रूषायाः श्रुतलाभः । ज्ञानस्य फलं विरतिर्विरतिफलं चाश्रवनिरोधः ॥ ४३ ॥ संवरफलं तपोबलमथ तपसो [illegible] फलं [illegible] । तस्मात्क्रियानिवृत्तिः क्रियानिवृत्तेरयोगित्वम् ॥ ४४ ॥ योगनिरोधाद्भवसन्ततिक्षय सन्ततिक्षया- [illegible] । तस्मात्कल्याणानां सर्वेषां भाजनं विनय ॥ ४५ ॥ मूलाउ खंधप्पभवो दुमस्स खंधाउ पच्छा समुविन्ति साहा । साहप्पसाहा विरुहन्ति पत्ता तओ से पुप्फं च फलं रसो य ॥ ४६ ॥ एवं धम्मस्स विणओ मूलं परमो य से मुक्खो । [illegible] कित्ति सुयं सिग्घं निस्सेसं चाभिगच्छई ॥ ४७ ॥” इति विनयवाक्सुधाम्बुधिलहरीसिक्तोऽपि तस्य कोपाग्निः । न [illegible] चित्रमिदम् ॥ ४८ ॥ तस्य हिताऽपि हि शिक्षा न सुकृतपक्षावहा मनाग् जज्ञे । [illegible] किमु पुष्टिकरं शरीरस्य ? ॥ ४९ ॥ मम शरीरं कोपाग्निज्वालादानेऽन्यदा मदाक्रान्तः । प्रति गुरुम- [illegible] शिक्षां कापि [illegible] ॥ ५० ॥ सर्वेऽप्येते यतयस्त्वमवमालोकयन्ति मम दुष्टाः । पापिष्ठा खलु [illegible] ॥ ५१ ॥ [illegible] यथा तथाऽन्ययाऽसत्यया व्यतिक्रान्तः । गुरुघाताय [illegible] ॥ ५२ ॥ अपवाद्य स्वयमगमत्तत्र गुणाढ्यं हि पाप्मानं । स्थातुमनाः स्थाने निधाय [illegible] ॥ ५३ ॥ [illegible] मनसाऽऽचार्याः । न हि निपद गुरुतरतामापद्यन्ते कदा- [illegible] मनीत्यादय । शीतोष्णक्षुत्तृष्णाधिव्याधिविबाधिताङ्ग सन् ॥ ५५ ॥ [illegible] नरकायन्यामहानधी प्रययौ ॥ ५६ ॥ तत्रादस्रा [illegible] निर्गन्तु समर्थं [illegible] न पार ॥ ५७ ॥ नरकेषु ततः [illegible]

हरिन्धानि दुःखानि । भुक्त्वा भुक्त्वा भूयः सत्त्वाघाताद्यघप्रभूतैः ॥ ५८ ॥ भ्रान्त्वा नरेषु नरिषु सुरेषु निर्गुणेन
कोपेन । तादृग्व्रतलोपेन च निपात्य चामरकप्रभाणि ॥ ५९ ॥ कृत्वा बालतपांसि प्रयामप्राप्यान्यकामनिर्जरया । दुःकर्म
क्षपयन्शाक्तकथञ्चिद्बुधकुशोरकर्षैः ॥ ६० ॥ धनदत्तोऽभिभूतोऽजननयो धिनयोस्तनयो गुणगणान्वितः । गिरौग्नीर हृत्य
प्रमोदसंजीवन सोऽयम् ॥ ६१ ॥ इत्थितत्वाज्जिप्रायमजनकदुष्कर्मणोऽवशेषवशात् । एतावज्जुरगस्याजाननमनिष्ट भाक्-
सात् ॥ ६२ ॥ कण्ठीरवस्तद्रूप पृष्ट शुक्लाऽस्य जीरक प्रोचे । केवलिनममी स्वामिन् कथमपि जनिताऽपि नीरोग
॥ ६३ ॥ ज्ञानी तमाह भो शृणु कमास्य क्षीणतामगादपाय । निर्दनोदयोऽस्य जनिताऽस्मिन् वर्तमानदिने ॥ ६४ ॥
कर्णाभरणीकृत्य ज्ञानिवच सुधि शुभेन सानन्दा । सैनिकरत्नासमीपं चकुर्यथावृत्त व्यतिक्रान्तम् ॥ ६५ ॥ मणिरथं
निरवधैर्यचोऽमृतं शीतलं म सिच सन् । अन्वजयंतनय स्वामिगोपतनन्दनो पुनः ॥ ६६ ॥ स्वमातृ नव्यरूप गम्यह
तेनयोऽवबुध्य राजसुत । समभेव हर्षशोकव्याकुलवेला व्यजायत न ॥ ६७ ॥ सूरि ननाम जनन्या भ्रूत्तुलता निजगृह
गिमाधाव । भूपोद्भव प्रसन्नः प्रगुणमेवं समारेभे ॥ ६८ ॥ सजातजातिर्संस्मृतिरहमेतस्मात्कारोरघातातः । कथमपि
मुच्ये जगवन् पाशान्तपतितहरिण इव ॥ ६९ ॥ आह श्रीसूरिरयो दुष्प्रयो मात्रो विना न जिनधर्मम् । तत्रापि प्रथमा-
इतिरात्यन्तिकमोदसौख्यकरी ॥ ७० ॥ ध्व्यस्तनमाराध्य प्रयाति सुश्रावकोऽच्युत कल्पम् । नान्यनरो श्रमणः पुनर-
न्तर्द्विघटिकात् सिद्धिम् ॥ ७१ ॥ गुरुरोर्व्याहारसुधाधारास्वादास्फुरतरागमद । प्रतिपेदे नृपसुधारत्वे शरद्य नुनार-
रणम् ॥ ७२ ॥ कण्ठीरवादिकतिचित्तदनुचरा अपि नृपात्ययभ्रान्ताः । प्रतिपदेरन् गयममगयमारपनिनिवृत्तद्रः ॥ ७३ ॥

गुणती यशोमती सा तु सप्राग्भारमान्तर दधती । पत्युनिशम्य सम्यग्वैराग्यमजङ्गमापन्नम् ॥ ७४ ॥ तद्विरहार्त्तिमगाधा-मगदन्ती तु महाभयात्यर्यम् । मकरीव ससिलशोष विललाप पुन पुनस्तत्र ॥७५॥ व्यलुठच्च भूमिपृष्ठे कष्टेऽनिष्टेऽम्बुधाविवाप-तिता । हा प्राणनाथ कस्माद्दूरादपि ननु विरक्तोऽसि ॥ ७६ ॥ न मया तवापराद्ध किमपि कृपापात्रगात्रलतिकेयम् । शुष्यति खतेय नलिलामिषा वनवीथिकामध्ये ॥ ७७ ॥ हे सख्य शृणुत कथ विरहमहास्थलपथ तुरवगाहम् । लघु लङ्घयामि पत्याशाकरलीत समुत्तीर्णा ॥ ७८ ॥ प्राहुरथ ता वयस्या यस्याप्रतिमश्रिरूपसौन्दर्यम् । अन्य धन्य वृणु वर-मलममुना विलपितेन मुधा ॥ ७९ ॥ कृतशीलयशोरक्षा दक्षा नृपनन्दिनी जजल्पाली• । वाचोयुक्त्या ह्यनया पर्याप्तम-नासदर्शितया ॥ ८० ॥ हंसी हंसेन विना न पद्मिनी पद्मबान्धवादन्यम् । यद्वत्कामयतेऽह न तथाऽन्य रमणमिच्छामि ॥ ८१ ॥ इत्यारयाय सखीनामापृच्छ्य स्वपितर तथा चाम्बाम् । ज्ञानवत्तुरुगुरुपार्श्वे प्रतिपेदे पावि (व) नीं दीक्षाम् ॥ ८२ ॥ जज्ञे महामतीनामाधारधरा समग्रगुणराशे । वैराग्यैकनिधानं यशोमती संयमस्थानम् ॥ ८३ ॥ इतरेऽथ सैनि-क नटाम्लटाक्त मारमा यथा मायम् । स्थानात्ततो निवृत्ता समेत्य भूमीभुजो जगदु ॥ ८४ ॥ स्वामिन् जयसुलेनाददे स्व॰हव्ययामभुङ्कात् । ज्ञानिगिरा वैराग्यावेशात् क्लेशापह चरणम् ॥ ८५ ॥ अथ भुवनतिलकसाधु साधुगुणाधारज्ञ-रत्ननाथ । म (म्य) पृवजन्मान्यरत जनाभशास्त हि तुविनयम् ॥ ८६ ॥ निन्दन्नात्मनि नितरामर्हत्सिद्धप्रसिद्धचैत्येषु । आचार्योपाध्यायश्रमणश्रुतधर्मगुरविषये ॥ ८७ ॥ प्रवचनदर्शनयोश्च प्रकाममेतेषु दशसु सद्भक्त्या । वैयावृत्त्याचरणाच्चर-णागधवगुर• जन ॥ ८८ ॥ त्रिविधिविशेषक्रम् । रुष्यति न रोषवचनैस्तुष्यति न प्रेमपेशलालापे । आचरति निरतिचारं

प्रत श्रुत पठति चाराद्यात् ॥ ८९ ॥ तद्विनयगुणार्जितहृदो मदोदयमनीक्ष्य गुजादि । गुरवः गुणानुरागाः श्लाघन्ते तं महा-
श्रमणम् ॥ ९० ॥ धर्मं स विनयमूलं तथाऽऽराध प्रधानतरवृत्त्या । अजजयया वितयिनामार्थं रोगामदोषाग्मा ॥ ८१ ॥
[illegible] ऽऽतनमदा [illegible] जायान्याम् । शुश्रूषया च गुरुगोः [illegible] गुरुर्णि निर्मे ॥ ८२ ॥ [illegible]
[illegible] गुरुधीः स सुधीः । दुर्विनयजनितदोषानि नेपार [illegible] ॥ ८३ ॥ [illegible]
[illegible] पूर्वं । [illegible] वर्तन्ते ॥ ८४ ॥ प्रतिपत [illegible]
[illegible] ॥ ८५ ॥ [illegible] ॥ ८६ ॥
[illegible] ॥
॥ इति [illegible] ॥

[illegible]

[illegible] ॥ ३३ ॥

[illegible]

ेत्र कोपः । कोपः समुद्गत' सन् पापस्यैव पुष्टिमाधत्ते, न धर्मस्य, यत उक्तम्—क्रोधाद्भवति विरोध' सुदृढप्रेमापि याति दूरेण । क्रोधाग्निधितधर्मं नाम न चित्ते न चाङ्गेऽपि ॥ १ ॥ सामान्येनापि जनेन नात्र जाव्य सुदीर्घरोपेण । पुनरिह तपस्विना किं कथने निश्चयधर्मंजुताम् ॥ २ ॥" तस्मात्कोपप्रशोप एव श्रेयानिति काव्यार्थ ॥ ३३ ॥

अथ (स्य) धरणे परिहरणे च मण्डूकीक्षपकदृष्टान्त सूच्यते—

पव्वाविं गमियम कत्थवि गमम्मि पगइसद्धम्मि । खवगो वहइ साहू सद्धिं सो खुड्डएण गओ ॥ १ ॥ गोयरचरियाहेउ पारणदियसम्मि मासियतवस्स । तप्पाराए हिंडा समागया खुड्डमडुकी ॥ २ ॥ तह मद्दिया मया जह अन्नाणत्ताइ ना सराए । सा खुड्डएण दिट्ठा नियदिट्ठीए न उण तेण ॥३॥ तो जणइ चेल्लओ तं तुमए विणिवाइया य मडुकी । खव- गा म्हा वुट्ठइ अत्ता महाउद्दधिप्पमा ॥ ४ ॥ चिरकालमया बहइ पायपहारेण नो मए हणिया । इय कलहंता पत्ता साउ ए गुरुसगासम्मि ॥ ५ ॥ गमणागमणालोयणवेलाए खुड्डुएण तह चेव । वाहरिओ नालोयइ त सालूरिं पयप्पहय । कसाए आवस्सयखणम्मि रत्तीइ नेय मडुकी । आलोइया तओ सो जणिओ इय चेल्लएण पुणो ॥ ७ ॥ आलो- एहि खव गा किं वावाइया पयत्त ना मद्दिया । मयणस्स निरकाए गएण तवयणओ रुट्ठो ॥ ८ ॥ सो खमओ अरकमओ रस-नानुपयमाणरत्ता । छेल्लाओ य न पइ उप्पाडिय खेलमल्लाग ॥ ९ ॥ गुरुसरणमहल्लीणो दीणो दीणो न चिट्ठओ गरमा । य मरण तस्स मास पुट्ठ थम्भकलाचे ॥ १० ॥ रोमपिमायवसगओ स मओ खमओ खणेण नियणाए । जोइसि- एसु सुरत्त पत्तो तत्ता चविता सो ॥ ११ ॥ दिट्ठी विसमप्पाणं कुलम्मि दिट्ठीविसो अही जाओ । सव्वेयिकेव पुरे परि-

ज्मंतेण निवत्तगुर्ठ ॥ १२ ॥ तयमजेण सउर्ठ अह जंगुलिपण रायनिद्देसा । आनूथा वहुअहिणो मंतनछेणरकए सन्नि-
छ ॥ १३ ॥ सवे मन्डमज्झे पवेसिया जामिया य तो तेण । रुक्को जेण निवगुर्ठ सो चिठ्ठ तदियरे जंतु ॥ १४ ॥ सवेवि
गया नण्णा एगो तत्थेव निचलीहूर्ठ । सो मंतवाउणुत्तो आविपसु विस निय मुक ॥ १५ ॥ जइ न वियसि तो निवमसु
नविरजवारम्मि जयगुरुम्मि । तो जार्ठ अहीणं अगयणा गयणा चेव ॥ १६ ॥ सो य अगयणनामो तन्नामाणो
थर्ठर मागधरा । अग्गिम्मि तर्ठ पविठे नविठे नियमाणदोसेण ॥ १७ ॥ यतं विसं न गहियं नूणं तेणाहिणा मुत्तम्म
ज्जा । रायंगर्ठवि हु मर्ठ जिममाहप्प अहो पयरु ॥ १० ॥ रुठेण महीवइणा पत्ता घोसाविय सरज्जम्मि । आणेइ जो
अहीर्ठ मीयं तस्साहमप्पमि ॥ १९ ॥ दीणारमेगमित्तो लोर्ठ लोहाउलो अहिठलाइ । मारित्तु मरयाइ तेसिमहाणेउ-
माहणो ॥ २० ॥ दीणार देइ निवो अह तम्मि कुलम्मि माहुगम(य)गजिर्ठ । उप्पन्नो स जाइस्सर महानेण नागउल ॥२१॥
रत्तिं हिंसगणीणं दिणम्मि स जमड नेव घरणावि । जीवाण हिंसणजया नयणुज्जयदाहदोसेण ॥ २२ ॥ अह हिंसएण
केणवि नरेण मग्गाण सीयगुणणकए । न दिवा दिठो सप्पो कोवि तर्ठ रत्तिजमिरेण ॥ २३ ॥ दिठ दिठीइ कुरु लगा
हिरगेव तस्स गुविलचिर्ठ । तद्दारम्मि ठिर्ठ सो तो चिंतइ निसहरो चित्ते ॥ २४ ॥ अहह कह तायय न य दियेह निस्स
रामि पावलया । तहवि अणेणं रुठो मग्गे पुण गाढमसमत्थो ॥ २५ ॥ दिठो कोवविवागो कस्सवि उवरिं करेमि न हु
वेवं । [illegible]मुहो जइ सो हु कहिस्सामि तहेहं ॥ २६ ॥ निग्गयइ पुछेण चेव तर्ठ जित्तिर्ठ निगिण्हार्ठ । तित्ति-
[illegible]माणयो पूरो ॥ २७ ॥ सीसंपि तेण निग्गं जाव मर्ठ दिठिविसअही सो य । परिहिविर्ठ सुरीप

गुमिण दिन्न महीवइणो ॥ २८ ॥ जइ मा सप्पे मारह नागकुलाउ जविस्सई पुत्तो । जम्हा तुम्हाण घरे तस्स य पुण दारगस्स अद्दो ॥ २९ ॥ नाम गुणाच्चिराम दिज्जा नणु नागदत्त इय पयम । इत्तो सो खमगअही पाणपरिच्चायमावन्नो ॥ ३० ॥ तस्सेय नमिवइणो पत्तो पुत्तत्तमुत्तमगुणड्ढ । तन्नाम नागदत्तोत्ति कय पियरेहि उच्चवउं ॥ ३१ ॥ समणप्पसगपसउं उवएसमुहारस तउ पिच्चा । नच्चा नवरससरुवं धिणि (ए) स्सर खहुवए चेव ॥ ३२ ॥ पवइत्तं गुरुपासे आसेवतो य डुविहसिरकाउ । सजाउ गीयत्थो सुत्थावरथो जणइ गुणई ॥ ३३ ॥ तिरियजवब्जासाउ बुहाजवो सो अईव सजाउ । आरब्ज दिणयरग्गमयेल जा होइ अत्थमण ॥ ३४ ॥ जुजतो ता चिक्ठइ अत पत सुनीरस सरस । न हु रत्तडुहचित्ता उवमतो धम्ममब्जिन्नो ॥ ३५ ॥ रूसइ न हु कडुएहि कसायवयणेहि डुज्जणुत्तेहि । तूसइ न थुणिजातो वट्टइ समजावमारूढो ॥ ३६ ॥ अह तम्मि चेव गह्रे अच्छेरयकारि डुक्करतवस्सी । चत्तारि सति खमगा चाउम्मासियतवो पढमा ॥ ३७ ॥ तमासिउ य बीउ तीउ दोमासिउ मुणेयवो । इगमासिउ चउत्थो एव चउरोवि ते सति ॥ ३८ ॥ परउ तमि खुड्डुगमुणी मट्टण्णा स अत्थि आसीणो । चउरोवि समुवधिय खमगे तह कोह्माणिल्ले ॥ ३९ ॥ आगम्म देवयाए ताए सा यन्दिउ महातागो । अन्जत्तिनिब्जराए गिराइ महुराइ सथुणिउ ॥ ४० ॥ इय पासित्तु पकुविया खमगा चउगमि दरयाचन्यि । निग्गच्छती वत्ये गहिया चउमासिणा मुणिणा ॥ ४१ ॥ जणिया डुवयणेहि रे धिट्ठे डुट्ठचित्ति पाविट्ठे । इगकुनिचउमासाइडुक्करतयकारिणो अम्हे ॥ ४२ ॥ कीस न वदसि मुत्ते सुरत्तण तुह धिरत्थु धीवियत्ते । [illegible] खु कूरजायणमुणिमणवरय च पणमेमि ॥ ४३ ॥ तिरित्तिय जो बुहालु चिक्ठइ परिजुजमाणउ निच्च । तेण कह मोरक्ख

छड्डावे कुणसि धुत्तिं च ॥ ४४ ॥ तो देवता पयपइ ज्ञा रत्तमयं अहं सु पदामि । र हु पुत्तागरुत्तारनिअगिगो गाढु-
पधरे ॥ ४५ ॥ पड्डा चित्तरकयथ्था अमरिससममं पहति सुहुमरिं । र हु निग्गुणा गुणीणं गहंनि गुणरागगुणेनं ॥ ४६ ॥
तो अमरी धीमंसइ मा एए सुहुय तारदेत्ति । पह्लिसो किंपु जम्हो अहं गुणं न चिंतेइ ॥ ४७ ॥ [illegible] गंतिनिग्गा
चेय सुरी चिउई य सुहुस्य । पंडियोहिरमगनरस्स इमे नमे नो ममाकज्जे ॥ ४८ ॥ मंदेणागुगनानं नीयरिते [illegible] म
इविहो । गहूण पकिग्गहरा दोमीणसेण पूरित्ता ॥ ४९ ॥ आगम्मागोद्दसा गरोनि हु गाड्डगो निग्गनिग्गा । ता [illegible]
मादत्तो नियतणुजयणठ्या एगो ॥ ५० ॥ [illegible]ठम्मानियमुलिगा पडिगाइं पुक्किणं गनिकारं । तो नेपुणं [illegible] मित्ताउ
कमममो पुम्ह ॥ ५१ ॥ न गए पणामियं नणु [illegible] य गडगं गुणिम्हरिगं । तीतत्त [illegible] चेव निग्गुणमाणीगं ॥ ५२ ॥
पक्किस लेखगमणगानि अहुगंठगेण मिगामि । तह चेव तिहुगउगयाभिमहिं निरुहमनिगूं ॥ ७३ ॥ [illegible] निक्के
[illegible] तमीसाविसायमुक्केण । जम्हा नीरागमग्गा ममगा विरोमरोनिआ ॥ ७४ ॥ [illegible] नाये [illegible]
पमेडवि । धुंनगि [illegible] मुलिगा म गुहुगगो ॥ ७० ॥ [illegible] नविन्नं रदिन्नं [illegible]
खेगाहिं निग्गंगो जंतो परिग्गामगमहगुड ॥ ७६ ॥ पसा [illegible] तकम्मिगो [illegible] ॥ १८ ॥
काउं निग्गहिरो य लड्ढा ॥ ७७ ॥ निदंगम्म य [illegible] ॥ ७७ ॥ [illegible]
ता पक्करह सुरी गा महुमडे [illegible] । जो कह नु [illegible] ॥ ६० ॥ [illegible]
चिंया महाय (६) मायाति पुव्वचिंणा य । [illegible]

ईण तहय माईण। धाखोधि एस गरउं जो सुमहप्पा पसंतमई ॥ ६१ ॥ आसाइउंवि काम मणो मणागपि नेव जो कुवि-उं। अम्हेहिं पावकम्मेहिं दूरपरिचत्तधम्मेहि ॥ ६२ ॥ सोहणमज्झवसाण पत्ताण ताणमेवमुक्कोस। तत्थ चउण्हपि खणा केवलनाण समुप्पन्न ॥ ६३ ॥ जह तेण खुड्डगेणवि मुणिणा गुणिणा पसतवयमइणा। निग्गहिउं नणु रोसो तह अन्नेहिंपि कायव ॥ ६४ ॥ तद्दित्त दट्ठूण सुठु परितुट्ठमाणसा चउरो। जह ते खमगा जाया समुल्लसियकेवलन्नाणा ॥ ६५ ॥ अन्नवि तहा धन्ना कयपुन्ना उत्तरिंतु जवजलहिं। पावंति सिद्धिसुक्ख दुज्जिग्गहकोहनिग्गहिणो ॥ ६६ ॥

॥ इति क्रोधपरिहारोपरि श्रीकूरगडुकदृष्टान्त ॥

अथ मानपरिहारोपर्युपदेशमाह—

महारिसीण अरिणा समाणो, न आणियव्वो हिययम्मि माणो।
धम्म अहम्म च वियाणमाणो, हुज्जा जणो जेण जडोवमाणो ॥ ३४ ॥

व्याख्या—महान्तश्च ■ ऋषयश्च महर्षयस्तेषा महर्षीणा अरिणा वैरिणा समान सदृश न ह्यानेतव्यो हृदये मानोऽहङ्कार धर्म च पुनरधर्म च विशेषेण जानन् भवेत् नर येन मानेन जडोपमान मूर्खसदृश माने मनस्यायाते सति ज्ञानवानप्यज्ञान एव स्यादविनयशीलत्वादिति काव्यार्थ ॥ ३४

तदुपरि दृष्टान्तमाह—

श्रीमद्दशार्णपुरपत्तनमस्ति चङ्ग, प्रोत्तुङ्गतीर्थकरचैत्यकृताङ्घ्रिपद्मम्। पुण्याधिकः शुभकरः करटीव चङ्गः, क्षोणीपतिर्ज-

यति तत्र दशार्णजन्द्रः ॥ १ ॥ दशाणशैले जिनराजवीरस्तत्रान्यदागाद्भविकाघकीरः । तदाऽवनीशो वनपालकेन, प्रवर्द्धितस्तीर्थकरागमेन ॥ २ ॥ वैकक्षकृत्प्रीतमना नरेश, पीठोत्थितोऽस्ताज्जिननिवेशदेश । गत्वा ववन्दे प्रभुमेष सप्ताष्टक पद्मं समुखमथिवक्षा ॥ ३ ॥ स्वपीठमास्थाय पुनर्धुरीणस्तस्मै महद्दानमदादरीण । ततः परं ज्वधिप्रमुत्तमिष्णुश्चेतस्यदध्यिन्नि तरान् विजिष्णु ॥ ४ ॥ वन्दिष्ये पर्वं जिनप तथा स्वः (श्व), केनापि नावन्दि पतिर्यथा स्म । ततः पुरं कारयति स साकं, नानोत्सवैनिश्युदयत्पताकम् ॥ ५ ॥ कृताट्टजूरं विमल्ले पयोभिः, सुगन्धिभिः सिक्तमगण्यशोभि । पावाप्रिकातोरणचारुचञ्चन्मञ्चातिमञ्च मणिभिश्चितं च ॥ ६ ॥ दह्यमानागरुधूपिताभ्रं, प्रकाश्यमानप्रसरश्मिताभ्रम् । गृहे गृहे निर्मितनव्यशास्त्र, पुरं विभाति स्म गुणैरुपास्यम् ॥ ७ ॥ प्रातः शृङ्गारकृतिशोभमानः, सामन्तमान्यानमुपास्यमानः । आरूढवानुत्कटगन्धनागं, सर्वर्द्धिभिर्मूर्त्तमिवाननागम् ॥ ८ ॥ स्वरूपनिर्जरितदेवताभिः, प्रत्येकमुच्चै शिबिकाश्रिताभिः । अन्तःपुरीभिः सुकृतोद्यताभिः, समन्वितः पञ्चशतीमिताभिः ॥ ९ ॥ नृपोऽनुगम्यश्चतुरङ्गचम्वा, स निर्ययौ स्वाश्रयादयक्ष । जगत्तृणाभ्र हृदि मन्यमानः, श्रीवीरपचन्दनसाभिमानः ॥ १० ॥ वादित्रनृत्यादि विलोकमानः, पदे पदे वन्दिभिरीड्यमानः । मनोरथातीतधनं ददानः, श्रुताङ्गनामङ्गलगीतगानः ॥ ११ ॥ दशार्णभद्रोऽपि दशार्णशैलं, प्राप्तो द्रवत्नक्रमुकाधिकैलम् । प्रोत्तीर्णवाँस्तत्र महागजेन्द्रस्कन्धोपरिष्टादमको नरेन्द्रः ॥ १२ ॥ अन्तर्गतः समवसृत्यरनेस्त्रिरुत्तरं सुप्रदक्षिण उपासितगर्ववत्त्वः । नत्वार्हतश्चरणतामरसे निविष्ट, स्थाने यथासमुचितं नृपति सदिष्ट ॥ १३ ॥ ज्ञात्वा-

१ श्व आगामिदिने २ सशीघ्र ३ उपासित गर्ववत्त्व येन स

ऽस्य भाव हरिरान्तरङ्ग, दध्यावहो अस्य मन सरङ्गम् । जिनार्चनाया परमत्यजेयं, मान वहन् सम्प्रति दूष्यतेऽयम् ॥ १४ ॥ यथाप्यशपरसुरे सुरेशै, सर्वर्द्धिजि सर्ववलैर्नरेशै । पूज्यन्त एते युगपज्जिनेशा, स्यु पूजिता नैव तथापि लेशात् ॥ १५ ॥ गुणैर्जिना स्यु पुनरप्रमेया, पूजा कृता स्वाङ्गविकैस्तु मेया । शक्त्याऽहमेतस्य ततो यतिष्ये, मानस्य मोहाय शुभ करिष्य ॥ १६ ॥ अथो चतु षष्टिसहस्रदन्तावलान् हरिर्जैनमताधिगन्ता । ऐरावणाख्यत्रिदशाद्गजान्नि-र्मापयामास गिरीन्द्रतुङ्गान् ॥ १७ ॥ एकत्र चैकत्र गजेऽधिलीना, मूर्धाभजत् पञ्चशती नवीना । युक्तोपरि द्वादशनि मम तात, प्रत्येकमष्टाष्ट शिरस्सु दन्ता ॥१८॥ जाताश्च वाप्योऽनुरद तयाऽष्टौ, वाप्या च वाप्या कमलानि चाष्टौ । प्रत्येक-मनारहि पत्रलक्ष मध्यस्थकर्णिकया सुलक्षम् ॥ १९ ॥ प्रासाद एकोऽजनि कर्णिकाया शचीयुगध्यास्त हरिस्तकायाम् । पत्रप्रय नाट्यविधि नवपु, प्रत्येकमालोकयति स तेषु ॥ २० ॥ स्वाराज्यलक्ष्म्या च सुपर्वराजस्तत्रान्यपाऽपश्चिमतीर्थ-राज । कनु नमस्या समुपयियानद्दशार्णाख्यगिरावर्वान ॥ २१ ॥ प्रदक्षिणीकृत्य जिन गिरीन्द्रे, गजोपरिस्थे प्रणम-त्यथीन्द्र । गजाग्रिमाङ्घ्री भुवि तत्र मग्नौ, यतोऽम्बुसिक्ताईभुवीव लग्नौ ॥ २२ ॥ तीर्थं गजाग्रपदक तत एव जातं, क्ष्मापो-ऽथ त हरिमवन्य नर्वाद्भुतातम् । चिन्तामिमा हृदि चकार हरेर्यदाहो, स्त्रैण रमाचलमनुत्तररूपमाहो ॥ २३ ॥ ही कूप मण्डूक इवात्र गत्र, धृत्वाऽऽसद लाघवमत्यखर्वम् । ततोऽनयाऽनर्थसमूहकर्त्र्या, कृत ममर्द्ध्योत्तमधर्महर्त्र्या ॥ २४ ॥ स्यादति सद्धुरिव प्रवालान्, स पञ्चभिर्मुष्टिभिरात्मवालान् । क्षणात्समुत्खाय चरित्रजार, समाददेऽर्हन्निकटेऽनिवा-

१ अन्यान् सर्वजीवान् पातीति अन्यप स यपश्चासावपश्चिमतीर्थराट्चा यपापश्चिमतीर्थराट् तस्य २ मत्सथार्द्रे

रम् ॥ २५ ॥ अथो जितंमन्य इतप्रमोदः, प्रोचे प्रणम्यामरनायकोऽद । राजर्षिमेत त्वमिहासि धन्यः, सपूरितात्मीयगुरुप्रतिज्ञ ॥२६॥ जगाम सस्तूय सहस्रनेत्र, पुन पुनस्त मरुदालयेऽत्र। क्रमेण कर्मक्षयतोऽपवर्ग, राजर्षिरप्याप चतुर्थवर्गम्॥२७॥

॥ इति श्रीदशार्णभद्रकथा ॥

अथ मायापायसरक काव्यमाह—

मुसाहुवग्गस्स मणे अमाया, निसेहियव्वा सययपि माया ।
समग्गलोयाणवि जा विमायासमा समुप्पाइयसुप्पमाया ॥ ३५ ॥

व्याख्या—सुधु शोभनाश्च ते साधवश्च सुसाधवस्तेषा मनसि अमाता न स्थितिमासा तैर्मनसि न धृता । निषेधयितव्या प्रतिषेध्या सा सततमपि सर्वेव समस्तलोकानामपि या विमातृसमा सपत्नीमातृतुल्या किंभूता सा ? समुत्पादित गुरुतमतिशयेन प्रमादो दुःखव्यतिकरो यया सा तद्रूपा इति काव्यार्थ ॥३५॥ साधुना माया न कार्या अयं परमार्थ – निम्नब्रह्मर्षेण ज्ञाप्यम् ॥

अथ लोभनिरोधकरकाव्यमाह—

जेण भवे बधुजणे विरोहो, निबद्धए रज्जधणम्मि मोहो।
जो जणिओ पावतरुप्परोहो, न सेवियव्वो निसमो स लोहो ॥ ३६ ॥

व्याख्या—येन नवेत् यन्धुजने सगीन (स्वजन) वर्गे विरोधो विग्रह , अथ च विवर्धते राज्ये धने च मोह स्नेह , यथ जल्पितो नगवद्भिस्तीर्थकरै पापतरोः पापवृक्षस्य (प्ररोह) अङ्कुर , न सेवितव्य विषम स लोन्न विशेपत· साधूना निर्लोनतैव श्रेयसीति काव्यतात्पर्य ॥ ३६ ॥ कोधमानोपरि ज्ञातव्य पूर्वमुक्त । अथ पुनरेकत्रैव दृष्टान्ते कषायचतुष्कमुन्नाव्यत यद्विराजचरित्रानुगतमित्यर्थ । जयव एस जीवो कोहाईहि कह रोलविज्जइ ? जयव समाइसइ—

सो ससारियजीवो पज्जयकाल नमित्तु नयमज्झे । पुण्णोदयप्पसाया मणुस्सखित्तम्मि वरगामे ॥ १ ॥ जिणदासो जिणदासो सिट्ठी दिट्ठीइ सो मया (ए) सहिउ । तद्दुहियत्त पत्तो नाम लद्धं जिणसिरित्ति ॥ २ ॥ सम्मद्दसणवासियमस्स कुटुंब समग्गमवि अत्थि । चदणतरससग्गी सुवासिय कुणइ सयवण ॥ ३ ॥ नियपरियणाणुरूवायारवई जिणसिरीवि सनाया । परिणीया नोगपुरम्मिपण सा विमलसेट्ठेण ॥ ४ ॥ तग्गेहे सा जिणवरधम्म सम्मं करेइ गुरुपाए । वदइ निसुणइ धम्म गुरूण पासे गुणावासे ॥ ५ ॥ सजाया से पुत्ती कुडुववद्धत्तण समणुपत्ता । जिट्ठसुउवि विणीउ परिणीउ धणसिरि बस ॥ ६ ॥ इत्तो विमत्तो मोहनूवई गयनरेण दोसेण । मह जिट्ठनधवेण नामेण रागकेसरिणा ॥ ७ ॥ तायस्स चित्ततोमा तए कउ नरिजयजमाकणउ । तन्नदु नाउस्स महइज्जा विलसिय पिच्छह खणद्ध ॥ ८ ॥ युग्मम् ॥ इय जवविरो पणमिय पाए पिउणा तउ स निज्जाउ । सामरिसो जिणसिरिअतियम्मि तस्सनिद्दाखेण ॥ ९ ॥ सा नियबहूए उवरि सपत्ता वहुयदामरोसिग्घा । दिट्ठापवि हु दिट्ठीइ तीइ मा जडइ जखणोव ॥ १० ॥ पजलयपि हु पुणा रुट्ठा धिट्ठा जणेइ गालीउ । न हु किंपि निगइ य तहा जायणे नोयणावसरे ॥ ११ ॥ वेयखमेईइ तहा अक्कोसे देइ नेइ संताव । आवयाइ मरणयम्मि

य बहुअक्खागेण निठुरया ॥ १२ ॥ तक्कयगिहकम्माणि य दूमइ रूसइ गणे गणे कुणा । न हु तक्कोवु सवड ...
कायराणवि ॥ १३ ॥ न सहइ तक्करफास पसत्थवत्थूण गेहमज्झम्मि । जोयावउ न हु अन्न मन्नती वेरिणि बहुत्रे ॥ १४ ॥
सो कोवि नत्थि विणउ जो साहिज्जइ न तीइ सस्सूए । तहवि न तुस्सउ पस्सउ जिहं मूसी विज्ञाहुव ॥ १५ ॥ पाए
पक्कालइ सा अइत्तया तहवि पन्हियाइ हया । निप्पछिया य याढ रे छन्तु नाहि दूराए ॥ १६ ॥ जउ गराहउ अगे
तीए इत्थाइ तोडएसारेइ । गेहदुवार न मुयउ मा जाकइ सस्सुरुद्धं ॥ १७ ॥ न हु गन्ड गुन्दरे गिंतउ मामानि
नेय धम्मविहिं । पुप सज्जणपिहाणियाइ जणाइ मजरिइ ॥ १८ ॥ रे कद अग्गा पगा उमा मुमा दोमसुडजउ पमा ।
अक्कोसती तीए बहु महारोसदोमनसा ॥ १९ ॥ पिडइ मा निणमिरिया निद्दिरीया सुक्कनायमज्झाया । रोसेण घमर
मती मणे बहुअदोमकाणिणा ॥ २० ॥ न हु पक्किजाणउ किंचिवि धणमिरिया बहुगामा गमुय बहू । गतेप नरियाण
सुणिउं तवइयरो सयो ॥ २१ ॥ विमत्तेणवि विभाय तनुविउमियममेगमनि चित्ते । जउ सेण उमागच्छा नो वग्गा मसुई
चविउं ॥ २२ ॥ छपदइ कोहमसमं विमम उ किंचि जपए महुरा (मुहरा) । मवेणवि सो गता अपयननुर जिणमिरिया
॥ २३ ॥ सम्मइसणजणा मिच्छादंसणमयम्मि कयनिघा । मोहरवेणुछिता मा जाया पिवगाणिता ॥ २४ ॥ गवनुर पक्ख-
सती सपना तिवरोसदोसेण । इत्तो कोवि महिड्ढी समीपउं निमवसिविरम ॥ २५ ॥ तगंइम्मि समेउं अइनया तेण जोयरं
पिघा । दिण गिहठियएण अजविरिं नियन्दुम बहुहा ॥ २६ ॥ अक्कोमती जिणमिरिनामा गामानिवासाणुगमणा । तो
... त्थिय महा कद सिज्झसि इमीए ॥ २७ ॥ कस्सेयं नणु गेह देइणि अमाणय तहा घरी । कहगहिगानमाणे न

गुम र ए खणिविच्छुद्दी ॥ २८ ॥ मुद्धसहावा एसा वहुश्रा पचरकमेव नणु दिहा । सत्तावेसि पइदिण किमिम वहुकोहक-
घराहि ॥ २९ ॥ कड़वि घरो होही वहुयाइत्तो किमित्थ कहियथ । इय वुत्ते तेणेसा तदुवरि श्ररुणच्छिया जाया ॥ ३० ॥
मायापिए कुवि हय किलसफारिणि ममोवरि इमो को । सकेइय श्राणीउं सुजासियाजासउं पुरिसो ॥ ३१ ॥ श्रइवा-
पाओ गणु पाखवुप मह श्रत्थि नेव एत्थ नय । इय निष्ठुरजणिरी सा पहाविया पाखियाहत्था ॥ ३२ ॥ श्रासन्नठिया
पहुया निवाडिया कयडे महीवट्टे । श्रावट्टिऊण वेणीइ सुनिग्घणाए जिणसिरीए ॥ ३३ ॥ तीए उवरि चडिया नडिया
निविडए गमदामए । कउ दाउ पाय सकसाय हणिउमाढत्ता ॥ ३४ ॥ हाहारवमुहुरमुहो परियणलोगो पहाविउं झत्ति ।
श्रहह श्रहो मारिज्जड किज्जइ पहुररकणोवाउं ॥ ३५ ॥ परियणमवि पउंसा लग्गा हणिउं महापिसाइव्व । तो लेठुलगु-
डमुट्ठीहिं माऽवि तहा मारिउ लग्गो ॥ ३६ ॥ जह उवरि निवडियाए तीए वहुया इया मया झत्ति । जिणसिरियावि
ड नता निराउया धाइया पावा ॥ ३७ ॥ श्रममजममवलोइयमेय कुचिंतिय सज्जाए । विमलो विमलसहावो सकुडुवो
नइ ठियइ निव ॥ ३८ ॥ जिणसिरिजीवो तत्तो मरिउ नरय गउं सरोसत्ता । मच्छेसु तउ एगिंदियाइजाईसु बहु नमिउ
॥ ३९ ॥ श्रणुहविय तिव्वदुक्ख मणुस्सजाईए जवणसिद्धनाभो । जाउं चिप्पो सप्पोव जम्मप्पभिई सरोसिल्लो ॥ ४० ॥
कम्मप्पणामम्मा वउ धणहोय धम्मवतो य । देवगुरसगमाउं सम्मदमणमिमरसासी ॥ ४१ ॥ धम्म सेवतो सो चिर
[illegible] रम्मरायम्मागए । न तारिसमावखिउ श्रह मोहमहानरिंदेण ॥ ४२ ॥ कुचिपण निव्वणया तण्णासे पेसिया तउं
आया । दारिद्दया इव वरगइचरिया दोमजरजरिया ॥ ४३ ॥ दोहिवि तेहि मुणिवरमवगूढो जवणसिद्धदिउं सहसा ।

पधतगामयासी अनियट्टतो य सपत्तो ॥ ४४ ॥ तत्तो सयमेव दुद्दं वाहइ साहइ निसिं किमणोत्ति । इत्तो विग्गत्तो दंग-
गयनरो गहरिस समागम्म ॥ ४५ ॥ अणवंधिकोहनामेणऽहवा वेसानराए (य) रत्तेण । निरुगुण तस्स य ताव अहं
जलणसिहपासे ॥ ४६ ॥ पुयमज्झसमह खलु रिचावए परमट्ठो समागच्छ । सम्मदंसणमणुगत्तू पविठ्ठो तो नय नणा ॥ ४७ ॥
सपरयमत्थि (तत्थ स नत्थि) तुम्हे नाणु चीममेह निच्चता । आरमह मय (ह) अज्ज नियनुयनिग्गि गु दंसेमि ॥ ४८ ॥
तायणमायठे त पच्छा नाडेमि इक्कहेलाए । तो पिउणाणुसाठे जायणगिहसंतिय पत्तो ॥ ४९ ॥ तस्सनिद्दाणसमउ नट्ट-
रयनामो इमो हु सपत्तो । थेयेवि हु अवराहे रूसउ न हु तूसइ कहिंवि ॥ ५० ॥ जज्ञा ताओ फोरुउ जरू नमेण कोह-
फउहेण । पइइ पइइ पायहिं मायरं डुविणीयतया ॥ ५१ ॥ नियरपि हु अवमन्नइ न गणइ नियनयणे (धुणो) तागुम
नेवि । देवगुरुणवि विमुहो स समुद्द जणइ डुपयण ॥ ५२ ॥ तत्तो सो परिचत्तो सवेणत्ति परियणेण रोगिय । विज्ञा-
हिडसयरोगो सोगोयगठे हुठे वाढं ॥ ५३ ॥ अह अन्नया अ निवडमाणो नाणोवउगपरिमुक्को । धम्माणुट्ठे खग्गो नित्ताणं
स (ति) मणुयकोगु ॥ ५४ ॥ पत्ते वासारत्ते छगलय रेरूप नये रित्ते । न चयइ उक्कगउओ गवियारसेण तरुणोत्ति ॥ ५५ ॥
नेसानगेण एसो अहिदिठ्ठं गाढमेव रित्तम्मि । तो ताओ निस्सकं आराहि दुहगउ नसइ ॥ ५६ ॥ तहवि अपरडतमेव
मम्मम्मि य आढवइ हयासो सो । कट्ठियजीहो दीणो पडिठे गोणो मदीनीढे ॥ ५७ ॥ तो वेसानरविरगो अच्चत्थं
...णो सपरिस्सतो । दताइ पुत्रमेयस्स मोरूप तोरूप केसे ॥ ५८ ॥ तहवि न छउउ जा पुयरयाउ ता स (त्ति) निय-
... जहेसो पाणेण सयेण परिचत्तो ॥ ५९ ॥ तहवि न रोमगिजरो उवसमिउ तस्स ममहिठे

भेश। पच्छिमाढत्तो लहु मणम्मि जह पणदवोऽरम्मे ॥ ६० ॥ सम्मदंसणचत्तस्स तस्स पाणा पत्ताव्या कत्ति। मिच्छत्त
गलपमुहे गलगहिउं सो गओ नरयं ॥ ६१ ॥ तो जमिय चूरिकाल जनाकजी मयत्र निस्मरणा। कम्मपरिणामेण तत्त
धणजयमहीवइणो ॥ ६२ ॥ रप्पिणिजज्जाए सावियाए जिणधम्ममम्मजाए। जाओ कुरुग्गनामो पुत्ता पत्तो य तारुण
॥ ६३ ॥ पुसउसणेण म पत्तासु पडहो हवइ माऊपियराण। उत्ता त्रिममा पत्तो जहीजणनीमणा अन्निय ॥ ६४ ॥
पत्तोव सिहियपिच्छो पच्चक्को पच्छिमाजो तत्थ। जा अत्थि पण इयपुण्णि न ह माहिउं कड्या ॥ ६५ ॥ सा कुदड
रायधणजयस्स गामागराणि नगराणि। नयत्र र मड मत्थ म अर्थि हाड जाणियर ॥ ६६ ॥ तम्मि म्वण नण पुणो
तहेगोरहयो कउं घाढ। तइगि नत्ते ममि य तुमग जाणिउं निजणा ॥ ६७ ॥ न श्र गलण मलल तहगो निराजोगउ
गहिउं। माहियपहीम्मा नियजाय अ णडे मगण ॥ ६८ ॥ ना न जीणी गिछ्ड गीणमु जाणि तरुघट्टि। सज्जत्तणपयाइ
तम्म पत्तिङ्क्ति य य य ... ला अवगयसमन्तं ससं भय गअ ना ना। तमातस्स नायग अणत्थअणुबंधिउं
माण ... लियात्तं मवगायनामण। तम्गिलाणतं मा उजाणमणा समुप्पउ ॥ ७१ ॥ जहीकय
त ... ना। य ताजणस्स तण नयरं म तमड सीनाण ॥ ७२ ॥ जणइ य महु (मुह) रसाए
... न दुरिभग। ना तुममति य गनियजुयय नर्गाढ अत्त ॥ ७३ ॥ पच्छत्तं उद्धरिउं ना तु चरमो
... व तायत। ह अरि मुयर मताजपरिग्गकापग्गढ ॥ ७४ ॥ पमा धणजडे पुण त्रणिउं दहिउं खरीहिं नणु तुतो।
... दु जाउं दुना मुडे जण तिम्मुहे अहव ॥ ७५ ॥ तम्मदयत्तिणा तह नहवमयत्ति सामिय वयत्ति। न तुम्हाण

तरिसो गुरिणो कोवित्थ साहमित्ते ॥ ७६ ॥ जह जह निगुणइ नियनामवरतण कमयगुरुकम्म त्तणं । तह तह गन्दइ अणं
दणओ मेरुगिरिसिरत्थ ॥ ७७ ॥ जह जह थुवलि गुणे अणेगनदिवया गुरुस्सुरसुरि । तह तह देहे गेहे नहगगे माइ न
जणवि ॥ ७८ ॥ इच्चाइ गुरुवयणेहिं गम्भगुणामित्ते गुरुरम्को । अत्तुक्करिसरहव नमणणीओ न कम्मावि ॥ ७९ ॥
अवद्धियमेत्ते आगओ य तयो थउडेन मयमत्तो । विन्नत्तो न हु मिलिओ नियमगुरुगेण दुवखिओ ॥ ८० ॥ दलो निय
आवासे वसामित्त न माहिय विरणो । का रचा तणु परियणनवरस मिलियसस मयमत्त ॥ ८१ ॥ गुरुदेवेवि न तन्ड
निवइ नियवेसगाण मयम्मि । उप्पत्तिवि नाम्नडे घरडे महोरमनिउरर ॥ ८२ ॥ येरवग्गुरुगम्मवेगाणेकरणोन्नरक्कागनिणत्तो ।
उक्किट्ठविक्करमोवरिउ सो निययाण ॥ ८३ ॥ तयोन्नकुवगओ सवोगातुग्गसागुणविवो । नीखाइ गामवगिरं तामतो
पवाद्दिवीय ॥ ८४ ॥ पागंतो परमोय ताण य मन्नेइ तिहुयण मयव । गहनिरुरेरुवगुवीरमित्ते ना रमइ नियगाणं ॥ ८५ ॥
कइयावि धणजयनरवरेण सिक्कपदाय नियमविना । पठविया गुत्तलियमिमेहिं आगम्म मत्रण ॥ ८६ ॥ आइसइ गुमर
निरुणत्तु राया पायापडारयत्थ ते । उफविया हु अम्हे पाउ तुब्भाण मिवणइए ॥ ८७ ॥ आणंतरमवसम पम्मतागे
घण प गुरु मार्ग । अम्हाण गिहे एय तथफमिमो निमामित्ता ॥ ८८ ॥ मोढियनियपाणग्गो मानतमउअणोत्ते भणइ ।
पि तत्थागमणेण पउयण मत्र जो जायइ ॥ ८९ ॥ केणावि गुणिपमउणा अरिणा करुणाविरहियमणेण । किं अम्ह
पामियं संकडम्मि जइ पुण इम सध ॥ ९० ॥ ता वहइ मडू जहाड वधितु गुरिंदमवि समप्पेमि । आगओ न नय
[illegible] ॥ ९१ ॥ जइ अम्हेहिं कज्ज मयमागओ वद्द न ता ताओ । अम्हे न तणयत्ता जउ जए

णिय पाविउं पुमरो । रहप्पयमायवसा मरिउ पत्तो महानरय ॥ १२४ ॥ तत्तो मच्छेसु जमाकिऊण बहुकालमावईहिं निसं । कुलीकउ कुवेरो कम्मपरीणामजूवाखो ॥ १२५ ॥ उप्पाइयव नयरे महापुरे त धणकुसिठिस्स । पउमाजिहाणपुत्त मपन्नं रूवरेहाए ॥ १२६ ॥ युग्मम् ॥ जाया सिसुत्तणेवि हु माया मायाइगो मणोमझे । तस्स बहुलित्तिनामेण नदिणी रागवेमरिणो ॥ १२७ ॥ तवसउ मिसुवग्ग यचइ सचइ सुखाइय विविह । खायइ पियइ सय सो नन्नेसिं देइ लेसपि ॥ १२८ ॥ घोझइ महुरे वयणे नयणे नीरेण जरइ मायाए । जइ बहुयरो जाउं तो वचइ मायरं पियर ॥ १२९ ॥ जोल-यइ जणणिजत्तिजायाइ धिम्रमइ जालपयि निए । उप्पायमवि पढतो धुत्तयविज्जाइ धुत्तेइ ॥ १३० ॥ जइ जाइ जणणिसत्थे जिणहरमेमो अईरमाइन्नो । तो जिणथुइ जणित्ता दिठिं वचितु सवेसिं ॥ १३१ ॥ पक्खिवइ मोयगाई करकाए बहुलिगाइ निरकाए । घोरइ य पटकखलाइ हत्यपयलाहवुप्रोखो ॥ १३२ ॥ ताम्भिजतोवि जिसं न मन्नई चोरियाइयत्थूणि । सझाव न हु जामइ सहोयरस्साधि कस्सेसो ॥ १३३ ॥ अन्नजण सयण वा न हु मिक्षइ कपि निअउं देन्ती । अइउवेइयचित्तेहिं माऽपियरेहिं मो कइया ॥ १३४ ॥ नीउं गुरूण तीर जणिय तेसिं च तेहिं पुत्त जहा । नयव अम्हाण कुले कम्मयरोवि हु न परिसउ ॥ १३५ ॥ जाउं मायावहुओ धहुखोजाळरिउं रिजय सुउं । तो तह कुणह पसाय जह मुचइ एस माइत्तं ॥ १३६ ॥ तत्तो गुरूहिं करणाइ देसणा कयकूमनिव्वणी । विहिया हियासएहिं सएहिं कन्नेहिं तेण सुया ॥ १३७ ॥ मायावी जइवि जणो न हु अवराह करेइ कस्सावि । न हु विस्ससणिज्जो तह (विहु) कस्सवि सप्पोव सो हवइ ॥१३८॥ मायाविणो जणा इह परजम्मे हीणजाइगेसु । उप्पज्जंति निहीणा दीणा दारिद्दिया दुहिया ॥ १३९ ॥ तो कम्मपरि-

पईप अणुकूलत्तेण मदनायसे । पत्ता घडुला माया छीयं मीणव मिछुत्त ॥ १४० ॥ पयमीहूअ मम्मत्तमुत्तमं तरणुगेन
गुज्जुत्तो । जाउ जा चिरकाल तो पिठणा अप्पणो पासे ॥ १४१ ॥ सो सोवणियदट्टे ठविउं निस्सामगुरगणण गम ।
धणकोल्यछियं दाउ जोत्तु पत्तो गिह सिद्धी ॥ १४२ ॥ इत्तो तप्पुरपहुणो याहे मग्गम्मि घाडयतस्स । कृत्यगुडीइ मुहा-
रयणं गछियं महीवलए ॥ १४३ ॥ केणावि तमुवलब्भ पठमस्स समप्पियं समालित्ता । निन्नायमणेणेअं नरराजस्स जे-
नूण ॥ १४४ ॥ तत्तो छहित्तु समयं स सन्निउं घडुलियाइ मायाए । गिण्हइ मुहारयणं निस्सारिय गुरुजनछियाइं
॥ १४५ ॥ तो सिग्घमेव मिछादसणमोहारियछमुइअ से । सम्मदसणमणह तक्कालमदमणीजए ॥ १४६ ॥ अप्प मुउ
दाऊण अणग्घमिर गहिय गोवियमणेण । न हु दसियमवि पिठणो समागयस्मानि घिरलिम्मि ॥ १४७ ॥ अह गरुद
रवो रन्ना पकारिउं सयलनयरमझम्मि । जो सपय पच्छइ सो निद्दोसोत्ति मोत्तवो ॥ १४८ ॥ पन्ना उब्भे मोहे पाणेहिं
सर्स इमो मम दाही । सयलपि पुरं जाय तो जयजीअ इइ मुणित्ता ॥ १४९ ॥ तो पाहिनेमियमुहाउ सिछिपा नागमे
यवुत्तत । तो एगते पुठो पिठणा पठमो महामाई ॥ १५० ॥ वहुलियबहुखेलिमिणा विहित्तु कम्माइं जणियमेयरर ।
अहह पसव पाव कोवि कुणइ कम्ममेरिसय ॥ १५१ ॥ जणणीपथि तहेसो पयपिउं कपिउं न मणयंपि । मनोहिपि हु
पुठो जासइ नाह नियाणामि ॥ १५२ ॥ अइनिविम्मनियम्मिसठ नियसझावो न साहिउं तेण । मायावत्ताए नगए नजाए
...ो ॥ १५३ ॥ अन्नदिणे रायको कोसागाराहिगारिउं मुह । पठमसगाहियं नाउं संपेसइ पारदेमियग ॥ १५४ ॥
...नाते । तेणेगते जणिउं जो निसुणसु कन्नरचमिण ॥ १५५ ॥ मिहउदेमप्पट्टणा

अहुणा गपसिया रहायाया । मुद्दारयणस्स कए तस्सापुग्स्स एगस्स ॥ १५६ ॥ जइ अत्थि तउ दसेहि जेणमप्पेमि मोहमइहियं । तो पउमेण भुणिय एसो खलु दूरदेसत्यो ॥ १५७ ॥ दिन्ने मुद्दारयणे पयस्स न कोवि सोहमवि लहइ । तो पयर्स दसियमिमस्स हट्टतरे नेउ ॥ १५८ ॥ तो तेण पुधसकेध्या य पुरिसा तहि समाणीया । दढयरमेसो यद्धो तेहि तेगुय सरामिसा ॥ १५९ ॥ रायकुलम्मि य नीउं उयलक्खियमप्पणो कराहरणं । रन्ना विरूयिकणं हणाविउं निवकनिय-मिल्लो ॥ १६० ॥ पहुरोगाउ (ग्गाहू) मुणियजारं पत्तो मरित्तु पउमजिउ । यहुकाल जमिय जय नव नव दुक्खमणुहवित ॥ १६१ ॥ कम्मपरिणामरत्था अहेस सपाइउं विजयनयरे । सावयकुलम्मि धणदत्तसिट्ठिणो अंगजत्तेण ॥ १६२ ॥ सो सामदत्तनामो जाउ सुकुलुप्पत्तणेणस्स । सम्मंदसणरज्जो सजूउं अह दरिद्दत्ते ॥ १६३ ॥ कयमत्ययकुत्थखउं वाणिज्जा कुणइ निव्वहणाय । तीरगामेसु सया पजूयकालेण नणु तेण ॥ १६४ ॥ किंचिय धण समज्जियमिमेण हट्टो कु स (कि) यपसाय । तो मरिउं य तत्थवि किंचिवि दय समुप्पन्न ॥ १६५ ॥ तत्तो लद्धावसरे (रो) समागउ रागकेसरि (री) नगुउं । तप्पासन्निन्न अणताणुनधिकोजो रणेण तहिं ॥ १६६ ॥ वहुखीए खलु जाया सागरनामेण जो इहऽसकाउं । तय-गउ मयना तस्माइपयज्जणस्सिम्मा ॥ १६७ ॥ तत्तो अनरानरजरिसारआणिज्जासजायाजोगा । जाउ सहस्सधणिउं तउ विउनहिणगाहिं ॥ १६८ ॥ पत्तो खरकनइच्च तउवि कोमीसरो समुप्पन्नो । जह जह वड्ढइ दय तह तह से सागरो अहिउं ॥ १६९ ॥ तप्परणाइ पत्तो निंदइ देवे किमेनिमधाए । कस्सवि रूप (य) गमेग न जो पइक्षेति कइयावि ॥ १७० ॥ विमिमहिवि गुरूहिं विमेनिमुरपमसपणउं कु सिया । विग्घकरो केवलमिह धणलाभस्सोयपसजरो ॥ १७१ ॥ इय

मम तो चित्ते धम्मे जाओ निरुज्जमो धणियं । पावे तप्परया से पत्ता तत्तायकण्णस्स ॥ १३२ ॥ तो सम्मद्दसणवज्जियस्स मिच्छत्तमोहपसरेहिं । तिण्हा बुड्ढि पत्ता साय रुक्कस्स ठाय व (यव) ॥ १९२ ॥ पारद्धा तो पुणरवि ववसाया विद्दव-ठोहलुद्धेण । सेज्जगुरुसक्कराइंण रुप्पमणिकणयाण च ॥ १३४ ॥ बहुएहिं (कि) कलेसेहिं मीलिया सो य रयणकोमीठे । न य संतोस पत्तो नईसहस्सेहिं जह जलही ॥ १३५ ॥ अज्जियधणसच्चयरक्खणम्मि अणुवज्जियस्स इच्छाए । न गुयइ न जिमइ न रमइ न गमइ सुत्तेहिं दियहाइ ॥ १३६ ॥ पियरंपि मायर पा सयण तह परियणपि न हु गणइ । तिलतुसमि त्तनिमित्ते रूसइ तूसइ न कज्जेवि ॥ १३३ ॥ मग्गिज्जंतोवि हु मग्गणेहिं तह चारणेहिं नडेहिं । अप्पइ कवड्डियपि हु न हु पत्थुयणकोडिज्जोहिज्जो ॥ १३० ॥ मइया कट्ठेण न देइ अप्पणो वि हु कुटुंबलोयस्स । निघाडोचियदय सय मे जाइ इइ मुणइ ॥ १३९ ॥ असइं पुराणपन (न्ने) नय पुणो सगहइ गिहस्सतो । न हु विस्ससइ (सस्स) ई कस्सइ नरस्सइ नामेण धम्मस्स ॥ १०० ॥ तेपसया कयावि हु समणिउं कोडिरयणघणरासी । नियमाणखागसुयस्स व यहुविद्दयाणिज्जारज्जा-रुए ॥ १०१ ॥ तस्सागमणे तद्देहयम्मि पारद्धए सय तेण । न हु पचवोड्डियाण ठाण लब्भइ तउ कुविउ ॥ १०२ ॥ गत्ताहोरायमिया त्रिहिया उज्जागरा त्रिस तस्स । तवससपक्खविसूइयस्स तम्मरणमुयवस ॥ १०३ ॥ पिहुच्छा न हुच्छा (?)म्मि दव्वया इय नायमाकलिचु जणा । मायगघरस्सस व कोइ न त्रिनेइ तस्स धणं ॥ १०४ ॥ तम्मि पुरे अह कइया वि (चिराइ) सयराइकुलसंजारा । सुमद्दया सजाया घणेण न धणेण लज्जति ॥ १०५ ॥ सागरदिन्नुत्ताहो तउ इमो —न यसयाइं । सत्थे गहिउ पत्तो महानरी अंतरे दूरे ॥ १०६ ॥ नियकम्मकरेहिं तो कप्पावेउं तरुणि सो लग्गो ।

[illegible] जाव य सयवि सत्थिसा ॥१०७॥ नमिरा यणम्मि थउन्नि कज(घि)रिकत्तचेयणो घणियं । तावेगागी सो [illegible] दिरो ॥ १०८ ॥ अणुक्किणए गयेत्त नियमेणए जग्गिऊं सोमो । नहरेहिं वियारित्ता निवाइउ [illegible] ॥ १०९ ॥ [illegible] ॥ मरिउं पत्तो एगिंदियाइ जाईसु नरिकाउमय । जतो मतो छुक्केहिं गमिय-
[illegible] ॥ ११० ॥ [illegible] रागोजहडं कत्थवि अडोममामिउं सतो । कत्थवि थणाणुनथे पनूयकोलाह-
[illegible] ॥ १११ ॥ कत्थवि माऐण घएण तिसमायाइ कत्थ य कयाए । कत्थवि खोहुय घएण तिसखोहेण
[illegible] ॥ ११२ ॥ अन्नसुवि बहुसु नरेसु तेण एवमवि खहिय मम्मत्त । रोरेणेव नरमणी (य) हारिय मणुपमाय-
[illegible] । कत्थवि पुमीडयाए कत्थवि दोगच्चदुक्खदुक्खाहिं । पियविप्पओगविहुरेण कत्थवि य रोगमोगेहिं ॥११४॥
[illegible] कत्थवि उत्तीसु कत्थवि नरते । इयाइएसु एगेगत्ताएणउणवाराउ ॥ ११५ ॥ उप्पज्जिय उप्पज्जिय
[illegible] । धम्मिओ गमिय मसाएहमलाधारगुणकल्लिय ॥ ११६ ॥ तत्तो मोहनवे (य) जमियाऽसत्ते जवे
[illegible] वणिऊ सो सोमदत्तसो ॥ ११७ ॥ अह उप्पत्तो सो विजयनामनयरम्मि धम्ममित्तिस्स ।
[illegible] सुहासु (म) त्तो ॥ ११८ ॥ धम्मक्कराइ निसुणइ सुणइ पह सुगुरुपायमेवाए । सम्मह-
[illegible] ॥ ११९ ॥ मुणउवमायवसुगत्तधाराइ तेण धीरेण । मोहाईवेरियगस्स तेण मूलं समुक्क-
[illegible] । दढकम्मा निक्कवाइ ठिओ विरत्तदोट्ठि । पत्रकसायसमाया नीया नीया गया दूर ॥ २०१ ॥
[illegible] । सुगुरूपमेव नियंके वरिमपमोत्त्ववीमो ॥ २०२ ॥ जे दंसिओ गमओ

पुव्वोदयपावविज्जाणिजोगो । तो कुणइ गुरुस्सेवं कयाऽवि चारित्तमवि लद्धियं ॥ २०३ ॥ युग्मम् ॥ तत्तो गुणाणुरत्तो वयाइं बारस धरित्तु ताई पुणो । लोभेण विराहित्ता पमायपावरणसंगाउ ॥ २०४ ॥ रविउ चउक्काअमिमो भवनिग्गमाण गलु गइग्गहिउ । न हु सतोसं पत्तो पत्तो अइतिक्खदुक्खाइं ॥ २०५ ॥ एवं लोहविवागं कडुयं निसमाणुगम्मि नाणिणा । परिहरह अहो जणा मुग्ध सतोसमायहह ॥ २०६ ॥

॥ इति चतुष्कषायगर्भितं भुवनभानुचरित्रानुगतं दृष्टान्तचतुष्कं मन्तव्यं । विस्तरार्थिभिस्तच्चरित्रमेव निरीक्ष्यम् ॥

अथ पञ्च वाक्यपरिक्षारोपदेशं निर्दिशति—

जणो सुणित्ता नणु जाइ दुक्खं, तं जंपियव्वं वयणं न तिक्खं ।
इह परत्थावि य जं विरुद्धं, न किज्जए तंपि कया निसिद्धं ॥ ३७ ॥

व्याख्या—जनो लोकः यत् श्रुत्वा ननु इत्यहो याति प्राप्नोति दुःखमगुर्णं, तन्नाभिलितव्यं वचनं वाक्यं न तीक्ष्णं मर्मवित् निष्ठुरमिति पर्यायः । अत्र परत्रापि च यद्विरुद्धं लोकगर्हितं, न क्रियते तत्कर्म कदाचिदपि निषिद्धं गर्हितमिति काव्यार्थः ॥ ३७ ॥

अथैतदर्थानुयायी दृष्टान्तः सूच्यते—

क्वापि सन्निवेशेऽजनिरिधनसधवा । वृद्धेका सह पुत्रेण परकर्म करोत्यसौ ॥१॥ पयोवहलधान्यौघगणकन खननादि

[illegible] दुष्पूरं जठरं हि किं ॥ २ ॥ आनीय [illegible] पुनः [illegible] । स्थापितोऽस्ति तया सोऽपि [illegible] ॥ ३ ॥ [illegible] सौदं पक्त्वा स्वयं भुक्त्वा गुणोचितम् । शिक्यके नोऽन भुक्त्वा जगाम पर- [illegible] ॥ ४ ॥ [illegible] ममागान्निजागारमत्ययमशनायित ॥ ५ ॥ अपश्यन्मातरं गेहे [illegible] । [illegible] स्वधाम समाययौ ॥ ६ ॥ तेनोक्तमियती वेला क गता रे दुरात्मिके । [illegible] ॥ ७ ॥ त्वत्करौ [illegible] किमरे दुर्नयाङ्गन । यत्त्वं सिक्यका- [illegible] ॥ ८ ॥ [illegible] निर्जरन् । जनन्धेऽतिमकोपान्या चिकण कर्म दारु- [illegible] ॥ ९ ॥ [illegible] । [illegible] पर्यन्तग्राममागत ॥ १० ॥ उत्पेदाते मातृ [illegible] । [illegible] धनधान्यसमृद्धिनाक् ॥ ११ ॥ अम्भानीर समुत्पन्न समुद्रासन्नसत्पुरे । [illegible] ॥ १२ ॥ [illegible] पापिमद्रमहोत्सर । स्वमन्दिरमथानैषीद्वियोढा [illegible] ॥ १३ ॥ स स्वयं [illegible] पोतमापूर्य अम्भिरान् । समुद्रान्तरथान्यानु यानं स्फुटितमन्तसि ॥ १४ ॥ [illegible] मादरम् । [illegible] पितृवेश्मनि निर्जया ॥ १५ ॥ अथोत्तीर्य पयो- [illegible] । [illegible] पुरं [illegible] पोतवदेन निर्धन ॥ १६ ॥ स्त्वाथ [illegible] कृत्येनाहं गत्वा नगरान्तरे । [illegible] ॥ १७ ॥ [illegible] पुरान्तर [illegible] । स समेत्याथ सुप्वाप पुरोपा-

१ [illegible]

न्तसुरालये ॥ १८ ॥ इतश्च सा पितुर्गेहाद्रात्रिजागरणोत्सवे । गत्वार्धरात्रे पथखे कतिचित्स्त्रीजनावृता ॥ १९ ॥ इतश्च तस्करैर्दृष्टा वनश्रीरिव पुष्पिता । सुवर्णाभरणश्रेण्या तमस्युद्योतकारिणी ॥ २० ॥ तैस्तत्कर्मोदयाच्छिन्नौ कदलीनालवत्करौ । अहो दुर्लङ्घ्यतरो कर्मनिष्पत्तिरीदृशी ॥ २१ ॥ प्रणेशुस्तस्कराः शीघ्रं तलारक्षारवोत्करैः । सकरैस्तैरुपेत्यैवानुल्लिप्य देवतालये ॥ २२ ॥ विमुच्य हस्तयुगलं जर्जुरेवोपशीर्षके । परितः सुभटास्तस्थुः सुरसद्मन उद्भटा ॥ २३ ॥ प्रातः क्षणा द्राजागारं यावदेव सैयवयम् । तावदेव्छिद्य तीरस्थं मुदितो निर्गतस्तत ॥ २४ ॥ तावद्राजभटैर्बद्ध निर्भर्त्स्य दृढबन्धने । पश्चा मन्त्रोन्नः शून्यामे स्थापितस्तत्क्षणादपि ॥ २५ ॥ इतश्च तेन सुहृदा श्वशुरो ज्ञापितस्तत्र । जामाताऽत्र समेतोऽजूनि म्यरयेनातिलज्जित ॥ २६ ॥ कश्चिदत्रान्तरेऽन्येत्यावादीज्जामातृकस्तत्र । नो प्रदत्त मुद्रिकाया ततो विस्मयान्नृपम् ॥ २७ ॥ श्रेष्ठी प्रोवाच भूमीश किमेतदजनि प्रभो । मत्पुत्र्याश्च करौ छिन्नौ जामाता मुद्रिका ददे ॥ २८ ॥ प्रतिपित्वा तदा राजा तावत्स्वरनमामदत् । स्थापिता च तत पुत्री जिनधर्ममुपाददे ॥ २९ ॥ मत्यैव निष्ठुरं वाक्यं दूरतस्त्याज्यम् क्लिष्टि । द्वयोरपि जनेयस्मात्कर्मबन्धो हि दारुण ॥ ३० ॥

अथ श्रावकस्य कुलानुचितवेषपरिहारोपदेशमाह—

वयाणुरूव विरुद्धा वेस, कुज्जा न अन्नस्स घरे पवेस ।
साहूणऽसाहूण तहा विसेस, जाणिज्ज जपिज्ज न दोसलेस ॥ ३७ ॥

१ करद्वय

[illegible] स्वागतनुरूपं तदनुरूपया [illegible] । तथा तुयात्तान्यस्य परस्य [illegible] । साधूनां मध्यनाना तथाऽसाधूनामगच्छनाना विशेषमन्तरं जानीयात् ईदृग् साधु [illegible] दोषतैरमध्यमाधीरिति काव्यार्थ ॥ ३० ॥

[illegible] प्रोच्यते—

[illegible] भणिउं जिणो आनी । तस्स मुनराचिइएणामाउं कुणि पत्तीउं ॥१॥ तत्थाणि मम्मणक्खो [illegible] । गुरुवादस्सिमेण न खाइ न पियइ न देइ खउ ॥ २ ॥ धणकोडीउं मेलिय तेण नियाना- [illegible] निम्मविउं अत्थि अइगरुउं ॥ ३ ॥ नीउंति तेण निहिउं न किंचिदूण गउं तउं [illegible] नगपूरो ॥ ४ ॥ तरिमतम्मि घणोहे काउ कोनीणय न याणियगो । आग्हिय [illegible] ॥ तत्रइणा सो दिट्ठो पासरिमहिएण धरणखगाउं । दद्धूणं पत्ती मामरिमा तिनइ- [illegible] नासु मरियजोनिहिनिदमएएंइ । नत्थि नरति राया रित्त पिक्खन्ति तऽमीहिं ॥ ६ ॥ [illegible] नासु पज्जोदन्तु । एस वराउं रंको नयरे वज्जुस्वरइ ॥ ७ ॥ तो नरवइणाऽऽहूउं [illegible] नइ धमइ पुय न पज्जन ॥ ९ ॥ तो नृपइणा ठण जइ मय खेदि मप्त [illegible] पुत्त पुत्त ॥ १० ॥ परमापिणा धमत्तो निद्दमिउं नृयदस्स तेण उद्धं । सेणिय- [illegible] पुत्तजंतो ॥ ११ ॥ [illegible] जोनो पुत्तो नाव नत्थि मग्न गउं । तस्स [illegible]

सित्ताइ अह करेमि पहो ॥ १२ ॥ तुरयजकरहयमहे दासादासी अह खु पोसेमि । रन्ना वुत्त अहहा अणेरिसो ते किले मजरो ॥ १३ ॥ भूमीरइणा जणिउं निम्मवनेम करेहि जो जइ । किं रंकोसकरणेणप्पाण हीणय नेसि ॥ १४ ॥ ढोइय वहुर-अञ्जिय धणकोडीउं निम्मविय तहेव वसइजुयममम । अगणंतो कुक्कजर मजासि नरपूरमझम्मि ॥ १५ ॥ ढोइय वहुर-त्यजर राया समप्पिउं नियारामे । कालक्कमेण तेणवि निम्मविया वसइजुयलीवि ॥ १६ ॥ दयाण (गु) रुवनेसो न कउं कज्यावि मयणमझम्मि । न हु खज्जो बहुमाणो तेणोचियवेसमेव कुरु ॥ १७ ॥

॥ इति वेषोपरि दृष्टान्त ॥

अथ गुज्झा न अग्गसेति द्वितीयपदोपरि दृष्टान्त कथ्यते—कम्मिवि सन्निवेसे एगो कुलपुत्तउ वसइ । सो पाय परगेह-परिब्भमणनीसमहासत्तेण वत्तासु समुब्भमइ । नस्स तस्स घरे गोट्ठिं कुणंतो चिट्ठइ । सयणेहिं वज्जिउंनि न ठाइ । हिय कहियमवि न मन्नेइ । पारिक्कउक्कुड्डएगोट्ठिधित्तेणप्पाणमेव बहुमन्नइ । अन्नया कस्सवि धणड्ढस्स गेहाउ तक्करेण केणवि रयणं धणमरहरियं । सो य तग्घरे गोट्ठिरमियत्तेण आणितो वट्टइ । तउ य धणिएण वणिएण धणरिद्धी गया नाया । सो य तक्करो दूरदेस गउ । अह तस्स कुलपुत्तयस्स उवरि चोरियमका सव्वेहिवि उप्पाइया । सो पुच्छिउं—“अम्हाण धणं गयं तुम न जाणेसि, अन्नो न कोऽवि तुमाउ अत्थ घरे ममेउं जणो अनायपरो” । एवमुत्ते धणड्ढेण सो कहइ—“नाहं मुणामि, गुरु एय जाणइ” तउ सो रायपुरिसेहिं निग्गहिउं । सयणेहिं उत्त—“एसो अम्हेहिं परघरप्पवेसाउ पडिसिद्धो आसि, अम्ह किं करेमो” । तउ सो रायाउ कुलजणेहिं धिक्करिउ राइणा चोरसिक्ख पाविउत्ति मुणित्ता परघर-

...पाविदयो । अन्नेऽवि अणेगे दोसा उप्पन्ति । नेदी सुदमयोवि मनिआयरप्पनेमेण तत्तानिहे सकम्मे पमिउं ।

अथाभिलषणेन ज्ञानाभ्यासोपदेशमाह—

गन्ति गुरूणं हियए धरित्ता, सिक्खिज्ज नाण विणयं करित्ता ।
अत्थं वियारिज्ज मईइ सम्म, मुणी मुणिज्जा दसभेयधम्मं ॥ ३९ ॥

व्याख्या—किं यदि मतिपार्श्वे गुरूणा ज्ञानदायका हृदये स्वकीये धृत्वा शिक्षेत ज्ञानं शास्त्रसमुदायरूपं, विनयं ...विधं कृत्वा । अर्थं विचारयेत् स्वमत्या सम्यक्तया मुनिस्तत्त्ववेत्ता यतिर्मन्येत जानीयात् क्षान्त्यादिभेदैर्दशविधं धर्म-मिति काव्यार्थः ॥ ३९ ॥ व्यासार्थस्तु कथानकादवसेय । तच्चेदम्—

...त्थि तिलयपुरं पुरलोरदाणपणमणुय । निम्मउयरषदजसो षदजसो नाम तत्थ निवो ॥१॥ मइसारो मइ-सार ... निवडारगुणपती । तस्स य सुठे सुबुद्धी सुबुद्धिनामो गुणभिरामो ॥ २ ॥ तेणाहीया सयला कला कला-... । गुरुसयाव (ऐ) सुबुद्धी उड बोह अणइ जेणेह ॥ ३ ॥ उप्पत्तिय वेणइया कम्म परिणामिया य ...। ... तस्स हियए दमिया जह सत्ति हमीते ॥ ४ ॥ अन्नोवि अवयपुत्तो तणुअयो अत्थि मतिणो तस्स । ... संजाया पुन्नपावसमा ॥ ५ ॥ सो पाढिउंपि पिउणा गुरुणो पासे गढपदोसेण । पढहिंर ण मामेहि ... ण अवरेसु ॥ ६ ॥ इत्तो तम्मेव पुरे घणजिहाखेय सेट्ठि आसी । तस्स य तणुया चउरो चउरोचिय-... आरा ॥ ७ ॥ धारक १ धारक २ आवक ३ आवक ४ नामा ...

णिपुरत्थामा ॥ ८ ॥ अह अन्नया धणरक्खो अकंतो आमपहिं वहुएहिं । वागरइ नियतणुए पणए पयकमलजुयलम्मि ॥ ए ॥ किंचिवि जणेमि अहय तुम्हाण हियपयं जया कुणह । ते उल्लवंति ताया जं कहसि तय वय कुणिमो ॥ १० ॥ अह आइसइ स ताण तणुयाण सविणयाण नियया । तुम्हेहिं मज्झ मरणे सजाए दिघजोएण ॥ ११ ॥ निच्चलपिम्म परेहिं ठायमहो मिहो सगेहम्मि । सज्जाण दुज्जणाण य न हु कज्जा घयणमिह सवणे ॥ १२ ॥ जइ कहवि भिन्नभावो हविज्ज तुम्हाण नेहविगमेण । न हु तहवि हासजणओ कायव्वो नणु मिहो कलहो ॥ १३ ॥ चउसुवि कोणेसु मए पयस्स गिहस्स गुणनिहिनिहीओ । घट्टंति य निहियाओ पिहियाओ पवरकलसेहिं ॥ १४ ॥ पुव्वाइकमेणेए गहियव्वा अन्नणिरेहिं किमवि मुहे । खयपयरा पमा न हु मज्जाया मए निहिया ॥ १५ ॥ जणिय तहत्ति तेहिं धणो य निहण तओ गओ सिंधी । पुत्ताइसतईए घणधिरुधिसमा थियहिउ लग्गा । नियमयकिरियमिमस्सेए काठं सुचिरं ठिया सुहिया ॥ १६ ॥ पुत्ताइसतईए नियघरिजाण अए कर्हि पहुरन्ति महिलाओ ॥ १७ ॥ अन्नोन्नमवि सपिम्मा सहोयरा भिन्नभावमावन्ना । नारीण कन्न- जाया पारा पीई पणामवि ॥ १८ ॥ अह पढमो मिहिसुओ आकड्ढइ अप्पणो निहिं जाव । ॥ तम्मज्झे पिछिय हयकेसे जाउ अग्गेर ॥ १ए ॥ बीओवि नियनिहाणे पिक्खिय अह खित्तमट्टिय वसिण । सजाओ कसिणमुहो नहसमयसमेयमेहुव ॥ २० ॥ तह तीओ नियनिहिणो मज्झे पोराणलिहियवहियाओ । उवहइ दहुममरिसमसरिसमीसानलज्जलिओ ॥ २१ ॥ गजाओ य चउरयो निहिं निहालिन्तु हरिसपम्हिल्लो । मणिकचणरयणुज्जाववत्त पयरीकयसुपुन्न ॥ २२ ॥ अह तिन्निवि सोयरिया जरिया रोसेण पयमाहिंसु । तुम्हा सव्वे तणुया पिठणा पुण अम्ह कलसेसु ॥ २३ ॥ केसाई निक्खित्तं लहुय-

संयरस पुण निदाणम्मि । जिस गुयमरयण पड्जया पयम्पिया बहुया ॥ २४ ॥ किद्धा चउजागेहिं चउत्थकलसाउ मपिमुयणाई । गिण्हिस्सामो अम्हे केणवि रोसो न कायव्वो ॥ २५ ॥ अह जायो पयपइ एव कह सब्बई सुवणाई । जं जस्स निहाणाउ निरसरियं त खु गिण्हेह ॥ २६ ॥ तुम्हे पहीणजग्गा ज पिउनिहियपि निविसेसेण । निहिसु सुवणा-ईय महियवसत्तमणुपत्त ॥ २७ ॥ नाह नियसुंजत्थ अत्थ कस्सावि नणु पइन्नेमि । इइ वयणमसहमाणा तिन्निवि ते सोय-रा मिलिउ ॥ २८ ॥ कउह काउ छग्गा जुग्गा न हिउवएसदाणस्स । सह जायगेण बहुया सजाउणा सरलयरमइणा ॥ २९ ॥ न हु कोऽवि जगम्मय त जजइ रजइ न ताण चित्ताणि । नायरनराण मझे बालो वुड्डो व तरुणो वा ॥ ३० ॥ न बहराऽवि मिलिया पत्ता रायगए रणिकमणा । अत्याउराण जम्हा जाया मायाऽवि न हु ताया ॥ ३१ ॥ जपन्ति चउरत्थाणमिह निच्छार न कोऽवि काउमलं । मइसारप्पमुहाण मतीणवि न हु फुरइ बुद्धी ॥ ३२ ॥ आसी नियो सचिंतो [illegible] । एग नेजियव्वो म । ताव सुबुद्धी पत्तो रायसज्जाए निय नमिउ ॥ ३३ ॥ दिन्नासणो निविट्ठो जपइ कह सामि [illegible] । दीसइ चिंताउरया वयणसिरीहाणिसजणणी ॥ ३४ ॥ तत्तो वजरइ निवो साहु तए नायमेयमप्पगय । [illegible] मपिमुरम्मि नरे जणइ मती ॥ ३५ ॥ निहिसु नाण चउन्ह चरिय खोयाण निम्मियच्छरिय । नियबुद्धीप [illegible] जपइ सुबुद्धी ॥ ३६ ॥ निच्छारयामि अहमिणमाइमउ जया पहू पसन्नमणो । तो रन्ना आइट्ठं किमहो [illegible] ॥ ३७ ॥ जो धाउइ सुरहीउं स अबुणो सजाणोऽवि सो चेव । जो उव्वरइ कुइच सत्त धमणम्मि [illegible] ॥ ३८ ॥ सा उव्वुडेवि हु सट्ठे जस्स मट्ठं पुरनि गुव्वाउं । निम्मंक वद्ध नए पसो नाउं निद्देयव्वो ॥ ३९ ॥ इय

गुले नगरगा उगुणुराई मणम्मि यहमाणो । धणअगए सुबुद्धी एगंते परमाइ फुडं ॥ ४० ॥ जो जो तुब्भाण पिया पिया-
महो आसि तुम्ह निम्मयरो । तह दीहदसिद्धो खलु जुत्तस्स वियारो निउणो ॥ ४१ ॥ गोमहिसकरिहरीए कयविक्कय
करणओ महाउाहो । तो पढमस्स निहाणे केसरकेरो कओ पिउणा ॥ ४२ ॥ बीयस्स करिसएण सह निघाहो जविस्सई
नणु । तो निसमट्टियाए जरि(रि)ओ पिउणा निही घणिय ॥४३॥ तीयस्स य परसाउ हेक खाजस्स उपदेयाणं । लिरकेहिं
तओ रहिया निसा जणएण निहिमझे ॥ ४४ ॥ खङ्खुलदणो य तुरिडे वणिज्जकज्जम्मि अरकमो जेण । तक्कारणा निहाणे
तस्स तुरंगाउ परिक्खा ॥ ४५ ॥ पुट्ठ तओ सुबुद्धी परत्थयं हेममाइ किमोऊ । तेणुत्त उक्कमिय पाय मह सम्ममिह
सुणसु ॥ ४६ ॥ निग्गह तम्मिवि पुणो जपइ सुबुद्धी अहो सुणह तुम्ह । असमाइकिसियणिज्ज दनिए नणु उक्कमियमेय
॥ ४७ ॥ ज जस्स उाजचणय निउण नाउण तमिहाणम्मि । पक्खित्त नणु पिउणा रोस कह यहह खलुनिमए ॥ ४८ ॥
एवं ते संबोहिय नियबुद्धिवरोए सो नणु सुबुद्धी । निवपुरओ निनिजेसिय निहिस्सरूव कहइ सव्व ॥ ४९ ॥ तमयणायम-
गओ परुकिओ मायगम्मि महिनाहो । चिन्तइ केरिसममम बुद्धिवओ इय नणइ पयरू ॥ ५० ॥ सुहमत्थवियारणओ सव्वं
गुरु नाम गयु गुरुविणि । जो अन्नेसिमसक्को सो नाओ जं कओ तुमए ॥ ५१ ॥ इय सुपससिय सचिवगय गय साइमर-
गिमझम्मि । नरनायरो विमझाउ सव्वाउ नियरज्जकज्जाइ ॥ ५२ ॥ तेनिह्नु पत्ता सघर निरत्तर पीइनायण जाया । जायाम
रिगावि हु नणु गुरुविणा उत्तमं नीया ॥ ५३ ॥ मतिगुणो कुम्बुद्धी वीओ कुबुद्धिउत्ति अवनाय । पत्तो जणे सपिउणो
जजणीयवि हु अणोग्गरो ॥ ५४ ॥ लोएए उज्जहसिज्जउ अवमाणिज्जइ महाउ मञ्झम्मि । जह तह पयपमाणो जाउगुणे

सरमाणो य ॥ ५५ ॥ अह अन्नदिणे तप्पुरपरिसरयणप्पमागय मुणय । अइसयनाणिणमणगारमुत्तम किंचि निसु-
णित्ता ॥ ५६ ॥ पुप्फसालिसुबुद्धिप्पमुहा तप्पायपउमनमणत्थ । पत्ता नंदिय तत्थोचविचिया सुणिय देसणयं ॥ ५७ ॥ इइ
अवसरे सहसारा सुबुद्धिइप्पसुबुद्धिनामया पुत्ता । वहू मह जहत्थनामा सपत्ता कम्मदोसेण ॥ ५८ ॥ आह गुरू जो निसुणसु
इत्थव पुरे इत्थवि वणि(य)पुत्ता । पुव्वजम्मे आसि इमो निमतो अयलो य इयनामा ॥ ५९ ॥ जिणसहाया दुन्निवि विमलो
विमलो य विसमन्नम्मि । सारखेविवि मणुसे सो वेरग्ग समावन्नो ॥ ६० ॥ घणधन्नाइयमुझिय विरत्तचित्तो वय समल्लीणो ।
गुरुपासम्मि वरीलो परीसहेसुपि विसमेसु ॥ ६१ ॥ अपढिसु सुत्तमत्थ निसुणइ सुत्तत्थचिंतण कुणइ । एगते तह अन्ने
मुणिणो पाढइ सव्वाइं ॥ ६२ ॥ सुत्ते गुरम्मि जात्तिं मत्तीए कुणइ थुणइ गुणवंते । आयरियपय पत्तो कमेण छत्तीसगु-
णधारी ॥ ६३ ॥ दमत्थं जइधम्म सम्म आयरइ धरइ अगम्मि । सूरो इय सन्नाह अतररित्तनिम्मियानाह ॥ ६४ ॥
उवसम्म अन्नाइवि य वरिसु उवयारमायरेणेसो । धम्मोनएसदाणप्पजिइणा धम्मकिच्चेण ॥ ६५ ॥ सजमसमत्त पालिय
सग्गंमि पावेइ सव्वाइं । पत्तो वीय सग्गं अणप्पतुरसुक्खसंजोग ॥ ६६ ॥ वरनाणगुणजुत्त मुणिवग्ग निंदई अयल-
नामा । अवमाणइ पुण एव न हु सम्म कुणइ किंपि इमो ॥ ६७ ॥ नासइ उवयणाइ मुहरत्ताए गुणीण न पसस । सहइ
न मुणिय सव्वे पडरीकुणइ पडूहा ॥ ६८ ॥ मरिऊ दुहजुणए नेरइयत्त गओ अयलनामो । कामोवहदंपियतणू परमा-
हम्मियसत्तो एस ॥ ६९ ॥ सत्ते सुत्तमणुपालित्तउय वत्तिऊण अमरलोगाउ । सुद्द पुत्तम पत्तो सुबुद्धिनामो गुणुद्दामो
॥ ७० ॥ अयलनाम नरेसो उव्वट्टेवि अग्ग सुविसुद्धे विमले । पुन्नमवठाणवसा जम्मयनायीव मरुक्तमयी ॥ ७१ ॥ नर-

णाय उद्धरित्ता अप्पं रप्प व कुमिलवुद्धिं । अयसजिउं दुव्वुद्धी मतिवर सुउं तुहुप्पण्णो ॥ ३२ ॥ मुणिजणनिंदारसउं दुग्गेइणिज्जो य दुव्वुद्धी य । अप्पाणो अविणीउं निग्गुणजणसगरंगिद्धो ॥ ३३ ॥ निसुणिय इमं सुवुद्धी पिउणा समम प्पणो हियघाए । गिण्हित्तु देसविरइ अरइ दूरे परिहरिंतो ॥ ३४ ॥ पणमित्तु गुरुं नियघरमुनागउं परियणेण सह मिलिउं । सामित्तु सयलसंघं चेइयपूयं समायरिउं ॥ ३५ ॥ पमिवज्जिय पवज्जा कमेण सिद्धंतअत्थमनगिष्ठ । सह अण-सणेण मरिउ पंचमकप्पम्मि संपत्तो ॥ ३६ ॥ तत्तो चवित्त सुकुले जम्मं पावित्तु चरणमवि चरिउ । सिवपयसोक्खाण निही जाउं दूरुज्झियपमाउं ॥ ३७ ॥ इति विचार्य सुवुद्धिकथानकं, कुरुत सद्गुरुजक्तिमनारतम् । विनयपूर्वमपूर्वमिदं श्रुत, पठत सार्थमनर्थसमुज्झितम् ॥ ३८ ॥ दशविधं यतिधर्ममतः परं, समधिगम्य विरम्य कषायतः । श्रयत शाश्वतसौख्यपर-म्परामुपरता जविका जयसततेः ॥ ३९ ॥

॥ इति सुवुद्धिकुर्वुद्धिकथानक सम्पूर्णम् ॥

अथ हास्यादिपङ्कपरिहारमतपङ्कपालनपञ्चप्रमादनिर्दलनपञ्चान्तरायनिवारणोपदेशमजिधित्सुराह—

हासाइछक्क परिवज्जियव, छक्क वयाण तह सज्जियव ।

पंचप्पमाया न हु सेवियवा पचतरायावि निवारियवा ॥ ४० ॥

व्याख्या—सुगमकाव्यमिदं । अत्रार्थे महान् विस्तरोऽस्ति । परं कियानप्यर्थो दृष्टान्तमुखेनोच्यते—हास्यादि-र्ये(ये)षां ते हास्यरत्यरतिशोकजयजुगुप्सादयस्तेषां षट्कं, एकवद्भावेनैकवचनं, यथा श्रीस्थानाङ्गे—"चउहि ठाणेहिं हासु-

सर्व रागो वरसावि नेय चायवो । धम्मियलोयाण विसेसओ य तो घड्डियव इमो ॥ २४ ॥ तं चेव मुणिं हसिउ पत्त धिक्कारएहिं पुण दुक्खं । तो मियजामीहिं सया होयव्वं उत्तमजणेहिं ॥ २५ ॥

॥ इति हास्योपरि(हरि)केशिदृष्टान्तः ॥

संयमिना संयमोपरि नारतिः कार्या । अत्रार्थे कण्डरीकदृष्टान्तष्टिप्यते—

जम्बूद्वीपे विदेहेऽत्र विजयः पुष्कलावती । नगर्यां पुण्डरीकिण्यामासीद्दासीकृताहित ॥ १ ॥ द्विधाऽपि हि महापद्म-स्तत्रासे नृपतिवज्रजः । कृष्णस्येव गृहे पद्मा पद्मावत्यस्ति तत्प्रिया ॥ २ ॥ कण्डरीकपुण्डरीकावजूता तत्सुतावुभौ । सौम्य-त्वेनाप सहसा सूर्याचन्द्रमसावपि ॥ ३ ॥ बहुश्रुताः स्तुताचारा विचारागमपारगाः । अन्यदा समवासार्षुस्तत्रोद्याने मुनी-श्वराः ॥४॥ तद्विवन्दिषया द्रागुपागाम मपरिच्छद । धर्मं सम्यक् समाकर्ण्य कर्णाभ्यामजयानहम् ॥ ५ ॥ वृद्धस्तनयमास्थाप्य राज्ये मात्सरभावये । समादि नाजुना दीक्षाश्रीर्याब्धुत्वमुपेयुषा ॥६॥ अधीत्य सर्वपूर्वाणि षष्ठाष्टमतपोभरैः । कर्मप्राग्भार-कुडेप निरवद्यतोपत ॥७॥ स तवरात्रमासन्य संयम संयमी दमी । शिवशर्म गलाशर्म खेजे केवलमाप्य स ॥८॥ युग्मम् ॥ स एव स्थविरास्तत्रागुरन्येद्युरपता । अम्बतुलक्षमस्यार्थं चापि भ्रातराधिमी ॥ ९ ॥ तथ्या धर्मकथा श्रोत्रपथीकृत्य पुण्डरीको नरेन्द्रोऽसौ दृढवत्सनोरथम् ॥ १० ॥ नत्वा गुरुं पुरीं गत्वा समाहूय सदाह्वयः । कण्डरीकसुतावेव स्थितावपि धीमतः ॥११॥ वत्स त्वयाऽऽदयामीदं राज्यमर्पय मत्वतः । अनियुक्ता मया भुक्ता भोगा रोगागमोज्झिताः ॥१२॥ करोति धावतो धर्मं सर्वधर्मानुरागमः । गत लाढवमेव जाह यथा वीजनदीजलम् ॥१३॥ जाने सत्त्वमात्रं निर्जं तेन

मनो नृपम् । राज्यश्रियं प्रपद्यस्व प्रव्रज्यामहमाद्रिये ॥१४॥ कण्डरीकस्ततः प्रोचे किं प्रपातयसि प्रभो । भातकाम्नोनिधे-रन्तर्मामन्धमिव सत्वरम् ॥ १५ ॥ अहमप्यस्मि संसारोद्विग्नचेता अनारतम् । दीक्षां कर्मीकरिष्यामि मान्तरायं विधेहि मे॥ १६ ॥ द्विस्त्रिरुक्तः क्षितीशेन तथाऽप्येष महामदी । ततः पुनर्वभाणैनं युक्तमुक्तं त्वयाऽनुज ॥ १७ ॥ न त्राण शरणा-दन्यत् पोतवद्भवयारिधौ । पततः सत्त्वजातस्य निस्त्राणस्यातिदुस्तरे ॥१८॥ परमेतदुराराध्यमधियामुक्तात्मनाम् । यतश्च-दुखलान्नाक्षि करणानि स्वजायत ॥ १९ ॥ विकारो दुर्निवारोऽय स्मरजः खलु देहिनाम् । नवे वयसि वर्त्तिष्णोस्तृष्णीका हृदि वर्धते ॥ २० ॥ गृहिभिः सह सम्बन्धस्त्याज्यो नार्यश्च वारिता । सोढव्या प्रौढभावेन दुस्सहाश्च परीषहाः ॥ २१ ॥ भ्रात खलु त्वमद्यापि वर्त्तसे यौवनोन्मुखः । न बुध्यसे धर्ममर्म सम्यगर्हत्प्ररूपितम् ॥ २२ ॥ पूर्वमाराधय श्राद्धधर्ममन्यस्य सद्गुरो । निर्विण्णकामभोगः सन् वार्धके व्रतमाचर ॥ २३ ॥ कातरैर्दुरनुष्ठेयं चारित्रं यद्यपि स्फुटम् । तथापि स्वप्रतिज्ञात नाहं शिथिलतां नये ॥ २४ ॥ न हि धीरधिया किञ्चिदसाध्यं वस्तु विष्टपे । स्वीकृत्य निर्वहन्त्येव धुर्यवद्धुर्धरं धुरम् ॥२५॥ यद्युत्सुकोऽसि वत्स त्वं तत्कुरुष्व यथारुचि । इत्युक्ते वार्यमाणोऽपि सुहृद्भिरपि धीसखे ॥ २६ ॥ प्रवव्राज महाजल्या कण्डरीकः सहानुगैः । सद्गुरोः सन्निधावेष आरराध यतिक्रियाम् ॥ २७ ॥ यतिधर्मधुरीधके पुण्डरीकस्तु भावतः । जज्ञ्य तस्तु दधौ राज्यमुद्विग्नो भवचारकात् ॥ २८ ॥ राज्याधाराङ्गरूढ्छाभो यावत्तावत्स्थिरो जनः । सचिवैरेवमाख्यातेऽति-श्लिष्टक्रियोद्यतः ॥ २९ ॥ स स्वाध्यायध्यानविधानविधितत्परः । सुरेभ्योऽप्यधिकं मेने गुरुः दीक्षाप्रपालने ॥ ३० ॥ कियानप्यतिचक्राम कालः कौशलशालिनः । एवं हि कण्डरीकस्य परमर्पणोज्झितात्मनः ॥ ३१ ॥ प्रादुरासीदितश्चूतमञ्जरी

[illegible] । सुरनि [illegible]दारमधुरारवमज्ञा ॥ ३२ ॥ युग्मम् ॥ ईदृग्विधे मधौ प्राप्ते तचेतश्चञ्चतामधात् । पनच
[illegible] रागादयमदात्पुगात् ॥ ३३ ॥ अहो मोहोदय पारस्व्यत्यमिव नगत् । तत्पुर कस्य चातुर्यमनिवार्यं परि-
[illegible] ॥ ३४ ॥ [illegible]विरागेण यः प्रव्रज्यामुपाददे । सोऽपि चेचलति ध्यानाद्धिग्धिग्दुष्कर्मचेष्टितम् ॥ ३५ ॥
[illegible] नान्मारसाने यौवनं स्मृतम् । मद्यपानमिवोद्दामकाममजीरनोद्यतम् ॥ ३६ ॥ मोहवासनया नूनमनया
[illegible] । प्रर्वस्त मालिन्या मर्ये सिता अज्ञानिका अपि ॥ ३७ ॥ धर्मश्रद्धाव्रपटवी प्रक्षीणा दृश्यमानत । विषया-
[illegible]ऽभवत् ॥ ३८ ॥ मर्व मदुपदेशोऽस्य जगाम हिमपिण्डवत् । सरव्यापमहातापमसरोरुहि-
[illegible] ॥ ३९ ॥ गना यथा नृपात्तद्वादिन तस्करमन्तति । ननाश हरिणीयासु मर्यादोन्मादसिंहत ॥ ४० ॥ सर्व
[illegible] शीलविध्वंसं [illegible] । मयावशात् परामुत्नमहो दुष्कर्मचेष्टितम् ॥ ४१ ॥ ततो नि संगतोन्मुखमनमाऽनेन
[illegible] । [illegible] वनकर्मैनानिर्दैनारिष्टकारिणा ॥ ४२ ॥ गमिष्येऽहं निज राज्यं मायाप्य यत्र चाद्भुतम् । शब्दादि-
[illegible] ॥ ४३ ॥ [illegible] दधान मयमादितम् । यत परीपहोदयमुनर्तमेदसोत्कटे ॥ ४४ ॥
[illegible] । निर्गत्य [illegible] ॥ ४५ ॥ क्व्यचित्र्च यहनत्रे समागात्
[illegible] । [illegible] मयमोनरि ॥ ४६ ॥ [illegible] पर्णै कोमलैः किमर्त्यमरो । शिरस्थ धसर
[illegible] ॥ ४७ ॥ विमुच्य [illegible] निज धर्मध्यानादि मा । आमुदाय जगधीर्श नि शङ्कः पापक-
[illegible] ॥ ४८ ॥ [illegible] नष्टानमसर्विनिम्नम् । [illegible] निजे गृहे [illegible] ॥ ४९ ॥

धुन मल्लपरीणामथरणादनुजो हि मे । ततः स्वरूपरीवारस्त दिदृक्षुर्मजाम्यहम् ॥ ५० ॥ इति निर्णीय भजर्त्ता मयया-
धनुयायिनि । यन्दित्वा त जगादैव भ्रातर्जातोऽसि संयमात् ॥ ५१ ॥ पूर्वमेव मयाऽऽख्यापि भ्रातो जरतोयधि ।
कुलरोऽयं नवाहशैलत्तथैराजनिष्ट नोः ॥ ५२ ॥ राज्येन न हि मे कार्यं स्वीकुरु त्व निजेप्सितम् । इत्युदित्वा दत्तास्मै
राजचिह्नानि तत्क्षणात् ॥ ५३ ॥ श्रामण्यममृतप्रायमपास्य विषमोदरम् । स राज्यमाददे मन्दबुद्धि धिग्विपराङ्मुख ॥५४॥
क काचमणिमादत्ते मोज्झित्वा रत्नमुत्तमम् ? । चक्रवर्त्तिपदत्यागाद्दुरन्त कः समीहते ? ॥ ५५ ॥ घर्ड गुरियम कर्मविपाक
समु देहिनाम् । शूरोऽपि वीरत्त्रार्थे दत्तो मूर्खायतेऽपि च ॥ ५६ ॥ नि शेष साधुगेोऽस्मादमाहि धरणीतुना । रक्षा-
दिय महारक्षमपक्षेन सुमेधसा ॥ ५७ ॥ नागरान्त पुरादीनामनिष्टोऽप्येष निष्टरम् । आम्रोद्य स्वय कपकरीक कन्तसु
पाचरेत् ॥ ५८ ॥ विवर्णरूपलावण्यमगण्यगुणवर्जितम् । उपाहसन्निमं मन्त्रिसामन्ताद्या नृपानुगाः ॥ ५९ ॥ हर्यन्नासन-
मासीनः शृगालः किमय स्वयम् । आशा जयार्हतामेति रासजस्य कदाऽपि किम् ॥ ६० ॥ जनोक्तिमिति शृण्वानश्च
कोप हृदि निर्झरम् । प्रविशामि गृह तावत् पश्चात्क्रिया करिष्यते ॥ ६१ ॥ क्षुत्परीषहग्निमात्मा ततो भोज्यमकारयत् ।
सूपकारैर्महास्निग्धमधुरास्वादमञ्जुलम् ॥ ६२ ॥ यदृच्छया तद्बुभुजे प्रमाणातीतमेव च । मर्त्योदीन ज्याहीनरमनारसजाञ्जम
॥ ६३ ॥ अङ्गनाङ्गालिङ्गनादिप्रोगाजोगमसङ्गतः । छदन्यानुप्यदास्यस्य समुत्सेदे विसूचिका ॥ ६४ ॥ निद्राऽनागमना
ज्जातेऽरति शूल च दु सहम् । उदर वृद्धिमापन्न रुद्धः पवनसचर ॥६५॥ ईदृगवस्थात्तु स्वेऽस्मिन्न कोऽप्यायाति सन्निधौ ।
कः पश्यत्यास्यमस्यापि भ्रष्टस्येत्यपवादकृत् ॥ ६६ ॥ वयस्यैरपि नोपास्यो निन्द्यमानो जनैर्घनैः । अरातिनातिरयाति

आसु रत्तो मपत्तो सगरसुयमगाममिम । ते उभ्रवइ अहो कह तुसेहिं दरुरयणेणं ॥ २५ ॥ जिंदित्ता भूरक्खय अम्हाण उव-
द्दवो ज्ञो निहिउं । तुम्हाणअप्पत्थदेक्क अयस्समेसो समारजो ॥ २६ ॥ जइ रुठ नागकुल फुसतकरणाय तुम्ह खलु
होही । जयवसेण दपुवरा य जाया कह तुझे ॥ २७ ॥ तदमरिसहुयासणउवममत्थमिह जण्हुणेयमुरइउं । घणवुठि-
गमे यपं नो जोगीसर कुरु पमाय ॥ २८ ॥ सहरसु रोसपसर अवराहं समसु इक्कमम्हाण । तित्थस्स रक्कणत्था उव-
क्कमो एस परिहाए ॥ २९ ॥ नो तुम्हुवहवत्ता न एवमम्हे पुणो वि काहामो । सो उवमतो सतो पत्तो सठाणमहिराया
॥ ३० ॥ जह्नू पमियाणमक्क इुवया न परिहा जतुम्मुका । नीरेण ता जरेमो तत्तो (सो) दरुरयणेण ॥ ३१ ॥ गंगापग
पजिहिय नवल गसूरिया तहे तेहिं । अहिनवपमवयारे जम्पसाहो समुत्तजिउं ॥ ३२ ॥ नाइणिकुल सपेण तस्सत
निगिऊण नवनसिहो । उहिन्नेण मुणित्ता चरियमिम णणु तदाऽस ॥ ३३ ॥ रोसेण धमधमतो गाढस्सरफुवय कहइ एव ।
निम्मझाया निवुज्या य तुम्हेऽजिगनाता ॥ ३४ ॥ एकमि तुम्हाण मए अवराहो दुस्सहोऽवि सनु सहिउं । न हु सपय
गमिर्ग नहोचिय ख्ह करिस्ममहो ॥ ३५ ॥ उय सुहरसुहेपेणए पेमिया नयणमिसमहाअहिणो । ते पज्ञात्ततित्ता नीहरिय
पञोवं खगा ॥ ३६ ॥ नयरुमिग्गुसुहनिमममिम उहरिजउणरासीए । न्नाह्वरवु म कया सवे ते सगररायसुया ॥३७॥
गयणमुहनिउ वनिउ हाहारवो नयम्मि । अवरोहपुरंधीउ रवंति पउमरणदुक्कस्ता ॥३८॥ हाहा हया हयासा कया कयतेण
निम्ण । अवआहिं मम येरं निकारणमुवद्दतेण ॥ ३९ ॥ रक्काहारेण भिवहियाउ नयपज्ञाउ यहीउ । तरसुह्तेण कह
पहु नि मया निगहाण ॥ ४० ॥ पत्रिगहियाउ अम्हे नमिस्सामो अहो रुद्द समुद्द । नियनाउमयणरगरस्मऽईव सज्जासुया

[illegible]ठिया ॥ ४१ ॥ इय विउविरीतं ताउं सचिवेहिं रक्खिया महादुहिया । दुहिय य हियावहपेसलाहिं वग्गूहिं महुराहिं ॥ ४२ ॥ तह दाणपमग्गो सव्वो आसासिउं य ठविउं य । न हु इय मोयणिज्जा जउं इमे मुणियसुयसारा ॥ ४३ ॥ सव्वे रायकुमारा दारगुय माइवज्जिया धत्ता । तित्थस्स रक्खणा सजीवियं कप्पिय जेहिं ॥ ४४ ॥ इय सणिरेहिं मतीहिं त[illegible] दिय पयाएय [illegible] । त सयत्ता सिरिसागरचक्कियासन्ननयरीए ॥ ४५ ॥ समकालमेव सुयकालधम्मवत्ता अहो अव[illegible]ता । [illegible] निउत्तो (इह) अक्खयमागएहिं सय ॥ ४६ ॥ ता खज्जाकरमम्हाणमेयमग्गिम्मि ता पविस्सामो । इय [illegible] पगा तासिदिउं मिलिउं ॥ ४७ ॥ कहमेवमाउखत्त विसायमावहइ तेहिं तो कहिए । तेणुत्त संसारे सुद-मगुद [illegible] ॥ ४८ ॥ असुरमित्थ न हु किं वि एयमवि नणु करेमि जूरइणो । पक्खित्त तेहिं तउं अणाइमरूय [illegible] ॥ ४९ ॥ आराविऊण रोइरमाढत्तो करुणविरससद्देहिं । हा मुत्तो मुत्तोऽहं महकव्वर समावक्किय ॥ ५० ॥ [illegible] सुणितु नूरइणा । महाविउं स तुरियं निय्य तुम केण मुसिउंऽसि ॥ ५१ ॥ इइ पुट्ठे घागरिय [illegible] आधार । अहिणा महेम वणुउं दट्ठो डुठेण इक्कोऽवि ॥ ५२ ॥ जीयारेह इम ता अम्हाण देह [illegible] पत्ता त चवि हु मतिमामता ॥ ५३ ॥ जोहारिय जुमिवइ आसीणा दीणदीणवयणा । तो [illegible] विज्जा महाविय एवमाहंसु ॥ ५४ ॥ एय धिज्जाइसुय निविसपमर खड्डु तुम कुणसु । जिओ इय वकारइं नाह [illegible] ॥ ५५ ॥ र हु मरणमणुमगउं जम्मि जणो कोइ नायरस्स जया । आणिज्जइ खहु रक्का तो जीवावेमि [illegible] ॥ ५६ ॥ [illegible] जाइया विन्नई घरे घरे भमयइस्सणो [illegible] । [illegible] बंधुमरणाई पाविजाइ वालिमर कइ सा ॥ ५७ ॥

तो माहिय मदिनउत्तो तिनए थिबु कत्थ छप्रप रत्ता । जउ एवं ता किं नियपुत्त सोयसि अहह मुहा ॥ ५८ ॥ सवेसिं सत्ताणं मरणं गाहारण नणु इमं जो । एएण सम न घ नेर न्नग्र चउए किं वि ॥ ५९ ॥ एगे उप्पज्जंती मरंति अन्ने जिउ नरस्समा । वग य निरिहृत्वा जि नमउ सयं पि तियलोय ॥ ६० ॥ माहण मा हण अप्प मुहा कह रयसि पुणरु अप्पहियं । तुमपि कह करविज्जसि न हु कुज्जायमसुमीहेण ॥ ६१ ॥ तो वाम्नेण वुत्तं अहमवि जाणामि एयमवि-गप्पं । परमगरहस्स हियं महिछं कुरुं न सकेमि ॥ ६२ ॥ जाउ मुखरकउं मे जिणा गुएणऽज्ज रज्जसज्जायहो । दीणाणा हतु रक्ख अनिउऽहं देव देवेण ॥ ६३ ॥ मह मणुगस्स जिरकं देसु सुतं जीवणेण जणनाह । चक्की जयइ त पइ जो थिण गुणेहि मह घत्त ॥ ६४ ॥ न हु विहिणा सह पोरिसमसरिसमुव्वसइ कस्स वि जयम्मि । सक्कस्स चक्किणो वा सदस्स तहा मुर्गुदस्स ॥ ६५ ॥ सत्थाई सुतिरकाइ वि न मततंताइ तह य [illegible]ताई । पयम्मि कुणंति अहो अदिघदिसप्पहारम्मि ॥ ६६ ॥ गोम इयपरलोगं ता छवित्र धरसु धीरिमं चित्ते । पवज्जाए कज्जो निरवज्जाए जयसु सज्जो ॥ ६७ ॥ साहसु पर-लोयहियं गए मए पा थिणछनछे वा । को दस्को परितप्पइ विघुरई वा सयरथुम्मि ॥ ६८ ॥ विप्पेणुत्तं नरवर सच्चमिणं किं कयाण सोएण । रइएण अणुमएण य जत्थ न पडिसइई कोऽवि ॥ ६९ ॥ एवं जइ ता तुममवि मा राय करेज्ज सुप्प-मायपरो । सोगमसंजयिकज्जो संजाए विहियसेस पहो ॥ ७० ॥ तो सचंतो राया पुछइ किं सोगकारणमिहत्थि । विप्पे वुत्तं सुह सट्ठिसहस्सपुत्ता मिह पत्ता ॥ ७१ ॥ सवेऽवि इक्कवारं पारंज सुणसु मा विसायस्स । इय वज्जपहारोयममाइन्निय कण्णकडुयगिरं ॥ ७२ ॥ सहसा विसन्नचित्तो पडिउं राया असुहमुहाए । पीढाउ महीपीढे सेवाउ गम्हसेसु य ॥ ७३ ॥

जिया ॥ ५१ ॥ इय चिउविरीउं ताउ सचिवेहिं रक्खिया महाउद्दिया । कुद्दिय य हियाणुपेसलाहि वग्गूहि महुराहि ॥ ५२ ॥ तह दासपरग्गो सचो आसासिउं य उचिठे य । न हु इत्थ मोयणिज्जा जउ इमे मुणियसुयसारा ॥ ४३ ॥ सव्वे रायकुमारा दारासुय मोहवज्जिया धला । तित्थस्स रक्खणचा सजीविय कप्पिय जेहिं ॥ ४४ ॥ इय सणिरेहिं मतीहि न हि दिसं पयाएउ उत्ति । ते सपत्ता सिरिनगरचक्कियासन्ननयरीए ॥ ४५ ॥ समकाल्लमेव सुयकालधम्मवत्ता अहो अव सदा । घत्तदा निवपुरउं (वइ) अग्गयमागएहि सय ॥ ४६ ॥ ता खज्जाकरमम्हाणमेयमग्गिम्मि ता पविस्सामो । इय धुम्मरविमणाउं एगो तेर्मिदिउं मिदिउं ॥ ४७ ॥ कहमेवमाउखत्त विमाचमानहह तेहिं तो कहिए । तेणुत्त ससारे सुह-गमुहं पाउवि सयमइ ॥ ४८ ॥ अकेरनित्थ न हु किं नि पयमनि नणु कहेमि जूरइणो । पक्खिवन तेहिं तउं अणाहमरुय स रधम्मि ॥ ४९ ॥ आरोविऊण रोरुमाहत्तो करुणविरसमदेहिं । हा मुत्ते मुत्तोऽहं महकुवयर समावक्खिय ॥ ५० ॥ पत्तो रायदुवारे नरनारीहिं मुणिणु जूरइणा । महाविउं ■ तुरिय निच्चं तुम केण मुसिउंऽसि ॥ ५१ ॥ इइ पुढे वागरिय देव दवे मुरुणु देहि आधार । अहिणा महेस तणउं दणो कुठेण इक्कोऽवि ॥ ५२ ॥ जीयावेह इम ता अम्हाण देह पुन्निकं नो । इग्गासगरे पत्ता मे चेवि हु मतिसामता ॥ ५३ ॥ जोहारिय नमिवइ आमीणा दीणदीणउवयणा । तो नरवइणा विकुरे महाविय एवमाइउं ॥ ५४ ॥ एय धि[illegible]सुय निविमणमर खडु तुम कुणसु । विज्जो इय पजाइ तह इमे गुरुह मवर्ग ॥ ५५ ॥ न हु [illegible] अमिय जओ कोइ [illegible] जया । आणिज्जइ खडु रण्णा तो जीयावेमि ओ [illegible] ॥ ५६ ॥ [illegible] ॥ ५७ ॥

तो माहिय महियल्लो तिन्नए निहु करय सउए रक्का । जउ एवं ता किं नियपुत्त सोएसि अहह मुहा ॥ ५८ ॥ सवेसिं गमाणं मरणं माहारण नाणु इम जो । एएण सम न वखं नेर नन चएए किं नि ॥ ५९ ॥ एगे उप्पज्जंती मरति अन्ने नि नरस्समा । नम व निविहुस्या नि नस्इ सवं पि तियलोय ॥ ६० ॥ माहण मा हण अप्प मुहा कह रुयसि कुणसु अणहिय । तुमनि कह कवखिज्जमि न हु कुजायमनुमीहेण ॥ ६१ ॥ तो वाम्हेण वुर्त्तं अहमवि जाणामि एयमनि- णर्त्त । परमगरुस्स हियं गहिउं दुक्कं न सक्कमि ॥ ६२ ॥ जाउं मुखकउं मे विणा सुपएणऽन्न रज्जसज्जपहो । दीणाणा- हनु गमुउ नजिउंऽहं दन देणा ॥ ६३ ॥ मह माणुसस्स जिरकं देसु सुउं जीवणेण जणनाह । चकी जपइ त पइ जो गिन्न गुणाहि मह त्त ॥ ६४ ॥ न हु निहिणा मह पोरिसमसरिसमुज्जसइ कस्स नि जयम्मि । सकरस चक्किणो था सदस्स उहा मुर्दुदम्म ॥ ६५ ॥ मत्याई मुतिरफाउं गि न मंततंताइ तह य जताइ । एयम्मि फुरंति अहो अदिठदिम्पहारम्मि ॥ ६६ ॥ गोर्ग हयस्सोर्ग ता ठग्निय धरसु धीरिमं चित्त । पवज्जाए कज्जो निरवज्जाए जयसु सज्जो ॥ ६७ ॥ साहसु पर- लोयहियं गए मए वा निगण्णठे वा । को दस्को परितप्पइ विसुरई वा सयत्थुम्मि ॥ ६८ ॥ विप्पेणुत्तं नरनर सचमिणं किं कएण सोएण । रुप्पएण अणुमएण य जत्थ न पडिसहई कोऽवि ॥ ६९ ॥ एवं जइ ता तुममवि मा राय करेज्ज सुप्प- मायरो । सोगमर्मनविक्कंर्म नाए निहिनमेण पहो ॥ ७० ॥ तो संजतो राया पुच्छइ किं सोगकारणमिह त्थि । विप्पे गुर्ग गुरु नदिगहस्सपुत्ता मिइ पत्ता ॥ ७१ ॥ सवेऽवि इकवारं पारेल कुणसु ॥॥ विसायस्स । इय वज्जपहारोवममाइन्निय कणकपुयगिर ॥ ७२ ॥ सहसा विसमचित्तो पडिउं राया अतुच्छमुच्छाए । पीढाउ महीपीढे सेलाउ गरूसेलु व ॥ ७३ ॥

[illegible] विपुकंउमिलो । दरिदंसिणा गाढमरेण इय पउणिउ डगो ॥ ७४ ॥ हा पुत्ता हा मित्ता

[illegible] गुरुजडआ य मरुआ हा हिययसोयमणया ॥ ७५ ॥ मिहिहु थणाह म कत्थ

[illegible] जायं गु उअरिझे सुदसण देहि दुहियस्स ॥ ७६ ॥ हा निग्गुण हा निग्घिण किमिकर्मि

[illegible] तरिय ठाए नरहराउ निहिहिस ॥ ७७ ॥ इयाउ निजरमाणो पाणोवरमे गुयाण नगरनिनो ।

[illegible] जइ कह म उवएसमप्पेमि ॥ ७८ ॥ निस्सार ससार नयमेव जाणिनु रुइ ससोग तुम । सयोऽवि जणो

[illegible] ॥ ७९ ॥ नियकइदनिहणवले कम्म जि न हु धीरया धुर फुरइ । तुह पुण नहिसहस्सा

[illegible] ॥ ८० ॥ गुणमि निउणाए वरो मणुरिम धरेसु धीरगुणममम । सयमनु य सयमहा महमाणवा

[illegible] निउरिणए न कम्मवसस्स कारए रइर । अकरणय रयण मोग मतावकरणं य ॥ ८२ ॥ तो

[illegible] दियर । इयाइ वयणविणाममाहिणा ठाविठे राया ॥ ८३ ॥ मोगाउ निविस्त स

[illegible] वि खव दनु । नइ पि गुणनल्व [illegible] ॥ ८४ ॥ रसा नेरगमणा अगामय दड्डमवि-

[illegible] पुवरव महसुमाईय ॥ ८५ ॥ रमणि निवमिणा [illegible] भणुई नयरइस्स । मिरिमगर-

[illegible] ॥ ८६ ॥ जिणपडी [illegible] । [illegible] नाहो

[illegible]

विहेयव ॥ ८८ ॥ इय सगरचक्किचरियं संखित्त वुत्तमित्थ वत्थुम्मि । जया जाविजु मणे आराहइ समणधम्मधुरं ॥ ८९ ॥

॥ इति शोकारकाशामदाने श्रीसगरचरित्रम् ॥

अथ "जय न कार्य" अत्रार्थे श्रीकामदेवदृष्टान्त सन्धिबन्धेनोच्यते—

सिरितिमलनाणदंसणआणंदण वद्धमाण जिणवर नमिय। पभणिसु इच्छगइ सत्तमअंगइकामदेवसावयचरिय ॥१॥ धन धन्नसमिद्धउ अत्थइ देस, मगहाभिहाण सुहसनिवेस। गयकणा चंपापुरीय जाणि, तिहिं कणयरयणमणितणीयखाणि ॥२॥ जिय-सत्तुराय पुरि करइ रज्ज, अरिदलवदलनजणकज्जिसज्ज। गाहावइ निवसइ कामदेव, गुह निवसइ जिम दोगुंदेव ॥३॥ तसु भद्दा नाम सुरूव भज्ज, अइनिम्मलसीलगुणाऽणवज्ज। अह पुन्नभद्दचेइयम्मि, नाणाविहतरगणसोहियम्मि ॥ ४ ॥ सिरिगोयमसुहम पमुक्ख साहु, परिवरिय हरिय भवदुक्खदाहु। विहरंतउ पत्तउ वीरनाह, चंपापुरिपरिसरि सुरमणाह ॥५॥ जियसत्तुराय परियारजुत्त, सिरिवीरचरणवंदणनिमित्त। अह कामदेवगिहवइ पवित्त, कियवेस समवसरणम्मि पत्त ॥६॥ पहु पणमिय देसण सुणीय रम्म, नियचित्तिहिं जाणीय धम्ममम्म। सम्मत्तमूलवयबारसेव, पडुपासिहिं गिण्हइ कामदेव ॥ ७ ॥ अरिहंत देव गुरु साहु धम्म, जिणधम्म एह सम्मत्त अम्ह। परतित्थियदेवा न हु नमेसु, न हु अन्नतित्थ सेवा करेसु ॥ ८ ॥ न हु थूलजीवहिंसउ कयावि, तह पच अलिय टालउं सयावि। परधण न हु गिण्हउ पावहेउ, भद्दा विण रमणी नियम एउ ॥ ९ ॥ धनमाय कणंतरि तह निहाणि, त्रकोडिकणयपरिगहपमाणि। ज्ञगोउल सुरही गइम सवि, पीएसु नीर आगासवुट्ठि ॥ १० ॥ सय पंच पंच हल सगड जाणि, पवहण चत्तारि तहा वयाणि। मयमइम पाय चुप्प-

, सिरीगुरु तसु मज्झ ॥ ११ ॥ उदहइ होउ सुगधवाउ, चन्दोदय अहपक अगम्हाण । करि मुद्दिय गुरुव-
भुमंडलि, सिवपयपुयस परिरएइ पुनि ॥ १२ ॥ तदुपरि मज्जिदिय मुवत्थ, मइ हाउ विरेगण तह पसत्थ । पणगार
गरु वंसरिहि सार, पइ पुप्फगरुमाउइ उदार ॥ १३ ॥ तह धूव सिद्धान्तउ अगरुयाण, मनि अनधूर कियपच-
खाणु । मेघउ तह गुणगणउ पवेह, महकउपेय पुण होउ एइ ॥ १४ ॥ नोयणिहिं कउमचाउव पवित्त, सुग उभद
भआई दाविउण । अइसुरहि सुरहियीय नरयवाउ, मजरम्मीरानउरउ रमाउ ॥ १५ ॥ मरुघिय तह पउक साग, इइ
विमाउ पूरएवइदराग । घयघर अपुव तह ससनउ, पक्कन अम मइ नज्जणिज्ज ॥ १६ ॥ जादरउ देवकुसुम कपूरि,
गराजवोगुदसारउपूरि । ए पंच मेत्रि तवोउ मज्ज, सरज्जइ जिणि सुहसुद्धि घ क ॥ १७ ॥ घात—इय खंपि अनिग्गह
गिव उवण्हइ कामदेव जारीय मयंत । जहा तसु जारिय मामि जुद्दारीय वारमनय गिण्हइ गुपरे ॥ १८ ॥ चउदस
वासिहि सिरिकामदेव विहिमउ निम्मिय वयवारमव । अह चिंतइ पव्विमरत्ति चित्ति, हिय किज्जइ धम्म विसेस जत्ति
॥ १९ ॥ निद्दलिउ पुरिसारंजणग सुरगणि मित्तमनाइरग । नोयाविय पुत्तिय गेहनार, अप्पइ नियगिव्ह सुयह-
त्थर ॥ २० ॥ घात—नवरीमज्झारिहिं पउविराधारिहिं पोसहसाउ स कारवइ । उच्चारस सावयपडिम पजारय कामदेव
सम्मव पयरइ ॥ २१ ॥ जिणरायदयाय पुन्नइ निकाउ, सम्मत्त पडिम पाउइ रमाउ । दुइमास धरइ वयधारसार, सामाइय
पाउइ निरइयार ॥ २२ ॥ पउजेय वरइ पोसह विसुद्ध, पउरचनिद्दीमु स धम्मगद्ध । सिरिकामदेव किय काउसग्ग,
आम्हइ जा जिमाउउाम्हउण ॥ २३ ॥ इम्बजरि माइ मिउदिदि, उवसग्गइ कासवि बद्धमुडि । मसमठ निब्भर पूरकम्म,

न वि जाएइ जिणवर धम्म रम्म ॥ २४ ॥ मसि अयसिकुसुम असिगुनीयवन्न, अइदप्पर मुप्पयगरिसकन्न । अरुणग्गि नयण विकरालवेस, उअरमुह जिब्भी कविलकेस ॥ २५ ॥ चूल्हीजुयसन्निहफुक्कनास, घोरुयपुच्छोवम कुच ताम । दुभि-दल सत्ततालुच्चदेह, गिरिकंदरसममुह कुक्कगेह ॥ २६ ॥ कुइकर जसु पत्थरसिलसमाण, कोद्दालिनिह अंगुलिमेणि जाए । अइकरालु पिट्टप्पएस, कुइपाय जासु पयविसेस ॥ २७ ॥ कालिरूय उंदिरतणी माल, गलि पहिरी जेण महाकराल । कुनकलियकन्निहिं नउल जेणि, फणहरगणि वच्छीय जासु वेणि ॥ २८ ॥ इय रक्खसरूव करेवि देव, तोहावइ मानय कामदेय । रे धिट्ठ दुट्ठ निग्गुण अणज्ज, जइ पोसह भिद्दिहसि नहीय अज्ज ॥ २९ ॥ तउ पिक्खि तिरुफ मइ खग्ग एह, तुह खरू खंड हउं करिसु देह । निसुणतउ इय तवयण दुट्ठ, न चलइ नियकाणह सो विसिट्ठ ॥ ३० ॥ न हु मेरुमही धर चलइ वाण, न हु चुक्कइ अरजुनतणउ वाण । मज्जाय न मिटहइ जलहि जम, नवि मुच्चइ धम्मिय काण तेम ॥३१॥ करवालि करी तिणि किद्ध खम, उवसग्ग सहइ ते अइपयरु । वेयण अहियासइ चित्तसुद्धि, निच्चल आणेविण धम्म-वुद्धि ॥ ३२ ॥ घात—जुमकलि निवन्निय देविहिं विनन्निय कामदेव साहसपवरो । न गणइ नणु वेयण छेयण भेयण पुण छंडिय सुहझाणपरो ॥ ३३ ॥ इय जाणिय देविहिं उंहिनाणि, अज्ज वि सो वट्टइ धम्मझाणि । ता किज्जइ पुणरवि को उवाउ, जह भज्जउ सावयधम्मभाउ ॥ ३४ ॥ अजणपव्वय किरि मुत्तिमंत, गलगज्ज करतउ अइमहंत । सुपयरु सुरु दन्निहिं कराल, दंतूसल मूसलसम विसाल ॥ ३५ ॥ इय हत्थिरूव किरि सुर कहेइ, हियरूइ मन्नर अइघण वहेइ । जइ छड्डसि नहु तउ पच्चखाण, सामाइय पोसह धम्मझाण ॥ ३६ ॥ ता सपइ सुंडादंडअग्गि, उल्लालिय वेगिहिं गयणमग्गि ।

इमीपरि सो गमेइ। रयहरण अनइ मुहपत्तीय लेइ, मुणिवेस सीसलुचिय करेइ ॥ ६२ ॥ इकारस मासा इय करेइ, पडिमा इकारस अणुसरेइ। निसि सेसि धम्मजागरि करेइ, नियचित्तिहि इणिपरि चिंतवेइ ॥ ६३ ॥ पणइदिय तिवलूसासआय, दस पाण सहिय जा सझकाय। सिरिवीरनाह जा विजयवत, अणसण हवं गिण्हिसु ता पसत्त ॥ ६४ ॥ अह सत्तखित्ति धण वावरेड, गुरुमुहि दमणवय उच्चरेइ। चत्तारि सरण चित्तिहिं करेइ, मगल चत्तारि समुच्चरेइ ॥ ६५ ॥ पाणाइवाय ज किय निसक, जासा असच्चनासिय जु वक। अणदिन्न लिद्ध ज धण अपार, मेहुण ज सेविय मइ उदार ॥ ६६ ॥ ज किद्ध परिग्गह मइ असार, ज कोह माण माया विकार। ज लोभ पिम्म कलहो य दोस, पेसुन्न अरइ रइ बहुकिलेस ॥ ६७ ॥ परवाय परह ज अब्भखाण, इय किद्ध अढारस पावठाण। विगहा ज विहिय चउप्पयार, वावीस अप्परकह किय आहार ॥ ६८ ॥ ज अट्ट रुद्द किय दुन्निझाण, आसेविय पनरस कम्मदाण। हिंसिय चउरासी लक्ख जीव, ते मिच्छादुक्कड जावजीव ॥ ६९ ॥ जिणराय पूय किय तित्थजत्त, ज पोसह सामाइय पवित्त। ज नत्तिहिं दिन्नउ मुणिहि दाण, ज सीलिय सील दयानिहाण ॥ ७० ॥ ज बारभेय तव किय पसिद्ध, ज नाण नाविय अइविसुद्ध। ज पालिय वयसम्मत्तसार, ज गुरजण सविय बहुपयार ॥ ७१ ॥ घात—इच्चाइ जु किद्धउ तिजय पसिद्धउ धम्मविसुद्धउ जिणकहिय। ते सवि अणुमोयइ चित्त पमोयइ कसमल धोयइ पुवकिय ॥ ७२ ॥ सलेहण किद्धी मास दुन्नि, तिणि अप्पा पूरिय पनखपुन्नि। अणसण परिपालिय एगमास, धणसयण पुत्त परियण निरास ॥ ७३ ॥ परमिट्ठिमतसुहझाणलीण, पञ्चतकालि नहु हीण दीण। सो वीर धरिम जिय सावगत्त, सोहम्म नाम सुरजवणि पत्त ॥ ७४ ॥ सोहम्मचकमयघरविमाण, ईसानकूणि जसु